ՀԱՅՐԱՏԻ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՊԱԽՐԻ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HAIRATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

ԳԻՆԸ ՏԱՐԱԾՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ
Ամսական և 3 ամսվա համար. արտ. 40 Ֆր. ներս. 22Ֆր. 50 Ս.
Կիսամսյակ, արտ. 50 Ֆր. ներս 0,20 Ֆր.

ԲԱՑԱՌԻԿ
1
ՆՈՅԵՄԲԵՐ
1er NOVEMBRE
1960

ՀԱՅՐԱՏԻ — Թ.Թ. 8940 36ÈME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՅ ԵՐԿՈՒՇ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, Թ.Թ. 4741

ՊԱՏԱՐԱԳԱՅԻՆ ԵՒ ՀՈԳԵՒՈՐ ՀԱՅՐԱՊԱՏԸ
(ՊՈՄՊՈՆԱՅՈՒՄԸ ԵՏԻ)

Ի լրումն մեր նախորդ թիւին մէջ հրատարակուած տեղեկութեանց, ահա նոր մանրամասնութիւններ Պատարագային եւ Հոգեւոր Հայրապետի ընդունելութեան մասին։

Ինչպէս յայտնի է, Պատարագի Հայրապետը Ամենայն Հայոց Վազգէն Ա. Կաթողիկոսն է։ Ան Պատարագ կը հասնի Ուրբաթ, 28 Հոկտեմբեր առաւօտեան ժամը 10-ին։ Ընդունելութեան կը մասնակցին Պատարագի Քաղաքապետ Ալեքսանդր Ալեքսանդրեան, Գաւառապետ Ալեքսանդր Ալեքսանդրեան, Գաւառական Խորհրդի նախագահ Ալեքսանդր Ալեքսանդրեան, Գաւառական Խորհրդի գործադիր մարմնի նախագահ Ալեքսանդր Ալեքսանդրեան, Գաւառական Խորհրդի գործադիր մարմնի անդամներ Ալեքսանդր Ալեքսանդրեան, Ալեքսանդր Ալեքսանդրեան, Ալեքսանդր Ալեքսանդրեան,

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐ. ՔՈՂՔ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ (1)

Ա.

Ֆինլանդիան ամբողջ աշխարհին ցոյց տուաւ, թէ Ռուսիոյ հետ ունեցած իր կռիւը ազգային կռիւ չէ, այլ միայն ցարական կառավարութեան դէմ ուղղուած ընդհանուր ազատական շարժման մի մասն է։ Ֆինլանդիան ուզեց ապացուցանել, որ ինքը ոչ միայն ցանկանում է ազատ ապրել, այլ նաեւ կարող է ազատ ապրել։ Ֆինլանդիան ուզեց ապացուցանել, որ ինքը ոչ միայն ցանկանում է ազատ ապրել, այլ նաեւ կարող է ազատ ապրել։

Ֆինլանդիան ուզեց ապացուցանել, որ ինքը ոչ միայն ցանկանում է ազատ ապրել, այլ նաեւ կարող է ազատ ապրել։ Ֆինլանդիան ուզեց ապացուցանել, որ ինքը ոչ միայն ցանկանում է ազատ ապրել, այլ նաեւ կարող է ազատ ապրել։

Ֆինլանդիան ամբողջ աշխարհին ցոյց տուաւ, թէ Ռուսիոյ հետ ունեցած իր կռիւը ազգային կռիւ չէ, այլ միայն ցարական կառավարութեան դէմ ուղղուած ընդհանուր ազատական շարժման մի մասն է։ Ֆինլանդիան ուզեց ապացուցանել, որ ինքը ոչ միայն ցանկանում է ազատ ապրել, այլ նաեւ կարող է ազատ ապրել։ Ֆինլանդիան ուզեց ապացուցանել, որ ինքը ոչ միայն ցանկանում է ազատ ապրել, այլ նաեւ կարող է ազատ ապրել։

— Ես ձեզ կ՚ասեմ, ինչ որ ինքս գիտեմ, եւ ոչ աւելին։ Ես ինքս ալ ոչինչ գիտեմ, ոչինչ կ՚իմանամ, ոչինչ կը հասկնամ։ Ես ինքս ալ ոչինչ գիտեմ, ոչինչ կ՚իմանամ, ոչինչ կը հասկնամ։

Ես ինքս ալ ոչինչ գիտեմ, ոչինչ կ՚իմանամ, ոչինչ կը հասկնամ։ Ես ինքս ալ ոչինչ գիտեմ, ոչինչ կ՚իմանամ, ոչինչ կը հասկնամ

ՀԱՅՈՑ ՔԱՂԱՔԸ

ՄԱՏՍԱՏՈՒՆ ՎԱՐԴԱՆ

ՎԱՀԱԳՆԻ ԴԱՆԻԵԼԵԱՆ

ԳԼՈՒԽ ՄԻՆՉԵՎ ԱՆԴՐԻՆՈՊՈԼԻՍ

Ե. Հայկական Ս. Խաչ, Գ. Կիսամյակի Ս. Ժողովը, Գ. Կիսամյակի Ս. Ժողովը, Գ. Կիսամյակի Ս. Ժողովը

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻՆ

Լեւոն Փափազեանի մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Քիւրքճեան, Տիկին Փա-նոսեան եւ Պ. Ս. Պօյնիքեան ատանական Ն. Ֆ. կը նուիրեն Կապոյտ Խաչի օղա-փոխութեան կայանին :
(Ստացանք «Յառաջ»էն) :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի Շրջ. վար-չութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Ա. Զիթունիի ինչ-պէս նաեւ իր պարագաներուն, իր ամուս-նոյն՝ ողբացեալ ՏԻԳՐԱՆ ԶԻԹՈՒՆԻԻ կսկծալի մահուան առթիւ :

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԻՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը ու-րախութեամբ կը ծանուցանէ թէ վերա-բացած է Հինգշաբթի օրուան իր հայերէ-նի դասընթացքը, որ երկար տարիներ տեղի կ'ունենար Սոտիէթէ Սավանթի մէջ, փորձառու ուսուցչուհիներով, եւ որ ընդհատուած էր յարմար սրահի մը չգո-յութեան պատճառով :

Ներկայիս հայերէնի դասաւանդու-թիւնները տեղի կ'ունենան 215 Պուլվ. Սէն Ժերմէն, Փարիզ (7), մէթրօ Րիւ տիւ Պաք, շատ գեղեցիկ դասարանի մը մէջ, օժտուած դպրոցի յատուկ ամէն կարելիութիւններով եւ պարտէզով :

Ուսուցչուհին է Տիկին Ա. Զիթունի, որ ամէն Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 2էն մինչեւ 5 կը դասաւանդէ եւ նոյնպէս կը կատարէ նորեկ աշակերտներու ար-ձանագրութիւնները :

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը այս գոհունակութիւնը յանձն առած է սփիւռ-քի, հայ դպրոցէ զրկուած թաղամասի մը երեխաներուն հայեցի դաստիարակու-թիւն տալու մտահոգութեամբ :

Յարգելի ծնողքներուն կը մնայ գնա-հատել այս ձեռնարկը, առաջնորդելով այս հայերէնի դասընթացքին իրենց զա-ւակները, զանոնք օտարացումէ կամ ու-ծացումէ զերծ պահելու համար :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Եկեղեց. Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները ի նպաստ Լիոնի եկեղեցւոյ շինութեան .—

Ս. Ճէրանեանի մահուան առթիւ Սէնթ Էթիէնէն Պ. Երուանդ Համալեան փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրէ տասը Ն. Ֆ., նոյն առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Պ. Գրիգոր Գարաօղլանեան կը նուիրէ տասը Ն. Ֆ. :

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Ֆէսանվիլի օդափոխութեան կայանին կը նուիրեն .—

Պ. Է. Պետրոսեան յիսուն Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Զատիկեան (Իսի լէ Մուլինօ) երեսուն Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Օհանեան քսան Ն. Ֆ., Տիկին Տօլմաճեան, Տիկին Մաքրուհի Սերոբեան (Իսի լէ Մուլինօ), Տիկին Անուշ Սերոբեան (Իսի լէ Մուլի-նօ), Տէր եւ Տիկին Ո. Էսայեան (Ալֆոր-վիլ), Տէր եւ Տիկին Լ. Էսայեան, Տէր եւ Տիկին Արմաքէշեան, Պարոն Մուքպէրեան տասնական Ն. Ֆ. :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայաստանէն Արտաշատի շրջանէն Այ-րի Տիկին Սօնա Յովսէփեան Թրքահայ ներգաղթող, կը փնտռէ իր որդին Վա-հան - Մկրտիչ Յովսէփեանը որ 1944 թը-ւականին հայրենական պատերազմին ճա-կատ մեկնած եւ կորսուած է : Իր մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի տեղեակ պահել Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկե-ղեցւոյ դիւանատունը, 15 Րիւ Ժան Կու-ժոն, Փարիզ (8) :

Փարիզի եկեղեցւոյ դիւանը շնորհակա-լութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրնե-րը իր կրթ. ձեռնարկներուն համար : Պ. Կ. Գարակէօզեան տասը Ն. Ֆ., Յակոբ Տէր Անդրէասեանի մահուան առթիւ Պէլ-վիլ - Լիլայի դպրոցին :

Պ. Մկրտիչ Գազանճեան քսան Ն. Ֆ. Տիգրան Զիթունիի մահուան առթիւ : Տի-կին Արմինէ Փափազեան տասը Ն. Ֆ. Տի-կին Գալըպճեանի մահուան առթիւ : Պ.Ա. Փամպուքճեան տասը Ն. Ֆ. Օր. Մազա-ղաճեանի մահուան առթիւ :

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 70 ԱՄԵԱԿԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէին եւ մասնակ-ցութեամբ Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ին :

Նոյեմբեր 5ի Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8·30ին Րիւ Տիւնուատի սրահին մէջ :

Կը նախագահէ Ընկ. Մ. ՄԻՐԶԷ

Կը խօսի Ընկ. Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, կ'ար-տասանեն Օրիորդներ Ս. Կարապետեան, Շ. Ղազարեան, Ս. Սիսլեան, Թ. Ճեր-մակեան, Մ. Իւրլիխ եւ Է. Մուրատեան :

Կ'երգէ Օր. Ա. Կարապետեան եւ Փա-րիզէն յատկապէս հրաւիրուած Օր. Շաքէ Պէնկեան, ընկերակցութեամբ դաշնակա-հար Պ. Սիրանոսեանի :

Հայկական գեղջուկ պարեր Կրընոպլի Ֆ. Կ. Խաչի պարախումբին կողմէ, ղե-կավարութեամբ Տիկ. Ա. ՍԻՍԼԵԱՆի :

Մուտքը ազատ է :

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ
Նոյեմբեր 12ին :

Կը խօսի Ընկ. ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ :

×

ՇԱԻԻԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Նոյեմբեր վեցին, Կիրակի օր, ժամը 16ին, դպրոցի սրահը, ընկերա-համակրական ճաշով :

Կը խօսի՝ Ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

×

ՎԻԷՆ .— Դաշնակցութեան 70ամեակը, կը տօնուի Նոյեմբեր վեցին :

Կիրակի կէսօրէ վերջ, Սէրֆլը Կաթոլի-քի սրահը : Կը խօսի ընկեր Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ

Հ. Յ. Դ. ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ .— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խում-բի ժողովը այս Չորեքշաբթի, Մշակոյթի Տան մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանական յաջորդ հաւաքոյթը այս Չորեքշաբթի ժամը 21ին՝ Քաֆէ Քառէի վերնայարկը :

Պիտի դասախօսէ Պ. Թ. Գառնիկ :

Նիւթն է՝ «Հայ ազատագրական պայ-քարի յեղաշրջումը՝ 1400էն 1950»

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Լիոնի Ազգ. վարչութեան հրաւէրով, Կիրակի, Նոյեմբեր վեցին, կէսօրէ վերջ ժամը 15·30ին, Ազգ. Տան մեծ սրահին մէջ տեղի պիտի ունենայ ներկայացուց-չական Բ. ժողով մը, որուն կրնան մաս-նակցիլ նաեւ Կրթ. եւ Մշակութ. կարե-ւոր հարցերով հետաքրքրուող բոլոր ծը-նողքները եւ սրտցաւ ազգայիններ եւ համաձայն 1960 Յոդ. 9, Կիրակի գու-մարուած ներկայացուցչական առաջին ժողովի փափաքին : Ուստի ժողովը կը բացուի ժամը ճիշդ 15·30ին : Կը յանձնա-րարուի ճշդապահ ըլլալ :

ԴԻՒԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ Տօնածառի հանդէսը, կիրակի՝ Դեկտեմ-բեր 18, կէսօրէ ետք :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՍԱԿԱՒԱԹԻՒ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ ՄՆԱՑԱԾ ԵՆ

"ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ"

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

ՍԱԼԸ

ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐԸ ԳՏՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՀԱՍՑԷՆԵՐՈՒՆ

ՓԱՐԻԶ.—
Յառաջ,
Հրանտ - Սամուէլ գրատուն.— 51, Rue Mr.-le-Prince, PARIS (6e)
Ճաշարան Արթիւր.— 5, Rue Augustin Thierry
Եկեղեցիի դիւանատունը.— 15, Rue Jean Goujon, PARIS (8e)
Եւ երգչախումբի վարչութեան մօտ :

Bongoût
USINE à SAINT-MENET (B.-du-R.)
DANS TOUTE ÉPICERIE SPÉCIALISÉE
★ GROS : Sté DES CONSERVES "BONGOUT", 40, LA CANEBIÈRE - MARSEILLE

CHIC DE PARIS

88, 91, 97, RUE DE CLERY -.- PARIS (2e)
Tél. CEN. 38-75 et GUT. 61-09

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

ՄԱՐՍԷԼ ՆՈՒՊԱՐ, մեծաքանակի հինգ հաստատութեան Տէր եւ Տնօրէն (Շիք տը Փարի), կը փնտռէ երկու արհեստաւոր վարիչ (ժերան), 30էն 50 տարեկան, հարիւր շահարաժին ափորին վրայ : Եթէ կարող չէ, չներկայանալ
Դիմել տեղւոյն վրայ 88, Rue de Cléry, PARIS (2e)

ՓՆՏՌԵՑԷՔ ՄԵՐ ՑՈՒՑԱԿԸ, պատկերազարդ, ձրի, բացառիկ նմոյշներ, աւելի քան 100 միլիոնի պահեստ (հագուստի, ժիւփի, շըմիզիէի և կերպասի)

LA PLUS FORTE MAISON DE CONFIANCE
donnant la meilleure garantie du monde sur facture

Tous nos articles sont repris
en cas de non-vente

des modèles sensas !!!

PLUS DE 200 MODÈLES DE
Robes, Jupes Chemisiers

CATALOGUE ILLUSTRÉ GRATUIT SUR DEMANDE

ԱԺԱՆ ԱՐԱԳ
ԵՒ
ՆՈՒՐԲ ՃԱՇԱԿՈՎ ՄԵԾ ԽՆԱՄՔՈՎ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԷ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՏՊԱՐԱՆ "ՅԱՌԱՋ"
Ամուսնական հրաւիրատոմս
Առեւտրական նամակի եւ այլ թուղթեր
Ամէն գոյնով եւ չափով պզդ
Հանդէսի տոմսակ եւ թռուցիկ
ՏՊԱՐԱՆ
HARATCH
32, RUE DE TRÉVISE, 32
TÉL. : PRO. 86-60 PARIS, 9e MÉTRO : CADET

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ· տար· 40 Ն· Ֆր·, վեց·22Ն·Ֆր·

Արտասահման՝ տար· 50 Ն· Ֆր· Հատը 0,20 Ն· Ֆր·

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 3 ՆՈԵՄԲԵՐ

JEUDI 3 NOVEMBRE 1960

36րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8941 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4742

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

ՄԱՓՐԱԳՈՐԾՈՒՄ ԹՐՔԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Անգարայէն կը հեռագրեն թէ հետեւ – եալ մանրամասնութիւնները դասախօսնե– րու պաշտօնազրկման առթիւ· —

Ազգ· Մթնոլորտանութեան կոմիտէն հը– րատարակեց հրամանագիրը – օրէնք մը , որու համաձայն պաշտօնանկ կ'ըլլան Հա– մալսարանի դասախօսներուն մէկ մասը : Ըստ այս օրէնքին , պաշտօնանկ դասա – խօսները պիտի չկարենան այսուհետեւ մնալ կրթական ասպարէզ :

Պաշտօնանկ դասախօսներու ցանկը – ահը :—

Փրոֆէսէօրներ՝ Քէմալիմ Իսմայիլ Պէրքան, Նաճի Պէնկիւսու, Մուղթֆիկ Նամի, Էքրեմ Շերիֆ, Պէկլի, Իհսան Շիւքրիւ Աքսել, Էքրեմ Պէհչեթ Թեզել , Զեքի Զէրէն, Ալի Ֆուատ Պաշկիլ Ռեճայի Պաշիպ Օքտեսան , Ալի Թանօղլու, Էմին Ոնատ, Շեվքէթ Սոյսալ, Շինասի Հաքքը Էրէլ, Հըֆզը Թիմուր, Թարըք Զաֆէր Թունայա, Սապահաթտին Էյուպօղլու , Շավուլ Ապատան, Պիւլենտ Նուրի Էսէն , Նայլն :

Տոչենթներ՝ Իսմէթ Կէրիթլի Ձեվտէթ Փերին, Հալուտն Թանէր, Էրճիւմենտ Պո– լա, Շինասի Կիւչման, Արսէն Զարփեր, Ուրմ էրսումեր եւ ուրիշներ :

Ասիսթանններ՝ Եանի Սթամաթիատիս , Ախթիթիի Հարիսփիլի, եւ ուրիշներ :

Ընդամէնը՝ 147 փրոֆէսէօր, տոչենթ եւ ասիսթան : Պաշտօնանկ 85 փրոֆէսէօր– ներուն 28ը օրտինարիուս են :

Պաշտօնանկութեան վերաբերեալ թիւ 114 օրէնքին մէջ որեւէ պատճառ ցոյց չի տրուիր այս մաքրագործութեան համար : Պրսուի միայն թէ պաշտօնանկ դասա – խօսները պիտի ստանան Նոյեմբերի ի – րենց թոշակները :

Անոնք որ կը փափաքին՝ անմիջապէս , անոնք որ չեն փափաքիր՝ վեց ամսուան ընթացքին հանդստեան պիտի կոչուին , կը ուրիշ պաշտօնի մը չկոչուին : Ծարբեր պաշտօներ պիտի կրնան ստանձնել , բայց պիտի չկարենան այլեւս վերստանձնել համալսարանի դասախօսի կամ օդնականի պաշտօն :

Համալսարանի դասախօսներուն մաք – րատրծման լուրը ուժգին տպաւորութիւն գործեց Պոլսոյ եւ Անգարայի համալսա – րանական շրջանակներուն մէջ : Վերաս– տուգ Սաթըք Սամի Օնար լուրը ստացաւ երեքշաբթի 17ին, երբ Սենաթոն նիստի մէջ էր : Սենաթոն մէկ ժամ տեւողութեամբ մաք– րատրծման լուրին շուրջ տեսակցեցաւ : Նիստէն ետք Փրոֆ· Օնար յայտարարեց· — Եթէ այս օրէնքը ընդունուի , մէկ կարգիան իսկ չեմ մնար պաշտօնիս վը – րայ, կը հրաժարիմ վերատեսչութենէ : Ես կը կորսնընք ուսուցչութիւնը չա – րտնակելու մասին :

Ոնար վճռաբար հերքեց այն գրոյցները թէ իր կողմէ ճշդուած են այն դասախօս– ները, որոնք պաշտօնանկ եղած են : Ես անտեղի .

— Համալսարանները ուրիշ հաստա – տութիւններու չեն նմանիր : Համալսարա– նի ուսուցիչը քանի ծերանայ , այնքան արժէք կը ստանայ : Արդէն Համալսարա– նի կորսընչանքը տարեց ուսուցիչներն են : Չկայ աւելի զարմանալի բան մը , քան այն գրոյցը թէ ես ճշդած եմ այն դասախօսները, որոնք պիտի մաքրատր– ծուին :

Պաշտօնանկներէն ոմանք յայտնեցին թէ պիտ՝ են , մէկ մասն ալ նախընտրեց լռել : Տոչենթ Իսմէթ Կէրիթլի բաւ թէ «լրը – ատեմով չի մօտենար» այս լուրին , թէ ատիկա «սրամտութիւն մը կը թուի» ի– րեն :

Փրոֆ· Եավուզ Աթատան յայտարա – րեց.

— Հիմա իմացայ : Հաճելի անակնկալ մը : Ցաւ կը զգամ աշակերտներէս բաժ – նուելով : Անդորրութեամբ կը դիմաւո – րեմ :

Թահսին Պէքիր Պալթա ըսաւ .

— Հարուածի մը ցնցումը պատճառեց : Մուամմեր Աքսոր ըսաւ .

— Կարծեցի թէ կը կատակէին : Զար – մանքի մատնուած եմ : Կային ոմանք՝ ո– րոնք պէտք է մաքրագործուէին : Կային նաեւ ուրիշներ՝ որոնք պէտք չէ մաքրա– գործուէին : Ատոր միջոցը այս ձեւը չէ : Համալսարանը ինք իր մէջ կրնար լնել այս բանը :

ՄՄՒ.— Համալսարանին վերատեսու – չը, Փրոֆ· Սամի Օնար, կուսերէն մէկն է թուրք ուսանողութեան : Նախորդ կա – ռավարութեան հանդէպ իր ընդդիմու – թիւնը կարեւոր նպաստ մըն էր Մայիս – եան յեղաշրջումին մէջ : Այս մաքրագոր– ծութիւններուն մասին իր զարմանքը կամ վրդովումը կը ծածկէ իմաստը, զոր պէտք է փնտռել այս տրակոնական ձեւ– նարկին ետեւը :

ԹՐՔԱԿԱՆ կառավարութիւնը խոստա – ցած է վերաքննել համալսարաններու 154 դասախօսներու պաշտօնազրկումը, ուստ – նողներու բուռն բողոքին վրայ :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ ՄԷԿԸ ԹՈՒՆՈՒԶԻ, ՌԱՊԱԹԻ ԵՒ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

•

ԱԼԺԵՐԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻՆ ՍԿՍԱԻ

Ալժերական յեղափոխութեան վեցե – րորդ տարեդարձը խաղաղ անցաւ : Հա – կառակ սիրուն կարծիքին, թէ ըմբոստնե– րը արտակարգ ձեւով մը պիտի յիշատա – կէին ապստամբութեան տարեդարձը , ոչ մէկ դէպք կամ կռիւ պատահած է , մինաց որ բանակը նախապուչական խիստ մի – ջոցներ ձեռք առած էր :

Այս առթիւ սակայն Ֆերհաթ Ապպաս ճառ մը խօսած է Թունուզի մէջ :

« Նոյեմբեր մէկին, Ալժերիոյ պատե – րազմը իր եօթներորդ տարուան մէջ կը մտնէ, յայտարարած է «Ալժերիոյ Առժ· կառավարութեան» պետը — անկախու – թեան եւ ազատութեան համար մղուող պատերազմը պիտի չարունակուի մինչ – ղութիւններու եւ տառապանքներու իր անխուսափելի թափօրով :

«Գաղթականութիւնը ժխտումն է արդա– րութեան եւ իրաւունքին : Ցնորք է մտա – ծել թէ ինչ որ ուժով յափշտակուած է կարելի է պահել ուժով : Անկախութիւնը չի հնարուիր այլ կը խլուի » :

Ճառին ընթացքին «Ալժերիոյ Առժ· կա– ռավարութեան վարչապետը» դիտել տը– ւած է, թէ «չորս տասնեակով փորձած են բանակցիլ : Բոլորն ալ ապարդիւն անցած են : Ինչպէս յայտնի եղաւ վերջին անգամ Մէլէօնի մէջ :

« Այսօր, փոխուած են մեր պայքարին պայմանները : Մինչ Ֆրանսա աւելի ու աւելի կը զատապարտուի եւ կը չէզոքա – նայ, անդին մեզի կը հասնին, աչխարհի ամէն կողմէ համակրութեան խօսքեր » :

Ֆերհաթ Ապպաս մեծ յոյսեր դրած է նաեւ ՄԱԿի որոշումին վրայ, «Կը յու – սանք որ միջազգային այս կազմակերպու– թիւնը պիտի կարենայ վերջապէս կատա– րել իրեն վիճակուած պարտաւորութիւն – ները» : Միւս կողմէ յայտնութեամբ պը – տակուած է համակիրավար Զինաստան եւ Խ· Միութիւն այցելած իրենց պատուի – րակութեան առաքելութիւնը, քանի որ այս վերջինները ճանչցած են իրենց «կա– ռավարութիւնը» : «Ընդհակառակն ճա –

մը : Ցաւ կը զգամ աշակերտներէս բաժ – նուելով : Անդորրութեամբ կը դիմաւո – րեմ :

Թահսին Պէքիր Պալթա ըսաւ .

— Հարուածի մը ցնցումը պատճառեց : Մուամմեր Աքսոր ըսաւ .

— Կարծեցի թէ կը կատակէին : Զար – մանքի մատնուած եմ : Կային ոմանք՝ ո– րոնք պէտք է մաքրագործուէին : Կային նաեւ ուրիշներ՝ որոնք պէտք չէ մաքրա– գործուէին : Ատոր միջոցը այս ձեւը չէ : Համալսարանը ինք իր մէջ կրնար լնել այս բանը :

ՄՄՒ.— Համալսարանին վերատեսու – չը, Փրոֆ· Սամի Օնար, կուսերէն մէկն է թուրք ուսանողութեան : Նախորդ կա – ռավարութեան հանդէպ իր ընդդիմու – թիւնը կարեւոր նպաստ մըն էր Մայիս – եան յեղաշրջումին մէջ : Այս մաքրագոր– ծութիւններուն մասին իր զարմանքը կամ վրդովումը կը ծածկէ իմաստը, զոր պէտք է փնտռել այս տրակոնական ձեւ– նարկին ետեւը :

ԹՐՔԱԿԱՆ կառավարութիւնը խոստա – ցած է վերաքննել համալսարաններու 154 դասախօսներու պաշտօնազրկումը, ուստ – նողներու բուռն բողոքին վրայ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՁՈՐՍ յարաբերութեանց պետերը (կաթոլիկ – բողոքական – մահմետա – կան եւ հրեայ) մխոնաբար դիմում մը պիտի կատարեն հանրապետութեան նա – խագահութեան եւ ըմբոստական չարժման դեկավարներուն մօտ կրակը զադրեցնելու համար, Ալժերիոյ մէջ: Այս որոշումը տրուած էր բողոքականներու 10րդ հա – մագումարին որ տեղի ունեցաւ պատուելի Պօէհնէռի նախագահութեան տակ :

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ «Վեհաժողով» մը տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբեր 2ին, Հռոմ : Արդարեւ այդ օրը անկիլիքան եկեղեցւոյ պետը՝ Ֆիլըը Ալբ· այցելութիւն մը պի– տի տայ Պապին : Հաւանական է որ եկե – ղեցական երկու պետերը վարդապետա – կան իրենց տարակարծութեանց վրայ չծանրանան: Բողոքականներու տեսակէ – ան այն է թէ քրիստոնեաներու բաժանու– մը դայթակղութիւն է, մանաւանդ՝ տկա– րութիւն համամիասարութեան դէմ : Պէտք է միացեալ ճակատ կազմել ամէն մէկ եկեղեցի պահելով իր յատուկ վար– դապետութիւնը : Ատոր կաթոլիկ եկե – ղեցին կը պատասխանէ .— «Մէկ եկեղե– ցի կայ որ ճշմարտութիւնն ունի, կաթո– ղիկէ եկեղեցին է: Մէկ միութիւն կայ , կաթոլիկէ եկեղեցւոյ Միութիւնը: Բա – ժանեալ եղբայրները պէտք է վերադառ – նան միակ եկեղեցւոյ » :

ՁՕՐ· ՍԱԼԱՆ Պարսելոնա պատած է : Սպանական այս ճամբորդութիւնը տարօ– րինակ կը թուի չատերուն, թէեւ Սալան կ'ապահովէ թէ Ալժերիա անցնելու միտք չունի եւ Փարիզ պիտի վերադառնայ հինգշաբթի :Ձօրաւորը նախ վատառ մեկ– նած է ապա ոտքով անցած է սահմանը : Հոն է նաեւ Սարթր :

ՊԱՐՄԱ պահաժառանգին ծնունդին առթիւ չնորհաւորական բազմաթիւ հե – ռագիրներ ղրկուած են, մասնց կարգին՝ նախկին Թագուհի Սօֆյա եւս չնորհաւո– րած է Պարսից Շահը :

կատի օժանդակութիւնը այլեւս իրակա – նութիւն մըն է » :

Վերջապէս Ֆերհաթ Ապպաս պիտի տալէ եզք թէ՝ վերջ գտած է գաղթատի – րութեան դարաշրջանը, անդրադարձած է ինքնորոչման : «Ինքնորոչումը կը նախա – տեսէ հանրաքուէի կազմակերպում , իսկ հանրաքուէն ազատ պէտք է ըլլայ եւ ոչ թէ ֆրանսական բանակի հսկողութեամբ, որ ան ու սարսափի տակ ազատ արտա – յայտուելու կարելիութիւնը կը վերցնէ» :

Քաղաքական շրջանակներու կարծիքով Ֆերհաթ Ապպաս իր ճառով միանգամ – ընդմիշտ փակեց բանակցութեանց յատա – նակամութիւնները: Փորձեց Ալժերիոյ հարցը միջազգային փուլի մէջ դնել :

Ցեղափոխութեան վեցերորդ տարե – դարձին առթիւ ցոյցեր տեղի ունեցած են Թունուզի եւ Մարոքի մէջ: Մոհամմէտ Ե· Ռապաթի ճակատափուէն յայտարա – րած է «մեր պարտականութիւնն է չարունակել օգնել եւ զօրավիղ կ'անդնիլ ալժերացի ժողովուրդին իր մղած պայ – քարին մէջ: Ալժերիոյ ազատութիւնը մեր սրտին կը խօսի ամէնէն աւելի» :

Միւս կողմէ Պուրկիպա Թունուզի մէջ յայտարարած է թէ՝ ցորչափ Ալժերիա անկախ չէ, Թունուզի եւ Մարոքի անկա – խութիւնները ամբողջական չեն կրնար նկատուիլ: Մարոքի եւ Թունուզի մէջ, Նոյեմբեր մէկին գործադուլ ըրած են բո– լոր աչխատաւորները :

Ալժէի մէջ, կառավարական պատուի – րակը՝ Տրլուվրիէ յիչատակելի այդ օր – ուան առթիւ յայտարարած է · — «Ի՞նչ – պէս տխուր չըլլանք տեսնելով թէ ըմ – բոստական չարժումին պետերը անգամ մը եւս կը մերժեն քաղաքացիներու ա – զատ ընտրութիւնը » :

ԱԹԵՆԱԿՈՐԱՍ ԻՆՉՈ՞Ւ ՉԲԱՑԱՒ ԲԵՐԱՆԸ

Այսօր «Ցառաջ»ի ներքին էջերուն մէջ պիտի կարդանք Պոլսոյ Ցունաց պատ– րիարքին՝ Աթենագորասի վկայութիւնը Եաբը Ատայի դատավարութեան մէջ: Այդ վկայութիւնը, որու կը սպասուէր մեծ հետաքրքրութեամբ, հիասթափութիւն ու նոյնիսկ որոչ դժգոհութիւն պատճառեց Թուրքերուն: Առաջին տպաւորութիւնը կար – դալ Գ· էջ:

Նոյն վկայութիւնը զարմանք ու դժգո– հութիւն պատճառած է նաեւ Ցոյներուն, ըլլայ Պոլսոյ, ըլլայ Աթէնքի մէջ: Ի՞նչ է պատճառը որ Աթենագորաս պատրիարք կ'աչխատի ... անկարեւոր զարձնել այն– քան կարեւոր իր վկայութիւնը, նոյնիսկ ... բողոք մը, զոր ղրած էր ժամանակին՝ Մենտերէսի :

Այսպէս Աթէնքի էքնիֆի թերթը հինգ սիւնակի վրայ կը հրատարակէ թղթակ – ցութիւն մը, զոր ստացած է Պոլիսէն : Այս թղթակցութիւնը կը հաստատէ թէ Պոլսոյ Ցոյներուն մէջ խոր դժգոհութիւն առեղծած է այն իրողութիւնը թէ Աթե – նագորաս պատրիարք, եաբը Ատայի դա– տարանին առջեւ կատարած վկայու – թեամբ, ջանացած է ծածկել Մենտերէսի եւ ընկերներուն մեղքերը :

Օտար թղթակիցներ եւս նոյն զարման– քը կը յայտնեն պանդոյտ մեկնաբանու – թիւններով : Էսոշիէյթըտ Փրէսի թղթա– կիցին կարծիքով, Աթենագորասի այս ըն– թացքը կը բացատրուի անով որ Պատ – րիարքը կը խորհի կանխել հին Թշնամու– թեանց վերազարթնումը Թուրքեւհելլէն յարաբերութիւններուն մէջ : Ուրիչ են – թադրութեան մը համաձայն, պատրիար– քը այդպէս չարժած է Ամերիկայի կա – ռավարութեան յանձնարարութեամբ :

Ինչպէս կը հաստատուի այս տեղեկու– թիւններով, Պատրիարքները առաջնա – կարգ քաղաքակրթանքը են՝ չնորհիւ Ս· Հոգիին,— յանկարծ կը խորհին «ար– դելք հանդիսանալ հին Թշնամութեանց վերազարթնումին », առանց անդրադառ– նալու թէ գայլը, յարձակելու ժամանակ ոչխարին վրայ, միշտ պատրուակ կ'ը– ստած Թշնամութեանց վերազարթնումին համար: Սակայն, առաջնակարգ քաղա – քակիաներ դարձած պատրիարքները մէկ բան միայն չեն սորված, դարերէ ի վեր , այն թէ հեռաւոր Ամերիկան կամ Եւրո – պան, որոնք կրնան յանձնարարել Ցոյնին կամ Հայուն, որ չարժին այսպէս եւ այն– պէս՝ կանխելու համար գայլերուն «Թշ – նամութեանց վերազարթնումը », կրնան նաեւ արգիլել ոչ միայն Սեպտեմբերեան դիպերներու Թշնամութիւնը այլ նաեւ Ապ– րիլեան առաւօտներու ճիւաղութիւնը : Բայց, իբր թէ չեն կրնար, կը թողուն որ ոչխարը համբուրէ գայլին աչուկները՝ քաղաքակիտ չնորհք ցոյց տալու համար հաւատացեալներուն :

Հելլէն Թերթ մըն ալ, Լոմառնի իր թղ– թակիցին տեղեկութեանց վրայ հիմնուե– լով, կը ղրէ թէ Անգլիացիները յարաճուն մտատանջութիւն ցոյց կուտան՝ մօտէն հետեւելով Սեպտեմբերի դէպքերուն պա– տասխանատուներու դատավարութեան :

Անչուշտ, երբ կարելի է լռեցնել Թուր– քերը՝ մէկ անդամէն վերջ դնելու համար պատրիարքներու կամ Թուրքերէն չխօ – սողներու դէմ բացուած պայքարին , մի– թէ չկա՞ն նաեւ արտաքին մեղքեր , որ կրնան երեւան գալ այս դատավարու – թեանց ընթացքին :

ՊԼՕՐՈՒԹԻ ոստիկանութիւնը մեծ քա– նակութեամբ դէնք եւ ռումբ գտած է Սա– լոհ Շիչեքլիի բնակարանին մէջ, խու – զարկութեան մը ընթացքին: Գնդապետը եղրայրն է Սուրիոյ նախկին նախագահ՝ Ատիպ Շիչեքլիի: Խուզարկութիւնը կա – տարուած է Դամասկոսի բողոքին վրայ :

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

Բ.

Ահարոնեանի կողքին նստած էր կարճահասակ ու նիհար, սեւ, խառնիճաղանճ մազերով ու մօրուքով, փառլուռն, գրաւիչ աչքերով Սիմոն Զաւարեանը, Դաշնակցութեան գլխաւոր հիմնադիրներից մէկը: Նախագահի ձախ կողմը՝ ճաղատ գլխով քարտուղարը՝ Մարտիրոս Յարութիւնեանը, ուսուցիչ եւ ուսանող Գերմանիայում: Սրա մօտ, արձանի նման, հանդիստ բազմած էր, խնամուած սեւ մօրուքով, ոսկի շրջանակով ակնոցներով, եւրոպայի տեսքով Միքայէլ Վարանդեանը, «Դրօշակ»ի խմբագիրը: Նախագահական սեղանի շուրջ նստած էին նաեւ Ամերիկայի պատգամաւորները՝ Ա. Վռամեան, Թ. Ճելալեան, Վ. Տաթեւեան, Բուլղարիայի պատգամաւոր եւ «Ռազմիկ» թերթի խմբագիր Ռ. Զարդարեանը:

Քիչ անդին, ձախ կողմը, գլուխը կախ, սեւ ակնոցներով, Վանի պատգամաւոր Արամը: Նրա կողքին՝ փոխ մարմնով, խոշոր, փառլուռն աչքերով, ջղային շարժումներով, ծխախոտը միշտ շրթունքներին մի աղջիկ՝ Սուլթանի մահափորձի Ռուբինան: Եւ մօտը՝ Ժլաւի (Վլադիկավկազի) շրջանի պատգամաւոր Տիկին Ժենիան: Այս՝ Համօ Օհանջանեանի առիւծի գլուխը:

Սրանց դիմաց, միւս կողմը, ուշադրութիւն գրաւեց լայն թիկնոցով մէկը, սեփ-սեւ, գռուզ, չսանտրուած մազերով ու մօրուքով մէկը: Կակուղ օձիքի սեւ փողկապը դարձած էր մի կողմ: Հագուստը արդուկի երես չէր տեսել: Զարմանալի էր գլուխը, ո՞ւր էի տեսել: Այնքան նման էր Սոկրատի գլխին, պատմութեան դասագրքում:

— Ռոստոմն է, ասաց Իշխանը:

Ինձ դեռ ոչինչ չէր ասում այդ անունը:

Ռոստոմի աջ կողմը, աչքերը փակ, կարծես նիրհում էր Խանասորի Վարդանը: Միւս կողմում՝ բարեկազմ ու մշտադուարթ Սեւքարեցի Սաքօն եւ կապուտաչեայ, չիկահեր Սեպուհը:

Սրանց յետեւն էին Ատրպատականի պատգամաւորները. Կուկունեան խմբի անդամ, Սախալինի տաժանավայրից փախած Ստեփան Ստեփանեանը (Բալաջան) եւ Վահան Զաքարեանը:

Առանձին խումբ էին կազմում ձախակողմեան երիտասարդները, որոնց միացայ եւ ես: Եւրոպայի Ուսանողական Միութեան կողմից պատգամաւոր էր մեր ճեմարանական Արշակ Իսահակեանը, որ յետոյ դարձաւ Ա. Ջամալեան, կուսակցական ծածկանունով՝ Ա. Աբիսեան(*):

Շուտով ես այլեւս պէտք պիտի չունենայի Իշխանի օգնութեան: Սենեակ վարձեցի աւստրիացի մի ընտանիքում, ժողովավայրին մօտ, եւ մխրճուեցի Ընդհանուր Ժողովի գործերի մէջ, Վիեննան հիանալի քաղաք էր, գեղարուեստի ակունք: Այդ օրերին սրճարաններում ու փողոցներում, ամէն տեղ եւ ամէն ոք երգում էին Լեհարի «Զուարթ Այրին» նոր օփերէթը: Գրաւիչ էին թանգարաններն ու թատրոնները: Վիեննայի հռչակաւոր Օփերան ու տօնավաճառները: Պատգամաւորներից շատերը, մանաւանդ Իշխանը, ամէն առիթից օգտւում էին ծլկելու ժողովից: Ես հաւատարիմ կերպով չէի բացակայում ոչ մէկ նիստից, աշխատում էի յանձնախմբերում, մասնակցում էի Մարիահիլֆէ սրճարանի հաւաքոյթներին: Ժողովներում աւելի լսողի, քան թէ խօսողի դերում էի: Ինձ թւում էր, որ ամէնքը ինձանից աւելի խելացի էին եւ աւելի բան գիտէին. ես պէտք է դեռ շատ բան սովորէի հասնելու համար միւս ընկերներին:

Ընդարձակ օրակարգի վրայ դրուած էին խիստ կարեւոր ու պատասխանատու հարցեր, որոնց մէջ առանձնապէս ծանրակշիռ էին յեղափոխական ձեռնարկները երկրում, Սուլթանի մահափորձի քննութիւնը, Հայ-թաթարական կռիւների հետ կապուած խնդիրները, Թրքահայ եւ ռուսահայ դատերի հաշտեցումը, անջատողական շարժումը, Պարսկաստանի յեղափոխութեան մասնակցութիւնը եւ, ի հարկէ, ընկերվարութեան հարցը, որ սպառնում էր պայթեցնել կուսակցութիւնը եւ Ընդհ. Ժողովը: Վիեննայի պատմական Ընդհանուր Ժողովի մասին ժամանակին շատ խօսուել ու գրուել մեր մամուլում, բայց փաստական տուեալներ շատ չկան: Հակառակ վճարովի չորս քարտուղարների, թերի են ժողովի արձանագրութիւնները, որոնք պահուած են Հ. Յ. Դ. Կեդրոնական Դիւանում, ինչ որ պիտի ասեմ եւ այժմ, յիշողութեան վրայ հիմնուած, բնականաբար, պէտք է լինի անկատար: Բայց եւ այնպէս, փորձենք ներկայացնել ընդհանուր պատկերը:

Նախ՝ կազմը: Ինչպէս վերեւ յիշուած անուններից տեսնում ենք, ժողովում կուսակցութիւնը ներկայացուած էր իր մտաւորական եւ մարտ. ամէնէն ակնառու դէմքերով: Ինձ նման համբակներ քիչ կային: Հիմնադիրներից սկսած մինչեւ վերջին սերունդը ներկայ էր:

Համեմատաբար սակաւ էին բուն երկրից՝ Թրքահայաստանից պատգամաւորները: Տարօնից, Բարձր Հայքից, Կիլիկիայից եւ Օսմանեան Կայսրութեան միւս մասերից մարդ չէր կարողացել գալ, բայց այդ թերին լրացւում էր Անդրանիկի, Մուրատի, Սեպուհի, Զարդարեանի, Արամ Աշոտի, Վռամեանի նման գործիչներով, որոնք գործել էին երկրում եւ քաջածանօթ էին Թրքահայ իրականութեան:

Թրքահայկական հարցը ամէնից շատ էր զբաղեցնում Ընդհանուր Ժողովի պատգամաւորներին: Մասնաւորապէս Թրքահայ ընկերները վախ էին յայտնում, որ ռուսահայկական դատի եւ ընկերվարութեան որդեգրումը կարող էր ծանր անդրադարձում ունենալ Թրքահայկական հարցի վրայ, Դաշնակցութիւնը ստեղծուած է Թրքահայաստանի ազատութեան համար. դաւաճանութիւն պիտի լինի, եթէ դրանից դուրս ուրիշ նպատակ դրուի մեր ծրագրի մէջ: Ընդհանուր Ժողովում, բայց մանաւանդ յանձնախմբում, բուռն ճառեր արտասանուեցին այս իմաստով: Յիշում եմ Վռամեանի, Արամ Աշոտի եւ Աւ. Իսահակեանի երկար եւ յուզիչ ճառերը: Աւ. Իսահակեանը այն ժամանակ դեռ Հայ Գուսան էր:

Պէտք է ասել, որ Թրքահայ հարցի եւ երկրում կատարուելիք յեղափոխական ձեռնարկների շուրջ տարակարծութիւնը մեծ չէր, եւ բանաձեւը անցաւ միաձայնութեամբ: Աջ ու ձախ՝ ամէնքը համամիտ էին, որ Հ. Յ. Դաշնակցութեան գլխաւոր նպատակը Թրքահայաստանի ազատագրութիւնն է եւ որ այդ նպատակին հասնելու համար պէտք է ուժեղացնել յարատեւ կռիւը սուլթանական բռնապետութեան դէմ:

Եւ, յիրաւի, Վիեննայի Ընդհանուր Ժողովից յետոյ Դաշնակցութիւնը աւելի մեծ քանակութեամբ դրամ, մարդ եւ զէնք տրամադրեց Թրքահայ ազատագրական պայքարին. Դաւոյի դաւաճանութիւնը ցոյց տուեց, թէ ինչքան շատ զէնք ու ռազմամթերք էր ամբարուած Վանում:

Աւելի բարդ եւ դժուար կարգադրուելիք խնդիր էր Դաշնակցութեան Կովկասեան գործունէութեան կամ Կովկասեան նախադծի խնդիրը, որ Թրքահայ-ռուսահայ տարակարծութեան ձեւ էր ընդունել՝ մի կողմից առաջ բերելով Միհրանական եւ միւս կողմից Անջատողական շարժումները:

Փաստօրէն՝ Կովկասեան գործունէութեան ծրագիրը ընդունուած էր նախադծով, որ եկեղեցական կալուածների գրաւումից յետոյ կազմուած էր Արեւելեան Բիւրոյի կողմից եւ հաստատուած Դաշնակցութեան Խորհուրդից: Մանաւանդ 1905 թուի յեղափոխութիւնից յետոյ, Դաշնակցութիւնը սկսել էր գործել իբրեւ Ռուսաստանի կուսակցութիւն, մասնակցում էր համապետական եւ տեղական ընտրութիւններին, թերթեր էր հրատարակում, ունէր Արեւելեան Բիւրոյի պաշտօնաթերթը, հիմնել էր Յառաջ մատենաշարը, նախաձեռնել եւ մասնակցել էր Էջմիածնի Կեդրոնական Ժողովին: Ընդհ. Ժողովը կատարուած փաստի առջեւ էր գտնւում: Թրքահայ ընկերները առանձնապէս խիստ քննադատում էին Արեւելեան Բիւրոյին, որ իր իրաւասութեան սահմաններից դուրս էր եկել եւ ինքնագլուխ ու կամայական արարքներ էր թոյլ տուել:

— Դուք ի՞նչ իրաւունք ունէիք Յառաջ օրաթերթը հրատարակելու, բորբոքուած բացատրութիւն էր պահանջում Ամերիկայի պատգամաւոր Թովմաս Ճելալեանը:

— Իրաւունք ունէինք, Բիւրոյի կողմից անվրդով պատասխանում էր Համօ Օհանջանեանը:

— Ցոյց տուէք, ի՞նչ իրաւունք, չէր հանդարտւում Ճելալեանը:

— Ինչ իրաւո՞ւնք, նայեցէք Նախորդ Ընդհ. Ժողովի որոշումը, որ իրաւունք է տալիս Բիւրոյին թռուցիկներ հրատարակել: Յառաջը պարբերական թռուցիկ է:

Սրահը թնդում էր ծիծաղից, իսկ Ճելալեանը շարունակում էր հարուածել Բիւրոյին:

Երկար, յուզումնալից եւ սրտմաշուք վէճերից յետոյ Կովկասեան Գործունէութիւնն էլ հաստատուեց ձայների ճնշիչ մեծամասնութեամբ: Հակառակ քուէարկողների մէջ էին, որքան յիշում եմ, Զարդարեանը, Աւ. Իսահակեանը, Ճելալեանը: Անդրանիկը եւ Մուրատը բացակայ էին ժողովից:

Ինձ առանձնապէս հետաքրքրում էր Անդրանիկի դերը ժողովներում, ուր ընդհանրապէս քիչ էր ներկայ լինում եւ յաճախ խօսք չէր առնում: Սակայն, երբ առնում էր, համարեա միշտ ընդդիմադիրի եւ քննադատողի դերի մէջ էր ներկայանում: Խօսում էր կցկտուր եւ անկապ, դանդաղ եւ կրքոտ, աւելի քննուող հարցի առթիւ, քան մասին: Ինքնատիպ միտք կամ ծանրակշիռ գաղափար չէր յայտնում: Ունէ՞ր ու չէր յայտնում: Ինձ թւում էր, թէ նա մի բանից վիրաւորուած էր, բայց չէր համարձակւում պարզ ասել: Ինչ որ մի որդ կրծում էր նրա հոգին:

Անդրանիկին ամէնքը յարգում էին, եւ գնահատում իբրեւ քաջ մարդ եւ ազգային հերոս; բայց չեմ կարող ասել, թէ ժողովականների մէջ նրան սիրող մէկ հոգի գտնուէր: Անդրանիկի բնաւորութեան տէր մարդկանց չեն սիրում:

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

(Շար.)

(*) Ի դէպ յիշեմ, որ Արշակը, Ա. Աբիսեան անունով, մի գրքոյկ էր գրել Հ. Յ. Դաշնակցութեան մասին *Յառաջ* մատենաշարի համար, որ լոյս չտեսաւ: Ձեռագիրը ընկել էր Լըժինի ձեռքը, որ թարգմանել էր տուել ռուսերէնի եւ ներկայացրել դատարանին: Հայերէն բնագիրը կորել է, բայց ռուսերէնը մնում է «Հ. Յ. Դաշնակցութեան Գործը» տպուած հատորում, որից մի օրինակ կայ Հ. Յ. Դ. Դիւանում:

ԹՐՔԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆԸ ԿԸ ԳՈՐԾԷ ԵԱՍԸ ԱՏԱՅԻ ՄԷՋ

ՅՈՅՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ՎԿԱՅՈՒԹԻՒՆ ԿՈՒՏԱՅ ԴԱՏԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

6 – 7 Սեպտեմբերի դիպուածներու դէպքերուն քննութիւնը կը շարունակուի: Մեծ հետաքրքրութիւն առեղծած է դատը մասնաւորաբար Աթենակորաս Պատրիարքին վկայութեան առթիւ:

Ժողովուրդը պատրիարք կը փնտռէ վկաներուն մէջ, որոնք դուրս կ'ելլեն շոգենաւէն: Պատրիարքը չերեւար: Զրոյց կը շրջի թէ մասնաւոր շոգենաւով պիտի բերուի կամ... Թռչանով (հելիքոփթէր):

Բայց ահա Պատրիարքը դատարանին առջեւ:

Դատը կը սկսի առաւօտուն ճիշդ ժամուն՝ ըստ սովորութեան: Կը կանչուի վկան:

Դատարանին նախագահը կը յայտնէ թէ Աթենակորաս Թուրքերէն չի գիտեր եւ յունարէն լեզուով պիտի տայ վկայութիւնը: Ուստի անհրաժեշտ դատ. յունարէնի եւ Թուրքերէնի լաւ ծանօթ թարգման մը հրաւիրել:

Ըսին թէ Աթենակորաս Պատրիարք արդէն իբրեւ թարգման միասին բերած էր իր իրաւական խորհրդականը:

Ատեանը փափաք յայտնեց որ թարգմանը ըլլայ չէզոք անձ մը: Ուստի կոչ եղաւ թէ ժողովուրդին մէջ յունարէնի եւ Թուրքերէնի լաւատեղեակ մէկը կա՞յ որ կատարէ թարգմանութիւնը:

Նոյն պահուն սրահ մտաւ Յունաց տիեզերական Պատրիարքը, Աթենակորաս, պանակէն կուրծքին:

Նախագահը ուզեց գիտնալ թէ ի՞նչ լեզուով պիտի կատարէր իր վկայութիւնը: Թարգմանը յայտնեց թէ նկատելով որ պատրիարքը լաւ չէր հասկնար Թուրքերէնը, իր վկայութիւնը պիտի ըլլար յունարէնով:

Նախագահը պնդեց երկրորդ եւ չէզոք թարգմանի մը անհրաժեշտութեան վրայ:

Այդ միջոցին մէջտեղ ելաւ յունարէն «Իմպրոս» թերթի հրատարակութեան տնօրէն Ալեքօ Փափատոփուլօ իբրեւ թարգման:

Աթենակորաս Պատրիարք երդումն ալ կատարեց յունարէն լեզուով: Առաջին ինքնութեան ճշդումը կատարեց հետեւեալ կերպով.—

Աթենակորաս Սփիրօ, 75 տարեկան:

Ատեանի նախագահը Աթենակորասի հարցուց թէ կը ճանչնա՞ր ամբաստանեալները: Աթենակորաս չդարձաւ ետեւ եւ չնայեցաւ վկաներուն: Նախագահը քանի մը անգամ կրկնելէ ետքը Աթենակորաս դարձաւ ետեւ, վայրկեան մը դիտեց զանոնք եւ յայտնեց թէ մէկ մասը կը ճանչնայ եւ վկայութիւնը արգիլող կապ չունի անոնց հետ: Ատեանին նախագահը Աթենակորասի ուղղեց կենսական հարցումը.

— Սեպտեմբերի դէպքերը կազմակերպուա՞ծ էին, եւ եթէ այո, որո՞նք էին կազմակերպիչները:

Աթենակորաս.— *Սեպտեմբերի դէպքերուն կազմակերպուած ըլլալու մասին տեղեկութիւն չունիմ:*

Նախագահը.— *Օրուան կուսակալը կամ պաշտօնական անձեր ըսա՞ծ են իրեն թէ մի վախնար, մի մտահոգուիր,*

— Դէպքէն ժամ մը առաջ կուսակալը հեռաձայնեց եւ ըսաւ որ չմտահոգուիմ դէպքերու պատճառաւ:

— Ժամը քանի՞ն էր:

— Ժամը 5ին:

— Ժամը 5էն առաջ կամ ետքը պատրիարքարանին շուրջ պաշտպանութեան միջոցներ ձեռք առնուա՞ծ էին:

— Դէպքէն շաբաթ մը առաջ կառավարութեան կողմէ միջոցներ ձեռք առնուած էին:

— Դէպքերուն առթիւ այդ միջոցները աւելի զօրացուա՞ծ էին:

— Այո, եւ գրեթէ բանտարկուած էինք պատրիարքարանին մէջ:

— Սեպտեմբերէն առաջ դէպքին մասին լուր առնելով որեւէ դիմում կատարա՞ծ էք:

— Ոչ մէկ լուր ունէինք եւ որեւէ տեղ դիմում չէինք կատարած:

— Ուրիշ բան մը ունի՞ք աւելցնելիք:

— Ոչ մէկ բան ունիմ:

— Դէպքէն ետք վարչապետին դիմե՞ր էիք:

— Շաբաթ մը ետքը հեռագիր մը ուղղեր էի վարչապետին, իսկ 15 Նոյեմբերին նամակով մը դիմեր էի, բայց պատասխան չեմ ստացած:

Ընդհ. դատախազը.— *Վարչապետին ուղղած նամակին մէջ գրած է որ դէպքը Յոյներուն դէմ կազմակերպուած էր եւ կուսակալութիւնը ուժ կուտար անոր, իսկ այժմ կ'ըսէ թէ կազմակերպուած չէ ան:*

Կը կարդացուի նամակը ուր Սեպտեմբեր 6 – 7 մասին կ'արտայայտուի հետեւեալ կերպով.—

Սեպտեմբեր 6 – 7ին մեր եկեղեցիները եւ մասնաւորաբար Յոյները մեծ վնասներ կրած են: Մասնաւոր ծրագրով եւ յայտագրով պատրաստուած ժողովրդային խումբեր երեկոյեան նոյն ժամուն, ազդանշանով մը ճամբայ ելած էին քաղաքին զանազան վայրերէն իրենց տրամադրութեան տակ գտնուած փոխադրական միջոցներով եւ քանդիչ գործիքներով: Անոնք ապահովութեան պաշտօնեաներու աչքին առջեւ սարսափելի յարձակումի անցած են մեր ցեղին դէմ: Հոյակապ քաղաքակրթութիւն մը յարձակումի ենթարկուած է եւ մեր կրօնական սրբութիւնները բռնաբարուած են: 70 եկեղեցիներ վնասուած են, եկեղեցական իրեր քանդուած են, սուրբերու նկարներու աչքերը փորուած են, թալան եղած է: Մեռեալներու եւ նոյնիսկ Պատրիարքներու գերեզմաններ բացուած, նոր թաղուած եւ մեռեալներու մարմիններ հանուած կտոր կտոր եղած են: Ամէն կողմ եկեղեցականներ փնտռուած, մահուան սպառնալիքներ եղած են եւ նոյնիսկ մէկը սպանուած է:

Նախագահը.— *Կ'ըսէք թէ նոյն ժամուն սկսած են, ուրեմն կազմակերպուա՞ծ է:*

— Անձնական կարծիք մը չունիմ: Այդ բոլորը գրած եմ սինոդի տեղեկութիւններուն վրայ հիմնուելով:

Այդպէսով վերջ գտած էր Աթենակորասի վկայութիւնը: Ամբաստանեալները որեւէ հարցում չըրին:

Թուրք թերթերուն տպաւորութիւնը Աթենակորասի վկայութեան մասին՝ էր անդին:

ՀԱՅՈՑ ՁՈՐԱԿԸ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ ՎԵՀ

ԿԱՅԱՀԱՅԶ ՂԱՌՈ

ԳԼՈՒԽ ՊԱՐՈՒՅ

— Էյ, վա՛յ, — ասաց Ձեմալ, դեռ ևս ձիուն վրայ նստած, ձեռքը ճակատին դրած, որպեսզի արևը աչքերուն չխփի, — ո՞վ է այդ մարդը, որ ամբողջ ճամբան մեզի հետ կը վազէ, ինչպէս որ ձիերը կ՚ընեն։

— Էյ, ո՞վ պիտի ըլլայ, ինչպէս միշտ, Ղազարոսն է, — պատասխանեց Ղարաղուշ, որ ձիուն սանձը կը քաշէր։

Ձեմալ ետին նայեցաւ, ապա ձիուն վրայէն ցատկեց գետին, ուր Ղազարոս հասած էր արդէն։

— Ղազարոս, ինչո՞ւ ետևէս կու գաս, ի՞նչ կայ, ի՞նչ պատահեցաւ, որ ձիուն ետևէն կը վազես։

— Ձեմալ, ես ալ քեզի նոյն հարցումը կ՚ընեմ, ինչո՞ւ ինծի չսպասեցիր, որ միասին գայինք։

— Ես կարծեցի, որ դուն ինծի հետ կը խաղաս, ուստի ուզեցի քեզ վախցնել։

— Ես ալ կարծեցի, որ դուն ինծի հետ կը խաղաս, ուստի ուզեցի քեզ վախցնել։

Ղարաղուշ ձիուն վրայէն ցատկեց գետին, ձիուն սանձը ձգեց գետին վրայ, որպէսզի ան չփախչի, ապա մօտեցաւ իր ընկերներուն։

— Ղազարոս, ինչո՞ւ ետևէ եկար, ի՞նչ կայ, ի՞նչ պատահեցաւ, որ ետևէ եկար։

— Ձեմալ, ես ալ քեզի նոյն հարցումը կ՚ընեմ, ինչո՞ւ ինծի չսպասեցիր, որ միասին գայինք։

— Ես կարծեցի, որ դուն ինծի հետ կը խաղաս, ուստի ուզեցի քեզ վախցնել։

— Ես ալ կարծեցի, որ դուն ինծի հետ կը խաղաս, ուստի ուզեցի քեզ վախցնել։

Ղազարոս, Ձեմալ եւ Ղարաղուշ ծիծաղեցան։

— Ղազարոս, ինչո՞ւ ետևէ եկար, ի՞նչ կայ, ի՞նչ պատահեցաւ, որ ետևէ եկար։

— Ձեմալ, ես ալ քեզի նոյն հարցումը կ՚ընեմ, ինչո՞ւ ինծի չսպասեցիր, որ միասին գայինք։

— Ես կարծեցի, որ դուն ինծի հետ կը խաղաս, ուստի ուզեցի քեզ վախցնել։

— Ես ալ կարծեցի, որ դուն ինծի հետ կը խաղաս, ուստի ուզեցի քեզ վախցնել։

Ղազարոս, Ձեմալ եւ Ղարաղուշ ծիծաղեցան

ՀԱՄՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կապ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը կը յայտարարէ թէ իր նոր հասցէն է ։

Croix Bleue des Arméniens de France
Comité Central
17, Rue Bleue, PARIS (9e)
Tél. TAI. 63-89

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Տէր եւ Տիկին Արթինեան (Լէ Մարթիկ) իրենց թոռան Յովակիմի ծննդեան ուրախ առթիւ տասնական Ն. Ֆ. կը նուիրեն «Յառաջ»ին, «Հայ – Բոյժ»ին, Մշակոյթի Տան Շ. Միսաքեան եւ Սողոմոն Թէհլիր – եան սրահներուն եւ Կապ. Խաչի օգափո – խութեան կայանին ։ (Ստանալ Յառաջէն) ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի Ազգ. Ընկերակցութեան վար – չութիւնը՝ ողբ. Տիգրան Ջիթունիի մահ – ուան առթիւ շնորհակալութեամբ ստա – ցած է հետեւեալ նուէրները ։

Պ. Արմենակ Աճէմեան յիսուն Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Հրանդ Մինասեան 20 Ն. Ֆ. ։

Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Փաթուզեան Օր. Միրնա Աճէմեանի ամուսնութեան առթիւ երեսուն Ն. Ֆ. կը նուիրեն ։

×

Տէսինի Ս. Աստուածածնայ եկեղեցւոյ համար քշոցները գնման հանգանակիչ տիկինները շնորհակալութիւն կը յայտ – նեն զայութին բոլոր նուիրատուներուն ։ ցանկը պիտի յայտարարուի յարմար առ – թիւ ։

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի Ազգ. դպրոցին համար շնորհակալութեամբ ստացուած են հետեւեալ նուէրները․—

Քշոցի հանգանակութենէն դպրոցին յատկացուած՝ քսան Ն. Ֆ. ։

Լիոնէն Պ. Շաւարշ Խաչատուրեանէն Գուրգէն Տապաղեանի մահուան առթիւ՝ քսան Ն. Ֆ. ։

Փարիզէն՝ Պ. Գէորգ Եարմայեանի դըպրոց իր այցելութեան առթիւ՝ 20 Ն. Ֆ. ։

ԿՐԹ. ՄԱՐՄԻՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՎԻՐՈՖԼԷՆ Հայթայեան եղբայրներու փափաքին համաձայն այս Կիրակի Շաւիլի նորաշէն եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց ար – կածեալ սիրելի զաւակներուն Քերովբէի եւ Հայկազի յիշատակին ։

Ինչպէս նաեւ իրենց մօր Մարիցա Հայքայեանի մահուանԹ. տարելիցին առթիւ ։

Իրենց յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Վասպուրականի Հայր. Միութեան վարչութիւնս խոր կսկիծով իմացաւ գրա – գէտ՝ հրապարակագիր ու վեթերան հայ – րենակից Տիգրան Ջիթունիի կսկծալի մահուան լուրը ։

Վարչութիւնս պարտք կը համարի թարգմանը հանդիսանալ՝ յանուն Ֆրան – սաբնակ Վասպուրականցիներու եւ յայտ – նել վշտակցութիւնները Այրի Տիկին Ա. Ջիթունիի, Տէր եւ Տիկին Վ. Ջիթունիի եւ զաւակներուն, ինչպէս նաեւ բոլոր ազգականներուն ու պարագաներուն ։

Եւ այս տխուր առթիւ փոխան ծաղկե – պսակի քսան Ն. Ֆ. կը տրամադրէ չքա – ւոր հայրենակիցի մը ։

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Վերջերս մեր բաժանորդներէն, մանաւանդ Փարիզի եւ Լիոնի շրջաններէն, բո – ղոքներ կը ստանանք, որովհետեւ թերթը անկանոն կը ստանան ։ Ոմանք կը կարծեն թէ յանցանքը մերն է ։ Այս առթիւ կը ճշդենք թէ Յառաջը թղթատարին կը յանձնուի ԱՄԷՆ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ 17ԻՆ, առանց բացառութեան ։ Անկանոնութեան պատասխանատուն ցրուիչ թղթատարներն են, ինչպէս մեզի յայտնեց 9րդ Թաղա – մասի կեդրոնական թղթատարը ։ Խորա – պէս կը ցաւինք այս անկանոնութեան համար որուն դարմանը դժբախտաբար մեր ձեռքը չէ ։ Քանիցս բողոքած ենք, առանց վերջնական արդիւնքի յանգելու ։

Կը յանձնարարենք մեր բաժանորդնե – րուն ֆրանսերէն գրաւոր նամակով բողո – քել իրենց թաղին թղթատարական կեդ – րոնը ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՇԱՒԻԼԻ ԸՆԹԵՐՑԱՍԷՐ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Շաւիլի Արդութեան խումբը հաստա – տած է գրադարան մը իր խումբի վեթե – րան ընկերներէն ողբ. Բժ. Տէր Դաւթ – եանի յիշատակին ։

Գրադարան Բժ. Տէր Դաւթեան

200է աւելի գիրքեր արդէն կը գտնուի գրադարանին մէջ, մօտ օրէն կը յայտա – րարուի գիրքերու ընդունելու օրերը եւ ժամերը ։

Այս առթիւ կը խնդրուի բոլոր մեր ըն – կերներէն եւ հայրենակիցներէն որոնք կը յարգեն բժիշկին յիշատակը, բարի ըլլան իրենց քով գտնուած աւելորդ գրքերը նը – ւիրել գրադարանին ։

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԻՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը ու – րախութեամբ կը ծանուցանէ թէ վերա – բացած է Հինգշաբթի օրուան իր հայերէ – նի դասընթացքը, որ երկար տարիներ տեղի կ'ունենար Սոտիէբէ Սավանթի մէջ, փորձառու ուսուցչուհիներով, եւ որ ընդհատուած էր յարմար սրահի մը չգո – յութեան պատճառով ։

Ներկայիս հայերէնի դասաւանդու – թիւնները տեղի կ'ունենան 215 Պուլվ. Սէն Ժերմէն, Փարիզ (7), մէթրօ Րիւ տիւ Պաք, շատ գեղեցիկ դասարանի մը մէջ, օժտուած դպրոցի յատուկ ամէն կարելիութիւններով եւ պարտէզով ։

Ուսուցչուհին է Տիկին Ա. Ջիթունի, որ ամէն Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 2էն մինչեւ 5 կը դասաւանդէ եւ նոյնպէս կը կատարէ նորեկ աշակերտներու ար – ձանագրութիւնները ։

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը այս գոհողութիւնը յանձն առած է սիրայօ – ժար, հայ դպրոցէ զրկուած թաղամասի մը երեխաներուն հայեցի դաստիարակու – թիւն տալու մտահոգութեամբ ։

Յարգելի ծնողքներուն կը մնայ գնա – հատել այս ձեռնարկը, առաջնորդելով այս հայերէնի դասընթացքին իրենց զա – ւակները, զանոնք օտարացումէ կամ ու – ծացումէ զերծ պահելու համար ։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 70 ԱՄԵԱԿԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէին եւ մասնակ – ցութեամբ Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ին ։

Նոյեմբեր 5ի Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին Րիւ Տիւնուառի սրահին մէջ ։

Կը նախագահէ Ընկ. Մ. ՄԻՐԶԷ

Կը խօսի Ընկ. Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, կ'ար – տասանեն Օրիորդներ Ս. Կարապետեան, Շ. Ղազարեան, Ս. Սիսլեան, Թ. Ձեր – մակեան, Մ. Իւրլիխ եւ Է. Մուրատեան ։

Կ'երգէ Օր. Ա. Կարապետեան եւ Փա – րիզէն յատկապէս հրաւիրուած Օր. Շաքէ Պէնկեան, ընկերակցութեամբ դաշնակա – հար Պ. Սիրանոսեանի ։

Հայկական գեղջուկ պարեր Կրընոպլի Ֆ. Կ. Խաչի պարախումբին կողմէ, ղե – կավարութեամբ ՏԻԿ. Ա. ՍԻՍԼԵԱՆԻ ։

Մուտքը ազատ է ։

×

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի ։

Այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Սէրքըլ Կաթոլիկ սրահին մէջ ։

Կը նախագահէ Ընկ. Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ ։

Կը խօսի Ընկ. Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին ։

Պիտի արտասանեն Օր. Քինոսեան, Պ. Կ. Տօլմաճեան եւ ընկեր Յ. Մաքոսեան ։ Կ'երգեն Օր. Ա. Կարապետեան եւ ընկե – րուհի Վ. Ռստիկեան, եւ Փարիզէն Օր. Շաքէ Պէնկեան ընկերակցութեամբ դաշ – նակահար Պ. Սիրանոսեանի ։

Կը ներկայացուի պարեր մը Ռոմանի փոքրիկներու թատերախումբին կողմէ ղեկավարութեամբ դերասան Ս. Քէփէ – նէկեանի ։

Մուտքը ազատ է ։

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 12ին ։

Կը խօսի Ընկ. ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ ։

×

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Նոյեմբեր վեցին, Կիրակի օր, ժամը 16ին, դպրոցի սրահը, ընկերա – հաւաքական ճաշով ։

Կը խօսի՝ Ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերն ու ենթակոմիտէները .—

Արամ խումբ.— Այս Կիրակի առաւօտ ։

Ընկ. Կարօ խումբ.— Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ։

Թաքուլ խումբ.— Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ։

Ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները ։

Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը ան – հրաժեշտ է, շատ կարեւոր օրակարգ ։

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Լիոնի Ազգ. վարչութեան հրաւէրով, Կիրակի, Նոյեմբեր վեցին, կէսօրէ վերջ ժամը 15.30ին, Ազգ. Տան մեծ սրահին մէջ տեղի պիտի ունենայ ներկայացուց – չական Բ. ժողով մը, որուն կրնան մաս – նակցիլ նաեւ Կրթ. եւ Մշակութ. կարե – ւոր հարցերով հետաքրքրուող բոլոր ծը – նողքները եւ սրտցաւ ազգայիններ եւս համաձայն 1960 Հոկտ. 9, Կիրակի գու – մարուած ներկայացուցչական առաջին ժողովի փափաքին ։ Ուստի ժողովը կը բացուի ժամը ճիշդ 15.30ին ։ Կը յանձնա – րարուի ճշդապահ ըլլալ ։

ԴԻՒԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ Տօնածառի հանդէսը, կիրակի՝ Դեկտեմ – բեր 18, կէսօրէ ետք ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայաստանէն Արտաշատի շրջանէն Այրի Տիկին Սօնա Յովսէփեան Թրքահայ ներգաղթող, կը փնտռէ իր որդին Վա – հան – Մկրտիչ Յովսէփեանը որ 1944 թը – ւականին հայրենական պատերազմին ճա – կատ մեկնած եւ կորսուած է ։ Իր մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի տեղեակ պահել Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկե – ղեցւոյ դիւանատունը, 15 Րիւ Ժան Կու – ժոն, Փարիզ (8) ։

ՍԱԿԱՒԱԹԻՒ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ ՄՆԱՑԱԾ ԵՆ

" ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ "

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

— ՍԱԼԸ —

ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐԸ ԳՏՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՀԱՍՑԷՆԵՐՈՒՆ

ՓԱՐԻԶ.—
Յառաջ,
Հրանտ – Սամուէլ գրատուն.— 51, Rue Mr.-le-Prince, PARIS (6e)
Ճաշարան Արթիւր.— 5, Rue Augustin Thierry
Եկեղեցիի դիւանատունը.— 15, Rue Jean Goujon, PARIS (8e)
Եւ երգչախումբի վարչութեան մօտ ։

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾՆՈՒԻ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են ։

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է ։

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան ։

Աժան Արագ
եւ
ՆՈՒՐԲ ՃԱՇԱԿՈՎ ՄԵԾ ԽՆԱՄՔՈՎ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԷ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՏՊԱՐԱՆ " ՅԱՌԱՋ "
Ամուսնական հրաւիրատոմս
Առեւտրական նամակի եւ այլ թուղթեր
Ամէն գոյնով եւ չափով ազդ
Հանդէսի տոմսակ եւ թռուցիկ

ՏՊԱՐԱՆ
HARATCH
32, RUE DE TRÉVISE, 32
TÉL. : PRO. 86-60 PARIS, 9e MÉTRO : CADET

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց ամիս 22 Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
4
ՆՈԵՄԲԵՐ
VENDREDI
4 NOVEMBRE
1960

36րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8942 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4743

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հազիւ քանի մը օր մնացած Մ. Նահանգներու նախագահական ընտրութիւններուն, ամերիկեան ամբողջ ժամուկն ու միջազգային ժամուկի էջերը լեցուած են երկու թեկնածուներուն թեր ու դէմ յօդուածներով, «էֆզոք» նախատեսութիւններով, ըսի – ըսաններով եւ երկիծաբաններու սրախօսութիւններով : Անցեալները չգիան ընդ վերջին սրամտութիւնը հնաձեան էր. եթէ թէ՛ Նիքսընի եւ թէ՛ Քենէտիի ընտրութեան հակառակ եղող ներ միանային երրորդ թեկնածուի մը անուան շուրջ՝ այս վերջինը կ'ընտրուէր բացարձակ մեծամասնութեամբ :

Արդարեւ, տարօրինակ է նշել, թէ երկու թեկնածուներէն եւ ոչ մէկը ժողովրդական անհրաժեշտ համակրանք կը վայելէ, իրաքանչիւրին կուսակիցներն ալ կ'ըսեն թէ իրենց թեկնածուն թէեւ հանրապետական կուսակրդէն լաւ է, բայց այսօրուան աշխարհի մեծագոյն երկիրներէն մէկուն նախագահը ըլլալու համար ալ արժանի չ՝ մանաւանդ երբ նկատի ունենանք քաղաքական միջազգ. կացութիւնն ու յառաջիկայ տարիներու վճռական դերը՝ աշխարհի պատմութեան մէջ :

Այս անդամուան ընտրութիւններէն յետոյ, տարօրինակ կերպով չատ աւելի մեծ դեր վերապահուած է երկու թեկնածուներուն ալ օժանդակ դործակիցներուն (փոխ – նախագահ, Ամբ. նախարար, նոթերին նախարար) քան՝ բուն իսկ նախագահին : Այլ խօսքով, չատ աւելի աչքառու դէմքեր կան երկրորդական պաշտօններու տիրանալիք անձերուն մէջ, քան՝ ինչ որ են նախագահութեան թեկնածուները :

Նիքսըն, որպէս Այզընհաուըրի փոխ – նախագահը քաղաքական չատ աւելի փորձառութիւն ունի անշուշտ, եւ ընտրելու պարագային, որպէս անմիջական դործակից պիտի ունենայ տարիներէ ի վեր Մեկի ամերիկեան ներկայացուցիչը եղած Քապոթ Լոճը : Բայց, միւս կողմէ, Քէ – նէտիի «խումբ»ին մաս կը կազմեն Սթի – վընսըն (որ երկու անդամ Այզընհաուըրի դէմ ընտրութեան մասնակցեցաւ անյաղող կերպով, եւ որ կը նկատուի միջազգային հարցերու փայլուն եւ տեղեակ մասնագէտ), Թէյլըսի նահանդապետը՝ Ճոն – սըն (որ կը նկատուի ամերիկեան ներքին հարցերու մասնագէտ), եւայլն :

Այս անդամուան ընտրութիւններուն համար նորութիւն է նաեւ՝ կրօնական հարցը : Մ. Նահանգները ճանչցուած են որպէս կրօնքի եւ խղճի բացարձակ ազատութիւն ընդունող երկիր : Եւ իրականին մէջ ալ այդպէս է. սակայն երկրին պատմութեան մէջ առաջին անդամ ըլլալով է, որ նախագահական երկու թեկնածուներէն մին՝ կաթոլիկ է : Թէեւ Նիքսըն առաջին իսկ օրէն յայտարարած էր, որ ընտրապայքարին մէջ իր հակառակորդին կաթոլիկ ըլլալու հանդամանքը պիտի չօդտագործէ, բայց եւ այնպէս ամերիկեան թերթերը ընդարձակ սիւնակներ կը յատկացնեն այս հարցին : Ոմանք կը պնդեն, թէ Վատիկան անչուշտ ձեռքի տակէ կը քաջալերէ Քէնէտիի ընտրութիւնը : Ուրիշներ (կաթոլիկները) կը յայտարարեն թէ Քէնէտիի ընտրութիւնը ոչ թէ օգուտ, այլ՝ վնաս պիտի պատճառէ Ամերիկայի մէջ կաթոլիկութեան տարածման, որ արդէն չատ լաւ ճամբու վրայ էր վերջին տարիներուն. «չատեր պիտի դուրին խորհելու տակէ վերջը, որ կաթոլիկ նախագահը (եթէ ընտրուի), կողմնակալութեամբ կը քաջալերէ իր կրօնակիցները. հետեւաբար, կաթոլիկութեան տարածման համար նախընտրելի է, որ Քէնէտի չընտրուի » :

Այս անդամուան ընտրութիւններէն ներս նաեւ երկու թեկնածուներէն ալ ներս մարդ. կողմէ իսկոյն ձերբակալուելու է : Ողբերդութեան վերջ – հասաւ դառնալէ առաջ, իսկոյն չարժման անցանք : Ոճրագործը պատիժը դանելու էր, բայց հակառակ մեր բոլոր ջանքերուն կատաղի կոմիտաճին գերման դատաւոր – ներուն կողմէ անպարտ արձակուեցաւ : Մինչդեռ գերման դատական նախարարը վճռական երաչխիք տուած էր որ ոճրագործը պիտի պատժուի : Կոմիտաճինի – բուն դատարան բերած խել մը մարդիկը փաչային իրրեւ թէ գործած հարստահարութիւններէն ճառեցին : Ի վերջոյ ոճրագործը ոչ միայն ազատ արձակուեցաւ, այլեւ ծափողջոյններու եւ իրեն մատուցուած ծաղկեփունջերու մէջեւ դատարանէն դուրս եկաւ : Այդ չրջանին Գերմանիոյ մեծագոյն անձնատուրութիւնը ձերունի մատեջալ Հինդէնպուրկ եւ Զօր. Լուտէնտորֆ զարմացան, եւ դատարանին որոշումը « Գերմանիոյ համար արատ մը նկատեցին » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԻՆԳՇԱՒԹի օր զանազան վէպքեր եւ հանդիպումներ այն տպաւորութիւնը թողուցին թէ Ալժէրիոյ հարցը կրկին առաջին տեղը կը գրաւէ բոլոր չրջանակներուն մէջ : Փարիզի մէջ բացուեցաւ Լակայտա – ին դատը ծանօթ՝ «պատնէշներու դատը» անունով : Ամբաստանեալները Ցունուար 24ի Ալժէի դէպքերուն պատասխանատուներն են՝ թիւով քսան, որուն գլխաւորն է Լակայտա : Ի բացակայութեան պիտի դատուի՝ Օրթիզ որ Փորթուկալ ապաստանած է : Ամբաստանեալները երկու հարիւր չորսէն բաղկացած է : Պաշտպան կողմը երեք հարիւր վկայ կանչած է, ամբաստանող կողմը՝ 85 : Ալժէի դէպքերը տեղի ունեցան Ցունուար 24ին, Մարսիլի պաշտօնազրկման վաղորդայնին :

ՌԱՊԱԹի մէջ Իսթիքլալի պարագլուխը՝ Ալալ էլ Ֆասի բուռն ճառ մը խօսած է Ֆրանսայի եւ Սպանիոյ դէմ : «Կատաղի պատերազմ մը պիտի սկսինք Ֆրանսայի եւ Սպանիոյ դէմ, եթէ մեր բնական սահմանները չվերադարձուին մեզի» : Միւս կողմէ Ալժերիոյ ազատագրումն ալ պահանջած է :

ՎԱՏԻԿԱՆի չաբաթաթերթը՝ Օսսերվաթոռէ Տելլատոմենիֆա խմբագրականով մը դիտել կուտայ թէ էֆ էլ էնի բանակցելու մերժումը, որ ղրղուած է համագելու մերժումը, որ ղրղուած է համաձայնաւոր կառավարութեանց կողմէ, չի ծառայէր Ալժերիոյ դատին :

ՎԻԼԻՆԱՄի լեռնային չրջաններուն մէջ բուռն կռիւներ տեղի կ'ունենան հոկտեմբեր 21էն ի վեր, համաչխարհ արձակարդիչներու եւ կառավարական երկու ջոկատներու միջեւ :

ՏԻՄԻԹՐի ՄԻԹՐՕՓՈՒԼՈՍ, աչխարհի մեծագոյն դեկավարներէն մէկը յանկարծ ծամահ եղաւ առջի օր Մելպուռնի Սեպտեմբեր 6ին վրայ երթ փորձ կը կատարէր նը – ւագախառամբին հետ :

ԹՈՒՐՔԵՐԸ Կ'ԱՐԾԱՐԾԵՆ ԹԱԼԷԱԹի ՅԻՇԱՏԱԿԸ

Այն պահուն, երբ Փարիզի Հայութիւնը կը պատրաստուի, սպառազէնով մը, իր յարգանքի տուրքը տալ Սպրմոն Թէհ – լիրեանի, անդին Թուրքերն ալ կ'արձագանգեն Թալէաթի յիչատակը :

Կիրակի օրուան թիւով, Պոլսոյ «Թէրճիման» թերթը կը հրատարակէ յօդուած մը եւ կը պատմէ Թալէաթի սպանութիւնը Պերլինի մէջ.—

« Թալէաթ փաչայի վերջին օրերուն՝ քովէն բնաւ չբաժնուած անձնուէր Հայ – րիչ Հանըմ ըսաւ .

— Շարլոթենպուրկի մէջ Հարտենպէրկէր Շէթրաս կը բնակէինք : Այն առաւօտ տունէն կանուխ ելած էի : Փաչան բարեկամի մը երթալու համար մեր փողոցին մէջ առանձին կը քալէ եղեր : Ժամը 10·45ին, եռեւէն զէնք մը պայթեր է : Թօրլաքեան (ԽՄՔ. Պառաւ Հայրիկ հաղորդը չփոթութեան մէջ է) կոմիտաճի ոճրագործը ոստիկանութեան կողմէ իսկոյն ձերբակալուելը է : Ողբերդութեան վերջ – հասաւ դառնալէ առաջ, իսկոյն չարժման անցանք : Ոճրագործը պատիժը դանելու էր, բայց հակառակ մեր բոլոր ջանքերուն կատաղի կոմիտաճին գերման դատաւոր – ներուն կողմէ անպարտ արձակուեցաւ : Մինչդեռ գերման դատական նախարարը վճռական երաչխիք տուած էր որ ոճրագործը պիտի պատժուի : Կոմիտաճինի – բուն դատարան բերած խել մը մարդիկը փաչային իրրեւ թէ գործած հարստահարութիւններէն ճառեցին : Ի վերջոյ ոճրագործը ոչ միայն ազատ արձակուեցաւ, այլեւ ծափողջոյններու եւ իրեն մատուցուած ծաղկեփունջերու մէջեւ դատարանէն դուրս եկաւ : Այդ չրջանին Գերմանիոյ մեծագոյն անձնատուրութիւնը ձերունի մատեջալ Հինդէնպուրկ եւ Զօր. Լուտէնտորֆ զարմացան, եւ դատարանին որոշումը « Գերմանիոյ համար արատ մը նկատեցին » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԻՆԳՇԱՒԹի օր զանազան վէպքեր եւ հանդիպումներ այն տպաւորութիւնը թողուցին թէ Ալժերիոյ հարցը կրկին առաջին տեղը կը գրաւէ բոլոր չրջանակներուն մէջ : Փարիզի մէջ բացուեցաւ Լակայտա – ին դատը ծանօթ՝ «պատնէշներու դատը» անունով : Ամբաստանեալները Ցունուար 24ի Ալժէի դէպքերուն պատասխանատուներն են՝ թիւով քսան, որուն գլխաւորն է Լակայտա : Ի բացակայութեան պիտի դատուի՝ Օրթիզ որ Փորթուկալ ապաստանած է : Ամբաստանեալները երկու հարիւր չորսէն բաղկացած է : Պաշտպան կողմը երեք հարիւր վկայ կանչած է, ամբաստանող կողմը՝ 85 : Ալժէի դէպքերը տեղի ունեցան Ցունուար 24ին, Մարսիլի պաշտօնազրկման վաղորդայնին :

ՌԱՊԱԹի մէջ Իսթիքլալի պարագլուխը՝ Ալալ էլ Ֆասի բուռն ճառ մը խօսած է Ֆրանսայի եւ Սպանիոյ դէմ : «Կատաղի պատերազմ մը պիտի սկսինք Ֆրանսայի եւ Սպանիոյ դէմ, եթէ մեր բնական սահմանները չվերադարձուին մեզի» : Միւս կողմէ Ալժերիոյ ազատագրումն ալ պահանջած է :

ՎԱՏԻԿԱՆի չաբաթաթերթը՝ Օսսերվաթոռէ Տելլատոմենիֆա խմբագրականով մը դիտել կուտայ թէ էֆ էլ էնի բանակցելու մերժումը, որ ղրղուած է համագելու մերժումը, որ ղրղուած է համաձայնաւոր կառավարութեանց կողմէ, չի ծառայէր Ալժերիոյ դատին :

ՎԻԼԻՆԱՄի լեռնային չրջաններուն մէջ բուռն կռիւներ տեղի կ'ունենան հոկտեմբեր 21էն ի վեր, համաչխարհ արձակարդիչներու եւ կառավարական երկու ջոկատներու միջեւ :

ՏԻՄԻԹՐի ՄԻԹՐՕՓՈՒԼՈՍ, աչխարհի մեծագոյն դեկավարներէն մէկը յանկարծ ծամահ եղաւ առջի օր Մելպուռնի Սեպտեմբեր 6ին վրայ երթ փորձ կը կատարէր նը – ւագախառամբին հետ :

ՎԵՆԵՏԻԿԻ ԱԲԲԱՀՕՐ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԵՆԵՏԻԿ, (Յատուկ հեռաձայնով). — Անցեալ կիրակի, Ս. Մարկոսի Մայր Տաճարին մէջ տեղի ունեցաւ եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւնը Սրապիոն Վ. Ռուսհոճեանի, որ առաջաւ Քեսրսոնի Աբգ. ի տիտղոսը :

134 տարի առաջ Սմալեան Աբրահօր եպիսկոպոսական ձեռնադրութենէն, այս երկրորդ անգամն է որ քահանայական լուսէ արարողութիւն կը կատարուէր Ս. Մարկոսի մէջ, հայկական ծէսին ամբողջ չուքով եւ խորհուրդով :

Պատարագեց Կարդինալ Գրիգոր – Պետրոս Աղաճանեան իրեն առընթերակայ ուենեալով Գեպ. Գրիգոր Աբգ. Հինաէ եւ Գեպ. Կիւրեղ Եպս. Զօհրապեան :

Պատրիարքական աթոռանիստ եկեղեցին լեցուցած էր վենետիկի ժողովուրդը, որուն համար հայկ. ծէսով արարողութիւնը ոչ միայն խորթ չէ այլեւ մաս կը կազմէ իր հրաչալի քաղաքին պատմութեան որուն մէջ երկար տաեն պատուա – բեր դեր կատարած են այս քաղաքը ապրած ու գործած հայ դաղութ մը եւ Մեծն Մխիթարի դարաւոր Ուխտը :

Արարողութեան կը նախագահէր Վենետիկի առաջնորդ՝ Կարդինալ Ուսպանի չրջապատուած իր թեմի նուիրապետութեան անդամներէն :

Եկեղեցւոյ առջին կարգերը կը գրաւէին վենետիկի, Իտալիոյ եւ արտասահմանի Հայեր, Մխիթարեան նախկին աշակերտներ, Ս. Մուրատ վարժարանի աշակերտները եւ ուսուցիչները : Ասպ խոռանի պատուոյ տեղերը գրաւած էին քաղաքին պետական անձնատուրութիւնները :

Ս. Ղազարի պերճաչուք դպրատունով, ձեռնադրիչ Հայրապետին, առընթեր եպիսկոպոսներու, քահանաներու, աբեղաներու եւ ժառանգաւորներու թափորը եկեղեցւոյ աւանդատունէն ելլելով եւ Ս. Մարկոսի հրապարակը հատաքած բազմութեան մէջէն անցնելով մտաւ եկեղեցի ժամը 9·30ին :

Այնուհետեւ Հայրապետական եկեղեցւոյ աննման ազօթքներով եւ երեք ժամ՝ տեւող խորհրդաւոր արարողութեամբ կատարուեցաւ եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւնը եւ օծումը : Քարոզին ընթացքին, Կարդինալ Ուսպանի դովքը հիւսեց Աբրահօր, Մխիթարեանութիւնին եւ քրիստոնեայ հայ ժողովուրդին : Արարողութենէն ետք, Ս. Մարկոսի աւանդատան մէջ, ներկաները կատարեցին աջահամբոյր եւ իրենց մաղթանքները ըրին Սրբազնին նորոգ Աբգ.ի :

Անձնատուրութիւնները եւ Հայերը հիւրասիրուեցան ցերեկոյին ճաշով մը Մուրատ – Ռափայէլեան վարժարանին մէջ :

Կատարուեցան յիչատակի նուէրներ : Կրկին խօսք առաւ Կարդինալ Ուսպանի, նախ իտալերէն ապա Հայերէն Աղաճանեան յորդորի եւ եկեղեցական հաւատարմութեան խօսքեր ուղղեց ներկայ Հայերուն :

Անգամ մը եւս փառաւոր կատարումով հայ անունը միջազգային արձագանգներով ի պատուի դնող Մխիթարեան օրը փակուեցաւ Աբգ. Աբրահօր չնորհակալութեան խօսքով ուղղուած ներկաներուն եւ բոլոր անոնց որոնք աչխարհի չորս կող – մերէն իրենց մաղթանքի պիրը ղրկած էին, այս առթիւ :

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Մոտ չորս ժամ տևեց նախագահ Ռուզվելտի և Ստալինի միջև տեղի ունեցած առաջին հանդիպումը։ Ինչպես հայտնի է, Ռուզվելտը Ստալինի հյուրն էր։ Ռուզվելտի ինքնաթիռը վայրէջք կատարեց Ստալինի հատուկ օդանավակայանում։ Ռուզվելտին դիմավորելու էին եկել Ստալինը, Մոլոտովը, Վորոշիլովը, Կաղանովիչը, Միկոյանը, Ժդանովը, Մալենկովը, Բերիան, Ֆինլանդիայի դեսպան Գուրիևը, Ամերիկայի դեսպան Հարիմանը, Ռուզվելտի զինվորական խորհրդական Լիհին, ծովային նախարար Նոքսը, Ռուզվելտի անձնական քարտուղար Հոփքինսը և ուրիշներ։ Ռուզվելտին ողջունելու էին եկել նաև Մոսկվայի զորամասերի պատվո գունդը, ինչպես նաև ռազմական նավատորմի պատվո ջոկատը։ Ռուզվելտը ընդունվեց ջերմ ու ընկերական մթնոլորտում։ Ռուզվելտը և Ստալինը ողջունեցին միմյանց։ Ռուզվելտը ներկայացրեց իր ուղեկիցներին։ Ստալինը ողջունեց նրանց։ Ռուզվելտը ներկայացրեց Ստալինին իր ուղեկիցներին։ Ստալինը ողջունեց նրանց։ Ռուզվելտը և Ստալինը ողջունեցին միմյ

ները յայտնած են թէ Ալ֊ման եւ Մենահերձութեան պաշտօնական արձանագրութիւններով կը հաստատուի թէ այս ապօրէն յարաբերութեան պատուղը՝ փոքրիկն Ալման ծնած է 1955ին եւ մեռած՝ նոյն տարեվերջին։ Հօր անունը տոմարին մէջ արձանագրուած է իբր Ֆեվզի։ Մանկիկին մահուան պատճառ ցոյց տրուած է սրտի անբաւարարութիւն։ Աղաղակ կը բարձրանայ մանուկ թաղման ծախքը հոգացած է վարչապետարանի չարժվարը Հայրի։

Այս դէպքին մասին, Ալման Ալեան հետեւեալ յայտարարութիւնը կատարած է Հարցազննիչ բարձր Մարմնին.

— «1953ին, յղի մնացի Մենահերձէն։ Արհեստաւոր ութիւն ունեցայ, որով սիրուեցայ վիժեցնել Նիմեթ անուն բժիշկի մը ձեռքով։ 1954ին դարձեալ յղի մնացի Մենահերձէն, եւ վիժում ընել տրուեցայ նոյն պատճառով։ Այս անգամ Տօքթ. Ֆահրի Աթապէյը բրաւ վիժումը։ 1954ին երրորդ անգամ յղի մնացի Մենահերձէն։ 8րդ ամսուան մէջ, արիւնահոսութիւն պատահեցաւ։ Յաջորդ առաւն փնտռեցի Ֆահրի Աթապէյը, չգտայ։ Ժամը 15ին ցաւերս սկսան։ Տօքթ. Ալպտաին Օրհոնը կանչեցի։ Ան առաւ մանկիկը, որ ողջ էր, մանչ էր եւ թուխ։ Բայց կատարեալ կենդանութիւն մը ցոյց չէր տար։ Ես կ'ուզէի որ ապրէր զաւակս։

Տօքթ. Ֆահրիյտրը կանչեցի։ Ներար կամ ըրին, արդիւնք չտուաւ։ Երեքտն 7 ժամ ապրեցաւ եառ մեռաւ »։

Իսկ Մենահերձս Հարցազննիչ Բարձր Մարմնին յայտարարած է թէ 1950 կամ 1951ին ծանօթացած են Ալ֊ման հետ եւ այլ եւ կնոջ պէս կենակցիլ սկսած։ Մենահերձս յայտնած է թէ Ալ֊ման 1955ին ալ֊ար բերած է զաւակը, բայց պակասաւոր էր երեխան, որով չէ ապրած, բայց ինք լաւ չունէր թէ Տօքթ. Աթապէյ ծննդաբերութեան համար գացած է Ան֊կարա։ Մենահերձս չի յիշեր թէ հրահանգած է մանկիկին սպանութիւնը, թէ անդամ չէր որ 1951 – 52 – 53 տարիներուն Ալ֊ման յղի մնացած էր իրմէ։

Գալով Տօքթ. Ֆահրի Աթապէյի, ան յայտարարած է թէ Ալ֊ման Ալեանին վճիռի բժիշկն էր եւ անդամ էր անոր յարաբերութեան՝ Մենահերձսի հետ, թէ ոչ մէկ առնչութիւն ունի երեխային սպանութեան հետ։

Հարցազննիչ Բարձր Մարմնին որոշ֊մնագիրը կ'եզրակացնէ թէ բաւարար պատճառներ եւ դէպքեր կան հաստատելու համար թէ Ալ֊ման Ալեանի ծնած երեխան Տօքթ. Ֆ. Աթապէյի կողմէ սպանուած է Մենահերձսի հրահանգով, կնոջ պատիւը փրկելու համար։

×

Անգարայէն կը գրեն Պոլսոյ Թերթերուն.—

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ ՆՈՐ ՈՃԻՐ ՄԸ ՈՐՈՒՆ ԶՈՀ ԳԱՅԻՆ ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԵՒ ՀՆՁԱԿԵԱՆ ԵՐԿՈՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ, ԻՆՁՊԷՍ ՆԱԵԻ ԱՐԱԲ ՄԸ

Պէյրութի մեր պաշտօնակիցը Ազդակ կը գրէ.—

« Մօտ երեք ամիսէ ի վեր, հայկական թաղերու մէջ կը տիրէր կատարեալ հանդարտութիւն եւ ապահովութիւն, հետ֊գիհետէ վատահութիւնը կը վերահաստատուէր այդ թաղամասերուն մէջ։ Բոլոր կողմերն ալ գոհ էին այս կացութենէն։

« Այն անարդ ոճիրը, որուն զոհ գտան հինգհակամ պարիկեան եւ սիրուած եւ բիտասարդ մը՝ Բիւզանդ Մելքոնեան, Դաշնակցական երիտասարդ եւ անճնուէր ընկեր մը՝ Արմենակ Շեմսեան եւ արաբ հայրենակից մը՝ Ապտալլա ձէմիլ Քանի, խոր վրդովմունք յառաջացուցած էին հայ֊արաբական շրջանակներու մէջ եւ անխափ դատապարտուելու բոլորին կողմէ։

« Երեք զոհերն ալ կը պատուէին Թաթուլեանի սրճարանը, երբ անակնկալօրէն սրճակուռան զէնքահերը դէմերնին փակեցին դանդակ։ Ընկեր Շեմսեան, Հ. Յ. Դ. Սարտարապատ կոմիտէի անդամ, որ առեղծ մը ի վեր կը դանուէր արտասահման, դեռ նոր վերադարձած էր Պէյրութ, իր պարապանները տեսնելու համար։

« Այս զզուելի եւ անմարդկային ոճիրին բնոյթն ու հեղինակները անչուշտ չուտով երեւան կ'ելլեն եւ յանցաւորները կը կրեն իրենց արժանի պատիժը »։

Մենահերձսի կինը, Պերրին Մենահերձս 27 Մայիսէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով կարգ մը լրագրողներ ընդունեցաւ տունը մէջ եւ պատասխանեց ուղղուած հարցումներուն։

Պերրին Մենահերձս յայտնեց որ եաթը Առայի պատասխանատուները չատ որ֊դարօրէն տեղի կ'ունենան, թէ վատահութիւն ունի Բարձր. Առեանին թէ նախագահին եւ թէ անդամներուն չէզոքութեան մասին, Ցետոյ ըսաւ.— «Արդարութիւնը ամենակարճ առեղն ամէն տեսակ ազդեցութենէ ձերբազատուած ի յայտ պիտի գայ »։

Տիկին Մենահերձս մանկիկի դատին մասին ուղղուած հարցումի մը պատասխանելով ըսաւ.—

«Ամիկա ամօթալի խնդիր մըն է ինձի համար։ Միայն թէ իրաւունք չեմ տար ինքզինքիս այս ատոհման խառնուելու ամուսնոյս մասնաւոր կեանքին։ Ինձի վիճակող պարտականութիւնն է անոր հանդէպ կնոջական պաշտօններս ի դործ դնել»։

Տիկին Մենահերձս յայտնեց նաեւ թէ 27 Մայիսի յետոյ չէ տեսած իր ամուսինը։ Ան֊ոյ ներքնազգեստներ եւ գիշերանոց մը կը պատրաստէ իր ամուսնոյն համար։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՒԱՆ. բարեկարգելու աշխատանք֊ներ կը տարուին տաեղ մը ի վեր, ամէն Շաբաթ – կիրակի օրերը, մայրաքաղաքի բնակիչներուն կողմէ։ Արեւի առաջին ճառագայթներուն հետ փողոց կը թափին երիտասարդ եւ ծեր, կին եւ այր ու բահով ու բրիչներով փողոցներու բարեկարգութեամբ կը զբաղին։ Առջի շաբաթ, 105 հազար հոգի 13 հազար խորանարդ մեթր հողային աշխատանք կատարած ու բարեկարգած են 160 հազար քառակուսի մեթր տարածութիւն։

ԲԻՒՐԱԿԱՆԻ մէջ տեղի ունեցաւ խոր֊հրդաժողով մը աստղագիտութեան հարցերու չուրջ, Սեպտեմբեր 28ին։ Խորհրդաժողովին մասնակցած են Մոսկուայի, Լենինկրատի, Քիեւի, Թիֆլիսի, Ռիգայի, Տարտուի եւ Հայաստանի աստղաբաշխները։ Ներկայացուցիչներ ղրկած են Բրիմի, Ալմա – Աթայի եւ Աբաս – Թուման աստղադիտարանները։

ԱՐԷնի վերջացինները դրոյց մը ունին, զոր մինչեւ այսօր ալ կը պատմեն։ Ծառ ճամբորդ մը ջուր կը խնդրէ։ Ցոյց կուտան Արփա գետը՝ ըսելով.«Հոն կայ»։ Ուրիշ ջուր չկար։ Ներկայիս լեռնէն առնորակ ջուր բերուած եւ վաթսունէ աւելի յուշարձան – արձիւրներով կը բաժնուի վերջացիներուն։ Վերջին չորս – հինգ տարիներու ընթացքին Եղեգնաձորի 14 վերերու մէջ լաւ տեսակի խմելու ջուր բերուած է, լեռներէն։

ԲԱՐՁՐՈՒՆԻ վերը ձորին մէջ ունի խաղողի եւ պտղատու ծառերու պեղեցիկ այգիներ։ Իսկ ձորէն վեր, բարձր լերան սառոյտին փռուած են անջրդի հողեր։ Գիւղացիներուն երազը եղած է միշտ, նոր այգիներ մշակել այդ բարձունքներուն վրայ։ Մօտ տաեղէն իրենց երազը իրականութիւն պիտի դառնայ, շնորհիւ նոր ջրանցքին որ ջուրը՝ ձորէն 650 մեթր բարձրացնելով, երկու հարիւր հեկտար անջրդի հողեր պիտի ոռոգէ։

ԵՐԵՒԱՆի արհեստագիտական թիւ 1 եւ 2 ուսումնարանները ուսարտած են միջնակարգ կրթութիւն ստացած 233 պատանիներ եւ աղջիկներ։ Իւրաքանչիւրը տիրացած է մասնագիտութեան մը, փականագործ, դարձ, ճուլող – կաղապարող եւայլն։ Շատեր «չերապանց» պետհատատանքով շրջուն նատարան եղած են։

ԿՈՄԻՏԱՍԻ երաժշտանոցին պլմատար դասընթացը հատնած էին վերջերս, բազմաթիւ երիտասարդներ, ծնողքներ եւ հիւրեր՝ մասնակցելու 1959 – 60 ուսում֊նական տարուան շրջանաւարտներու տեսերկրքի հանդէսին։ Հանդէսը քանի մը խօսքով բացած է երգահան Ղազարոս Սարեան։ Գեղարուեստի քննական յանձնաժողովի նախագահը՝ Ա. Տէր – Ղեւոնդեան խօսք առնելով ըսաւ.— «Դուք պիտի ընդունուիք աւելի բարդ եւ հետաքրքրական երաժշտանոց մը։ Հայ ժողովուրդը

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԴԱՒԻԹ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

Հոկտեմբեր 15ին Լօզանի մէջ մեռած է ընկեր Դաւիթ Գասպարեան։ Ծնած էր Վան, 1892, Յուլիս 7ին։ Մօտիկ ապրած էր Ադրիւր Սերոբի (Վարդանեան)։ Հանդուցեալը իր ծնողքը կորսնցուցած էր տակաւին մանուկ հասակին, փոքր տարիքէն անցած է նախ Կովկաս, յետոյ ի֊կած Ֆրանսա եւ ի վերջոյ հաստատուած Զուիցերիա, ուր կ'ապրէր չորք քառասուն տարիէ ի վեր։ Փարիզի մէջ արձանագրուած էր Դաշնակցութեան չարքերը, իբրեւ գործօն անդամ։ Զուիցերիոյ մէջ կ'ապրէր քաշուած կեանք մը, միշտ հաւատարիմ մնալով Դաշնակցութեան պատմական։

Իր որդին է Արման Գասպար, մտաւորական երիտասարդ մը, որ քանի մը տարի առաջ Փրանսերէնէն թարգմանեցուցած։ Թումանեանի Սասունցի Դաւիթը։

ԿԵԱՆՔԻ ՈՒՂԻՆԵՐՈՎ

Մամուլի տակ է եւ չուտով լոյս կը տեսնէ Ս. Վրացեանի «Կեանքի Ուղինե֊րով» երկրորդ հատորը։ Շուրջ ութ հարիւր մեծադիր էջ, քանի մը տասնեակ նկարներով։ Հեղինակի այս հատորը չափունակութիւնն է նոյնանուն առաջին հատորին, որ սպառեցաւ կարճ ժամանակի մը մէջ։ Երկրորդ հատորը կը բովանդակէ Ս. Վրացեանի յուշերը, դպրոցական եւ համալսարանական տարիները, եւ Վիէննայի ընդհանուր ժողովները, կարինի կեանքը, ուղեւորութիւն Քրլի, պատերազմի օրերը Կարսի մէջ եւ այլ դէպքեր, դէմքեր եւ տպաւորութիւններ։

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Նոյեմբեր 7ին, Սալ Կավոյի մէջ, ժամը 21ին Շուրթօ նուագախումբի հերթական նուագահանդէսներու չարքին մէջ դաշնակահարուհի՝ Մարի Իւթթաս իր մասնակցութիւնը պիտի բերէ։ Ցայտարկին է՝ Մոցարթ, Լիսթ եւ Սէն Սանսի դաշնակի եւ նուագախումբի Բ. Քոնչէրթոն։

հոյակապ երաժշտութիւն մը ունի, դուք այդ երաժշտութեան ծառայող երջանիկ֊ները պիտի ըլլաք »։ Շրջանաւարտներուն կողմէ խօսեցաւ թաւջութահար Զ. Գէորգեան։

ՊԱՏԱՆի հանդիսատեսներու թատրոն մը կայ Երեւանի մէջ։ Այս տարուան խաղացանկին մաս պիտի կազմեն Գ. Եղիազարեանի «Փիլերային հրաչքը», Ա. Շահինեանի եւ Վ. Խաչիկեանի «Սուրբ եւ Սամի արկածները», Հ. Զաքրեանեանի «Իմ Աղջիկը» եւ այլ թատերգութիւններ։

ՇՄԱՒՈՆ ՇԱՀՊՈՒՆԻ մեռած է Երեւանի մէջ 97 տարեկան։ Ութսունական թուականներուն յաճախած է Թիֆլիսի Ներսիսեան եւ ապա Էջմիածնի Գէորգեան Ճեմարանը։ Հանդուցեալը՝ դաստիարակ, աւելի քան քառասուն տարի հետեւած է իր սիրած ասպարէզին։

ՀԱՑԱՍՏԱՆ այցելած է վերջերս, Սիկիլեոյ արհեստակցական միութիւններու պատուիրակութիւն մը, նախագահու֊թեամբ Սիբակուսի երեսփոխան՝ Էպիֆանիօ Լա Պարտայի։ Երեւանի օդակայանը դիմաւորելու գացած են պետական անձնաւորութիւններ։ Իտալացիները Հայաստան մնացած են քանի մը օր եւ այցելած տեսարժան վայրեր։

ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐՈՒ նոր տեսակներու ցուցադրութեան տուն մը բացուած է Երեւանի մէջ։ Գեղեցիկ, լուսաւոր եւ ընդարձակ սրահի մը մէջ ցուցադրուած են հագուստի նոր օրինակներ՝ մարդոց, կիներու եւ մանուկներու վերաբերեալ։ Տուները՝ Թումանեան փողոցի մէջ բազմայարկ է եւ ունի հագուստ – կապոց պատրաստելու ամէն յարմարութիւն։

քողեր, պարանոցներին մանեակները։ Բոլորի մէջտեղը կանդնած էր մի նորա֊հարս՝ ճերմակ քողը գլխին եւ ուսերին։ Նրա դէմքն այնքան պայծառ էր ու իրն֊դուն, որ զարմացրեց Վարդ իշխանին, եւ նա հայեացքն ակամայ յառեց նրան։

ՍՏԵՓԱՆ ՋՕՐԵԱՆ

(Շար.)

ՀԱՅՈՑ ՔԵՐԹԸ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ

Սակայն բոլորը միատեսակ ոլոքամերկ ու քեւաբաց էին, գրեթէ իրար նման, ուստի եւ Վարդը դժուարացաւ նրանց տարբերել իրարից։

Մինչ այդ խաղն առաջ էր գնում եւ ռանդով ու ոգեւորութեամբ, Թւում էր՝ երիտասարդները մրցութեան մէջ են կամ դրաւ են եկած ինչ որ բանի չուրջը, ուժի եւ ջանում են չզիջել միմեանց։

Նորից մէկը չկարողացաւ մեռաղեայ ակաւառակը նետել հեռու։ Բարձրացաւ քեթեւ մի ծիծաղ եւ դրա հետ նոր բացականչեր.

— Ջեղաւ ... չեղաւ ...

Երիտասարդների մէջ կային այնպիսիները, որ կարողանում էին սկաւառակը հասցնել նշած տեղը, կային եւ այնպիսիները, որ վրիպում էին կամ պարզապէս չէին հասնում իրենց նպատակին ... Գնդակը, երկրորդ եւ երրորդ անգամը խաղին մասնակցելով, նորից արժանացաւ ծափերի ու գովքի.

— Կեցցո Գնդակը, կեցցո արքայտղնը ...

Իսկ վերջին անգամը երիտասարդներից մի քանիսը բարձրացուցին նրան իրենց ձեռքերի վրայ ու պարտեցին խաղի տապարէզում։

— Փառք Գնդակին, — ղոչեց մէկը, եւ միւսները ձայնակցեցին անմիջապէս.— Փառք, փառք ...

« Այո, այստեղ աւելին է կատարում, քան կարելի էր երեւակայել », — զարմացաւ Վարդ իշխանը, պատուհանից չհեռանալով։

Սկաւառակի խաղից յետոյ սկսուեց պինդ նախաղ. դղեակի սպասաւորները նախ սրածայր նիզակներ բաժանեցին երիտասարդ սեպուհներին, եւ սրանք, նիզակները առնելով, վեց հոգի կանդնեցին մի կողմ, վեցը միւս կողմ, ապա, նիզակները հորիզոնական դիրքով բռնած, դէմ֊նացին միմեանց դէմ։ Որքան էլ խաղը կատարում էր պատուհանից հեռու՝ այնուամենայնիւ իշխանը լսում էր, թէ ինչպէս են զէնքերը բախում իրար, եւ դրա հետ միասին նրա ականջին էին հասնում խրախուսանքի ձայներ. «Զարկ ... Համարձակ ... Անվրէպ »...

Խաղը չարունակուեց երկար. աւար֊տուեց մի քանի անգամ ու նորից սկսուեց նիզակների անընդհատ բախումով ու խրախոյսով. իւրաքանչիւրը ջանում էր հարուածել դիմացինին, երբեւ հակառակորդը, նշան բռնելով նրա փորը, կուրծքը, ուսը, բայց հակառակորդը միշտ ճգնում էր իր զէնքով ետ վանել հարուածը եւ ինքը զարկել նրան ... Ու ապարէզը բռնել էին մենամարտող զոյգերը. ամէն կողմ սուր սրեր էին բարձրանում ու իջնում փայլատակումներով, եւ վարդ իշխանը զժուարանում էր պարզել ո՞վ է յաղթում, ո՞վ էր պարտւում ... Նա այդ հանգամանքն էլ ժամանակ մի֊ան, երբ նորից ծափեցին ու կանչեցին. «Ապրի Գնդակը.... կեցցո Գնդակը »...

Ուրեմն յաղթել էր այն խումբը, որի մէջ էր Գնդակը։ Յաղթել էր Գնդակն ինքը, որ ծափերից ու կանչերից չիմացած՝ ձեռքը նախ բարձրացրած, ապա սրտին մօտեցնելով, շնորհակալութիւն յայտնեց խաղակիցներին, յետոյ, երեսը դարձնելով դէպի տան թեւակը նորից ձեռքով ողջունեց վերեւ դանուող մէկիՆ, թէ չատերի..

« Ո՞ւմ է ողջունում Գնդակն այդպէս» ,— մտածեց Մամիկոնեան իշխանը՝ նոյնպէս այն կողմը նայելով, ու նոր միայն նկատեց, որ կից չէնքի քարէ կամարակապ պատշգամից (իր լուսամուտից չատ մօտ) խաղի ասպարէզն էին դիտում հինգ – վեց նորատի կին՝ գլուխներին գոյնզգոյն

նէտէլի այս բասծը ճիշդ ըլլար, բաւ նիքսըն, ժողովուրդը ի՞նչպէս կրնար այդքան քանակութեամբ լոյսի ու հաւ - կիթ նետել վրաս. մանաւանդ որ փտած ալ չէին» ...

Թերեւս եթէ այս յայտարարութենէն յետոյ Նիքսըն Միչիկան վերադառնար՝ վարդի թերթերով ընդունուէր այս ան - գամ :

Ուրիշ ժողովուրդներու խելքին չի կր - նար հասնիլ ամերիկեան ընտրապայքա - րին ձեւը :

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԵՀԼԻՐԵԱՆԻ
ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ ԺՈՂՈՎ

Սողոմոն Թեհլիրեանի յիշատակի երե - կոյին կարգադիր յանձնախումբը ժողովի հրաւիրուած է այս Երկուշաբթի իրիկուն ժամը 20ին, Քաֆէ Քորայ :

ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կապ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը կը յայտարարէ թէ իր նոր հասցէն է :

Croix Bleue des Arméniens de France
Comité Central
17, Rue Bleue, PARIS (9e)
Tél. TAI. 63-89

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տիկնանց Միութեան Որբ. Օգն. Մար- մինը շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Եդուարդ Մուրատեանէ յիսուն Ն. Ֆ., Պ. Արտաշէս Մուրատեանի եւ Տիկին Վիքթորիա Ստեփանեանի մահուան տա - րելիցին առիթով, ինչպէս նաեւ Ունճեան եւ Քէմհաճեան ընտանիքներուն յիշատա- կին :

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ
Ամասիոյ Հայր. Միութեան Երիտասարդացի
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ
Նոյեմբեր 10ին, Հինգշաբթի գիշեր մինչեւ լոյս
CLUB, 51, Rue Grignan
Հանրածանօթ
EDDY TOURNEL
Նուագախումբով

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Վերջերս մեր բաժանորդներէն, մանա- ւանդ Փարիզի եւ Լիոնի շրջաններէն, բո - ղոքներ կը ստանանք, որովհետեւ թերթը անկանոն կը ստանան։ Ոմանք կը կարծեն թէ յանցանքը մերն է։ Այս առթիւ կը ճշդենք թէ Յառաջը թղթատարին կը յանձնուի ԱՄԷՆ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ 17ԻՆ, առանց բացառութեան։ Անկանոնութեան պատասխանատուն ցրուիչ թղթատարներն են, ինչպէս մեզի յայտնեց 9րդ թաղա - մասի կեդրոնական թղթատարը։ Խորա - պէս կը ցաւինք այս անկանոնութեան հա- մար որուն դարմանը դժբախտաբար մեր ձեռքը չէ։ Քանիցս բողոքած ենք, առանց վերջնական արդիւնքի յանգելու :

Կը յանձնարարենք մեր բաժանորդնե - րուն ֆրանսերէն գրաւոր նամակով բողո- քել իրենց թաղին թղթատարական կեդ - րոնը :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ԿԻՐԱԿԻ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20
ժամը 17էն կէս գիշեր
Հաճելի անակնկալներ
Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հե- ռաձայնելով :
WAG. 38-54
Մուտք 6 Ն. Ֆ.

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԱՐԾԻՒ
ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԱԼՀԱՄՊՐԱՅԻ ՄԷՋ
(Մարսէյլ)
Կը մասնակցին՝
Claude Besset
Yvette Bazzy Coco Blanc
Roger Courcel
Attractions
Buffet Cotillons
Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 22էն մին- չեւ առաւօտ։
Մութ զգեստը պարտաւորիչ է :

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 70 ԱՄԵԱԿԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէին եւ մասնակ - ցութեամբ Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ին :

Նոյեմբեր 5ի Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին Րիւ Տիւնուառի սրահին մէջ :

Կը նախագահէ Ընկ. Մ. ՄԻՐԶԷ
Կը խօսի Ընկ. Ա. ՍԻՍԼԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, կ'ար- տասանեն Օրիորդներ Ս. Կարապետեան, Շ. Ղազարեան, Ս. Սիսլեան, Թ. Ճեր - մակեան, Մ. Իւրլիխ եւ Է. Մուրատեան:

Կ'երգէ Օր. Ա. Կարապետեան եւ Փա - րիզէն յատկապէս հրաւիրուած Օր. Շաքէ Պէնկեան, ընկերակցութեամբ դաշնակա - հար Պ. Սիրանոսեանի :

Հայկական դեղջուկ պարեր Կրընոպլի Ֆ. Կ. Խաչի պարախումբին կողմէ, ղե - կավարութեամբ ՏԻԿ. Ա. ՍԻՍԼԵԱՆԻ:

Մուտքը ազատ է :

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի :

Այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Սէրքլը Կաթոլիկ սրահին մէջ :

Կը նախագահէ Ընկ. Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ:
Կը խօսի Ընկ. Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Պիտի արտասանեն Օր. Քինոսեան, Պ. Կ. Տօլմաճեան եւ ընկեր Յ. Մաքոսեան: Կ'երգեն Օր. Ա. Կարապետեան եւ ընկե - րուհի Վ. Րստիկեան, եւ Փարիզէն Օր. Շաքէ Պէնկեան ընկերակցութեամբ դաշ- նակահար Պ. Սիրանոսեանի :

Կը ներկայացուի գաւեշտ մը Ռոմանի փոքրիկներու թատերախումբին կողմէ Ղեկավարութեամբ դերասան Ս. Քէփէ - նէկեանի :

Մուտքը ազատ է :

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Ընկերահամակրական խնճոյքով, դըպ- րոցի սրահը :

Այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 4ին :
Կը նախագահէ Ընկ. ՀՐԱՉ ՀԱՆՏԱԼԵԱՆ:
Կը խօսի՝ Ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Կը հրաւիրուին ընկերները եւ համա- կիրները իրենց ընտանիքներով :

Հասցէ .— 4 Րիւ տէ Թրուա Շանթիէ :

Ծախքերու մասնակցութիւն :

Օթօպիւս Փոն տը Սէվրէն 171 թիւ եւ իջնել Փիւի Սան Վէն :

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 12ին:
Կը խօսի Ընկ. ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ Տօնածառի հանդէսը, կիրակի՝ Դեկտեմ - բեր 18, կէսօրէ ետք:

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերն ու ենթակոմիտէները .—

Արամ խումբ .— Այս Կիրակի առաւօտ :
Ընկ. Կարօ խումբ .— Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ :
Թաթուլ խումբ .— Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ :

Ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները :

Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը ան - հրաժեշտ է, շատ կարեւոր օրակարգ :

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Լիոնի Ազգ. վարչութեան հրաւէրով, Կիրակի, Նոյեմբեր վեցին, կէսօրէ վերջ ժամը 15.30ին, Ազգ. Տան մեծ սրահին մէջ տեղի պիտի ունենայ ներկայացուց - չական Բ. ժողով մը, որուն կրնան մաս- նակցիլ նաեւ Կրթ. եւ Մշակութ. կարե - ւոր հարցերով հետաքրքրուող բոլոր ծը- նողքները եւ սրտցաւ ազգայիններ եւս համաձայն 1960 Հոկտ. 9, Կիրակի գու - մարուած ներկայացուցչական առաջին ժողովի փափաքին : Ուստի ժողովը կը բացուի ժամը ճիշդ 15.30ին : Կը յանձնա- րարուի ճշդապահ ըլլալ :

ԴԻՒԱՆ ԱԶԳ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

30-ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ
ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կիրակի, 5 Մարտ, 1961, կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Սալ տը լա Շիմի:
28պիս, Րիւ Սէն Տոմինիք :

Կը խնդրուի նկատի առնել այս թուա- կանը :

AU BEAU NOYER
Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit
ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՉՐԻ ՑԱՆՑՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ
185, BD J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

KINOPANORAMA
60, AVENUE DE LA MOTTE-PIQUET
Parking illimité Tél. : FON. 50-50
UN FRANÇAIS A MOSCOU
ԿՐԵՄԼԻՆԻ ԱՆԾԱՆՕԹ ԳԱՆՁԵՐԸ
ԱՐԱՐԱՏԸ
ԵՐԵՒԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ (Զանգեզուր, ձիաւորները, ծաղկեփունջ, հովիւները)

Հինգշաբթի, Շաբաթ, Կիրակի եւ տօնական օրերը՝ երկու ցերեկոյթ 14.30 եւ 16.50, Շաբթու մէջ 15.30
Շաբթու մէջ 2 երեկոյթ 19.15 եւ 21.35
Տոմսերը կարելի է առնել 13 օր առաջ ժամը 11էն 19 եւ Աժաններէն
Գին՝ 4.45 եւ 7.50 Ն. Ֆ.

Աժան Արագ
ԵՒ
ՆՈՒՐԲ ՃԱՇԱԿՈՎ ՄԵԾ ԽՆԱՄՔՈՎ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԷ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՏՊԱՐԱՆ "ՅԱՌԱՋ"
Ամուսնական հրաւիրատոմս
Առեւտրական ճամակի եւ այլ թուղթեր
Ամէն գոյնով եւ չափով ազդ
Հանդէսի տոմսակ եւ թռուցիկ
ՏՊԱՐԱՆ
HARATCH
32, RUE DE TRÉVISE, 32
TÉL. : PRO. 86-60 PARIS, 9e MÉTRO : CADET

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՇԱԲԱԹ 5 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

SAMEDI 5 NOVEMBRE

1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8943 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4744

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՎԱՂՈՐԴԱՅՆԸ

Հինգ ամիս անցաւ Մայիս 27ի յեղափոխութենէն ի վեր : Յեղափոխութիւն՝ որ մեծ համակրանքով ողջունուած էր Թուրքական զանազան շրջանակներու կողմէ :

Երիտասարդ սպաներ մութին մէջ աչխատեր էին տարիներով, առանց փողի ու թմբուկի : Ու հողերանական յարմար վայրկեանէ մը օգտուելով, յաջողեր էին առանց արիւնահեղութեան գլուխ հանել իրենց ծրագիրը :

Բանակը կանգնեցաւ յեղափոխականներու կողքին : Զօրավար Ճէմալ Կիւրսէլ առաջին օրէն խկ ժողովրդական դէմք դարձաւ : Ճէմալ փաշա մակդիրն ստացաւ մոլեռանդ պղպջնականներու կողմէ, որոնք հին օրերու զինուորական փառքերը կ'երազեն միշտ :

Համալսարանական ուսանողները իրենց փառքի բաժինն էին ունեցած՝ նոր վարչակարգի ստեղծումին մէջ : Պոլսոյ եւ Անգարայի մէջ կատարուած զանգուածային ցոյցերը Մէնտէրէսի կառավարութեան դէմ՝ կարեւոր դեր մը խաղացին, փութացնելու համար դեմոկրատներու անփառունակ անկումը :

Ուրեմն բանակէն վերջ երիտասարդ մտաւորականները կը կազմէին երկրորդ յենարանը յեղափոխական կառավարութեան :

Երրորդ կարեւոր ուժը, որուն անվերապահ աջակցութիւնն էր ապահոված Կիւրսէլ, Իսմէթ Ինէօնիւի Հանրապետական Հալք կուսակցութիւնն էր :

Իրենց հետ ունենալով այս երեք կարեւոր ուժերը — բանակ, մտաւորականութիւն եւ Հալք, երիտասարդ յեղափոխականները դիւրաւ տէր դարձան իշխանութեան եւ սկսան հետզհետէ ամրապնդել իրենց դիրքերը :

Ամրապնդումի համար ամէնէն առաջ անհրաժեշտ էր հրապարակէն միանգամ ընդ միշտ քշել Դեմոկրատ կուսակցութիւնը, որ տասը տարիէ ի վեր սանձարձակ իշխած էր երկրին վրայ եւ մեծ համակրութիւն կը վայելէր զանազան շրջանակներու, մասնաւորապէս գիւղացիութեան մօտ :

Իրենց առաջին գործն եղաւ յաչս ժողովուրդին վարկաբեկել Դեմոկրատները, սկսեալ անոնց գլխաւոր վարիչներէն :

Այդ նպատակին հասնելու համար էր, որ ձերբակալեցին Հանրապետութեան նախագահը, վարչապետը, նախարարները եւ դեմոկրատ բոլոր երեսփոխանները, ամբողջ, շուրջ 500 հոգի :

Եասը Ատայի ցուցադրական դատավարութիւնով հասան իրենց նպատակին : Դեմոկրատ վարիչները վարկաբեկուեցան ո՛չ միայն իրենց չահադիտական, անբարոյական, զեղծարարական արարքներուն համար, այլեւ Սեպտեմբեր վեցի դէպքին առթիւ անոնք նաեւ ներկայացուեցան իբրեւ ոճրագործներ, որոնք սեւ էջ մը եւս աւելցուցած էին Թուրքիոյ ա՛յնքան աղիտոտ պատմութեան վրայ

Ամրապնդման երկրորդ ձեռնարկն եղաւ բանակին մաքրագործումը : Յեղափոխութենէն քանի մը ամիս վերջ հանգստեան կոչեցին 235 զօրավարներ ու ծովակալներ եւ շուրջ 5000 սպաներ, ոմանց դրամական հատուցում տալով, ուրիշներ քաղաքային պաշտօնատանց մէջ վարչական պաշտօններու կոչելով :

Յեղափոխական կոմիտէն եւս մաքրագործումի ենթարկուեցաւ : Տասնեւութի վրայ տասը հոգի դուրս հանուեցան նախարարական կազմէն, որ իր ձեռքին մէջ կեդրոնացուցած է գործադիր եւ օրէնսդիր իշխանութիւնները միանգամայն :

Ու ահա վերջին հարուածը, ուղղուած համալսարանի ուսուցչական կազմին դէմ :

Զեւականօրէն կը պատժուին 147 ուսուցիչներ : Սակայն բուն հարուածը կը– բոլը Իսմէթ Ինէօնիւն եւ Հալք կուսակցութիւնն են : Համալսարանի ուսուցիչներուն եւ ուսանողներուն մէջ մեծ թիւ մը կը կազմեն անոնք, որ հոգեւին կապուած են այս վերջիններուն :

Կիւրսէլ եւ ընկերները աւելի հաստատ հիմերու վրայ դնելու համար իրենց իշխանութիւնը եւ միահեծան տիրելու համար երկրին, պարտաւոր կը զգան իրենք զիրենք հրապարակէն քշելու ո՛չ միայն դեմոկրատները, այլ նաեւ Հալքն ու իր համակիրները : Ու նաեւ՝ բանակին մէջ տեղաւորելու իրենց համակիր եւ հլու–հպատակ տարրեր :

Ահա՛ թէ ուր հասած է Կիւրսէլ, յեղափոխութեան վաղորդայնին :

Մութ է ապագան :

Նոր «պետական հարուա՞ծ», թէ զինուորական դիկտատուրութիւն :

Ուրիշ հեռանկար չերեւար հորիզոնին վրայ :

ՀՐԱՆԴ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՆԵՐՔԻՆ ԹԱՔՈՒՆ ՏԱԳՆԱՊԸ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԽՄԲ.— Թուրքիոյ ներքին տագնապը, որ արտայայտութեան ձեւ կը փոխէ այս վերջին օրերուն, կը շարունակուի տակաւին : Համալսարաններու փրոֆէսէօրներու պաշտօնանկութենէն ետք, որու լուրը տուինք առենին, հեռագիրները հաղորդեցին թէ ուսանողներու հակազդեցութիւնը այնքան բուռն էր եւ սպառնալիքը լուրջ, որ կառավարութիւնը յայտարարեց թէ պիտի վերաքննէ պաշտօնանկութեան որոշումները : Մինչ այդ, կուտանք կառավարական եւ ուսանողական ճակատներու յայտարարութիւնները :

Յաջորդով՝ այս շարժումին պատմութեան շարունակութիւնը :

Ահաւասիկ հեռագիրները նախ քան պաշտօնանկութեանց վերաքննութեան որոշումը .—

147 դասախօսներու պաշտօնանկութեան հակազդեցութիւնները կը շարունակուին :

Անգարայի համալսարանին Սենաթօն նիստ գումարեց Վերատեսուչ Սուաթ Բեմալ Եթքինի նախագահութեան տակ :

Ժողովը սկսելէն ժամ մը ետք վերատեսուչը դուրս ելաւ ժողովասրահէն ու լրագրողներուն տեղեկացուց թէ հրաժարած է եւ թէ իրեն փոխանորդած է Իրաւաբանական համալսարանի դասախօս Նեճիպ Պիլկէ :

Անգարայի համալսարանին եւ բարձրագոյն վարժարաններու Ուս. Միութիւնները յայտարարութիւն մը հրատարակած են.—

« 147 դասախօսներու առանց ձեւակերպութեան պաշտօնանկութիւնը ուժը մըն է որ դրուած է «իրաւական պետութեան» հիմերուն տակ : Ամբողջ աշխարհի կը ծանուցանենք թէ, այնքան ատեն որ չդարմանուի այս սխալը, համալսարաններու մէջ *Թափուր պիտի մնան դասաբանները* : Կ'ուզենք նաեւ շեշտել թէ Ուս. Միութիւնները, որոնք Մայիս 27ի յեղափոխութենէն առաջ ձերբազատուած են ամէն տեսակ ճնշումէ, չեն կրնար հանդուրժել որեւէ ճնշումի » :

Անգարայի Համալսարանին Սենաթօն ալ զեկոյց մը հրատարակելով ցաւ յայտնեց մաքրագործումի որոշումին համար եւ որոշեց ձեռնարկ կատարել կատարուած գործը դարմանելու համար եւ ուսանողներուն յանձնարարեց խուսափիլ որ եւ է ցոյցէ : Բացման հանդիսութիւն տեղի պիտի չունենայ այս տարի :

Յանուն կառավարութեան, Հաղարապետ Օրհան Էրքանլը եւ Հարիւրապետ Նուման Էսին գրաւոր յայտարարութիւն մը յանձնեցին մամուլին .—

« Համալսարաններու նոր օրէնքը աւելի լայն անկախութիւն կը շնորհէ համալսարաններուն եւ աւելի ընդարձակ մասնակցութիւն ապահոված է երիտասարդ տարրերու : Տեքաններու եւ վերատեսուչներու հակակշռի իրաւասութիւնը ընդարձակուած է : Փրոֆէսէօրներու օրտինարիուսի տիտղոսը ջնջուած է : Այն դասախօսները : որոնք համալսարանական հատուցումէն հրաժարելով՝ կ'ուզեն դուրսն ալ աշխատիլ, միայն երկու ժամ կրնան դոհել իրենց կրթական պաշտօնէն եւ չեն կրնար իրենց ակադեմական տիտղոսները գործածել » :

Գալով պաշտօնանկ դասախօսներու, յայտարարութիւնը կ'ըսէ .—

« Երեք ամիս տեւողութեամբ բազմակողմանի ուսումնասիրութիւններէ ետք է որ յանգած ենք այս որոշումին : Չափանիշը բազմակողմանի է : Առ այժմ օգուտ մը չենք տեսներ անիկա մերկացնելու մէջ : Կրնանք միայն ըսել թէ առարկայական հիմերու կը կռթնի : Բնական է որ ուրիշ գետնի վրայ պիտի օգտուինք մեր դասախօսներէն, որոնք բաժնուած են կրթական ասպարէզէ : Ոչ մէկէն ցանկ ըստացած կամ ոչ մէկուն ազդեցութիւնը կրած ենք՝ պաշտօնանկները ճշդելու ատեն, եւ ոչ ոք յանձնարարութիւն կամ թելադրանք ըրած է մեզի այս ուղղութեամբ : Համալսարանի դասախօսներուն մասին երեք ամիսէ ի վեր դատ դատ քննութիւն կատարուեցաւ : Ամէն դասախօս եթէ ուզէ մեզմէ իմանալ իր պաշտօնանկութեան պատճառը, կրնանք յայտնել իրեն : Եթէ ենթական փափաքի, մամուլին ալ կը յայտնենք : Մենք իրենց մասին քննութիւնը կատարեցինք գիտական անբասրութեան եւ բարոյական կացութեան տեսակէտով : Եթէ մեր քննութիւններուն արդիւնքը հրապարակենք, իրենց ապագան կը մթագնի, դժնդակ դիրքի կը մատնուին » :

Լրագրողները հարցուցին թէ ի՞նչ պիտի ըլլան թափուր ամպիոնները : Երքանլը պատասխանեց .

— Ասիսթաննները դոչենթ կ'ըլլան, դոչենթները՝ փրոֆէսէօր : Եթէ համալսարանին մէջ պաշտօնանկ դասախօսներով կը կատարուի ուսումը, ուրեմն մինչեւ այսօր համալսարան գոյութիւն չունի եղեր Թուրքիոյ մէջ : Մենք սպասեցինք, նոյնիսկ ուզեցինք որ համալսարանը ինք ընէ այս մաքրագործումը : Ոչ մէկ բան ըրին : Հասկցանք թէ համալսարանը անձամբ պիտի չկարենար ընել անիկա :

— Եթէ գործուած սխալներ կան, կը խորհի՞ք սրբագրել զանոնք :

— Սխալներ կրնան գործուած ըլլալ : Բայց խնդրոյ առարկայ չէ յետսկոչում ընել տրուած որոշումէն : Սխալները չեն կրնար ազդել շարժումի ոգիին : Ոչ ոքի զիջում պիտի ընենք : Մենք երկրին բարիքին համար կ'աշխատինք : Մամուլը սըխալ չի՞ գործեր միթէ : Նայեցէք սա թերթերուն, ինչքան դղայացմնց կերպով տուած են լուրը : Որքան նսեմացուցած են Հանրապետութեան տոնը : Ա՞ս է լրագրութիւնը :

— Ըսիք թէ պիտի յայտնէք պաշտօնանկութեան պատճառը այն դասախօսներուն, որոնք ձեզի պիտի դիմեն : Եթէ անոնք փաստեն ձեզի թէ անհիմն են այդ տեղեկագիրներուն ամբաստանութիւնները, վերստին պաշտօնի պիտի կոչե՞ք զանոնք :

— Ոչ, «կը ներէք» կ'ըսենք :

— Կ'ըսուի թէ անժամանակ էր այսպիսի մաքրագործում մը :

— Մենք քաղաքականութիւն չենք ըներ : Քանի որ այսպիսի մաքրագործում մը ըրինք համալսարաններուն մէջ, որոնք մեզի ամէնէն աւելի թիկունք տուած են, կրնա՞ք կասկածիլ մեր անկեղծութենէն :

Մենք երկրին շահը կը խորհինք : Պայման էր այսպիսի շարժում մը համալսարաններու մէջ : Զիջում պիտի չընենք : Մեր գլուխը միշտ վտանգի տակ է արդէն : Ամէն բանի մէջ վճռական է մեր որոշումը :

ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ ԱՄԱՏՈՒՆԻԻ ՆՈՐ ՏԻՏՂՈՍԸ

Ֆրանսական մամուլը կը հաղորդէ թէ Պապը Կարապետ Ծ. Վ. Թ. Ամատունին նշանակած է Ֆրանսայի Կաթողիկէ Հայերուն Թեմական Եկգերէա, այսինքն անկախ թեմ մը կը ստեղծուի Հայ Կաթողիկէներու յատուկ, Ֆրանսայի ընդհ. թեմին մէջ եւ անոր իրաւական եւ կրօնական իշխանութիւնը կը յանձնուի Գերապայծառ Ամատունիի : Նոյն ատեն Պապը Ամաթուսի տիտղոսաւոր եպիսկոպոս նշանակած է Ամատունի Ծ. Վարդապետը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

« ՊԱՏՆԷՇՆԵՐՈՒ դատավարութիւնը » բացուեցաւ որոշ յապաղումով եւ կարգ մը միջադէպերէ ետք : Յապաղման պատճառն էր ամբաստանեալներէն մէկը՝ Տըմարքէ որ կ'ուզէր անպայման զինուորական զգեստով ներկայանալ դատարան, մէկուկէս ժամ ետք կարգ մը բացատրութիւններ կուտայ այդ մասին, ծանր յարձակումներ ընելով Տըլուվրիէի վրայ որուն հետ կ'ուզէ կուրծքը մերկ եւ դանակը ձեռքը կռուիլ : Այս դատավարութեան առթիւ, Ալժէի ուսանողները գործադուլ ըրին : Կառավարական պատուիրակը 13 Եւրոպացիներ արտաքսեց Ալժէէն :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ « հոգամասի հսկողութեան տնօրէնութիւնը» (Տէ Էս Թէ) ձերբակալեց Ֆրնէնի համայնավար քաղաքապետը եւ տասը լրտեսներու ցանց մը (լեհական) որոնք խիստ գաղտնի տեղեկագրեր կը հասցնէին համայնավար պետութեանց :

« ՎԵՆՍԷՆԻ ժողովը», հինգշաբթի օր բացուեցաւ հինգ հարիւր հոգիի ներկայութեան : Ֆրանսական Ալժերիոյ կողմնակիցները չեշտեցին մասնաւորաբար համայնավար վտանգը հիւսիսային Ափրիկէի մէջ : Խօսք առին Սուսթէլ, Պիտօ, Քօսթ – Ֆլօրէ : Սուսթէլ յայտարարեց թէ խաղաղութիւնը դրան առջեւն էր 1958ին բայց չեղաւ եւ աւելցուց խօսելով տը Կոլի մասին «այս վերջինը այսօր ալժերական Ալժերիոյ մասին կը խօսի, տարօրինակ բանաձեւ, անորոշ որ ինծի այս ըսքանչելի արաբական առածը կը յիշեցնէ. « Հայրս փուշի վաճառական էր, հոլի հարուած մը սնանկացուց » : Կը խօսի նաեւ Պիտօն եւ վերջապէս բանաձեւ մը կը քուէարկուի ուր կ'ըսուի թէ Ալժերիան եւ Սահարան պիտի պահուին ֆրանսական հանրապետութեան մէջ «Ալժերիոյ կորուստը պիտի նշանակէր Եւրոպան մահուան վտանգի մէջ» :

ՄԱՌԵՇԱԼ ԹԻՄՈՇԵՆՔՕ Պելոռուսիոյ զինուորական հրամանատարը, որ դէմ դրած էր գերման ուժերուն, պաշտօնանկ եղաւ, զինքը կը փոխարինէ զօրավար Կոմարով : «Կարմիր Աստղ»ը, որ կը հաղորդէ լուրը չէ յիշատակած պատճառները, եւ ոչ ալ մառեշալին նոր պաշտօնը :

ՄԱՌԵՇԱԼ ԺՈՒԷՆ «Օ գ'էքութ»ի թղթակիցին յայտարարած է, ի մէջ այլոց. — «Առանց Ալժերիոյ, Ֆրանսայի, Եւրոպայի եւ Ատլանտեան աշխարհի պաշտպանութիւնը անկարելի է» : Զինուորներու միջամտութիւնը պարզ շանթաժ է ուղղուած ՄԱԿի :

ՓԱՔԻՍՏԱՆԻ մէջ թայֆուն մը 5000 հոգիի մահուան պատճառ եղած է : Իտալիոյ մէջ ալ տեղատարափ անձրեւներ եւ ողողումներ պատճառ դարձած են որ 40.000 հոգի տուն–տեղ ձգած, փախին :

ԱՆԳԼԻԱՑԻՆԵՐԸ պիտի կարենան, առանց դժուարութեան կրպակներուն ենթարկուելու, կարդալ Լորընսի նշանաւոր «Լէյտի Չեթըրլի'ղ Լովըրը» (Տիկին Շաթըրլէի սիրահարը) : Այս որոշումը տուաւ Լոնտոնի դատարանը «անպարտ արձակելով» գիրքը որուն հրատարակիչը հասանորար տպաքանակի մրցանիշը պիտի կոտրէ :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

ՍՏԵՓԱՆ ԶՕՐԵԱՆ

— Ֆիզ ժամանակ հետ հիանալի դասախոսություններ ես կարդում, Ստեփան ... Ես ասում եմ ուրախ ...

— Այնպես որ այդ ի դեպ ինձ համար նոր չէ, որ դուք Ստեփան ես, որ սիրեք հետաքրքրական դասախոսություններ կարդալ, որ ամբողջ դասարանը հետաքրքրությամբ լսի ձեզ ... Բայց ինչպես ես դուք դառնում ուսուցիչ, փիլիսոփա, գիտնական: Ինչպես եք դուք ձեր մեջ զարգացնում այդ հատկությունները, որ ամբողջ դասարանը հետաքրքրությամբ լսի ձեզ ... Ինչպես ես դուք դառնում ուսուցիչ, փիլիսոփա, գիտնական: Ինչպես եք դուք ձեր մեջ զարգացնում այդ հատկությունները, որ ամբողջ դասարանը հետաքրքրությամբ լսի ձեզ ... Ինչպես ես դուք դառնում ուսուցիչ, փիլիսոփա, գիտնական: Ինչպես եք դուք ձեր մեջ զարգացնում այդ հատկությունները, որ ամբողջ դասարանը հետաքրքրությամբ լսի ձեզ ...

— Ես Ձեզ ոնց որ ասեմ, ընկեր ուսուցիչ, ոնց որ ասեմ, որ ես ինքս էլ չգիտեմ, թե ինչպես եմ դառնում ուսուցիչ, փիլիսոփա, գիտնական:

ՀԱՅՈՑ ՔԱՂԱՔԸ

ՄԱՏՍՈՒՆԻ ՎԵՊ

ՎԱՀԱԳՆԻ ՂԱՍՊԻ

ՂՎՃՈՒՄ ՄԱՀՈՒՆ

փաստերը։ Ինչո՞ւ մարդիկ չեն ուզում հավատալ, որ Ամերիկան ազատության երկիր է, որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է ապրել իր կամքով, ազատ ու անկաշկանդ, ինչպես ուզում է։ Ինչո՞ւ մարդիկ չեն ուզում հավատալ, որ Ամերիկան ամենահարուստ երկիրն է աշխարհում, որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է հարստանալ, եթե ուզում է աշխատել։ Ինչո՞ւ մարդիկ չեն ուզում հավատալ, որ Ամերիկան ամենաառաջադեմ երկիրն է աշխարհում, որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է ուսում ստանալ, եթե ուզում է սովորել։ Ինչո՞ւ մարդիկ չեն ուզում հավատալ, որ Ամերիկան ամենաքաղաքակիրթ երկիրն է աշխարհում, որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է ապրել քաղաքակիրթ կյանքով, եթե ուզում է ապրել։ Ինչո՞ւ մարդիկ չեն ուզում հավատալ, որ Ամերիկան ամենաազատ երկիրն է աշխարհում, որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է ազատ մտածել, ազատ խոսել, ազատ գրել, ազատ ընտրել, ազատ ապրել, եթե ուզում է ազատ ապրել։ Ինչո՞ւ մարդիկ չեն ուզում հավատալ, որ Ամերիկան ամենաերջանիկ երկիրն է աշխարհում, որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է երջանիկ ապրել, եթե ուզում է երջանիկ ապրել։ Ինչո՞ւ մարդիկ չեն ուզում հավատալ, որ Ամերիկան ամենաարդար երկիրն է աշխարհում, որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է արդար ապրել, եթե ուզում է արդար ապրել։ Ինչո՞ւ մարդիկ չեն ուզում հավատալ, որ Ամերիկան ամենաբարի երկիրն է աշխարհում, որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է բարի ապրել, եթե ուզում է բարի ապրել։ Ինչո՞ւ մարդիկ չեն ուզում հավատալ, որ Ամերիկան ամենասիրելի երկիրն է աշխարհում, որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է սիրել, եթե ուզում է սիրել։ Ինչո՞ւ մարդիկ չեն ուզում հավատալ, որ Ամերիկան ամենալավ երկիրն է աշխարհում, որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է լավ ապրել, եթե ուզում է լավ ապրել։ Ինչո՞ւ մարդիկ չեն ուզում հավատալ, որ Ամերիկան ամենահրաշալի երկիրն է աշխարհում, որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է հրաշալի ապրել, եթե ուզում է հրաշալի ապրել։ Ինչո՞ւ մարդիկ չեն ուզում հավատալ, որ Ամերիկան ամենագեղեցիկ երկիրն է աշխարհում, որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է գեղեցիկ ապրել, եթե ուզում է գեղեցիկ ապրել։ Ինչո՞ւ մարդիկ չեն ուզում հավատալ, որ Ամերիկան ամենաերկար երկիրն է աշխարհում, որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է երկար ապրել, եթե ուզում է երկար ապրել։ Ինչո՞ւ մարդիկ չեն ուզում հավատալ, որ Ամերիկան ամենալայն երկիրն է աշխարհում, որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է լայն ապրել, եթե ուզում է լայն ապրել։ Ինչո՞ւ մարդիկ չեն ուզում հավատալ, որ Ամերիկան ամենաբարձր երկիրն է աշխարհում, որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է բարձր ապրել, եթե ուզում է բարձր ապրել։ Ինչո՞ւ մարդիկ չեն ուզում հավատալ, որ Ամերիկան ամենախոր երկիրն է աշխարհում, որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է խորը ապրել, եթե ուզում է խորը ապրել։ Ինչո՞ւ մարդիկ չեն ուզում հավատալ, որ Ամերիկան ամենաերկնային երկիրն է աշխարհում, որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է երկնային ապրել, եթե ուզում է երկնային ապրել։ Ինչո՞ւ մարդիկ չեն ուզում հավատալ, որ Ամերիկան ամենաերկրային երկիրն է աշխարհում, որ այնտեղ ամեն մարդ կարող է երկրային ապրել, եթե ուզում է երկր

Այրի Տիկին Սիրանուշ Գ. Փափազեան եւ զաւակը Օր. Լիլիան Փափազեան, ինչպէս նաեւ Փափազեան, Խանդատեան, Թորոսեան ընտանիքներն ու պարագաներ խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ մօր եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ԱՐՏԵՄ ԽԱՆՋԱՏԵԱՆԻ
(Ծնեալ Թորոսեան, Ակնցի) 6

կսկծալի մահը որ տեղի ունեցաւ Նոյեմբեր 3ին, Մոնմորանսի, 85 տարեկանին: Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Երկուշաբթի 7 Նոյեմբեր, ժամը 13.45ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին:

Մասնաւոր մահազդ չստացողներէն, կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ՅԱՌԱՋ.— Մեր ցաւակցութիւնները:

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ
ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ ԺՈՂՈՎ

Սողոմոն Թէհլիրեանի յիշատակի երեկոյին կարգադիր յանձնախումբը ժողովի հրաւիրուած է այս Երկուշաբթի իրիկուն ժամը 20ին, Քաֆէ Քորայ:

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 70 ԱՄԵԱԿԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Լիոնի «Վարանդեան» կոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ին:

Նոյեմբեր 5ի Շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին Րիւ Տիւնուաի սրահին մէջ:

Կը նախագահէ Ընկ. Մ. ՄԻՐՋԷ

Կը խօսի Ընկ. Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, կ'արտասանեն Օրիորդներ Ս. Կարապետեան, Շ. Ղազարեան, Ս. Սիսլեան, Թ. Ճեր-մակեան, Մ. Իւրլիխ եւ Է. Մուրատեան:

Կ'երգէ Օր. Ա. Կարապետեան եւ Փարիզէն յատկապէս հրաւիրուած Օր. Շաքէ Պէնկեան, ընկերակցութեամբ դաշնակահար Պ. Սիրանեանի:

Հայկական ժողովրդական պարեր կը ներկայացնեն Ց. Կ. Խաչի պարախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Տիկ. Ա. ՍԻՍԼԵԱՆԻ:

Մուտքը ազատ է:

×

ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէի:

Այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3ին, Սէրքըլ Կաթոլիկ սրահին մէջ:

Կը նախագահէ Ընկ. Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ:

Կը խօսի Ընկ. Յ. ՊԱՊԻԿԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Պիտի արտասանեն Օր. Քինոսեան, Պ. Կ. Տօլմաճեան եւ ընկեր Յ. Մաքոսեան: Կ'երգեն Օր. Ա. Կարապետեան եւ ընկերուհի Վ. Բատիկեան, եւ Փարիզէն Օր. Շաքէ Պէնկեան ընկերակցութեամբ դաշնակահար Պ. Սիրանեանի:

Կը ներկայացուի զաւեշտ մը Ռոմանի փոքրիկներու թատերախումբին կողմէ ղեկավարութեամբ դերասան Ս. Քէփէ-նէկեանի:

Մուտքը ազատ է:

×

ՇԱՒԻԼԻ ՄԷՋ

Ընկերահամակրական խնջոյքով, գլորքի սրահը:

Այս Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 4ին:

Կը նախագահէ Ընկ. ՀՐԱՉ ՀԱՆՏԱԼԵԱՆ:

Կը խօսի՝ Ընկ. Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Կը հրաւիրուին ընկերները եւ համակիրները իրենց ընտանիքներով:

Հասցէ.— 4 Րիւ տէ Թրուա Շանթիէ:

Տախքերու մասնակցութիւն:

Օթօպիւս Փոն տը Սէվրէն 171 թիւ եւ իջնել Փիւի Սան Վէն:

×

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 12ին:

Կը խօսի Ընկ. ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ Տօնածառի հանդէսը, կիրակի՝ Դեկտեմբեր 18, կէսօրէ ետք:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Վերջերս մեր բաժանորդներէն, մանաւանդ Փարիզի եւ Լիոնի շրջաններէն, բողոքներ կը ստանանք, որովհետեւ թերթը անկանոն կը ստանան: Ոմանք կը կարծեն թէ յանցանքը մերն է: Այս առթիւ կը ճշդենք թէ Յառաջը թղթատարին կը յանձնուի ԱՄԷՆ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ 17ԻՆ, առանց բացառութեան: Անկանոնութեան պատասխանատուն ցրուիչ թղթատարներն են, ինչպէս մեզի յայտնեց Ֆրդ Թաղամասի կեդրոնական թղթատարը: Խորապէս կը ցաւինք այս անկանոնութեան համար որուն դարմանը դժբախտաբար մեր ձեռքը չէ: Քանիցս բողոքած ենք, առանց վերջնական արդիւնքի յանգելու:

Կը յանձնարարենք մեր բաժանորդներուն ֆրանսերէն գրաւոր նամակով բողոքել իրենց թաղին թղթատարական կեդրոնը:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր Եկեղեցիի վարչութիւնը սրբ. Գեղամ Տէր Ղուկասեանի մահուան առիթով փոխան ծաղկեպսակի շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, եկեղեցիին զարգացքին համար.— Պ. Պ. Յ. Քէօլէեան երեսուն Ն. Ֆ., Օհան-նէսեան քսան, Փէլթէեան քսան, Վ. Շալճեան քսան, Տէր եւ Տիկին Պօյաճեան, Ա. Ալթունեան, Զ. Ալիքսանեան, Ս. Ա-ւետեան տասնական եւ Ա. Գահվէճեան հինգ Ն. Ֆ.:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Եկեղեց. Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ նուէրները ի նպաստ Լիոնի Եկեղեցւոյ շինութեան.—

Ոմն յիսուն Ն. Ֆ., Այրի Տիկին Եղսա Յովհաննէսեան իր ամուսնոյն հանգ. Մարտիրոս Յովհաննէսեանի մահուան տարելիցին առթիւ յիսուն Ն. Ֆ., նոյն առթիւ Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Յովհաննէսեան (Թէլէ – Կլօպ) յիսուն Ն. Ֆ., Քլէրմոնֆէրանէն Տէր եւ Տիկին Կարապետ Պալտասարեան իրենց ամուսնութեան 25րդ տարելիցին առթիւ յիսուն Ն. Ֆ., Պ. Կարպիս Թուֆայեանէ 10 Ն. Ֆ.:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ շրջաններու Ազգ. կազմակերպութեանց մասնաւոր ուշադրութեան կը յանձնուի Յունուար 8 թուականը, չխաչաձեւելու համար ուրիշ հանդիսութիւններ կազմակերպելով նոյն օրը:

Նոյն օրը Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութեան կողմէ կազմակերպուած, տարեկան չքեղ պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ, որ ճոխացած է բացառիկ հաճելի անակնկալներով:

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԱՐԾԻԻ
ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԱԼՀԱՄԲՐԱՅԻ ՄԷՋ
(Մարսէյլ)

Կը մասնակցին՝

Claude Besset
Yvette Bazzy Coco Blanc
Roger Courcel
Attractions
Buffet Cotillons

Այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 22էն մինչեւ առաւօտ:

Մութ զգեստը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԻԼԻԱՀԱՅԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ
Ամասիոյ Հայր. Միութեան Երիտասարդացի
ՏԱՐԵԿԱՆ
ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ
Նոյեմբեր 10ին, Հինգշաբթի գիշեր մինչեւ լոյս
CLUB, 51, Rue Grignan
Հանրածանօթ
EDDY TOURNEL
Նուագախումբով

ՀԱՅՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կապ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը կը յայտարարէ թէ իր նոր հասցէն է:

Croix Bleue des Arméniens de France
Comité Central
17, Rue Bleue, PARIS (9e)
Tél. TAI. 63-89

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ

6ՐԴ ՊՏՈՅՏ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՐԶՆԿԱՑԻԷՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱԶ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Հինգշաբթի Նոյեմբեր 10, ժամը 21.15ին, Սալ Շոփէն:

8, Rue Daru

Տոմսերը՝ 2.50, 3.50 եւ 5 Ն. Ֆ.:

Ապահովել Բալուեան գրատունէն, 43 Րիւ Ռիշէ:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ կրօն. Ընկերակցութիւնը եւ Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը կը ծանուցանեն թէ տեղւոյս Ազգ. վարժարանը կը վերաբացուի այս Հինգշաբթի, եկեղեցւոյ սրահը, ուսուցչութեամբ Պ. Յակոբ Յարութիւնեանի (շրջանաւարտ Պէյրութի Փալանճեան ճեմարանէն):

Կը խնդրուի ծնողներէն, որ իրենց զաւակները արձանագրելու համար գիմեն ամէն Հինգշաբթի ժամը 2ին, դպրոցի սրահը: Արձանագրութիւնը կը կատարուի տեղւոյն վրայ:

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերն ու ենթակոմիտէները.—

Արամ խումբ.— Այս Կիրակի առաւօտ:

Ընկ. Կարօ խումբ.— Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ:

Թաթուլ խումբ.— Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ:

Ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները:

Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է, շատ կարեւոր օրակարգ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ (Նոյեմբեր 11), ժամը 21ին, իր նոր հաւաքատեղին:

Ներկայ կ'ըլլայ Փարիզի Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՕՐԱԿԱՐԳ.— Նախապատրաստական աշխատանքներ Հ. Յ. Դ. 31րդ Շրջ. ժողովին առթիւ, եւ այլ խնդիրներ:

Կը խնդրուի ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ:

Ա. Ջ. Դ.

Տոքթ. Բարսեղ Խրիմեան կը հաղորդէ իր յաճախորդներուն թէ իր դարմանատան նոր հասցէն է՝

14, Place des Victoires, ASNIÈRES (Seine)
GRF. 24-45

Տոքթ. Խրիմեան հիւանդներ կ'ընդունի Երեքշաբթի, Հինգշաբթի եւ Շաբաթ, ժամը 14էն 16, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 18էն 20 եւ ժամադրութեամբ:

Լօխում
ճէլվա
Թահին

Bongoût
USINE à SAINT-MENET (B.-du-R.)
DANS TOUTE ÉPICERIE SPÉCIALISÉE

★ GROS : Sté DES CONSERVES "BONGOUT", 40, LA CANEBIÈRE - MARSEILLE

ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԷԿ ՀԱՍՑԷ

OFFICE INTERNATIONAL DES VOYAGES

36, Galerie Monpensier, PARIS
RIC. 54-30 et 72-80

ՕԴԱՆԱՒ, ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ, ՆԱՒ: ՎԻԶԱ ԵՒ ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԲՈԼՈՐ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՁՐԻ, ԿԸ ԲԱՒԷ ՀԵՌԱՁԱՅՆԵԼ

Բոլոր տոմսերու գիները պաշտօնական գիներն են, ոչ մէկ յաւելում:

ՕԴԱՆԱՒՈՎ ԵՂԱԾ ԿԱՐԳ ՄԸ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԱՊԱՀՈՎԵՆ ՆԱԵՒ ՁՐԻ ԲՆԱԿԱՐԱՆ ԵՒ ՃԱՇ ԶԱՆԱԶԱՆ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Օգնելով ճամբորդութեանց համար մասնաւոր դիւրութիւններ
9 Օր ձրի բնակութիւն՝ Երեւան

Մեկնումէն առաջ՝ կանխավճար՝ 258.81 Ն. Ֆ.: Կարելի է պարտիկ վճարել տասը առ հարիւր մեկնումէն առաջ, մնացեալը՝ 3էն 12 ամիսէն:

Բոլոր մանրամասնութիւններու համար դիմել անձամբ կամ հեռաձայնել՝

36, GALERIE MONPENSIER
(Jardin du Palais Royal)
Tél. : RIC. 54-30 et 72-80

Մասնաւոր զեղչեր կը բացուի այն ընկերութիւններուն համար, որոնք կանոնաւորապէս կը ճամբորդեն:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ· տար· 40 Ն· Ֆր·, վեց·22Ն·Ֆր·

Արտասահման՝ տար· 50 Ն· Ֆր· Հատը 0,20 Ն· Ֆր·

ԿԻՐԱԿԻ 6 ՆՈԵՄԲԵՐ // DIMANCHE 6 NOVEMBRE 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8944 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4745

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՀԵՏԱՑՈՂ ՍԵՐՈՒՆԴԸ

Ամուսնան հօթանասուն տարեկան է մեր հին սերունդը :

Զորս սերունդները կ'ապրին այնպէս նեղութեան :

Հին սերունդի չարքերը կը նօսրանան հետզհետէ, հպատակելով կեանքի անյեղլի օրէնքներուն :

Կարեւոր թիւ մը կը կազմեն տակաւին անոնք, որ 65 – 70 տարեկանէն վեր են : Ասոնցմէ չատեր Ամերիկա գաղթած են 1900 – 1914 թուականներուն, երբ չատ երիտասարդ էին եւ Աւետեաց երկիրը կ'երթային բախտ որոնելու :

Ուրիշներ 1908ի Օսմանեան Սահմանա – դրութենէն վերջ, երբ ազատութիւն կար ճամբորդելու առանց անցագրի ու վիզա, նոր աշխարհ գացած են՝ չուզելով ծառայել օսմանեան բանակին մէջ :

Ասոնք բոլորն ալ գրեթէ բառ մը անգլերէն չէին դիտեր, երբ ոտք կը դնէին արեւմտեան ցամաքամասին վրայ : Շատ քիչեր միայն ծանօթներ կամ ազգական – ներ ունէին այնտեղ : Մեծամասնութիւնը երիտասարդութեան յատուկ արկածա – խնդրական ոգիէ մղուած նետուած էին դէպի անծանօթ, երազային հորիզոններ :

Հայկական նահանգներու անտեսական անձուկ պայմանները տասնեւիններորդ դարու կէսերէն սկսեալ դէպի Պոլիս , իզմիր, Ատանա, Հալէպ եւ այլ վաճառա – շահ քաղաքներ կ'ուղղէին զաւառացի աշ – խատաւոր երիտասարդներու քայլերը :

Այս դժբախտ դարիայները կ'ապրէին խաներու վատառողջ միջավայրին մէջ դժնդակ պայմաններու տակ, չարքաշ աշ – խատանքով պատառ մը չոր հաց ճարելու եւ քանի մը դահեկան խնայելէ վերջ հայրենիք վերադառնալու յոյսով : Շա – տեր բախտ չէին ունենար կրկին տեսնե – լու իրենց ծննդավայրը, ուր ձգած էին իրենց հոգեհատորները :

Ամերիկա գաղթողները աւելի յանդուգն էին ու ձեռներէց : Հայրենիք վերադառ – նալու մասին մտածելէ աւելի անոնք ի – րենց չարաչար աշխատանքով չահած դու – մարէն բաժին կ'ուղէին հանել երկրի մէջ մնացող իրենց սիրելիներուն :

«Ջարաչար աշխատանք»ը պէտք է հա – կընդնայ իր ամենաբիրտ իմաստով :

Ներկայիս 75ը անցած ծերունիները, ո – րոնք քիչ – չատ բարեկեցիկ կեանք մը կրցած են ապահովել, սրտի ճմլումով կը պատմեն թէ այն սեւ օրերուն, ինչպէս չարաթը 3 – 4 տոլար չահելու համար ա – մէնէն տժգոյնէլի աշխատանքներու կը համակերպէին ամերիկեան դործարան – ներու մէջ : Ոչ լեզուն կը հասկնային , ոչ ալ տեղական բարքերուն ու սովորու – թեանց կրնային վարժուիլ :

Չունէին ընտանիք : Ոմանք — երբեմն նորապսակ — իրենց կիները հայրենիքի մէջ ձգած՝ դայեր էին դրամ չահելու յոյսով :

Այդ սերունդի երիտասարդներէն չա – տեր, որոնք Թուրքիայէն խոյս տուած էին զինուորութիւն չընելու համար, հա – մաշխարհային առաջին պատերազմին կա – մաւոր արձանագրուելով գացին Կովկասի ճակատը կամ Կիպրոս—Հայկական (Արե – ւելեան) լեգէոնը :

Վերապրողները Զինադադարին ընտա – նիք կազմած վերադարձան Ամերիկա : Ու – րիշներ — ամերիկահայ փեսացուները — 1919ին սկսեալ դային արեւելք՝ Հայու – հիներու հետ կապելու համար իրենց ճա – կատագիրը :

Հին սերունդը զաւակներու եւ թոռնե – րու տէր է հիմա : Զորս սերունդները կ'ապրին կողք կողքի՝ նոյն հողին վրայ , նոյն առողերուն տակ :

Սակայն չունին նոյն ապրումները ու նոյն մտածողութիւնը :

Հակայ անջրպետ մը կը բաժնէ զանոնք իրարմէ, մանաւանդ առաջին սերունդը՝ երրորդէն ու չորրորդէն :

Կ'անհետանայ հին սերունդը՝ յուսա – հատ ակնարկները նետելով նորերուն վը – րայ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԻԼ

"ԱԼԺԵՐԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԳՈՅՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՅ"

Կ'ԸՍԷ ՏԸ ԿՈԼ

ՈՐ ՀԱՆՐԱՔՈՒԷԻ ՊԻՏԻ ԴԻՄԷ ԵԹԷ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ ԻՐԱԻԱՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԶԲԱՒԵՆ

••••••••••

Կարելի է ըսել որ Ուրբաթ իրիկուան ճառը, նախագահին ցարդ արտասանած ճառերէն ամէնէն սպասուածն էր : Զախէն թէ աջէն, բոլորը բանի մը կը սպասէին , վասն զի թէ նոր բան մը պիտի ըսէ կամ նոր նախաձեռնութեան մը մասին պիտի արտայայտուի : Ասոնցմէ ոչ մէկը պատա – հեցաւ, քանի հաւնեան ոչ մէկ նորութիւն բերաւ որ կոչին ճառը, բացի կարգ մը դիջումներէ, որոնց բնոյթը անորոշ է : Արդիւնքն այն է որ թէ՛ աջը , թէ՛ ձախը դժգոհ են, որովհետեւ տեղի չտալով հանդերձ ոչ մէկին, ոչ միւսին կը թուի թէ միշտ քայլ մը աւելի առաջ կ'երթայ դէպի «ալժերական Ալժերիա»ն որ կապ – ուած ալ չըլլայ Ֆրանսայի :

Զօրավարը խօսեցաւ քաներեք վայր – կեան : Ինք յոգնած կը թուէր, ոճը ըս – պառնական եւ խիստ էր, ձայնը յստակ :

Անդրադառնալէ եառ Հասարակապե – տութեան որ յաչողութիւն մը կը նկատէ, որ կոչ սկսաւ խօսիլ Ալժերիոյ մասին .— « կը մնայ կարդադրել Ալժերիոյ խնդիրը, որ առկախ է 130 տարիէ ի վեր : Եթէ չատ բան ըրած ենք Ալժերիոյ մէջ եւ Ալժերիոյ համար, պէտք եղած տաեղը չենք ըրած ուրիշ բաներ գործ պէտք է ընկնինք : 1958ի սկիզբը, ապստամբները· օրը 40 հոգի կը սպաննէին, կռիւներով կամ մա – հափորձերով : Վերջին չարաթներու ըն – թացքին օրը ութ հոգի կը սպաննեն : Ըմ – բոստներու կորուստներն ալ կը նուազին : Ակնկ կը տեսնուի որ դժուարութիւնը որ – չափ ալ ցաւալի ըլլայ, չարդարացներ ա – նողոք պատերազմի ապաւորութիւնը դոր կ'ուզեն տարածել, դուրսը՝ ապստամբնե – րու քարոզչութիւնը, մեր մէջ՝ կողմնա – կալ կարծիքի տէր խմբակներ կամ զգա – յացնոց լուրերու թերթեր : Կարելի է նոյնիսկ նախատեսել որ օր մը կ'որոշենք դէնք չդործածել Ալժերիոյ մէջ, բացի օ – րինաւոր պաշտպանութեան պարագայէն :

«Զեռք առած ըլլալով Ֆրանսայի դե – կը, որոշեցի, ինչպէս ծանօթ է, իր անու – նով, նոր ճամբու մը հետեւիլ : Այդ ճամ – բան կ'առաջնորդէ ոչ թէ Ալժերիոյ մը կառավարուած Ֆրանսական Մայր Երկ – րին կողմէ, այլ՝ ալժերական Ալժերիոյ : Այս կը նշանակէ չափահաս Ալժերիա մը , Ալժերիա մը որուն մէջ Ալժերացիները և – րենք պիտի որոշեն իրենց ճակատագիրը, Ալժերիա մը , ուր պատասխանատուու – թիւնները Ալժերացիներուն ձեռքը պիտի ըլլան, Ալժերիա մը, որ, եթէ Ալժերաց – ները ուզեն — ես կը կարծեմ որ պարա – գան է— պիտի ունենայ իր կառավարու – թիւնը, իր հիմնարկութիւնները եւ իր օ – րէնքները :

« Վաղուան Ալժերիան , այնպէս ինչպէս պիտի վճռէ ինքնորոշումը, կրնայ կա – ռուցուիլ կամ Ֆրանսայի հետ կամ Ֆրան – սայի դէմ : Ֆրանսան, անշամ մըն ալ կը կրկնեմ, պիտի չընդդիմանայ լուծումին, ինչ որ ալ ըլլայ այն լուծումը որ դուրս պիտի ելլէ քուէատուփերէն: Եթէ թշնա – մական խղում ըլլայ, պիտի չկառչինք բռնի ուժով մնալու մարդոց քով որոնք մեզի չեն ուզեր »:

Զօրավարին համար միւս լուծումը՝ միութիւն եւ համագործակցութիւն է , եւ կը կարծէ թէ այդ պիտի ըլլայ Ալժերա – կիներուն որոշումը, բայց հոգ հասնելու համար կը պահէ իր պայմանները : Տը Կոլ կը ճանչնայ Ալժ· Ազատ· Ճակատը (ԷՖ ԷԼ ԷՆ) բայց անոր չի ճանչնար «Ալժ· առժամեայ կառավարութեան » հանդամանքը « ··· բայց ըմբոստ ղեկա – վարները, հաստատուած Ալժերիայէն դուրս , վեց տարիէ ի վեր եւ որոնք ըստ իրենց հոն պիտի ըլլան տակաւին երկար տաեն, կ'ըսեն թէ Ալժերիոյ հանրապե – տութեան կառավարութիւնն են, որ օր մը դոյութիւն պիտի ունենայ բայց ցարդ եր – բեք դոյութիւն չէ ունեցած » :

Տը Կոլ կը մերժէ ԷՖ ԷԼ ԷՆի պայման – ները՝ ինքնորոշման հանրաքուէէն առաջ ետ կանչել բանակը : Այդ պարագային քաոս կը ստեղծուի եւ « չեն տեսներ թէ այդ ձեւով դէպի խորհրդային Ալժերիա կ'երթան » :

Տը Կոլ կը խօսի նաեւ Խորհրդ· Միու – թեան մասին .— « Մինչ տիեզերքը բաղ – կացած է մէկ երրորդով մենաթերական լուծի տակ ճմլուած ժողովուրդներէ , մինչ խորհրդային կայսրութիւնը՝ տ – մէնէն աշխարհակալ եւ գաղթատէր պե – տութիւնը որ ցարդ մեզի ծանօթ ըլլայ , մինչ համամյնաւոր Զինաստանը կը պատրաստուի անոր տեղը անցնել, մինչ դեղային մեծ խնդիրներ կան ամէն կողմ , մանաւանդ Ամերիկա, կը տեսնենք որ Ֆրանսայի դէմ , Ալժերիոյ հարցին առթիւ, սպառնական ձայներ կը լսուին Արեւելքի բռնաբարիչներու կողմէ : Այս խլրդային փորձերուն առջեւ , երբեք հա – տատ եւ ամուր պետութիւն մը այնքան անհրաժեշտ չէ եղած :

Եւ տը Կոլ կ'անցնի իր ճառին վերջին մասին, ուր ոճը սպառնական է· «բայց պետութիւնը հոս է : Աբդէն տեսնուեցաւ, նորէն կը տեսնուի որ բաղդատութիւն չկայ անորոշ եւ խախուտ հիմնարկու – թեանց հետ որոնք մեզի առաջնորդեցին 1940ի ապէտին եւ երկու տարի առաջ մե – զի պիտի նետէին ուրիչ փոսի մը մէջ: Անշուշտ, Ազգ· ժողովը կրնայ ծայրայեղ պարագային տապալել կառավարութիւ – նը : Բայց այդ ընելով, պիտի տիպ հանրապետութեան նախագահը որ ժողո – վը ցրուէ : Վերջապէս պետութեան ղե – կավար մը կայ : Գիտէք, Հանրապետու – թեան նախագահին պաշտօնը փոխուած է : Արդարեւ, ինծի կը պատկանի , ապահո – վել, ինչ որ ալ պատահի, պետութեան չարունակութիւնը եւ հանրային սպասա – կութեանց կանոնաւորութիւնը .

« Ինծի կը պատկանի , ինչ որ ալ պա – տահի , երաշխաւորն ըլլալ Ֆրանսայի ան – կախութեան եւ ամբողջականութեան : Ե – թէ իրաւասութեանց սովորականսահմանը չբաւէ, ինծի կը պատկանի հանրաքուէի միջոցով, ուղղակի ժողովուրդին դիմել: «Ինծի կը պատկանի , երբ հայրենիքը եւ հանրապետութիւնը սպառնալիքի տակ են, ձեռք առնել հարկ եղած միջոցները , ինչ որ կրնայ պատճառ դառնալ որ ար – դարեւ ալժերական լուծումը, պահպանե – լով հանդերձ պետութիւնը :

« Ֆրանսան ընկղմելու վրայ չէ : Հան – րապետութիւնը ոտքի է : Պատասխանա – տուները իրենց տեղն են : Եթէ պէտք է ըլլայ, ժողովուրդը կը դատ եւ կը վճ – ռէ , Ֆրանսուհինե՛ր , Ֆրանսացինե՛ր , ձեր վրայ կը հաշուեմ : Դուք ալ կրնաք իմ վրաս հաշուել » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Վիէննայէն , Ուրբաթ օր , անծանօթ ապրիլրէ լուր մը տարածուեցաւ .— Ռը – բուշչեւ պաշտօնանկ եղած եւ ձերբակալ – ուած է , տեղը անցած է Մալենկով , մինչ «հորերն» էին՝ Սուսլով՝ կուսակցութեան առաջին քարտուղար , Շեփիլով՝ ներքին նախարար , Քականովիչ՝ Գերագոյն Խոր – հուրդի նախագահ , իսկ Եուքով եւ Կրիչ – քով զինուորական նոր պետեր : Իվերջոյ լուրը հերքուեցաւ քաա զործակալութեան կողմէ : Յամենայն դէպս , քաղաքական ա – րագ չրջանակներու կարծիքով ներքին խռով այլ չէ տեսուած հակամարտութիւն մը նչմարելի է , Կրեմլինի վարիչներուն մօտ :

ՍԿԱՆՏԻՆԱՒԵԱՆ երիք թերթերու թղ – թակիցներուն արուած տեսակցութեան մը ընթացքին , Ֆերհաթ Ապպաս յայտարա – րած է , ի միջի այլոց .— «Զինագիներէն զօրք չենք ուզեր , այլ զէնք : Զինաստանէն եւ Մ· Միութենէն օգնութիւն ալ չենք ու – զեր , քանի որ օդակայաններ չունինք եւ չենք ալ ուզեր օդատպրել Մարոքի կամ Թունուզի օդակայանները » : Միեւնոյն տաեն դիտել տուած է .— «Մահմետական կամ Արաբական Հանրապետութիւն մը տեղծելու միտք չունինք, այլ ալժերա – կան Հանրապետութիւն մը ,ուր բոլոր քաղաքացիներն ալ, անխտիր, ազատ եւ հաւասար պիտի ըլլան : Հաւատացած եմ թէ հնարաւոր է համակեցութիւն մը Արաբ – ներու եւ Եւրոպացիներու միջեւ » :

« Կեցցէ՛ Հանրապետութիւնը, կեցցէ՛ Ֆրանսան » :

Այս ճառը ոչ ոքի զոհացուց տուաւ : Կան որոնք համոզուած են, անշուշտ թէ դէչ – ապէկ միայն տը Կոլը կրնայ փրկել կացութիւնը բայց ամէն մարդ այդ կար – ծիքը չունի : Մանաւանդ խորհրդարանա – կաններու ուղղուած սպառնալիքները դէչ ընդունելութեան արժանացան :

Մօրիս Ֆօր (արմատական) նախագահը ճչդեց առանց նորոգելու , Ալժերիոյ մա – սին իր կարծիքը : Ասիկա ըրաւ պարկեշ – տութեամբ եւ քաջութեամբ : Բայց տպա – ւորութիւնն այն է թէ անելի մէջ է :

Կի Մոլէ .— Միայն լսեցի , ցարդ չեմ կարդացած ուրեմն տպաւորութիւն մըն է դոր կ'արտայայտեմ : Ալժերիան կենսա – կան հարցը կը մնայ : Իր քաղաքականու – թիւնը դրական կը թուի : Բայց, անորո – շութիւններ կը մնան կրակը դադրեցնելու համար : Հարցական կը մնայ : Համաձայն ալ չեմ հիմնարկութեանց չուրջ :

Սալան (Սպանիոյ մէջ) անդրադառնա – լով որ Կոլի այն խօսքին թէ ալժերական Հանրապետութիւն մը զոյութիւն պիտի ունենայ բսած է «ո՞ւր կ'երթանք » :

Ժորժ Պիտօ .— Աւելի է : Ամէն ժամա – նակ աւելի դէչ է : Ընդունելի չէ եւ ըն – դունուած չէ : Զորս կէտեր կ'առնեմ· Ա) Ալժերական Հանրապետութեան մասին խօսեցաւ : Բ) Զենք զիտեր ինչպէս մէջէն պիտի ելլենք : Գ) Բայց պիտի չարունա – կենք վճարել : Դ) Միայն էֆ էլ էնի «քա – ջերուն» խօսեցաւ : Լուծումի սպառնա – լի՞ք, թող ընէ տեսնենք (շեշ) : Հանրա – քուէ՞ն, սահմանադրութեան նոր բոնա – բարում մը :

Թունուզի մէջ էֆ էլ էնը ժողովի նրա – տած է ինչպէս նաեւ Մեսալի Հաճի Ալժ· Ազգ· Շարժումը : Մեսալի Հաճ յայտա – րարած է թէ ճառին մէջ «նոր քայլեր կան ղէպի առաջ » :

Օրանի մէջ, ճառէն անմիջապէս ետք , քանի մը հարիւր հոգի համախմբուած « Ֆրանսական Ալժերիա» պոռացած են , Ֆաճը (Ֆրանսական Ալժերիոյ ճակատ) հաղորդագրութեամբ մը կը հաստատէ թէ «ոչ մէկ իշխանութեան եւ ոչ մէկ մարդու կը պատկանի վճռել Ֆրանսական զաւառի մը լքումը » :

ՄԵՐ ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՎԷՃԵՐԸ

ՅՈՒԲԵԼԵԱՆ ԲԱՌԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Բ.

Հնգամատեանին մէջ, զոր մանաւ կը սիրեն անուանել վեցամատեան՝ աւելցնելով Յեսուին գիրքը Մովսէսի գիրքերուն վրայ, դլուխ կայ որ կը նմանի երկաթի երկի մը,—նոյն երկն է որ կ'ներսուի կրկնագրութեան մէկ ուրիշ ապացոյցը այն որ գրոյցներէն մին կը հակառակ միւսը: Յրհեղեղէն առաջ՝ Նոյին կը յանձնարարուի տապանէն ներս առնել կենդանիներու բոլոր տեսակներէն մէկ մէկ զոյգ (Ծննդ. Զ. 19), յետոյ՝ եօթնական (Ծննդ. է. 3):

Ուսումնասիրողը չէ՝ եթէ բանասէրը ներսը կրկնագրութեան նշան կը տեսնէն աստուածաշնչական պատուիրանագրութեան մէջ, ուր կը դանենք յոբելեան բառը:

Պիտի չխօսիմ եղոհական եւ եհովէական խմբագրութեանց միախառնութեան մասին, չատ ծանօթ: Կ'ուզեմ աւելցնել միայն թէ Երբայեցիները ունէին մասնաւորական երկու ժառանգութիւններ, որոնք կը կոչուէին մին հալախա, միւսը՝ հագադա, — արգիլուած էր զրի առնել այս ժառանգութիւնները, որոնք սերունդէ սերունդ կը փոխանցուէին բերանացի՝ դարէ դար: Աննշան առոնք, ի վերջոյ, երբոնց միջամտութիւնը պիտի կատարէին այն միւս ժառանգութեանց մէջ, որոնք պիրով կը փոխանցուէին:

Ասով կը բացատրուի հետեւեալ պարադան. —

Հնգամատեանին մէջ «Յոդուածեան տարի» կը կոչուի եօթներորդ տարին, յու նարէն՝ ափեսիս (Բ. Օր. ԺԵ. 9), նոյն անունով նաեւ ... եօթն անդամ եօթնե րորդ տարին (Ղեւտ. ԻԵ. 28), մինչ եր բայերէնը շրմիթահ կ'անուանէ առաջինը, երկրորդը՝ յոբելեան:

Ուրկէ՞ կուգայ այս տարբերութիւնը, որ կը կայանայ տարապին փոփոխութեան մէջ, անկախ՝ տարիներու թիւէն,— եօթը եւ քառասունեւինը,— այլ պատմութիւն:

Շատ ձեռք խաղացած է Հնգամատեանին մէջ, ո՞վ կրնայ պնդել հակառակը: կատարուած են միջամտութիւններ, ընդլայնումներ, կրճատումներ եւայլն: Եւ այսպէս, եթէ՞ն աւելցուած է յոբելեան բառը երբայերէնի մէջ: Ապացոյց որ եօթանասնից թարգմանութիւնը չունի այդ բառը, այլապէս ոչ միայն յունարէնը, այլեւ հայերէնը կ'ունենային յոբելեան բառը:

Եւ ահաւասիկ ձեղի յանդուգն տեսութիւն մը, անձնական:

Շրմիթահ կը նշանակէ թողութիւն՝ արձակում իմաստով, աւելի ընդլայնուած՝ ազատութիւն: Ոմանք կը նախընտրեն ըսել՝ հանգիստ (մարդոց, կեանդանիներու եւ հողի): Արդարեւ Օրէնք վրայ կը թարմանէ որքաշ, բայց ընդհանրապէս գրուած՝ ռեմիսիոն:

Մենաւոր բառ մըն է երբայերէնը, գրեթէ որը,— ազգական չունի, բարեկամ չունի: Ունի մէկ բայ միայն, շամաթ, իմաստը վիճելի (Բ. Թագ. Զ. 6): Ծագումը կամ արմատական իմաստը պէտք է փնտռել հնչարանութեան ճամբով:

Երբայերէնի մէջ այս բառին առաջին դիրը կը նմանի եռատամ սանտրի մը, ո րու ձախ ակռային վրայ դրուած կէտի մը ուժով՝ Ս ձայն կը հանէ, իսկ աջ ակռային վրայ դրուած կէտի մը ուժով՝ Շ ձայն կը հանէ: Արդ, Երբայեցւոց մէջ կար ցեղ մը, Եփրեմեանք, որոնք, ճիշդ Յոյներուն նման, չէին կրնար Շ արտասանել ու կ'ըսէին Ս, մտնելով իրենց ցեղը (*):

Սեմական ժողովուրդ, Արաբները եւս Սիով կը հնչեն երբայերէն ՇԱՄԱ բառը, որ կը նշանակէ լսել: Նաեւ աղմուկ: Նոյն բառին ծննդակից է սամահ բառը, որ կը նշանակէ հրճուանք, բերկրութիւն, իմաստի զարդացումով՝ ցնծութիւն, տօնախմբութիւն:

Պարբերական այս տօնախմբութիւնը, որ կը կատարուէր եօթը տարին անգամ մը՝ իրաւունք տալով դադրեցնել ամէն աշխատանք, ու վայելել ընկերային ու տնտեսական բացարձակ ազատութիւն, ի վերջոյ համանիշ դարձաւ « Թողութիւն »

(*) Աղետալի պարտութենէ մը ետք, Եփրեմեան ցեղին պատկանող փախստականները, Յորդանան գետէն անցնելու ժամանակ, պարտաւոր էին արտասանել շիպպոլէթ բառը, — ով որ սիպպոլէթ ըսաւ՝ սպանուեցաւ իրրեւ Եփրեմեան (Դատ. ԺԲ. 5 – 7):

Յոյները եւս Շ ձայնը եւ գիրը չունէ նալով՝ գրած են Սաւուղ, ուղիղը Շաուղ:

բառին, որ կը բովանդակէր բոլոր այդ բացատրութիւնները:

Բայց ինչո՛ւ Թողութիւն կոչուած է եօթնամեակի տօնախմբութիւնը եւ յոբելեան՝ յիսնամեակի տօնախմբութիւնը, լատ երբայերէնին միայն:

Վասնզի, կը պատասխանեն դիւրին աշխատանքներու հերոսները, յիսնամեակի տօնախմբութիւնները կը սկսէին փողահարութեամբ: Զեն խորհիր վայրկեան մը թէ միշտ փողահարութեամբ կը սկսէր ամէն տօնախմբութիւն, ըլլայ յիսնամեայ, ըլլայ եօթնամեայ, նոյնիսկ միամեայ: Ինչո՞ւ յոբելեան չեն կոչուած, ուրեմն, բոլոր տօնախմբութիւնները անխտիր:

Տօնախմբութեանց մէջ, մանաւանդ երբ կրօնական երանգ ունին, փողահարութիւնը սովորականէ դուրս իմաստներ ալ ունի՝ զոր կ'արժէ յիշեցնել՝ չարունա կելէ առաջ մեր քննութիւնը:

Հին դարերու մէջ, կախարդական արժէք կը ներկայացնէր մետաղային ձայնը: Օրինակ, մեծ նշանակութիւն ունէին զանդակները: Զանգահարութիւնը, կը հաւատային ի հնումն, կը վանէր չար ոգիները: Ահա թէ ինչո՛ւ Աստուածաշունչ Մատեանին մէջ զրուած է թէ քահանան, երբ սրբարան մտնէր կամ սրբարանէն դուրս ելլէր, իր ամէն մէկ քայլափոխին՝ պիտի հնչեցնէր ոսկեձոյլ փոքրիկ զանգակները, որոնք կը կախուէին չուրջառին կամ վաստակին քղանցքէն (ել. ԻՀ. 34 – 35):

Փողահարութիւնը եւս, որքան նշան ազդարարութեան, կը պահէ նոյն աւանդութիւնը, ինչպէս կը հաստատէ մեր զրքարար թարգմանութեան մէջ «ազդեցութիւն» բառը, որ եթէ տեղ կայ՝ ուր կը նշանակէ ազդարարութիւն, այլ տեղ կը փոխէ իմաստը. «Հարկանիցէք փող, եւ ոչ ազդեցութեան» (Թու. ժ. 7): Փողերու այդ «ազդեցութեան» համար երբայերէնը ունի քերուաճ, քեֆա բառերը եւ այլ նուրբ տարբերութիւններ: Հետաքրքրական է, այստեղ, արձանագրել թէ Մովսէս կը նախընտրէ արձաթեայ չեփորը (Թու. ժ. 2), եւ ոչ եղջերեայ փողը, զոր ոմանք յոբէլ կը կոչեն: Ու կը կարծեն թէ եղջերեայ փողով, յոբէլ գործածելով կը սկսէին յիսնամեայ տօնախմբութիւնները, այս պատճառով՝ յոբելեան կոչուած:

Ո՛րքան ճիշդ է թէ սխալ այս մեկնութիւնը կամ տարտղնաբանութիւնը, զոր կը կրկնեն բառարանները եւ բանասէրները առհասարակ, կը տեսնենք:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՍՏԱՅԱՆՔ

ՀԱՄԿ պաշտօնական ամսագիրը Կաթողիկոսութեան Հայոց Կիլիկիոյ (Կրօնական, Կրթական, Գրական եւ Բանասիրական): Թիւ 8 – 9, Օգոստոս – Սեպտեմբեր, ԻԹ. տարի, 1960: Անթիլիաս, Լիբանան:

ՕՏԱՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՂՑԸ, ԾԱՐԱՒԸ ԵՒ ՄԱՐԴԻԿ (1)

(La faim, la soif et les hommes)

Երկրագունդի բնակչութեան երկու երրորդը անօթի է: Մարդկութիւնը կ'ամէ անհամեմատ թափով մը, մինչ անունդ – ները սահմանափակ են: Ո՞ւր կը դիմէ աչխարհը, ի՞նչ կ'ընէ մեր քաղաքակրթութիւնը:

Այս հարցերուն առարկայական քննութիւնը կրնայ մեր քունը փախցնել:

Ժօրժ Զօթօլա հարցը կը ներկայացնէ իր բովանդակ մերկութեամբ, բայց չի կրնար նեցուկ լաւատեսութիւնը, որովհետեւ կը հաւատայ Միացեալ Ազգերու Սննդառութեան եւ հողագործութեան կազմակերպութեան կողմէ կատարուած գործին:

Քաղաքակիրթ մարդը պարտաւոր է ծանօթ ըլլալու Զօթօլայի գրքին պարունակութեան: Առանց թէքնիք բարդութեանց, սովորական մարդուն համար պարուած այս գործը փառասէր առեւանդրական, առարկայօրէն կը պատկերացնէ մեր աչխարհի վիճակը, որ առաջին նայուածքով յուսահատական կը թուի: Ծանրանալով այն արդիական նուաճումներուն վրայ, որոնք փայլուն յոյսեր կը բերեն անօթութեան դէմ պայքարող մարդուն, հեղինակը ցոյց կուտայ դիտական մտքի ակէր ընկերաբանի մը լաւատեսութիւնը: Կ'արժէ ամէն գրաղում մէկ կողմ թողուլ պահ մը, կարդալու, ընդօրինակելու կամ ուրիշներուն ալ պատմելու համար այս գրքին մէջ կատարուած յայտնութիւնները:

Վիճակագրութիւնները, երբ կը բխին լուրջ աղբիւրներէ, չափազանց ազդեցիկ են, որքան ալ չոր ու ցամաք ցանկեր ըլլան: Օրինակի համար երբ կը կարդաք որ ամէնէն նուազ կենդանական սնունդ ստացող ազգերը ամէնէն աւելի կ'ամչին, անհաւատալի կը դանէք, բայց Միացեալ Ազգերու վիճակագրութիւնը կուգայ համոզել ձեզ չուտով: (Ցորմազդի բնակչութիւնը հազարին 45 համեմատութեամբ կ'ամի ամէն տարի, մինչ մարդ գլուխ օրական հինգ կրամ կենդանական սնունդ կը սպառի: Անցնելով Հնդկաստանէն, Ճափոնէն, Իտալիայէն, Մ. Նահանգներէն ցանկը կը վերջանայ Շուէտով, ուր մարդ գլուխ օրական 63 կրամ կենդ. սնունդ կը սպառի եւ բնակչութեան ամուր հազարին 15ի կ'իջնէ):

Ցրանսացի ընթերցողը, որ դժուարութիւն չի կրեր ուշադիր ուսումնասիրելու, դիւրաւ չի հաւատար որ անօթութիւնը պատճառներէն ու համաճարակներէն անդամ մեծաւոր կերպով աւելի զոհեր կը պատճառէ հինէն ի վեր: Իսկ երբ անվիճելի փաստերով Զօթօլա ցոյց կուտայ որ սովերու պարագային հազար քաղաքակիրթ մարդոց երեքը մարդակեր կը դառնան, անհրաժեշտ կը դառնայ պահ մը խորհիլ:

ՕՏԱՐ ԽՋԵՐ

ՔԱԻԱՐԱՆԻ ՀՈՓԻՆԵՐԸ

— Ի՞նչպէս, զործերս յառաջացնե՞լ, պատասխանեց Տոն Ժուան միամտաբար, բայց առաջին անգամն է որ կը տեսնեմ պինքը:

— Իսկապէս լաւ պատճառաբանութիւն, դոչեց Տոն Կարլոս: Կը կարծէ՞ք թէ աւելի երկար առեն է որ կը ճանչնամ Ֆաուսթան: Ամենամենայնիւ այսօր յաջողեցայ իրեն յանձնել երկտող մը զոր հաճոյքով ընդունեցաւ:

— Երկտո՞ղ մը... Բայց ես չտեսայ ձեր զրելը:

— Առանցմէ ես միշտ պատրաստ ունիմ քովս եւ անոնք չեմ դներ վրան ուրուհե – աեւ կրնայ ամէնուն համար ծառայել: Միայն թէ ուշադրութիւս պէտք է ընել եւ այլ թուղթերուն մէջ չդրել աւելորդ բաներ եւ չխօսիլ բնաւ իրենց մասին կամ աչքերուն դոյներուն մասին: Գայով ամէն տեսակի հառաչանքներու, մրմունջներու եւ արտասուքներու. առանց սիրով կը կարդացուին անոնց կտրմէ, լլկան անոնք կին կամ օրիորդ, Թուխ կամ դեղին ...

Այսպէս խօսելով Տոն Կարլոս եւ Տոն Ժուան հասած էին այն տան առջեւ ուր ընթրիքը կը սպասէր իրենց:

Ուսանողական սեղան մըն էր, աւելի ճոխ՝ քան ներքաշական: Ամէն տեսակի համեմուած ու ապած միսեր, Մանչի եւ Անտալուզիի առատ գինի: Կարելի բաներեկամ քանի մը ուսանողներ կը սպասէին առոր ժամանման:

Անմիջապէս սեղան նստաւ եւ պահ մը լսուեցաւ միայն աղմուկը կզակներու կափկափումին եւ դանակներու եւ չիչերու հնչումին:

Գինին չուտով տաքցուց կոչնականներ – րուն զլուխները եւ խօսակցութիւնները սկսան կրակոտ դառնալ, որոնք ուրիշ բան չէին եթէ ոչ պատմութիւնը մենամարտներու, սիրահարական արկածներու եւ ամէն տեսակի ուսանողական չարաճճիութիւններու: Մէկը կը պատմէր թէ ինչպէս յաջողած էր իր կարասները փոխադրել ուրիշ բնակարան մը իր վարձա – կալին ունեցած պարտքը չվճարելու համար, ուրիշ մը կը նկարագրէր իր ընդհարումները ոստիկաններու հետ, երրորդ մը կը նկարագրէր թէ ինչպէս կրցած էր չուանչ սանդուխով մը բարձրանալ իր հոմանուհիին սենեակը, հակառակ նախանձոտ ամուսնոյն ձեռք առած զգուշական միջոցներուն ...

Սկիզբները այս բոլոր խօսակցութիւնները տեւեցին այնքան ժամանակ, որքան տակաւին չէին սպառած պինիի չիչերը: Երբ պարպուեցան ամանք, բոլոր կոչնականները զլուխները պառած էին մչու –

Տոն Ժուանի, սակայն հետզհետէ, պինին որ կը խմէր եւ կոչնականներուն զուարթութիւնը պինախմի երկրի մէջ եւ վարուէին իրենց չրջանակէն դուրս եղող մարդոց հետ այնպէս՝ ինչպէս Եփրայեցիները կը վարուէին Քանանու երկրի մարդոց հետ: Սակայն քաղաքին կառավարիչը դժբախտաբար դլխուին հակառակ ըլլալով ու – անոնցներու այս սկզբունքներուն, առիթը չէր փախցներ զանոնք խստիւ պատժելու, եւ առոր համար ալ համալսարանական – ները պէտք է միշտ միացած ըլլային եւ անբռնաբարելի պահէին իրենց զաղտնիքները:

Ցատկանշական այս խօսակցութիւնները տեւեցին այնքան ժամանակ, որքան տակաւին չէին սպառած պինիի չիչերը: Երբ պարպուեցան ամանք, բոլոր կոչնականներուն զլուխները պառած էին մչուշով եւ իւրաքանչիւրը կը զգար անզիմադրելի փափաքը քնանալու:

Երբ բաժնուեցան երեքով հանդիպելու համար, արեւը տակաւին չէր կրծկցուցած իր զօրութիւնը:

Տոն Ժուան ընդունեցաւ կարմիլի հրաւէրը եւ երկարեցաւ անկողնի մը վրայ: Ցոգնութիւնը եւ պինին չոգինները պինչ թաղեցին խոր քունի մը մէջ:

Երկար առեն իր երազները այնքան խառնափնդոր եղան որ տարօրինակ անհանգստութիւն մը զգաց, առանց պիտանալու առոր պատճառը:

Կամաց կամաց սակայն, սկսաւ իր ե – րազը աւելի յստակ տեսնել:

Իրեն այնպէս թուեցաւ թէ կը գտնուէր մակոյկի մը մէջ, մեծ ու լայն դետի մը վրայ, պղտոր ու ալեծուփ, այնպէս ինչպէս կ'ըլլայ Կուատալքիվիրը՝ ձմեռուան եղանակին:

Մակոյկը ոչ առագաստ ունէր, ոչ էր եւ ոչ ալ դեկ եւ դետափը ամայի: Միջոց մը կը գտնուէր դետին ամէնէն նեղ մասին մէջ, այնպէս որ կրնար դիւրութեամբ տեսնել երկու եղերքները:

Այդ պահուն տեսաւ որ դետին երկու կողմերէն երկու լուսաւոր դէմքեր կը յառաջանային դէպի իր կողմը, կարծես ի – րեն օգնութեան հասնելու համար:

ՓՐՈՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

(7 Շար.)

Գրքին մեծագոյն արժանիքը այն է որ ընթերցողը փոխանակ յուսահատութեան մատնելու ընդհակառակն լաւատես խոր-հրդածութեանց կը մղէ : Թէ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը եւ թէ մեր գրեթէ ամէն ջանք կը թափուին դիտակցութեան մէջ օր մը միջոցներով դիմագրաւելու հնագոյն մարդկային եւ բարեվարուելու համար ապագան :

Ամէն ընթերցողի համար չափազանց հետաքրքրական եւ օգտակար է այս դիրքը :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՔԱՐԻԽՊԸ (2)

(Pétrole Frauçais)

Տնտեսագիտական ուսումնասիրութիւններով ու ճամբորդական նօթերով համապատրաստած Պէռնար Փիէռ այս անգամ մեզ կը հրաւիրէ դէպի երկրի խորքը ճամբորդութեան մը ի խնդիր հեղուկ ոսկիին :

Քարիւղը Ֆրանսացիներուն համար նեղ-րածելի ապրանք մըն էր պարզապէս մինչեւ այն թուականը, երբ Մերձաւոր Արեւելքի հորերէն կարեւոր բաժին մը առնուած : Վերջերս միայն՝ թէ՛ Ֆրանսայի եւ թէ՛ դաղթավայրերու մէջ բազմաթիւ հանքեր երեւան հանուեցան, շնորհիւ հնդկական ջանքերու :

Պէռնար Փիէռ այցելած է ուր որ Ֆը-րանսացիք քարիւղ գտած են կամ կը փնտռեն եւ դասաւորելով իր քաշած տե-ղեկութիւնները, ընթերցողներուն կը ներկայացնէ Ֆրանսական քարիւղին պատմութիւնը :

Քարիւղը այլեւս հացի պէս անհրա-ժեշտ նիւթ մը դարձած ըլլալով, չհե-կան է ծանօթանալ այն հսկայական ճար-տարուեստին, որ այժմէական կարեւո-րութիւն ունի ամէն կողմ :

Օգտակար գիրք մըն է «Ֆրանսական քարիւղը »:

ԱԶՏԵՔՆԵՐՈՒ ԱՅՕՐԵԱՅ ԿԵԱՆՔԸ (3)

(La vie quotidienne des Aztèques)

Մեքսիկայի նախկին բնիկներու մէկ մասը ապրելակերպ կազմած էր : Երբ Սպանացիք 16-րդ դարուն հասան Մեքսի-կայի կեդրոնական մասը, հոն գտան զարմանալի ժողովուրդ մը, որ բարձր աստիճանի քաղաքակրթութիւն մը ու-նէր : Անշուշտ փճացուցին ամէն ինչ, բայց այսօր լուրջ ուսումնասիրութիւն-ներով երեւան բերուած է Ազթէքներու տպաւորիչ կեանքին մասին :

Ազթէքներուն մայրաքաղաքը Մեքսիկոն էր, որ կառուցուած էր ծովու մէջ գտնուող կղզիի մը վրայ : Ներկայիս ան ցամաքի հետ միացած է ճանապարհներով եւ երկաթուղիներով :

Ազթէքներուն կեանքին մասին մեզ տեղեկութիւններ հայթայթած են հնա-գիտական պեղումները, ինչպէս նաեւ Սպանացի նուաճողներուն գրութիւնները :

Ազթէքները ունէին իրենց տոմարա-կան համակարգը, որ կը բաղկանար 365 օրէ կազմուած տարիէ մը : Ամսուան մէջ 20 օր կար, իսկ տարուան մէջ 18 ամիս : Ամէն ամիս ունէր իր տօնը, որ կը նշանակուէր կրօնական արարողութիւն-ներով : Ամէն 52 տարին մէկ անգամ կը կատարուէր մեծ տօնակատարութիւն մը, որ կը կոչուէր Նոր Կրակ : Այդ տարի-ներուն կը կարծուէր թէ աշխարհի վեր-ջը պիտի գար : Ուստի ամէն ինչ կը կա-տարուէր զգուշութեամբ, որպէսզի աշ-խարհի վերջը չգար :

Ազթէքներուն տարուան մէջ ունէին 5 օր, որոնք կը համարուէին անբախտ օրեր : Այդ օրերուն ոչ ոք կ'աշխատէր, ոչ ոք կը լուար, ոչ ոք կը կերակրուէր : Այդ օրերուն ծնողները իրենց զաւակները կը պահէին տան մէջ, որպէսզի չկորսուին :

Ազթէքներուն մէջ կար ուսումնական համակարգ մը : Ամէն տղայ կը յանձ-նուէր ուսուցիչի մը, որ կը հետեւէր անոր զարգացման : Ուսուցիչները կը պատրաստուէին հատուկ վարժարան-ներու մէջ : Ամէն տղայ կը ստիպուէր ուսանիլ, ինչպէս նաեւ աղջիկները : Ազթէքներուն մէջ կար նաեւ բարձրա-գոյն ուսումնարան մը, ուր կը սորվեց-նէին կրօնական գիտութիւններ, աստղա-գիտութիւն, պատմութիւն, իրաւունք, ռազմագիտութիւն, ճարտարապետու-թիւն, բժշկութիւն, երաժշտութիւն եւ պարեր :

Ազթէքներուն մէջ կար նաեւ զինուո-րական ուսումնարան մը, ուր կը սորվե-ցուէին զինուորական արուեստներ, ինչպէս նաեւ զինուորական կանոննե-րը : Ազթէքները ունէին զինուորական կարգեր, որոնք կը շնորհուէին ըստ քա-ջագործութեանց :

Ազթէքները ունէին նաեւ գրականու-թիւն մը, որ կը բաղկանար պատմական երգերէ, առակներէ, ասացուածքներէ եւ ժողովրդական երգերէ : Ազթէքները ունէին նաեւ գրելու իրենց ձեւը, որ կը կոչուէր նկարագիր : Այդ նկարագիրը կը բաղկանար 2000 նշաններէ, որոնք կը ներկայացնէին առարկաներ, գաղափարներ եւ ձայներ :

Ազթէքները ունէին նաեւ թուանշան-ներ, որոնք կը գրուէին կէտերով եւ գի-ծերով : Ազթէքները ունէին նաեւ ժամա-նակի չափման միջոցներ, որոնք կը բա-ղկանային արեւի, լուսնի եւ Վեներա մոլորակի շարժումներէն :

Ազթէքները ունէին նաեւ դրամա-կան համակարգ մը, որ կը բաղկանար կակաւոյ հատիկներէ, ոսկեփոշիէ, պղինձէ եւ կակաւոյ ծառի տերեւներէ :

Ազթէքները ունէին նաեւ առեւտրա-կան համակարգ մը, որ կը բաղկանար շուկաներէ, որոնք կը գտնուէին մայրա-քաղաքին մէջ եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ : Ազթէքները ունէին նաեւ առեւտրա-կան ճանապարհներ, որոնք կը կապէին մայրաքաղաքը ուրիշ քաղաքներու հետ :

Ազթէքները ունէին նաեւ ճարտարա-պետական համակարգ մը, որ կը բաղկա-նար տաճարներէ, պալատներէ, տուն-երէ, ամրոցներէ, կամուրջներէ, ճանա-պարհներէ եւ ջրանցքներէ :

Ազթէքները ունէին նաեւ բժշկական համակարգ մը, որ կը բաղկանար դեղե-րէ, վիրաբուժական գործիքներէ եւ բուժական մեթոտներէ :

Ազթէքները ունէին նաեւ երաժշտա-կան համակարգ մը, որ կը բաղկանար փողերէ, թմբուկներէ, շչակներէ եւ ծա-ղիկներէ :

Ազթէքները ունէին նաեւ պարային համակարգ մը, որ կը բաղկանար տար-բեր պարերէ, որոնք կը կատարուէին տարբեր առիթներով :

Ազթէքները ունէին նաեւ մարզական համակարգ մը, որ կը բաղկանար տար-բեր մարզերէ, որոնք կը կատարուէին տարբեր առիթներով :

Ազթէքները ունէին նաեւ կրօնական համակարգ մը, որ կը բաղկանար տար-բեր աստուածներէ, որոնք կը պաշտուէ-ին տարբեր առիթներով :

Ազթէքները ունէին նաեւ զոհաբերու-թեան համակարգ մը, որ կը բաղկանար տարբեր զոհերէ, որոնք կը մատուցուէին տարբեր առիթներով :

Ազթէքները ունէին նաեւ մահուան համակարգ մը, որ կը բաղկանար տար-բեր մահերէ, որոնք կը կատարուէին տարբեր առիթներով :

Ազթէքները ունէին նաեւ յետմահու կեանքի համակարգ մը, որ կը բաղկա-նար դրախտներէ, դժոխքներէ եւ սրբա-վայրերէ, որոնք կը գտնուէին տարբեր տեղերու մէջ :

Ազթէքները ունէին նաեւ ռազմական համակարգ մը, որ կը բաղկանար զէնք-երէ, զրահներէ, վահաններէ եւ ռազմա-կան ռազմավարութիւններէ :

Ազթէքները ունէին նաեւ քաղաքա-կան համակարգ մը, որ կը բաղկանար կառավարիչներէ, որոնք կը կառավա-րէին տարբեր շրջաններ :

Ազթէքները ունէին նաեւ իրաւական համակարգ մը, որ կը բաղկանար օրէնք-ներէ, որոնք կը կարգաւորէին տարբեր գործունէութիւններ :

Ազթէքները ունէին նաեւ տնտեսա-կան համակարգ մը, որ կը բաղկանար առեւտուրէ, արդիւնաբերութենէ եւ գիւղատնտեսութենէ :

Ազթէքները ունէին նաեւ սոցիալա-կան համակարգ մը, որ կը բաղկանար դասակարգերէ, որոնք կը տարբերուէին իրարմէ իրենց հարստութեան եւ կար-գավիճակին համեմատ :

Ազթէքները ունէին նաեւ կրթական համակարգ մը, որ կը բաղկանար դպրո-ցներէ, ուսուցիչներէ եւ ուսանողներէ, որոնք կը գտնուէին տարբեր տեղերու մէջ :

Ազթէքները ունէին նաեւ գիտական համակարգ մը, որ կը բաղկանար գիտնա-կաններէ, որոնք կ'ուսումնասիրէին տար-բեր գիտութիւններ :

Ազթէքները ունէին նաեւ տեխնոլո-գիական համակարգ մը, որ կը բաղկա-նար գործիքներէ, որոնք կը գործածուէին տարբեր նպատակներու համար :

Ազթէքները ունէին նաեւ շրջակա միջավայրի համակարգ մը, որ կը բաղ-կանար բնական ռեսուրսներէ, որոնք կը գտնուէին տարբեր տեղերու մէջ :

Ազթէքները ունէին նաեւ ժողովրդա-գրական համակարգ մը, որ կը բաղկա-նար բնակչութենէ, որ կ'ապրէր տարբեր տեղերու մէջ :

Ազթէքները ունէին նաեւ մշակութա-յին համակարգ մը, որ կը բաղկանար սովորութիւններէ, աւանդութիւններէ եւ հաւատալիքներէ, որոնք կը տարբերուէ-ին իրարմէ իրենց ազգային եւ տարա-ծաշրջանային ինքնութեան համեմատ :

Ազթէքները ունէին նաեւ քաղաքա-կան համակարգ մը, որ կը բաղկանար կառավարութենէ, որ կը կառավարէր տարբեր տարածքներ :

Ազթէքները ունէին նաեւ իրաւական համակարգ մը, որ կը բաղկանար օրէնք-ներէ, որոնք կը կարգաւորէին տարբեր գործունէութիւններ :

Ազթէքները ունէին նաեւ տնտեսա-կան համակարգ մը, որ կը բաղկանար առեւտուրէ, արդիւնաբերութենէ եւ գիւղատնտեսութենէ :

Ազթէքները ունէին նաեւ սոցիալա-կան համակարգ մը, որ կը բաղկանար դասակարգերէ, որոնք կը տարբերուէ-

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ

ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ ԺՈՂՈՎ

Սողոմոն Թէհլիրեանի յիշատակի երեկոյին կարգադիր յանձնախումբը ժողովի հրաւիրուած է այս Երկուշաբթի իրիկուն ժամը 20ին, Քաֆէ Քորայ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Փարիզի Հայ Աղքատախնամի վարչութեան որոշումով, այսուհետեւ, ամէն տարի Նոյեմբեր ամսոյն նախապէս որոշեալ Թուականի մը հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Հանգստեան Տուներու համօրէն ննջեցեալներու հոգւոյն հանգստեան :

Առ ի գիտութիւն ուրեմն՝ Աղքատախնամի վարչութիւնը կը հաղորդէ ներկայիս, որ յառաջիկայ Նոյեմբեր 13ին, Կիրակի օր՝ Փարիզի եկեղեցւոյ մէջ՝ նախագահութեամբ Կաթ. Պատ. Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեանի, հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, բոլոր ննջեցեալներու հոգւոյն :

Այս առթիւ կը հրաւիրուին ննջեցելոց ընտանիքներն ու պարագաները ինչպէս նաեւ բարեպաշտ հասարակութիւնը ներկայ գտնուիլ սոյն հանդիսութեան :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է.— Հանգուցեալ Խաչատուր Սուքիասեանի մահուան տխուր առթիւ Պ. Ա. Միրոյեան փոխան ծաղկեպսակի 20 Ն. Ֆ. եկեղեցւոյն, Երուանդ Այվազեանի մահուան տխուր առթիւ Տէր եւ Տիկին Մանուկեան, Տէր եւ Տիկին Ֆրանկեան, Տէր եւ Տիկին Մ. Գ. Հացպանեան փոխան ծաղկեպսակի տասնական Ն. Ֆ. եկեղեցւոյն : Պ. Սուքիաս Քէօսէեան իր Թոռնիկի մկրտութեան առթիւ տասնական Ն. Ֆ. կը նուիրէ Պուլվ. Օտտոյի Ս. Յակոբ Եկեղեցւոյ, Մուրատ Ռափայէլեան վարժարանին, Պուլվ. Օտտոյի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղին եւ Յառաջի տպարանին : Վահան Էֆէնտիեանի մահուան տխուր առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Տէր եւ Տիկին Մ. Գ. Հացպանեան տասը Ն. Ֆ. եկեղեցւոյ, Տէր եւ Տիկին Ս. Գաբրիէլեան քսան Ն. Ֆ. եկեղեցւոյ, Պ. Ա. Գուլիկեան տասը Ն. Ֆ. եկեղեցւոյ, եւ տասը Աղքատախնամին : Պ. Ս. Կուրճեան տասը Ն. Ֆ. եկեղեցւոյ, Տէր եւ Տիկին Ս. Խողիկեան տասնական Ն. Ֆ. եկեղեցւոյ, Պուլվ. Օտտոյի Ֆ. Կ. Խաչին եւ Փարիզի Մշակութային Տան :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանական յաջորդ հաւաքոյթը այս Չորեքշաբթի, ժամը 21ին, Քաֆէ Քաւէի վերնայարկը :

ԳԻՆԵՋՕՆ

Ի պատիւ Նշան Պէշիկթաշլեանի, Ա. բեւեռ մեկնումին առթիւ :

Կը հրաւիրուին համակիրները :

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆՄԱՀ ՀԵՐՈՍ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ

ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԵՐԵԿՈՅԹԸ ՏԵՂԻ ԿՈՒՆԵՆԱՅ ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 12ԻՆ, ԺԱՄԸ 20·30ԻՆ

MAISON DE LA CHIMIE, 28 bis, Rue St-Dominique (Métro Invalides)

Բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները հրաւիրուած են իրենց մասնակցութիւնը բերելու յիշատակի այս երեկոյթին :

Ցայտագրին մանրամասնութիւնները յաջորդով : ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Ամասիոյ Հայր. Միութեան Երիտասարդացի

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

Նոյեմբեր 10ին, Հինգշաբթի գիշեր մինչեւ լոյս

CLUB, 51, Rue Grignan

Հանրածանօթ

EDDY TOURNEL

Նուագախումբով

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութիւնը եւ Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը կը ծանուցանեն թէ տեղւոյս Ազգ. վարժարանը կը վերաբացուի այս Հինգշաբթի, եկեղեցւոյ սրահը, ուսուցչութեամբ Պ. Յակոբ Յարութիւնեանի (շրջանաւարտ Պէյրութի Փալանճեան ճեմարանէն) :

Կը խնդրուի Թաղիս ծնողքներէն, որ իրենց զաւակները արձանագրելու համար գիմեն ամէն Հինգշաբթի ժամը 2ին, դպրոցի սրահը : Արձանագրութիւնը կը կատարուի տեղւոյն վրայ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ Տօնածառի հանդէսը, կիրակի՝ Դեկտեմբեր 18, կէսօրէ ետք :

Ա. Ջ. Դ.

Տոքթ. Բարսեղ Խրիմեան կը հաղորդէ իր յաճախորդներուն թէ իր դարմանատան նոր հասցէն է՝

14, Place des Victoires, ASNIÈRES (Seine)

GRE. 24-45

Տոքթ. Խրիմեան հիւանդներ կ'ընդունի Երեքշաբթի, Հինգշաբթի եւ Շաբաթ, ժամը 14էն 16, Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ ժամը 18էն 20 եւ ժամադրութեամբ :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՀԱՍՑԷԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Ֆ. Կապ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը կը յայտարարէ թէ իր նոր հասցէն է :

Croix Bleue des Arméniens de France

Comité Central

17, Rue Bleue, PARIS (9e)

Tél. TAI. 63-89

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Դպրոցասէրի տարեկան գեղարուեստական ցերեկոյթը՝ Մարտ 26ին :

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ

ԵՐԳ ՊՏՈՅՏ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

ՍԱՐԳԻՍ ·ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՐԶՆԿԱՑԻԷՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱԶ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Հինգշաբթի Նոյեմբեր 10, ժամը 21·15ին, Սալ Շոփէն :

8, Rue Daru

Տոմսերը՝ 2·50, 3·50 եւ 5 Ն.Ֆ. :

Ապահովել Բալուեան գրատունէն, 43 Րիւ Ռիշէ :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Միհրանեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովի կը հըրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ (Նոյեմբեր 11), ժամը 21ին, իր նոր հաւաքատեղին :

Ներկայ կ'ըլլայ Փարիզի Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՕՐԱԿԱՐԳ.— Նախապատրաստական աշխատանքներ Հ. Յ. Դ. 31րդ Շրջ. ժողովին առթիւ, եւ այլ խնդիրներ :

Կը խնդրուի ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս Շաբաթ երեկոյ, ժամը 8·30ին Ահարոնեան ակումբը : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է : Կարեւոր օրակարգ :

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 70 ԱՄԵԱԿԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 12ին :

Կը խօսի Ընկ. ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ :

MORY et CIE

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ :

Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք : Նուազագոյն ծախքերով կը ղրկենք Խորհրդ. Միութիւն :

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10e

(PRÈS DE LA GARE DU NORD)

Téléphone : TRU. 27-70

ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

SICOMEX

Ֆրանսական կառավարութենէն եւ Մոսկուայի Ինթուրիսթէն ճանչցուած Հաստատութիւն :

SICOMEX

20, Rue Royale, PARIS 8e

Téléphone : OPE. 67-77

Métro : CONCORDE et MADELEINE

ՄԻԱԿ ՏՈՒՆԸ

որ կարելիութիւնը կուտայ ձեզի, հետեւեալ երկու ձեւերով ծրարներ ղրկելու :

1.— Մեր ծախած ապրանքներով, որոնց ցանկը ճոխ է եւ որակը ընտիր :

ԻՏԱԼԻԱՅԷՆ ուղղակի ներածում, քարտիկան եւ զուտ բուրդէ վերնաշուներ՝ վերջին նորաձեւութիւն :

ԱՆԳԼԻԱՅԷՆ ուղղակի ներածում, զուտ բուրդէ կերպասներ և այլ ապրանքներ : Մուշտակի նմանակ վերարկուներ, անձրեւանոց, ներքնազգեստ, գուլպայ, փիրէնեան բուրդով շալ, կօշիկ, ժամացոյց, եւայլն... ԱՄԷՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ :

Մեր ապրանքներուն գիներուն մէջ նախատեսուած են մաքսային տուրքերը, արտօնութեան, ապահովագրութեան, ծրարումի եւ ստացագրի ծախքերը :

ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ծրարը ստացողին կողմէ :

Մեր ապրանքներուն ԱՌԱՔՈՒՄԻ ծախքն է 25 Ն. Ֆ. մինչեւ 20 քիլօ :

2.— Ձեր բերած ապրանքներն ալ կ'ընդունինք, պայմանաւ որ նոր ըլլան :

ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ՝ 2–4 շաբաթէն :

ՈՒԶԵՑԷՔ ԵՒ ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՔ ՄԵՐ ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՑՈՒՑԱԿՆԵՐԸ :

ԱԺԱՆ ԱՐԱԳ

ԵՒ

ՆՈՒՐԲ ՃԱՇԱԿՈՎ ՄԵԾ ԽՆԱՄՔՈՎ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԷ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՏՊԱՐԱՆ "ՅԱՌԱՋ"

Ամուսնական հրաւիրատոմս

Առեւտրական նամակի եւ այլ թուղթեր

Ամէն գոյնով եւ չափով ազդ

Հանդէսի տոմսակ եւ թռուցիկ

ՏՊԱՐԱՆ

HARATCH

32, RUE DE TRÉVISE, 32

TÉL. : PRO. 86-60 PARIS, 9e MÉTRO : CADET

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 8 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

MARDI 8 NOVEMBRE 1960

36րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8945 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4746

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

"ՊԱՐՏԱԴԻՐ ԲՆԱԿՈՒԹԻՒՆ"

Իթթիհատի արժանաւոր ժառանգորդները նոր բացատրութիւն մը ստեղծած են՝ արդարացնելու համար «Թրքացման» քաղաքականութիւնը, որուն նուիրուած են արդէն, իշխանութեան գլուխ անցնելէ չինգ ամիս վերջ:

«Պարտադիր բնակութեան օրէնք» կը կոչուի այն հրէշային որոշումը, զոր տուած է «Ազգային Միասնականութեան Կոմիտէն», այսինքն զօրաւոր Ճէմալ Կիւրսէլի յեղափոխական – զինուորական կառավարութիւնը:

«Պարտադիր բնակութիւն» կը նշանակէ Թուրքիոյ արեւելեան նահանգներէն աքսոր տարագրել «աղաները, շէյխերը եւ ցեղախումբի պետերը, որոնք ազգային միասնականութիւնը խանգարելու բնոյթ կրող գործունէութիւն ցոյց կուտան»:

Օրէնքը չի ճշդեր թէ որո՛նք են անհատական «աղաները, շէյխերն ու ցեղախումբի պետերը»: Սակայն բացատրութիւնը այնքան թափանցիկ է, որ մարդու ըլլալու պէտք չկայ՝ գուշակելու համար, որ հարուածը ուղղուած է Քիւրտերուն դէմ:

Հակառակ 35 տարիէ ի վեր հետապնդուած «Թրքացման» քաղաքականութեան, Քրտական Հարց մը գոյութիւն ունի Թուրքիոյ մէջ: Ու դժուար է բռնութեան միջոցներով մարել Քիւրտերու ազգայնական զգացումները:

Անկարելի է անկախութեան եւ ազատութեան գաղափարը մեռցնել ժողովուրդի մը հոգիին մէջ, երբ այդ խոկալը անգամ ցրուած է հոն անգամ մը:

Օսմանեան կայսրութեան օրով Սուլթանները դարերով չհաշուեցին Քիւրտերու կրօնական զգացումները, զանոնք թրքացնելու եւ իրենց սայլին լծելու համար: Իբրեւ խլամ, Քիւրտերուն կարեւոր դերքեր ապահովեցին երկրին քաղաքային վարչութեան եւ բանակին մէջ: Քիւրտերը բազմաթիւ ականաւոր դէմքեր տուին Թուրքիոյ՝ այն օրերուն, երբ համիտութիւնը ի պատուի էր:

Սուլթան Համիտ ոճրագործ ծրագիրն ըրաւ Համիտիէ զօրագունդերուն միջոցաւ անհատապաշտ մէջ պահել հայկական նահանգները՝ ամբողջ երեսուն տարի, իր բռնատիրական իշխանութեան օրով: Իրարու դէմ հանեց արիական երկու ցեղերը:

Իթթիհատի համաթրքական վարդապետութիւնը հիմնովին յեղաշրջեց Սուլթաններու համիտական քաղաքականութիւնը:

Ու առաջին աշխարհամարտի վաղորդայնին, երբ հայկական նահանգները պարպուած էին՝ իբրեւ հետեւանք Մեծ Եղեռնին, Թուրքիոյ նոր վարիչները, ղեկավարութեամբ Մուսթաֆա Քեմալի, իրենց զէնքերն ուղղեցին Քիւրտերուն դէմ, հայերէն վերջ զանոնք ալ արմատախիլ ընելու եւ բնաջնջելու սադայելական ծրագրով:

Սեւրի դաշնագիրը ինքնավարութիւն կը խոստանար Քիւրտերուն, որոնց պատերն նուիրած էր Շէրիֆ փաշա իր ամբողջ հասարակութիւնն ու դիւանագիտական հմտութիւնը:

1925ին եւ 1930ին արեւելեան նահանգներուն, մասնաւորապէս Տէրսիմի շրջանին մէջ ծագած ըմբոստական շարժումները արեան մէջ խեղդուեցան՝ մեղսակցութեամբ խորհրդային կառավարութեան, որ այդ օրերուն ամենաջերմ զինակիցն ու պաշտպանն էր Թուրքիոյ:

Արտասահմանի մէջ ապաստանած քիւրտ մտաւորականներ կազմեցին Հոյպուն կուսակցութիւնը, որուն նպատակն էր դէպի անկախութիւն առաջնորդել քիւրտ ժողովուրդը:

Աթաթիւրքի կառավարութիւնը երկիցս զսպելէ վերջ Քիւրտերու ապստամբական շարժումները, վճռեց միանգամ ընդ միշտ լուծել քրտական հարցը: Զանգուածային տարագրութեան միջոցաւ ուզեց Քիւրտերը հեռացնել արեւելեան նահանգներէն՝ մինչեւ Թրակիա տեղափոխելով զանոնք:

Այս ծրագիրը յաջողութիւն գտած չըլլալով, Իսմէթի եւ Մենտերէսի կառավարութիւնները հետապնդեցին «Թրքացման» քաղաքականութիւնը:

Հարիւրաւոր երիտասարդ Թուրք ազգայնամոլ ուսուցիչներ ղրկուեցան քրտաբնակ շրջանները, դպրոցներու մէջ իբրեւ «Թուրք» դաստիարակելու քիւրտ նոր սերունդը:

Ինչպէս կ'երեւի, այս ձեռնարկն ալ յաջողութիւն չէ գտած: Քիւրտերը տոգորուած ազգայնական զգացումներով, կը շարունակեն մտածել անկախ Քիւրտիստան մը ստեղծելու մասին:

Կիւրսէլի կառավարութիւնը ի զուր կը փորձէ «պարտադիր բնակութեան» օրէնքով Քիւրտերու հոգիին մէջ մեռցնել անկախութեան զգացումը:

Չի՞ գիտեր որ «հալածանքը տարածանք է»:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ

ՆԵՐՔԻՆ ԹԱՔՈՒՆ ՏԱԳՆԱՊԸ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Հակառակ պաշտօնական յայտարարութեանց թէ լուծուած է 147 պաշտօնանկ փրոֆէսէօրներու հարցը, կը թուի թէ կը շարունակուի տագնապը:

Բանակը կը մերժէ նահանջել, իսկ ուսանողութիւնը միշտ կը մնայ ընդդիմադիր:

Ազգային Միասնականութեան Կոմիտէն, որ կը ներկայացնէ բանակը, իր ներկայացուցիչներուն բերնով կը շարունակէ ամբաստանել պաշտօնանկ փրոֆէսէօրները: Այսպէս դեր – գնդապետ Մուզաֆֆէր Քարան կը յայտարարէ.—

— Պաշտօնանկ բրինք այն դասախօսները, որոնք ամօթալի նիշ ստացած են բարոյականի եւ գիտական գաղափարաբանութեան տեսակէտով, մանաւանդ մեծ մասամբ համայնավար, մասոն, անբարոյ, սեռային խաթարումի ենթակայ են, կ'ուզեն քրտական պետութիւն հիմնել, իբր հումանուհի կը գործածեն իրենց ասիստանները, իբրեւ հեղինակ՝ ստորագրութիւն կը դնեն գիրքերու վրայ, որոնք գրուած են տուչենթներու կողմէ, եւ տարին 4 – 5 անգամ կը հանդիպին փախուստը:

Իսկ ուսանողութիւնը, միշտ դժգոհ եւ բողոքարկու, կը պաշտպանէ համալսարաններու ազատութիւնը: Այսպէս Անգարայի համալսարանին ուսանողները որոշած են ներկայ չըլլալ դասաւանդութեանց եւ, իբրեւ բողոքի նշան, չածիլուիլ եւ երկարել իրենց մօրուքը: Նոյն համալսարանէն երկու հազար ուսանողներ ցոյց մը կազմակերպեցին՝ թափօր կազմած, հետիոտն եւ ծաղկեպսակներ ի ձեռին, այցելութեան երթալով Աթաթիւրքի դամբարանին:

Դիտելի է որ ճեղքեր բացուած են երկու ճակատներուն վրայ:

Ուսանողական ճակատին վրայ, Թուրք Ուս. Միութեան Ա. նախագահը, յանուն ուսանողութեան, կը գնահատէ բանակին առած որոշումը փրոֆէսէօրներուն դէմ ու կը մերժէ համալսարանի հրաժարեալ վերատեսուչին խօսքը թէ «փլած է Թրքական համալսարանը»: Միւս կողմէ, Ի. նախագահը կը քննադատէ բանակին կատարած մաքրագործումը: Իր կարգին, Թուրք Ուս. Միութեանց Դաշնակցային Կոմիտէին նախագահը կը յարձակի Ուս. Միութեան Ա. նախագահին յայտարարութեան վրայ՝ աւելցնելով թէ իրաւունք չունի ամբողջ ուսանողութեան կամ երիտասարդութեան անունով խօսելու:

Բանակի ճակատին վրայ, Ազգ. Միասնականութեան Կոմիտէին անդամներէն հարիւրապետ Իրֆան Սոլմազեր կը յայտարարէ.—

— Բնաւ խնդրոյ առարկայ չէ որ Ազգ. Միասն. Կոմիտէն իր որոշումէն ետ դառնայ կամ կանգ առնէ: Ետ պիտի չդառնանք, որոշումները վճռական են:

Նոյն կոմիտէին անդամներէն Ահմէտ Էր, կը յայտարարէ.

— Օրէնքը օրէնք է, չի կրնար փոխուիլ:

Միւս կողմէ, կը շարունակուին խորհրդակցութիւնները, բանակցութիւնները, ելքի ճամբայ մը գտնելու ջանքերը: Ազգ. Միասնականութեան Կոմիտէին անդամները այցելութիւններ կը կատարեն աջ ու ձախ, տեսակցութիւններ կը կատարեն հանրային կարծիքի վարիչներուն հետ, աշխատելով համոզել ուսանողները, բացատրելով եւ արդարացնելով տրուած որոշումները:

Գրականութեան համալսարանի դասախօսները գոհ մնացած են այս բացատրութիւններէն եւ յայտնած թէ կ'ընդունին կատարուած մաքրագործումը: Ուսանողները, իմանալով որ գրականութեան համալսարանի դասախօսները կը նահանջեն, բողոքած են հրապարակաւ: Իրաւաբանական համալսարանին մէջ այս բանակցութիւնները որոշ եզրակացութեան մը մէջ չեն յանգած տակաւին:

Ի վերջոյ Թուրք Ուս. Միութեան կողմէ վեց հոգիէ պատուիրակութիւն մը կը ներկայանայ նախագահ Կիւրսէլի: Մօտ կէս ժամ բացատրութիւններէ ետք, նախագահը կը յայտարարէ.—

— «Փրոֆէսէօրներու կողմէն մաքրագործումը կը թողունք Սենաթոյին: Խիստ բարի կամեցողութիւնով կը շարժինք: Գոհ մնացինք որ չափաւոր ընթացք ցոյց տուիք: Պէտք չէ առիթ ընծայէք անոնց որոնք կ'ուզեն պղտորել մթնոլորտը: Մենք այս մաքրագործումը ըրինք բուն մեզի հաղորդուած տեղեկութեանց: Ձեր բացատրութիւններէն դուրս կուգայ թէ կարգ մը տեսակէտներով սխալներ կան այն տեղեկութիւններուն մէջ, որոնք հաղորդուած են մեզի: Մեզի համար առաքինութիւն է ետ դառնալ սխալէն»:

Կը տեղեկացուի թէ յաւելուածական ծրագիր մը առաջարկուած է, որով Սենաթօներուն պաշտօն կը յանձնուի մաքրագործելի դասախօսներու կացութիւնը քննել:

Ճ. Կիւրսէլ պատուիրակներուն բառացի հետեւեալը.

— Այն դասախօսները, որոնք սխալմամբ ենթարկուած են մաքրագործումի, պիտի վերադառնան համալսարան:

Այս տեսակցութենէն ետքը, լրագրողները հարցուցին Ազգ. Միասնականութեան Կոմիտէի անդամներուն թէ պետութեան նախագահին վերջին յայտարարութենէն պէ՞տք է եզրակացնել, որ պաշտօնանկները պիտի վերադարձուին իրենց գործին:

— Տրուած որոշումը սրբագրելը ուրիշ բան է, փոխելը՝ ուրիշ բան: Շատ տարբերութիւն կայ այս երկուքին միջեւ: Կրնայ սրբագրուիլ: Բայց սակայն չի նշանակեր թէ դասախօսները պիտի վերադառնան համալսարան: Բանակը ետ չի դառնար տուած որոշումներէն: Տարբեր պաշտօններ կրնան տրուիլ իրենց: Օրինակ դեսպանութիւն, կուսակալութիւն կամ բժշկապետութիւն: Բայց որոշումէն երբեք չի դարձուիր: Բանակ մը որ կը նահանջէ, քայքայուած կ'ըլլայ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԵԱՆ յեղափոխութեան 43րդ տարեդարձին առթիւ (Նոյեմբեր 7) Մոսկուա ժամանած են արբանեակ երկիրներու, համայնավար Չինաստանի եւ Եւրոպայի համայնավար կուսակցութեանց պարագլուխները: Համայնավար Չինաստանի նախագահը՝ Լիու Չաօ Չի մասնաւոր պատիւներով ընդունուած է: Օդակայան զինքը դիմաւորելու գացած են Խրուշչեւ, Պրեժնեւ, Կոզիգօ եւ այլ բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ: Խրուշչեւ նախապէս ընդունած էր Քանատայի դեսպանը եւ խնդալով ըսած.— տեսաք, միշտ հոս եմ:

ՔԱԶԱՎՈՒԲՈՒ, ընկերակցութեամբ Պոմպոքոյի Նիւ Եորք կը մեկնի, մասնակցելու համար ՄԱԿի ընդհանուր ժողովին, ուր քննութեան պիտի առնուի Քոնկոյի կացութիւնը: Միւս կողմէ Քոնկոցիները դժգոհ մնացած են Համըրշոլտի ներկայացուցած վերջին տեղեկագրէն: «ՄԱԿը կ'ուզէ գաղթավայրի վերածել Քոնկօն: Քոնկօ ո՛չ կ'ըսէ» գրած է Լէոփոլտվիլի ամէնէն ազդեցիկ եւ տարածուած օրաթերթը՝ «Քուրիէ տ'Աֆրիք»:

ՏԸ ԿՈԼԻ ուրբաթ օրուան ճառին պատասխանած են, մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին, Ֆրանսական Ալժերիոյ ճակատի ներկայացուցիչները: «Պաշտօնապէս կը յայտարարենք թէ դէմ ենք ու արգելք պիտի հանդիսանանք ալժերիական հանրապետութեան մը ստեղծումին»: Ճակատը յայտարարած է ի մէջ այլոց, որ իր անդամներու թիւը մէկ միլիոնի կը հասնի, որոնց 400.000ը մահմետական են:

ՏԸ ԿՈԼ Սենեկալի, Քոթ տ'Իվուարի եւ Քոնկոյի պետերուն՝ Լ. Սենկորի, Հուֆուէթ-Պուանիի եւ Աբբա Եուլուի այցելութիւնը ընդունած է:

ԱՄԵՆԱՅՆ ՍՐԲՈՑ ՏՕՆԻ երեք օրերուն 56 հոգի մեռած եւ 1916 հոգի վիրաւորուած են, Ֆրանսայի ճամբաներուն վրայ: Ինքնաշարժի 1413 արկածներ տեղի ունեցած են:

ՓԱՔԻՍՏԱՆԻ նախագահը՝ մառեշալ Այուպ Խան 45 վայրկեանի տեսակցութիւն ունեցած է Նասրի հետ, Գահիրէի մէջ:

ՔԻԵԼԻ մէջ մեռած է գերման նախկին ծովակալ Ռէտըր, 85 տարեկան: Զինուորական պատասխանատու պաշտօններ վարած էր, երկու աշխարհամարտերուն եւ հեղինակն էր երկու ծանօթ գիրքերու նաւային պատերազմներու շուրջ:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ընտրապայքարը վերջացաւ երկուշաբթի գիշեր ժամը 24ին: Այդ վայրկեանէն մինչեւ յաջորդ գիշեր մէկ կամ թիւ ոչ ըլլալ մը պիտի տեղի ունենար Միացեալ Նահանգներու մէջ, որպէսզի ամէն ինչ կանոնաւոր ըլլայ: Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, Կաթոլիկէ ծերակուտական Քենէտի նախագահ պիտի ընտրուի: Դեմոկրատ թեկնածու «զեղեցիկ տըղամարդ» ըլլալով իրեն պիտի քուէարկեն բոլոր կիները, ասոնց թիւը այր մարդոցմէն հինգ միլիոն աւելի է:

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ կօշիկը որ պատմական դարձաւ ՄԱԿի ծանօթ դէպքէն ետք, գերմանական ապրանք է եղեր: Այս է գերմանական մեծ գործատան մը եզրակացութիւնը կօշիկին մեծադիր նկարը տեսնելէ ետք: Փալաթինայի այդ գործատունը երեք հարիւր հազար կօշիկ ծախած էր Խորհրդ. Միութեան: Միւս կողմէ նորվեկիական տուն մը որ ՄԱԿի փակած գրասեղանները շինած էր սկսած է ցուցնել իր ապրանքը որ դիմացած է... Խրուշչեւի կօշիկին հարուածին:

ԻՏԱԼԻՈՅ Թաղապետական ընտրութիւնները տեղի ունեցան Կիրակի, քուէարկութեան գրասենեակէն դուրս, եկած տեղին ձախ ընկերվարական պարագլուխ Նեննիի կինը պատասխանելով լրագրողի մը հարցումին ըսած է. «Ո՛չ, ամուսինիս համար չեմ քուէարկած: Երբեք ընկերվարականներու համար չեմ քուէարկեր»:

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱԽՈՅԵԱՆՆԵՐ

Տասնեւհինգ տարիներէ ի վեր խաղա-
ղութիւն, համակեցութիւն կը պոռան, կը
ճառեն եւ անդադար կը սպառազինուին
աւելի մահացու դէնքերով :

Կը զինուին, որովհետեւ ճակատներ
կազմած են, որովհետեւ հակառակորդ-
ներ են, որովհետեւ փոխադարձ անվս-
տահութիւն ունին : Մոսկուա կը ջանայ
միջազգային քաղաքականութեան կեդրոն
ըլլալ, եւ համայնավար դրութիւնը տա-
բածել : Արեւմտեանները, միացեալ ճակատ
կազմելով, հաւասարակշռութիւն մը
հաստատելու համար, դրամատիրական
դրութիւնը կը պաշտպանեն : Արեւմուտք
յարձակողականի մը կը խուսափի՝ պա-
շարելով Արեւելքը դինուորական խա-
րիսխներով : Արեւելքը յարձակողա-
կան մը կը նկատէ խարիսխ-
ները հաստատումը : Ոչ մէկը կը հրաժա-
րի վարդապետութեան, քաղաքական ար-
դեցութեան ծաւալման աշխատանքէն, ոչ
ալ միւսը պաշտպանողական դիրքէն,
դրութենէն : Զինաթափումի ժողովին ան-
դամները տասն ըլլան կամ տասնեւհինգ,
խնդիրը կը մնայ նոյնը եւ անլուծելի :

Արեւելեան դրութիւնը հիմնուած է
քացարձակ տիրապետութեան վրայ, ան-
հատական ձեռներէցութիւն, որեւէ ան-
հատական ձեռնարկ դրամատիրական է,
հակընկերային է, քաղքենի ընկերութեան
մնացորդ : Խորհրդային մամուլը, մաս-
նաւորաբար «Մոսկովսքայա Փրաւտա »
(6–9 Սեպտեմբեր) բուռն պայքար կը մղէ
չահադէտերու դէմ, որոնք «ընկերային
մակաբոյծներ» են, զանազան միջոցներով
ապրանքներ ձեռք կ'անցընեն, քաղաք
կը բերեն եւ զանազան միջոցներով կը
վաճառեն, կը մրցին պետութեան հետ :
« Այս մարդիկը մարդկութեան տականքն
են, այս փտած անդամները, այս ժան-
տախտը, դրամատիրութենէն ընկերվա-
րութեան ժառանգ ձգուած այս ախտը ,
վիրաբուժական գործողութեան ենթար-
կուելու է անողոքթար »:

Գաղթականները պէտք է ազատագրեն
աւելն օտար լուծերէ զոչեցին ճառախօս-
ներ, ժողովուրդները ինքնորոշման իրա-
ւունք ունին ինչ որ ալ ըլլայ իրենց քա-
ղաքակրթութեան մակարդակը : Միջազ-
գային իրաւարաններ Ազգ անունը կուտան
պետութիւն մը ունեցող ժողովուրդին եւ
կը հրաւիրեն մասնակցելու Միացեալ Ազ-
գերու Կազմակերպութեան , մինչդեռ ըն-
կերաբաններ կը դասաւորեն ժողովուրդ ,
ազգութիւն եւ ազգ : Իւրաքանչիւրը կը
պաշտպանէ ազատութեան իրաւունքը այն
ժողովուրդին, որ հակառակորդին ենթա-
կայ է :

Կարլ Մարքսի երկու հաւատարիմ աշա-
կերտները վերջերս յայտարարութիւններ
կատարեցին : Սոցիալ – դեմոկրատ Սա-
քսակէթ Իտալիոյ մէջ կը պայքարի Փա-
շիստութեան եւ Համայնավարութեան
դէմ : « Կը պայքարինք ազատութեան
պաշտպանութեան համար : Ամէն տեղ ա-
նդրադարձ կը տեսնենք ազատութեան
գաղափարին, բայց Խորհրդային կայսրութեան
մէջ, ուր հարիւր միլիոնէ աւելի մարդիկ
կը կրեն խորհրդային միապետութեան
երկաթէ բռունցքը »:

Ֆրանսական ընկերվարութեան դէկա-
վար, նախկին վարչապետ կի Մոլէ կ'ը-
սէր. «Խորհրդ. Միութիւնը իմպերիալիստ
պետութիւն մը դարձաւ պայթուցիկները
դարձնելով չըլլակայ երկիրները : Չկայ
պետութիւն մը, որ 1945էն ի վեր ընդ-
լայնած ըլլայ իր սահմանները եւ տարա-
ծուցած միլիոնաւոր մարդիկ »:

Խորհրդ. Միութիւնը իր ծաւալականու-
թեամբ կը պատրաստուի համակեցու-
թեան հետ : Արեւմուտքի դէմ իր պայքա-
րով կը վերանորոգէ « Սրբազան Ռու-
սիոյ » աշխարհ բարեկարգելու Տօսթո-
յեւսքեան զաղափարը, իր բռնապետու-
թեամբ, ամէն ազատութեան կաշկանդու-
մով կը հետեւի դարերու աւանդութեան :
Կրկնենք անգամ մըն ալ կարլ Մարքսի
պատմական խօսքը – « Մեռած բոլոր սե-
րունդներու աւանդութիւնը կը ծանրանայ
Ապրեանի մը նման ապրողներու ուղեղին
վրայ » :

Մահեծան իրաւակարգը սովորական
եղած է Մոսկուայի մէջ Սարսափելիին ի-
վանի իշխանութենէն ի վեր : Բիւզանդիա-
նէն փոխառած աստուածապետական
դաղափարը, երկրին տէրն ու հայրը մէկ
մարդ ըլլալու դաղափարը, սովորական է
երեք դարէ ի վեր : Արեւելքի ու Արեւ-
մուտքի միջեւ կասկածը մնայ միշտ :
« Ռուսիա միեւնոյն պատճառն ունէր
կասկածելու Արեւմուտքէն, որքան մենք
կը մտածենք այսօր կասկածիլ Խորհրդ.
Միութենէն» (Թոյնպի) :

Ռուսիոյէն մինչեւ այսօր իշխանութեան
մը օրինականութիւնը կը հաստատուի
ժողովրդային ազատ քուէարկութեամբ :
Մեծամասնութիւնն է որ իրաւունք կը
ստանայ կառավարելու : Իշխանապետնե-
րըն ալ համոզուած ըլլալով այս սկզբուն-
քին՝ կը պահեն քուէարկութեան ձեւը ,
բայց վերէն արուած հրահանգով ընտ-
րութիւն կատարելու : Ժողովրդավարու-
թեան հիմն է ազատ, անկաշկանդ քուէ-
արկութիւնը : Փոքրամասնութիւնը կը
մնայ ընդդիմադիր, երբ ընդդիմադիր
չկայ, մենաշնորհութիւն կայ, բացարձակ
իշխանութիւն՝ անհատական կամ հաւա-
քական :

Խրուշչեւ Նիւ Եորքի մէջ ալ յայտա-
րարեց . « Համայնավարութիւնը վերա-
դառնց դրութիւնն է, պիտի յաղթանակէ ,
պիտի ղէմ անցնի Ամերիկան : « Խորհրդ.
Միութիւնը իսկապէս խաղաղութեան ,
պինաթափումի կը բաղձայ իրականացնե-
լու համար տնտեսական ծրագիրը : Հա-
կառակ քառասնամեայ տարապարհակ
աշխատանքին՝ Խորհրդ. Միութիւնը դեռ
պերապանցած չէ Արեւմտեան Եւրոպան :
Գերման «Տի Վելթ» թերթը հրատարա-
կեց ուսումնասիրութիւն մը հետեւեալ
եղրակացութեամբ. « Արեւելքի եւ Արեւ-
մուտքի տնտեսական մրցումին մէջ Եւրո-
պա կը կանխէ Ռուսիան, հետաքրքրութի-
նը կը չեշտուի հետզհետէ ի նպաստ մեզի :
Ասիկա կը փաստէ որ մեր տնտեսական
դրութիւնը լաւագոյն է խորհրդային դը-
րութենէն » : Անցեալ տարի Եւրոպայի
մէջ պղպջաւոր արտադրութիւնը եղած է
97 միլիոն թոն, Ռուսիոյ մէջ 64 միլիոն,
Եւրոպայի մէջ առ ի պլուս 490 քիլօ, Ռու-
սիոյ մէջ՝ 312 :

Եթէ Խորհրդ. Միութիւնը իսկապէս կը
փափաքէր խաղաղութիւն եւ ազատու-
թիւն, պատերազմէն առջ համաձայնե-
լու էր Լեհաստանի, Հունդարիոյ, Ռու-
մանիոյ հետ եւ դադրեցնելու էր զերման
ապառազինումը իր երկրին մէջ՝ յայտա-
րարելով թէ որեւէ յարձակում համա-
ձայնական որեւէ երկրի դէմ թշնամական
գործ մը պիտի նկատուի ամէնուն դէմ :
Գերմանիա պիտի չհամարձակէր Լեհաս-
տանի վրայ յարձակելու, Հունդարիան եւ
Ռումանիան ենթարկելու : Պատերազմէն
վերջ ալ յարդելու էր Լեհաստանի անկա-
խութիւնը, վերականգնելու էր Պալթեան
երկիրները եւ վերանորոգելու Ռափալոյի
համաձայնութիւնը (1922) եւ պահանջ
ներկայացնելու էր Նեղուցներու հարցին
լուծումը, չատ աւելի անհրաժեշտ քան օ-
տար երկիրներու համայնավարացումը եւ
ասիկա իրրեւ փոխարինութիւն երկու
պատերազմներու զոհողութեան, ինչ որ
իրաւունք մըն էր եւ խոստումը կա-
տարուած էր նախորդ պատերազմին :

Եթէ արեւմուտք անկեղծօրէն կը փա-
փաքէր ազգերու ինքնորոշումը, միջազ-
գային խաղաղութիւն ժողովրդավար
սկզբունքներու հիման վրայ, անմիջապէս
զինաթափ ըլլալու չէր, զինաթափ ընելու
չէր Գերմանիան՝ ծանօթ ըլլալով Թէհ-
րանի եւ Եալթայի մէջ Սթալինի դիտա-
տորութեանց : Ինչ որ այսօր կը կատարէ
Արեւմտեան Գերմանիան զօրացնելու հա-
մար, պատնէշ մը կառուցանելու համար,
նոյնը կատարելու էր անմիջապէս, երբ
Գերմանիա զինադուլ կը խնդրէր եւ արե-
ւելեան ճակատը պաշտպանելու պատ-
րաստ էր լեհական եւ արեւմտեան բա-
նակներով : Ամէն ջանք թափեց Խորհրդ.
Միութիւնը զօրացնելու, տեղի տուաւ
Հունդարիոյ, Աւստրիոյ դրաւման եւ
այժմ կը ղղջայ եւ խորհրդային բանակ-
ներու հեռացումը կը պահանջէ, բայց յա-
պաղում մըն է :

Եւրոպական հարցերը թնճուկ մը կազ-
մած են, խափչիչներու անկախութեամբ
աշխարհ քաոսի վերածուած է : Դէպքերը
կը գերազանցեն վարիչներու իմացական
կարողութիւնները, հարցերու լուծումը
վեր կը մնայ պատասխանատուներու ու-
դեղն : Ազատութեան եւ խաղաղութեան
ախոյեանները կրնան ճառել, դանգուած-
ներու յոյսեր ներշնչել, առանց խաղա-
ղութիւնն ապահովելու, ազատութիւնն ի-
րականացնելու :

ԽՈՐԻՆ ԴԱԲԻԿԵԱՆ

ԵՐԲ ԿԸ ՄՏՆԵՍ...

Երկու չաթաթ առաջ փարիզ կը գտ-
նուէի : Կէս օրին՝ գետնուղիին մէջ հան-
դիպեցայ երկու օրիորդներու ,որոնք չա-
յու կը նմանէին : Ականջ դրի , հայերէն կը
խօսէին, զատատական հայերէն մը : Շատ
ուրախացայ : Բաժնուելէ առաջ անոնցմէ
մէկը հարցուց միւսին .

— Ե՞րբ կը մտնես ...

Մեքենաբար մտքիս մէջ բոլոր հայկա-
կան բարբառները Ղարաբաղէն մինչեւ
Թրակիա, Պոնտոսէն մինչեւ Կիլիկիա,
չարժապատկերի արագութեամբ չարժ-
ման մէջ մտան. բայց չկրցայ բացատրել
թէ ինչ էր իմաստը «Ե՞րբ կը մտնես»ին :
Դիմեցի ուրիշ մեթոտի մը՝ հասկնալու
համար այս հայերէնը, մեթոտի մը որ
կը գործադրեմ նման պարագաներու մէջ,
բացատրելու համար արտասահմանի հա-
յերէնը,– թարգմանել տեղական լեզուին:

Մտնել = անիրտէ, ռանիրտէ:

Ուրեմն օրիորդը կը հարցնէր միւսին
թէ երբ կը վերադառնայ տուն... եւն.:

Լեզուական նման փոխառութիւններ
յաճուկ չեն միայն Ֆրանսայի Հայերուն:

Ժամանակին ծանօթ էի Վիէննա մեծ –
ցած Հայու մը: Օրին մէկը ինծի բսու
ուրիշ Հայու մը մասին.

— Անիկա լաւ ճառ կը բռնէ ...

Առաջին վայրկեանին կարծեցի թէ
« ճառճ կը բռնէ» ըսել կ'ուզէր , «պորթ
չունի» ըսելու իմաստով : Բայց ոչ, հար-
ցը «օճառ բռնելու» մասին էր :

Հասկնալու համար դիմեցի թարգման-
չական մեթոտիս : Քանի որ ծանօթս զեր-
մաներէն խօսող երկրէ մը կուգար, պէտք
էր բառացի թարգմանութիւնը ընել ,
« Այնէ ուտը հալբըն...» : Հիմա հասկ-
նալի էր, «ճառ արտասանել» ըսել կ'ու-
զէր :

Նոյն այս ծանօթս բաւ օր մը. «իմ-
մանուէլը լաւ դաշնակ կը խաղայ»... կը
ճանչնայի էմմ. Մելիք Ալահեանը Պեր-
լինէն, որ մանուկ մը չէր, այլ հասուն եւ
բարձրաժէք արուեստագէտ – դաշնակա-
հար մը: Ծանօթս զերմաներէն «չիփլըն»
բայը, որ կը նշանակէ խաղալ, բայց նաեւ
նուագել, բառացի առած էր իր հայերէ-
նին մէջ եւ ըսել կ'ուզէր «լաւ դաշնակ կը
նուագէ » :

Հայերէնը հասկնալու թարգմանչական
մեթոտս ցարդ յաջախ օգնած է ինծի ,
քանի որ մէկէ աւելի օտար լեզուներու
ծանօթ եմ : Բայց Հայեր կ'ապրին հիմա
աշխարհի չորս ծագերը եւ առնուազն
տասնեւվեց լեզուներու չրջաններու մէջ :
Դժբախտաբար այդքան լեզուներու ծա-
նօթ չեմ : Վախը սիրտս առած է թէ, որ
մը, եթէ երկիր մը երթամ, որուն լեզ-
ուին ծանօթ չըլլամ, ի՛նչպէս պիտի
հասկնամ այդ երկրին հայերէնը :

ՏԻՐԱՑՐ ՓԵՐՈՒՆՃԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ «ՁԱՌԱՋ»Ը

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՔԱԻԱՐԱՆԻ ՀՈԳԻՆԵՐԸ

Գլուխը դարձուց նախ դէպի աջ ափը եւ
տեսաւ ծանր ու մռայլ դէմքով ծերունի
մը , բոպիկ : Ծերունին ձեռքերը կ'ե –
կարէր Տոն Ժուանին :

Երբ դարձաւ դէպի ձախ ափը, տեսաւ
դրաւիչ ու ազնուական դէմքով երկարա-
հասակ կին մը, ձեռքին ծաղկեպսակ մը՝
որ իրեն կը ներկայացնէր : Նոյն պահուն
նկատեց որ, առանց ղեկի մակոյկը կը
յառաջանար դէպի ձախ ափը : Երբ մօտե-
ցաւ կնոջ եւ ոտքը պիտի դնէր ցամաքին
վրայ, յանկարծ, աջ ափէն եկող զարհու-
րելի աղաղակ մը ղինքը ստիպեց գլուխը
դարձնել դէպի այն կողմը : Ծերունին այս
անգամ աւելի մռայլ կերպարանք մը ու-
նէր : Իր մարմինը կը ներկայացնէր արիւ-
նաշաղախ վէրքերու ամբողջութիւն մը :
Մէկ ձեռքին ունէր փշէ պսակ մը, իսկ
միւսին՝ սրածայր երկաթէ մարտակ մը :
Այս տեսարանին հանդէպ Տոն Ժուան հա-
մակուեցաւ սարսափով եւ չտապով յա-
ռաջացաւ դէպի ձախ ափը :

Հմայիչ կինը հոն էր տակաւին , բայց
այս անգամ փոխանակ ծաղկեփունջի,
ձեռքին ունէր սուր մը :

Նախ քան մօտենալը կնոջ, Տոն Ժուան
կանգ առաւ պահ մը եւ աւելի ուշադրու-
թեամբ դիտեց զայն եւ նշմարեց որ կնոջ
ունեցած սուրին չեղբը արիւնաթաթախ
էր մինչ անոր ձեռքերը կարմրած էին
նոյնպէս ...

Զարհուրած՝ ընդոստ արթնցաւ ...

Երբ բացաւ աչքերը, ճիչ մը արձակեց,
վանդի իր անկողնին վերեւ նշմարեց
մերկ սուրի մը չեղրին փայլատակումը :

Եւ սակայն գեղանի յաւերժահարս մը
չէր որ այս անգամ կը բռնէր այդ սուրը :
Տոն կարսիան էր որ կ'արթնցնէր իր բա-
րեկամը եւ տեսնելով անկողնին կողքին
հաղուստներ աշխատանքով չինուած զե-
ղեցիկ սուր մը, զայն կը քննէր հասկցողի
մը աչքերով : Շեղբին վրայ կար արձա-
նագրութիւն մը՝ «Պահէ աղնուութիւնդ»
եւ երախակալը, ինչպէս ըսինք, կը կրէր
իր վրայ քանդակուած Մանարաներու
դինանշանը :

— Գեղեցիկ սուր մը ունիք ընկեր , ը –
սաւ Տոն Կարսիա : Բաւական հանդիսա ը-
րիք : Գիշերը վրայ հասաւ, երթանք քիչ
մը չրջագայելու եւ երբ այս քաղաքին
պատուաւոր բնակիչները քաշուին իրենց
տուները, մենք երթանք մեր սիրական –
ներուն սերենաներ երգելու ...

Տոն Ժուան եւ Տոն Կարսիա միջոց մը
չրջագայեցան Թորմեսի եղերքը եւ դիտե-
ցին այն բոլոր կիները որոնք եկած էին
թարմ օդ չնչելու եւ իրենց սիրահարնե –
րուն պատահելու համար :

Տակաւ չրջագայողները ցանցառ դար –
ձան եւ ապա բոլորովին անհետացան :

— Ահա պահը, ըսաւ Տոն Կարսիա , ա –
հա պահը ուր ամբողջ քաղաքը կը պատ-
կանի ուսանողներուն : Պահակները չեն
համարձակիր խանգարել մեր անմեղ զբօ-
սանքները : Գալով զինեալ ոստիկաննե –
րուն, եթէ պատահմամբ խնդիր ունենանք
անոնց հետ, աւելորդ է ձեղի ըսել թէ ա –
նոնք սրիկաներ են եւ թէ պէտք չէ խնա –
յել անոնց : Եւ եթէ այդ անպիտանները
բազմամարդ ըլլան եւ հարկ ըլլայ դիմել
մեր սրունքներու ժանդակութեան ,աւել-
ցնեմ որ, անհոգ եղէք, ես կը ճանչնամ
քաղաքին բոլոր ծակ ու ծուկերը եւ դուք
վստահօրէն հետեւեցէք ինծի ու ամէն
բան պիտի ընթանայ կատարեալ կերպով :

Այս ըսելով, Տոն Կարսիա վերարկուն
նետեց ձախ ուսին վրայ, այն ձեւով որ
դէմքը ծածկուի բոլորովին եւ աջ բազու-
կը մնայ ազատ : Նոյնը ըրաւ Տոն Ժուան
եւ երկուքը միասին յառաջացան դէպի
այն փողոցը ուր կը բնակէին Տոնա Ճաուա-
թան եւ իր քոյրը :

Երբ անցան եկեղեցիի մը առջեւէն,
Տոն Կարսիա սուլոց մը արձակեց : Իսկոյն
մուքին մէջէն յառաջացաւ իր ծառան որ
տիրոջը յանձնեց կիթառ մը : Կարսիա ա-
ռաւ նուագարանը եւ ճամբեց իսկոյն ծա-
ռան :

— Կը տեսնեմ որ, ըսաւ Տոն Ժուան
երբ մտան Վալլատոլիա փողոցը, կը տես-
նեմ որ պիտ գործածել կ'ուզէք պաշտպա-
նելու համար ձեր սերենաթը : Վստահ է –
ղէք որ այնպէս մը պիտի կատարեմ իմ
պաշտօնս որ կարողանամ արժանանալ
ձեր համարման : Թող անարժան ըլլամ իմ
ծննդավայրիս՝ Սեվիլլային, եթէ չկա –
րենամ փողոց մը պաշտպանել յարձակող-
ներու դէմ :

— Ձեւականութիւնը չունիմ ձեզ հոս
պահակ կարգելու, պատասխանեց Տոն
Կարսիա : Եթէ ես ունիմ իմ սէրերս ,
դուք ալ ունիք ձերինները : Իւրաքանչիւ –
րին իր որսը : Բայց, լռութիւն, ահաւա –
սիկ տունը : Դուք այս պատուհանին առ –
ջեւ, ես միւսին, եւ զդոյշ ...

Տոն Կարսիա առաւ իր կիթառը եւ սկը-
սաւ բաւական հաճելի ձայնով երգել մե –
ղեդի մը, ուր, ընկալեալ սովորութեան
համաձայն, խնդիրը կը դառնար հառա –
չանքի, արցունքի, երդման եւ յաւերժա –
կան սիրոյ վրայ : Չեմ դիտեր թէ հեղի –
նակը ի՞նչ էր :

Երրորդ կամ չորրորդ քառեակին, եր –
կու պատուհաններուն փեղկերը թեթեւօ –
րէն բարձրացան եւ լուսեցաւ փոքրիկ
հազ մը : Աւիկա կը նշանակէր թէ մարկ
կ'ընդէին երգը :

ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

(8 Շար.)

ՀԱՅՈՑ ՔԱՂԱՔԸ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ ՎԵՊ

ՎԱՀԱԳՆ ՂՈՒԿԱՍՅԱՆ

ԳԱԼԱՒ ԱՌԱՋԻՆ

Լուսադէմ էր, երբ Սիմոն Մեծ ելաւ Ցիպրոսի լեռնային ճանապարհէն, դէպի հովիտը, ուր կը գտնուէր Տիգրանակերտ մայրաքաղաքը։ Ան ձիու վրայ էր, եւ իր ետեւէն կու գար հազարաւոր զինուորներու բազմութիւն մը։

Ամբողջ գիշեր անդադար քալած էին, եւ ոչ ոք կրցած էր աչք մը կպցնել։ Ամէնքն ալ ուզած էին հասնիլ Տիգրանակերտ, մինչեւ որ քաղաքը պաշարած հայկական զօրքերը չյարձակէին անոր վրայ։

Սիմոն Մեծ ձիուն սանձը քաշեց, եւ ամբողջ բազմութիւնը կանգ առաւ։ Ան ձեռքը երկնցուց դէպի արեւելք, ուր կը տեսնուէր Տիգրանակերտ քաղաքը, եւ ըսաւ.

— Ահա՛ մեր նպատակը։ Ահա՛ Տիգրանակերտ քաղաքը, որ Հայաստանի ամենէն հարուստ քաղաքն է։ Ահա՛ հոն կը գտնուին մեր հարստութիւնները, մեր ոսկին, մեր արծաթը, մեր ապրանքները։ Ահա՛ հոն կը գտնուին մեր կանայքն ու մեր զաւակները։ Ահա՛ հոն կը գտնուին մեր ամրոցները, մեր զէնքերը, մեր պատերազմական մեքենաները։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ կեանքը։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ ապագան։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ յոյսը։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ ուժը։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ կամքը։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ էութիւնը։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ հոգին։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ սիրտը։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ գոյութիւնը։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ ինքնութիւնը։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ անձնաւորութիւնը։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ էութիւնը։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ հոգին։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ սիրտը։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ գոյութիւնը։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ ինքնութիւնը։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ անձնաւորութիւնը։

Ան ձիուն սանձը քաշեց, եւ ամբողջ բազմութիւնը կանգ առաւ։ Ան ձեռքը երկնցուց դէպի արեւելք, ուր կը տեսնուէր Տիգրանակերտ քաղաքը, եւ ըսաւ.

— Ահա՛ մեր նպատակը։ Ահա՛ Տիգրանակերտ քաղաքը, որ Հայաստանի ամենէն հարուստ քաղաքն է։ Ահա՛ հոն կը գտնուին մեր հարստութիւնները, մեր ոսկին, մեր արծաթը, մեր ապրանքները։ Ահա՛ հոն կը գտնուին մեր կանայքն ու մեր զաւակները։ Ահա՛ հոն կը գտնուին մեր ամրոցները, մեր զէնքերը, մեր պատերազմական մեքենաները։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ կեանքը։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ ապագան։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ յոյսը։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ ուժը։ Ահա՛ հոն կը գտնուի մեր ամբողջ կամք

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

Փրոֆ. Մանուէլ Սեւակէ (Ֆիլատել – ֆիա) քսան տոլար :

Ընկ. Կայծակ Պօյաճեանէ (Մինիա) . Ընկ. Սրապիոն Պօղոսեանի (Շթութ–կարտ) մահուան առթիւ յիսուն մարք :

Ընկեր Ս. Թորոսեանէ, նոյն առթիւ հարիւր Ն. Ֆ. :

Տիկին Արաքսի Վ. Փիրանեանէ եւ Տէր եւ Տիկին Կ. Անարեկեանէ տասնական Ն. Ֆ. Ս. Պօղոսեանի մահուան առթիւ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Փարիզի Հայ Ազգատախնամի վարչու – թեան որոշումով, այսուհետեւ, ամէն տարի Նոյեմբեր ամսոյն նախապէս որոշ–եալ Թուականի մը հոգեհանգստեան պաշ–տօն պիտի կատարուի Հանգստեան Տու – ներու համօրէն ննջեցեալներու հոգւոց հանգստեան :

Առ ի գիտութիւն ուրեմն՝ Ազգատա – խնամի վարչութիւնը կը հաղորդէ ներ – կայիս, որ յառաջիկայ Նոյեմբեր 13ին , Կիրակի օր՝ Փարիզի եկեղեցւոյ մէջ՝ նախագահութեամբ Կաթ. Պատ. Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեանի, հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, բոլոր ննջեցեալներու հոգւոց :

Այս առթիւ կը հրաւիրուին ննջեցելոց ընտանիքներն ու պարագաները ինչպէս նաեւ բարեպաշտ հասարակութիւնը ներ – կայ գտնուիլ սոյն հանդիսութեան :

×

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Այրի Տիկին Թէճիրեան , զաւակները եւ ընտանեկան պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի , յետ պատարագի , ժամը 10·30ին Պուլվ. Օտտոյի Ս. Յակոբ եկեղեցիին մէջ, ի – րենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր եւ եղ – բօր՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԷՃԻՐԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ :

Կը հրաւիրուի ողբացեալի յիշատակը յարգողները :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հսկող մը Սամուէլ Մուրատեան վար – ժարանին համար : –

Դիմել տեսչութեան՝

26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Ամասիոյ Հայր. Միութեան Երիտասարդացի

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

Նոյեմբեր 10ին, Հինգշաբթի գիշեր մինչեւ լոյս

CLUB, 51, Rue Grignan

Հանրածանօթ

EDDY TOURNEL

Նուագախումբով

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆՄԱՀ ՀԵՐՈՍ
ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ
ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԵՐԵԿՈՅԹԸ ՏԵՂԻ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ ՇԱԲԱԹ , ՆՈՅԵՄԲԵՐ 12ԻՆ, ԺԱՄԸ 20·30ԻՆ

MAISON DE LA CHIMIE, 28 bis, Rue St-Dominique (Métro Invalides)

Բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները հրաւիրուած են իրենց մասնակցութիւնը բերելու յիշատակի այս երեկոյթին :

Յայտագրին մանրամասնութիւնները յաջորդով : ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԻՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը ու – րախութեամբ կը ծանուցանէ թէ վերա – բացած է Հինգշաբթի օրուան իր հայերէ–նի դասընթացքը, որ երկար տարիներ տեղի կ'ունենար Սօտիէթէ Սավանթի մէջ, փորձառու ուսուցչուհիներով, եւ որ ընդհատուած էր յարմար սրահի մը չգո–յութեան պատճառով :

Ներկայիս հայերէնի դասաւանդու – թիւնները տեղի կ'ունենան 215 Պուլվ. Սէն Ժերմէն, Փարիզ (7), մէթրօ Րիւ տիւ Պաք, շատ գեղեցիկ դասարանի մը մէջ, օժտուած դպրոցի յատուկ ամէն կարելիութիւններով եւ պարտէզով :

Ուսուցչուհին է Տիկին Ա. Զիթունի , որ ամէն Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 2էն մինչեւ 5 կը դասաւանդէ եւ նոյնպէս կը կատարէ նորեկ աշակերտներու ար – ձանագրութիւնները :

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը այս գոհողութիւնը յանձն առած է սփյռո – ժար, հայ դպրոցէ զրկուած թաղամասի մը երեխաներուն հայեցի դաստիարակու–թիւն տալու մտահոգութեամբ :

Յարգելի ծնողքներուն կը մնայ գնա – հատել այս ձեռնարկը, առաջնորդելով այս հայերէնի դասընթացքին իրենց զա – ւակները, զանոնք օտարացումէ կամ ու – ծացումէ զերծ պահելու համար :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Պուլվար Օտտոյի Ս. Յա–կոբ եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցութիւնը եւ Ֆ. Կ. Խաչի վարչութիւնը կը ծանու – ցանեն թէ տեղւոյս Ազգ. վարժարանը կը վերաբացուի այս Հինգշաբթի, եկեղեցւոյ սրահը, ուսուցչութեամբ Պ. Յակոբ Յա – րութիւնեանի (շրջանաւարտ Պէյրութի Փալանճեան ճեմարանէն) :

Կը խնդրուի Թաղիս ծնողքներէն , որ իրենց զաւակները արձանագրելու հա – մար դիմեն ամէն Հինգշաբթի ժամը 2ին, դպրոցի սրահը : Արձանագրութիւնը կը կատարուի տեղւոյն վրայ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ Տօնածառի հանդէսը, կիրակի՝ Դեկտեմ – բեր 18, կէսօրէ ետք :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանական յաջորդ հաւաքոյթը այս Չորեքշաբթի, ժամը 21ին, Քաֆէ Քասէի վերնայարկը :

ԳԻՆԵԶՈՆ

Ի պատիւ Նշան Պէշիկթաշլեանի, Ա – բեւելք մեկնումին առթիւ :

Կը հրաւիրուին համակիրները :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Դպրոցասէրի տարեկան գեղարուեստա–կան ցերեկոյթը՝ Մարտ 26ին :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՆԱՀԱԳԱՅԻՆ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Շարժանկարի ներկայացում

ԻՆՉ Է ՊԱՏՄՈՒՄ ԳԵՏԸ

եւ ՓԱՍՏԱՆԿԱՐ ՄԸ

Ի նպաստ իր սաներուն

Երեքշաբթի, Նոյեմբեր 15ին, ժամը 21–ին, Սինեմա Ալհամպրա, Ավընիւ Ժան Ժօրէս (Իսի) :

Մուտք՝ 3 Ն. Ֆ.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այս Կիրակի, Պ. Ֆիլիփի սրճարանը : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. վար – չութեան ներկայացուցիչը : Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն անխտիր ներկայ գտնուիլ :

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ .— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինաս – եան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հր–աւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ (Նոյեմբեր 11), ժամը 21ին, իր նոր հա–ւաքատեղին :

Ներկայ կ'ըլլայ Փարիզի Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՕՐԱԿԱՐԳ. — Նախապատրաստական աշխատանքներ Հ. Յ. Դ. 31րդ Շրջ. ժո – ղովին առթիւ, եւ այլ խնդիրներ :

Կը խնդրուի ընկերներէն ճշդապահ ըլ – լալ :

ՎԱԼԱՆՍ .— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի ընդհ. ժողովը , այս Շաբաթ երեկոյ, ժամը 8·30ին Ահարոնեան ակումբը : Բո – լոր ընկերներուն ներկայութիւնը պար – տաւորիչ է : Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ .— Փոթորիկ խումբի ժողովը , այս Հինգշաբթի երեկոյ, ժամը 8·30ին , սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օ – րակարգ :

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 70 ԱՄԵԱԿԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 12ին :

Կը խօսի Ընկ. ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ :

ՍԱԿԱՒԱԹԻՒ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ ՄՆԱՑԱԾ ԵՆ

" ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ "

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ

— ՍԱԼԸ —

ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐԸ ԳՏՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՀԱՍՑԷՆԵՐՈՒՆ

ՓԱՐԻԶ .—

Յառաջ,

Հրանտ – Սամուէլ գրատուն .— 51, Rue Mr.-le-Prince, PARIS (6e)

Ճաշարան Աբթիւր .— 5, Rue Augustin Thierry

Եկեղեցիի դիւանատունը .— 15, Rue Jean Goujon, PARIS (8e)

Եւ երգչախումբի վարչութեան մօտ :

ԱԺԱՆ ԱՐԱԳ

ԵՒ

ՆՈՒՐԲ ՃԱՇԱԿՈՎ ՄԵԾ ԽՆԱՄՔՈՎ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԷ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՏՊԱՐԱՆ " ՅԱՌԱՋ "

Ամուսնական հրաւիրատոմս

Առեւտրական նամակի եւ այլ թուղթեր

Ամէն գոյնով եւ չափով ազդ

Հանդէսի տոմսակ եւ թռուցիկ

ՏՊԱՐԱՆ

HARATCH

32, RUE DE TRÉVISE, 32

TÉL. : PRO. 86-60 PARIS, 9e MÉTRO : CADET

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գինները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազ–դերու համար են :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններու համար դիմել Վարչութեան :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց ամիս 22 Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
9
ՆՈՑԵՄԲԵՐ
MERCREDI
9 NOVEMBRE
1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8946 36EME ANNÉE

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4747

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Ի՞նչ կ՚անցնի կը գառնայ Թուրքիոյ «արեւելեան նահանգներ»ուն մէջ :

Ժամանակին «Արեւելեան Նահանգներ» կը կոչուէին հայկական վեց վիլայէթները,— Վան, Պիթլիս, Էրզրում, Խարբերդ, Սեբաստիա եւ Տիգրանակերտ :

Մուսթաֆա Քեմալ իր բազմաթիւ բանաոդումներու չարքին նաեւ վտիտ-քեան ենթարկեց երկրին վարչական բաժանումները : Այդ կարգին նախկին սան-ճաքներն (Միւթէսարրըֆութիւն) չատնը վերածուեցան նահանգի (վիլայէթ) :

Այժմ «Արեւելեան Նահանգներ» ըսելով կիւսէլի կառավարութիւնը կը հասկնայ բոլոր քրտաբնակ շրջանները, որոնք իրենց մէջ կը պարփակեն բացի նախկին հայկական նահանգներէն, Կիլիկիոյ մէկ մասը :

« Պարտադիր բնակութեան» օրէնքը 19ի կը հասցնէ քրտաբնակ նահանգները, որոնք են՝ Վան, Էրզրում, Պիթլիս, Ազրը (Արարատ), Մուշ, Սղերդ, Տիգրանա-կերտ (Տիյարպաքըր), Խարբերդ (Էլա-ղըզ), Պինկէօլ, Հէքքեարի, Երզնկա (Էր-զինջան), Ամասիա, Մալաթիա, Թունճէլի, Մարաշ, Այնթապ (Կաղզիանթէպ), Հաթայ (Իսքէնտէրուն — Անտիոք), Ուրֆա եւ Մարտին : Այս բոլոր վայրերուն մէջ ալ Քիւրտեր կը բնակին անյիշատակ ժամանակներէ ի վեր :

Այս անգամ Թուրքերը չատ լայն ծանուցով «մաքրագործում»ի ձեռնարկած են : Նոր «Մեծ Եղեռն» մը ծրագրած են՝ միանգամ ընդ միշտ թաղելու համար «քրտական հարցը» Թուրքիոյ սահմաններուն մէջ :

Մուսթաֆա Քեմալի օրով տարագրերը ուած էին միայն Տէրսիմի եւ չորսկայ նահանգներու Քիւրտերը : Ցեղապային չատեր վերագրաւեր էին իրենց տեղերը : Այն ատեն է, որ ուժ տրուեցաւ «Թրքաց-ման» քաղաքականութեան : Այդ ալ յաղթութիւն չէ գտած ուրեմն, քանի որ « Ազգային միասնականութեան կոմիտէ»ն կը տեսնուի «պարտադիր բնակութեան» օրէնք մը հրատարակել, անոր վերջ կրնթնած տեղահան ընելու համար քիւրտ ազխիրթապետները, աղաներն ու չէյխերը, լայն տեսիճանաչափով :

Ասոնք կ՚ամբաստանուին ծանրակչիռ յանցանքներով : Իբրեւ թէ «ազգային միասնականութիւնն ու երկրին ամբողջական-քութիւնը խանգարելու բնոյթ կրող գործունէութիւն» ունեցեր են, «ժողո-վուրդը զանազան տանջանքներու» են-թարկած են : Ցեղապետ կը չանան եղեր «արի-ւեան շրջանին մէջ հաստատել վարդա-պետութիւն մը, որուն արմատը արտա-սահմանէն կուգայ», ու նաեւ կ՚ուզեն և-դեր «բնակչութիւնը զազափարականօրէն օժտել այդ վարդապետութեամբ » :

Կառավարութիւնը որոշած է դրաւել տեղւոյն ըլալիք չէյխերուն, աղաներուն եւ ցեղախումբի պետերուն հողերը եւ զանոնք բաշխել աղքատ երկրագործնե-րուն :

Ամբաստանագրի առաջին մասը կ՚ակ-նարկէ Քիւրտերու մէջ ծնունդ առած « անջատողական » չարժումին («Ազգ. միասնականութիւնն ու երկրին ամբողջա-կանութիւնը խանգարելու բնոյթ կրող գործունէութիւն») :

Երկրորդ մասը հասկնալ կ՚ուզէ , որ համայնավարական զազափարներ սկը-սած են տարածուիլ Քիւրտերուն մէջ («արտասահմանէն եկած վարդապետու-թեամբ մը զազափարականօրէն օժտել բնակչութիւնը ») :

Ուրեմն կարծուածէն աւելի ծանր է կացութիւնը «Արեւելեան Նահանգներ»ուն մէջ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԻԼ

ԹՐՔԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԸ ԿԸ ԳՈՐԾԷ ԵԱՍԸ ԱՏԱՅԻ ՄԷՋ

Դարձեալ Սեպտեմբերեան պիչերուան ղէպքերը : Այս անգամ իբրեւ վկայ կը լսուի Անատոլու Գործակալութեան տե-ղեկատուութեան պետ Սելչուք Էմրէ, որ կանչուած էր նախկին կուսակալ Կէօքայի փափաքով :

— Սեպտեմբերի ղէպքերը կրնան կան-խատեսուած ըլլալ, բայց չեմ դի-տեր թէ ով կազմակերպած էր զանոնք : Այդ դիչեր, նախկին ներքին նախարար Նամըք Կեմիք կը հեռաձայնէր Ազատո-վութեան ընդհ. Տնօրէնին ու կ՚ըսէր .— « Ոստիկանները թող չատ խստութիւն ցոյց չտան» : Ցետոյ խօսեցաւ Քեմալ Զէյթինօղլուին հետ եւ ըսաւ.— « Դուն չես հասկնար, դուն մի խառնուիր , ասի-կա ազգային զայրոյթի պոռթկում է » : Նոյն դիչերը, նախկին կուսակալ Կէօքայ ուզած էր որ ոստիկանները միջամտեն , բայց կեմիք արգելք եղաւ ատոր :

Ցետոյ լսուեցաւ ոստիկան Նեճաթի , որ յայտարարեց .

— Դէպքին դիչերը ոստիկանները մեծ քանակութեամբ թալանուած ապրանք բե-րին մեր ճիւղը, որ կալաթա կը դանուէր : Ապահովութեան տնօրէն Էրիչ հեռաձայ-նեցի եւ հարցուցի թէ ի՞նչ պէտք է ը-նէինք այդ ապրանքները : Տնօրէնը երկու օթօպուս ղրկեց, ապրանքները փոխադ-րեց Ապահովութեան Տնօրէնութիւն :

Վկաներէն Հիճրի Թան հետեւեալը պատմեց .

— Պէյօղլու կը բնակիմ Սեպտեմբեր 6 -ին, տունէս լսեցի աղմուկը : Ցետոյ աղ -ջիկ մը, որ դրօչակի մը փաթթուած, խումբի մը դլուխը անցած՝ կը դղդռէր ժողովուրդը : Փողոց ելայ, Սաքըզաղաճի անկիւնը յոյն բարեկամ մը ունէի : Հոն մէկու մը ըսի թոյլ չտուի այդ բարեկա-միս խանութը քանդել : Խանութը անկձ մնաց : Ես քաղաքային մը՝ կրցեր էի այդ բանը ընել, եթէ ոստիկանութիւնը ուզէր՝ չէին պատահեր այդ ղէպքերը : Նոյն օրը տեսայ Պէյօղլուի մէջ մեծ թիւով թալա -նիչներ, որոնք ահագին մուչտակ բերին եւ ոստիկանէ մը դանակ ուզեցին զանոնք պատռտելու համար : Ոստիկանը բոլորէն առաջ պատռեց մուչտակ մը :

Թաքսիմի մէջ տեսայ թէ Ցունաց եկե-ղեցին կ՚այրէին պէնզինով : Բողոքեցի ոստիկանի մը մօտ, որ ըսաւ թէ ամէն բան կրնանք ընել, մարդու չդպչելու պայմանով : « Եթէ հրդեհը տարածուի» , ըսի : «Փողոցին մէկ հրչէջներ կան որ -դելք ըլլալու համար տարածման, միայն եկեղեցին պիտի այրի» ըսաւ : Կ՚եզրակա-ցնեմ.— Դէպքին կազմակերպիչները պե -տութեան վարիչները կրնան ըլլալ :

Հարիւրապետ Իհսան Քարաչան յայ -տարարեց .

— Սեպտեմբերի դիչերը ոստիկանները նախ ուղեցին ցրուել ժողովուրդը : Տղայ մը առաջին քարը նետեց Թեփեպաչիի մէջ Հայու մը դեղարանին վրայ : Կուսակալին հեռաձայնեցի : Կուսակալը «չի կրնար ըլ-լալ» ըսաւ : Ինծի հրահանգեց Թաքսիմ անցնիլ, Ապահովութեան պետին հետ դործակցիլ եւ յաճախակի հաղորդակցիլ իրեն հետ հեռաձայնով : Թաքսիմի քոմի-սէրը ըսաւ.— «Ես իմ ուժերուս չեմ վս-տահիր , եթէ դուն կը վստահիս՝ դլուխը անցիր» : Դարձեալ հեռաձայնեցի կուսա-կալին, առաջարկեցի Պէյօղլուն պաչա -րել, որպէսզի չտարածուի չարժումը : Բայց չյաջողեցայ : Ուչ ատեն դացի կու -սակալութեան պաչտօնատունը, ուր տե -սայ որ կուսակալը կը վիճաբանէր Նա -մըք կեմիքի հետ : Այս վերջինը դիս տեսնելով ըսաւ.—«Այս մարդը չատ յուզ-ուած կ՚երեւի, վար դրէք զայն» : Կէս ժամ եաք ինծի հարցուցին,— ո՞ւրկէ դի-տէի թէ խանութները պիտի քանդուէին : Նախատեսելի էր ըսի : Քիչ եաք ազատ ձգեցին դիս : Ցետոյ նորէն դացի վիլա -յէթ, ըսի թէ կը քանդուի ամէն կողմ , կրնայ հրդեհ ալ ծագիլ : Եւ իսկապէս ծա-դեցան հրդեհները : Չիս նորէն կանչեցին, այս անգամ ալ հարցուցին թէ ո՞ւրկէ դիտցեր էի որ հրդեհ պիտի ծագէր : Մարզարէ ըլլալու պէտք չկար , ղէպքերու ընթացքը ցոյց կուտար ատիկա :

Վկայութեան հրաւիրուած էր Պոլսոյ կուսակալ Ռեֆիք Թուլկա, որ ղէպքերու չրջանին Հանր. Նախագահին աւագ թիկ-նապահն էր :

Ջօր. Թուլկա յայտնեց թէ երկրին ա -պահովութեան տեսակէտով չատ կարե -ւոր վկայութիւն մը պիտի ընէ եւ ուղեց որ Առանձը դոնիակ նիստ դումարէ պինք մտիկ ընելու համար : Կուսակալին այս ա-ռաջարկը ընդունուեցաւ, ունկնդիրներն ու լրագրողները դուրս հանուեցան սրա -հէն, դուրսի բարձրախօսներուն հոսանքը խզուեցաւ :

Իբրեւ վկայ լսուեցաւ Քաղաքապետա -րանի ճիւղի տնօրէններէն Իսմայիլ Թահ-չիլիք, որու յայտարարութիւնները մաս-նաւորաբար նախկին Կուսակալ Կէօքայի հետ կապ ունէին :

– Սեպտեմբերին Կուսակալ Կէօքայի հետ ինքնաչարժով Վիլայէթ կ՚երթա -յինք : Կուսակալը չատ յոգնած եւ ընկ -ճուած էր : Բերան չէր բանար , հակատակ իր սովորութեան : Քարաքէօյի մէջ տա -պալած ինքնաչարժներ տեսանք : Կէօքայ ըսաւ. «Իշու զաւակներ, կազմակերպե -ցին, այրեցին, փլցուցին, հիմա ալ գոհ կը փնտռեն» : Ես մրմնջեցի. «Կարգ մը բաներ իմացայ, կ՚ըսեն թէ վարչապետը կազմակերպած է դէպքը » : Կէօքայ պա -տասխանեց . «Դժբախտաբար ճիշդ է : Մանաւանդ այն կեսթափոյի պետը, Ներ-քին Նախարարը, մի միջամտէք ազգային զայրոյթին, ըսաւ : Թող տեսնէ հիմա ազ-գային զայրոյթը » :

Նախագահը նախկին կուսակալին հար-ցուց թէ ճի՞շդ է վկային ըսածը : Կէօքայ պատասխանեց թէ չի յիչեր վարչապետին մասին ըսածը, բայց ճիշդ է որ վիճաբա-նութիւններ ունեցած էր Նամըք Կեմիքին հետ : Ամբաստանեալը ճշդեց սակայն թէ վկան պարկեչտ , վստահելի մարդ մըն է, չի կարծեր թէ սուտ խօսի :

Վկան պատմեց նաեւ թէ Կէօքայ ըսած էր իրեն, Ռեֆիք Շեւքէթ Ինճէն ցոյց տա-լով.— «Կը տեսնէ՞ք , վարչապետը այս մարդուն ալ եղբօրը մահուան պատճառ եղած է : Վարչապետը այսպէս թէ կը մեռցնէ, եւ թէ յետոյ ոճրագործ կը փնտռէ » :

Ցետոյ լսուեցաւ Շեւքէթ Թեմիլ, որ պատմեց թէ Զաթալճայէն քամիոններով քանդիչ խումբեր կուղային Պոլիս : Ա -նոնք ցանկեր ունէին հասցէներու եւ «Պո-լիս խնդոյք կայ, հոն կ՚երթանք» կ՚ըսէին :

Ուրիչ վկայ մը յայտնեց թէ Վարչա -պետը ըսեր է. «ինչպէս որ սկսայ այս դործին, նոյնպէս ալ կեցուցի » :

Մենտերէս խօսք առաւ .

— Ասոնք ընդհանուր կլորիկ խօսքեր են :

Նախագահը սրամտութիւնով մը փո -խադարձեց .—

— Միշտ կ՚ըսէք թէ կլորիկ խօսքեր են : Եթէ այն ատեն խորհրդարանական քըն -նութիւն ըանայիք, ոչ թէ այսպէս կլո -րիկ, այլ անկիւնաւոր խօսքեր կ՚ըլլային :

Լսուեցաւ Ռեֆիք Քիթապչըկիլ, որ կուսակալի օդնականն էր :

Վկան պատմեց թէ Սեպտեմբերի դիչե-րը մեծ իրարանցում կը տիրէր Կուսակա-լատան մէջ, ուր ներկայ էր Ներքին Նա-խարարը : Կէօքայ խիստ միջոցներ ձեռք առնելու կողմնակից էր եւ հրամաններ կ՚արձակէր, որպէսզի արտասուաբեր ռումբ գործածեն : Կեմիք կողմնակից չէր խիստ միջոցներու եւ կ՚ըսէր թէ ազգ. զայրոյթ էր ատիկա : Կէօքայ մտիկ չէր ըներ եւ կը հրամայէր զէնք գործածել ի հարկին : Բայց Ա. բանակի քննիչ Զօր.

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ մէջ ծանր տարակարծութիւններ ծագած են առջի օր երբ կառավարութեան պատուի-րակը՝ Տըլուվրիկ իր գործակիցներուն կը բացատրէր թէ Կալի Նոյեմբեր 4ի ճառը : Իր անմիջական կցորդը՝ Անտրէ ժաքոմէ ղէմ խօսած է եւ յայտնած թէ ինք «մաղ-դու մը չի ծառայեր , այլ՝ Ֆրանսայի եւ ոչ Կալը Ֆրանսան չէ», վիճաբանութիւն-ները պատճառ ղարձած են որ կարճ դա-դար մը տրուի : Նիստի վերաբացման ժա-քոմէ իր հրաժարականը ներկայացուցած է, իրեն հետեւած են 4–5 տարբերատիճան պաշտօնեաներ բայց ժաքոմէ նշանակ -ուած ըլլալով կառավարութեան կողմէ միայն նախարարաց խորհուրդը կրնայ ընդունիլ հրաժարականը : Ոչ ոք կը ճառէն առաջին ծանր տպաւորութիւն կ՚ունենայ : Ոչ ոք կը ծագի Ալժէի մէջ : Կարգ մը զրոյցներու համաձայն նախարարներն ալ չատ ուշ լսած են որ Կալի ճառը երբ արդէն կա -րելի չէր տարակէտ փոխել եւ բոլորն ալ համաձայն չեն եղած անոր բնոյթին :

ՄՈՍԿՈՒԱՅի կարմիր Հրապարակը հր-թիռներ եւ ապատնիներ երեւցան Հոկտեմ-բերեան յեղափոխութեան տարեղարձին առթիւ : Ասոնք առած է կինէի դեպատնը որ խստօրէն պատասպարտած է զաղթատի -րութիւնը Ալժերիոյ, Քոնկոյի եւ Հարա -ւային Ափրիկէի մէջ : Փառքն հիւսած է Խորհրդ. Միութեան որ կ՚օդնէ Ափրիկէ -ցիներուն «առանց քաղաքական ոչ մէկ պայմանի» : Օրուան մարդն էր Մալի -նովսկի որ խիստ ճառ մը խօսած է.— « Աչխարհի մէջ ոչ մէկ ուժ կայ որ կա -րենայ ընդդիմանալ համայնավարութեան յառաջացման : Ոչ մէկուն վրայ յարձակե-լու միտք ունինք, բայց եթէ աչխարհակալ ամէնուներ մեր վրայ յարձակին, այնպէ-սի պատրուակի մը պիտի կրնեն զոր ոչ ոք կրած էր ցարդ» : Մառէչալ Մալինովսքի չէնտած է թէեւ թէ Խորհրդ. Միութիւնը միայն խաղաղութիւն կ՚ուզէ :

կարան մերժած էր :

Ջօր. Կարան այս վկայութեան դէմ հե-տեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ .

— Սեպտեմբեր վեցին, ժամը 18·45ին, ապահովութեան տնօրէն Էրիչ ինծի հե -ռաձայնով հաղորդեց թէ դէպքերը սկսած են եւ միջոցներ պէտք է ձեռք առնել : 1500 զինուոր ուղեց : Հրամայեցի պին-միութիւններուն պատրաստ դտնուիլ : Ժամը 19ին դրաւոր հրահանգն ալ եկաւ՝ ժամը 20ին չարժման անցնելու համար : 18 չոկատ ուղեցին ինծմէ : Ես 15 չոկատ ունէի : Զին. ուժերը չարժման անցած է-ին : Բայց ապահովութեան պետերը չգոր-ծակցեցան զին. ուժերուն հետ : Բանակը ձեռքէն եկածը ըրաւ, բայց հրահանգը ուչ եկած էր եւ ոստիկանները հանդիսա-տես մնացին դէպքին : Կուսակալը ինծի հրամայեց կրակ բանալ տալ խուժանին վրայ, բայց ես չզործադրեցի հրամանը , որովհետեւ մանաւանդ ձեւակերպութիւն-ներ ունի բանակին կրակ բանալ տալը : Չկրցայ :

Կէօքայ պատասխանեց .

— Ես ուելի կանուխ տուած էի հրա -մաններս : Ապահովութեան տնօրէնու -թեան մօտ արձանագրուած են մեր բոլոր հաղորդակցութիւնները : Հոն գրուած է թէ ժամը 5ին լուր տրուած էր Զօր. Կա-րանի, բայց ան չէր գտնուեր իր պաչտօ -նին գլուխը :

Ցետոյ յայտնուեցաւ թէ Սեպտեմբեր 6ին Զօր. Կարան հարցուփորձած էր էթհեմ Մենտերէսի կողմէ, եւ անոր յայտնած՝ թէ դէպքերը կազմակերպուած էին կանխաւ ու Սելանիկի ռումբը իրրեւ ազդանչան ծառայած էր :

Դատավարութիւնը կը չարունակուի :

ԷՋ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԷՍ

ՀՐԱՉԸ — ԿԱՐՊԻՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ ԿԱՄ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԵՀՄԷՏ ԱԼԻ ՊԷՅՐ

Խորունկ ցաւով եւ ափսոսանքով ասի մեր Հրաչին մահուան անակնկալ լուրը: Շատ անգամ վախցած էի անդամ մը եւս տեսնել զինքը, եւ ճակատագիրը ա– նողոք պանուեցաւ: Երեւակայութեամբ վերադարձայ եւս, չատ եւս, 1919 – 22ի շրջանը, մեր գործակցութեան խանդա– վառ ու վտանգաւոր տարիներուն, երբ Հրաչը, իբրեւ գործակատար – քարտու– ղարը Պոլսոյ Կեդրոնական Կոմիտէին, տեւական յարաբերութեան մէջ էր մեզի հետ, եւ խորհրդակցութիւններ կ'ունենա– յինք ահաբեկումի զանազան ծրագիրնե– րու շուրջ: Առոյգ, կենսուրախ երիտա– սարդ, Հրաչը լեցած իրաւաբանական իր ասպարէզը զիջեր ցերեկ գործի վրայ էր, յաճախ կէս – գիշեր մը կը քաշէր ձա– կատամարտի խմբագրատան վերնայարկի մէկ սենեակը, ուր ես ալ մնացի Վահէ Իշխանի ահաբեկման նախորդող զիշերը, երբ ինձմէ աւելի վրդովումի եւ յուզումի մէջ էր ան եւ եղբայրական անսահման հոգածութեամբ անընդհատ ինծի կը նա– յէր, երբեմն քանի մը բառ միայն փոխա– նակելով:

Վայելչակազմ, կենցաղագէտ ու կեն– ցաղասէր, սալոնի տղայ մըն է պիտի ը– սէիր, եթէ չգիտնայիր թէ այդ անխոով ու ինքնազսպ արտաքինին տակ ցեղին վրէժխնդրութեան ինչ անչէջ կրակ մը կը վառէր: Առանց դուլ ու դադարի, կապը կը պահէր Վերին Մարմնի ու մեր տղոց միջեւ, առանց երբեք թերանալու իր պարտականութեան մէջ, միշտ հոգածու եւ ազնուական վարուելակերպով: Մենք կը ցրուէինք, իսկ ան իր պարտականու– թեան գլուխը կը մնար, թէեւ նախանձե– լով մեզմէ, ինչպէս կռահած էինք իր քա– նի մը ժուժկալ խօսքերէն: Ան ալ կը փա– փաքէր վտանգի զօնները մտնել եւ այդ առիթը ներկայացաւ ու Հրաչը իր պար– տականութիւնը հոն ալ կատարեց, քա– ջութեամբ ու ճարտարութեամբ:

Բուն անունով՝ կարապետ կամ կարպիս Փափազեան, բոլորին ծանօթ էր սակայն «Հրաչ» կեղծանունով, որ իսկական ա– նունն էր մեր յեղափոխական քաջարի մարտիկներէն Օսմանեան Պանքալի հե– րոս՝ Հրաչ Թիրեաքեանին:

Թալէաթ եւ Սայիտ Հալիմ Փաշաներուն ահաբեկումները յաջողութեամբ կատար– ուած էին, իսկ կարգ մը մեծ ջարդարար– ներուն փնտուտուքն ու հետապնդումը կը չարունակուէին, խիստ դժուարին պայ– մաններու տակ: Անոնք, այդ ջարդա– րարները, ծայրայեղ խոհեմութեամբ եւ զգուշաւորութեամբ կը չարժէին ու կը տեղափոխուէին միշտ, բայց սուսգած է– ինք թէ կեղծ անուններու տակ կ'ապրէին Գերմանիոյ մայրաքաղաք Պերլինի մէջ, ուր ոստիկանութիւնն ալ խիստ հսկողու– թիւն կը կատարէր եւ աչալուրջ կը հըս– կէր, մասնաւորաբար մեր Սոզոմոնին հերոսական հարուածէն եւ դատավարու– թենէն ետք: Կեղծ անունները անբաւա– կան էին. պէտք է ծպտուէին. այս մա– սին չէին խորհած եւ կամ լեթէ խորհած իսկ ըլլային, պիտի կարենայի՞ն ազատիլ արդարութեան հարուածներէն:

Բնաւ չխորհեցանք ծպտուելու մասին: Բազմամիլիոն բնակչութեամբ այդ մայ– րաքաղաքին մէջ կորսուած անծանօթներ էինք երբ հոն հասանք հինգ – վեց հո– գիով եւ կասկածներ չհրաւիրելու չափ զգուշաւոր եղանք: Եւ կեղծ անուններով՝ ամենահարուստը:

Սակայն կատարեալ ապահովութեան նկատումով եւ փախստական մեծ ոճրա– գործներուն բնակավայրերը ճշդրիտ կեր– պով իմանալու համար, պէտք ունէինք ուշիմ, ճարպիկ եւ քաջ Թրքազէտ ընկե– րոջ մը, որ ձեւով մը մտնէր Թուրք Հրէշ– ներուն որջերը կամ չրջանակին մէջ, ա– ռանց զոյգն կասկածի, զգուշութիւններ կոր– զելու համար:

Այդ մէկը, այդ կամաւորը որ ներկա– յացած էր՝ Հրաչն էր, որ նախապէս ան– ցած էր Պերլին, Մէհմէտ Ալի խալամ – Թուրքի անունով: Բայց, այս անունը ան– բաւական նկատելով, յօժարած էր Թըլ– փատուիլ, որեւէ կասկածի տեղի չտալու, եւ կատարեալ ապահովութեամբ ահաբե– կիչներու ճամբան յարդարելու համար:

Երկու ամիս առաջ հասած էր Պերլին, իբրեւ կեսարացի մեծահարուստի մը ու– սանող – զաւակը, եւ կարճ ատենուան մէջ յաջողած էր գտնել Տրապիզոնի ճի– ւաղ կուսակալ՝ Ճեմալ Ազմի փաչային տղան՝ Էքմելը, մտերմանալ անոր հետ եւ դառնալ անոր զուարճութեան ընկերը եւ տան փնտուած բարեկամը կամ հիւրը, որուն ներկայութեան կարելի էր ամէն բան խօսիլ: Լաւատեղեակ Թրքական բարք ու սովորութիւններուն, անթերի կերպով կատարած էր Թուրք բարեկիրթ, եւ կենցաղագէտ երիտասարդ ուսանողի դերը, ակնածալից կեցուածքով մեծե– րուն՝ Ճեմալ Ազմիին կամ իր բարձրաս– տիճան հիւրերուն ու իթթիհատական գործակիցներուն առջեւ: Սիրելին դար– ձած էր թէ՛ Պէյերուն ու Փաշաներուն եւ թէ Հանըմներուն: Հրաչ կամ Մէհմէտ Ա– լի Պէյը քանի մը անգամ եղած էր Թա– լէաթ փաչայի այրերին ընկերակիցը, ինչ– պէս ուրիշ Հանըմներուն բարեկամը՝ հա– ւաքոյթներու կամ այցելութիւններու ըն– թացքին:

«Ձէյնք ճանչնար զինքը» եւ ան ալ մեզ «չէր ճանչնար»: Արդէն իւրաքանչիւրս զատ զատ տեղեր կը բնակէինք, իսկ Հրա– չը միայն այն ժամանակ, երբ տեսան որ երկու զոզոտիկ ու քնքոյշ ձեռքեր իւ– րենց կը նետէին իւրաքանչիւրին յատկիկ փնջիկ մը:

Տոն Թուան զնաց ննջելու, գլուխը լե– ցուն զմայլելի պատկերներով: Գալով Տոն Կարսիայի, անիկա մտաւ մօտակայ պէյնետուն մը ուր անցուց գիշերուան մեծ մասը:

Հետեւեալ օրը հառաչանքներն ու սերե– կայացուց իր տիրոջը: Յարաբերութեան մանելու ձեւ մըն էր ասիկա: Զայնը սկը– սաւ չնորհակալութիւններով, եւ ապա հարցուց թէ հաճոյականաւ այս պարոնը նոյն անձը չէ՞ր որ այդ առաւօտ կը դի– տուէր Սուրբ Պետրոսի եկեղեցին: Տոն Թուան պատասխանեց թէ դացած էր հոն արդարեւ եւ կորսնցուցած իր հանդստու– թիւնը:

— Ի՞նչպէս ...

— Ձեզ տեսնելով ...

Սառոյցը փշրուածէր: Տոն Թուան Սե– վիլացի ըլլալով զոց դիտէր բոլոր մալ– րիտանական պատմութիւնները, որոնց լեզուն այնքան հարուստ է սիրահարական դրուագներու նկարագրութեանց համար: Իպործ դրաւ իր ճարտասանական տա– ղանդը: Խօսակցութիւնը տեւեց մօտաւո– րապէս մէկ ժամ, երբ յանկարծ, Թերեզա իմացաւ իր հօր ռանտեվուն եւ յայտա– րարեց թէ պէտք բաժնուէին:

Երկու երիտասարդները հեռացան փո– ղոցէն

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽԸ

ԱՅՍ ԱՇԽԱՐՀՈՒՄ

ՎԱՀԱԳՆ ԴՈՆՈՒՄ

ԴԺԲԱԽՏՈՒՄ ՄԱՀՎԱԼ

Ինչպես ցեղս ուրախ էր ապրում, հայրենի հողի վրա ինչպես էր ծաղկում, ինչպես էր ծիծաղում ու երգում, ինչպես էր ամեն ինչ ուրախ ու երջանիկ, ինչպես էր ամեն ինչ ինձ համար սիրելի ու թանկագին... Ամեն ինչ, ամեն ինչ, ամեն ինչ ինձ համար սիրելի ու թանկագին էր, ամեն ինչ ինձ համար ուրախություն էր պատճառում, ամեն ինչ ինձ համար ուրախություն էր պատճառում, ամեն ինչ ինձ համար ուրախություն էր պատճառում

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆՄԱՀ ՀԵՐՈՍ
ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ
ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԵՐԵԿՈՅԹԸ ՏԵՂԻ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ ՇԱԲԱԹ , ՆՈՅԵՄԲԵՐ 12ԻՆ, ԺԱՄԸ 20·30ԻՆ

MAISON DE LA CHIMIE, 28 bis, Rue St-Dominique (Métro Invalides)

ԿԸ ԽՕՍԻՆ՝

ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷՔԵԱՆ-ՊՈՒՍՏԱՔԵԱՆ

եւ

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, Օր· ԳԱԲՈՅԵԱՆ, Պ· ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

եւ

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները հրաւիրուած են իրենց մասնակցութիւնը բերելու յիշատակի այս երեկոյթին :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԱՅՑ ՓԵՌ-ԼԱՇԷԶԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Հ· Յ· Դ· Ռոստոմ խումբը այց մը կազմակերպած է Փեռ – Լաշէզի գերեզ – մանատունը, այս Կիրակի ժամը 15ին .— Ընկերներ՝ Ա· Ահարոնեանի, Ա· Խատիս-եանի, Ռուբէնի, Շ· Միսաքեանի, Զօր· Անդրանիկի, *ինչպէս նաեւ Ազգ· գործիչ-ներ* Գ· Օտեանի եւ Տիգրան Բէկզատեանի *շիրիմներուն :*

ՀԱՒԱՔԱՎԱՅՐ Կամպեթայի մուտքին *առջեւ :*

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ֆ· Կ· Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուհի Տիկին Ա· Զիթունիի եւ իր ընտանեկան պարագաներուն, իր ամուս – նոյն՝ վրացի Տ· Զիթունիի *մահուան տխուր առթիւ եւ Մշակոյթի Տան կը նը – ւիրէ երեսուն Ն· Ֆ·:*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ծուխիս եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները : Թովմասեան եղ – բայրներ (Փարիզ) 200 Ն· Ֆ· դպրոցին : Այրի Տիկին Զուլհակեան հարիւր Ն· Ֆ· իր որդւոյն տեղակալ Հրաչ Զուլհակեանի Ալժերիոյ ճակատէն վերադարձին առի – թով : Պ· Օննիկ Եկէնեան (Փարիզ) գորգ մը իր ծնողաց յիշատակին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Փարիզի Հայ Ազգաւախնամի վարչու – թեան որոշումով, այսուհետեւ, ամէն տարի Նոյեմբեր ամսոյն նախապէս որոշ– եալ թուականի մը հոգեհանգստեան պաշ– տօն պիտի կատարուի Հանգստեան Տու – ներու *համօրէն ննջեցեալներու հոգւոց հանգստեան :*

Առ ի գիտութիւն ուրեմն՝ Ազգատա – խնամի վարչութիւնը կը հաղորդէ ներ – կայից, որ յառաջիկայ Նոյեմբեր 13ին , Կիրակի օր՝ Փարիզի եկեղեցւոյ մէջ՝ նախագահութեամբ Կաթ· Պատ· Սերովբէ Եպիսկ· Մանուկեանի, հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, բոլոր ննջեցեալներու հոգւոց :

Այս առթիւ կը հրաւիրուին ննջեցելոց ընտանիքներն ու պարագաները ինչպէս նաեւ բարեպաշտ հասարակութիւնը ներ – կայ գտնուիլ սոյն արարողութեան :

×

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Այրի Տիկին Թէճիրեան , զաւակները եւ ընտանեկան պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի , յետ պատարագի , ժամը 10·30ին Պուլվ· Օտտոյի Ս· Յակոբ եկեղեցիին մէջ, ի – րենց ողբացեալ ամուսնոյն, հօր եւ եղ – բօր՝

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹԷՃԻՐԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ :

Կը հրաւիրուի ողբացեալի յիշատակը յարգողները :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Դպրոցասէրի տարեկան գեղարուեստա– կան ցերեկոյթը՝ Մարտ 26ին :

ԹՈՔԱՏԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան խնջոյքը տեղի կ'ունենայ Նո– յեմբեր 27ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ , Իսի լէ Մուլինոյի Խրիմեան սրահը :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Հսկող մը Սամուէլ Մուրատեան վար – ժարանին համար : —

Դիմել տեսչութեան՝

26, Rue Troyon, SEVRES (S. et O.)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Երեւանաբնակ Տիկ· Շուշան, Մշոյ Մկ– րագոմ գիւղացի, մօր անունը Խաթուն , կը փնտռէ իր եղբայրը Սմբատ Յովհան – նիսեան, ծանօթ՝ ժամկոչ Գէորգի տղայ անունով որ կ'ապրի Ֆրանսա : Իր հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի գրել՝

M. Haïkaz Assadourian
14, Bd. d'Alsace, Casablanca

Հ. Յ· ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 70 ԱՄԵԱԿԸ
ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ
ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 12ին :

Կը խօսի Ընկ· ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ :

Հ· Յ· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ
ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի ժամը 15·30ին Տէսինի Հ· Յ· Դ· Տան մէջ ընկերական հաւաքոյթ տեղի պիտի ունենայ :

Կը հրաւիրուին Կեդր· Ֆրանսայի Նոր Սերնդականները եւ երիտասարդները :

Ներկայ կը գտնուի Հ· Յ· Դ· Ն· Ս·ի կեդրոնական վարչութեան կողմէ ընկեր ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանական յաջորդ հաւաքոյթը այս Չորեքշաբթի, ժամը 21ին, Քաֆէ Քատէի վերնայարկը :

ԳԻՆԵՁՕՆ

Ի պատիւ Նշան Պէշիկթաշլեանի, *Ա – բեւելք մեկնումին առթիւ :*

Կը հրաւիրուին համակիրները :

ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՈՒՆ
Société Anonyme au Capital de 80.000 N.F.
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Հայ Ազգային Տուն *կոչուած ընկերու – թեան բաժնետէրերը, անանուն ընկերու – թիւն 80·000 Ն· Ֆ· դրամագլուխով , բաժնուած ութ հազար տասը Ն· Ֆրանք– նոց բաժնեթուղթերու, կեդրոնատեղի ու– նենալով Փարիզ,* 32, Րիւ տը Թրէվիզ , *հրաւիրուած են կեդրոնատեղին, Հինգ – շաբթի, 10 Նոյեմբեր 1960, հետեւեալ հարցերուն համար .—*

1) *ժամը 18·30ին արտակարգ ընդհ· ժողով հետեւեալ օրակարգին շուրջ խոր– հրդակցելու համար :*

— *Բարեփոխում կանոնագրի թիւ 17 եւ 20 յօդուածներուն, վարիչներու թիւին վերաբերեալ :*

2) *ժամը 19·15ին Սովորական Ընդհ· ժողով, որուն օրակարգն է՝*

— *Հրաժարում եւ վարիչներու նշանա- կում :*

Արտակարգ ընդհ– ժողովին առաջար – կուած բանաձեւերուն բնագիրը բաժնե – տէրերուն տրամադրութեան տակ պիտի ըլլայ կեդրոնատեղիին մէջ :

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Կնիք (ստորագրութիւն)

Այս ազդը լոյս տեսած է Աֆիշ Փարի- զիէնի *հոկտ· 25ի թիւին մէջ :*

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Միջին տարիքի կին մը գործ կը փըն – տռէ հայ տան մը մէջ, նախընտրաբար ծեր կնոջ մը ընկերութիւն ընելու հա – մար : Դիմել Ազգատախնամին, 32, Րիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9) :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ· Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը այս Կիրակի, Պ· Ֆիլիփի սրճարանը : Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ· վար – չութեան ներկայացուցիչը : Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն անխափ ներկայ գտնուիլ :

Ֆ· Կ· ԽԱՉԻ Իթալիի մասնաճիւղը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկե – րուհիները այս Երկուշաբթի կէսօրէն վերջ ժամը երեքին, ժանթիյիի դպրոցի սրահին մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ· վարչութեան ներկայացուցիչը :

Ֆ· Կ ·ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդ– հանուր ժողովը այս Շաբաթ կէսօրէ ետք ժամը չորսին ընկերուհի Տիկին Ա· Գա – զազեանի բնակարանը, 6 Րիւ Սէն Սիւլ – փիս, Փարիզ (6), մէթրօ Օտէօն :

Օրակարգ .— Ա) Հաշուեքննիչի զեկոյ – ցումը : Բ) Նոր վարչութեան ընտրու – թիւն : Գ) Ընթացիկ կարեւոր հարցեր :

Կը խնդրուի բոլորին ներկայութիւնը :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՆԱՀԱԳԱՅԻՆ
ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Շարժանկարի ներկայացում

ԻՆՉ Է ՊԱՏՄՈՒՄ ԳԵՏԸ
եւ ՓԱՍՏԱՆԿԱՐ ՄԸ

Ի նպաստ իր սաներուն

Երեքշաբթի, Նոյեմբեր 15ին, ժամը 21- ին, Սինեմա Ալհամպրա, Ավընիւ Ժան Ժորէս (Իսի) :

Մուտք՝ 3 Ն· Ֆ·

12 տարեկանէն վար պզտիկներու մուտ– քը ձրի է :

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ

6ՐԴ ՊՏՈՅՏ ՀԱՅ
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՐԶՆԿԱՑԻԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱԶ
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Հինգշաբթի Նոյեմբեր 10, ժամը 21·15– ին, Սալ Շոփէն :

8, Rue Daru

Տոմսերը՝ 2·50, 3·50 եւ 5 Ն·Ֆ· :

Ապահովել Բալուեան գրատունէն , 43 Րիւ Ռիշէ :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ .— Հ· Յ· Դ· Ս· Մինաս – եան ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հը– րաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ (Նոյեմբեր 11), ժամը 21ին, իր նոր հա– ւաքատեղին :

Ներկայ կ'ըլլայ Փարիզի Շրջ· Կոմիտէի ներկայացուցիչը :

ՕՐԱԿԱՐԳ· — Նախապատրաստական աշխատանքներ Հ· Յ· Դ· 31րդ Շրջ· ժո – ղովին առթիւ, եւ այլ խնդիրներ :

Կը խնդրուի ընկերներէն ճշդապահ ըլ – լալ :

ՎԱԼԱՆՍ .— Հ· Յ· Դ· Շրջ· Կոմիտէի ընդհ· ժողովը , այս Շաբաթ երեկոյ, ժամը 8·30ին Ահարոնեան ակումբը: Բո – լոր ընկերներուն ներկայութիւնը պար – տաւորիչ է : Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ .— Փոթորիկ խումբի ժողովը , այս Հինգշաբթի երեկոյ, ժամը 8·30ին , սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օ – րակարգ :

ՓԱՐԻԶ .— Հ· Յ· Դ· Ռաֆֆի խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, Քաֆէ Ռեժանի *առաջին յարկը :*

ԽՈՀԱՐԱՐՈՒՀԻ ԿՈՒԶՈՒԻ

Անտիյիի հանգստեան տան համար կ'ու– զուի փորձառու խոհարարուհի մը :

Մանրամասնութեանց տեղեկանալու համար դիմել Ազգատախնամի գրասեն – եակը, 32 րիւ տը Թրէվիզ :

ՄԱՐՍԻԼԱՀԱՅԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Ամասիոյ Հայր· Միութեան
Երիտասարդացի

ՏԱՐԵԿԱՆ
ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

Նոյեմբեր 10ին, Հինգշաբթի գիշեր մինչեւ լոյս

CLUB, 51, Rue Grignan

Հանրածանօթ

EDDY TOURNEL

Նուագախումբով

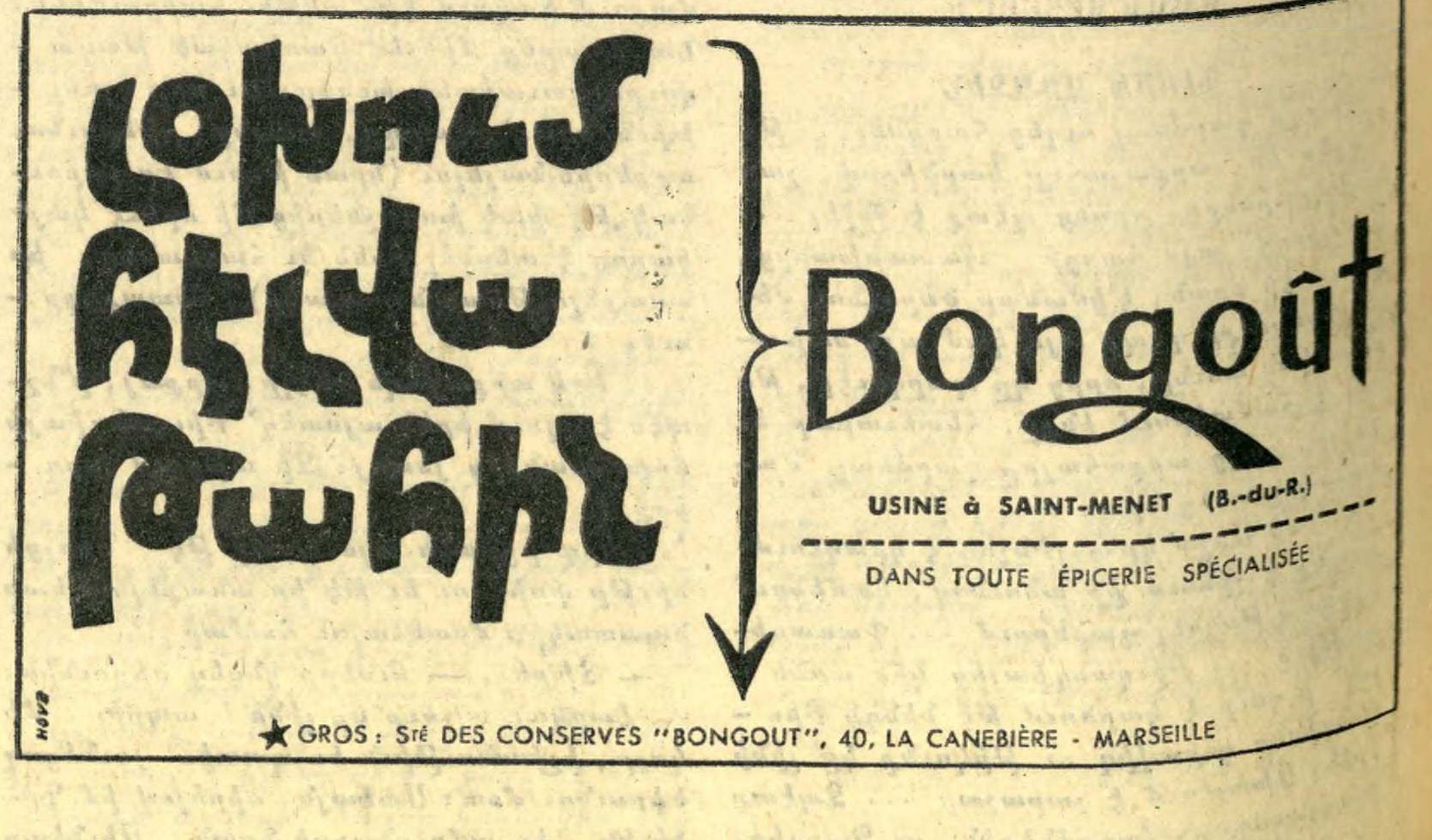

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e
Fondé en 1925 — R. C. Seine 57 A 2731
Téléph. : PRO. 86 - 60 — C. C. P. Paris 15069-82
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ — JEUDI 10 NOVEMBRE 1960

36րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8947 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4748

Օրուան խօսքը

ԾԱՆՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Իսկապէս ծանր կացութիւն կը տիրէ Անատոլուի արեւելեան նահանգներուն մէջ, խոստովանութեամբ իսկ թուրք պաշտօնական դէմքերուն եւ լրագրողներուն:

Զօր. Կիւրսէլ Օգոստոս 13ին Անգարայի մէջ «Թուրք Մշակութային Ընկերակցութեան» առջեւ խօսած ճառով շեշտած էր.

«Լուրջ է կացութիւնը, որուն մէջ կը գտնուինք այսօր: Թուրք գիւղացին տասնեակ 50 – 100 տարի առաջուան տգէտ վիճակը կ'ապրի, երբե՛ք յառաջդիմութիւն չէ ունեցած: Ազգին տգիտութիւնն պատիլ ուզող անմիտներ մէկուն Քըրդըլդաշ, միւսին Թիճանի, ուրիշին Նուրսի կամ Քրիստոնեայ ըսելով բարոյական յուսահատութիւն ստեղծած են: Այսքան անպատակ ազգ չի կրնար ըլլալ»:

Դեմոկրատ կառավարութեան օրով ձեռնարկներ եղան համալսարաններ բանալու արեւելեան նահանգներուն մէջ, ուր տգիտութիւնը սանձարձակ կը գործէ: Էրզրումի մէջ կայ բարձրագոյն վարժարան մը, ուր քանի մը տարիէ ի վեր կը պաշտօնավարեն նաեւ Ֆրանսացի եւ այլ օտար ուսուցիչներ, եւրոպական լեզուներ սորվեցնելու համար: Մեծ թիւ մը չեն կազմեր ուսանողները:

Յաջողութիւն չգտաւ նման փորձ մը Վանի մէջ:

«Անատոլուն ոչ մէկ քայլ յառաջդիմած է» կը հաստատեն նաեւ Պոլսոյ, Անգարայի եւ Իզմիրի համալսարաններու 300 դասախօսները, որոնք վերջերս 25 օրուան շրջապտոյտ մը կատարած էին Անատոլուի մէջ:

Փրոֆ. Ց. Նոյան այցելելէ վերջ Վանի, Պիթլիսի եւ Մուշի նահանգները, յայտարարած է.

«Նկատեցինք որ այս շրջանները յամրօրէն կը հեռանան մեզմէ: Այս պայմաններով յիսուն տարի ետք արեւելեան Անատոլուն բոլորովին օտար պիտի ըլլայ մեզի»:

Ցաւով աւելցուցած է նաեւ, որ իրենց այցելած վայրերուն մէջ «չեն հանդիպած թուրքերէն միակ բառ մը գիտցող կնոջ եւ մանուկի, թէ կինը ծախու ապրանքէ մը տարբեր բան մը չէ: Շատ մը վայրերու մէջ տեսանք բաներ, որոնք իսկապէս ահաւոր էին: Տեսանք թէ մեծ ընտանիքի մը բոլոր անդամները գիշերները մօրէ մերկ կը հանուէին եւ նոյն վերմակին տակ կը մտնէին» (Մարմարա, 27 Հոկտ.):

Եւրոպացի ճամբորդներ եւ զբօսաշրջիկներ, որոնք առիթ ունեցած էին վերջին տարիները այցելելու Անատոլու, նոյն յոռետես կարծիքներն էին յայտնած թուրքերու յետադիմութեան, տգիտութեան եւ թշուառութեան մասին:

Տակաւին շաբաթ մը առաջ Փարիզի հեռատեսիլը ցոյց տուաւ քանի մը պատկերներ Թուրքիոյ ներքին գաւառներէն, — ցնցոտիներ հագած կիներ ու մարդիկ, որ էշերու վրայ նստած կը ճամբորդէին, փոշիի ամպեր բարձրացնելով իրենց ետեւէն: Հին հին դարուց յիշատակ:

Հայկական նահանգներու երբեմնի ծաղկեալ քաղաքները — Էրզրում, Պայազիտ, Վան, Մուշ, Պիթլիս եւայլն ողորմելի վիճակ կը ներկայացնեն այժմ: Նոյնն է կացութիւնը Կարս – Արտահանի շրջանին մէջ: Թուրքեր չեն համարձակիր տուն – տեղ ըլլալ այդ կողմերը, քաջ գիտնալով անշուշտ որ այդ հողերու խսկական տէրերը օր մը չէ օր մը անպայման պիտի գան գրաւելու իրենց «լքեալ» տուներն ու կալուածները:

Քիւրտեր միայն կը բնակին դեռ այնտեղ: Ու եթէ անոնք ալ տեղահանուին, այն ատեն Կիւրսէլ պիտի տիրէ «ի վերայ աւերակաց», արեւելեան նահանգներուն մէջ:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ 35 ՐԴ ՆԱԽԱԳԱՀԸ՝ ՃՈՆ ՔԵՆՆԷՏԻ

ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԱՀԸ 43 ՏԱՐԵԿԱՆ Է, ԴԵՄՈԿՐԱՏ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿԷ

Բոլոր նախատեսութիւնները ճիշդ ելան, այս անգամ եւ Չորեքշաբթի առաւօտեան ժամը 8.30ին (ֆրանսական ժամ) կը հաստատուէր թէ դեմոկրատները շահած են եւ Ճոն Քեննէտի Միացեալ Նահանգներու 35րդ նախագահն է: Եւրոպացիներուն համար արեւմուտք եւ արեւելք երկու պարոն «Ք.» ունին դէմ դէմի (Ք=Քրուշչեւ եւ Ք=Քեննէտի):

Ինչպէս ծանօթ է Միացեալ Նահանգներու նախագահը ուղղակի չընտրուիր, այսինքն ժողովուրդը կ'ընտրէ ընտրական մեծ ժողովի 537 անդամները որոնք Դեկտեմբեր 19ին պաշտօնապէս կ'ընտրեն նախագահը: Նախագահ ընտրուելու համար, թեկնածուն պէտք է 269 ձայն ունենայ ընտրական ժողովին մէջ, Քեննէտի այդ թիւը լայնօրէն անցաւ (329):

Միացեալ Նահանգներու ամէնէն երիտասարդ նախագահն է, հաւանաբար նաեւ ամէնէն հարուստը եւ առաջին կաթողիկէն: Քաջ, յանդուգն, յամառ, փառասէր, Քեննէտի նախ լրագրող եղած է, ապա (1946) քաղաքականութեան մէջ նետուած է եւ 1952ին ծերակուտական ընտրուած: Շրջանաւարտ է Հարվարտի համալսարանէն (իրաւաբանութիւն): Ամուսնացած է Ֆրանսացի մօրմէ՝ Ժագլին Պուվիէի հետ 1953էն ի վեր, ունի աղջիկ մը և կինը երկրորդ զաւկի մը կը սպասէ:

Հաւանական չէ որ ամերիկեան քաղաքականութիւնը մեծ փոփոխութիւններ կրէ դեմոկրատ նախագահ մը ունենալով որոնց ծրագիրն է «բանակցիլ համայնավար աշխարհի հետ բոլոր միջոցներով եւ որեւէ տեղ ցորչափ կարելիութիւն մը ըլլայ յառաջդիմելու առանց սկզբունքի զիջումներ ընելու» ինչպէս քուէարկեցին Լոս Անճըլըսի համագումարին:

Մոսկուայի համար անշուշտ ոչ մէկ տարբերութիւն կայ Քեննէտիի եւ Նիքսընի միջեւ, «ամերիկեան դրամագլուխի նոյն ծրագիրն է», թեկնածուները կը տարբերին միայն ծրագիրը ներկայացնելու ձեւին մէջ, այսինքն բառերը միայն կը փոխուին, կը հաստատէր Թաս գործակալութիւնը արդիւնքներէն առաջ:

Ֆրանսայի համար կարեւոր է Քեննէտիի դիրքը Ալժերիոյ հարցին մասին: 1957ին երբ ցարդ ծերակուտական էր բոլորին ուշադրութիւնը գրաւած էր յայտարարելով. «Ալժերիան դադրած է ֆրանսական հարց մը ըլլալէ եւ այլեւս երբեք պիտի չըլլայ», այս խօսքերը մտահոգութեամբ կը յիշուին Փարիզի մէջ: Որոշ իրարանցում ալ ծագած է զրոյցի մը հետեւանքով, որ կը շրջէր երեքշաբթի օր: Կռթնելով ամերիկեան աղբիւրի մը կը յայտարարուէր թէ Ամերիկան պիտի միջամտէ Ալժերիոյ մէջ եթէ համայնավար վտանգ տեսնէ: Այս առթիւ թէեւ պէտք չէ մոռնալ որ Ալժերիան մաս կազմելով ֆրանսական հողին ենթակայ է Ատլանտեան Ուխտի կանոնագրին, այլ խօսքով Ատլանտեան Ուխտի որոշումով միայն կրնայ որեւէ միջամտութիւն ըլլալ:

Ամէն պարագայի մէջ, մարդը զոր 65 միլիոն ամերիկացի ընտրեցին իբրեւ նախագահ, ծանր պատասխանատուութիւններ ունի ազատ աշխարհի հանդէպ: Կը մնայ գիտնալ թէ Ճոն Քեննէտի օրուան պէտք եղած մա՞րդն է, մարդ մը որ դէպքերէն մեծ ըլլայ, եւ կարենայ տիրապետել իր վարկով եւ խելքով: Ապագան ցոյց կուտայ:

ՀԱՅԵՐԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ՆԻՒԹԵՐ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԵԱՆ

Տեղեկութիւնները որ պիտի տրուին քիչ վարը, զրոյցները որ շրջան կ'ընեն Պոլսոյ մէջ, կ'ուզէք կապեցէք այն հրատարակութեանց՝ որոնք լոյս տեսան թրքական մամուլին մէջ, կ'ուզէք համարեցէք անկախ մեր ընթացքէն:

Իրողութիւն է որ Թուրքերը բաներ մը կ'որոճան յատկապէս «հայ համայնքին» վերաբերմամբ: Գառնուկը, սխալ քայլով մը, ինչպէս տեսանք, պղտորեր է ջուրը, փոյթ չէ: Ըլլալիքն է որ կ'ըլլայ: Բայց լաւ կ'ըլլայ որ Հայութիւնն ալ, գէթ այս անգամ եւ այս մասին, մէկ ձեւով մտածէ, այն համոզումով թէ հանգոյցներ կան, որոնց լուծում մը տալու համար կարելի է շահագրգռել խուլ Եւրոպան ալ, համր Ամերիկան ալ:

Ի վերջոյ հայ ժողովուրդը, ո՛ւր որ ալ գտնուի, ի՛նչ թիւով ալ գտնուի, մորթի գոյնով չէ որ պէտք է հետաքրքրէ քաղաքակիրթ աշխարհը, այլ իր անցեալով:

Եւ կարելի է հետաքրքրել քաղաքակիրթ աշխարհը, քանի դեռ ուշ չէ:

Ահաւասիկ ձեզի խորհրդածութեան նիւթեր:

Պոլսոյ Հայոց պատրիարքարանը հրատարակութեան տուած էր հետեւեալ զեկոյցը.

«Ս. Պատրիարքը, Նոյեմբեր 1ին, Երեքշաբթի օր, Պ. Կ. Աբրահամեանի հետ այցելեց յարգելի կուսակալին: Խօսակցութեան նիւթ եղան համայնքը շահագրգռող կարգ մը կարեւոր խնդիրներ»:

Այսքան: Զեկոյց մը որ հրատարակուած է... բան մը չըսելու համար, կղպուած բերանով: Դիւանագիտական լեզու ստեղծելու մարզա՞նք է որ կը կատարուի:

Կը թուի թէ կղպուած բերնով այս «զեկոյցը» ստեղծած է զրոյցներ, մեկնաբանութիւններ եւ այլ խօսակցութիւններ:

Պոլսոյ Մարմարա թերթը կը գրէ իր Նոյեմբերի վեցի թիւով. —

«Մեր համայնքային բարենպատակ հաստատութիւններու մատակարարման գործերը, մօտ մէկ դարէ ի վեր, կը կատարուէին համաձայն մեր աւանդութիւններուն եւ սովորութիւններուն, որոնք կը կիրարկուէին պետական արտօնութեամբ: Այս հիման վրայ կը գործէին զանազան հոգաբարձութիւններն ու խնամակալութիւնները, որոնք համայնքային քուէներով ընտրուած վարչութեան հսկողութեան ներքեւ, որոշ ժամանակամիջոցի մը համար, կը կատարէին իրենց վստահուած այդ հաստատութիւններու մատակարարման գործը:

Նկատելով որ վերջին վարչութիւնը լրացուցած էր իր գործունէութեան օրինաւոր շրջանը եւ զանազան պատճառներով կորսնցուցած էր իր մեծամասնութիւնը, Պատրիարքարանը պաշտօնապէս դիմած էր պետական իշխանութեան եւ բացատրելէ ետք մեր վարչական մեքենային ժողովրդավար ոգին եւ կազմութիւնը, արտօնութիւն խնդրած էր նոր վարչութեան մը ընտրութեան համար:

Պետական իշխանութիւնները քննելէ ետք այդ դիմումը, անցեալ օր պաշտօնապէս հաղորդած են իրենց տեսակէտը, որ կը տարբերի մեր սովորութիւններէն եւ աւանդութիւններէն, եւ համայնքային բոլոր հաստատութիւններու մատակարարման գործին համար՝ կը նախատեսէ Վաքըֆներու 5404 թիւ օրէնքին կիրարկումը:

Համաձայն այս նոր հրահանգին, մեր բարեսիրական հաստատութիւններուն մատակարար մարմինները պէտք է ընտրուին ուղղակի ժողովուրդին կողմէ եւ պէտք է գործեն անկախ կերպով: Նկատելով որ կը պակսին մանրամասնութիւնները եւ խօսքը չըլլար այդ հաստատութիւններու համագործակցութեան, յայտնի չէ թէ ինչպէս կարելի պիտի ըլլայ մատակարարութիւնը նիւթապէս անբաւարար հաստատութիւններու:

Երկու օր առաջ, Պատրիարքարանի մէկ հաղորդակցութենէն իմացեր էինք որ Ս. Պատրիարք Հայրը այցելած էր մեծայարգ Կուսակալ Զօր. Ռ. Թուլկայի եւ տեսակցած էր համայնքը շահագրգռող կարեւոր հարցերու շուրջ: Այս զրոյցներէն ետք յայտնի կ'ըլլայ թէ Նորին Սրբազնութեան այդ այցելութիւնը մօտէն կապ ունէր այս հարցին հետ: Հակառակ Պատրիարքարանի զգուշաւոր լռութեան, պետական հրահանգի մասին շրջան կ'ընեն զրոյցներ՝ Պատրիարքարանէն դուրս, զանազաններու կողմէ մեկնաբանուած զանազան ձեւով: Այս առթիւ լուսաբանելու համար հանրային կարծիքը, երէկ դիմեցինք Ս. Պատրիարք Հօր, որ թէեւ չհերքեց շրջող զրոյցները, բայց աւելցուց թէ այդ մասին անհրաժեշտ աշխատութիւնները կը կատարուին Պատրիարքարանին կողմէ եւ պաշտօնական հաղորդագրութիւնով մը հանրութիւնը տեղեակ պիտի պահուի վերջնական կացութենէն»:

Ահաւասիկ տեղեկութիւններ, որոնք կը հետաքրքրեն ազատ Հայութիւնը՝ շահագրգռելու չափով ազատ մարդկութիւնը: Խուլը Եւրոպա՞ն է, համրը Ամերիկա՞ն է, թէ Հայութիւնը, — ահա օրուան հարցումը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՏԱԼԻՈՅ թաղապետական ընտրութիւնները, որոշ նահանջ մը յայտնաբերեցին կաթողիկէներու մէջ (Տեմօ – Քրիսթիանի) թէեւ անոնք կը պահեն ներկայացուցչական կարեւոր արժէք մը, ինչ որ կ'ապահովէ Ֆաֆանիի իշխանութեան գլուխ մնալը: Ձախի յառաջդիմութիւն արձանագրեցին երկու ծայրայեղ կուսակցութիւնները՝ համայնավար եւ նոր ֆաշական:

ԽՐՈՒՇՉԵՒ Ատենաուըրի կենացը գաւաթ պարպած է առջի գիշեր, դաշնակցային Գերմանիոյ դեսպանին հետ, Կրեմլինի շքեղ ընդունելութեան ընթացքին:

«ՊԱՏՆԷՇՆԵՐՈՒ դատավարութիւնը» կը շարունակուի միշտ միջադէպերով: Երեքշաբթի օր Տեմարքէի փաստաբանը՝ Իզորնի հարցուց կառավարութեան ներկայացուցիչներուն. — «Որպէսզի այս դատը իմաստ մը ունենայ, պէտք է այո կամ ոչ պատասխանէք սա հարցումին. — Կառավարութիւնը վճռա՞ծ է ֆրանսական Ալժերիան լքել, եթէ միայն այո կրնաք ըսել ուրեմն իրաւունք չունինք հետապնդելու, որովհետեւ ուրիշ մարդ մը արտայայտուած է արդէն նման կառավարութեան մը մասին» (կ'ակնարկէ Տըկոլէի ծանօթ յայտարարութեան, վարչապետ դառնալէ առաջ):

ՓՈՅԻ (Իտալիա) շրջանը ջուրերը կը շարունակեն բարձրանալ աղետալի կացութիւն մը ստեղծելով:

ՔԱԶԱՎՈՒՊՈՒ Նիւ Եորք հասաւ եւ ՄԱԿին ժողովին առջեւ յայտնեց թէ միայն ինք է Քոնկոյի օրինաւոր ղեկավարը: Ռուս պատուիրակը պոռաց «իսկ Լումումպա՞ն»:

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ 75 միլիոն թեթեւ ֆրանք տարեկան պիտի ստանայ Յունուար 20էն, իբրեւ հանգստեան թոշակ: Նախկին նախագահներու այրիները տարեկան 10.000 տոլար կը ստանան:

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԱՌԱՎՈՏԸ ՀԱՆԴԻՍԱՎՈՐ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՈՒԹԵԱՆ ՄԵՋ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀՈՒՆԱԿԱՆ ՀՈՂԱՇՐՋԱՆԸ

ՅԱՋԿ ՀՈՍՔ

Ի. Ա. Ղ ա ֆ ա դ ա ր յ ա ն

Հայաստանի հնագիտական հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ Հայկական լեռնաշխարհը հնագույն ժամանակներից ի վեր եղել է մարդկային բարձր մշակույթի կենտրոններից մեկը։ Այստեղ ապրել են մարդիկ, որոնք ունեցել են զարգացած նյութական մշակույթ, ստեղծագործական բարձր ոգի, ինչպես վկայում են նրանց թողած հարուստ հնագիտական նյութերը։

Հայաստանի հնագիտական հետազոտությունները սկսվել են դեռևս անցյալ դարի վերջին։ Սակայն ցարական Ռուսաստանի տիրապետության տարիներին այդ հետազոտությունները կատարվել են ոչ թե հայ ժողովրդի շահերից ելնելով, այլ ռուս ցարական կառավարության նվաճողական քաղաքականության շահերից ելնելով։ Ռուս ցարական կառավարությունը հետաքրքրվում էր Հայաստանի հնագիտական հետազոտություններով միայն այնքանով, որքանով դրանք կարող էին օգնել նրան հայ ժողովրդի նկատմամբ իր նվաճողական քաղաքականությունը իրագործելու գործում։ Ռուս ցարական կառավարության հնագիտական հետազոտությունների նպատակն էր ապացուցել, որ Հայկական լեռնաշխարհը ռուսական է, որ հայերը ռուսերի նման եկվոր ժողովուրդ են։ Ռուս ցարական կառավարության հնագիտական հետազոտությունների նպատակն էր նաև ապացուցել, որ հայերը ռուսերի նման եկվոր ժողովուրդ են։ Ռուս ցարական կառավարության հնագիտական հետազոտությունների նպատակն էր նաև ապացուցել, որ հայերը ռուսերի նման եկվոր ժողովուրդ են։

Հայոց թագուհին

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՎԱՀԱՆ ՏԱՐՕՆԻ

ԳԼՈՒԽ ՊՎՈՒԵԼ

Տիրիթ ձեռ հղաւ ատաղձ մնալու համար, ինչպէս վճռած էին, մինչեւ որ Տիրիթ կարենայ ոտքի ելլել, եւ ապա միասին մեկնին Տարօն։ Ամէն առաւօտ Տիրիթ կ՚երթար հիւանդին մօտ, կ՚անցնէր անոր քովը ամբողջ օրը, եւ երբ գիշերը կը վերադառնար իր տունը, Գրիգոր Մամիկոնեան կը հարցնէր զինք, թէ ինչպէս անցուցած էր օրը։

— Ինչպէս որ միշտ, — կը պատասխանէր Տիրիթ։ — Ես կարդացի անոր, ինք ալ ինծի պատմեց իր կեանքին մասին։ Ան ալ ինծի նման որբ է, ինչպէս ես, ինչպէս Գրիգոր Մամիկոնեան, ինչպէս Վահան Տարօնի։ Ան ալ ինծի նման ատելութիւն կը տածէ Արշակ Բ.-ի դէմ։ Ան ալ ինծի նման կ՚ուզէ վրէժ լուծել իր ծնողքին համար։ Ան ալ ինծի նման կ՚ուզէ տեսնել Հայաստանը ազատ։

Գրիգոր Մամիկոնեան ժպտեցաւ եւ ըսաւ.

— Ինչպէս կը տեսնես, Տիրիթ, ես ալ քեզի նման որբ եմ։ Ես ալ ատելութիւն կը տածեմ Արշակ Բ.-ի դէմ։ Ես ալ կ՚ուզեմ վրէժ լուծել իմ ծնողքիս համար։ Ես ալ կ՚ուզեմ տեսնել Հայաստանը ազատ։ Ես ալ կ՚ուզեմ, որ Վահան Տարօնի գայ, եւ ես ալ անոր հետ մեկնիմ Տարօն։ Ես ալ կ՚ուզեմ, որ Վահան Տարօնի ինծի հետ ալ այնպէս վարուի, ինչպէս որ քեզի հետ կը վարուի։ Ես ալ կ՚ուզեմ, որ Վահան Տարօնի ինծի հետ ալ հայրական սէր ցուցնէ, ինչպէս որ քեզի հետ կը ցուցնէ։ Ես ալ կ՚ուզեմ, որ Վահան Տարօնի ինծի հետ ալ ըլլայ ուսուցիչ, ինչպէս որ քեզի հետ կ՚ըլլայ։ Ես ալ կ՚ուզեմ, որ Վահան Տարօնի ինծի հետ ալ ըլլայ զինուորական վարժապետ, ինչպէս որ քեզի հետ կ՚ըլլայ։ Ես ալ կ՚ուզեմ, որ Վահան Տարօնի ինծի հետ ալ ըլլայ հայրենասէր, ինչպէս որ քեզի հետ կ՚ըլլայ։ Ես ալ կ՚ուզեմ, որ Վահան Տարօնի ինծի հետ ալ ըլլայ հայրենիքի ազատագրիչ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

Պղանոնէն Մուշեղ Եղնիկեան տասը Ն. Ֆ. (Մեռելոցի առթիւ)։ Փարիզէն՝ Ոմն վաթսուն Ն. Ֆ.։ (Սամսոնլ «Յառաջ»էն)։

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 70 ԱՄԵԱԿԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէի այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8·30-ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ։

Կը նախագահէ՝ Ընկ. ՋԷԲԵԱՆ։

Կը խօսի Ընկ. ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ։

Պիտի ներկայացուի տարպլութենէն առնուած ողբերգութիւն մը՝

« ՑԵՂԻՍ ՎՐԷԺԸ »

Ղեկավարութեամբ՝ դերասան ԹՐԱԳՕՇԻ եւ մասնակցութեամբ Տէսինի կարող ուժերու։

Կը հրաւիրուի Տէսինահայութիւնը անխտիր։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Գրիգոր Քաձվէճեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ եւ մօր՝

ԶԱՊԷԼ ՔԱՀՎԷՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, այս Կիրակի առաւօտ, յետ պատարագի։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

×

Այրի Տիկին Տրդատ Պալեան եւ զաւակը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՏՐԴԱՏ ՊԱԼԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ, այս Կիրակի (Նոյեմբեր 13) Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները։

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Փոն տը Շէրիւի եւ շրջակայքի Հայ Ազգ. Միութիւնը եւ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանեն թէ այս Ուրբաթ (11 Նոյեմբեր) Զինադադարի տօնին առթիւ Տէսինի Տէր Վարագ քհնյ. Աւագեանը Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարէ 1914ի եւ 1939ի հայ նահատակներու հոգւոց համար, տեղւոյս Ս. Գր. Լուսաւորիչ մատրան մէջ, զպրապետութեամբ Պ. Գրիգոր Մարտիրոսեանի։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆՄԱՀ ՀԵՐՈՍ ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԵՐԵԿՈՅԹԸ ՏԵՂԻ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 12ԻՆ, ԺԱՄԸ 20·30ԻՆ

MAISON DE LA CHIMIE, 28 bis, Rue St-Dominique (Métro Invalides)

Հովանաւորող մարմնի անդամներ. — Վահան Փորթուգալեան, Արմենակ Համբարձումեան, Հայկանոյշ Թորոսեան, Յակոբ Արեւեան, Ղեւոնդ Մելոյեան, Հր. Սամուէլեան, Աստղիկ Առաքելեան, Ստեփան Էլչիբէկեան, Արշաւիր Խանէտանեան, Նուպար Յովհաննէսեան, Մկրտիչ Պարսամեան, Տօքթ. Պօղոսեան։

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ՝

ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷՔԵԱՆ-ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ

եւ

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, Օր. ԳԱԲՈՅԵԱՆ, Պ. ԱՐՏԱՇԷՍ ԴՄԲԷԹԵԱՆ

եւ

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները հրաւիրուած են իրենց մասնակցութիւնը բերելու յիշատակի այս երեկոյթին։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԱՅՑ ՓԵՌ-ԼԱՇԷԶԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբը այց մը կազմակերպած է Փեռ-Լաշէզի գերեզմանատունը, այս Կիրակի ժամը 15ին. — Ընկերներ՝ Ա. Ահարոնեանի, Ա. Խատիսեանի, Ռուբէնի, Շ. Միսաքեանի, Զօր. Անդրանիկի, ինչպէս նաեւ Ազգ. գործիչներ Գ. Օտեանի եւ Տիգրան Բէկզատեանի շիրիմներուն։

ՀԱՒԱՔԱՎԱՅՐ կամպեթայի մուտքին առջեւ։

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳ

6ՐԴ ՊՏՈՅՏ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՐԶՆԿԱՑԻԷՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱԶ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Հինգշաբթի Նոյեմբեր 10, ժամը 21·15-ին, Սալ Շոփէն։

8, Rue Daru

Տոմսերը՝ 2·50, 3·50 եւ 5 Ն. Ֆ.։

Ապահովել Բալուեան գրատունէն, 43 Րիւ Ռիշէ։

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի ժամը 15·30ին Տէսինի Հ. Յ. Դ. Տան մէջ ընկերական հաւաքոյթ տեղի պիտի ունենայ։

Կը հրաւիրուին Կեդր. Ֆրանսայի Նոր Սերնդականները եւ երիտասարդները։

Ներկայ կը գտնուի Հ. Յ. Դ. Ն. Ս.ի կեդրոնական վարչութեան կողմէ ընկեր ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՆԱՀԱԳԱՅԻՆ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Շարժանկարի ներկայացում

Ի՞ՆՉ Է ՊԱՏՄՈՒՄ ԳԵՏԸ

եւ ՓԱՍՏԱՆԿԱՐ ՄԸ

Ի նպաստ իր սաներուն

Երեքշաբթի, Նոյեմբեր 15ին, ժամը 21-ին, Սինեմա Ալհամպրա, Ավընիւ ժան ժօրէս (Իսի)։

Մուտք՝ 3 Ն. Ֆ.

12 տարեկանէն վար պզտիկներու մուտքը ձրի է։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. Մ.ի Մարսէյլի Հայուհեաց մասնաճիւղի ամավերջի պարահանդէսը՝ Շաբաթ, Դեկտեմբեր 17, ժամը 22էն մինչեւ լոյս։

ՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՈՒՆ

Société Anonyme au Capital de 80.000 N.F.

32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Հայ Ազգային Տուն կոչուած ընկերութեան բաժնետէրերը, անանուն ընկերութիւն 80·000 Ն. Ֆ. դրամագլուխով, բաժնուած ութ հազար տասը Ն. ֆրանքնոց բաժնեթուղթերու, կեդրոնատեղի ունենալով Փարիզ, 32, Րիւ տը Թրէվիզ, հրաւիրուած են կեդրոնատեղին, Հինգշաբթի, 10 Նոյեմբեր 1960, հետեւեալ հարցերուն համար.—

1) Ժամը 18·30ին արտակարգ ընդհ. ժողով հետեւեալ օրակարգին շուրջ խորհրդակցելու համար։

— Բարեփոխում կանոնագրի թիւ 17 եւ 20 յօդուածներուն, վարիչներու թիւին վերաբերեալ։

2) Ժամը 19·15ին Սովորական Ընդհ. ժողով, որուն օրակարգն է՝

— Հրաժարում եւ վարիչներու նշանակում։

Արտակարգ ընդհ. ժողովին առաջարկուած բանաձեւերուն բնագիրը բաժնետէրերուն տրամադրութեան տակ պիտի ըլլայ կեդրոնատեղին մէջ։

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Կնիք (ստորագրութիւն)

Այս ազդը լոյս տեսած է Աֆիշ Փարիզիէնի հոկտ. 25ի թիւին մէջ։

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ. — Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ (Նոյեմբեր 11), ժամը 21ին, իր նոր հաւաքատեղին։

Ներկայ կ'ըլլայ Փարիզի Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչը։

ՕՐԱԿԱՐԳ. — Նախապատրաստական աշխատանքներ Հ. Յ. Դ. 31րդ Շրջ. ժողովին առթիւ, եւ այլ խնդիրներ։

Կը խնդրուի ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ։

ՎԱԼԱՆՍ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս Շաբաթ երեկոյ, ժամը 8·30ին Ահարոնեան ակումբը։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Կարեւոր օրակարգ։

ՓԱՐԻԶ. — Փոթորիկ խումբի ժողովը, այս Հինգշաբթի երեկոյ, ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. Ռաֆֆի խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, Քաֆէ Ռեժանի առաջին յարկը։

ՄԱՐՍԷՅԼ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ ենթակոմիտէները. —

Հայաստան, այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին։

Զաւարեան, այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին։

Համազասպ, այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին։

Ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչները։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղի ժողովը այս Կիր. ժամը 20·30ին Պ. Ֆիլիփի սրճարանը։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը։ Կը խնդրուի ներկայ բոլոր ընկերուհիներէն անխտիր ներկայ գտնուիլ։ Օրակարգ.— Վարչութեան ընտրութիւն եւ հաշուետուութիւն։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Իթալիի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս Երկուշաբթի կէսօրէն վերջ ժամը երեքին, ժանթիյիի դպրոցի սրահին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհանուր ժողովը այս Շաբաթ կէսօրէ ետք ժամը չորսին ընկերուհի Տիկին Ա. Գագալեանի բնակարանը, 6 Րիւ Սէն Սիւլփիս, Փարիզ (6), մէթրօ Օտէօն։

Օրակարգ.— Ա) Հաշուեքննիչի զեկուցումը։ Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն։ Գ) Ընթացիկ կարեւոր հարցեր։

Կը խնդրուի բոլորէն ներկայութիւնը։

KINOPANORAMA

60, AVENUE DE LA MOTTE-PIQUET

Parking illimité Tél. : FON. 50-50

UN FRANÇAIS A MOSCOU

ԿՐԵՄԼԻՆԻ ԱՆԾԱՆՕԹ ԳԱՆՁԵՐԸ

ԱՐԱՐԱՏԸ

ԵՐԵՒԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ (Զանգեզուր, ձիաւորները, ծաղկեփունջ, հովիւները)

Հինգշաբթի, Շաբաթ, Կիրակի եւ տօնական օրերը՝ երկու ցերեկոյթ 14·30 եւ 16·50, Շաբթու մէջ 15·30

Շաբթու մէջ 2 երեկոյթ 19·15 եւ 21·35

Նոյեմբեր 11, Ուրբաթ երկու ցերեկոյթ ժամը 14·30ին եւ 16·50։

Տոմսերը կարելի է առնել 13 օր առաջ ժամը 11էն 19 եւ Աժանններէն

Գին՝ 4·45 եւ 7·50 Ն. Ֆ.

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e
Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 11 ՆՈՅԵՄԲԵՐ
VENDREDI 11 NOVEMBRE 1960

36րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8948 36EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4749

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎՐԻԺԱՌՈՒ ԲԱԶՈՒԿԸ

Փարիզի մատուռական կեդրոնին՝ Սէնթ Ժընըվիեվի պատմական բարձունքին վըրայ կանգնած է հոյակապ տաճար մը, ճարտարապետական հրաշակերտ մը, որուն երկնասլաց գմբէթը կը տիրապետէ ամբողջ մայրաքաղաքին։

Աշխարհահռչակ Պանթէոնն է այդ։ «Երախտապարտ հայրենիքը իր մեծ մարդոց» աճիւնները ամփոփած է անոր նըկուղներուն մէջ։

Ցրուած չորս հովերուն, տարտղնուած եօթը ծովերու ափերուն վրայ, չունինք նմանօրինակ յուշարձան մը մեր մեծ մարդոց համար։ Մեր սրտերն է, որ խորան ենք դարձուցած։

Հայկական երկնակամարին վրայ կը փայլին շողշողուն աստղեր։ Մեր մեծ մարդիկն են անոնք, ապրած՝ զանազան շրջաններու, Հայկ Նահապետէն մինչեւ մեր օրերը։ Երախտապարտ Հայութիւնը յաւերժական երկիւղածութեամբ անմահացուցած է զանոնք։

Նորագոյն պատմութիւնը ոսկի տառերով արձանագրած է անուններն անոնց, որոնք ծառայած են հայրենիքին եւ զոհուած անոր համար։ Մտքի ու բազուկի հերոսներ։

Անոնցմէ մէկն է Սողոմոն Թէհլիրեան, ծագումով համեստ հայորդի մը, որ Հայոց պատմութեան մէջ անցաւ 15 Մարտ, 1921ին, երբ Պերլինի Հարտընպէրկ փողոցին մէջ մէկ հարուածով դիտապաստ գետին տապալեց Հայութեան մեծագոյն դահիճը, պայթեցնելով անոր ոճրածին ուղեղը։

Հրէշ Թալէաթ, իր ջարդարար ցեղին սադայելական ծրագիրներուն յղացողն ու գործադրողը, մեղսակցութեամբ իր ոճրագործ կուսակցութեան ու մոլեռանդ ազգակիցներուն, ու նաեւ բարեացակամ թոյլտուութեամբ իր քրիստոնեայ մեծ դաշնակցին՝ սարքած էր Մեծ Եղեռնը։ Ու անպատիժ մնացած։

Դաշնակիցները, որոնց դատին զոհ էր գացած Հայութիւնը, չէին յարգած այն հանդիսաւոր խոստումները, զորս շռայլած էին այն նեղ օրերուն, երբ պէտք ունէին հայկական բազուկին՝ յաղթելու համար հասարակաց թշնամիին։

Ջարդարարները ապաստանած Եւրոպայի շքեղ մայրաքաղաքները, շուայտ կեանք կը վարէին, հանգիստ խղճով։ Կը կարծէին թէ փրկած էին իրենց կաշին։ Կը յուսային թէ ո՛չ ոք հաշիւ պիտի պահանջէր իրենցմէ։

Սակայն Հայութեան մարտական կուսակցութիւնը արթուն կը հսկէր։ Իր հետախուզութիւնները ի վերջոյ երեւան կը հանէին ոճրագործներու որջերը։

Պերլինի մէջ պայթող գնդակը սարսափի կը մատնէր մութին մէջ ծուարած ջարդարարները։

Իսկ վրէժխնդիր Հայութիւնը սփոփանքի լայն շունչ մը կը քաշէր։ Իր կուրծքը հպարտութեամբ կ'ուռէր։ Ցիրուցան Հայերը խրախճանքներ կը սարքէին ամէն կողմ, ի սփիւռս աշխարհի։ Մեր նահատակներու անբիծ հոգիները կը խայտային անդենականին մէջ։

Երիտասարդ Սողոմոնի վրիժառու բազուկը վերջապէ՛ս փրկած էր Հայուն պատիւը։

Ուրիշ անձնազոհ հերոսներ պիտի յաջորդէին իրեն, շարունակելու համար ըսկսուած գործը։ Իրարու ետեւէ շանսատակ պիտի ըլլային Ճիւանշիր, Սայիտ Հալիմ փաշա, Պէհաէտտին Շաքիր, Ճէմալ Ազմի եւ Ճէմալ փաշա՝ Պոլսոյ, Հռոմի, Պերլինի եւ Թիֆլիսի պողոտաներուն վրայ։

Ազատատենչ Հայութիւնը միշտ երախտագիտութեամբ պիտի յիշէ իր հերոսները։

ՀՐԱՆԴ ՍԱՄՈՒԷԼ

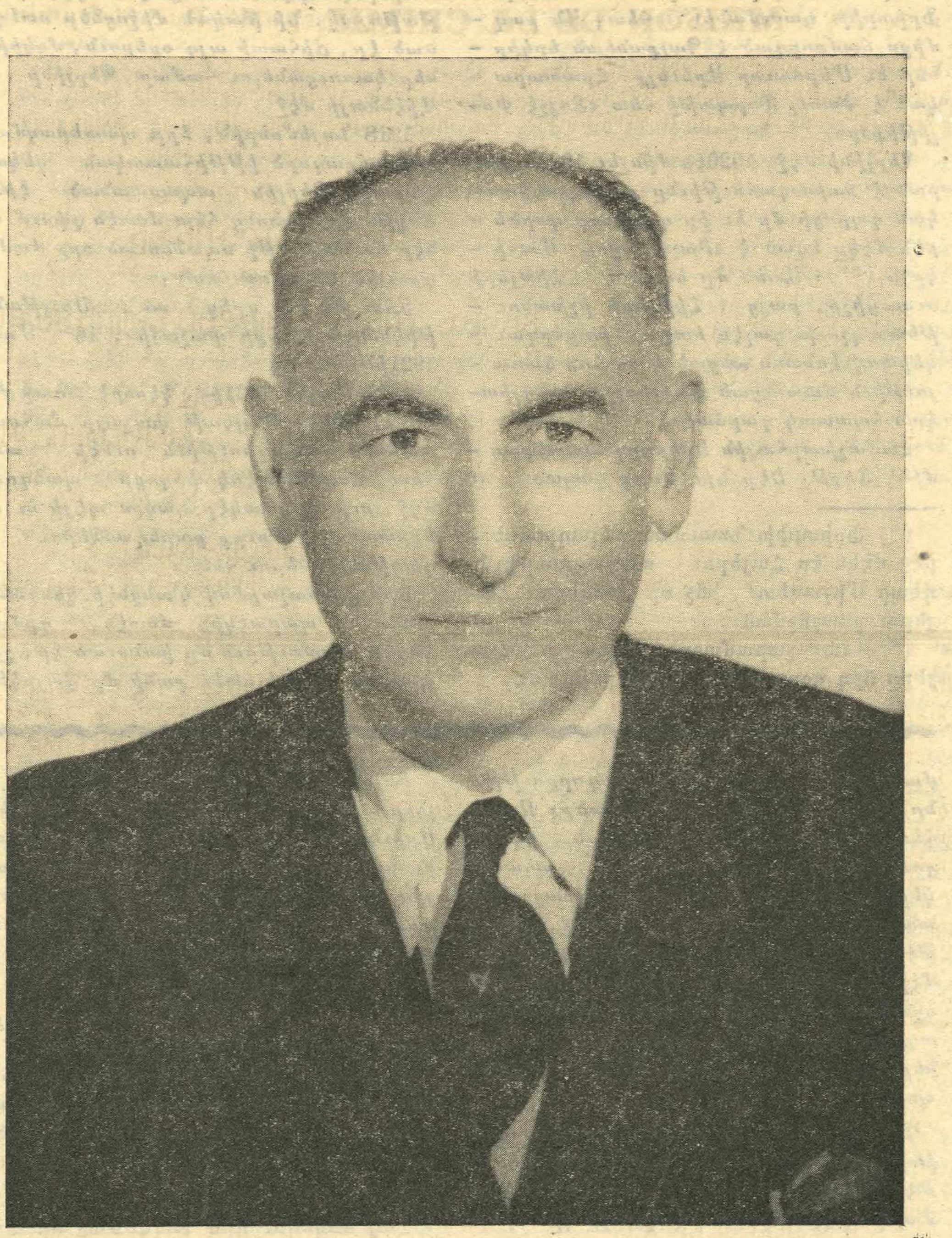

ԱԶԳ. ԱՆՄԱՀ ՀԵՐՈՍ ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ

Ձօն

Եղէգնեայ գըրչով երգեցի փառքեր,
— Քեզի ընծա՛յ, իմ հայրենիք —
Սօսեաց անտառէն էի զայն կըտրեր…
— Քեզի ընծա՛յ, հին հայրենիք —
Եղէգնեայ գըրչով երգեցի ճուրմեր,
Ընդ եղեգան փող լո՛յս ելանէր։

Եղէգնեայ գըրչով երգեցի կարօտ,
— Ձեզի ընծա՛յ, հայ պանդուխտներ —
Ան տարաշխարհիկ բոյսի մ'էր ծըղօտ…
— Ձեզի ընծա՛յ, հէգ պանդուխտներ —
Եղէգնեայ գըրչով երգեցի հարսեր,
Ընդ եղեգան փող ո՛ղբ ելանէր։

Եղէգնեայ գըրչով երգեցի արիւն,
— Ձեզի ընծա՛յ, սուրբ զոհեր —
Ան ծլած էր մոխրի մէջ իբրեւ կընիւն…
— Ձեզի ընծա՛յ, կրակի զոհեր —
Եղէգնեայ գըրչով երգեցի վէրքեր,
Ընդ եղեգան փող ո՛ղբ ելանէր։

Եղէգնեայ գըրչով որբ տունս երգեցի.
— Քեզի ընծա՛յ, հայր ալեհեր —
Ցամքած աղբիւրէն մեր զայն յօտեցի,
— Քեզի ընծա՛յ, մայր կարեվէր —
Եղէգնեայ գըրչով օճախս երգեցի,
Ընդ եղեգան փող ծուխ ելանէր։

Ու պայքա՛ր, պայքա՛ր, պայքա՛ր
երգեցի,
— Ձեզի ընծա՛յ, հայ մարտիկներ —
Գրիչս եղաւ անթրոց սրտերու հնոցի,
— Ձեզի ընծա՛յ, քաջ մարտիկներ —
Եղէգնեայ գըրչով վրէժ երգեցի,
Ընդ եղեգան փող բոց ելանէր։

Դ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԻՔՍԸՆ առաջինն եղած է շնորհաւորելու իր մրցակիցին՝ Քեննէտիի յաղթանակը եւ խոստացած՝ անվերապահ աջակցութիւն։ Նախագահ Այզընհաուըր եւ տը Կոլ, իրենց կարգին, շնորհաւորած են հեռագրով, Խրուշչեւ իր շնորհաւորական հեռագրին մէջ մաղթած է որ Խ. Միութեան և Ամերիկայի յարաբերութիւնները ասկէ ետք ըլլան այնպէս, ինչպէս եղած են Ռուզվելթի ժամանակ։ Վատիկանը ուրախ է որ Կաթողիկէ մը նախագահ ընտրուեցաւ։ Ֆրանսացի երեսփոխաններ ընդհանրապէս գոհ են, Պինոյի կարծիքը ուզած են առնել բայց նախկին վարչապետը ըսած է «Ես Ամերիկայի ներքին հարցերուն մասին կարծիք չեմ յայտներ, չեմ սիրեր որ Ամերիկացիք ալ Ֆրանսայի ներքին հարցերու մասին կարծիք յայտնեն»։ Ընդհանրապէս աշխարհը շատ բան կը սպասէ այս երիտասարդ անծանօթէն։ Վերջին տեղեկութեանց համաձայն Քեննէտի ստացած է 32.232.942 ձայն, իսկ Նիքսըն 31.853.302։ Տարբերութիւնը 0.6 առ հարիւր է։

ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ որոշած է պաշտօնազրկել Անտրէ Ժաքոմէն, որ ինչպէս գրած էինք, տարակարծիք գտնուելով տը Կոլի վերջին ճառին հետ հրաժարած էր Ալժերիոյ պատուիրակութենէն։ Իրեն կը յաջորդէ, նախարարներու խորհուրդի որոշումով՝ Մաքս Մուլէն։ Ժաքոմէ պաշտօնազրկուած է նաեւ պետական խորհրդատուի իր պաշտօնէն, թէեւ այս վերջին լուրը հաստատուած չէ։

ԹՈՒՆՈՒԶԻ մէջ Ալժ. Ազատ. Ճակատը վերջացուց այն ժողովը զոր սկսած էր տը Կոլի ճառին վաղորդայնին։ Ոչ մէկ զեկոյց հրատարակուեցաւ այս առթիւ։ Կը թուի թէ Ֆերհաթ Ապպաս համաձայն չէ տը Կոլի «Ալժերական Հանրապետութեան» եւ միտք չունի բանակցելու։

«ԿԱՊՈՅՏ ՍԱՂԱՒԱՐՏՆԵՐԸ» զինուորական գործողութեան ձեռնարկեցին Քաթանկայի հարաւ-արեւմտեան շրջանին մէջ, ուր, առջի օր, տասը իրլանտացի զինուորներ սպաննուած էին, Պալիւպաներու կողմէ։

ՊՕՏՈՒԷՆԻ եւ Ֆապիոլայի ամուսնութիւնը տեղի պիտի ունենայ Դեկտեմբեր 15ին։ Ներկայ պիտի ըլլան միայն երեք գահակալներ (Շուէտ, Հոլանտա, Լիւքսանպուր)։

ԼԱՏԻՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ կարգ մը երկիրներուն մէջ՝ Արժանթին, Պրազիլ եւ Չիլի ընկերային տագնապ մը ծայր տուած է։ Բանուորական ընկերակցութիւնները գործադուլ հռչակած են։ Կառավարութիւնները մտահոգ են, որովհետեւ համայնավար ձեռնարկ կը նկատեն։

ՉԻՆԱԴԱԴԱՐԻ տարեդարձին առթիւ Յառաջ վաղը լոյս չի տեսներ։

ՏԽՐՈՒՆԻ
ՄԱՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Ցաւով կ'իմանանք թէ երեքշաբթի օր, ուղեղային արիւնահոսութեան հետեւանքով յանկարծամահ եղած է Մաննիկ Պէրպէրեան։

Մեր ողբացեալ աշխատակիցը, բնիկ Սկիւտարցի, շուրջ 75 տարեկան, դուստրն էր ծանօթ դաստիարակ Ռեթէոս Պէրպէրեանի, հիմնադիր համանուն վարժարանի։ Գրականութեան նուիրուած էր երիտասարդ տարիքէն եւ հրատարակած է քանի մը գիրքեր ֆրանսերէնթէ հայերէն։ Աշխատակցած է Հայրենիք ամսագրին եւ վերջերս՝ Յառաջին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Շաբաթ, ժամը 16ին, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Պանեէօյի մատուռականներու դամբարանը։

ՀԵՐՈՍԱՊԱՏՈՒՄ

«Եղեգնեայ գրչով վրէժ երգեցի,
«Ընդ եղեգան փող բոց ելանէր...»
Դ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ

Յիշատակի սգահանդէսներն ընդհանրապէս մեր սիրելիները վերապրելու ամէնէն մարդկային արտայայտութիւններն են: Անոնք իրենց հետ կը բերեն թէեւ ողբ ու վիշտ, բայց միեւնոյն ատեն՝ հոգեկան ինքնամփոփում, անցած օրերու կարօտն ու մտերիմներու յաճախանքը :

Այս նոյն մտածումները կ'ունենամ մանաւանդ, երբ ազգային հերոսին, Սողոմոն Թէհլիրեանի նուիրուած երեկոյթին համար յիշատակի քանի մը խօսք գրի առնել նուիրական պարտականութիւն մը կը նկատեմ :

Գաւառացի այս համեստ, պարզ, իր ստուերէն վախցող եւ վրէժխնդիր ճշմարիտ Հայը քանի մը տարիներ առաջ մեր մէջ երեւցաւ, աննշմարելի կերպով : Կը խուսափէր երբ մարդիկ իր տուած աստուածային հարուածին մասին որեւէ ակնարկութիւն կ'ուզէին ընել, երբ երախտագիտական արտայայտութիւնով մը փառաբանել կ'ուզէին զինքը: Իր համեստութիւնն ու պարզութիւնը չէին ախորժեր նման երեւոյթներէն, իբր թէ բան մը ըրած չըլլար: Իր սիրեցեալ մօրը եւ եղբօրը, ինչպէս նաեւ բազմահազար մայրերուն եւ եղբայրներուն ուրուականներուն թելադրութիւնը կատարած ըլլալու անսահման գոհունակութիւնը միայն հըպարտութիւն կը պատճառէր: Ապրիլ ըսկսած էր միայն այն ատեն, երբ հետեւելով ու հետամտելով, իր որսը ծուղակը ձգած էր եւ գնդակը արձակած...:

Ինչ որ պատմած է իր «Վերյիշումներ»ուն մէջ, կենդանի վկայաբանութիւն մըն է եղերերգութիւն մը ըլլալէ աւելի նոր օրերու անօրինակ դիւցազներգութիւն մըն է, պատմուած այնքան յուզումով ու արցունքով : Ծանր երդումներով փակեր էի, կ'ըսէր, կեանքիս բոլոր ուղիները, քանի այդ հրէշը ողջ էր: Գիշերներն իբարու կը յաջորդէին: Մղձաւանջային երազներ, որոնց մէջ գլխաւոր դերակատարը մայրս էր: Կը տեսնէի զինքը երազիս մէջ, զանազան տեղեր եւ տարբեր վիճակներու մէջ: Իր բոլոր ըսածները միշտ կը դառնային Թալէաթի մահուան շուրջ : Փոթորկոտ գիշեր մը մայրս պատուհանս ծեծեց, նայեցայ, ցոյց տուաւ իր արիւնաներկ պարանոցը: Արթնցայ: Սարսափահար վեր ցատկեցի: Մօտեցայ պատուհանին, դուրսը տեղատարափ էր ...:

Երազահանները կրնան ամէն տեսակ մեկնութիւն տալ: Իրականութիւնն այն էր, որ Պոստոնէն մինչեւ Պերլին, որսին հետքերուն հետեւելով, գիշեր ու ցերեկ, Սողոմոն Թէհլիրեան զգայախաբ վիճակ մը ապրած էր, աւելի ճիշդ ապրած չէր մարդկային հանդիսան ու անդորրութիւնը, մինչեւ գերագոյն հարուածը: Որովհետեւ պատասխանատուութեան զգացումը խիստ ծանր, դառն ու ահաւոր կերպով կը ճնշէր իր հոգիին վրայ: Գիտակցութիւնը արթուն էր իր մէջ, գիտէր թէ ո՛ւր կը քալէր եւ ի՛նչ պիտի ընէր: Իր մէջ կ'արթննար նաեւ սիրոյ մարդկային զգացումը Անահիտ անունով մանկամարդ աղջկան մը հանդէպ, բիւրաւոր Անահիտներուն վրէժն ալ պիտի լուծէր այդ կերպով :

Ի՜նչպէս չկրկնել քանի մը սովորական խորհրդածութիւններ, որոնք Սողոմոն Թէհլիրեանի անձին մէջ գերագոյն ճըշմարտութիւններու արձագանգը կը բերեն :

Հայ ժողովուրդը արիւնաքամ եւ հալածական, արդարութեան կը սպասէր յաղթանակներէն: Համատարած լքում եւ յուսահատութիւն կը տիրէին: Աւերակ ամէն կողմ եւ մանաւանդ ապագայի անորոշութիւն եւ յուսախաբութիւն: Եւ ահաւասիկ Սողոմոն Թէհլիրեանի գնդակը կը պայթի այն մայրաքաղաքին մէջ, ուր չարիքի, ոճիրի եւ տեղահանութեան ոստայնը կը հիւսուէր: Եւ գնդակը կ'ուղղուէր մեծ ոճրագործին կուրծքին, զայն դիտապաստ գետին փռելով ...:

Բոլոր ոճրագործները կը ցնցուէին ի լուր արդարութեան եւ վրէժի ձայնին : Արիւնաքամ Հայը արթուն էր սակայն մանաւանդ այն պահուն, երբ մարդկային խիղճը մեռած էր, եւ հայ ժողովուրդին մէկ զաւակը կուգար ապացուցանելու թէ պատուոյ զգացումը մեռած չէր մեր ժողովուրդին մէջ ...:

Պէ՞տք կայ գրելու Սողոմոն Թէհլիրեանի կենսագրութիւնը, պատմելու իր մանկութեան, պատանեկութեան եւ երիտասարդութեան դրուագները: Կը բաւէ հայկական Հերոսապատումին մէջ մեծատառ արձանագրել իր անունը հետեւեալ բառերով .—

Հայ ժողովուրդին Գողգոթան ծրագրող ու գործադրող մեծ ոճրագործին մեծ վրիժառուն, ազգային հերոս՝ ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ :

Ան իր տեղն ունի մեր միտքերուն, սիրտերուն եւ հոգիներուն մէջ, իբրեւ բարոյական փոխարինութիւն մը, եթէ երբեք իր կեանքին վերջին տարիները ազգովին եւ մարդկայնօրէն մեր պարտականութիւնը չկատարեցինք տանելի եւ անդորր կեանք մը ապահովելով իրեն, որուն այնքան արժանի էր ...:

ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՏՈՔԹ. ԵԷՔ ԵՒ ԹԱԼԷԱԹԻ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ա.

Համագերմանութեան եւ համաթրքութեան ջատագով գերման քաղաքագէտ եւ գրող Տոքթ. Էռնսթ Եէք մօտիկ կապեր ունէր համագերմանութեան տեսաբան Ֆրիտրիխ Նաումանի(*) հետ: Ան բազմիցս ճամբորդած է Պալքանեան երկիրներ եւ Մերձաւոր Արեւելք: Հրատարակած է Փաուլ Ռորպախի հետ «Տոյչէ Փոլիթիք»ը:

Պերլինի մէջ, 1920էն մինչեւ 1933, վարած է նախագահութիւնը քաղաքագիտական դպրոցի մը եւ իր գլխաւոր գործերէն մէկը եղած է «Բարձրացող Մահիկը» (**): Ատեն մը եղած է Հիթլերի ուսուցիչը, բայց, Հիթլերի իշխանութեան գլուխ գալէն ետք, խորհրդաւոր կերպով Լոնտոն անցած է եւ հոն ծառայութիւն մատուցած Անգլիոյ եւ անգլիական հպատակ դարձած :

Համաշխարհային Երկրորդ պատերազմին՝ Տոքթ. Եէք Նիւ Եորք գացած եւ Քոլոմպիա համալսարանին մէջ դասախօսած էր Մերձաւոր Արեւելքի հարցերուն մասին: Հրատարակած էր նաեւ թրքասիրական գիրքեր :

Համաշխարհային Առաջին պատերազմին (1914 – 18) Եէք կը գտնուէր Թուրքիա, հիմնած էր Թուրքեւգերման ընկերակցութիւն մը, որուն անդամներուն թիւը հասաւ հինգ հազարի: Հանգանակած էր երկու միլիոն տոլար: Գերմանիա ուսանելու համար ղրկուելիք երկու հազար թուրք ուսանողներուն իբրեւ կրթաթոշակ: Նիւթական միջոցներ ստեղծած էր, ճիհատի այդ օրերուն, մզկիթներ կառուցանելու համար Պերլինի եւ Վիէննայի մէջ:

1918 Նոյեմբերին, երբ պատերազմական ոճրագործ իթթիհատական ղեկավարները Պերլին ապաստանած էին, Տոքթ. Եէք անոնց հետ մօտէն շփում ունէր եւ Թալէաթի սպաննուած օրը ժամադրուած էր անոր հետ :

Ահա թէ ինչ գրեց ան՝ Սուլթանին թիկնապահ Ջեքի փաշային, 16 Մարտ 1921ին:

« 15 Մարտ 1921ին, կէսօրէ առաջ ժամը 11·30ին, Թալէաթ փաշայի մահուան պահուն ժամադրութիւն ունէի անոր հետ, Հարտենպէրկ փողոցի պանդոկին մէջ, ուր կը բնակէր Նազըմ պէյի եւ այլ երիտասարդ Թուրք բարեկամներու եւ դաղթականներու հետ :

Երբ ինքնաշարժով կ'անցնէի կենդանաբանական պարտէզին մօտէն, դիմացի կողմը բազմութիւն մը խռնուած էր, չըսպասեցի, որովհետեւ քանի մը վայրկեան ուշացած էի եւ չէի ուզեր, որ Թալէաթ ժամադրութեանս համար ինծի սպասէր :

Կանգ առի Հարտենպէրկ փողոցի թիւ 4 շէնքին առջեւ, ուր ան կ'ապրէր: Սանդուխներէն արագօրէն վեր ելայ: Զանգակը հնչեցուցի եւ երբ կը սպասէի դրան բացուելուն, ներսէն լսեցի կնոջ մը լալու ձայնը եւ հառաչալից աղաղակները: Դուռը բացուեցաւ: Նազըմ պէյ առջեւս կեցած էր եւ ըսաւ.— «Փա՛ռք Ալլահին, որ հոս հասար: Օգնեցէք մեզի, Թալէաթին դիակը ստանալու համար: Ան ինկած կը մնայ փողոցին մէջ, քանի մը տուն վար, սանդխամատի մը վրայ, ուր սպաննուեցաւ Հայու մը կողմէ: Իսկ ոստիկանութիւնը չի յանձներ մարմինը, մինչեւ որ պատկանեալ պաշտօնատան մարդիկը գան, եւ ատիկա ժամեր կրնայ տեւել »:

Աճապարեցի անոր հետ երթալու սպանութեան վայրը: Յառաջացայ ամբոխին մէջէն, ոստիկանական պաշտօնեային ներկայացուցի պաշտօնաթուղթերս եւ խնդրեցի, որ դիակը անմիջապէս մեզի յանձնուի: Բայց ոստիկանը ինծի պատասխանեց ճիշդ այն ձեւով, ինչ ձեւով որ Նազըմ պէյի ըսած էր, թէ պէտք էր սպասել, մինչեւ որ պատկան պաշտօնատան անձերը գային :

Հարցուցի, թէ ի՞նչ հարկ կայ այդ ձեւակերպութիւններուն՝ այս տեսակ խնդրի մը մէջ, երբ այնքան ակնյայտնի է, եւ կը վերաբերի դաշնակից Թուրքիոյ ամենաբարձր նախկին պաշտօնեային՝ Մեծ Վեզիրին :

Ոստիկանութեան պաշտօնեան ցաւ յայտնեց, բայց աւելցուց, որ տարբեր ձեւով չի կրնար շարժիլ :

Վերջապէս համոզեցի զինք, որ ինծի ոստիկան մը ընկերացնէ քովի տունը երթալու եւ հեռաձայնելու: Ոստիկանութեան ընդհանուր կեդրոնին պատասխանատու դրասենեակէն խնդրեցի, շեշտելով որ փողոցին մէջ դիտապաստ ինկած մարդը, կերպով մը, Թուրքիոյ Պիզմարքն էր եւ պատերազմին մէջ մեր հաւատարիմ զինակիցը :

Վերջապէս յաջողեցայ եւ ոստիկանական կեդրոնը տեղեկացուց քովս կեցած ոստիկանին, որ ես արտօնուած եմ Թալէաթի դիակը փոխադրելու անմիջապէս՝ Շարլոթենպուրկի մէջ մեռած եւ ինքնութիւնը անյայտ դիակներու տունը :

Աճապարանքով գացինք մօտակայ ոստիկանատունը, պահանջելու կարմիր խաչի շրջուն հիւանդանոցի կառքը եւ Թալէաթի դիակը բերինք դիազննարան, ուր կային նաեւ ուրիշ դիակներ: Թալէաթի գլուխին ետեւի մասը ծակած էր հայ ուսանողին գնդակով, որ արձակուած էր շատ մօտէն: Գանկը ամբողջովին ջախջախուած էր :

Հայը դատարան պիտի տարուի, բայց կը վախնամ որ ներկայ արտաքին նախարար Ռոզէնը, յայտնապէս հակաթուրք եւ հին թարգման մը, դատը դնէ քաղաքական գետնի վրայ: Ռոզէն այնքան կարճատես է, որ հաճոյք կը զգայ՝ պարծենալով, թէ «այլեւս ոչ մէկ ատեն Գերմանիա

(*) Ֆրիտրիխ Նաումանն թելադրողներէն մէկն էր Հայերու տարագրութիւնը դէպի Միջագետք, ինչ որ յանգեցաւ Հայերու բնաջնջման :

(**) Եէք չարամտօրէն կ'ըսէ, թէ Հայերը 5րդ զօրասիւն էին Թուրքիոյ մէջ :

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՔԱՒԱՐԱՆԻ ՀՈԳԻՆԵՐԸ

Եկեղեցիին դրան առջեւ, Տոն Ժուան ուզեց իր սուրը տեղաւորել պատեանին մէջ, խորհելով թէ անպատշաճ էր որ քրիստոնեայ մը զէն ի ձեռին մտնէր Աստուծոյ տունէն ներս: Եւ սակայն, սուրը ներս չէր մտներ պատեանէն: Այն ժամանակ, Տոն Ժուան մօտէն դիտելով զայն, տեսաւ որ իր սեփական սուրը չէր իր ձեռքերուն մէջ: Տոն Կարսիա փոխանակ իր սուրը բերելու, աճապարանօք առած էր ուրիշ մը, կամ հաւանաբար սպանեալին՝ Տոն Քրիստոպալի սուրը :

Պարագան ծանր էր: Տոն Ժուան իմացուց խնդիրը Տոն Կարսիային : Այս վերջինը յօնքերը պոստեց, շրթունքները խածաւ, քանի մը քայլ առաւ, մինչդեռ Տոն Ժուան, բոլորովին շշմած, կ'ապրէր ոչ թէ խղճահարութեան այլ մտատանջութեան պահեր :

Քառորդ ժամու լռութենէ մը ետք, որուն ընթացքին Տոն Կարսիա մտքէն իսկ չանցուց կշտամբել իր ընկերը եւ ըսել անոր՝ «ինչո՞ւ ձեր սուրը գետինը ձգեցիք», այլ ընդհակառակն, բռնելով անոր թեւէն ըսաւ .

— Եկէք ինծի հետ, գտայ ճարը ...

Այդ միջոցին, քահանայ մը դուրս գալով եկեղեցիէն, կը պատրաստուէր մեկնելու, երբ Տոն Կարսիա կանգնեցուց զայն :

— Արդեօք մեծանուն գիտուն Հայր Կոմեզի հետ չէ՞ որ պատիւ ունիմ խօսելու:

— Դժբախտաբար, պատասխանեց կրօնաւորը, գիտուն մը չեմ: Կը կոչուիմ Հայր Մանուէլ Թորտոյա, պատրաստ ձեզի ծառայելու :

— Տէր Հայր, ըսաւ Տոն Կարսիա, դուք այն անձն էք արդարեւ որուն կը փափաքէի խօսիլ այս պահուս: Խնդիրը կը կայանայ խղճմտանքի հարցի մը վրայ, եւ եթէ չեմ սխալիր դուք հեղինակն էք «Խղճմտանքի Հարց» հանրածանօթ ուսումնասիրութեան, որ այնքան աղմուկ հանեց Մատրիտի մէջ :

Քահանան, սնապարծութեան մեղքէն հրապուրուելով պահ մը, կակազելով պատասխանեց թէ ինք հեղինակը չէր թէեւ այդ ուսումնասիրութեան (որ իրականութեան մէջ գոյութիւն իսկ չունէր) եւ սակայն զբաղած էր այդ հարցերով :

Տոն Կարսիա շարունակեց .

— Տէր Հայր, ահաւասիկ երկու խօսքով պարզեմ ձեզի այն հարցը որուն մասին կը փափաքէի ձեր խորհուրդին դիմել : Բարեկամներէս մէկը, այսօր իսկ, ժամ մը առաջ, իր ճամբուն վրայ կը հանդիպի մարդու մը որ իրեն կ'ըսէ. «Պարոն, երկու քայլ անդին պիտի մենամարտիմ, հակառակորդս սուր մը ունի որ իմինէս երկար է, հաճեցէք ձերը փոխ տալ ինծի որպէսզի մեր զէնքերը հաւասար ըլլան »: Բարեկամս կը փոխէ իր սուրը անծանօթին սուրին հետ: Փողոցին անկիւնը միջոց մը կը սպասէ որպէսզի երկու հակառակորդներուն կռիւը վերջանայ, պահ մը չլսելով այլեւս սուրերու չաչիւնին աղմուկը, կը մօտենայ եւ ի՜նչ կը տեսնէ : Դիակ մը, որուն սրտին մէջ էր մխուած քիչ առաջ իր փոխ տուած սուրը: Այդ վայրկեանէն սկսեալ, բարեկամս կը գալարուի յուսահատութեան նոպայի մը մէջ, կ'ափսոսայ իր հաճոյակատարութիւնը եւ կը վախնայ մահացու մեղք մը գործած ըլլալէ: Ես կը ջանամ զինքը համոզել թէ՝ մեղք մը չէ որ գործած էր, որովհետեւ եթէ չտար իր սուրը պատճառ պիտի դառնար որ երկու հակառակորդները կռուէին անհաւասար զէնքերով : Ի՞նչ կը խորհիք, տէր հայր, համակարծիք չէ՞ք ինծի :

Քահանան, որ խղճմտանքի հարցերու մէջ սկսնակ մըն էր, այն պատմութիւնը լսելով սկսաւ ճակատը շփել, ինչպէս մէկը որ լուծում մը կը փնտռէ կնճռոտ հարցի մը վերաբերմամբ: Տոն Ժուան չէր կրնար հասկնալ թէ իր բարեկամը իր այս պատմութեամբ ո՞ւր կ'ուզէր հասնիլ : Ատոր համար ալ լուռ մնաց, ձախաւերութիւն չգործելու համար :

— Տէր Հայր, շարունակեց Կարսիա, հարցը չափազանց հրատապ է, քանի որ ձեզ նման համբաւաւոր գիտուն մը կը վստահի զայն լուծել : Վաղը, եթէ բոյլ կուտաք, պիտի գանք հասկնալու ձեր կարծիքը :

Մինչ այդ, կը խնդրեմ որ հոգեհանգստեան պաշտօն մը կատարել տաք մեռեալին համար...

Եւ այս ըսելով, երկու երեք ոսկի սահեցուց քահանային ափը որ անմիջապէս լաւ կերպով տրամադրուեցաւ երկու երիտասարդներուն հանդէպ, որոնք այնքան ջերմեռանդ հաւատացեալներ եւ մանաւանդ առատաձեռն անձեր էին :

Հաւաստիացուց զանոնք որ հետեւեալ օրը, նոյն այդ վայրին մէջ, իրենց պիտի յանձնէր իր գրաւոր կարծիքը: Տոն Կարսիա հազար շնորհակալութիւն յայտնեց քահանային եւ անտարբեր շեշտով մը աւելցուց .

— Իցիւ թէ արդարութիւնը մեզ պատասխանատու չնկատէ այս դէպքին համար, մեր յոյսը ձեր վրայ կը դնենք, Աստուծոյ հետ մեզ հաշտեցնելու համար ...

— Գալով արդարութեան, որեւէ բանէ մի վախնաք: Ձեր բարեկամը իր սուրը փոխ տուած ըլլալուն համար օրէնքին առջեւ մեղսակից մը չկրնար նկատուիլ :

ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

(11 Շար·)

ՀԱՅՈՑ ՖԻՐՈՒԶԸ

ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՆԻԱԼ

ՊԱՐՈՒՅՐ ՎԱՀԱՆ

Բայց ինչպես կարելի էր սպասել, Ռուբենը չհանձնվեց։ Նա ոտքի թռավ, ինչպես վագրը, որին ոտքից են գցել, և ուզեց ինքն էլ հարձակվել։ Բայց Տիգրան Ալիքեանը նրան չթողեց։ Նա ամուր բռնեց Ռուբենի երկու ձեռքերը և ասաց.

— Ես, պարոն Ռուբեն, ձեզ ոչինչ չեմ ասում, ինչ որ պետք է, ասացի ոստիկանների առաջ։ Ես ձեզ ոչ մի վնաս չեմ տալու, միայն թող տաք, որ ես հեռանամ։

Ռուբենը, որ տեսավ, որ ինքն էլ ոչ մի զենք չունի, որով կարողանար պաշտպանել իրեն, ասաց.

— Լա՛ւ, գնա՛, ինչ »...

Եւ այդ ասելով՝ նա ոտքի վրայ կանգնեցրեց իր աթոռը և նստեցրեց Տիգրանին։ Ապա ինքն էլ նստեց։

Ռուբենը ուզում էր իմանալ, թե ինչ պատճառով Տիգրանը եկել էր իր տունը։ Նա ուզում էր իմանալ, թե ինչ գործ ունի նա Ռուբենի հետ։ Բայց Տիգրանը ոչ մի խոսք չէր ասում։ Նա միայն նայում էր Ռուբենի երեսին և ժպտում։

Ռուբենը սկսեց մտածել, թե ինչ կարող է լինել այդ ժպտի պատճառը։ Նա մտածում էր, որ Տիգրանը եկել է իր տունը, որպեսզի ծաղրի նրան, որ նա ստիպված է եղել փախչել։ Նա մտածում էր, որ Տիգրանը եկել է իր տունը, որպեսզի ասի նրան, որ նա ինքն էլ ոչ մի զենք չունի։ Նա մտածում էր, որ Տիգրանը եկել է իր տունը, որպեսզի ասի նրան, որ նա ինքն էլ ոչ մի զենք չունի։

Ռուբենը ուզում էր իմանալ, թե ինչ է պատահել Տիգրանի հետ, որ նա ինքն էլ ոչ մի զենք չունի։ Նա ուզում էր իմանալ, թե ինչ է պատահել Տիգրանի հետ, որ նա ինքն էլ ոչ մի զենք չունի։

— Ես, պարոն Ռուբեն, ձեզ ոչինչ չեմ ասում, ինչ որ պետք է, ասացի ոստիկանների առաջ։ Ես ձեզ ոչ մի վնաս չեմ տալու, միայն թող տաք, որ ես հեռանամ։

— Ը՞ր ասելով Ռուբենը ոտքի վրայ կանգնեցրեց իր աթոռը և նստեցրեց Տիգրանին։ Ապա ինքն էլ նստեց

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆՄԱՀ ՀԵՐՈՍ
ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ
ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ԵՐԵԿՈՅԹԸ ՏԵՂԻ Կ'ՈՒՆԵՆԱՅ ՇԱԲԱԹ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 12ԻՆ, ԺԱՄԸ 20·30ԻՆ

MAISON DE LA CHIMIE, 28 bis, Rue St-Dominique (Métro Invalides)

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԿԸ ԽՕՍԻՆ՝

ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷՔԵԱՆ-ՊՈՒՍՏԱՔԵԱՆ

եւ

Կ. ՄԵՀԵԱՆ

Իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, Օր. ԳԱԲՈՅԵԱՆ, Պ. ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

եւ

ԿԱՐՊԻՍ ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Բոլոր ազգային կազմակերպութիւնները հրաւիրուած են իրենց մասնակցութիւնը բերելու յիշատակի այս երեկոյթին :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 70 ԱՄԵԱԿԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ
ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Տէսինի կոմիտէի այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8·30-ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Կը նախագահէ՝ Ընկ. ՉԷՔԵԱՆ:

Կը խօսի Ընկ. ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ :

Պիտի ներկայացուի տարագրութենէն առնուած ողբերգութիւն մը՝

« ՅԵՂԻՍ ՎՐԷԺԸ »

Ղեկավարութեամբ՝ դերասան ԹՐԱԳՕՇԻ եւ մասնակցութեամբ Տէսինի կարող ուժերու :

Կը հրաւիրուի Տէսինահայութիւնը անխտիր :

×

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 19ին :

Կը խօսի՝ Ընկ. ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

ԱՅՑ ՓԵՌ-ԼԱՇԷԶԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ խումբը այց մը կազմակերպած է Փեռ – Լաշէզի գերեզ – մանատունը, այս Կիրակի ժամը 15ին.— Ընկերներ՝ Ա. Ահարոնեանի, Ա. Խատիսեանի, Ռուբէնի, Շ. Միսաքեանի, Զօր. Անդրանիկի, *ինչպէս նաեւ Ազգ. գործիչներ* Գ. Օտեանի եւ Տիգրան Բէկզատեանի *շիրիմներուն:*

ՀԱՒԱՔԱՎԱՅՐ կամպեթայի մուտքին *առջեւ :*

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՅԹ
ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի ժամը 15·30ին Տէսինի Հ. Յ. Դ. Տան մէջ ընկերական հաւաքոյթ տեղի պիտի ունենայ :

Կը հրաւիրուին Կեդր. Ֆրանսայի Նոր Սերնդականները եւ երիտասարդները :

Ներկայ կը գտնուի Հ. Յ. Դ. Ն. Մ-ի կեդրոնական վարչութեան կողմէ ընկեր ԱՌԼԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՆԱՀԱԳԱՅԻՆ

ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Շարժանկարի ներկայացում

Ի՞ՆՉ Է ՊԱՏՄՈՒՄ ԳԵՏԸ
եւ ՓԱՍՏԱՆԿԱՐ ՄԸ

Ի նպաստ իր սաներուն

Երեքշաբթի, Նոյեմբեր 15ին, ժամը 21-ին, Սինեմա Ալհամպրա, Ավընիւ Ժան Ժորէս (Իսի):

Մուտք՝ 3 Ն. Ֆ.

12 տարեկանէն վար պզտիկներու մուտքը ձրի է :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Գրիգոր Քահվէճեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ եւ մօր՝

ԶԱՊԷԼ ՔԱՀՎԷՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, այս Կիրակի առաւօտ, յետ պատարագի :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Փոն տը Շէրիւի եւ շրջակայքի Հայ Ազգ. Միութիւնը եւ եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանեն թէ այս Ուրբաթ (11 Նոյեմբեր) Զինադադարի տօնին առթիւ Տէսինի Տէր Վարդ. քհնյ. Աւագեանը Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարէ 1914ի եւ 1939ի հայ նահատակներու հոգւոց համար, տեղւոյս Ս. Գր. Լուսաւորիչ մատրան մէջ, դպրապետութեամբ Պ. Գրիգոր Մարտիրոսեանի:

ՔԱՌԱՍՆՕՐԵԱՅ ՊԱՏԱՐԱԳ

Այս Կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս.Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ քառասնօրեայ պատարագ պիտի մատուցուի :

Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ :

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ (Նոյեմբեր 11), ժամը 21ին, իր նոր հաւաքատեղին:

Ներկայ կ'ըլլայ Փարիզի Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՕՐԱԿԱՐԳ.— Նախապատրաստական աշխատանքներ Հ. Յ. Դ. 31րդ Շրջ. ժողովին առթիւ, եւ այլ խնդիրներ :

Կը խնդրուի ընկերներէն ճշդապահ ըլլալ :

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս Շաբաթ երեկոյ, ժամը 8·30ին Ահարոնեան ակումբը: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Կարեւոր օրակարգ :

Քափէ Ռեժանի *առաջին յարկը :*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ ենթակոմիտէները.—

Հայաստան, *այս Շաբաթ իրիկուն ժամը* 21ին :

Զաւարեան, *այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին:*

Համազասպ, *այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին:*

Ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչները:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ վարչութեան դիւանը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, ի նըպաստ իր կրթական ձեռնարկներուն :

Երկու հարիւր Ն. Ֆ. Պ. Հայկ Կըրքճեանէ (Վերտէօն) իր ողբացեալ կնոջ մահուան տարելիցին առիթով: Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Ժամկոչեան յիսուն Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Հրանտ Թորոսեան երեսուն Ն. Ֆ. ողբացեալ Տիկին Արտէմ Խանզատեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի: Պ. Արամ Ջիթունի երեսուն Ն. Ֆ. իր սիրեցեալ եղբօր Տիգրան Ջիթունիի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղի ժողովը այս Կիր. ժամը20·30ին Պ.Ֆիլիփի սրճարանը: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն անխտիր ներկայ գտնուիլ: Օրակարգ.— Վարչութեան ընտրութիւն եւ հաշուետուութիւն :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Իթալիի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները այս Երկուշաբթի կէսօրէն վերջ ժամը երեքին, Ժանթիյիի դպրոցի սրահին մէջ : Կարեւոր օրակարգ :

Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը :

Ֆ. Կ.ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհանուր ժողովը այս Շաբաթ կէսօրէ ետք ժամը չորսին ընկերուհի Տիկին Ա. Գազազեանի բնակարանը, 6 Րիւ Սէն Սիւլփիս, Փարիզ (6), մէթրօ Օտէօն :

Օրակարգ.— Ա) Հաշուեքննիչի զեկուցումը: Բ) Նոր վարչութեան ընտրութիւն: Գ) Ընթացիկ կարեւոր հարցեր :

Կը խնդրուի բոլորին ներկայութիւնը :

ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԷԿ ՀԱՍՑԷ

OFFICE INTERNATIONAL DES VOYAGES

36, Galerie Monpensier, PARIS

RIC. 54-30 et 72-80

ՕԴԱՆԱՒ, ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ, ՆԱՒ: ՎԻԶԱ ԵՒ ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԲՈԼՈՐ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՁՐԻ, ԿԸ ԲԱՒԷ ՀԵՌԱՁԱՅՆԵԼ

Բոլոր տոմսերու գիները պաշտօնական գիներն են, ոչ մէկ յաւելում :

ՕԴԱՆԱՒՈՎ ԵՂԱԾ ԿԱՐԳ ՄԸ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Կ'ԱՊԱՀՈՎԵՆ ՆԱԵՒ ՁՐԻ ԲՆԱԿԱՐԱՆ ԵՒ ՃԱՇ ԶԱՆԱԶԱՆ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Օդանաւով ճամբորդութեանց համար մասնաւոր դիւրութիւններ

9 Օր ձրի բնակութիւն՝ Երեւան

Մեկնումէն առաջ՝ կանխավճար՝ 258·81 Ն. Ֆ.: *Կարելի է ապառիկ վճարել՝* տասը առ հարիւր մեկնումէն առաջ, մնացեալը՝ 3էն 12 ամիսէն :

Բոլոր մանրամասնութիւններու համար դիմել անձամբ կամ հեռաձայնել՝

36, GALERIE MONPENSIER

(Jardin du Palais Royal)

Tél. : RIC. 54-30 et 72-80

Մասնաւոր հաշիւ կը բացուի այն ընկերութիւններուն համար, որոնք կանոնաւորապէս կը ճամբորդեն :

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ

ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՁՐԻ ՑԱՆՑԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

Լօխում Հէլվա Թահին

Bongoût

USINE à SAINT-MENET (B.-du-R.)

DANS TOUTE ÉPICERIE SPÉCIALISÉE

★ GROS : Sté DES CONSERVES "BONGOUT", 40, LA CANEBIÈRE - MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ· տար· 40 Ն· Ֆր·, վեց·22Ն·Ֆր·
Արտասահման՝ տար· 50 Ն· Ֆր· Հատը 0,20 Ն· Ֆր·

ԿԻՐԱԿԻ
13
ՆՈՅԵՄԲԵՐ
DIMANCHE
13 NOVEMBRE
1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8949 36EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4750

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԱՀԸ

Քաղաքական ներկայ անստոյգ կացութեան մէջ մասնաւորը նշանակութիւն մը ստանայ Քենննէտիի ընտրութիւնը երբեւ նախագահ Միացեալ Նահանգներու :

Հանային կարծիքը առհասարակ համակրութեամբ ողջունեց այս ընտրութիւնը, որ անսպասելի չէր :

Դեմոկրատները քսան տարի երկրին դէկը իրենց ձեռքը պահելէ վերջ, 1952ին տեղի տուած էին Հանրապետականներու յաջողութեան առջեւ : Այզընհաուըրի անձը կարեւոր դեր մը խաղացած էր յաղթանակին մէջ :

Պատերազմը վարած էին Դեմոկրատները,— Ռուզվելթէն վերջ Թրումըն : Ցետպատերազմեան շրջանին, դաշնակիցներու ջախջախիչ յաղթանակէն վերջ, անոնք նաեւ առաջնակարգ դեր մը ստանձնած էին համաշխարհային դիւանագիտութեան կեդրոնը ժընեւէն փոխադրելով Ամերիկա —նախ Սան Ֆրանսիսքօ, յետոյ՝ Նիւ Եորք, ուր վերջնապէս տեղաւորուած է Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը :

Աւելանտեան Ուֆխոը, Մարշըլի ծրագիրը, Թրումընի վարդապետութիւնը եւ Քորէայի պատերազմը դեմոկրատներուն գործն էր :

Հանրապետականները երբ 1953 Փետրուարին իշխանութեան գլուխ եկան՝ աշխարհ արդէն բաժնուած էր երկու հակամարտ ճակատներու : Մէկ կողմէ Խորհրդային Միութիւնը, որ կը յամառէր բռնագրաւման տակ պահել կեդրոնական եւ հարաւ – արեւելեան Եւրոպայի երկիրները, միւս կողմը՝ «ազատ աշխարհը» , դիմաւորութեամբ Միացեալ Նահանգներու :

Այզընհաուըր ութ տարուան ընթացքին հաւատարիմ մնաց այն քաղաքականութեան, որուն հիմը դրած էին Դեմոկրատները : Անդրդուելի մնաց բոլշեւիկեան սպառնալիքներուն դիմաց :

Պահ մը ուզեց հաւատալ «համակեցութեան» մասին Խրուշչեւի տուած հաւատիքներուն :կարծեց մերձեցում առաջ բերել արեւմուտքի եւ արեւելքի միջեւ : Նէքսընը ղրկեց Մոսկուա : Իշխանական ընդունելութիւն ըրաւ Խրուշչեւի, թոյլ տալով որ անիկա յաղթական շրջապտոյտ մը կատարէ Միացեալ Նահանգներու մէկ ծայրէն միւսը :

Հիասթափումը չուշացաւ սակայն : Այս տարուան Մայիսին Փարիզի վեհաժողովէն նախօրեակին Խրուշչեւ ցոյց տուաւ իր իսկական դիմագիծը : «Համակեցութեան» յոյսերը ի դերեւ ելան :

Իսկ Սեպտեմբերին Նիւ Եորքի մէջ ՄԱԿի ընդհանուր ժողովին առջեւ Խրուշչեւի ընդունելութիւն ըրաւ Թոյլ տալով որ անիկա յաղթական շրջապտոյտ մը կատարէ Միացեալ Նահանգներու մէկ ծայրէն միւսը :

Հիասթափումը չուշացաւ սակայն : Այս տարուան Մայիսին Փարիզի վեհաժողովէն նախօրեակին Խրուշչեւ ցոյց տուաւ իր իսկական դիմագիծը : «Համակեցութեան» յոյսերը ի դերեւ ելան :

Իսկ Սեպտեմբերին Նիւ Եորքի մէջ ՄԱԿի ընդհանուր ժողովին առջեւ Խրուշչեւի,

ՄԵՐ ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՎԷՃԵՐԸ

ՅՈՐԵԼԵԱՆ ԲԱՌԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Գ.

Յորելեան բառը կապ չունի յոբէլ բառին հետ՝ ըստ այն արմատական իմաստին, որ աւանդաբար կը տրուի վերջի – նին :

Ցանդգնութի՛ւն է ըսել այսպէս, երբ բոլոր բառարանները եւ մեծանուն բանասէրներ կը զրեն թէ յոբէլ կը նշանակէ եղջիւր, կամ փող՝ խոյի եղջիւրէ , եւ յոբելեան՝ հանդիսութիւն, զոր կը սկսէին Եբրայեցիները հնչեցնելով այդպիսի եղջերեայ փողեր :

Բոլոր այս բացատրութիւնները ... Հիմնքեարպէյենտեան ստուգաբանու – թիւն :

Այսուհանդերձ, թէ ո՛ր լեզուէն կու գայ յոբէլ բառը եւ ի՛նչ կը նշանակէր սկզբնաբար, պատասխանը՝ խառնաչփո – թութիւն եւ ուրիշ ոչինչ :

Գրուած է թէ փիւնիկեան բառ է : Գըր – ուած է նաեւ թէ բաբելական բառ է : Ա. Վայլ կ՚ընդունի թէ եբրայական բառ է , արմատական իմաստով՝ կը նշանակէ հո – սիլ, դերձանի պէս երկարելով , ինչպէս կը հոսի եղջերափողին ձայնը՝ դերձանի պէս երկարելով ,— արծաթափողին ձայ – նը չի՞ հոսիր , ու կը կտրի՞ փրթող դեր – ձանի պէս : Վոկիւէ կ՚ենթադրէ թէ արա – բերէն բառ է , արաբերէնի մէջ այժմ ան – դործածելի՝ որովհետեւ դրոց մէջ ... կորսուած , ու կը նշանակէ խոյ կամ խոյի եղջիւր : Ահա թէ ինչո՛ւ բաբբունի մը կը կարծէ թէ հանդիսութիւն մը կը ներկա – յացնեն եբրայերէնն յոբէլ եւ ֆրանսերէնն պէլիէ բառերը :

Այսպէս կամ այնպէս , հին մեկնիչները կ՚ըսեն թէ հին բառ է , Հնդամատեանէն առաջ իսկ ծագումը անյայտ, եւ Հնգա – մատեանէն եառքը դրոց մէջ անհետ : Ըստ նոյն հին մեկնիչներուն՝ նոյն բառն է որ անձնանուն տրուած է Ցորալի , «հայր որ եցոյց զերդս եւ քնարս» (Ծննդ . Դ . 21) :

Գեսենիոս կ՚ընդունի թէ բնաձայն բառ է : Արդարեւ Թեմիսթիոսի բառին ծա – դումը կը դնէ յունարէն բացագանչու – թեան մը մէջ :

Առաջին անգամ Ս . Ցերոնիմոսն էր որ հանդիսութիւն մը նշմարեց եբրայական եղջերափողերու դործածութեան եւ հը – ռոմէական դեղջկական կամ հովուական ցնծութեան աղաղակներուն միջեւ :

Իրողութիւն է թէ եղջերափողը (*), ի հնումն, կը ծառայէր յայտարարելու դի – չերուան ժամերը եւ զանազան տօնա – խմբութեանց բացումը՝ Հռոմի մէջ, ինչ – պէս յիսնամեակի աղատութեանց հռչա – կումը եւ պատերազմական դործողու – թեանց դեկավարումը՝ եբրայեցւոց մօտ : Աստուածաչունչ Մատեանը , սակայն , խորթ բառ ընդունելով յոբէլը՝ նախընտ – բաբար եւ առաւելապէս կը դործածէ շո – փար բառը, հայերէն՝ չեփոր :

Գեսենիոս , ի վերջոյ , զարդացնելով իր ռնասակէտը , յոբէլ բառին կուտայ «ուրա – խութեան աղաղակ» նշանակութիւնը , դերմաներէն շալ բառին համազօր : Այդ բացատրութեամբ՝ եբրայերէն բառը կը ստանայ «ցնծութեան փողահարութիւն» նշանակութիւնը , զօրացնելով Ցերոնիմո – սի մեկնութիւնը : Դեռ աւելին ,— Մօրիս Վէռն , «Աստուածաչունչ Մատեանին փո – խառութիւնները յունարէն եւ լատիներէն լեզուներէ» դործին մէջ (**) , կը վկայէ թէ ոչ միայն յոբէլ բառը (ցնծութեան ա – ղաղակ) , այլ եւ ֆերէն բառը (եղջիւր կամ եղջերափող) , փոխ առնուած են լա – տիներէնէ : Այս բառերը Պաղեստին մը – տած են առեւտրական ճամբաներով , Մի – ջերկրականի արեւելեան ալազանին եզեր – քէն ի վար :

Այս հաստատումէն եառքը , իբրեւ պատ – կերազարդութիւն այն չփոթութեան , որ կը ծագի փոդահարութեան կամ յոբելեա – նին տրուած մեկնութիւններէ , ձեռագիր – ներու լուսանցքներէն մտնելով բնագրին մէջ՝ մէկը միւսին եառէն , ահաւասիկ քանի մը նմոյշ .— «Օր նշանակելոյ» (Թուս . ԻԹ . 1) , ըսել կ՚ուզէ՝ «օր հարկա – նելոյ փող» : «Ցիշատակ փողոց» (Ղեւ . ԻԳ . 24) , ըսել կ՚ուզէ՝ «փող հնչեցնելու յիշատակ» : «Փողք նշանակաց նշանակել ի մեզ» (Բ . Մնաց . ԻԳ . 12) , կամ՝ «փողք ազդեցութեան ազդ առնել» : Ռ . տը Վօ ափլամասիոն կը թարգմանէ ցնծութեան աղաղակը որ կը բարձրանայ՝ յոբելեանա – կան տօնախմբութեանց յայտարար , բա – ռը ընդունելով պատմական տարազ , փո – ղէն կամ չեփորէն անկախ :

Ստուգաբանական այս պրպտումներէն եառքը՝ այժմ յոբելեան բառին պատմական բովանդակութիւնը :

Ցորելեան երկու բովանդակութիւն ու – նի .

1 .— Տոմարային տարազ մըն է (fոն – փիւթ) , որ կուտայ յիսուն տարիներու սահման մը :

Հին Եգիպտացիները ունէին երեսուն տարիներու տոմարային տարազ մը , որ կը կոչուէր սեդ , — եգիպտական յոբելե – նական այս տօնը կը սահմանէր թագաւո – րին զահակալութեան երեսուն տարինե – րուն լրումը : Մոր է նշանակութիւնը եւ արժանի՝ առանձին ուսումնասիրութեան կամ նկարագրութեան , մանաւանդ վա – րաւոնին պարը հողի կտորի մը վրայ : Ըսեմ միայն թէ կը խորհրդանշէր թագա – ւորութեան վերանորոդութիւնը , վերա – ծադկիլը՝ եթէ կարելի է ըսել :

Եբրայական յիսնամեակը բաբելական ծագում ունի ապահովաբար , որովհետեւ դրոց մէջ կը մանէ յետ Բաբելոնեան գե – րութեան , տարազրութենէ վերադարձէն եառքը : Շարունակաբար աչխատող (գե – րութեան դատապարտուած) մարդը , կենդանին եւ հողը ազատ կը հռչակուէին յիսուն տարին անդամ մը :

2 .— Հետք մըն է լուսնային դիմայե – ղումներու կապուած քաղդէական աւան – դութիւններէն , որոնց հիմը կը մնայ չա – բաթը , «թագու» հռչակուած օրը եւ եօթ – նօրեակը :

Այնքան հետաքրքրական է այս հարցը , որ պիտի չուզէի զրկել անունք որ կը սի – րեն փախուստ տալ առօրեայ դէպքերու ջաղացքին աղմուկէն ու մտնել մտային հարստութեանց հանդիսարանը : Աւտլ կը լրանայ յոբելեան բառին պատմութիւնը , որպէսզի յետոյ , վերջին յօդուածով մը , ներկայացնեմ յոբելեան բառին քերակա – նութիւնը , մեր վէճին հիմնական մասը :

Շ . ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(*) Մանկամտութիւն է հետեւիլ բառին թելադրութեան եւ կարծել թէ եղջերա – փողերը եղջիւրէ շինուած փողեր էին , — սկզբնաբար եղջիւր կը գործածէին հո – վիւները՝ առաջնորդելու համար հօտը , բայց ետքը փողի եարտարարուեստը , եղ – ջիւրի ձեւ տալով կամ այլ ձեւեր , մետաղ է գործածած միշտ , ինչպէս արծաթ (Թուս . ԺԱ . 2) , ինչպէս եւ պղինձ (լատի – ներէն պղնձահար կը նշանակէ փողա – հար) : Ծիծաղելի է հաւատալ թէ Յեսու պատերազմելու ելաւ փչելով ... խոյի եղ – ջիւրներ : Այս նոյն սխալը գործուած է լատիներէն կոռնիկուլարիոս բառին ստու – գաբանական փորձին մէջ ,— Մարկուարտ կը հաստատէ թէ եղջիւրը որեւէ դեր չու – նի բառին նշանակութեան մէջ : Աւելցնենք եւ այն թէ Եբրայեցիներէն առաջ՝ Տուրե – նացիք եղջերափող կը գործածէին , ինչ – պէս կը վկայէ Աբենէոս : (Պատմութեան մէջ , եղջիւրը խորհրդանշական բոլո – րովին տարբեր նշանակութիւն ունի) :

(**) Առաջին անգամ Տերենպուրկն էր , որ ցոյց տուաւ թէ Դանիէլի գիրքը բազ – մաթիւ յունարէն բառեր փոխ առած է յունարէնէ : Մօրիս Վէռն , շարունակելով իր պրպտումներն ու լեզուական պեղում – ները մինչեւ Հնգամատեան , կը հաստատէ թէ փոխ առնուած են ոչ միայն յունարէն , այլեւ լատիներէն բառեր , (զրս նշմա – րած էր նաեւ Իրենաեւ) , Դ . դարէն սկսը – եալ՝ նախ քան Քրիստոս :

ՏՈՔԹ. ԵՒՔ ԵՒ ԹԱԼԷԱԹԻ ՅՈՒՇԵՐԸ

Բ .

Գերմանիա , 1921ին , դատապարտեց Թուքրիոյ ոճրագործութիւնը , բայց դաշ – նակիցները Թրքական դարչելի դայլը բե – րին եւ անդամ ըրին Ազգերու Լիկային :

×

Տոքթ . Եէք , այս դատավարութենէն 22 տարի ետք , 1943ին , երբ Թալէաթի սա – տակը Գերմանիայէն փոխադրուեցաւ Թուրքիա , նորէն զրեց . «Մուսթաֆա Քե – մալ ըսած էր .— Իթթիհատական Թալէա – թը պատմական դեր կատարեց եւ իմ գործս դիւրացուց եւ հիմնաւորեց (1920– էն ետք) :

1943ին Պոլսոյ մէջ , Թալէաթի դիակին վերաթաղման առթիւ , տոքթ . Եէք զրեց . «Թաղման հանդէսը տեղի ունեցաւ Ազա – տութեան բլուրին վրայ . Թալէաթի վե – րաթաղումն էր այդ՝ Թուրքիոյ մէջ :Ներ – կայ եղան Թուրք դահլիճին ներկայացու – ցիչը եւ մեծ բազմութիւն մը :

« Զինուորներ , զինուորական կատար – եալ պատիւներ տուին ի յարգանս անոր : 1921ին Պերլինի մէջ Թաղման առթիւ , ես դամբանական խօսած էի , իսկ 1943ին դամբանական խօսեցաւ քաղաքական հը – րապարակագիր Հիւսէին Ճա՛հիտ Եալչընը , որ իմ և Թալէաթի բարեկամն էր : Ան լա – ցաւ Թալէաթի դիակին վրայ ու ը – սաւ , թէ Թալէաթ կ՚անձնաւորէր պատ – մական բարեշրջումը , երիտասարդ Թուր – քերու ժամանակաշրջանէն դէպի Աթա – թիւրքի շրջանը » :

Յօսեցաւ նաեւ ուրիշ հրապարակագիր մը՝ Ահմէտ Էմին Եալման , որ ներկայա – ցուց «երկու Թուրքիա»ները : Մոռացու – թեան տալով կատարուած ահռելի ոճրա – գործութիւնները , ան ըսաւ . « Բարենո – րոգումներ եղան , օրինադրքեր տպուե – ցան , կիներու դերքը բարձրացաւ , մաք – զանքի ընկերութիւններ կազմուեցան , ժո – ղովրդական երգեր հաւաքուեցան , համա – լսարանը ընդարձակուեցաւ , Քուրանը Թուրքերէնի թարգմանուեցաւ եւն ., այլ բոլորը Քեմալը ըրաւ , արթնցուց Թուրք ազգին ազգ . գիտակցութիւնը » :

Ըստ տոքթ . Եէքի , գերման դեսպան Վանկէնհայմ 22 Յուլիս 1914ին զրած էր . « Եթէ Գերմանիա պաշտպանէ Թուրքիան արտաքին ճակատի վրայ , ան ներքին խն – դիրը կը կարգադրէ լուսթեամբ» (էջ 12) :

Տոքթ . Եէք կը չեշտէ նաեւ , որ եթէ Թալէաթի գործերը (հայկական ջարդե – րը) չըլլային , շատ կասկածելի էր , որ Մ . Քեմալ յաջողէր (էջ 90) :

Գնչու Թալէաթը ոճիրէ զատ բան չէր հասկնար : Կրթութիւն չունէր : Քաղաքա – կան գիտութեանց գպրոցը մտած էր եւ կարդը չէր փոխած :

Թուրքիոյ Ներոնը երբ չանաստակ եղաւ Պերլինի մէջ , յայտնուեցաւ որ իր «ՅՈՒ – ՇԵՐ»ը զրած էր եւ կը մնային կնոջը քով , որ Գերմանիա կը բնակէր : Ըստ « Նիւ Եորք Թայմզ»ի մէկ հրատարակու – թեան , այդ «Յուշեր»ուն մէկ մասը , մօտ յիսուն էջ , յանձնուեցաւ «Վաղըթ» թեր – թի փարիզի թղթակցին :

Յուշերուն ամբողջութիւնը չէ հրատա – րակուած : Թուրքերուն դործին եկած կարգ մը մասերը հրատարակուած են : Յառաջաբանին մէջ , Թալէաթ զրած է . «Ամբողջ ճշմարտութիւնը չեմ ըսեր , բայց ինչ որ կ՚ըսեմ՝ ճիշդ է» :

Վկայութիւն մը ընդունելի ըլլալու հա – մար պէտք է ըլլայ ճշդիւտ եւ ոչինչ՝ աւելի զատ :

Իր «Յուշեր»ուն առաջին նախադասու – թիւնն իսկ կը մատնէ անոր դնչուի խա – բեբայ եւ չարաչուք հոդեբանութիւնը : Այսպէս , առաջին մասին մէջ , Թալէաթ կը ջանայ արդարացնել Թուրքեւդերման դինակցութիւնը , իբրեւ լաւագոյն քաղա – քականութիւն , եւ կ՚աւելցնէ , թէ հայ – կական բարենորոգումներուն համար նա – խապէս Հաղդը փաչայի միջոցով դիմած էր Անգլիոյ եւ անգլիացի քննիչներ պա – հանջած (Հաղդը փաչա , որ Հռոմի դես – պան էր , կը մասնակցէր այն համաժողո – վին , ուր Իթթիհատը որոչեց Հայերուն բը – նաջնջումը) :

Անգլիա իբր թէ ընդուներ է Թուրքիոյ առաջարկը՝ հայկական բարենորոգումնե – րու համար , բայց երբ Ռուսիա ծանուցա – դիր մը տուեր է , Անգլիացիք մերժեր են քննիչ տալ , կը զրէ Թալէաթ :

Մեծ աւազակապետը իր «Յուշեր»ուն մէջ այսքանը ըսեր է , որ «անտեղի զու – լումներ եղան , թալանները (եաղմա) է – ղան , պէտք էր , որ քննութիւն բացուէր եւ յանցաւորները պատժուէին» եւ նման չան – քարոզներ :

ՀԱՅԿԱԶՆ Գ . ՂԱԶԱՐԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՕՏԱՐ ԼՋԵՐ

ՔԱԻԱՐԱՆԻ ՀՈԳԻՆԵՐԸ

— Այո , հայր իմ , սակայն մարդասպա – նը խոյս տուած է : Պիտի քննեն վէրքը , պիտի գտնեն թերեւս արիւնաշաղախ սու – րը ... ի՞նչ գիտնամ : Արդարութեան մար – դիկը եւ ահաւոր են , կ՚ըսեն ...

— Բայց դուք կրնաք վկայել թէ սուրը փոխ տրուած էր :

— Անտարակոյս , ըսաւ Տոն կարսիա , պիտի պնդեմ բոլոր դատարաններուն առջեւ : Մնաց որ , աւելցուց խիստ յատ – կանշական չեշտով մը , մնաց որ դուք , հայր իմ , դուք ալ հոն պիտի ըլլաք ճըշ – մարտութիւնը վկայելու համար : Զի՞ որ մենք ձեզի ներկայացանք դէպքէն ալ ա – ռաջ , ձեր հոգեւոր խորհուրդները ստա – նալու համար : Դուք նոյնիսկ կրնաք վկա – յել սուրերու փոփոխութեան մասին : Ա – հաւասիկ փաստը ...

Եւ առնելով Տոն Ժուանի սուրը .

— Տեսէք , հայր իմ , տեսէք թէ ի՞նչ կերպարանք ունի այս սուրը իրեն համար օտար եղող այս պատեանին մէջ ...

Քահանան դլուխը ծռեց մարդու մը նը –man որ համոզուած է իրեն պատմուած – ներուն ճշմարտութեան : Եւ յետոյ , ա – փին մէջ գտնուող ոսկիները կշռելով , չքմեղանքի նոր պարագայ մը փնտռեց երկու երիտասարդներու համար :

— Եւ յետոյ , աւելցուց Տոն Կարսիա , ջերմեռանդ հաւատացեալի մը խորունկ չեշտով , ի՞նչ փոյթ մեզի մարդոց արդա – րութիւնը , մենք կ՚ուզենք երկինքին հետ հաշտուիլ ...

— Ուրեմն վաղը , տղաքս , ըսաւ քահա – նան հեռանալով :

— Վաղը , պատասխանեց Կարսիա , մինչ այդ կը համբուրենք , ձեր ձեռքերը եւ կ՚ապաւինինք ձեզի :

Քահանային մեկնելէն ետք , Տոն Կար – սիա ուրախ ուրախ սկսաւ ոստոստել :

— Կեցցէ , կեցցէ , աղաղակեց , կը յու – սամ թէ հիմա կը գտնուիք լաւագոյն դը – րութեան մը մէջ : Եթէ արդարութիւնը ձեզմով հետաքրքրուի , այս բարի հայ – րը , իր ստացած ոսկիներուն սիրոյն եւ տակաւին ստանալիքներուն յոյսով պատ – րաստ է վկայելու թէ մենք բոլորովին օ – տար ենք սպանութեանը մէջ նոյն մար – դուն որ քիչ առաջ անդիի աչխարհ ղրկե – ցիք : Հիմա , մտէք ձեր տունը եւ զգոյշ ե – ղէք , մի բանաք ձեր դուռը մինչեւ որ զարնողը ծանօթ մը չըլլայ : Ես պիտի չըլլիմ քաղաքը , նորութիւններ ունենալու համար :

Տոն Ժուան տուն մտնելով , առանց հանուելու երկարեցաւ իր անկողնին վը – րայ : Ամբողջ գիշերը անցուց առանց քը – նանալու , միշտ խորհելով իր կատարած մարդասպանութեան եւ անոր հետեւանք – ներուն մասին : Ամէն անդամ որ փող – ցին մէջ ոտնաձայներ իմանար , կը խոր – հէր թէ արդարութիւնն էր որ կուղար դինքը ձերբակալելու : Եւ սակայն , չա – փազանց յոգնած և գլուխն ալ ծանրացած փաղանց յոգնած և գլուխն ալ ծանրացած ըլլալով ուսանողներուն ընթրիքէն հետե – ւանքով , քնացաւ այն պահուն երբ արեւը արդէն ծագած էր :

Երկար ժամանակ հանդստացած էր ար – դէն , երբ իր ծառան եկաւ դինքը արթնցնել , ըսելու համար թէ քօղաւոր կին մը կը կը ուզէ խօսիլ իրեն հետ : Նոյն պա – հուն կին մը մտաւ սենեակէն ներս :

Ամբողջովին փաթթուած էր սեւ վե – րարկուով մը , որ կը ծածկէր իր դէմքն ալ , բաց ձգելով միայն մէկ աչքը : կինը այդ միակ աչքը դարձուց Տոն Ժուանին , ապա անոր ծառային , հասկցնել ուզելով թէ կ՚ուզէր առանձին խօսիլ միայն տի – րոջը հետ : Ծառան խոհոյն հեռացաւ : Այցելուն կինը նստեցաւ , դիտեց Տոն Ժու – անը մեծ ուշադրութեամբ , ապա , պահ մը լռութիւն պահելէ ետք , խօսեցաւ այս – պէս .

ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

(12 Շար .)

Լսելն ու կշռելն, առաքինին ու արժանաւորը ընտրելն ամենաձեռնհաս միջոցներն են ճշմարիտ ազատութեան, որոնց վրայ հաստատուած է ամբողջ ընկերային կեանքը։ Ազատութեան մէջ է միայն, որ մարդ կրնայ ինքզինքը ամբողջապէս զարգացնել, իր ներքին ուժերը ամբողջապէս գործադրել։ Ազատութեան մէջ է միայն, որ մարդ կրնայ ինքզինքը ամբողջապէս ճանչնալ, ինքզինքը ամբողջապէս գտնել։ Ազատութեան մէջ է միայն, որ մարդ կրնայ ինքզինքը ամբողջապէս իրագործել։ Ազատութեան մէջ է միայն, որ մարդ կրնայ ինքզինքը ամբողջապէս ապրիլ։

Թալինի ծննդավայր (?) այս քաղաքը յոյժ վտանգաւոր էր, նկատելով որ բո – վանդակ կովկասի այլազան կոմիտաճինե – րուն բոյնը դարձած էր: Փաշան սակայն ականջ չդրաւ իրեն եղած աղաղարու – թեանց: Վասնզի Թուրքիոյ ներկայացու – ցիչը Թիֆլիզի մէջ, նախկին արտաքին նախարարներէն՝ Մուհթար պէյ իր չատ մօտիկ եւ մտերիմ բարեկամն էր եւ ան – պայման անոր հետ չփում ունենալ կ'ու – զէր: Արդարեւ Թիֆլիզի ապարանքը հա – տատուելէ ետք՝ ուղղակի Մուհթար պէյի այցելեց:

Ճէմալ փաշա ի հեճուկս Էնվէրի՝ չատ կը սիրէր Մուսթաֆա Քեմալը, կը գնա – հատէր զանիկա եւ անոր հետ կը թղթակ – ցէր: Մուհթար պէյէն աղգային պայքա – րին մասին բաւական տեղեկութիւն ստա – ցաւ:

Վերջին այցելութեանը ընթացքին, 21 Յուլիսի դիշերը ժամը տասնուվէցէսին, երբ Ճեմալ փաշա արտօնութիւն ուղելով մեկ – նելու պատրաստուեցաւ, ներկայացուցիչ Մուհթար պէյ ուղեց վար դնել դինք, ը – սելով.

— Մի երթաք, փաշաս, այս դիշեր այստեղ մնացէք: Մեր տեղը ամէն չար – մարութիւն ունի հոգ մի ընէք, անհան – դիստ չենք ըլլար:

Բայց Ճէմալ փաշա ոտքի ելաւ մեկնելու համար եւ ըսաւ.—

— Մուհթար պէյ, կը մտահոգուիս որ մեր գլխուն փորձանք մը կուգայ: Եթէ մահուընէ չատ վախնանք, չենք կրնար ապրիլ:

Երթալիք տեղը մօտ ըլլալուն՝ Ճեմալ փաշա առջեւէն, թիկնապահներն ալ քա – նի մը քայլ ետեւէն, հետիոտն կ'ընթանա – յին: Տասնըհինգ վայրկեան ետք՝ Թիֆլի – զի ամէնէն վայելուչ թաղին եաքորվօքի փողոցին մէջ զինք մը պայթեցաւ: Այս զինքին ճարին վրայ օշնութեան փութա – ցին Թիֆլիզի հիշէջ գունդէն Գարեգին, որ զինքի ճայներուն միջեւ գետին գլոր – ըեցաւ, մեռաւ: Ճամբէն անցնող կին մըն ալ, պոռչըտալով խոյս տուած պահուն, վիրաւորուելով գետին փռուեցաւ: Կրա – կին ճայները չորս, հինգ, վեց անգամ պրկնուելէ ետք՝ յանկարծ դադրեցան: Անկենդան պառկող հրչէջէն, հառաչող վիրաւոր ռուս կնոջմէն քիչ մը անդին, մայթին վրայ փռուած երեք հոգի եւս տեսնուեցան: Երիտասարդ թիկնապահ տեղակալ Սիւրէյա հոգի կուտար: Քանի մը քայլ անդին՝ Ճեմալ փաշա եւ միւս թիկնապահ հաղարապետ Նուսրէթ ան – չարժ էին: Թէեւ երեքն ալ զոյզ զոյզ զինք ունէին, զէթ մէկ զնդակով անգամ դի – մադրելու ժամանակ եւ հնարաւորութիւն չէին ունեցած: Հոգի տուող Սիւրէյան ալ աչքերը փակեց առ յաւէտ: Փողոցին մէջտեղը, ոճիրէն ետքը՝ հակառակ օրեր տեւող փնտռտուքին եւ հարցաքննու – թեան, հեղինակը անծանօթ մնաց: Բայց ակներեւ էր որ ոճրագործները Պերլինի մէջ Թալէաթ փաշան սպաննողներուն ցե – ղին կը պատկանէին, Հայ էին:

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 70 ԱՄԵԱԿԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ

ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 19ին:

Կը խօսի՝ ԸՆԿ. ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Փարիզի Աղքատախնամի վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացածէ հետեւեալ նուէրները.—Տիկ. Արմենուհի Խաչիկեան, փոխան հոգեհանդիստի իր ընտանիքին անդամներուն քսան Ն. Ֆ., Պ. Դարբինեան, ողբ. Գ. Յովհաննէսեանի եւ Աբէ – տիս Փիլիպոսեանի մահուան առթիւ քսան Ն. Ֆ., Պ. Նուրհան Փափազեան, ողբ. Լեւոն Փափազեանի (Ռոտոսթոգի) մահ – ուան առթիւ տասը Ն. Ֆ., Պ. Պետրոս Քիւրքճեան, իր եղբօր՝ Արտաշէս Քիւրք – ճեանի մահուան երկրորդ տարեդարձին առթիւ չիսուն Ն. Ֆ., Պ. Հայկ Գըրըզ – ճեան, փոխան հոգեհանդիստի իր ողբ. կնոջ յիշատակին հարիւր Ն. Ֆ., Պ. Պ. Ցարուխիան Տըրոյեան եւ Ժանօ Տատիկ – եան Մոնմորանսիի ծերանոցին՝ փոխան ծաղկեպսակի ողբ. Տիկին Հեղինէ Սար – գիսեանի մահուան առթիւ քսանական Ն. Ֆ.: (Շար.)

ՎԵՐԱԲԱՅՈՒՄ ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԻՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը ու – րախութեամբ կը ծանուցանէ թէ վերա – բացած է Հինգշաբթի օրուան իր հայերէ – նի դասընթացքը, որ երկար տարիներ տեղի կ'ունենար Սօտիէթէ Սավանքի մէջ, փորձառու ուսուցչուհիներով, եւ որ ընդհատուած էր յարմար սրահի մը չգո – յութեան պատճառով:

Ներկայիս հայերէնի դասաւանդու – թիւնները տեղի կ'ունենան 215 Պուլվ. Սէն Թերմէն, Փարիզ (7), մէթրօ Րիւ տիւ Պաք, չատ դեղեցիկ դասարանի մը մէջ, օժտուած դպրոցի յատուկ ամէն կարելիութիւններով եւ պարտէզով:

Ուսուցչուհին է Տիկին Ա. Զիթունի, որ ամէն Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 2էն մինչեւ 5 կը դասաւանդէ եւ նոյնպէս կը կատարէ նորեկ աշակերտներու ար – ձանագրութիւնները:

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը այս զոհողութիւնը յանձն առած է սիրայօ – ժար, հայ դպրոցէ զրկուած թաղամասի մը երեխաներուն հայերէի դաստիարակու – թիւն տալու մտահոգութեամբ:

Յարգելի ծնողքներուն կը մնայ գնա – հատել այս ձեռնարկը, առաջնորդելով այս հայերէնի դասընթացքին իրենց զա – ւակները, զանոնք օտարացումէ կամ ու – ծացումէ զերծ պահելու համար:

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Դպրոցասէրի տարեկան զեղարուեստա – կան ցերեկոյթը՝ Մարտ 26ին:

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Վերջերս մեր բաժանորդներէն, մանա – ւանդ Փարիզի եւ Լիոնի չրջաններէն, բո – զոքներ կը ստանանք, որովհետեւ թերթը անկանոն կը ստանան: Ոմանք կը կարծեն թէ յանցանքը մերն է: Այս առթիւ կը ճշդենք թէ Յառաջը թղթատարին կը յանձնուի ԱՄԻՆ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ 17ին, առանց բացառութեան: Անկանոնութեան պատասխանատուն ցրուիչ թղթատարներն են, ինչպէս մեզի յայտնեց 9րդ թաղա – մասի կեդրոնական թղթատարը: Ետրա – պէս կը ցաւինք այս անկանոնութեան հա – մար որուն զարմանը մեր ձեռքը չէ: Քանիցս բողոքած ենք, առանց վերջնական արդիւնքի յանգելու:

Կը յանձնարարենք մեր բաժանորդնե – րուն փրանսերէն զրաւոր նամակով բողո – քել իրենց թաղին թղթատարական կեդ – րոնը:

ՎԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Ալֆորվիլի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի ինչոյքը Նոյեմբեր 19ին:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20

ժամը 17էն կէս գիշեր

Հաճելի անակնկալներ

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հե – ռաձայնելով:

WAC. 38-54

Մուտք 6 Ն. Ֆ.

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ Տօնածառի հանդէսը, կիրակի՝ Դեկտեմ – բեր 18, կէսօրէ ետք:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Աչխատասէր Տիկին մը փոքրիկ Հաս – տատութեան մը տնական գործերուն հա – մար: Դիմել՝

3, Av. de Grandchamps, LE PECQ (S. et O.)

Tél. 963-0172

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Ա – ծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս երեքշաբ – թի, ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատե – ղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ. Կ. ՄԱԶԻ Իթալիի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկե – րուհիները այս երկուշաբթի կէսօրին վերջ ժամը երեքին, ժանթիլիի ղպրոցի սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՆԱՀԱԳԱՅԻՆ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Շարժանկարի ներկայացում

Ի՞ՆՉ Է ՊԱՏՄՈՒՄ ԳԵՏԸ

եւ ՓԱՍՏԱՆԿԱՐ ՄԸ

Ի նպաստ իր սաներուն

Երեքշաբթի, Նոյեմբեր 15ին, ժամը 21-ին, Սինեմա Ալհամպրա, Աւընիւ Ժան Ժորէս (Իսի):

Մուտք՝ 3 Ն. Ֆ.

12 տարեկաններէն վար պզտիկներու մուտ – քը ձրի է:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Երեւանաբնակ Տիկ. Շուշան, Մշոյ Մկ – րտչոմ գիւղացի, մօր անունը Խաթուն, կը փնտռէ իր եղբայրը Սմբատ Յովհան – նէսեան, ծանօթ՝ ժամկոչ Գէորգի տղայ անուամբ որ կ'ապրի Ֆրանսա: Իր հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի դրել՝

M. Haïkaz Assadourian

14, Bd. d'Alsace, Casablanca

ԽՈՀԱՐԱՐՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Անտիլիի հանգստեան տան համար կ'ուզ – ուի փորձառու խոհարարուհի մը:

Մանրամասնութեանց տեղեկանալու համար դիմել Աղքատախնամի գրասեն – եակը, 32 բիս տը Թրէվիզ:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ:

Գնեցէք զանուէ ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք: Նուազա – գոյն ծախքերով կը ղրկենք խորհրդ. Միութիւն:

Դիմեցէք մեր նոր դիները դիտնալու համար.—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10·

(PRÈS DE LA GARE DU NORD)

Téléphone : TRU. 27-70

ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

SICOMEX

Ֆրանսական կառավարութենէն եւ Մոսկուայի Ինթուրիսթէն ճանչցուած Հաստատութիւն:

SICOMEX

20, Rue Royale, PARIS 8·

Téléphone : OPE. 67-77

Métro : CONCORDE et MADELEINE

ՄԻԱԿ ՏՈՒՆԸ

որ կարելիութիւնը կուտայ ձեզի, հետեւեալ երկու ձեւերով ծրարներ ղրկելու:

1.— Մեր ծախած ապրանքներով, որոնց գանկը ճոխ է եւ որակը ընտիր:

ԻՏԱԼԻԱՑԻՆ ուղղակի ներածում, խարտիկաղ եւ զուտ բուրդէ վերնասուի – ներ՝ վերջին նորաձեւութիւն:

ԱՆԳԼԻԱՑԻՆ ուղղակի ներածում, զուտ բուրդէ կերպասներ և այլ ապրանքներ: Մուչտակի նմանակ վերարկուներ, անձրեւանոց, ներքնազգեստ, գուլպայ, փիրկնեան բուրդով չալ, կօշիկ, ժամացոյց, եւայլն... ԱՄԷՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ:

Մեր ապրանքներուն գիներուն մէջ նախատեսուած են մաքսային տուրքերը, արտօնութեան, ապահովագրութեան, ծրարումի եւ ստացագրի ծախքերը:

ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ծրարը ստացողին կողմէ:

Մեր ապրանքներուն ԱՌԱՔՈՒՄԻ ծախքն է 25 Ն. Ֆ. մինչեւ 20 քիլօ:

2.— Ձեր բերած ապրանքներն ալ կ'ընդունինք, պայմանաւ որ նոր ըլլան:

ԱՐԱԳ ՑԱՆՁՆՈՒՄ՝ 2–4 չաբաթէն:

ՈՒՂԵՑԷՔ ԵՒ ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՔ ՄԵՐ ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՑՈՒՑԱԿՆԵՐԸ:

Ա ԹԱՆ Ա ՐԱՓ

ԵՒ

ՆՈՒՐՔ ՁԱՇԱԿՈՑ ՄԵԾ ԽՆԱՄՔՈՎ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԷ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՏՊԱՐԱՆ "ՅԱՌԱՋ"

Ամուսնական հրաւիրատոմս

Առեւտրական նամակի եւ այլ թուղթեր

Ամէն գոյնով եւ չափով ազդ

Հանդէսի տոմսակ եւ թռուցիկ

ՏՊԱՐԱՆ

HARATCH

32, RUE DE TRÉVISE, 32

TÉL. : PRO. 86-60 PARIS, 9· MÉTRO : CADET

ՅԱՌԱՋ

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 15 ՆՈՅԵՄԲԵՐ — MARDI 15 NOVEMBRE 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8950 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4751

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԻՆՉ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՆ ՊԻՏԻ ՀԵՏԵՒԻ

Հիմա որ Միացեալ Նահանգները ընտրեցին իրենց նոր նախագահը, միջազգային մամուլն ու քաղաքական աշխարհը օրերէ ի վեր կը զբաղին հարցականի մը շուրջ. — Ի՞նչ փոփոխութիւն պիտի մտցնէ Քեննէտի ամերիկեան քաղաքականութեան մէջ, երբ յառաջիկայ Փետրուարին ձեռք առնէ երկրին ղեկը:

Ընտրական պայքարի տաք օրերուն, հակառակորդ երկու թեկնածուներն ալ պարզելով իրենց ծրագիրը՝ ներքին եւ արտաքին ճակատներու վրայ, իրենց հետապնդելիք ուղղութեան մասին, զանազան խոստումներ էին ըրած:

Անոնք բոլորն ալ մոռցուած են այսօր: Ընտրեալ նախագահը աւելի լրջութեամբ պիտի մօտենայ այժմ, քաղաքական աշխարհը մտահոգող խնդիրներուն, որոնք շատ բարդ են:

Յաղթութիւնը չխանգարելու եւ պաղ պատերազմը տաքի չվերածելու մտավախութիւնն էր պատճառ, որ Այզընհաուըր վերջին տարիներուն շատ զգուշաւոր դիրք բռնեց եւ կարգ մը պարագաներու մէջ տեղի տուաւ: Խրուշչեւ օգտագործեց ներկայացած առիթները՝ Կրեմլինի հեղինակը բարձրացնելու համար, մանաւանդ յայս Ասիոյ եւ Ափրիկէի նորագատ երկիրներուն:

Արեւմտեան եւ Արեւելեան հակընդդէմ երկու ճակատներու ղեկավարները խառնուածքով, նկարագրով ու դաստիարակութեամբ գլխովին կը տարբերէին իրարմէ:

Լրջախոհ, — ծանրագլուխ ու պաղարիւն Այզընհաուըր իրեն դիմացն ունէր յախուռն, յանդուգն ու ջղային Խրուշչեւը, որ շատ ալ կարեւորութիւն չէր տար «քաղքենի» բարեկրթութեան ու կենցաղավարութեան օրէնքներուն: Փարիզի եւ Նիւ Եորքի մէջ առոր ապացոյցը քանիցս տուաւ:

Երիտասարդ եւ կայտառ Քեննէտիի համար փորձառութեան շրջան մը պիտի սկսի շուտով: Պիտի լքէ՞ Այզընհաուըրի պաշտպանողական քաղաքականութիւնը. յարձակողական ուղղութիւն ընդգրկելով:

Տասնեւհինգ տարիէ ի վեր Ամերիկացիները բաւականաչափ փորձառութիւն ձեռք բերին եւ հասկցան համայնավարական վարչաձեւին եւ Կրեմլինի վարիչներուն ի՛նչ եւ ո՛վ ըլլալը:

Դեմոկրատ Ռուզվէլթ շատ բարեմիտ էր: Սթալին մեծ դժուարութիւն չքաշեց Եալթայի մէջ՝ շահագործելու համար անոր միամտութիւնը:

Աղատ աշխարհ զոհն է Եալթայի սխալներուն: Տեր աղուէս Չըրչիլն անգամ խաբուած էր վրացի բռնակալէն:

Ամերիկացիք նոր Եալթա մը թոյլ չեն տար այլեւս, կը յուսանք:

Քեննէտի եւ իր կուսակցութիւնը ամերիկեան քաղաքացիներու կէսին վստահութիւնը միայն կը վայելեն: Նիքսընի առած քուէները վկայ:

Այս պարագան թոյլ պիտի չտայ իրենց հիմնական փոփոխութիւններ մտցնել հանրապետականներու ցարդ հետապնդած քաղաքականութեան մէջ:

Անհաւանական չէ, որ նոր նախագահը իր դահլիճին մէջ առնէ նաեւ հանրապետական կուսակցութենէն մարդիկ, միասին կառավարելու համար երկիրը:

Երկու թեկնածուներն ալ իրենց ընտրական ծրագրին մէջ դրած էին «գերի ազգեր»ու եւ ստրկացեալ երկիրներու ազատագրումը բոլշեւիկեան լուծէն: Ամերիկայի մէջ կ'ապրին միլիոնաւոր մարդիկ. որոնք հպարտութեամբ կը յիշեն իրենց ծագումը եւ կ'աշխատին իրենց նախկին հայրենիքներու ազատութեան համար: Լեհեր, Ուկրայնացիներ, Սպիտակ Ռուսեր, Հունգարացիներ, Պալթեան եւ Կովկասեան ազգեր ամերիկեան հաւատարիմ քաղաքացիներ ըլլալով հանդերձ, չեն մոռցած որ իրենց եղբայրները կը տուայտին օտար լուծի տակ:

Այզընհաուըր ճչգած էր իր դիրքը այս կարեւոր հարցին մասին: Յուսանք որ Քեննէտի եւս հաւատարիմ մնայ իր խոստումներուն:

ՀՐԱՆՏ — ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Գրեթէ երկրորդ յեղափոխութիւն մը կը նկատուի Զօր. Կիւրսէլի որոշումը պաշտօնազրկելու Ազգային Միասնականութեան կոմիտէի 14 անդամները: Միեւնոյն ատեն սահմանադրական յեղափոխութիւն մըն է, քանի որ Յունիս 13ի առժամեայ սահմանադրութեան 9րդ յօդուածը կը չեշտէր. — «Ազգային Միասնականութեան կոմիտէն կազմուած է նախագահէն եւ օրէնքը ստորագրող անդամներէն»:

Կիւրսէլ չի յարգեր ուրեմն Թուրքիոյ առժամեայ նոր սահմանադրութիւնը:

Կիւրսէլ զեկոյցով մը բացատրած է պատճառները: «Նախկին Ազգային Միասնականութեան կոմիտէի գործունէութիւնը վտանգաւոր փուլի մը մէջ մտաւ, ազգային շահերու տեսակէտէն: Լուծեցի բանակին պահանջին վրայ»:

Պաշտօնազրկուածները՝ գնդապետ Թուրքէի ղեկավարութեամբ որ մայիսեան յեղափոխութեան «ուղեղը» կը նկատուէր եւ ծայրայեղներ, երեք շաբաթ առաջ, իրենց պնդումով պաշտօնանկ ըրած էին 147 համալսարանական դասախօսներ, ինչ որ մեծ յուզում առաջ բերած էր:

Նոր կոմիտէն պիտի աշխատի եւ գործակցի կազմուելիք խորհրդարանին հետ «որպէսզի ժողովրդավար կարգեր հաստատուին երկրին մէջ»:

Միւս կողմէ վերջին լուրերուն համաձայն, բանակը պաշարած է 14 սպաներու բնակարանները եւ արգիլուած է այս վերջիններուն «մարդ ընդունիլ, կամ որ եւ է յայտարարութիւն ընել»:

Քաղաքական շրջանակներու կարծիքով Կիւրսէլ մտահոգ ուսանողական եւ այլ շրջանակներու մէջ օրէ օր աճող դժգոհութիւններէն, փորձած է վերջ տալ ծայրայեղներու գործունէութեան: Շատերուն կարծիքով ժողովրդավարութեան ի նպաստ յաղթանակ մըն է: Ցամենայն դէպս կը կարծուի թէ չափաւորներն են որ յաղթանակ մը կ'արձանագրեն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ մէջ, հինգ «կասկածելիներ» ձերբակալուած են կը հաղորդէ մամուլի ֆրանսական գործակալութիւնը: Ահաբեկչական արարք մը մասամբ փճացուցած էր համայնավար երկու թերթերու տպարանները՝ Ալ Նիտաա եւ Ալ Ախպար: Մեքենաներուն մեծ մասը անգործածելի դարձած է:

ԿԻՐԱԿԻ երեկոյ Ազգ. Ժողովը վաւերացուց, 85ի դէմ 440 ձայնով, կառավարութեան եմտացոյցը: Միւս կողմէ Ալժերիա մեկնած են բանակներու նախարարը՝ Մեսմեր եւ զօրավար Էլի: Կ'ենթադրուի թէ շփում պիտի հաստատեն զինուորական շրջանակներու հետ բացատրելու համար տը Կոլի ծրագիրները:

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ գերմանական Նոյէ Ռայն Ցայթունկ թերթին յայտարարած է. — «Կարգը Խրուշչեւինն է Պոն գալու»: Ըսած է նաեւ, թէ «Խրուշչեւ մարդ մըն է որուն հետ կարելի է խօսիլ»:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՐՈՍ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ազգային անմահ հերոս, Սողոմոն Թէհլիրեանի յիշատակին նուիրուած երեկոյ մը կազմակերպուած էր, Շաբաթ գիշեր, Սալ տը լա Շիմիի սրահներուն մէջ:

Փարիզահայութիւնը, սրբավայր դացող ուխտաւորներու նման, խուռներամ, փութացած էր լեցնել ծայրէ ծայր հանդիսասրահը: Որովհետեւ հոն պիտի ոգեկոչուէր յիշատակը Հայու մը, որ գիտցած էր վրէժը լուծել իր նահատակներուն եւ մէկ միլիոն անթաղ մեռելներուն:

Յուսադրիչ երեւոյթ էր տեսնել Հայ ժողովուրդը անխտիր, հաւատաւոր, ինքնավստահ ու հպարտ, որ կուգար անգամ մը եւս հաստատելու թէ անվերապահ յարգանք ունի իր ցեղային արժէքներուն եւ իր մեծ հերոսներուն հանդէպ: Ան հաւատարմօրէն կը գիտակցէր թէ այդ հերոսները իրենց անձը զոհեցին, Հայ դատին եւ Հայութեան պատուին ի խնդիր, որոնց խնկելի յիշատակը յարգելը պարտաւորութիւն մըն էր իրեն համար, հոգ չէ թէ ոմանք մարդասպաններ նկատէին զանոնք:

Կ'արժէր տեսնել թէ ժողովուրդը ի՛նչ մեծ հպարտանքով կը կրէր իր կուրծքին վրայ, Սողոմոնի պատկերը ներկայացնող զարդանիշը, որ կարգադիր յանձնախումբի կողմէ օրիորդներ կը զետեղէին ներս մտնողներուն լանջակին:

Յիշատակի երեկոյեան հովանաւորութիւնը ստանձնած էին. Վահան Փորթուգալեան, Արմենակ Համբարձումեան, Հայկանոյշ Թորոսեան, Աստղիկ Առաքելեան, Յակոբ Արեւեան, Ղեւոնդ Մելոյեան, Հրանտ Սամուէլեան, Արշաւիր Խաճէտանեան, Ստեփան Ելչիբէկեան, Նուպար Յովհաննէսեան, Մկրտիչ Պարսամեան եւ Տօքթ. Ա. Պօղոսեան:

Հրաւիրուած էին ազգային կազմակերպութիւնները, ինչպէս նաեւ երեք յարանուանութեանց հոգեւոր պետերը: Իսկ 85ամեայ ծերունի Յովհաննէս Վարդ. Նալպանտեանը, Պրիւքսէլէն յատկապէս եկած էր իր յարգանքի տուրքը բերելու Թէհլիրեանի յիշատակին:

Բեմին ճակատը զարդարուած էր Թէհլիրեանի մեծադիր իւղաներկ նկարով, (գործ՝ Ժիրայր Փալամուտեանի):

Օրուան նախագահը՝ Շաւարշ Նարդունի հանդէսը բացաւ հետեւեալ խօսքերով.

«Քառասուն տարիներ առաջ Պերլինի փողոցներէն մէկուն մէջ՝ չնսատակ ինկաւ արիւնարբու հայասպան Թալէաթը՝ երիտասարդի մը վրիժառու գնդակով: Այդ երիտասարդը կը կոչուէր Սողոմոն Թէհլիրեան, որ իր այդ ահաբեկչութեամբ դարձաւ ազգային մեծ հերոս: Անոր մահուան գոյժը լսեցինք մի քանի ամիս առաջ Ամերիկայէն: Ահա այդ հերոսին յիշատակը յարգելու համար է որ հոս հաւաքուած ենք այս գիշեր, հետեւաբար կ'առաջարկեմ մէկ վայրկեան յոտնկայս լռութեամբ յարգել անոր խնկելի յիշատակը»:

Բեմ հրաւիրուեցաւ Տիկ. Հուրի Իփէքեան — Պուտաքեան, որ իրեն յատուկ ըղձայուն շեշտերով ու յուզումով ըրաւ իր բանախօսութիւնը եւ որուն ամփոփումը հետեւեալ կերպով կարելի է ներկայացնել:

«1921 Մարտ 15, երիտասարդ մը ընդակի մէկ հարուածով գետին կը փռէր ուրիշ մարդ մը: Երիտասարդը սովորական ոճրագործ մը չէր, ան իր դիմացինը սպաննելէ յետոյ չփախաւ, կեցաւ, ու դիտեց արիւնը որ կը հոսէր, ոճրագործին ոճրածին գանկէն»:

«Այդ երիտասարդը Սողոմոնն էր, իսկ չանսատակ եղողը հայ ժողովուրդի ամենամեծ դահիճը՝ Թալէաթը»:

«Արդարութիւնը իր տեղը գտած էր Թէհլիրեանի մէկ գնդակով»:

«Երբ եկան ձերբակալել զինքը, ան պատասխանեց. Ի՞նչ կ'ուզէք դուք ինձմէ, ես Հայ եմ, իսկ ան Թուրք: Թէհլիրեան այդ վայրկեանին զգաց որ կեանքին մէջ այդպիսի հոգեկան գոհունակութիւն զգացած չէր, ամբողջ ազգի մը՝ իր պատկանած ցեղին վրէժն էր որ լուծած էր»:

«Սակայն այդ գոհունակութիւնը Սողոմոնը չէր որ միայն զգաց, այլ ամբողջ Հայութիւնը որ հրճուանքի մէջ էր, ու ամէնուն բերնէն մէկ խօսք միայն կը լսուէր. — Ձեռքդ դալար, Սողոմոն Թէհլիրեան»:

«Ես վստահ եմ նաեւ, որ բոլոր նահատակ մեռեալները իրենց գերեզմաններուն մէջ, անգամ մը եւս ցնցուեցան ու իրենց պաշտամունքը յայտնեցին անդենականէն ունիաբերան գոչեցին՝ յիշատակդ դալար, Սողոմոն»:

Տիկին Իփէքեան — Պուտաքեան մանրամասնօրէն բացատրեց նաեւ թէ ինչպէս Թէհլիրեան իր ընկերներով տարիներու հետապնդում կատարած էր իր զոհին թաքստոցը գտնելու համար: Նկարագրեց Թուրքիոյ դաշնակից՝ Գերմանիոյ, մայրաքաղաքին մէջ կատարուած դատավարութեան ամբողջ փուլերը, ընդհ. դատախազի, պաշտպան փաստաբաններու, բարձրաստիճան վկաներու արտայայտութիւնները եւ աւելցուց. —

«Թէհլիրեան ըսաւ երդուեալներուն, մարդ մը սպաննեցի, բայց մարդասպան մը չեմ:

Ու դատաւորները ի վերջոյ խղճի կատարեալ հանդարտութեամբ անպարտ արձակեցին Սողոմոնը, համոզուած ըլլալով որ ան սովորական ոճրագործ մը չէր այլ միայն լուծած էր իր ընտանիքին ու ցեղին վրէժը:

«Առաջին վրիժառուն չէ Սողոմոն, իր պատկանած կուսակցութիւնը՝ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, կարգով գետին փռած էր բազմաթիւ ջարդարարներ, սակայն Սողոմոնին հարուածը դափնեպսակը եղաւ ու ցնցեց ընդհանուր աշխարհը, որու մասին բոլոր երկիրներու թերթերը սիւնակներ նուիրեցին»:

Մեր տաղանդաւոր եւ սիրուած երգչուհին՝ Հայկանոյշ Թորոսեան դաշնակի ընկերակցութեամբ երգեց «Տէր Կեցո»ն ու «Մարտիկին երգը»:

Օր. Գաբոյեան անգամ մը եւս եկաւ ցոյց տալ իր տաղանդը, մեծ յուզումով արտասանեց Սիամանթոյի Պարը:

Քառորդ ժամ դադար տրուեցաւ հանդիսականներուն, որու ընթացքին վաճառուեցան Թէհլիրեանի լուսանկարը կրող պրակներ:

Հանդէսի երկրորդ մասը սկսաւ Տիկին Անահիտ Տէր Մինասեանի, Կոստան Զարեանէն ըրած մէկ արտասանութեամբ:

Բեմ բարձրացաւ Կարօ Մեհեան, որ իմաստալից ճառ մը արտասանեց, կուռ և խտացեալ նախադասութիւններով պատկերացուց Սողոմոնի հոգեկան վիճակը ահաբեկումէն առաջ ու վերջը: Զատագո—

(Շար. ը կարդալ Դ. էջ)

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՐ-ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Փարիզ ժամանած է Ամերիկայի մեր ծանօթ ընկերներէն Յովհաննէս Տէր-Յովհաննէսեան:

Ընկերը որոշ ժամանակ մը պիտի մնայ Ֆրանսա եւ պիտի այցելէ հայաշխարհ շրջանները:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ

ՕՏԱՐ Կ. ՅԱՐՈՒԹ

— Պատմեմ, իմ սիրելի ձեզ հետ տեսնուելս, եւ ապա դուք ինձ պատմեցէք ձեր մասին։ Ես ամբողջ վաղ յոյժ ծանրացած եմ, եթէ ոչ ամբողջ կեանքս, ինչպէս ասում են ֆրանսիացիները։ Ես ունեցել եմ ընտանիք, ունեցել եմ զաւակներ, ունեցել եմ հարազատներ, ունեցել եմ ընկերներ, ունեցել եմ հայրենիք, ունեցել եմ ազգ, ունեցել եմ ամէն ինչ, որ ունենում է մարդ կեանքում։ Ես

ՀԱՅՏՆԻ ԹԵՐԹԸ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՎԵՐԱ

ԵՎՍԵԻ ԴՈՒՆԱՅԵՒ

— Ա՛յդ ինչպէ՞ս, իշխան, դուսիկի՛ դուռ–տուր ... տարտ ...

Մի՛շտ պիտի ծռի ինձի՛ւ տա՛ր ձեռքդ ու ինձ հետդ տանիս դէպի ա՛ն ուրախութեան տունը, ուր ես ալ պիտի ըլլամ ու քեզի հետ ուրախանամ ...

Ու ինչպէ՛ս կրնար ան չծռիլ դէպի ինձ, երբ ես ամէն անգամ որ ան ինձ կը նայէր, կը զգայի, որ իր հոգւոյն խորերէն ինչ–որ անբացատրելի ուժ մը կը ներշնչէր ինձ, որ ինքնին ալ կը ստիպէր զիս ան ուրախութեան տունը տանելու, ուր ես ալ պիտի ըլլայի ուրախ ...

Ու ես ալ ուրախ էի, որովհետեւ ան ուրախ էր

չեց Սողոմոնի եւ բոլոր տեսակի հերոս Սողոմոններու կատարած անձնազոհու – թիւնները հայ դատին ի նպաստ որոնք գործուած էին ղեկավարութեամբ յեղա – փոխական կուսակցութիւններու : Բանա – խօսը նախ յիշեց Թուրքերուն առաջին զոհերը հնչակեան՝ քսան կախաղանները :

Կարօ Մեհեան ապա ոգեկոչեց Սողոմո – նը .—«Սողոմոն անուն մը դարձաւ, աւելի յաւուն մը, ան սպաննեց Թալէաթը յա – ւուն մեր ժողովուրդին, յաւուն մեր պատ – մութեան, յաւուն մեր սերունդին եւ գա – լիք բոլոր սերունդներուն, յաւուն նաեւ այն մեծ կազմակերպութեան որ Սողո – մոններ ծնաւ » : Ընկեր Կ. Մեհեան յիշեց նաեւ այն միւս հրէշները որ եռեւ եռեւի ինկան Հայուն վրիժառու զնդակով եւ եզ – րակացուց . « Այսօր մինչ Թալէաթներու երկիրը դատի քաշած է իր ղեկավարները եւ ողբալի պատկեր մը կը ներկայացնէ աշխարհին, մենք հայրենիք կը կառու – ցանենք, Հայաստան կը շինենք եւ արտա – սահմանի մէջ արտահայաստան կը կազ – մակերպենք որպէսզի օր մը այս երկուքը՝ Հայաստանը եւ Արտահայաստանը միաց – ուին եւ կազմեն ամբողջական հայրենիք մը, այրողջական Հայութեամբ » :

Ներուննազարդ Յովհաննէս Վրդ . Նալ – պանտեան բեմ բարձրանալով իր վկայու – թիւնը բերաւ Թէհլիրեանի առնական կեց – ուածքին, մաքուր նկարագրին ու հա – ւատացեալ Հայուն :

Ահաբեկումէն անմիջապէս ետքը ինքն է եղած որ առաջին անգամ բանտին մէջ այցելած է Սողոմոնին, մխիթարելու հա – մար զայն, սակայն Թէհլիրեան իրեն պա – տասխանած է թէ ինք հաւատացեալ մըն է, ոճրագործ մը չէ բնաւ, իր պարտա – կանութիւնն է որ կատարած է միայն :

Սարգիս Պօղոսեան որ ներկայ էր հան – դէսին արտասանեց Վարուժանի «Առկայծ ճրագը» : Արտաչէս Գմբէթեան, որ դիտէ մաղնիսացնել հասարակութիւնը, արտա – սանեց Սիամանթոյէն «Գաղափարիները» :

Գեղարուեստական բաժնի վերջին մասը վերապահուած էր Ափրիկեանի քառեակին որ դիտցաւ անգամ մը եւս խանդավառել ներկայ հասարակութիւնը եռաձայն եր – գերով դաշնակի ընկերակցութեամբ :

Նախագահը, փակման խօսքը ըրաւ յայտնելով թէ Թուրքերը մէկ մէկիկոն Հայ ջարդեցին, բայց փոխարէն նոյնքան թուրք ջարդելով չէ որ կը լուծուի մեր վրէժը , որքան ատեն մեզի չեն վերա – դարձուիր մեր սեփականութիւնն ու ար – եան գինը եղող հայկ . հողամասերը :

« Սողոմոններ նորէն կը ծնին բայց ա – նոնք մեռան որպէսզի իրագործուի հայ ժողովուրդին ուզածը, պատմական հոգե – րը կցել արդի Հայաստանին, այս է մեր ուզածը» :

Ժողովուրդը մեկնեցաւ գոհունակու – թեամբ իր հետ տանելով Սողոմոն Թէհ – լիրեանի անմոռանալի յիշատակը :

Պ. ՊԱՐԹԻԻ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Հ . Ց . Դ . Նոր Սե – րունդի Ալֆորվիլի խումբին կողմէ :

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21էն մին – չեւ լոյս, Բաղաբապետարանին սրահը , *Րիւ Վոլթէռ :*

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակ – ցին .— Ժագլին Փափազեան, Մարի–Ռոզ Սօֆեան, Արայ Գրիգորեան եւ Միշէլ Բապտեեան (*Արտասանութիւն*) : Քրիս – թիան Գալայճեան, Սեդա Ուստուլիկեան եւ Ալետիս Քիւրքեան (*երգ*) :

ՀԱՅԿ . ՊԱՐԵՐ .— Հ . Ց . Դ . Նոր Սե – րունդի Պանէօ – Քաշանի պարախումբին կողմէ, մասնակցութեամբ Վիդէն Թո – րոսեանի :

Մուտք 2·50 Ն· Ֆ· :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՆԱՀԱԳԱՅԻՆ ՄՈՒԲԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Շարժանկարի ներկայացում

Ի՞ՆՉ Է ՊԱՏՄՈՒՄ ԳԵՏԸ

եւ ՓԱՍՏԱՆԿԱՐ ՄԸ

Ի նպաստ իր սաներուն

Երեքշաբթի , Նոյեմբեր 15ին , ժամը 21 – ին , Սինեմա Ալհամպրա , Ավընիւ Ժան Ժորէս (Իսի) :

Մուտք՝ 3 Ն· Ֆ·

12 տարեկանէն վար պզտիկներու մուտ – քը ձրի է :

Հ. Յ. Դ. 70 ԱՄԵԱԿԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Վալանսի Հ . Ց . Դ . Շրջ . կոմիտէի , մասնակցութեամբ Վա – լանսի Նոր Սերունդին :

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 20·30ին, բաղաբապետարանի թատրոնին մէջ :

Կը նախագահէ Ընկ . Մ . ՊՕՅԱՃԵԱՆ :
Կը խօսի Ընկ . ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ :

Խօսք կ'առնեն Պ . Փոմիէ (Վալանսի քաղաքապետին կցորդը՝ եւ ընկերուհի Օտէր Միխայէլեան :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին . կը մասնակցին .— ՇԱՄԻՐԵԱՆ քոյրերը (Վա – լանսէն) երգ , պար , Կապոյտ Խաչի կրը – նոպլի պարախումբը , ղեկավարութեամբ Տիկին Ա . ՍԻՍԼԵԱՆի :

Արտասանութիւն .— Օր . Օր . Ավճեան, Ս . Սիալեան, Խաչիկեան, Քէչէճեան :

Երգ .— Պալեան Գօգօ (*Ռոմանէն*) , *կեն – դանի պատկեր* , Դաշնակցութեան Ծը – ռունդը (*կրընոպլէն ընկերներ* Ե . Մարաշ – լեան եւ Ս . Բաբախեան, *մասնակցու – թեամբ պարախումբին* :

Զաւեշտ մը Ռոմանի փոքրիկներուն կողմէ , ղեկավարութեամբ դերասան Ս . Քեփէնէկեանի :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Դպրոցասէրի տարեկան գեղարուեստա – կան ցերեկոյթը՝ Մարտ 26ին :

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՒԻ

Ազատ տիկին մը տրամադիր է տնական գործերով կամ պզտիկներով զբաղելու , բնակութեան պայմանով :

Դիմել Աղքատախնամին , 32 Րիւ տը Թրէվիզ , հեռաձայն ՓՐՕվանս 77·73 :

ՎԵՐԱԲԱՁՈՒՄ ՀԱՑԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻՆ

Ֆ . Կ . Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը ու – րախութեամբ կը ծանուցանէ թէ վերա – բացած է Հինգշաբթի օրուան իր հայերէ – նի դասընթացքը , որ երկար տարիներ տեղի կ'ունենար Սօտիէթէ Սավանքի մէջ , փորձառու ուսուցչուհիներով , եւ որ ընդհատուած էր յարմար սրահի մը չգո – յութեան պատճառով :

Ներկայիս հայերէնի դասաւանդու – թիւնները տեղի կ'ունենան 215 Պուլվ· Սէն Ժերմէն, Փարիզ (7), մէթրօ Րիւ տիւ Պաք , չատ գեղեցիկ դասարանի մը մէջ , օժտուած ղպրոցի յատուկ ամէն կարելիութիւններով եւ պարտէզով :

Ուսուցչուհին է Տիկին Ա . Զիթունի , որ ամէն Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 2էն մինչեւ 5 կը դասաւանդէ եւ նոյնպէս կը կատարէ նորեկ աշակերտներու ար – ձանագրութիւնները :

Ֆ . Կ . Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը այս գոհողութիւնը յանձն առած է սիրայօ – ժար , հայ դպրոցէ զրկուած թաղամասի մը երեխաներուն հայերի դաստիարակու – թիւն տալու մտահոգութեամբ :

Յարգելի ծնողքներուն կը մնայ գնա – հատել այս ձեռնարկը , առաջնորդելով այս հայերէնի դասընթացքին իրենց զա – ւակները , զանոնք օտարացումէ կամ ու – ծացումէ զերծ պահելու համար :

Ֆ . Կ . ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Աչխատասէր Տիկին մը փոքրիկ հաս – տատութեան մը տնական գործերուն հա – մար : Դիմել՝

3, Av. de Grandchamps, LE PECQ (S. et O.)
Tél. 963-0172

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Երեւանաբնակ Տիկ . Շուշան , Մշոյ Մկ – րտչոմ դիւղացի , մօր անունը Խաթուն , կը փնտռէ իր եղբայրը Սմբատ Յովհան – նիսեան , ծանօթ՝ ժամկոչ Գէորգի , տղայ անուսով որ կ'ապրի Ֆրանսա : Իր հասցէն դիտցողներէն կը խնդրուի դրել՝

M. Haikaz Assadourian
14, Bd. d'Alsace, Casablanca

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ . ԿԱՊՈՑՏ Խաչի Փարիզի չրջանի միջմասնաճիւղային ժողովը այս Շաբաթ , ժամը 16ին , Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը : Օրակարգ .— Ա) Մանուկներու Օրուան տօնակատարութիւն : Բ) Հաչուետուու – թիւն : Գ) Ընթացիկ հարցեր : Կը խնդրուի մասնաճիւղերէն իրենց ներկայացուցիչ – ները ղրկել այս կարեւոր ժողովին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ Տօնածառի հանդէսը , կիրակի՝ Դեկտեմ – բեր 18 , կէսօրէ ետք :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆ .— Հ . Ց . Դ . «Ար – ծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ . ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս երեքշաբ – թի , ժամը 20·30ին , ծանօթ հաւաքատե – ղին : Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ԼԻՈՆ .— Հ . Ց . Դ . «Վարանդեան» կո – միտէն ընդհ . ժողովի կը հրաւիրէ իր բո – լոր ընկերները այս Ուրբաթ , ժամը 20·30 – ին , Ցոյներու սրահը : Կարեւոր օրա – կարգ :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՐՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ , ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20
ժամը 17էն կէս գիշեր

Au GRAND HOTEL, 12 Bld. des Capucines

Հաճելի անակնկալներ

կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով :

WAG. 38-54

Մուտք 6 Ն· Ֆ·

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն· Ֆր·	միւչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԴԻՍՏ	15 Ն· Ֆր·	միւչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻԻՆ	10 Ն· Ֆր·	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն· Ֆր·	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն· Ֆր·	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻԻՆ	10 Ն· Ֆր·	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն· Ֆր·	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն· Ֆր·	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն· Ֆր·	» » »

Այս գիները ՄԷԿ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազ – դերու համար են :

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է :

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան :

ՍԱԿԱՒԱԹԻՒ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ ՄՆԱՑԱԾ ԵՆ

“ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ”

ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻ

ՍԱԼԸ

ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐԸ ԳՏՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՀԱՍՑԷՆԵՐՈՒՆ

ՓԱՐԻԶ .—
Ցառաջ ,
Հրանտ – Սամուէլ գրատուն .— 51, Rue Mr.-le-Prince, PARIS (6e)
Ճաշարան Արթիւր .— 5, Rue Augustin Thierry
Եկեղեցիի դիւանատունը .— 15, Rue Jean Goujon, PARIS (8e)
Եւ երգչախումբի վարչութեան մօտ :

Ա Ժ Ա Ն Ա Ր Ա Գ

ԵՒ

ՆՈՒՐԲ ՁԱՇԱԿՈՎ ՄԵԾ ԹՆԱՄՔՈՎ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
ՀԱՑԵՐԷՆ ԹԷ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՏՊԱՐԱՆ “ՅԱՌԱՋ”

Ամուսնական հրաւիրատոմս
Առեւտրական նամակի եւ այլ թուղթեր
Ամէն գոյնով եւ չափով ազդ
Հանդէսի տոմսակ եւ թռուցիկ

Տ Պ Ա Ր Ա Ն
HARATCH
32, RUE DE TREVISE, 32
TÉL. : PRO. 86-60 PARIS, 9e MÉTRO : CADET

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 16 ՆՈՅԵՄԲԵՐ
MERCREDI 16 NOVEMBRE 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8951 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4752

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՈՒՐ Կ'ՈՒԶԷ ՀԱՍՆԻԼ

Ո՞ւր կ'ուզէ հասնիլ զօրավար Ճէմալ Կիւրսէլ:

Այս հարցումը կ'ուղղեն քաղաքական շրջանակները՝ Եւրոպայէն մինչեւ Ամերիկա, մանաւանդ Ատլանտեան Ուխտի դաշնակիցները, որոնք մեծ յոյսեր դրած են Թուրքիոյ վրայ, «ազատ աշխարհ»ի պաշտպանութեան համար:

Հինգ ու կէս ամսուան մէջ առնուազն հինգ ցնցումներ կրեց «Ազգային միասնականութեան Կոմիտէ»ն, որ լռութեան մէջ կազմակերպած էր Մայիս 27ի յեղափոխութիւնը եւ յաջողութեամբ գլուխ հանած զայն:

Գաղտնիք մը չէ այլեւս, որ «Կոմիտէ»ի անդամները նոյն տեսակէտը չունէին ներքին ճակատին վրայ հետապնդուելիք քաղաքականութեան մասին:

Արտաքին քաղաքականութեան մարզին մէջ առ հասարակ ոչ մէկ տարակարծութիւն կայ բոլոր կուսակցութեանց միջեւ: Հալք, Դեմոկրատ, Միլլիյէթ կամ Հուրրիյէթ՝ ամէնքն ալ նոյն ուղղութեան կը հետեւին: Այսինքն հաւատարիմ կը մնան Ատլանտեան Ուխտին, զայն նկատելով լաւագոյն միջոցը Ամերիկացիներէն դրամ քաշելու, Թրքական բանակը արդիացնելու եւ արտաքին աշխարհին առջեւ իբրեւ քաղաքակիրթ երկիր ներկայանալու համար:

Միւս կողմէ անտես չեն առներ նաեւ խորհրդային ճակատը, ձեռքի տակէ կապեր պահելով: Չեն մոռնար երբեք, որ շնորհիւ Մոսկուայի նիւթական, ռազմական եւ դիւանագիտական աջակցութեան է, որ Օսմանեան կայսրութեան փլատակներուն վրայ կեանքի կոչուեցաւ Նոր Թուրքիան, Մուսթաֆա Քեմալի գլխաւորութեամբ:

Յեղափոխական «Կոմիտէ»ն, որ իր ձեռքին մէջ կը կեդրոնացնէ գործադիր եւ օրէնսդիր իշխանութիւնները միանգամայն, քանիցս «մաքրագործում»ի ենթարկուեցաւ, առանց ցնցում առաջ բերելու:

Զօրավար Ճէմալ Կիւրսէլ առաջին առթիւ իր դահլիճի 18 անդամներէն տասը պաշտօնանկ ըրաւ եւ անոնց տեղ ուրիշներ նշանակեց:

Մաքրագործեց բանակը եւ հաւատարիմ երիտասարդ սպաներ պաշտօնի կոչեց, վարչաձեւը ամուր հիմերու վրայ դնելու համար:

Տարակոյս չկայ, որ այս փոփոխութիւնները խուլ դժգոհութիւն առաջ բերին բոլոր պաշտօնանկներու մօտ, առանց ալեկոծելու կառավարութեան դիրքը:

Սակայն համալսարանի 147 դասախօսներու պաշտօնազրկումը առանց ցնցումի չանցաւ: Ուսանողները, որոնք կարեւոր դեր մըն խաղացած էին Մենտերէսի վարչաձեւի տապալման մէջ, լեզու ելան եւ բողոքումներ առաջ բերին:

Կիւրսէլի կառավարութիւնը նոր — կարելի է ըսել խոր — ցնցում մը կրեց կիրակի օր, երբ Ազգային Միասնականութեան Կոմիտէի 14 անդամները դուրս նետուեցան ցուցարարական ձեւով: Առաջին անգամ ըլլալով պաշտօնանկները ոչ միայն ուրիշ պաշտօնի չկոչուեցան, ինչպէս նախորդները, այլեւ ձերբակալուելով բանտարկուեցան:

Ուրեմն կացութիւնը շատ աւելի ծանրակշիռ է այս անգամ:

Այս յանդուգն գործողութեան բոլոր ծալքերը չեն բացուած դեռ: Սակայն կասկած չկայ այլեւս, որ նոր վարչաձեւը խմորումի մէջ է տակաւին եւ յայտնի չէ թէ ի՛նչ ճակատագիր կը սպասէ անոր:

Դեմոկրատ վարիչներու զանգուածային ձերբակալութիւնն ու բանտարկութիւնը:

Եասը Ատայի խեղկատակ դատավարութիւնը՝ գերագոյն ատեանի մը անվայել գռեհիկ եւ ալա թուրքա խայտառակութիւններով, ընդհանուր զայրոյթ առաջ բերած է երկրին մէջ: Իսկ արտաքին աշխարհը պարզապէս կը հեգնէ յեղափոխական վարիչները:

Թուրք մամուլն ալ սկսած է անհամբերութեան նշաններ ցոյց տալ եւ կը փորձէ կամաց կամաց քակել իր լեզուի կապանքները: Մարդիկ կը զայրանան թէ ի՛նչպէս այդ աստիճան ծիծաղելի վիճակի կը մատնուին Հանրապետութեան նախագահ մը, վարչապետ մը, նախարարներ եւ երեսփոխաններ, որոնք տասը տարի կառավարած են երկիրը եւ դեռ երէկ պաշտամունքի առարկայ էին:

Ահա՛ թէ ինչ օրերու հասած է Նոր Թուրքիան:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ Ամերիկայի երկիրներէն երեքին մէջ՝ Կուաթեմալա, Քոսթա Ռիքա եւ Նիքարակուա խլրտումներ ծայր տուած են: Կուաթեմալայի նախագահը ռմբակոծել տուած է Փուերթօ Պարիոսի զինուորական կայանները, ուր ըմբոստները կը շարունակեն դիմադրել: Պատերազմական վիճակ յայտարարուած է, մէկ ամսուան համար: Քոսթա Ռիքայի եւ Նիքարակուայի սահմանագլուխի շրջանը գրաւուած է ըմբոստներով, որոնք փոքրիկ խումբերու բաժնուած դէմ կը դնեն կառավարական ուժերուն: Իսկ Նիքարակուայի մէջ կացութիւնը աւելի ծանրակշիռ է: Ըմբոստները Մանակուայի (մայրաքաղաքէն 80 քմ. հեռու) կաթողիկէ դպրոցը ապաստանած՝ կը սպառնան դպրոցականներու կեանքին, եթէ երբեք ազատ անցք չունենան: Ուղղինկթըն մտահոգ է: Վստահ է որ Քասթրօ մատ ունի այս խլրտումներուն մէջ:

ՎԻԷԹՆԱՄԻ մէջ կացութիւնը անստոյգ է, ձերբակալութիւնները կը շարունակուին եւ ընդդիմադիր հինգ թերթեր դադրեցուցած են: Ծանօթ է՝ թէ պետական հարուած մը տեղի ունեցած էր վերջերս, կարգ մը զինուորականներու կողմէ: Միւս կողմէ Լաոսի կառավարութիւնը որոշած է գրաւել Լուանկ – Փրապանկ քաղաքը, որուն պահակազօրքը ըմբոստ զօրավար Ֆումիի կողմը անցած էր:

152 ՄԱՆՈՒԿՆԵՐ ողջ – ողջ այրած են Սուրիոյ եւ Թուրքիոյ սահմանագլուխին վրայ գտնուող, Ամուտա քաղաքին մէկ շարժանկարի սրահին մէջ: Հրդեհը ծայր տուած է պայթումի մը հետեւանքով: 150 հազար սուրիական ոսկիի վարկ բացուած է աղէտեալներուն օգնելու համար: Զոհերուն թիւը, բոլորն ալ երախաներ, ժամէ ժամ կը մեծնայ:

ՔԵՆՆԷՏԻ, Նիքսընի հետ տեսակցած է Ֆլորիտայի մէջ: Քաղաքական շրջանակներու կարծիքով դեմոկրատ նախագահը հանրապետականներ պիտի առնէ իր դահլիճին մէջ:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ կառավարութեան որոշումով 90 կոպէկ պիտի ըլլայ մէկ տոլարին արժէքը, Յունուար մէկէն սկսեալ: Մէկ ռուբլին հարիւր կոպէկ է: Այս ձեւով Կրեմլին «ծանր» ռուբլի մը կը ստեղծէ:

ԿԻՒՐՍԷԼ վերջին դէպքերուն առթիւ յայտարարած է.– «Երկրորդ յեղափոխութիւն մը չէ եղածը, այլ ժողովրդավար կարգերու վերահաստատումը երկրին մէջ: Պետական հարուածին առթիւ ձերբակալուած 74 հոգի ազատ արձակուած են, աստնց մէջ կան՝ զօր. ԹեքինԱրիպուրուն (օդային ուժի նախկին հրամանատար), 13 դատաւական կառավարիչներ եւ Ազգ. Մեծ Ժողովի նախագահին զաւակը:

ԸՆԿԵՐ ՄԻՀՐԱՆ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

Խոր ցաւով կ'իմանանք Աթէնքի մեր ղեկավար ընկերներէն Տոքթ. Միհրան Ներսէսեանի մահը, որ տեղի ունեցած է Նոյեմբեր 10ին:

Մէկուկէս ամիսէ ի վեր կը դարմանուէր Աթէնքի մէկ դարմանատան մէջ, ուր ենթարկուեցաւ վիրաբուժական երկու գործողութեան, երկրորդը՝ ճակատագրական:

Տոքթ. Միհրան Ներսէսեան ծնած է 1889ին, Սիվրիհիսարի մէջ: Ուսումը ըստացած էր տեղւոյն Ներսէսեան վարժարանը, որուն շրջանը յաջող կերպով աւարտելէ ետք, իբրեւ ուսուցիչ պաշտօնի կոչուած էր նոյն հաստատութեան մէջ: Ապա Հայրիկեան վարժարանին մէջ:

Առաջին Աշխարհամարտի ընթացքին մտած էր Հարպիէ (զինուորական վարժարան), ուրկէ սակայն շուտով ղրկուած էր աշխատանքի վաշտերուն մէջ: Փախուստ տալով կ'ապաստանի Պոլիս: Պատերազմէն ետք աւագ ուսուցիչ եւ տնօրէն Պանտըրմայի ազգային վարժարանին մէջ:

Գիւղատնտեսութեան հետեւելու համար, 1920ին կ'անցնի Ֆրանսա եւ երկու տարուան ընթացքին կ'աւարտէ Թուլուզի մօտ, Տոռի գիւղատնտեսական վարժարանի եռամեայ շրջանը: Կը մեկնի 1922ին Յունաստան եւ կը հաստատուի Քսանթի, ուր մէկ քանի տարի կը զբաղի ծխախոտի մշակութեամբ եւ մեղուաբուծութեամբ:

1927ին կը մեկնի Փարիզ, ուսանող ատամնաբուժական վարժարանի: Մէկ տարիէն վկայական ստանալով կը վերադառնայ Քսանթի, ուր իբրեւ վիրաբոյժ ատամնաբոյժ կը գործէ մինչեւ Բ. Աշխարհամարտի աւարտումը: Յետոյ Աթէնք կը հաստատուի վերջնականապէս, իր սեփական բնակարանին մէջ, Հին Ֆալիրօ:

Մեր սիրելի ընկերը թէ Հիւսիսային Յունաստանի եւ թէ Աթէնքի մէջ ունեցած էր կուսակցական եւ հանրային բեղուն գործունէութիւն: Ատենապետն էր Թեմական Խորհուրդի:

Իր մասնագիտութեան վերաբերեալ յօդուածներով եւ թարգմանութիւններով աշխատակցած էր «Հորիզոն»ին, (Թեսաղոնիկէ), «Նոր Օր»ին (Աթէնք) եւ Բ. Աշխարհամարտէն ետք՝ «Ազատ Օր»ին: Թարգմանած էր նաեւ ոստիկանական վէպ մը (Մորիս Լըպլանի «Արսէն Լիւփէն Շերլոք Հոլմսի դէմ»ը), որ առանձին գրքով լոյս տեսած էր 1926ին, Թեսաղոնիկէի մէջ: Վերջերս ձեռնարկած էր իր սիրելի ծննդավայր Սիվրիհիսարի պատմութեան պատրաստութեան, զոր դժբախտաբար չկրցաւ գլուխ հանել:

Ընկեր Տոքթ. Ներսէսեան կանուխէն մտած էր Դաշնակցութեան շարքերը: Վարած է կուսակցական պատասխանատու պաշտօններ եւ մասնակցած՝ Հ. Յ. Դ. 14րդ Ընդհ. Ժողովին, իբրեւ Յունաստանի պատգամաւոր:

Իր մահով՝ Յունաստանի Դաշնակցական ընտանիքը կը կորսնցնէ հաւատաւոր, նուիրուած եւ թանկագին անդամ մը:

Թաղումը կատարուած է Նոյեմբեր 11ին:

Հ. Յ. Դ. Յունաստանի Կեդր. Կոմիտէն այս առթիւ եօթնօրեայ սուգ հրահանգած է շրջանի ընկերներուն:

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԵԱՆ ԹՐՔԱԿԱՆ ԳԻՇԵՐԸ

Սեպտեմբերեան գիշերը պատմական դարձաւ նաեւ Թուրքիոյ մէջ, — Թուրքերը կրնան ըսել թէ իրենք ալ ունին Սեպտեմբերեան գիշեր մը, որու պատմութիւնը հետզհետէ կը ճոխանայ նոր յայտնութիւններով: Ողջ – ողջ մորթազերծուած յոյն քահանայի մը պատմութենէն ետք, ահա Պալըքէսիրի նախկին երեսփոխան Սըտքը Սըտըք Թիւմէրքան մամլոյ ասուլիս մը կատարելով Պրուսայի մէջ, ուշագրաւ նոր տեղեկութիւններ տուաւ Սեպտեմբեր 6–7 գիշերուան մասին, որ քննութեան առարկայ է այս միջոցիս Եասը Ատայի դատարանին առջեւ:

Թիւմէրքան Եւրոպայի խորհուրդին 21 Հոկտեմբեր 1955ին գումարած նիստին ատենագրութիւններուն վրայ յենլով՝ հետեւեալը ըսաւ.

— «Այս նիստին ընթացքին հելլէն պատուիրակները եւ Պելճիքայի պատուիրակը խստիւ քննադատած էին Մենտերէսի կառավարութիւնը: Թուրք պատուիրակ Զէյատ Մանտալինճի խօսք առնելով յայտնած էր թէ 6–7 Սեպտեմբերի դէպքերուն ընթացքին 650 հոգի վիրաւորուած են, ասոնց միայն 35ը Յոյն են: 25 հոգի մեռած են, մեռեալներուն մէջեւ չորս Յոյն, 21 Թուրք կը գտնուին:

Զոհերուն մէջ Թուրքեր ներկայացնելը աւանդութիւն մըն է, որ կուգայ Սուլթան Համիտէն:

Հայկական ջարդերու կազմակերպութեան ժամանակ՝ սովորութիւն էր ներկայացնել ... Թուրք զոհեր:

INÉDITES ET ENTIÈREMENT EN COULEURS

MINIATURES ARMÉNIENNES

ces antiques joyaux d'art

Un ouvrage format 25 x 32, 96 illustrations en couleurs - 120 NF

ÉDITIONS CERCLE D'ART

Exposition du 18 au 30 Novembre 1960
à la Galerie-Librairie Du Passeur
90, RUE DU BAC, PARIS 7e — TÉL. LIT. 38-36

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

—o—

Ե.

Ընդհանուր ժողովի ճնշիչ մեծամասնութիւնը կողմ էր կեդրոնին, որ ընկերվարութեան հակառակ չէր, բայց աչքա-տում էր ընկերվարութիւնը հաչտեցնել Թրքահայ դատի հետ: Կեդրոնում էին Զաւարեանը, Ռոստոմը, Ակնունին, Ա-հարոնեանը, Վարանդեանը, Արամը, Իշխանը, Զաքարեանը, Բալաջանը, Վարդանը, Սեւքարեցի Սաքօն, Սեպուհը, Բժ. Զաւրեանը, որ երեւութապէս ձախակողմեանների հետ էլ էր: Վառմեանը, որ առաջ անհաչտ հակառակորդ էր ընկերվարութեան, բայց ի վերջոյ, հաչտուեց: Նա ամբողջ ժամանակ ջրպանում կրում էր Շարլ Ժիւի քաղաքատնտեսու-թեան հատորը, ծանօթանում էր ընկերային չարժումների պատմութեան ու ձեւերին:

Ընկերվարութեան քննութիւնը տեւեց օրեր: Արտայայտուեցին գրեթէ բոլոր պատգամաւորները, ոմանք մի քանի ան-գամ: Իմ վրայ ամէնից ուժեղ տպաւորութիւն գործեցին Զաւարեանի, Արամ Աչոտի եւ Աւ. Խահակեանի ճառերը: Զաւարեանը հմուտ եւ համոզուած տեսաբան էր ընկերվարութեան, կատարելապէս տիրում էր նիւթին եւ դիտէր ունկընդիրների վրայ ազդելու մէջոցները: Մտաւորական ծրագիրներ էր նա ներկայացնում, որոնք ամենքի համար հաճոյք էր լսել նրա առաջ բերած փաստերն ու դրաւիչ բանաւարկութիւնները:

Արամ Աչոտը (Սարգիս Մինասեան) չատ կարդացած, սկզբունքով համոզուած հակառակորդ էր ընկերվարութեան. խօսում էր հանդարտ եւ անյոյզ, բայց հիանալի կերպով ուսումնասիրել էր քաղքենի նչանաւոր հակընկերվարական-կանների տեսութիւնները:

Աւ. Խահակեանը բոլորովին հռետոր չէր. խօսում էր կակազելով, բայց այս անգամ այնպէս փայլուն կերպով ներկայացրեց իր հակընկերվարական, նիւթական, անիլխանական փիլիսոփայութիւնը, որ ամբողջ ժողովը բուռն կերպով ծափահարեց: Տեղը նստելուց առաջ նա ասաց.

— Շատ տղերք, ծափահարում էք, բայց քուէ պիտի չտաք:

Ես անհամբեր սպասում էի Վաթանդեանի խօսքին: «Դրօշակ»-ի խմբագիրը այն օրերին, կարելի է ասել, Դաշնակցական երիտասարդութեան կուռքն էր, եւ ես սիրում էի չքեղ արձակով գրուած նրա յօդուածները: Մեծ եղաւ հիասթափութիւնս. Վարանդեանը արտասանեց մի չատ թոյլ ճառ: Աւելի լաւ է միայն գրէ եւ քնաւ ճառ չխօսի, մտածեցի ես:

Պէտք է ասել, որ պերճախօս հռետորներ չատ չկային Ընդհանուր Ժողովում: Ահարոնեանը հիանալի հռետոր էր, բայց կուտ քիչ կար նրա ճառերում: Ռոստոմը ասում էր Ահարոնեանի ճառերի մասին. «Լիմոնատ լինի կարծես, հաճոյքով կը խմես, բայց սնունդ չկայ մէջը»:

Աւելի բովանդակալից ճառախօս էր Ակնունին, որ սակայն Ահարոնեանի պերճանքը չունէր: Մի տարի վերջ նա պիտի դառնար Պոլսի բեմերի զարդը:

Զաւարեանը հռետոր չէր, թէեւ իր ճառերը լեցուն էին եւ տպաւորիչ:

Բոլորովին ճառախօս չէր Ռոստոմը. նա խօսում էր բառեր փնտռելով. յաճախ ձեռքի օգնութեամբ, բայց զարմանալի կերպով հաճելի էր նրան լսելը:

Վիճաբանութիւնները ընկերվարութեան չուրջ տեւեցին չատ երկար եւ եղան խիստ բուռն ու աղմկալից: Մասնաւորապէս անհաչտ էր ու կրքոտ աջակողմից Թովմաս Ճելալեանը: Նա տեղի-անտեղի աղմուկ էր հանում, բռունցք էր ցոյց տալիս հակառակորդներին, ոչ-ժողովական բառեր էր գործածում: Մենք նրան «խուլիգան» էինք կոչում:

Պակաս անղուսպ չէր ձախից Աւետիք Շահխաթունեանը, թէեւ աւելի բարեկիրթ ժողովական էր: Նա իր փոքրիկ բռունցքը զարնում էր սեղանին, սպառնում էր ժողովից հեռանալ, եթէ ընկերվարութիւնը չընդունուի:

Զամալեանը եւս բուռն էր, ծայրայեղ ընկերվարական, բայց Աւետիքի անհաչտութիւնը չունէր: Առհասարակ, նկատելի էր եւրոպական ուսանողների տարբերութիւնը: Ռուսաստանցիները մաքսիմալիստ էին, խստապահանջ, կամ ամէն ինչ, կամ ոչինչ: Շահխաթունեանը դեռ մեզ մերից էր, բայց իր դրպանում ունէր իրեն ուղարկողների մանդատը. եթէ ընկերվարութիւնը մերժուի, ձգել Ընդհանուր Ժողովը եւ հեռանալ:

Եւրոպայի ուսանողները աւելի չափաւոր էին եւ առարկայական պայմանները հաչուի առնող: Մենք նրանց արհամարհանքով կոչում էինք օպորտիւնիստ՝ պատեհապաչտներ: Զամալեանը անխոցելի էր, որպէս ընկերվարական. բայց եւ երբեք բերան չէր առնում «հեռանալ» բառը: Ընդհակառակն, նա անվերապահ դատապարտում էր անջատականներին:

Մինչ մենք Վիէննայում վիճում էինք, կովկասում հող էր գրաւում անջատական չարժումը, գլխաւորութեամբ բժիչկ Լեւոն Աթաբէկեանի: Մեր լաւագոյն երիտասարդ ընկերները անցնում էին անջատականների կողմը: Վիէննա խիստ մռայլ լուրեր էին հասնում Թիֆլիսից ու Բաքուից. անջատականները աչից ու ձախից, Միւրաթի եւ Աթաբէկեանի կողմնակիցները, լուրջ կերպով սպառնում էին Դաշնակցութեան միանականութեան:

Անհրաժեչտ էր չտապել, չուտով վերջացնել խօսարան դարձած Ընդհանուր Ժողովը, բայց ճառերի հեղեղը, ներքսեւ դուրսը, չէր վերջանում: Ամէնքը ուզում էին խօսել, իրենց կարծիքը յայտնել: Ինձ նման սակաւախօսները ջղայնանում էին:

Մի օր ի պաչտպանութիւն ընկերվարութեան երկար ճառ խօսեց Սեպուհը: Ժողովականները ակնյայտ կերպով ջղայնանում էին. երբ անդին. Զաւարեանի եւ Վարանդեանի նման մարդիկ էին նստած, ընկերվարութեան մասին ի՞նչ կարող էր ասել մի պարզ խմբապետ: Ես չդիմացայ ու պոռացի.

— Բաւական է, դու ի՞նչ գիտես սո-ցիալիզմի մասին...

Պոռացի եւ ղջացի. բայց այլեւս ուշ էր: Սեպուհը կեցաւ՝ մինչեւ ականջները կարմրած: Ցասումով նայեց ինձ եւ բռունցքները ճօճելով խոյացաւ իմ կողմը: «Ա՛ս էլ ցատկեցի տեղիցս եւ նոյնպէս բռունցքներս չարժելով՝ յարձակուեցի նրա վրայ: Զգիտեմ, ինչ պիտի լինէր վերջը, եթէ արագ մէջ չմտնէր Ռոստոմը եւ չբաժնէր մեզ:

Սեպուհն էլ մեր այն խմբապետներից էր, որոնք չափազանց ջղայնանում էին, եթէ մէկը կասկածի ենթարկէր իրենց մտաւորականութիւնը: Եթէ ասէիր, թէ դէնք բանեցնել չգիտես, Սեպուհը ներքսեմիտ ժպիտով կը պատասխաներ, բայց եթէ ասէիր՝ յօդուածդ գրել չգիտես, վայն էր եկել գլխիդ:

Միջադէպը, սակայն, լուրջ հետեւանքներ չունեցաւ: Մենք նոյն օրն իսկ միասին ճաչեցինք Սեպուհի եւ ուրիշ ընկերների հետ:

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

(Շար.)

ԿՈՆԴԱԿ

—o—

Զարեհ, ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի, անհասանելի կամօճն Աստուծոյ եւ ընտրութեամբ ազգիս Եպիսկոպոսապետ եւ կաթողիկոս Հայոց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ:

Բարձրաչնորհ Սրբազան Առաջնորդաց, Գերաչնորհ Եպիսկոպոսաց, Գերապատիւ Տեղապահից, Արժանաչնորհ Քահանայից, Յարգարժան Ժողովականաց, եւ համայն հաւատացեալ բարեպաչտից որբ ընդ հոգեւոր հովանեաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեանս, սիրոյ ողջոյն ի մէնջ. եւ օրհնութիւն Յաղոյ Սրբոյ Հոգւոյն Մերոյ Քրիստոսի Լուսաւորչի. խաղաղութիւն Հոգւոյն Սրբոյ եղիցին ընդ ձեզ ընդ ամենեսեսեանդ, Ամէն:

Ցայտնի է բոլոր պատուական զաւակներուդ Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ, եւ յատկապէս հարազատներուդ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեանս, թէ այս 1960 տարին մեր կաթողիկոսութեան պատմութեան մէջ պանծալի հանդրուան մըն է, որպէս երեսնամեակ առաքելաշխատութեան ու Լուսաւորչեան մեր Ս. Աթոռին յԱնթիլիաս վերահաստատութեան եւ անոր արդիւնաչատ Դպրեվանքի սկզբնաւորութեան: Արդարեւ 1915 – 1918 չարաչար ղէտ տարիներուն, համայն Հայութիւնը Թիւրքահայ եւ Արեւմտահայ ցեղասպանութեան ենթարկուելով անհետ կորստեան անդունդի եղերքը հասաւ: Կորսուեցաւ հոյլը իր հոգւոյ առաջնորդներուն եւ մտքի դասակներուն: Մեզի համար դրուած բլլալ, կարծէք, չարաչար դուչակ մարգարէութիւնը, թէ «Տարից գնովին եւ ցրուեսցին խաչինքն» (Զաք. ԺԳ. 7): Արհաւիրքն ու յուսահատութիւնը պատեր էին ամէնէն լաւատես ու հաւատաւոր հոգիներն անգամ, որովհետեւ այնքան ուժգին էր հարուածը եւ մեր ամբողջական բնաջնջումը ծրագրուած՝ իր յետին մանրամասնութեամբը: Հայաչինջ այդ սրածութեան ծանր տուրք վճարեց նաեւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը, որուն անվեհեր Գահակալը, երջանկայիչատակ Տ. Սահակ Բ. Կաթողիկոս, իր զարաւոր վեհարանէն ու Մայրավանքէն խլուելէ յետոյ, զաղթականի ցուպն ի ձեռին, որպէս հովիւ անձընդիր, իր հօտին հետ կը քչուէր դէպի սուրիական անապատները, զառնութեան բաժակը անգամ մը եւս ցմրուր ըմպելով: Ու ի տես համատարած աւերածութեան եւ հայ ժողովուրդի անձիտութեան, երանելի Հայրապետը միչտ հաւատքով լի, զանգատի ուրիչ արտայայտութիւն չունէր իր չրթներուն վրայ, եթէ ոչ կրկնել սրբազան մեծ աքսորականի մը, Յովհաննէս Ոսկեբերան Հայրապետի մրմունջը. «Փառք քեզ, Աստուած, փառք քեզ, յաղագս ամենայնի, Տէր, փառք քեզ»:

Արհաւիրալից այդ օրերու աւարտին եւ 1918 – 1920 յոյսով եւ լոյսով լեցուն տարիներուն յայորդող խոր պատրանաթափութեան եւ երկրորդ զաղթի հետեւանքով, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Աթոռն ու Աթոռակալը, կրկին զարձան աքսորական ու անղաստական: Ու մօտ 10 տարուան թափառումներէ յետոյ ընդմէջ Հալէպի եւ Պէյրութի, երջանկայիչատակ Տ. Սահակ Բ. Կաթողիկոս իր վերջնական կայքը հաստատեց Անթիլիասի այս հրաչալեղ ծովափին վրայ, 1930ին, ու հայ ժողովուրդի անոթէ զաւակներուն ֆիզիքական ապաստանարան – որբանոցը զարձաւ, նոյն այդ ժողովուրդի հոգեկան դարբնոցն ու սնուցիչը: Վտարանդի Տ. Սահակ Բ. Կաթողիկոսն ու իր անմիջական նուիրեալ գործակիցները, Տ. Բարգէն Աթոռակից Կաթողիկոս եւ Տ. Շահէ Արքեպիսկոպոս, աննահանջ կորովով, հաստատ հաւատքով եւ տեսիլքով լծուեցան Կաթողիկոսութեան կազմակերպումի առաքելական գործին եւ Դպրեվանքի հիմնադրութեան իրականացումին: Մեծ է վաստակը երկնաբնակ այս երկրորդ-թեան ու անոնց պանծալի անունը պիտի գրուի հայ ժողովուրդի պատմութեան փառաւոր էջերուն վրայ, որպէս «ազնիւ, ծառայ բարի եւ հաւատարիմ», որովհետեւ անոնք իրենց մտքի եւ հոգւոյ զանձերը առատօրէն բաչխեցին Կիլիկեան Ս. Աթոռի վերածաղկումին եւ Կիլիկեան Դպրեվանքի պատղաւորումին ի նպաստ: Ու այնուհետեւ, ոչ թէ աւազի վրայ, այլ հայ ժողովուրդի սրտին մէջ ամբողջն

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՔԱԻԱՐԱՆԻ ՀՈԳԻՆԵՐԸ

Երբ սեղանէն ելաւ, Տոն Ժուան տակաւին բեռ մը կը զգար իր հոգիին վրա-, բայ ,եւ սակայն , եթէ կարողութիւնը ունենար յարութիւն տալու Տոն Քրիստոպալին, անկասկած որ պիտի չընէր այդ բանը, վախնալով թէ մի գուցէ կորսնցնէր այն հուչակը որ Սալամանքի համալսարանի ուսանողական չրջանակին մէջ իրեն ապահոված էր իր հակառակորդին մահը:

Իրիկունը, երկուստեք ճչդապահ եղան ժամադրութեան, որ տեղի ունենցաւ Թորմեսի եզերքին:

Տոնա Թերեզան առաւ Տոն Ժուանի ձեռքը (տակաւին այդ չրջանին կինները այր մարդոց թեւը չէին մտներ) իսկ Տոնա Ֆաուսթա՝ Կարսիային:

Երկար ատեն չրջագայելէ ետք, երկու զոյդերը մեծ զոհունակութեամբ բաժնուեցան իրարմէ , այն խոստումով թէ՝ կրկին տեսութեան որեւէ առիթ պիտի չփախցնէին:

Երբ բաժնուեցան երկու քոյրերէն , երկու բարեկամները հանդիպեցան քանի մը գնչուհիներու, որոնք ուսանողներու կազմած խումբի մը մէջտեղ կանգնած, կը պարէին իրենց թմբուկները զարնելով: Խառնուեցան անոնց: Պարուհիները հաճելի թուեցան Կարսիային, որ առաջարկեց զանոնք ընթրիքի հրաւիրել: Առաջարկութիւնը խնդոյն ընդունուեցաւ: Իրենց նախանաբար , Տոն Ժուան, իբրեւ հաւատարիմ Ակագես(*) հրաւիրուեցաւ մաս կազմել ընթրիքին:

Տոն Ժուանի արժանապատուութիւնը , սակայն , խոցուած էր, վասնզի գնչուհիներէն մին տեսնելով զինքը, ըսած էր թէ կը նմանէր սկտնակ վանականի մը:

Այս վիրաւորական ածականին ազդեցութիւնը չեզոքացնելու համար, երիտասարդ Սեվիլլացին ամէն միջոց ի գործ դրաւ, հակառակը ապացուցանելու համար: Պարեց, խաղաց, ցատկռտեց, նոյնիսկ հայհոյուիներ արձակեց եւ խմեց այնքան որքան երկրորդ դասարանի երկու ուսանողներ միասին պիտի չկրնային խըմել:

Կէս գիչերէն ետք, չափազանց դժուարութիւն կրեցին բոլորովին հարբած երիտասարդը իր տունը տանելու համար, որ հիմա այնպիսի կատաղութեամբ մըն էր վարակուած, որ կը սպառնար կրակի տալ ամբողջ Սալամանքը եւ ապա ըմպել Թորմեսի ջուրերը, արդիլելու համար հրչիջումը ...

Այսպէս, տակաւ առ տակաւ Տոն Ժուանի կը կորսնցնէր բոլոր այն արժանիքները, զորս բնութիւնը եւ իր ընտանեկան դաստիարակութիւնը չնորհած էին իրեն:

Սալամանք իր բնակութեան երեք ամսուան ընթացքին, Տոն Կարսիայի ցուցմունքներով, յաջողած էր այլեւս բոլորովին տիրանալ Տոնա Թերեզային: Իր կողմէն, Տոն Կարսիա յաջողութիւն ունեցած էր Ֆաուսթայի մօտ:

Սկիզբները, Տոն Ժուան, սիրեց իր հոմանուհին այնքան բուռն սիրով մը, որքան պիտի կրնար սիրել իր տարիքի պատանի մը իրեն չանձնուող առաջին կինը..

Եւ սակայն, առանց դժուարութեան , Տոն Կարսիա համոզեց իր բարեկամը թէ չարունակական հաւատարմութիւնը ցնորական առաքինութիւն մըն էր, եւ աւելին, եթէ չարունակէր դիչերային զինարբուքներու ընթացքին իր համալսարանական ընկերներէն տարբեր վերաբերմունք մը ունենալ, այն ժամանակ պատճառ պիտի ըլլար որ Տոնա Թերեզայէ առաքինի համբաւը մրոտէր :

Այն յոռի չրջանակը որուն մէջ մխրճուած էր Տոն Ժուան, այլեւս իրեն րոպէի մը հանգիստ չէր տար: Հաւիւ թէ կ'երեւէր դասարանները, եւ եթէ երեւար ալ, նախորդ գիչերներու զինարբուքնեբէն ան յոգնած կ'ըլլար, որ անկիւն մը ինկած, կը մրափէր եւ չէր կրնար բան մը սորվիլ իր դիտուն դասատուներէն : Սակայն խրախճանքի եւ պտոյտի միջոցին, միչտ առաջին հասնողն ու վերջին մեկնողը կ'ըլլար: Գալով իր գիչերնեբուն, զանոնք գրեթէ կանոնաւորապէս կ'անցընէր գինետուներու մէջ եւ կամ հոն, ուր Տոնա Թերեզայի բացակայութիւնը կը մղէր զինքը ...

Առաւօտ մը, նամակ մը ստացաւ Տոնա Թերեզայէն, որ կը յայտնէր թէ պիտի չկրնար ներկայ ըլլալ այդ գիչերուան համար որոշուած ժամադրութեան: Իրենց աղգականներէն մէկը յանկարծակի հասած էր Սալամանք եւ ստիպուած էին Թերեզային սենեակը անոր տրամադրել եւ թէ ինքը Թերեզան այդ գիչերը պիտի անցընէր մօրը սենեակին մէջ: Այս բանը չատ չնչին ցաւ մը պատճառեց Տոն Ժուանի, որ միջոցը գտաւ իր գիչերը լաւագոյնս անցընելու :

Երբ իր ծրագիրներուն մէջ թաղուած կը պատրաստուէր դուրս ելլել, քոզարկուած կնկան մը իրեն յանձնեց նամակ մը: Թերեզայէն էր: Երիտասարդուհին կը յայտնէր թէ յաջողած էր ուրիչ սենեակ մը ունենալու միջոցը գտնել եւ թէ ամէն բան կարգադրած էր քրոջը հետ, նոյն գիչերուան ժամադրութեան առընչութեամբ :

Տոն Ժուան նամակը ցոյց տուաւ Տոն Կարսիային:

ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐՐՄԷ

(14 Շար.)

(*) Ակագես, վիրգիլիոսի «ԵՆԷական»-ին մէջ յիչատակուած հաւատարիմ ընկեր մը՝ Ֆիտիւս Ակագես :

ՆԱՅԱԾ ԹՈՓԸ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԳԼՈՒԽ

ՀԱՅԱՀԱՅՏ ՊԱՏԱԼԸ

Մեր ուրախութիւնը մեծ էր, երբ Գեղեցկուհին ինձ – դպրոցական – դասակից, որուն հետ մանկութենէ ի վեր միասին մեծցած էինք, ինձ հարսնացու ընտրեց։ Ան ինծի համար ամէն ինչ էր։ Ան էր իմ կեանքս, իմ հոգիս, իմ սիրտս։ Ան էր իմ ամէն ինչս։ Ան էր իմ ապագայ կինս, որուն հետ պիտի ապրէի մինչեւ իմ մահս։ Ան էր իմ ապագայ զաւակներուս մայրը, որ պիտի դաստիարակէր զանոնք, ինչպէս ինքն իր մայրը դաստիարակած էր զինք։ Ան էր իմ ապագայ տունս, որ պիտի կառուցանէր ինծի համար։ Ան էր իմ ապագայ ամէն ինչս։

Ես ալ ամէն ինչ էի անոր համար։ Ես էի անոր ամուսինը, որ պիտի պահպանէր զինք, պիտի սիրէր զինք, պիտի պատուէր զինք, պիտի հոգար անոր ամէն կարիքին մասին։ Ես էի անոր ապագայ զաւակներուն հայրը, որ պիտի հոգար անոնց ապրուստին մասին։ Ես էի անոր ապագայ տան տէրը, որ պիտի հոգար անոր ամէն հարկաւորութեան մասին։

Ես ալ ամէն ինչ էի անոր համար։ Ես էի անոր ամուսինը, որ պիտի պահպանէի զինք, պիտի սիրէի զինք, պիտի պատուէի զինք, պիտի հոգայի անոր ամէն կարիքին մասին։ Ես էի անոր ապագայ զաւակներուն հայրը, որ պիտի հոգայի անոնց ապրուստին մասին։ Ես էի անոր ապագայ տան տէրը, որ պիտի հոգայի անոր ամէն հարկաւորութեան մասին։

Ան ալ ամէն ինչ էր ինծի համար։ Ան էր իմ կեանքս, իմ հոգիս, իմ սիրտս։ Ան էր իմ ամէն ինչս։ Ան էր իմ ապագայ կինս, որուն հետ պիտի ապրէի մինչեւ իմ մահս։ Ան էր իմ ապագայ զաւակներուս մայրը, որ պիտի դաստիարակէր զանոնք, ինչպէս ինքն իր մայրը դաստիարակած էր զինք։ Ան էր իմ ապագայ տունս, որ պիտի կառուցանէր ինծի համար։ Ան էր իմ ապագայ ամէն ինչս

ՆՈՒԷՐՆԵՐ
ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

Հաճնոյ Հերոսամարտի 40ամեա - կին առթիւ Պ. Գրիգոր Ա - ղամեանէ Ն. Ֆ.	100
Նոյն առթիւ Պ. Յովհաննէս Պա - տուրեանէ	100
Պ. Յակոբ Խաչատուրեան Թէհ - լիրեանի յիշատակի երեկոյեան առթիւ	100
Մէօտոնէն Արաքսի Գազանճեան	20
Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղէն նուէր Մշ. Տան	500

×

Ալժերիոյ հայրենակիցներու հանգանակութիւնը.— –

Փիլոյեան Գրիգորեան եղբարք (Օրլէանվիլ) 200 Ն. Ֆ., Ալժէէն՝ Սարաֆեան եղբարք 150 Ն. Ֆ., Գրիգորեան հայր եւ որդի 150, Յ. Պալոյեան 100, Գ. Տէրտէրեան, Պ. Արզումանեան, Օ. Միքայէլեան (Ֆիլիփվիլ), Հ. Թիրեաքեան (Պուժի) հարիւրական Ն. Ֆ., Խաչատուրեան (Սուք Հարաս) 50, Հայրապետեան (Սէթիֆ) 50, Առաքելեան (Սէթիֆ) 20, Ժ. Խաչիկեան (Ֆոր տը Լօ) 30, Յովհաննէսեան (էլ Պիար), Պորճ Պու Արիճէն Գոհարեան Գրիգորեան, Պ. Աճէմեան, Պլիտայէն՝ Փ. Գազանճեան, Ղ. Գալբաղեան, Օ. Սարաֆեան 50ական Ն. Ֆ., Գ. Աւվատեան 30, Յ. Աւվատեան, Կ. Հաճիավետիկեան, Գ. Հաճիպէկեան, քսանական Ն. Ֆ., Հ. Կուրտիկեան տասը Ն. Ֆ., գումար 1550 Ն. Ֆ.։

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ
ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս Կիրակի, ժամը 10·30ին, հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի ձայնասփռուի Վատիկանի ձայնասփիւռէն։

Պատարագիչ՝

ԱՐՀԻ. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

Առաջնորդ Ֆրանսայի Հայ կաթողիկէներուն։

Քարոզիչ՝ Գեր. Ներսէս Վրդ. Սեթեան, Մեծաւոր Հռոմի Լեւոնեան Հայ Կղերանոցին։

Կարճ ալիք՝ 31·10, 25·55, 19·84։
Միջին ալիք՝ 196 մեթր։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Նուրհան Պէրպէրեան ու զաւակները, Այրի Տիկին Շահան Պէրպէրեան, Տէր եւ Տիկին Արտաւազդ Պէրպէրեան եւ զաւակները շնորհակալութիւն կը յայտնեն Փարիզի եկեղեցւոյ, Հ. Բ. Ը. Մ.ի, Յառաջի խմբագրութեան, եւ բոլոր անոնց որոնք մասնակցեցան իրենց սուգին, իրենց քրոջ, հօրաքրոջ եւ տալոջ՝

ՄԱՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ

կսկծալի մահուան առթիւ։

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Օր. Արմենուհի Մարանեան *իր ողբ. ծնողքին յիշատակին տասը Ն. Ֆ. կը նուիրէ Ֆ. Կապ. Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին։*

Փոքրիկն Գլօտ Տէր – Ղուկասեան *իր մեծ հայրիկին եղբօր՝ Տէր – Ղուկասեանի մահուան առթիւ տասը Ն. Ֆ. կը նուիրէ Ֆ. Կապոյտ Խաչի Անկէնի մասնաճիւղին։*

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը մանուկներու օդափ. կայանին	500
Շաւիլի Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը կը նուիրէ կայանին	50

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է ընկերուհի Լիւսի Գասպարեանէ քսան Ն. Ֆ., իր քրոջը Եղսա Շաչոեանի մահուան առթիւ (Հալէպ)։

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ «Մանուկներու Օր»ը Յունուար 22ին։

ԹՈՔԱՏԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան խնճոյքը տեղի կ'ունենայ Նոյեմբեր 27ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, Իսի լէ Մուլինոյի Խրիմեան սրահը։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 70 ԱՄԵԱԿԸ
ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ
ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Վալանսի Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի, մասնակցութեամբ Վալանսի Նոր Սերունդին։

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 20·30ին, քաղաքապետարանի թատրոնին մէջ։

Կը նախագահէ Ընկ. Մ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ։
Կը խօսի Ընկ. ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ։

Խօսք կ'առնեն Պ. Փոմիէ (*Վալանսի քաղաքապետին կցորդը՝ եւ ընկերուհի* Օտէթ Միքայէլեան։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին. Կը մասնակցին.— ՇԱՄԻՐԵԱՆ *քոյրեր (Վալանսէն) երգ, պար, Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի պարախումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին Ա. ՍԻՍԼԵԱՆի*։

Արտասանութիւն.— Օր. Օր. Ավնեան, Ս. Սիսլեան, Խաչիկեան, Քէչէճեան։

Երգ.— Պալեան Գօգօ (*Ռոմանէն*), *կենդանի պատկեր*, Դաշնակցութեան Ծնունդը (*Կրընոպլէն ընկերներ* Ե. Մարաշլեան եւ Ս. Բաքախեան, *մասնակցութեամբ պարախումբին*։

Զաւեշտ մը Ռոմանի փոքրիկներուն կողմէ, ղեկավարութեամբ դերասան Ս. ՔԵՓԷՆԷԿԵԱՆի։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Դպրոցասէրի տարեկան գեղարուեստական ցերեկոյթը՝ Մարտ 26ին։

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ
ԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի խումբին կողմէ։

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, քաղաքապետարանին սրահը, *Րիւ Վոլթէռ*։

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.— Ժագլին Փափազեան, Մարի–Ռօզ Սօֆեան, Արայ Գրիգորեան *եւ* Միշէլ Բապուճեան (*Արտասանութիւն*)։ Քրիստինա Գալայճեան, Սեդա Ուստուլիկեան *եւ* Անտիս Քիւփէլեան (*երգ*)։

ՀԱՅԿ. ՊԱՐԵՐ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պանէօ – Քաշանի պարախումբին կողմէ, մասնակցութեամբ ՎԻԳԷՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆի։

Մուտք 2·50 Ն. Ֆ.։

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒՄ
ՀԱՅԵՐԷՆԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔԻՆ

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը ուրախութեամբ կը ծանուցանէ թէ վերաբացած է Հինգշաբթի օրուան իր հայերէնի դասընթացքը, որ երկար տարիներ տեղի կ'ունենար Սօտիէթէ Սավանթի *մէջ, փորձառու ուսուցչուհիներով, եւ որ ընդհատուած էր յարմար սրահի մը չգոյութեան պատճառով։*

Ներկայիս հայերէնի դասաւանդութիւնները տեղի կ'ունենան 215 Պուլվ. Սէն Ժերմէն, Փարիզ (7), մէթրօ Րիւ տիւ Պաք, *շատ գեղեցիկ դասարանի մը մէջ, օժտուած դպրոցի յատուկ ամէն կարելիութիւններով եւ պարտէզով։*

Ուսուցչուհին է Տիկին Ա. Զիթունի, որ ամէն Հինգշաբթի կէսօրէ ետք ժամը 2էն մինչեւ 5 կը դասաւանդէ եւ նոյնպէս կը կատարէ նորեկ աշակերտներու արձանագրութիւնները։

Ֆ. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը այս զոհողութիւնը յանձն առած է սիրայօժար, հայ դպրոցէ զրկուած թաղամասի մը երեխաներուն հայեցի դաստիարակութիւն տալու մտահոգութեամբ։

Յարգելի ծնողքներուն կը մնայ գնահատել այս ձեռնարկը, առաջնորդելով այս հայերէնի դասընթացքին իրենց զաւակները, զանոնք օտարացումէ կամ ուծացումէ զերծ պահելու համար։

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Աշխատաւոր Տիկին մը փոքրիկ Հաստատութեան մը տնական գործերուն համար։ Դիմել՝

3, Av. de Grandchamps, LE PECQ (S. et O.)
Tél. 963-0172

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ Խաչի Փարիզի շրջանի միջմասնաճիւղային ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 16ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը։ Օրակարգ.— Ա) Մանուկներու Օրուան տօնակատարութիւն։ Բ) Հաշուետուութիւն։ Գ) Ընթացիկ հարցեր։ Կը խնդրուի մասնաճիւղերէն իրենց ներկայացուցիչները ղրկել այս կարեւոր ժողովին։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ
10 bis, Rue Thouin, PARIS

Երկուշաբթի, Նոյեմբեր 21ին տօն Ընծայման, Տիրամօր ի Տաճարն։

Կէսօրէ վերջ ժամը 16·30ին ձայնաւոր պատարագ Անտիլիի Հայ ծերանոցին մէջ։

Մեկնում Կառ. տիւ Նորէն *կէսօրէ վերջ ժամը 14ին։*

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ Տօնածառի հանդէսը, կիրակի՝ Դեկտեմբեր 18, կէսօրէ ետք։

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընտիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան Ս. Թէհլիրեան սրահին մէջ։ (17 Րիւ Պլէօ, մէթրօ Քատէ)։

Ներկայ կ'ըլլայ եւ կը խօսի Ամերիկայէն նոր ժամանած ընկեր ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ։

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է։

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, Յոյներու սրահը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժերոմի Հ. Յ. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 21ին, ընկեր Մ. Զորպաճեանի բնակարանը։ Կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը։

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20
ժամը 17էն կէս գիշեր

Au GRAND HOTEL, 12 Bld. des Capucines

Հաճելի անակնկալներ

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով։

WAC. 38-54

Մուտք 6 Ն. Ֆ.

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ		
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ		
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	»	»	»
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	»	»	»
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	»	»	»
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	»	»	»
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	»	»	»
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	»	»	»
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	»	»	»

Այս գիները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են։

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է։

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մանաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան։

ՍԱԿԱՒԱԹԻՒ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐ ՄՆԱՑԱԾ ԵՆ

" ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ "
ՍԻՓԱՆ - ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ
——— ՍԱԼԸ ———

ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԻՆԱԿՆԵՐԸ ԳՏՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԴԻՄԵՑԷՔ ՀԵՏԵՒԵԱԼ ՀԱՍՑԷՆԵՐՈՒՆ

ՓԱՐԻԶ.—
Յառաջ,
Հրանտ – Սամուէլ գրատուն.— 51, Rue Mr.-le-Prince, PARIS (6e)
Ճաշարան Արթիւր.— 5, Rue Augustin Thierry
Եկեղեցիի դիւանատունը.— 15, Rue Jean Goujon, PARIS (8e)
Եւ երգչախումբի վարչութեան մօտ։

ԼՕԽՈՒՄ ՒԷԼՎԱ ԹԱՀԻՆ

Bongoût

USINE à SAINT-MENET (B.-du-R.)

DANS TOUTE ÉPICERIE SPÉCIALISÉE

★ GROS : Sté DES CONSERVES "BONGOUT", 40, LA CANEBIÈRE - MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60

R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 17 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

JEUDI 17 NOVEMBRE 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8952 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4753

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՊԻՏԻ ԿՐՆԱ՞Յ ԴԻՄԱՆԱԼ

Ինչպէս առհասարակ Թրքական բոլոր յեղափոխութիւնները, Նոյեմբեր 13ի պզտիկ «յեղափոխութիւն»ն ալ անցաւ առանց արիւնահեղութեան :

Զօրավար Ճէմալ Կիւրսէլ, որ իշխանութեան գլուխ եկած էր շնորհիւ երիտասարդ եւ ծայրայեղեան գաղափարներով տոգորուած սպաներու, աստիճանաբար ամրապնդեց իր դիրքը Ազգային Միասնականութեան Կոմիտէին մէջ :

Ի զուր չէ, որ միջազգային մամուլը բաղդատութեան եզր մը կ'ուզէ գտնել Եգիպտոսի 1952 Յուլիս 23ի յեղափոխութեան եւ Թուրքիոյ 1960 Մայիս 27ի դէպքերուն միջեւ : Այն տարբերութեամբ, որ մինչ այնտեղ գնդապետն է, որ ի վերջոյ յաղթանակը տարաւ զօրավարին վրայ, Անգարայի մէջ զօրավարը կրցաւ պահել իր դիրքը եւ չէզոքացնել գնդապետ Թիւրքէշը, Կոմիտէի չար ոգին :

Բոլոր յեղափոխութիւններն ալ սկզբնական շրջանին յախուռն որոշումներ կու տան եւ նախկին գոյավիճակը հիմնական փոփոխութեանց կ'ենթարկեն : Սակայն երբ չափը կ'անցընեն, կը վտանգեն իրենց գոյութիւնը :

Զօրավար Կիւրսէլ ամբողջ հինգ ամիս ենթարկուեցաւ իր երիտասարդ պաշտօնակիցներու թելադրութեանց : Դեմոկրատներու վարկաբեկումը, բանակին մաքրագործումը, Եասը Ատայի աննախընթաց դատավարութիւնը եւ այլ ձեռնարկներ Կոմիտէի ծայրայեղ տարրերու մտքին յղացումներն էին :

Յեղափոխութիւնը համակրանքով ողջունուած էր բանակին եւ ուսանողութեան կողմէ : Այնքան ատեն, որ այս երկու կարեւոր ուժերը կը գործակցէին, նոր վարչաձեւը կրնար վստահութեամբ դիմաւորել ապագան :

Սակայն հաւասարակշռութիւնը խախտեցաւ այն օրը, երբ համալսարանի 147 դասախօսները պաշտօնազուրկ եղան :

Նոյեմբեր 13էն առաջ խուլ դժգոհութիւն մը ծայր տուած էր Անգարայի եւ Պոլսոյ բարձրագոյն վարժարաններէն ներս : Ուսանողները կանգնեցան իրենց պատժուած ուսուցիչներու կողքին : Յեղափոխութիւնը, որ կը կարծուէր թէ կոչուած էր լաւագոյն վարչաձեւ մը հաստատելու երկրին մէջ, յանկարծ իրեն դէմ գտաւ երիտասարդ մտաւորականութիւնը, վաղուան վարիչները :

Միւս կողմէ նոր իշխանութեան ձեռնարկները՝ պետութեան դատարկ գանձը լեցնելու մասին՝ առաջին օրէն իսկ խոր անդրադարձում ունեցան առեւտրականներուն վրայ : «Ազգայնացման» քաղաքականութիւնը նոյնպէս կը վտանգէր անհատական շահերը :

Դէպքերու ընթացքը նկատի ունենալով, կը հարցնէինք վերջերս թէ ի՞նչ ճակատագիր վերապահուած է նոր իշխանութեան : Ու կ'եզրակացնէինք, որ կամ նոր «պետական հարուած» մը տեղի պիտի ունենայ, կամ «զինուորական դիկտատորութիւն» պիտի հաստատուի (Յառաջ, Նոյեմբեր 5) :

Կիրակի օրուան յեղաշրջումը մասամբ հաստատեց մեր ենթադրութիւնը : Զօրավար Կիւրսէլ աւելի խորամանկ գտնուեցաւ քան գնդապետ Թիւրքէշ եւ իր 13 ընկերները, որոնք կ'ուզէին նոր յեղափոխութեամբ մը հրապարակէն քշել զայն եւ իրենց ձեռքին մէջ կեդրոնացնել իշխանութիւնը :

Այս «Ժէօն Թիւրք»երը, — ինչպէս կը սիրեն կոչել զանոնք օտար թերթերը, — ձերբակալուեցան, ապա դիւանագիտական պաշտօններով արտասահման ղրկուեցան :

Կիւրսէլ կացութեան միահեծան տէրն է այժմ : Սակայն չի համարձակիր «զինուորական դիկտատորութիւն» հաստատել ու կը խոստանայ բնականոն վիճակ ստեղծել՝ ժողովրդավարական ընտրութիւններով՝ անմիջապէս, որ պայմանները թոյլատրեն :

1961ի աշնան կեանքի պիտի կոչէ նոր խորհրդարան մը : Մինչ այդ կը պատրաստէ նոր Սահմանադրութիւն մը :

Խնդիր է սակայն թէ պիտի դիմանա՞յ մինչեւ աշուն :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՆ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ԶՐՈՅՑՆԵՐ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԱՍԻՆ

ԼԱԿԱՅԱՐՏԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ոչ մէկ յստակ որոշում տրուած է ցարդ Ալժերիոյ մասին, բայց երեւոյթները զանազան եւ այլազան ենթադրութեանց դուռ կը բանան :

Ապահովութեան բացառիկ ուժեր Մայր երկրէն Ալժերիա հասած են, կը կարծուի թէ նախազգուշական միջոցներ են եւ թէ Դը Կոլ Ալժէ պիտի հասնի Դեկտեմբերի ըսկիզբը, մինչ ՄԱԿը նոյն ատեն (Դեկտ. 5) իր օրակարգին վրայ դրած է Ալժերիոյ հարցը :

Տարակոյս չկայ թէ բան մը կը պատրաստուի : Մամուլը արձագանգ հանդիսանալով կարգ մը զրոյցներու կը հաղորդէ թէ «տաք» օրեր կը պատրաստուին Ալժէի մէջ : Կը խօսուի ընդհ. գործադուլի մասին, մինչ 1100 ոստիկաններ Ալժէ հասած են :

Կը խօսուի նաեւ ուրիշ հաւանականութիւններու մասին : Զօր. Դը Կոլ «գործադիր իշխանութիւն» մը պիտի հաստատէ, ոմանք կը կարծեն նոյնիսկ թէ Ֆարէսի գլխաւորութեամբ դահլիճ մը պիտի կազմէ : Ֆարէս որ ալժերական ժողովին նախկին նախագահն է, լաւ յարաբերութիւններ պահած է Ֆերաթ Ապպասի հետ : Կրնայ պատահիլ նոյնիսկ որ Ապպասի հետ տեսնուի Ժընեւի մէջ, անոր կարծիքն առնելու համար նման ծրագրի մը շուրջ :

Միւս կողմէ Թունուզ հասած են մեծ քանակութեամբ զէնքեր լիբիական բեռնատար կառքերով : Թունուզ են նաեւ երեք Ափրիկեցիներ .— Ահիճօ (Քամըրուն), Տիորի (Նիկերիա) եւ Տիա (Սենեկալ) որոնք Պուրկիպայէն զատ պիտի տեսնուին նաեւ Ֆերաթ Ապպասի հետ :

×

Փարիզի մէջ կը շարունակուի «պատնէշներու դատավարութիւնը» : Երեքշաբթի օրուան «վըտէթ»ն էր Փիէռ Լակայառ :

Ամբաստանեալը խօսեցաւ չորս ժամ : Բացատրեց մանրամասնօրէն թէ ինչ անցած դարձած է Ալժէի մէջ Մայիս 13էն Յունուար 24 : Լակայառ փաստաբան է, լաւ ծանօթ է իր թղթածրարին, խելացի է, վարպետ է, ճարտար եւ յաջող «գիւտեր» ունի որոնք չէին կրնար չտպաւորել ներկաները «մեր ոճիրն եղած է՝ մեր հայրենիքը շատ սիրել», կը պոռայ Ալժէի ամբաստանեալ – երեսփոխանը : Ամբողջ պատմականը կ'ընէ դէպքերուն, առանց մանրամասնութիւն մը մոռնալու, կը պատմէ, կը պատմէ եւ եթէ այսօր ամբաստանեալ է, պատճառն այն է միայն որ Յունուար 24ի ապստամբութիւնը չյաջողեցաւ, բայց նմանօրինակ դէպքերու առթիւ ամբաստանուած չէր Մայիս 13ին, որովհետեւ յաջողած ապստամբութիւն մըն էր : Այս է իր համոզումը :

Ինչպէս յայտնի է Լակայառ վարպետօրէն զատած է իր պատճառաբանութիւնները եւ առիթ չէ կորսնցուցած ամէն վայրկեան յիշեցնելու թէ փայլուն փաստաբան է, բայց յոգնած, քրտնած կ'ուզէ յաջորդ օրը շարունակել եւ նիստը կ'ընդհատուի :

ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Գրեցինք թէ յեղափոխութեան մէջ յեղափոխութիւն մը կատարեցին Թուրքերը ... թարմութիւն տալու համար յեղափոխութեան կամ ... հետաքրքրութիւն՝ հիասթափ ժողովուրդին :

Պոլսոյ թերթերը կու տան հետեւեալ մանրամասնութիւնները .— ·

Կիրակի առաւօտ ժամը 7·30ին, Պոլսոյ եւ Անգարայի ձայնասփիւռի կայանները Նախագահ Կիւրսէլի մէկ զեկոյցը տուին : Խօսնակը սկսաւ հետեւեալ ձեւով .— «Ուշադրութիւն, ուշադրութիւն : Պետութեան նախագահ եւ զինեալ ուժերու ըսպարապետ Ճէմալ Կիւրսէլ հետեւեալ զեկոյցը տուաւ ազգին» : Նոյն զեկոյցը կրկնուեցաւ 9·30ին՝ Զօր. Կիւրսէլի ձայնով :

« Նկատելով որ Ազգ. Միասնականութեան Կոմիտէին աշխատանքները երկրին բարձր շահերը վտանգելու բնոյթ մը ըստացած են, Թրքական զինեալ ուժերու և Կոմիտէի անդամներուն պահանջով, այսօրուընէ սկսեալ լուծեցի Ազգ. Միասնականութեան Կոմիտէն : (Յետոյ կը ներկայացնէ անդամները նոր Ազգ. Միասնականութեան Կոմիտէին, որ յանուն Թուրք ազգին ունի օրէնսդրական իրաւասութիւն) :

« Նորակազմ Ազգ. Միասն. Կոմիտէն երկրին վարչակարգը պիտի տնօրինէ ժողովրդավարական սկզբունքներով, սահմանադիր ժողովին հետ՝ որ պիտի կազմուի ամենակարճ ժամանակամիջոցի մէջ :

« Այն անդամները, որոնք հեռացուած են պաշտօնէ, հանգստեան կոչուած են : Բացի պետութեան նախագահէն, ոեւէ պաշտօնական մարմին կամ անձ իրաւասու չէ յայտարարութիւն տալու այս նիւթին շուրջ » :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ ... « ԳԵՂԵՑԻԿ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ »

Պոլսոյ Թուրք Ուս. Միութիւնը թէյասեղան մը սարքած էր այս «գեղեցիկ» յեղափոխութենէն ետքը, — Ներկայ էին Յեղափոխութեան նոր կոմիտէին անդամներէն շատեր, զօրավարներ, փրոֆէսօրներ ու կուսակալը, ինչպէս եւ Հաղորդակցութեանց նախարարը, որ օգտուելով առիթէն՝ ասուլիս մը կատարեց լրագրողներուն հետ :

— Զինուորութիւնս վերջ դրած ըլլալով՝ եկած եմ փնտռելու գեղեցիկ կուսակցութիւն մը : Երիտասարդները ինչ որ յանձնարարեն, այն պիտի ընենք :

Հաղորդակցութեանց նախարարը, այս փնտռտուքէն եւ ընտրութենէն ետք, կ'աւելցնէ . — Կոմիտէի պաշտօնս վերջ կը դնէ՝ երբ կ'ընտրէ կուսակցութիւն մը անդամակցելու համար :

Ուրիշ հնաչխարհիկ յայտարարութիւն մը .

— Ամենակարճ ժամանակամիջոցի մը ընթացքին պիտի իմացուի թէ ամենայարմար ճամբուն մէջ մտած ենք : Սահմանադիր ժողովը անպայման պիտի հիմնուի : Գործը երանի թէ վերջանայ եւ բնականոն վիճակի վերադառնանք :

Նախարարը գեղեցիկ կուսակցութիւն կը փնտռէ անոր համար որ Թուրքիոյ մէջ կարիք կայ երրորդ կուսակցութեան մը : Այդ երրորդ եւ գեղեցիկ կուսակցութիւնը, համաձայն Թուրք նախարարին, պէտք է զուգահեռ ընթանայ Հալք կուսակցութեան : Ուրեմն նոր կուսակցութեան ընտրութիւնը կատարուած է՝ ընտրութիւն մը կատարելով Սեպտեմբերեան դիչերուան եւ Վարլըք Վերկիին միջեւ :

Բաւական զարգացում կը նշմարուի այս ընտրութեան մէջ, — փոխանակ քանդող կուսակցութիւն մը ընտրելու Թալլող կուսակցութիւն մը ընտրել լաւ նշան է :

Լրագրողները կ'երեւի թէ խօսեր են « մշակոյթի եւ իտէալի միութիւն » անուամբ կուսակցութեան մը մասին :

— Ատիկա իմ ընկերներուս անձնական փափաքն է : Մշակոյթի, գաղափարի, իտէալի միութիւնը գոյութիւն ունի երկրին մէջ տարիներէ ի վեր : Ուստի հարկ չեմ տեսներ հիմնել նման միութիւն մը : Օրինագծին մթնոլորտը եւս չի գոհացներ զիս :

Այսպէս մտաւորական մարդ, այսպէս մշակուած միտք, — Թուրքիա գացէք, բան սորվեցէք :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿԻՒՐՍԷԼԻ պաշտօնազրկած 14 սպաները Չորեքշաբթի օր իսկ հեռացան Թուրքիայէն : Դիւանագիտական զանազան պաշտօններու կոչուած են արտասահմանի մէջ (մանաւանդ Կեդր. Եւրոպա) :

110 ՀՈԳԻ մեռած եւ 106 հոգի վիրաւորուած են, երկու ճամբորդատար շոգեկառքերու բախումին հետեւանքով Չեխոսլովաքիոյ քաղաքներէն՝ Սթեպլովայի մէջ :

ՀԱՎԱՆԱՅԻ Մայր Տաճարը խուժած են խումբ մը «Ֆիտելիստներ» եւ փորձած արգելք հանդիսանալ գերապայծառ Սերանթէզի քարոզին : Գերապայծառը իր քարոզի ընթացքին կոչ ուղղած էր հաւատացեալներուն պայքարելու համայնավարութեան դէմ : «Հռոմ կամ Մոսկուա» յայտարարած էր : Յարաբերութիւնները լարուած են եկեղեցիին եւ պետութեան միջեւ : Վերջերս 17 ուսանողներ վտարուած էին կաթողիկէ վարժարանէ մը, իբրեւ Քասթրոյի կողմնակիցներ :

ԴԱՇՆԱԿՑԱՅԻՆ Գերմանիոյ տնտեսութեան նախարարը՝ Էրհարտ յօդուածով մը պատրաստակամութիւն յայտնած է օգնելու թերաճ երկիրներուն, 500էն 700 միլիոն տոլարով :

ՄԱՒՐԻՏԱՆԻՈՅ հարցին քննութեամբ զբաղած է առջի օր, ՄԱԿի քաղաքական յանձնախումբը : Մարոքի պատուիրակը յայտարարած է .— « Մաւրիտանիա Մարոքի անբաժան մէկ գաւառը եղած է միշտ» : Ֆրանսայի ներկայացուցիչը դէմ արտայայտուած է դիտել տալով . — «Մաւրիտանիա իր անկախութիւնը ձեռք բերած է, մեր կազմակերպութիւնը չէ որ դէմ պիտի կենայ ատոր » :

ՆԱՆԹԵՐԻ (Փարիզի արուարձան) մէջ զինուորական մը սպաննուած է, էֆ էլ էնի ահաբեկիչներուն կողմէ : Զինուորականը՝ Քլօտ Կէրէն ենթասպայ էր :

ՊՐԻՒՍԷԼԻ մէջ տեղի կ'ունենայ Արեւմտեան Եւրոպայի Միութեան քաղաքական խորհրդակցութիւնը : Պոն փափաք ներկայացուցած է շինելու վեց հազար թոն տարողութեամբ պատերազմական նաւեր : Փարիզի համաձայնութեամբ իրաւունք չունի շինելու, 3000 թոնէն աւելի տարողութիւն ունեցող նաւեր :

ԴԱՆԻՈՅ ընտրութիւններուն արդիւնքը, թէեւ վերջնական չէ, բայց ցոյց կու տայ հետեւեալ պատկերը՝ Ընկերվարական – դեմոկրատ 76 աթոռ, արմատական 11, պահպանողական 30, իսկ համայնավարները 0 :

ԽԱՐԹՈՒՄ (Սուտան) հասած է Նասր, պաշտօնական այցելութիւն մը տալու համար :

ՄԱԿի քաղաքական յանձնախումբի մէկ նիստին, խորհրդային պատուիրակը՝ Զորին յայտարարեց թէ Խորհրդ. Միութիւնը պատրաստ է բանակցելու Քենետիի հետ, ապազինման մասին :

ԻՇԽԱՆՈՒՀԻ Մարկարեթ տղայ մը ունեցաւ առջի օր, արդարեւ ամուսնոյն հայրը որ երրորդ անգամ ըլլալով ամուսնացած էր կրկին հայր եղաւ :

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

—o—

Զ.

Վիէննայի այդ ճաշերն էլ չեմ կարողանում մոռանալ: Պատգամաւորների «ա – րիստոկրատ» մասը — Ահարոնեան, Ակ – նունի, Վարանդեան — ճաշում էր առանձին, մեծ մասամբ վաչեանի հետ, իրենց պանդոկի ճաշարանում : Մենք՝ ձախա – կողմեանները, սովորաբար, մասնաւոր տան ճաշ էինք ուտում, աւստրիացի մի ընտանիքում: Բժ. Տէր Դաւթեան, Պա – պաչա, Վարդան, Սաքօ, Սեպուհ, Բալաջան եւ մի քանի ուրիշներ ճաշում էին մի ճաշարանում, Մարիահիլֆէ սրճարանի մօտ: Ես երբեմն միանում էի սրանց :

Ի զարմանս վիէննացի ճաշողների ,մենք աղմուկով ներս էինք մտնում, դրաւում էինք մեզ վերապահուած անկիւնի կլոր մեծ սեղանը եւ մինչեւ ապսպրուած կե – րակուրը բերէին, սեղանի վրայի հացը ուտում – վերջացնում էինք: Ընդհանրա – պէս, իւրաքանչիւր ճաշողին մէկ կամ երկու հացիկ էր տրւում — զեմելիչկէն — եւ առանձին էին հաշւում: Սպասեակը նորից էր բերում մի քանի հացիկ, որ նոյնպէս անհետանում էր անմիջապէս : Վերջը սպասաւորը մեր սեղանի վրայ դը – նում էր մեծ զամբիւղով 40 – 50 հացիկ , որից ճաշի վերջը բան չէր մնում: Սպա – սաւորները եւ օտար ճաշողները ծիծաղով դիտում էին մեզ: Երեւի ասում էին ,— Այս ի՞նչ վայրենի մարդիկ են:

Ճաշի վրայ չարունակւում էր օրակարգի հարցերի քննութիւնը, կամ Բալաջանը զուարճալի պատմութիւններով խնդացը – նում էր մեզ :

Ընկերվարութեան հարցի քննութիւնը , վերջապէս, հասաւ իր վախճանին. բոլոր ճառերը խօսուած էին, եւ ժամանակն էր բանաձեւելու. — Մերժել կամ ընդունել ընկերվարութիւնը : Ժողովը, համաբեր միաձայն, ընդունեց ընկերվարութիւնը : Մի քանի հոգի միայն հակառակ քուէ տուին, — ձէլալեանը, Արամ Աչոտը, Ա. Խահակեանը: Եւ կարծեմ Զամալեանն էր, որ պոռաց Խահակեանի հասցէին .

— Աւետի՛ք, քանի որ ընկերվարութեան հակառակ քուէարկեցիր, դու այ – ժըմ պէտք է հեռանաս Դաշնակցութի – նից :

— Այ, չան տղայ, բոլոր լաւ տղերքը Դաշնակցութեան մէջ են, ես ո՞նց հեռանամ :

Ընդհանուր ժողովի որոշումը անմիջապէս հեռագրուեց Թիֆլիսի մեր թերթին՝ ի ցնծութիւն բոլոր Դաշնակցականների եւ համակիրների: Դաշնակցութիւնը մնում էր մէկ եւ անբաժան, միասնական եւ զօ – րաւոր :

Միհրանեան չարժումը չուտով այլասերուեց ու փոշիացաւ: Անջատականները բոլորովին անջատուեցան եւ ի վերջոյ միացան ռուս սոցիալիստ յեղափոխականներին: Մի մասն էլ դերադասեց մնալ Դաշնակցութեան չարքերում :

Ընդհանուր ժողովը ընտրեց մի յանձ – նախումբ նոր ծրագիր կազմելու համար , — Ռոստոմ, Զաւարեան, Վարանդեան , Ակնունի, եւ Աբարատեկի: Ընտրեց Արե – ւելեան եւ Արեւմտ. Բիւրօների եւ երկրի պատասխանատու մարմինները. վերջա – ցրեց բոլոր գործերը եւ փակուեց մօտ չորս ամսուայ յուզումնալից աշխատան – քից յետոյ :

Ի պատիւ Դաշնակցութեան Ընդհանուր ժողովի, ճաշկերոյթ տուեց Վիէննայի Մխիթարեան Միաբանութիւնը վանքի սը – բահում :

Ցիշատակութեան արժանի է եւ Մայիս մէկի տօնակատարութիւնը Վիէննայի արուարձան Հալենբերգի անտառներում :

Աւստրիական Սոցիալ – Դեմոկրատ կուսակցութեան կեդր. կոմիտէն հրաւէր էր ուղղել Ընդհանուր ժողովին՝ մասնակցելու Մայիսեան հանդիսութիւններին : Մայիս մէկին տեղի պիտի ունենային բանուորական չքերթներ մայրաքաղաքի փողոցներում, հրապարակային ժողով – ներ եւ հանդէսներ՝ քաղաքում եւ արուարձաններում: Ընդհանուր ժողովը պատուիրակութիւն ուղարկեց Սոցիալ – Դեմոկրատ կեդր. կոմիտէի մօտ, շնոր – հաւորելու աշխատաւորական տօնը եւ ո – րոշեց դաշտահանդէս ունենալ Հալենբերգի անտառում :

Արդէն իսկ սիրուն եւ զուարթ Վիէննան այդ օրը աւելի գեղեցկացել էր եւ ու – րախ: Փողոցները զարդարուած էին դրօ – շակներով: Աշխատաւորական չքերթները արհեստակցական միութիւնների դրօշակներով թնդացնում էին պողոտաները ու հրապարակները : Ամէն կողմ տիրում էր արտակարգ եռուզեռ :

Կէսօրից առաջ, քաղաքի կեդրոնական մասի չքերթները դիտելուց յետոյ, մենք մի քանի ընկերներով, Ռոստոմի հետ , ե – լեկտրաքարշ առինք երկաթուղու կայա – րանից՝ գնացքով Հալենբերգ երթալու համար: Ճիշդ այդ օրերին քննւում էր պարսկական յեղափոխութեան մասնակ – ցելու առաջարկը ,որին ես համամիտ չէի: Ելեկտրաքարշի յետեւի մասում, ոտքի, Ռոստոմը հարցրեց ինձ .

— Դու ինչո՞ւ հակառակ ես, որ Դաշնակցութիւնը մասնակցի պարսկական յե – ղափոխութեան :

Ինձ համար անակնկալ էր այս հար – ցումը .ես ո՞վ, որ Ռոստոմը հետաքրք – րուի իմ կարծիքով :

— Ինձ թւում է, որ Հայերը չահ չունին պարսկական յեղափոխութիւնից, պա – տասխանեցի ես, մենք ինչո՞ւ զոհեր պի – տի տանք Պարսիկների համար:

— Ի՞նչ զոհեր, խնդաց Ռոստոմը : Տուէք ինձ 500 Դաշնակցական ֆէտայի – ներ, եւ ես կը զրաւեմ ամբողջ Աորպա – տականը :

Ցամաքս դժուար էր լինում հասկանալ՝ լո՞ւրջ էր խօսում Ռոստոմը, թէ հանաք էր անում :

Բալաջանը, որ լսում էր մեզ, հաստա – տեց Ռոստոմի խօսքերը.

— Հինգ հարիւր ֆէտային նոյնիսկ չատ է :

Ցետագայ դէպքերը —Եփրեմ, Քեռի — ցոյց տուին, որ Ռոստոմի եւ Բալաջանի խօսքերը չափազանցութիւն չէին, բայց եւ այնպէս, ես այսօր էլ նոյն կարծիքին եմ. մենք զոր չունէինք Պարսկաստա – նում: Հայ ժողովրդին ի՞նչ չահ այն օրե – րի պարսկական յեղափոխութիւնից :

Քալենբերգում մեզ սպասում էր անա – կընկալ. Ընդհանուր ժողովին հիւր էր ե – կել մակեդոնացի նշանաւոր յեղափոխա – կան Բորիս Սարաֆովը եւ այժմ մեզ մօտ էր, ղաշտահանդէսում :

Բարձրահասակ ու բարետեսիլ, կա – պուտաչեայ, կոկիկ հագուած՝ համակրելի տեսք ունէր Սարաֆովը : Նա ուրախ էր, որ դանուում էր հայ բարեկամների չրջա – նում :

Համեստ հիւրասիրութիւնից, զրակա – ղեղարուեստական կարճ հանդէսից յե – տոյ, Ահարոնեանը ֆրանսերէն ճառ լսո – ւեց հայ – մակեդոնական բարեկամու – թեան մասին, Սարաֆովը պատասխանեց նոյնպէս ֆրանսերէն: Նա չերմ խօսքերով չնորհաւորեց Դաշնակցութեան Ընդհա – նուր Ժողովը եւ ասաց, թէ այժմ Օսման – եան կայսրութեան սահմաններում գերի մնացել են միայն Հայերը եւ Մակեդոնա – ցիները: Հեռու չէ ժամը, երբ Հայաստա – նըն ու Մակեդոնիան էլ կը լինեն ազատ :

Ու Հայը նմանեցաւ չերամին: Շինէ ՝ ազնիւ մետաքս, զոր կողոպտեցին եւ իւ – րայուրին անօրէն ձեռքեր: Մեռած կար – ծուեցաւ Թրթուրը՝ իր բժժոժին մէջ: Ոչ, Թիթեռնիկի փոխակերպուած է ան: Կը Թռչկոտի այերն ի վեր, ի սիփուռս աչ – խարհի ու զարձեալ կը հիւսէ իր ոսկի մետաքսը՝ իր բուն պատեանին մէջ :

Խաչակիրները՝ Ս. տեղերը անօրինեն – րու լուծէն ազատելու ճամբուն վրայ՝ օգ – նութիւն ու իրաւախոյս ատացան կիլիկեան մեր Թագաւորներէն: « Հայաստանի ծա – ռայելը քաղաքակրթութեան ծառայել է» յայտարարեց քրիստոնեայ մեծ պետու – թեան մը պատասխանատու դէմքը : Սա – կայն տարիներ եառքը, ճակատագրական պահու մը, նոյն պետութեան մէկ ուրիշ ներկայացուցիչը չվարանեցաւ յայտարա – րելու թէ՝ իրենց «մարտաւանութը չէին կրնար Արարատ բարձրանալ»: Ուրիշնե՞ր նախընտրեցին կաթ եւ ալիւր բաշխել որ – բացած Հայութեան, երբեւ մարդասիրա – կան պարտականութիւն: Հայաստանի Հանրապետութեան ողբերգական խորտա – կումը դեռ շատ թարմ է մեր յիշողու – թեանը մէջ: Նիւթ, քարիւղ, ինչ աւելր – ներ կը գործեն անբարոյացած ու ապա – կանած այս դարուս :

Կը չրջապատիմ Իզմիթի փողոցներուն մէջ: Բիւթանիոյ Թեմին նախկին առաջ – նորդարանիստ քաղաքը: Ցիսուն դիւղ ու քաղաք: Վաթսուն հազար եւ աւելի Հա – յութիւն: Ահա եկեղեցին, դպրոցը, չե – րամատունը: Թեմին չնչերակն է այստեղ:

— Հինգ հարիւր ֆէտային նոյնիսկ չատ է :

Ցետագայ դէպքերը —Եփրեմ, Քեռի — ցոյց տուին, որ Ռոստոմի եւ Բալաջանի խօսքերը չափազանցութիւն չէին, բայց եւ այնպէս, ես այսօր էլ նոյն կարծիքին եմ. մենք զոր չունէինք Պարսկաստա – նում: Հայ ժողովրդին ի՞նչ չահ այն օրե – րի պարսկական յեղափոխութիւնից :

Քալենբերգում մեզ սպասում էր անա – կընկալ. Ընդհանուր ժողովին հիւր էր ե – կել մակեդոնացի նշանաւոր յեղափոխա – կան Բորիս Սարաֆովը եւ այժմ մեզ մօտ էր, ղաշտահանդէսում :

Բարձրահասակ ու բարետեսիլ, կա – պուտաչեայ, կոկիկ հագուած՝ համակրելի տեսք ունէր Սարաֆովը : Նա ուրախ էր, որ դանուում էր հայ բարեկամների չրջա – նում :

Համեստ հիւրասիրութիւնից, զրակա – ղեղարուեստական կարճ հանդէսից յե – տոյ, Ահարոնեանը ֆրանսերէն ճառ լսո – ւեց հայ – մակեդոնական բարեկամու – թեան մասին, Սարաֆովը պատասխանեց նոյնպէս ֆրանսերէն: Նա չերմ խօսքերով չնորհաւորեց Դաշնակցութեան Ընդհա – նուր Ժողովը եւ ասաց, թէ այժմ Օսման – եան կայսրութեան սահմաններում գերի մնացել են միայն Հայերը եւ Մակեդոնա – ցիները: Հեռու չէ ժամը, երբ Հայաստա – նըն ու Մակեդոնիան էլ կը լինեն ազատ : կեցցէ հայ – մակեդոնական եղբայրու – թիւնը :

Պրոտոկոլային բնոյթ կրող այս երկու ճառերը բուռն կերպով ծափահարուեցին Ընդհանուր Ժողովի անդամների եւ ամէն կողմից հաւաքուած աւստրիացի բազմու – թեան կողմից :

Ի՞նչ առաքելութեամբ էր եկել Բորիս Սարաֆովը,— ես չիմացայ: Նա մի քանի օր միայն մնաց մեզ մօտ :

Ընդհանուր Ժողովի վակումից յետոյ, ես մօտ մի չաբաթ էլ մնացի, տեսնելու համար Վիէննայի հետաքրքրական վայ – րերը: Մինչեւ այդ, հազիւ ժամանակ էլ ունեցել տեսնելու Մարիա Թերեզա հա – րուստ Թանգարանը եւ Շէօնբրունի պա – լատը, ինչպէս եւ Փրաթէրի ժողովրդա – կան զբօսատեղին իր հռչակաւոր վերա – լացք «անիւ»ով :

Բժ. Զաւրեանը Շահխաթունեանին եւ ինձ տարել էր Վիէննայի հռչակաւոր Օ – փերան, « Վալկիրի»ի ներկայացման : Ինձ զարմացրեց հասարակութիւնը թատ – րոնում. ամէն մէկի ձեռքին խաղի լիք – րետօն՝ հետեւում էին ներկայացման , կարծես աղօթելիս լինէին եկեղեցում : Վագների հիանալի դործը, սակայն, ինձ վրայ տպաւորութիւն չթողեց :

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

(Շար.)

ԿԵԱՆՔԸ ԶՈՐ ԱՊՐԵՑԱՆՔ

Ինձի չնորհուած օդափոխութեան (թէպ – տիլը հավա) օրերը չատոնց լրացած են , բայց ես տակաւին կը դեգերիմ դիւղէ դիւղ: Հոն ուր հայկական բեկորներ կան: Մեծ մասով կիներ են անոնք ու պատանի – ներ: Նաեւ քանի մը ծերունիներ: Ամու – սինները դինուոր տարուած են, կամ ջար – դուած: Ուրիշներ տակաւին կ'աշխատին բանուորական դունդերու մէջ՝ քար կոտ – րելով կամ երկաթուղի չինելով :

— Անչուչա, անչուչա: Թրքական «փա – ռապանծ» բանակը Սուէզը կամ Կովկասը դրաւելու համար պէտք ունի աչխատասէր բազուկներու եւ փոխադրութեան միջոց – ներու: Թուրքն է այն երկրին տէրը : Ա – դա է ան, եւ տղան պէտք չէ որ աչխատի: Ապերա՛խտ Հայեր, դուք որ կը վայելէք այս երկրին բարիքները, ձեղի արտօնուե – ցաւ մեղի համար կառուցանել դպրոցներ, պալատներ, մզկիթներ: Ունեցաք Ամիրա – ներ, նախարարներ, երեսփոխաններ : Բարելաւեցիք մեր եւրոպական միւզիտ քաղաքակրթութիւնը մեղի ծանօթացնելու: Մենք հաւատարիմ չաթոլիկներն ենք Թիմոթէոսին ու ձին – կիզիսանին: Հիմակ քար կոտրեցէք : Դուք որ վարժուած էք քարէն անդամ հաց հա – նելու :

Ես Հայը նմանեցաւ չերամին: Շինէ ՝ ազնիւ մետաքս, զոր կողոպտեցին եւ իւ – րայուրին անօրէն ձեռքեր: Մեռած կար – ծուեցաւ Թրթուրը՝ իր բժժոժին մէջ: Ոչ, Թիթեռնիկի փոխակերպուած է ան: Կը Թռչկոտի այերն ի վեր, ի սիփուռս աչ – խարհի ու զարձեալ կը հիւսէ իր ոսկի մետաքսը՝ իր բուն պատեանին մէջ :

Խաչակիրները՝ Ս. տեղերը անօրինեն – րու լուծէն ազատելու ճամբուն վրայ՝ օգ – նութիւն ու իրաւախոյս ատացան կիլիկեան մեր Թագաւորներէն: « Հայաստանի ծա – ռայելը քաղաքակրթութեան ծառայել է» յայտարարեց քրիստոնեայ մեծ պետու – թեան մը պատասխանատու դէմքը : Սա – կայն տարիներ եառքը, ճակատագրական պահու մը, նոյն պետութեան մէկ ուրիշ ներկայացուցիչը չվարանեցաւ յայտարա – րելու թէ՝ իրենց «մարտաւանութը չէին կրնար Արարատ բարձրանալ»: Ուրիշնե՞ր նախընտրեցին կաթ եւ ալիւր բաշխել որ – բացած Հայութեան, երբեւ մարդասիրա – կան պարտականութիւն: Հայաստանի Հանրապետութեան ողբերգական խորտա – կումը դեռ շատ թարմ է մեր յիշողու – թեանը մէջ: Նիւթ, քարիւղ, ինչ աւելր – ներ կը գործեն անբարոյացած ու ապա – կանած այս դարուս :

Կը չրջապատիմ Իզմիթի փողոցներուն մէջ: Բիւթանիոյ Թեմին նախկին առաջ – նորդարանիստ քաղաքը: Ցիսուն դիւղ ու քաղաք: Վաթսուն հազար եւ աւելի Հա – յութիւն: Ահա եկեղեցին, դպրոցը, չե – րամատունը: Թեմին չնչերակն է այստեղ:

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՔԱԻԱՐԱՆԻ ՀՈԳԻՆԵՐԸ

—o—

Երկու երիտասարդները պահ մը տա – տամսեցան, եւ սակայն անմիջապէս եառք, մեքենականօրէն եւ սովորութիւն դար – ձած բանի մը նման, մտալցեցան իրենց սիրուհիներուն պատչամէն եւ մնացին անոնց հետ :

Տոնա Թերեզա իր կուրծքին վրայ, ըս – տինքներուն քովն ի վեր ունէր սեւ խալ մը: Տոն Ժուան առաջին առանձնաչնորհ – եալը եղաւ որ արտօնութիւնը ունեցաւ տեսնելու այդ նշանը :

Պահ մը երկարօրէն դիտեց զայն , ինչ – պէս կը դիտեն աչխարհի ամէնէն դեղե – ցիկ մէկ բանը : Մերթ այդ սեւ նշանը կը նմանցնէր մանիչակի մը, ապա անեմոնի մը, եւ հուսկ ուրեմն՝ ալֆալֆայի ծաղի – կի մը: Բայց չուտով, այդ խալը որ իս – կապէս գեղեցիկ էր , իրեն համար դադ – րեցաւ հետաքրքիր ըլլալէ, վասնզի յա – զեցած էր անոր գեղեցիկ տեսքէն: «Մեծ ու սեւ արատ մըն է եւ ուրիչ ոչինչ, կ'ը – սէր հառաչելով: Ափսոս որ կը գտնուի այդտեղ : Սատանան տանի այդ սեւ նչա – նը ...»:

Օր մը, նոյնիսկ, հարցուց Թերեզային, թէ երբեւիցէ բժիչկի մը խորհուրդին չէ՞ր դիմած այդ նչանը անհետացնելու հա – մար, որուն խեղճ աղջիկը չառադունելով պատասխանեց թէ՝ իրմէ զատ որեւէ տը – ղամարդ չէր տեսած այդ նչանը եւ թէ իր ստնտուն սովորութիւն ունէր յաճախ ի – րեն ըսելու թէ այդ խալը բախտի նչան էր ...

Այդ իրիկունը, Տոն Ժուան մոռալ տը – րամադրութեամբ մը ժամադրութեան ե – կած ըլլալով, խնդրոյ առարկայ սեւ նը – չանը վերստին տեսաւ, եւ այս անդամ անիկա իրեն երեւաց աւելի խոչոր, քան ուրիչ անդամներ: Ցիրաւի, խորհեցաւ ինքն իրեն եւ դիտելով խալը, հսկայ մու – կի մը երեւոյթը ունի, անչափ անճոռնի – ութիւն մըն է: Կը նմանի այն նչանին, որ իբր յանդիմանութիւն դրոշմուած էր կա – յէնի ճակատին, եւ մարդ պէտք է որ սա – տանան ունեցած ըլլայ իր փորին մէջ որ – պէսզի յօժարի այս տեսակ կին մը իրրեւ հոմանուհի ունենալ... »:

Իր մոռալ տրամադրութիւնը հետզհետէ աճեցաւ, մեծ վէճ ունեցաւ խեղճ Թերե – զային հետ, լացուց զայն գրեթէ ամբողջ դիչերը, եւ արշալոյսին բաժնուեցաւ՝ ա – ռանց նոյնիսկ զայն համբուրելու փափա – քը դղալու: Տոն Կարսիա որ միեւնոյն պահուն դուրս կուգար Ֆաուստայի քո – վէն, քալեց անոր կողքին պահ մը առանց խօսք մը արտասանելու. եւ յանկարծ .

— Խոստովանեցէք Տոն Ժուան, ըսաւ ան, որ այս անդամ տաղտկալի դիչեր մը անցուցինք: Իմ հաչուս, ես դեռ կը զդամ այդ տաղտուկը եւ մեծ փափաք ու – նիմ վերջնականապէս հրաժարիլ իմ իչ – խանուհիէս ...

— Կը սխալիս , պատասխանեց Տոն Ժուան, Ֆաուստան հրաչալի էակ մըն է, սպիտակ՝ ինչպէս կարապ մը եւ միչտ լաւ տրամադրուած: Եւ յետոյ, ձեզ այն – քան կը սիրէ: Իրաւ որ դուք չատ երջա – նիկ էք :

— Սպիտակ... օ՛հ... կ'ընդունիմ որ սպիտակ է, բայց իրականին մէջ դոյն չունի եւ եթէ բաղդատենք իր քրոջը հետ, անիկա կը նմանի աղաւնիի մը քով դըր – ուած բուի մը: Դուք էք որ երջանիկ էք..

— Այդպէս, պատասխանեց Տոն Ժուան: Շատ աղնիւ է, այո, սակայն երախայ մըն է: Կարելի չէ անոր հետ խօսիլ տրա – մաբանօրէն : Իր գլուխը խղճուած է ասպետական հէքեաթներով եւ սիրոյ մա – սին կազմած է արտակարգ գաղափար – ներ: Ձէք կրնար կարծիք մը ունենալ իր պահանջկոտութեան մասին:

— Որովհետեւ դուք չատ երիտասարդ էք, Տոն Ժուան եւ չէք դիտեր ձեր հոմա – նուհիները սանձահարելու կերպը : Տէ – սէք, կին մը կը նմանի ձիու մը: Եթէ դուք զայն չվստահեցնէք թէ իր որեւէ քմահաճոյքին պիտի չներէք, ոչինչ կր – նաք ձեռք բերել :

— Ըսէք, Տոն Կարսիա, դուք ձեր հո – մանուհիներուն հանդէպ նոյն վերաբե – րո՞մը ունէք՝ ինչ որ ձեր ձիերուն հետ : Արդեօք մտրա՞կ կը գործածէք անոնց քո – մահաճոյքներուն դէմ ...

Հատիկ հատիկ... ըսէք, Տոն Ժուան, կը յօժարի՞ք ձեր Թերեզան ինձի տալ: Պիտի տեսնէք թէ ան տասնըհինգ օրէն պիտի ըլլայ ճկուն եւ յարմարող՝ ինչպէս ձեռնոց մը: Ես ալ իմ կարգիս ձեզի կու տամ Ֆաուստան ...

— Սակարկութիւնդ իմ ճաչակիս բա – ւական յարմար է , ըսաւ Տոն Ժուան ժպ – տելով. եթէ սակայն տիկիններն ալ իրենց կողմէ համաձայն ըլլան: Բայց Տոնա Ֆա – ուստան երբեք պիտի չյօժարի ձեզի պի – ջիլ: Փոխանակութեան մը պարագային չատ պիտի կորնչնիք ...

— Շատ համեստ էք. եւ սակայն, վըս – տահ եղէք: Երկու դիչեր դինքը այնքան կատղեցուցի, որ առաջին մարդը անիծուածի մը տեղը դրաւող լու – սաւոր հրեչտակ մը պիտի Թուի իրեն հա – մար: Գիտէ՞ք , Տոն Ժուան, չարունակեց Տոն Կարսիա, պիտէ՞ք որ չատ լրջօրէն կը խօսիմ :

Այս յատկանչական խօսակցութիւնը ընդհատուեցաւ երբ հասաւ ուսանողներու երիտասարդներու մտածումներուն ուղղու – թիւնը :

ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

(15 Շար.)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՓՈՔՐԻԿ

ՊԱՏՄՎԱԾՔՆԵՐ ՀԱՅ ԿՅԱՆՔԻՑ

ՎԱՀԱԳՆ ՂԱՆՂԱՐ

ՎԱՀԱԳՆ ՊԱՎԼՈՎԻՉ

Իսկ Երկուշը գնում էր ինքնամոռաց, ինչպես միշտ, երբ մտածում էր իր գրքերի մասին, նոր պատմվածքների, որոնք ծնվում էին նրա ուղեղում, ինչպես ծիածանի գունագեղ կամարները, որոնք հանկարծ հայտնվում են երկնքում, ինչպես ծաղիկները, որոնք ծաղկում են գարնանային արևի ներքո, ինչպես ամպերը, որոնք ծանր հղիությունից հետո ծնում են անձրև, ինչպես ամեն ինչ, որ ստեղծագործում է բնությունը, ինչպես ամեն ինչ, որ ստեղծագործում է մարդը, ինչպես ամեն ինչ, որ ստեղծագործում է Աստված։

Երկուշը գնում էր ինքնամոռաց, ինչպես միշտ, երբ մտածում էր իր գրքերի մասին, նոր պատմվածքների, որոնք ծնվում էին նրա ուղեղում, ինչպես ծիածանի գունագեղ կամարները, որոնք հանկարծ հայտնվում են երկնքում, ինչպես ծաղիկները, որոնք ծաղկում են գարնանային արևի ներքո, ինչպես ամպերը, որոնք ծանր հղիությունից հետո ծնում են անձրև, ինչպես ամեն ինչ, որ ստեղծագործում է բնությունը, ինչպես ամեն ինչ, որ ստեղծագործում է մարդը, ինչպես ամեն ինչ, որ ստեղծագործում է Աստված։

Ինչպես միշտ, երբ նա ինքնամոռաց էր, ոչ ոք չէր կարող նրան ստիպել, որ նա ուշադրություն դարձնի իրեն շրջապատող աշխարհի վրա։ Ոչ ոք չէր կարող նրան ստիպել, որ նա ուշադրություն դարձնի իրեն շրջապատող աշխարհի վրա

ԸՆԿ. ԺՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն բացառապէս ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան Ս. Թէհլիրեան սրահին մէջ: (17 Րիւ Պլէօ, մէթրօ Քատէ):

Ներկայ կ'ըլլայ եւ կը խօսի Ամերիկայէն նոր ժամանած ընկեր ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ:

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է:

ՆՈՐ ՏԱՐԻԷՆ ԱՌԱՋ

Մեր բաժանորդներէն կը խնդրենք որ կանոնաւոր եւ կանխիկ վճարեն իրենց բաժնեգինները, առանց սպասելու մասնաւոր դիմումի:

Ընկերային եւ այլ տուրքերու վերջին յաւելումները պատճառ կը դառնան որ 1961 *Յունուար 1էն, բաժանորդագրութեան եւ հատավաճառութեան պայմանները փոխուին:*

Մինչեւ Դեկտեմբեր 31, 1960 *վճարում ընողները կրնան բացառաբար օգտուիլ ներկայ պայմաններէն:*

Շնորհակալութիւն մեր այն բոլոր բաժանորդներուն որ իրենց պարտաճանաչութեամբ կը դիւրացնեն վարչութեան գործը:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ
ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս Կիրակի, ժամը 10·30ին, հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի ձայնասփռուի Վատիկանի ձայնասփիւռէն:

Պատարագիչ՝

ԱՐՀԻ. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

Առաջնորդ Ֆրանսայի Հայ կաթողիկէներուն:

Քարոզիչ՝ Գեր. Ներսէս Վրդ. Սեթեան, Մեծաւոր Հռոմի Լեւոնեան Հայ Կղերանոցին:

Կարճ ալիք՝ 31·10, 25·55, 19·84:

Միջին ալիք՝ 196 մեթր:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Նուարդ Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Գարանֆիլեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԼԵՒՈՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

(Ռոտոսթոցի)

մահուան քառասունքին առթիւ, այս Կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ: Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

×

Այրի Տիկին Սարգիս Տէօքմէճեան, Օր. Օր. Արփինէ եւ Յոլինէ Տէօքմէճեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՍԱՐԳԻՍ ՏԷՕՔՄԷՃԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ, այս Կիրակի առաւօտ, յետ պատարագի Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր եւ Տիկին Հայրապետ Մսրեան եւ պարագաները կը ծանուցանեն թէ՝ այս Կիրակի, Պոմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, իրենց ողբացեալ մօր՝ Այրի Տիկին Մաքրուհի Մսրեանի *հոգւոյն, անոր մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ իրենց հանգուցեալ հօր՝ Պ. Յարութիւն Մսրեանի եւ Մսրեան ու Գօչեան գերդաստանաց մոլոր ննջեցելոց յիշատակին: Կը հրաւիրուին անոնց յիշատակը յարգողները:*

×

ԼԻՈՆ.— Պ. Վահրամ Երէցեան, Տիկ. Ազապի Զամօղլեան, Տէր եւ Տիկին Հապէշեան, կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի, Լիոնի Ս. Աստուածածնայ եկեղեցին, ԶԱՊԷԼ ԵՐԷՑԵԱՆԻ (ծնեալ Հապէշեան, Սեբաստացի), մահուան Ա. տարելիցի առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 70 ԱՄԵԱԿԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ
ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Վալանսի Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի, մասնակցութեամբ Վալանսի Նոր Սերունդին:

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 20·30ին, քաղաքապետարանի թատրոնին մէջ:

Կը նախագահէ Ընկ. Մ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ:

Կը խօսի Ընկ. ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ:

Խօսք կ'առնեն Պ. Փոմիէ *(Վալանսի քաղաքապետին կցորդը՝ եւ ընկերուհի* Օտէթ Միքայէլեան:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին. Կը մասնակցին.— ՇԱՄԻՐԵԱՆ *քոյրեր (Վալանսէն) երգ, պար, Կապոյտ Խաչի Կրընոպլի պարախումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին Ա. ՍԻՍԼԵԱՆԻ:*

Արտասանութիւն.— Օր. Օր. Ավճեան, Ս. Սիսլեան, Խաչիկեան, Քէչէճեան:

Երգ.— Պալեան Գօգօ *(Ռոմանէն)*, *կենդանի պատկեր,* Դաշնակցութեան Ծնունդը *(Կրընոպլէն ընկերներ* Ե. Մարաշլեան եւ Ս. Բաբախեան, *մասնակցութեամբ պարախումբին:*

Զաւեշտ մը Ռոմանի փոքրիկներուն կողմէ, ղեկավարութեամբ դերասան Ս. ՔԵՓԷՆԷԿԵԱՆԻ:

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Երկուշաբթի, Նոյեմբեր 21ին տօն Ընծայման, Տիրամօր ի Տաճարն:

Կէսօրէ վերջ ժամը 16·30ին ձայնաւոր պատարագ Անտիլիի Հայ ծերանոցին մէջ:

Մեկնում Կառ. տիւ Նորէն *կէսօրէ վերջ ժամը 14ին:*

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի խումբին կողմէ:

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, քաղաքապետարանին սրահը, *Րիւ Վոլթէռ:*

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.— Ժագլին Փափազեան, Մարի-Ռօզ Սօֆեան, Արայ Գրիգորեան *եւ* Միշէլ Բապունեան *(Արտասանութիւն)*: Քրիստինեան Գալայճեան, Սեդա Ուստուլիկեան *եւ* Անտիս Քիւփէլեան *(երգ)*:

ՀԱՅԿ. ՊԱՐԵՐ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Պանկօ - Քաշանի պարախումբին կողմէ, մասնակցութեամբ ՎԻԳԷՆ ԹՈՌՈՍԵԱՆԻ:

Մուտք 2·50 Ն. Ֆ.:

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Հերթական հաւաքոյթը, Շաբաթ, Նոյեմբեր 26, ժամը 21էն սկսեալ,

LE NARCYS

2, Rue Quinault, Métro Cambonne

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Attractions **Bar**

ԹՈՔԱՏԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան խնջոյքը տեղի կ'ունենայ Նոյեմբեր 27ին, Կիրակի կէսօրէ վերջ, Իսի լէ Մուլինոյի Խրիմեան սրահը:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՅՈՎՍԷՓ ԷՄԻՆ
ԻՐ ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

Անգլերէն բնագրէն թարգմանեց
Յ. ԽԱՇՄԱՆԵԱՆ

Հայ ազատագրական շարժման ռահվիրայ մեծ հայրենասէրին խռովայոյզ կեանքին արկածալից դրուագները:

500 *էջ,— Մաքուր տպագրութիւն, լաթակազմ: Գին՝* 12 *Ն. Ֆ.:*

Դիմել՝

Librairie H. SAMUELIAN

51, Rue Mr.-le-Prince, PARIS (6e)

C. C. P. Paris 1278-35

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Աշխատաւոր Տիկին մը փոքրիկ Հաստատութեան մը տնական գործերուն համար: Դիմել՝

3, Av. de Grandchamps, LE PECQ (S. et O.)

Tél. 963-0172

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ Խաչի Փարիզի շրջանի միջմասնաճիւղային ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 16ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը: Օրակարգ.— Ա) Մանուկներու Օրուան տօնակատարութիւն: Բ) Հաշուետուութիւն: Գ) Ընթացիկ հարցեր: Կը խնդրուի մասնաճիւղերէն իրենց ներկայացուցիչները ղրկել այս կարեւոր ժողովին:

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղին անդամական ժողովը այս Կիրակի, Նաճարեանի ագարակը: Խիստ կարեւոր է անդամներու ներկայութիւնը:

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը, այս Կիրակի առաւօտ, ժամը 9ին, 7, Պուլվ. տ'Աթէն, Պար տը Կլոպի սրահը: Օրակարգ, տեղւոյն վրայ: Վարչութիւնը կը խնդրէ իր բոլոր անդամներէն ներկայ գտնուիլ սոյն կարեւոր ժողովին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ Տօնածառի հանդէսը, կիրակի՝ Դեկտեմբեր 18, կէսօրէ ետք:

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը 20·30ին, Յոյներու սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժերոմի Հ. Յ. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 21ին, ընկեր Մ. Զօրպաճեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերն ու ենթակոմիտէները.—

Քրիստափոր *ենթակոմիտէն այս Շաբաթ, իրիկուն:*

Շաւարշ Միսաքեան *խումբը այս Շաբաթ իրիկուն:*

Վռամեան *ենթակոմիտէն այս Կիրակի կէսօրէ ետք:*

Այս ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20

ժամը 17էն կէս գիշեր

Au GRAND HOTEL, 12 Bld. des Capucines

Հաճելի անակնկալներ

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով:

WAG. 38-54

Մուտք 6 Ն. Ֆ.

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ
ՄԷԿ ԱՆԳԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն. Ֆր.	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն. Ֆր.	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն. Ֆր.	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն. Ֆր.	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն. Ֆր.	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն. Ֆր.	» » »

Այս գինները մէկ անգամ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազդերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել Վարչութեան:

KINOPANORAMA

60, AVENUE DE LA MOTTE-PIQUET

Parking illimité Tél.: FON. 50-50

UN FRANÇAIS A MOSCOU

ԿՐԵՄԼԻՆԻ ԱՆԾԱՆՕԹ ԳԱՆՁԵՐԸ

ԱՐԱՐԱՏԸ

ԵՐԵՒԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ (Զանգեզուր, ձիաւորները, ծաղկեփունջ, հովիւները)

Հինգշաբթի, Շաբաթ, Կիրակի եւ տօնական օրերը՝ երկու ցերեկոյթ 14·30 եւ 16·50, Շաբթու մէջ 15·30

Շաբթու մէջ 2 երեկոյթ 19·15 եւ 21·35

Տոմսերը կարելի է առնել 13 օր առաջ ժամը 11էն 19 եւ *Աժանսներէն*

Գին՝ 4·45 եւ 7·50 Ն. Ֆ.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 18 ՆՈՅԵՄԲԵՐ
VENDREDI 18 NOVEMBRE
1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8953 36EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4754

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԵՐԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

«Նորեկը փնտռել կուտայ դացողը», կ'ըսէ ժողովրդական իմաստութիւնը :

Թուրքիոյ համար յաւիտենական ճըշմարտութիւն է այս : Վկայ՝ ժամանակակից պատմութիւնը : Աւելորդ է փաստեր յիշել :

Հարիւր տարի առաջ, Սուլթան Ապտիւլ Մէճիտի օրով Հայերը օգտուելով Թանզիմաթէն, յաջողած էին օսմանեան կառավարութեան ընդունիլ տալ Ազգային Սահմանադրութիւնը՝ 1860 Մայիս 24ին :

Սուլթան Ապտիւլ Ազիզի օրով, 1863ին որոշ սրբագրութիւններով վերջնական ձեւ ստացաւ անիկա : Օսմանեան կայսրութեան մէջ բնակող Հայերը այդ Թուականէն սկսեալ իրենց ազգային, կրօնական եւ կրթական գործերը կառավարեցին Սահմանադրութեան հաստատած ժողովրդավարական սկզբունքներով :

Թուրքիոյ ոչ-Թուրք տարրերուն մէջ Հայերը ապահոված էին բացառիկ դիրք մը :

Ապտիւլ Համիտ իր բռնակալութեան չարաբաստիկ օրերուն՝ Ազգային Սահմանադրութեան կարգ մը առանձնաշնորհները ջնջեց : Մասնաւորապէս խափանեց Ազգային Ժողովը, որ եւրոպական իմաստով խորհրդարան մըն էր, օրէնսդիր մարմին, որ կ'ընտրէր քաղաքական ու կրօնական ժողովները եւ հակակշիռ կ'ենթարկէր պատրիարքարանի գործերը :

1908ին՝ Օսմանեան Սահմանադրութեան հռչակումէն վերջ՝ Ազգ. Սահմանադրութիւնն ալ վերականգնուեցաւ եւ Հայութիւնը զարթօնքի աննախընթաց շրջան մը բոլորեց մինչեւ 1914 :

Ոճրագործ Իթթիհատը չար նախանձէ դրդուած՝ հայկական նոր վերածնունդը կը դիտէր մախանքով : Ու մութին մէջ կը պատրաստէր Մեծ Եղեռնը : Համաթրքական եւ Թուրանական գաղափարներով տոգորուած, պայքար կը բանար Ազգ. Սահմանադրութեան, Ազգ. Ժողովին եւ Պատրիարքարանին դէմ : «Պետութեան մէջ պետութիւն» կ'որակէր Հայոց առանձնաշնորհեալ վիճակը :

Զինադադարէն վերջ, քեմալական շարժումը Թուրք Թրքական եւ մոլեռանդ իսլամական ուղղութեան հետեւեցաւ : Ոչ-Թուրք տարրերուն, մասնաւորապէս Հայերուն ու Յոյներուն տեղ չկար այլեւս նոր Թուրքիոյ մէջ, որ պէտք է ըլլար միաձոյլ :

Այս քաղաքականութեան արդիւնքը տեսնուեցաւ Լօզանի մէջ, ուր Թուրքիոյ գլխաւոր պատուիրակը Իսմէթ Ինէօնիւ ողի ի բռին պայքարեցաւ՝ ջնջելու համար հայ եւ յոյն պատրիարքարաններու առանձնաշնորհները :

Սակայն չյաջողեցաւ : Լօզանի դաշնագիրը (24 Յուլիս 1923) պարտադրեց Թուրքիոյ՝ յարգել փոքրամասնութեանց իրաւունքները, համաձայն միջազգային օրէնքներու : Յունաց պատրիարքարանը պահեց իր դիրքը : Պոլիս շարունակեց մնալ իբրեւ կեդրոն տիեզերական պատրիարքին, որ գերագոյն պետն է օրթոտոքս եկեղեցիին :

Հայերն ալ պահեցին իրենց վաղեմի իրաւունքները : Սակայն քեմալական վարչաձեւը բազմաթիւ սեղմումներու ենթարկեց Ազգ. Սահմանադրութիւնը :

Յոյները պաշտպան կառավարութիւն ունէին : Թուրքերը չէին կրնար անպատիժ կերպով խախտել Յոյներու պատրիարքարանին իրաւասութիւնները : Փորձեցին բերդը ներսէն գրաւել՝ Փափա Էֆթիմ մը մէջտեղ հանելով : Սակայն չարաչար ձախողեցան :

Թուրք մոլեռանդ մամուլը ամէն առիթ օգտագործեց՝ յարձակելու համար Յունաց պատրիարքարանին վրայ, մանաւանդ Կիպրոսի վէճի տաք օրերուն :

Դեմոկրատներու օրով Հայերը որոշ ազատութիւններ ձեռք բերին : Կրցան ունենալ ընտրովի վարչութիւն եւ պատրիարք, որոնք լեզու գտան օրուան իշխանութեանց հետ եւ փրկեցին կացութիւնը հնարաւոր չափով :

Ի՞նչ է կացութիւնը այսօր, երբ «յեղափոխական» կառավարութիւն մը անցած է իշխանութեան գլուխ :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՎԵՀԱԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ԵՐԿԱՐԻ

Հոկտեմբերեան տօնակատարութեանց վաղորդայնին, համայնավար մեծերը ժողովի նստան Մոսկուայի մէջ : Թէեւ պաշտօնական ոչ մէկ հաղորդում եղած է այս մասին, բայց մամուլը մեկնումի մասին որեւէ տեղեկութիւն չհաղորդեց եւ բոլոր ղեկավարները դեռ կը խօսակցին :

Լը Մոնտի թղթակիցը չորս մասի կը բաժնէ խորհրդակցութեանց ընթացքը :—

Ա) Փափաք կայ վերջ դնելու այսպէս ճանչցուած «վարդապետականներու» կռիւներուն, որոնք պատճառ դարձած էին, վերջերս, համայնավար շարժումին քայքայման : Այս պատճառով խորհրդային կողմը կ'ուզէ հիմնովին լուծել խնդիրը եւ չզոհանալ կարճ բանաձեւով մը (Պուքրէշ քուէարկուածին նման), որ ամէնուն կը խնայէր առանց ոչ ոք հաշտեցնելու : Գլխաւոր նպատակն է, ուրեմն, համոզել արտաքին աշխարհը թէ վէճերը դադրած են, ասոր համար պէտք է ներկայացնել հրապարակային եւ մանրամասն բանաձեւեր :

Բ) Այդ վէճերը գլխաւորաբար գաղափարական են, այսինքն ճիշդ հակառակը արեւմտեան երկիրներու տարակարծութեանց : Համայնավարներու գաղափարական տարակարծութիւնները միայն երեւութական չեն, նոյնիսկ եթէ Չին-խորհրդային տարակարծութիւնը նիւթական կողմեր ալ ունէր, բուն եւ հիմնական տարակարծութիւնները, (միջազգային կացութեան ուսումնասիրութիւն, համակեցութեան ռազմավարութիւն, պատերազմներու անխուսափելի հանգամանքը) կը պարտադրեն ամբողջական համաձայնութիւն մը մարդոց միջեւ, որոնք ոչ միայն գործակից են, այլեւ նոյն Եկեղեցիին հաւատացեալներն են : Այս պատճառով է որ «վեհաժողովը» կը զբաղի մանաւանդ գաղափարաբանութեամբ : Կուսակցութեան աշխարհի աւելի քան 80 մարմիններու ներկայացուցիչները, կը խօսին այդ մասին, քաղաքական վէճերէն զատ : Դիպուած կարելի չէ նկատել ուրեմն չին պատուիրակութեան կազմը, որ իր ութսուն ներկայացուցիչներուն մէջ ունի գլխաւորաբար չին կուսակցութեան գաղափարական մասնագէտները :

Գ) գաղափարաբանութիւնը աւանդական դիւանագիտութեան հարցերու սահմանը լայնօրէն կ'անցնի : Արեւելք-Արեւմուտք յարաբերութիւններու խնդիրներէն զատ, ուրիշ հարցեր ալ խնդրոյ առարկայ են : Ասոնց կարգին «ընկերվարութեան» կառուցումը երկիրներէն ներս :

Դ) Չինջումները դժուար են սկզբունքի հարցերուն շուրջ, վիճաբանութիւնը դիւրին չէ ոչ միայն խնդրոյ առարկայ հարցերուն կարեւորութեան պատճառով, այլ եւ որոշ պատուիրակութեանց տեսակէտներուն պատճառով : Ոչ ոք կը ծածկէ այլեւս թէ ժողովը նախատեսուածէն աւելի կը տեւէ : Նախ երկու օրուան խօսք եղած էր, ապա 6-7 օրուան, իսկ հիմա հաւանական է որ երկարի մինչեւ շաբթուան վերջը :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱՆՐԱՔՈՒԷ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

ԼԱԿԱՅԱՌՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՅԱՒ

Զօր. տը Կոլ, Նոյեմբեր 4ի իր ճառին մէջ կը յայտարարէր թէ եթէ հարկ տեսնէր պիտի դիմէր ուղղակի ժողովուրդին, այսինքն նոր հանրաքուէ մը տեղի պիտի ունենար, այս անգամ միայն Ալժերիոյ համար :

Վերջին զրոյցները որոնց արձագանգ հանդիսացած էինք, հաստատուեցան եւ Չորեքշաբթի օրուան նախարարաց խորհուրդին Զօր. տը Կոլ հաղորդեց թէ մինչեւ ինքնորոշում եւ երբ ատենը գայ հանրաքուէ պիտի կատարուի Ալժերիոյ հանրային իշխանութեանց կազմակերպութեան համար : Այս հանրաքուէին թուականը ցարդ որոշուած չէ բայց սահմանադրութիւնը կը նախատեսէ թէ հանրաքուէն կրնան կատարուիլ խորհրդարանական նստաշրջանի ժամանակ միայն, ուրեմն Դեկտեմբեր 16էն առաջ : Կրնայ պատահիլ սակայն որ Դեկտեմբեր 16էն առաջ միայն հրովարտակը հրապարակուի եւ հանրաքուէն կատարուի Յունուարի սկիզբը : Կը մնայ մինչեւ այդ Թուականը պատրաստել ծրագիր-օրէնքը որուն շուրջ ժողովուրդը իր կարծիքը պիտի յայտնէ :

Տեղեկատուութեանց նախարարը զգուշացուց նաեւ մամուլը զգայացունց լուրերու դէմ : Նախարաց խորհուրդէն անմիջապէս ետք յայտարարեց.— Իմ պաշտօնիս բերմամբ, ձեզի կը զգուշացնեմ այն հէքեաթներուն դէմ որոնք ի զօրու են կառավարութեան ալժերական նպատակներուն մասին : Քանի մը օր է կը շրջին : Երկու ծանր հետեւանքներ ունին.— Նախ իրականութեան չեն համապատասխաներ, ապա կը ձգտին աւելի լարելու ժողովուրդին կարգ մը տարրերուն տրամադրութիւնը : Խնդրեմ, պարագաներ կան ուր ամէն գնով զգայացունց բան մը, ազդ. յանցանք կը դառնայ » : Կը կարծուի թէ նախարարին այս յայտարարութիւնը կը վերաբերի մանաւանդ կարգ մը անուններու որոնց մասին խօսուեցաւ Ալժերիոյ « գործադիր մարմնին» առթիւ, մանաւանդ Ֆարէսի :

Աջէն ձախ մամուլը տարբեր կարծիք ունի այս հանրաքուէին առթիւ : Իւմանիթէի համար .— Տը Կոլ կ'ուզէ որ Ֆրանսացիները որոշեն Ալժերացիներուն ճակատագիրը — կ'ուզէ ամրապնդել անհատական իշխանութիւնը : Ֆիկառօ կը գտնէ թէ հակասութիւն կայ եւ Լուի-Կապրիէլ Ռոպինէ չի հասկնար թէ ինչպէս հանրաքուէի ենթարկուելիք ծրագիր-օրէնքը կարելի է հաշտեցնել ինքնորոշման հետ : Ցետոյ հարց կուտայ թէ ի՞նչպէս կարելի է «գործադիր իշխանութիւն» մը հաստատել եւ խօսիլ ալժերական Ալժերիոյ մը մասին : «Ֆիկառոյի» համար ղեկոյցը կամ շատ քիչ բան կ'ըսէ կամ շատ եւ յստակ բացատրութիւն կ'ուզէ : Նոյն կարծիքն ունի, մասամբ Քոմպան որուն համար ալ յստակ չէ ծրագիրը : Որոշ չէ նաեւ թէ այդ հանրաքուէն վերապահուած է Մայր Երկրի՞ն թէ Ալժերիան ալ պիտի մասնակցի (Լը Մոնտ կը կործէ գիտնալ թէ Ալժերիան ալ պիտի մասնակցի) : Ամէն պարագայի մէջ ընդհ. կարծիքն այն է որ տը Կոլ ժողովուրդին հաւանութիւնը կը ստանայ եթէ հանրաքուէի ենթարկուած բնագիրը այն տպաւորութիւնը թողու որ պատերազմը կը վերջանայ :

X Զգայացունց կարելի է համարել այն որոշումը զոր զինուորական դատարանը տուաւ առջի օր Լակայառտի համար, արդարեւ Ալժէի երեսփոխանը առժամեայ ազատութիւն ստացաւ : Նման որոշում մը մեծ գոհացում պատճառած է «Ֆրանսական Ալժերիոյ» կողմնակիցներուն :

Մինչեւ վճիռին արձակումը պաշտպան փաստաբանը «առժամեայ ազատութիւն» ուզած էր Լակայառտի համար բայց ընդհանուր փաստաբանը դէմ կեցած էր : Կարճ խորհրդակցութենէ մը ետք, դատարանը կ'որոշէր ընթացք տալ եղած դիմումին եւ ազատ կ'արձակէր ամբաստանեալը : Անմիջապէս մեծ խանդավառութիւն կը ստեղծուէր.— «Կեցցէ՛ բանակը», «կեցցէ՛ Ֆրանսական Ալժերիան» և մեթր Թիքսիէ-Վինեանքուր կը սկսէր Մարսէյէզ երգել :

Մինչ այդ Ալժէի երեսփոխանը զանազան կարծիքներ յայտնած էր դէմքերու եւ դէպքերու շուրջ.— Մայիս 13՝ «ըրաչք մը, Ֆրանսացիներու եւ մահմետականներու հաշտութեան հրաշքը : Երբեք պիտի չներենք կառավարութեան որ մեր քիթէն-բերնէն բերաւ Մայիս 13ը» : Ինքնորոշում «Ալժերիոյ ինքնաբնաջնջումը : Բոլոր այն մահմետականները որ մեզի վստահեցան էֆ էլ էնի կը յանձնենք եւ կլայունիներու կը վերածենք » : Զօր. տը Կոլ.— «Երբեք զինս չէ սիրած, գիտեմ որ օր մը Սալանի ըսած է, ինծի սուլի պիտի նստի որ ձգեցի Լակայառտի ընտրութիւնը : Մասիւ.— «Մեր դրօշը, մենք Մայիս 13ի մարդիկը » :

Չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 21.08ին Ալժէի երեսփոխանը դուրս կ'ելլէ Սանթէի բանտէն և կ'ընդունուի կնոջը (Պապեթ) եւ բարեկամներուն կողմէ : Օռոռի համար Լակայառտի արձակումը ազդարարութիւն մը եւ երեւոյթ մըն է զոր կառավարութիւնը պէտք է նկատի առնէ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՉԸՐՉԻԼ, 86 տարեկան, արկած մը ունեցաւ առջի օր, իր բնակարանին մէջ : Ինկած ատեն ողնաշարին մէկ օղակը կոտրած է : Մեծ ծերունին քանի մը ամիս անշարժութեան դատապարտուած է :

ԱՆԳԼԻՈՅ Թագուհիին քոյրը Մարկարէթ ներկայ պիտի ըլլայ Պոտուէնի ամուսնութեան յանուն իր քրոջ :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ծանօթ դերասան Քլարք Կէյպըլ մեռաւ առջի օր : Քանի մը շաբաթ առաջ հիւանդանոց փոխադրուած էր սրտի տագնապի մը հետեւանքով : Իր երրորդ կինը զաւակ կը սպասէր, ինչ որ մեծ երջանկութիւն պարգեւած էր տարաբախտ արուեստագէտին որ կը մեռնի 59 տարեկանին, հայր չեղած :

ԵԱՍԸ ԱՏԱՅԻ Բարձրագոյն Ատեանը քննութիւն բացած է տարադրամի առեւտուրի մը վրայ : 1959ին, Ալի Իփար անունով Թուրք մը, մեղսակցութեամբ Զորլուի եւ Ատնան Մենտերէսի արտասահման փոխադրած է մեծ քանակութեամբ տարադրամ, ամերիկեան երեք նաւեր գնելու եւ ներմուծուելիք ամերիկեան կարագին փոխարժէքը վճարելու համար : Շահած են 1.780.000 Ն. Ֆ. :

ՆՈՒՎԷԼ ՕՐԼԷԱՆԻ (Մ. Նահանգներ) մէջ ցոյցեր եւ բախումներ տեղի ունեցած են ոստիկաններու եւ ճերմակներու միջեւ : Այս վերջինները արգելք ուզած են հանդիսանալ կառավարութեան որոշումին, որ թոյլ տուած էր սեւամորթ պատանիներու, յաճախել ճերմակներուն վերապահուած դպրոցները : Մասնակի կռիւներ տեղի ունեցած են նաեւ, սեւերու եւ ճերմակներու միջեւ :

ՀԱՎԱՆԱՅԻ Արժանթինեան դեսպանատունը ապաստանած է Քուպայի գերագոյն ատեանի նախագահը՝ Մեննենտէզ : Երկրէն փախուստ տուողներու թիւը կ'աւելնայ, օրէ օր :

ՔԱՍԸՄԻ կարգադրութեամբ պաշտօնէ հանուած են երեք նախարարներ՝ առեւտուրի, հանրօգուտ Շինութեանց եւ պետական : Նախարարներէն երկուքը համայնավարներ են : Այս կարգադրութիւնը ցոյց կուտայ այն խուլ պայքարը որ գոյութիւն ունի զօրավարին եւ համայնավար տարրերու միջեւ :

ԱԶԳԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՆՑԱԾ ՈՒՂԻՆ

Հայ ժողովուրդին վերաբերեալ ազգագրական տեղեկութիւններ տրուած են մեր հին գրաւոր աղբիւրներուն մէջ։ Սակայն հայ ազգագրութիւնը իբրեւ գիտութիւն կը սկսի ձեւաւորուիլ 1840–60–ին, երբ իր ժողովրդաբոյր զողտրիկ երկերով, «Համով – հոտով», «Թորոս աղբար», «Գրոց – բրոց», «Մանանա», «Հնոց – նորոց», ասպարէզ կ'իջնէ Գ. Սրուանձտեանց։ Թարմ չունչ մըն էր որ կը բերէր։ Անմիջապէս չարժում մը կը ստեղծուի մտաւորական շրջանակներուն մէջ, ուսումնասիրելու համար, մինչ այդ արհամարհուած գեղջկական կեանքը, ժողովուրդին հոգիի խորքերէն դուրս բերելու դարերով անթեղուած գանձերը, իբրեւ ինքնաճանաչումի մինչ այդ ան – տեսուած միջոց։

Սակայն Գ. Սրուանձտեանցի երկերուն մէջ ազգագրութիւնը և բանահիւսութիւնը իրարու հետ շաղկապուած էին։ Անհրա – ժեշտ էր զատել – յղկել եւ դնել գիտական հիմունքներու վրայ։ Այդ գործին ձեռ – նարկեց Գր. Խալաթեանց, 1887ին։ Ցա – տուկ ազգագրական հարցարան մը կազ – մեց, եւրոպական գիտական հիմունքնե – րով։ Երուանդ Լալայեան, իր կարգին հետեւեցաւ Գր. Խալաթեանցի պատրաս – տած աշխատանքի ձեւին եւ 1895ին ըս – տեղծեց «Ազգագրական Հանդէս» պար – բերականը, որուն առաջին թիւը լոյս տեսաւ Շուշիի մէջ, իսկ յաջորդական 25 թիւերը Թիֆլիսի մէջ (մինչեւ 1916)։

«Ազգագրական Հանդէս»ին չուրջ հա – ւաքուեցան մտաւորականներէն չատերը, որոնք մեծ աշխատանք կատարեցին հայ ազգային արժէքները հաւաքելու, ու – սումնասիրելու եւ հրապարակ հանելու ուղղութեամբ։ Հայոց ազգագրական ըն – կերութիւնը ճանչցուած անուն մը դար – ձաւ, կարճ ժամանակուան մէջ, մեր ի – րականութենէն ներս։ Այս ձեւով հայ ազ – գագրականութիւնը ձեւաւորուեցաւ իր – րեւ ինքնուրոյն գիտութեան բնագաւառ։

Ցետագային, Երեւանի Հայաստանի Պատմութեան Թանգարանին մէջ, ի չարս հնագիտական այլ նիւթերու, հաւաքուե – ցան նաեւ ազգագրական նիւթերը, ո – րոնք, ժամանակի ընթացքին հարստացան նուիրատուութիւններով եւ պրպտումնե – րով ձեռք բերուած նիւթերով։

Մեւնոյն տեղ Թանգարանը հանդի – սացաւ այն օճախը, ուր երկար տարիներ գիտահետազօտական աշխատանքներ կա – տարուեցան, ազգագրութեան բնագաւա – ռէն ներս։

1953ին, Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի պատմութեան հիմնարկու – թեան կից ստեղծուեցաւ Ազգագրութեան խմբակ մը, որ վերածուելով յատուկ ճիւ – ղի, մտցուեցաւ 1959 կէսերուն Հնագի – տութեան եւ ազգագրութեան հիմնարկու – թեան կազմին մէջ։ Այս ձեւով, նոր, ա – ւելի լայն հեռանկարներ բացուեցան ազ – գագրութեան զարգացումին համար, Հայաստանի մէջ։

Հայ ազգագրագէտներուն ուշադրու – թեան դլխաւոր առարկան դարձած է ու – սումնասիրել հայ անցեալի մշակոյթը։ Երկար տարիներու յամառ աշխատանքը տուաւ իր պտուղները։ Երէց սերունդի ներկայացուցիչներէն Ս. Սամուէլեան հրատարակեց «Հին Հայաստանի մշակոյ – թը» եռահատոր աշխատասիրութիւնը։ Տեւական աշխատանքի արդիւնք էր նաեւ Ստ. Լիսիցեանի չատ ուշադրաւ յօդուա – ծաշարքը հայ ժողովրդական բնակա – բաններուն ազգագրական ուսումնասիրու – թեան վերաբերեալ եւ «Նախայեփափո – խական Հայաստանի ազգագրութեան ակ – նարկներ» երկասիրութիւնը։ Կը կազմէ եւ կը հրատարակէ նաեւ «Ազգագրական հարցարան»ը (1946), որ մինչեւ այսօր ալ հիմնական ուղեցոյցը կը հանդիսանայ հայ ազգագրագէտներուն, յատկապէս երբ հին կենցաղին վերաբերեալ դաշտա – յին նիւթեր կը հաւաքեն։

Ուրիշ կարեւոր հարցով մըն ալ կը դբաղին, այն է, հաւաքել թանգարանի արժէք ներկայացնող նիւթերը։ Այս աշ – խատանքին մեծ եռանդով կը լծուի Ստ. Լիսիցեան։

Միւս կողմէ, Հայաստանի ազգագրա – գէտները ուսումնասիրած են հայ ժողո – վուրդի ներկայ կենցաղը եւ արդիւնքը դրկած Մոսկուա, որպէսզի զետեղուի հրատարակութիւնը «Աշխարհի ժողովուրդ – ները» բազմահատոր շարքին «Կովկասի ժողովուրդները» դիրքին «Հայեր» դը – լուխին մէջ, ինչպէս նաեւ դարձեալ Մոս – կուա հրատարակութիւնը «Խորհրդային ժողովուրդներու ընտանիքը եւ ընտանե – կան կենցաղը» ժողովածուին «Հայաս – տանի կոլտնտեսականներու ընտանիքը եւ ընտանեկան կենցաղը» աշխատութեան մէջ։

Կը շարունակուին ընտանեկան հարցե – րուն նուիրուած ուսումնասիրութիւննե – րը, որոնց արդիւնքն են Է. Կարապետե – նի «Գլխագլխը Հայերի հարսանեկան սո – վորութիւններուն եւ դրա ընկերա – տն – տեսական արմատները» (1950) եւ «Հայ ընտանեկան համայնքը» (1958) աշխատա – սիրութիւնները։ Հետաքրքրական ու – սումնասիրութիւններ են նաեւ Վ. Թե – մուրճեանի «Դորդազործութիւնը Հա – յաստանում» (1956), մօտերս հրատա – րակուելիք Վ. Բդոյեանի հայկական ժո – ղովրդական խաղերուն նուիրուած ծա – ւալուն աշխատութիւնը, Ս. Դաւթեանի «Հայ ձեռագործութեան արուեստը», Վ. Թեմուրճեանի «Դամերքի Հայերը», Ե. Կարապետեանի «Նիւթեր Սասունի ազ – գագրութեան», Ա. Պատրիկի «Հայ ազ – գային տարազը» եւ այլ աշխատութիւն – ներ։

Ազգագրական նիւթերու ուսումնասի – րութիւնը գործնական նշանակութիւն ալ ունի։ Արդարեւ, հնարաւորութիւն կ'ըն – ձեռէ բացատրելու արդի կենցաղին եւ մը – չակոյթին ակունքները։ Ասոր առաւելու – թիւնը այն է, որ կարելի պիտի ըլլայ ըն – տրել հին սովորութիւններէն եւ բարքե – րէն լաւագոյնը եւ վերամշակուած ձեւով վերստին կենդանացնել։ Այս՛ ձեւով, մեր արդի ճարտարապետութեան մէջ, գիւղեր չինելու ժամանակ կ'օգտագործուին գիւ – դացիներու դարաւոր չինարարութեան ա – ւանդութիւնները, պարարուեստի եւ եր – դարուեստի մէջ՝ ժողովրդական ինքնա – բուխ պարն ու երգը։ Վերջին տարինե – րուն յայտ ող փորձեր կատարուած են վե – րականգնելու, վերամշակուած ձեւով օգ – տագործելու ժողովրդական հինաւուրց տօներուն, յատկապէս Վարդավառի եւ Համբարձման տօնին ուրախաւէթ սովո – րութիւնները՝ երգ, պար եւ ծաղիկի տօ – նախմբութիւն։ Արդէն իսկ դգալի աշխա – տանք կատարուած է՝ դորդազործու – թեան եւ ձեռագործութեան ճոխ ար – ուեստները վերականգնելու եւ զարգացը – նելու ուղղութեամբ, ինչպէս նաեւ մար – մնակրթական խաղերը երիտասարդու – թեան ծանօթացնելու եւ վարժեցնելու առընչութեամբ։ Ազգագրագէտը կ'օգնէ նաեւ արուեստի տարբեր ճիւղերուն՝ չար – ժանկարին, թատրոնին, օփերային եւ բեմապարի աշխատողներուն՝ ազգ. ոճը եւ դոմնագեղութիւնը հարազատ ձեւով վերարտադրելու գործին մէջ։ Վերջա – պէս, արդի տնտեսութեան եւ ընտանեկան կենցաղին լայն կերպով կ'օգնէ ժողովր – դական սովորութիւններու օգտագործու – մը։

Ուրեմն, ազգագրագէտները մեծ եւ կա – րեւոր գործ մըն է որ կը կատարեն, մեր իրականութենէն ներս։ Շնորհիւ այս աշ – խատանքներուն եւ տարիներ ետք, կարե – լի պիտի ըլլայ կազմել «Հայաստանի պատմական եւ ազգագրական ատլասը», որ մաս պիտի կազմէ «Կովկասի պատմա – ազգագրական ատլասին»։ Այս ձեւի ատ – լաս դոյութիւն չունի աշխարհի վրայ։

Արդէն իսկ հաւաքուած եւ հաւաքուե – լիք հարուստ նիւթերուն հիման վրայ նա – խատեսուած է պատրաստել՝ Իջեւանի, Շամչադինի, Նոյեմբերեանի եւ Կարմիրի չրջաններու բնակչութեան արդի ազգա – գրութիւնը։

Դ. ՎԱՐԴՈՒՄԵԱՆ

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

Է.

Այժմ, երբ Ընդհանուր Ժողովը վերջա – ցել էր, եւ օր ու գիշեր չրջում էի քա – ղաքում, տեսնելու եւ լսելու համար ինչ որ պէտք էր տեսնել եւ լսել, թէ ինչո՞վ նշանաւոր էր Վիէննան։

Մեկնելուց մի քանի օր առաջ Ռոստոմը հարցրեց ինձ.

— Անցագիրդ մո՞տդ է, կարո՞ղ եմ տեսնել։

Ես ցոյց տուի։ Այն ժամանակ անցագրի վրայ նկար չկար։ Դէմքիս արտաքին նը – շաններն էլ չէին գրուած, ոչ էլ ծննդեան թուականը նշանակուած։

— Այս անցագիրը հարկաւոր է ինձ, ա – սաց Ռոստոմը, եւ դրեց գրպանը։ Պա – պաչան քեզ մի ուրիշ անցագիր կը տայ։

Պապաչան ինձ մի նոր անցագիր տուեց, որով ես հասայ տուն, բայց իմ անցա – դիրս Ռոստոմին բարիք չբերեց։ Բուք – րէչում ոստիկանութիւնը կասկածել էր, որ ներկայացրած անցագիրը իրենը չէ։ անցագիրը առել էին ձեռքից եւ իրեն էլ արտաքսել երկրից։

Հետաքրքրական մանրամասնութիւն։ տարիներ վերջ, 1914ին, Հայոց Ազգային Բիւրօն ուղում էր Թիֆլիսից ինձ ուղար – կել Ռումանիա, կամաւորական գործով։ Ռումէն կառավարութիւնը մերժեց ինձ վիզա տալ, պատճառաբանելով, թէ ես կեղծ անցագրով մտել եմ Բուքրէշ եւ ոստիկանութիւնը ինձ արտաքսել է երկ – րից։

Ռոստոմը խնդրեց նաեւ, որ ես Սեւքա – րեցի Սաքոյի հետ մեկնեմ Վիէննայից, օգնելու նրան ճանապարհին։

Եւ մի զեղեցիկ երեկոյ, Սաքօն եւ ես դնացք առինք Վիէննայի Հիւսիսային կա – յարանից՝ նա մի «մաֆրաշ» եւ մի սաղ առած, իսկ ես մի վտիտ պայուսակ ձեռ – քիս։ Ռոստոմը խիստ պատուիրել էր եր – րորդ կարգով չճամբորդել։ ռուս ոստի – կանութեան աչքին կասկածելի չերեւալու համար, եւ ես համաձայնեցայ իմ ունեցած ամ – բողջ դրամը վճարել էի երկրորդ կարգի տոմսակի։

Մինչեւ Վոլոչիսկ հասանք հանդիստ։ Ուտելու պաշար ունէինք մեզ հետ։ Գա – րեջուրի էլ դրամ կար։ Սաքօն զուարթ իր սազով զուարճացնում էր ուստրիացի ճամբորդներին, որոնք զարմանում էին նրա ձեռքի տարօրինակ դործիքի վրայ։

Այստեղ հանդիստ սրտով կարելի էր Վիէննայի Ընդհանուր Ժողովի պատմու – թիւնը վերջացնել, բայց դեռ ասելիք կայ, թէեւ այդ անմիջապէս կապ չունի Ընդհանուր Ժողովի հետ։

Վոլոչիսկից կացութիւնը փոխուեց։ Մեր դրաւած երկրորդ կարգի չարկա – բաժնում նստեց մի ռուս պարոն. ծանօ – թացանք։ Մի փաստաբան էր եկատերի – նոսլաւից։

Կայարաններից մէկում պիտի ճաշէինք։

Ես փող չունեմ, ասաց Սաքօն, վերջին կոպեկը ծախսեցի Վոլոչիսկում։

— Ես էլ չունեմ, պատասխանեցի։ Կարծում էի, որ դու փող կ'ունենաս ...

— Վահ, քո տունը չինուի, ծաղր դար – ձանք հաւերի, բացագանչեց Սաքօն՝ բարձր ծիծաղով։ Եւ մնաց նստած։

— Ձէ՞ք դալիս ճաշելու, հարցրեց Ռու – սը։

— Դէնգի ձէտ (դրամ չկայ), պատաս – խանեց Սաքօն իր ծիծաղելի ռուսերէնով։

Մարդը զարմացած դուրս գնաց։ երե – ւի չհաւատաց։ Վիէննայից Ռոստով երկ – րորդ կարգով ճամբորդողը դրամ չունե – նա՞ր ...

Ցաջորդ կայարանում մենք նորից դուրս չեկանք։ Սաքօն կշտացնում էր ինձ իր սազով։

Մարդը չդիմացաւ եւ հարցրեց.

— Պարոններ, անօթի չէ՞ք։

— Դէնգի ձէտ, ասաց Սաքօն խնդալով եւ չարունակեց զնդզնդացնել սազը։

— Ընկերս կարծել է, թէ ես փող ու – նեմ։ Ես էլ կարծում էի, թէ նա ունի, եւ ահա երկուսս էլ չունենք, բացատրեցի ես։

Մարդը դրպանից հանեց դրամապանա – կը։

— Առէք, ինչքան պէտք ունիք։ Վերջը կը վերադարձնէք։

— Մենք կովկասցի ենք, ասաց Սաքօն։ Ուղում էր ասել, թէ Կովկասցիները հը – պարտ են, անծանօթ մարդուց դրամ չեն առնում։

Բայց Ռուսը պնդեց.

— Աղաչում եմ, առէք։ Հասցէս կը տամ, երբ տեղ հասնէք, կը վերադար – ձընէք։

Այլեւս նազ անելը աւելորդ էր։ Մարդը տուեց մեզ 25 ռուբլի, ես տուի նրան իմ հասցէն ու առի իր հասցէն։

Այնուհետեւ այնքան բարեկամացանք, որ խնդրեց մեզ հիւր լինել իրեն եկատե – րինոսլաւում։ Մանաւանդ չատ մտերմա – ցաւ Սաքօյի հետ, որ իր կոտրատած ռու – սերէնով զուարճալի պատմութիւններ էր պատ – ռնում եւ սազով ուրախութիւն էր պատ – ճառում նրան։ Ըստ երեւոյթին, անչան մէկը չէր եւ իր քաղաքում չարգուած

(16 Շար.)

ՕՏԱՐ ԼՋԵՐ

ՔԱԻԱՐԱՆԻ ՀՈԳԻՆԵՐԸ

Սակայն, երբ իրիկունը վրայ հասաւ եւ երկու բարեկամները ինքզինքին դտան Մոնթիլլայի ընտիր չիր մը դինիի եւ վա – լենցիայի պտուղներով լի կողովի մը առ – ջեւ, Տոն կարսիա չարունակեց դանգատ – ները իր հոմանուհիին հասցէին։ Եւ յան – կարծ, Ֆաուստայէն ստացած վերջին նա – մակը հանելով իր գրպանէն, երկարեց Տոն Ժուանին, եւ ըսաւ.

— Ահա, Տոն Ժուան, կարդացէք չնաշ – խարհիկ այս նամակը։ Դարձեալ ժամա – դրութիւն մը այս դիչերուան համար, եւ սակայն սատանան թող տանի դիս եթէ երթամ այդ ժամադրութեան։

Տոն Ժուան կարդաց նամակը որ վերին աստիճանի հաճելի ու քնքոյշ թուեցաւ իրեն։ Երիտասարդուհին այդ նամակով սիրազեղ արտայայտութիւններու կողքին կը յայտնէր նաեւ թեթեւ յանդիմանու – թիւններ, կշտամբելով Տոն Կարսիայի վերջին օրերու սառն վերաբերումը։

— Ճշմարիտն ըսելով, յարեց Տոն Ժուան, եթէ ես ունենայի ձեր ունեցածին նման հոմանուհի մը, ամբողջ չանքս պի – տի թափէի զայն երջանկացնելու համար։

— Առէք ուրեմն զայն, սիրելիս, աղա – ղակեց Տոն կարսիա։ Ձեղի կը լքեմ իմ

Տոն Ժուան ծիծաղելով իր ընկերոջ այս խենթութեան վրայ, առաւ թուղթը եւ խառնեց։ Հակառակ որ բնաւ ուշադրու – թիւն չդարձուց խաղին, և սակայն չահո – ղը ինքը եղաւ։ Կարսիա դոյզն իսկ չափով չազդուեցաւ իր պարտութենէն, այլ, թուղթ եւ դրիչ պահանջելով, պատրաս – տեց նամակ մը ուղղուած Տոնա Ֆաուս – թային, որով կը հրամայէր երիտասար – դուհին ինքզինքը դնել դրաբերին տրա – մադրութեան ներքեւ, ճիշդ այնպէս ինչ – պէս պիտի դրէր իր գործակատարին հա – րիւր ոսկի համրել իր պարտապահանջնե – րէն մէկուն ...

Շարունակելով իր խնդուքը, Տոն Ժու – ան առաջարկեց կարսիային փոխ – վրէժ նոր խաղ մը, սակայն այս վերջինը մերժեց, ըսելով.

— Եթէ քիչ մը քաջութիւն ունիք, ա – ռէք վերարկուս եւ գացէք ուղղակի այն փոքրիկ դուռը որ ձեղի ծանօթ է արդէն։ Հոն պիտի դտնէք Ֆաուստան մխայն, քանի որ Թերեզան ձեղի չսպասեր այս պի – չեր։ Հետեւեցէք անոր առանց բառ մը արտասանելու։ Անդամ մը, երբ առանձին դտնուիք սենեակին մէջ, կրնայ պատահիլ որ ան պահ մը զարմանայ, նոյնիսկ մէկ երկու կաթիլ արցունք թափէ, եւ սակայն այս բանը թող ձեզ չկասեցնէ։ Վստահ ե – այս բանը թող ձեզ չկասեցնէ։ Վստահ ե – ղէք որ պիտի չպոռայ։ Ցոյց տուէք իրեն նամակս, ըսէք անոր որ ես զարհուրելի սրիկայ մըն եմ, հրէշ մը, վերջապէս այն բոլորը ինչ որ կ'ուզէք։ Աւելցուցէք թէ ինք վրէժ մը ունի ինձմէ լուծելիք, եւ հաւատացէք որ այդ վրէժի գաղափարը քաղցր ու հաճելի պիտի թուի անոր։

Կարսիայի արտասանած իւրաքանչիւր բառին հետ սատանան քիչ մը աւելի կը մտնէր Տոն Ժուանի սրտէն ներս, եւ կ'ը – սէր անոր թէ՝ այն բոլորը ինչ որ ցարդ կ'ընդունէր իբրեւ աննպատակ կատակ մը, կրնար իրեն համար հաճելի ձեւով եւ վերջանալ։ Դադրեցուց իր ծիծաղը մը ճակատը պատեց ապազայ հաճոյքի մը կարմիրը։

— Եթէ վստահ ըլլայի թէ Ֆաուստան պիտի յօժարէր այս տարօրինակ փոխա – նակութեան ...

— Պիտի յօժարի՞... աղաղակեց միւ – սը, որքան երախայ էք բարեկամս, հա – ւատալու համար թէ կին մը կրնայ տա – տամսիլ վեց ամսուան կամ մէկ գիչեր – ուան սիրահարի մը միջեւ ... Գացէք, վազը երկուքդ ալ չնորհակալութիւն պի – տի յայտնէք ինձի, չեմ կասկածիր այդ մասին։

ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ

ԿԱՅԱՀԱՅԶ ՊՈՂՈՍ

— Ո՛չ, սուրբ Հոգի տպաւորութիւն մը չէ, — ըսին Հեղուն, — մենք կը ճանչնանք զայն, մենք զայն ունինք մեր մէջ, ան մեր հոգիներուն մէջ է, ան մեր սրտերուն մէջ է, ան մեր մտքերուն մէջ է, ան մեր ամբողջ էութեան մէջ է, ան մեր ամբողջ կեանքին մէջ է, ան մեր ամբողջ գոյութեան մէջ է, ան մեր ամբողջ անձնաւորութեան

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ
ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս Կիրակի, ժամը 10·30ին, հանդիսաւոր Ս· Պատարագ պիտի ձայնասփռուի Վատիկանի ձայնասփիւռէն:

Պատարագիչ՝

ԱՐՀԻ· ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊ· ԱՄԱՏՈՒՆԻ

Առաջնորդ Ֆրանսայի Հայ կաթողիկէներուն:

Քարոզիչ՝ Գեր· Ներսէս Վրդ· Սեթեան, Մեծաւոր Հռոմի Լեւոնեան Հայ կղերանոցին:

Կարճ ալիք՝ 31·10, 25·55, 19·84:

Միջին ալիք՝ 196 մեթր:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ողբ· Տիկին Սաթենիկ Գամճեանի մահուան առթիւ, Քիւրտօղլուեան եւ Ոսկերիչեան ընտանիքները փոխան ծաղկեպըսակի երեսուն Ն· Ֆ· կը նուիրեն «Հայբուժ»ի: Ստանալ «Յառաջ»էն:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Սարգիս Տէօքմէճեան, Օր· Օր· Արփինէ եւ Յոլինէ Տէօքմէճեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՍԱՐԳԻՍ ՏԷՕՔՄԷՃԵԱՆԻ

մահուան տարելիցին առթիւ, այս կիրակի առաւօտ, յետ պատարագի Փարիզի Ս· Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

×

ԼԻՈՆ,— Պ· Վահրամ Երէցեան, Տիկ· Ազապի Զամօղլեան, Տէր եւ Տիկին Հապէշեան, կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի, Լիոնի Ս· Աստուածածնայ եկեղեցին, ԶԱՊԷԼ ԵՐԷՑԵԱՆԻ (ծնեալ Հապէշեան, Սեբաստացի), մահուան Ա· տարելիցի առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ· Կ· Խաչի Իթալիի մասնաճիւղը շընորհակալութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Նուարդ Երամեանին, որ քսան Ն· Ֆ· նըուիրած է իր աղջկան Լիւսի Յակոբեանին մահուան քառասունքին առթիւ:

×

Սէն Ժերոմի Թաղ· Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նըւէրները ողբ· Պալիկ Փափազեանի մահուան առթիւ:

Պ· Պ· Յովհաննէս Հրաչեան քսան Ն· Ֆ·, Արսէն Տէր Ձագարեան տասը, իսկ Գործունեան քսան Ն· Ֆ·, Թաղիս դպրոցին: Վարդան Պանտիկեան տասը, Արսէն Տէր Ձագարեան տասը Թաղիս եկեղեցւոյ: Այս տխուր առթիւ, Պ· Ազնաւուր Հրաչեան տասը Ն· Ֆ· կը նուիրէ տեղւոյս Կապոյտ Խաչին:

Ինչպէս նաեւ Պաղտասար Ֆրանկիւլեանի մահուան առթիւ եղած են հետեւեալ նուէրները:

Պ· Ռոժէ Ֆրանկիւլեան տասը, Պ· Տօնիկ Զալկըճեան տասը Ն· Ֆ· Թաղիս եկեղեցւոյ:

ՊԱՏԱՐԱԳ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի Լիոն պիտի այցելէ Կաթ· Պատրիարք Տ· Տ· Սերովբէ Եպիսկ· Մանուկեան եւ հանդիսաւոր եպիսկոպոսական պատարագ պիտի մատուցանէ ու ժամը 10·30ին ձեռնադրութիւնը պիտի կատարուի աւագ սարկաւագութեան աստիճանի տուչութիւնը, Պ· Յակոբ Թէրզեանի:

Այս առթիւ Լիոնի եւ շրջակայից ժողովուրդը կը հրաւիրուին խուռներամ, ներկայ գտնուիլ այս կրկնակ արարողութեանց: –

ՑԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ատենէ մը ի վեր սպասուած Լիոնի նոր դպրապետը ժամանած ըլլալով, յառաջիկայ Նոյեմբեր21էն Երկուշաբթի, կը սկըսի արձանագրութիւնն ու երաժշտական փորձերը, ամէն երեկոյ ժամը 8էն 10, Ազգ· Տան մէջ:

Այս առթիւ կը հրաւիրուին բոլոր երկսեռ երգի ու երգասացութեան սիրողները անխտիր գալ մասնակցելու կազմուելիք եկեղեցական եւ աշխարհիկ երգչախումբերուն:

ԸՆԿ. ԺՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէն ըստիպողաբար ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան Ս· Թէքէլիրեան սրահին մէջ: (17 Րիւ Պլէօ, մէթրօ Քատէ):

Ներկայ կ'ըլլայ եւ կը խօսի Ամերիկայէն նոր ժամանած ընկեր ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ:

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է:

Հ. Յ· ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 70 ԱՄԵԱԿԸ ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ
ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Վալանսի Հ· Յ· Դ· Շրջ· Կոմիտէի, մասնակցութեամբ Վալանսի Նոր Սերունդին:

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 20·30ին, քաղաքապետարանի թատրոնին մէջ:

Կը նախագահէ Ընկ· Մ· ՊՕՅԱՃԵԱՆ:

Կը խօսի Ընկ· ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ:

Խօսք կ'առնեն Պ· Փոմիէ *(Վալանսի քաղաքապետին կցորդը՝ եւ ընկերուհի* Օտէթ Միքայէլեան:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին· Կը մասնակցին·— ՇԱՄԻՐԵԱՆ *քոյրեր (Վալանսէն) երգ, պար, Կապոյտ Խաչի Կըրնոպլի պարախումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին Ա· ՍԻՍԼԵԱՆԻ:*

Արտասանութիւն·— Օր· Օր· Ավճեան, Ս· Սիսլեան, Խաչիկեան, Քէչէճեան:

Երգ·— Պալեան Գօգօ *(Ռոմանէն), կենդանի պատկեր,* Դաշնակցութեան Ծընունդը *(Կրընոպլէն ընկերներ* Ե· Մարաշլեան եւ Ս· Բաքախեան, *մասնակցութեամբ պարախումբին:*

Ջաւէշտ մը Ռոմանի փոքրիկներուն կողմէ, ղեկավարութեամբ ղերասան Ս· ՔԵՓԷՆԷԿԵԱՆԻ:

ԿՈՉ
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Երբ 1921 Մարտ 15ին Պերլինի Հայտընպէրկ փողոցին մէջ երիտասարդ Սողոմոն Թէհլիրեան գնդակի մէկ հարուածով գետին փռեց Հայոց մեծագոյն դահիճը՝ ոճրածին Թալէաթ, աշխարհ ցընցուեցաւ Հայութիւնը հպարտացաւ, իսկ մեր նահատակներուն հոգիները հըրճուեցան: Եւ Սողոմոն Թէհլիրեան դարձաւ Ազգային հերոս:

Դուք բախտն ունեցաք մօտէն ճանչնալու քանի մը տարի առաջ այդ հերոսը, Մէզօն Ալֆորի *սրահներէն մէկուն մէջ: Դուք, ականատես եղաք այնտեղ թէ ինչպէս շատեր երկիւղածօրէն կը մօտենային համբուրելու վրիժառու այն ձեռքը, որ դիտապաստ կը զգետնէր հրէշածին Թալէաթը: Դուք, վերջապէս տեսաք, այնտեղ, մեր մամիկներուն ու պապիկներուն յուզումնալից ողջագուրումը Սողոմոնի հետ:*

Ոչ եւս է Սողոմոն Թէհլիրեան: Անոր մարմինը ամփոփուած է օտար հողի մէջ, որովհետեւ չունինք ազգային Պանթէոն մը յաւերժացնելու համար մեր հերոսներուն յիշատակը:

Սակայն ունինք նորակառոյց Հայ Մըշակոյթի Տունը Փարիզի մէջ, իր լրումին հասած արդէն: Այս առթիւ անհուն գոհունակութեամբ կը յայտարարենք թէ Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան Կեդր· Յանձնախումբի որոշումով, տան սրահներէն մին նուիրագործուած է Սողոմոն Թէհլիրեանի անունով: Բայց մեծ ծախքեր կան տակաւին կահաւորելու համար զայն: Մենք, որպէս Օժանդակ Մարմին, Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան, ձեզի կը դիմենք ժապաւինեալ տոմարով, ընդունելու համար ձեր սրտաբուխ նուէրները:

Օ՜ն ուրեմն, Ալֆորվիլի Հայեր, Թուրքին եաթաղանէն ճողոպրած Հայե՛ր... կատարենք մեր պարտականութիւնը, յաւերժացնելու համար անունը Սողոմոն Թէհլիրեանի որ կատարեց իր նուիրական պարտականութիւնը:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿ ՄԱՐՄԻՆ

Նախագահ՝ ՅԱՐ· ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ:
Քարտուղար՝ Պ· ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ:
Գանձապահ՝ ՍՏ· ԹԻՐԵԱՔԵԱՆ:
Խորհրդականներ՝ Կ· ՍՕՖԵԱՆ եւ Փ· ՌՈՍՏՈՒԼԻԿԵԱՆ:

Ալֆորվիլ, 14 Նոյեմբեր 1960

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ· ԿԱՊՈՅՏ Խաչի Փարիզի շրջանի միջմասնաճիւղային ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 16ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը: Օրակարգ·— Ա) Մանուկներու Օրուան տօնակատարութիւն: Բ) Հաշուետուութիւն: Գ) Ընթացիկ հարցեր: Կը խնդրուի մասնաճիւղերէն իրենց ներկայացուցիչները ղրկել այս կարեւոր ժողովին:

ՀԱՄԱԽԱՐԲ· Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղին անդամական ժողովը այս Կիրակի, Նաճարեանի ագարակը: Խիստ կարեւոր է անդամներու ներկայութիւնը:

ՀԱՄԱԽԱՐԲ· Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ· անդամական ժողովը, այս Կիրակի առաւօտ, ժամը 9ին, 7, Պուլվ· տ'Աթէն, Պար տը Կլոպի սրահը: Օրակարգ, տեղւոյն վրայ: Վարչութիւնը կը խնդրէ իր բոլոր անդամներէն ներկայ գտնուիլ սոյն կարեւոր ժողովին:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի Ալֆորվիլի խումբին կողմէ:

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, քաղաքապետարանին սրահը, *Րիւ Վոլթէռ:*

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին·— Ժագլին Փափազեան, Մարի–Ռօզ Սօֆեան, Արայ Գրիգորեան *եւ* Միշէլ Բապուճեան *(Արտասանութիւն):* Քրիսթիան Գալայճեան, Սեդա Ուստուլիկեան *եւ* Անտիս Քիւփէլեան *(երգ):*

ՀԱՅԿ· ՊԱՐԵՐ·— Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի Պանէօ – Քաշանի պարախումբին կողմէ, մասնակցութեամբ ՎԻՐՋԷՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆԻ:

Մուտք 2·50 Ն· Ֆ·:

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԼԻՈՆ·— Հ· Յ· Դ· «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ, ժամը20·30ին, Յոյներու սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Սէն Ժերոմի Հ· Յ· Դ· Հայաստան ենթակոմիտէն ժողովի կը հըրաւիրէ ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 21ին, ընկեր Մ· Զորպաճեանի բնակարանը: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ· Կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերն ու ենթակոմիտէները·—

Քրիստափոր *ենթակոմիտէն այս Շաբաթ, իրիկուն:*

Շաւարշ Միսաքեան *խումբը այս Շաբաթ իրիկուն:*

Վռամեան *ենթակոմիտէն այս Կիրակի կէսօրէ ետք:*

Այս ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլան Շրջ· կոմիտէի ներկայացուցիչները:

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Յ· Դ· «Քրիստափոր» խումբի ընդհ· ժողովը այս Երեքշաբթի, ժամը 20·30ին, Քաֆէ Ըէժանի մէջ: Մէթրօ Քատէ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Յ· Դ· «Քրիստափոր» ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, Ահարոնեան ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ· կոմիտէի ներկայացուցիչը: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20
ժամը 17էն կէս գիշեր

Au GRAND HOTEL, 12 Bld. des Capucines

Հաճելի անակնկալներ

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով:

WAC. 38-54

Մուտք 6 Ն· Ֆ·

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Լիոնի Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը կազմակերպած է Յունուար 8ին, Շարպոնիէի չքեղ սրահներուն մէջ, Լիոնի եկեղեցւոյ ի նպաստ պարահանդէս մը:

ԱԿՆՈՑ ՄԸ ԿՈՐՍՈՒԱԾ Է

Ակնոց մը գտնուած է Սողոմոն Թէհլիրեանի յիշատակի երեկոյթին (Սալ մըլա Շիմի): Կորսնցնող անձը կրնայ դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր եկեղեցիի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ ողբ· Տիկին Հեղինէ Սարգիսեանի մահուան առիթով փոխան ծաղկեպսակի շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները·— Պ· Պ· Ասատուրեան, Ս· Գաբրիէլեան (հայերէնի դասընթացքին), Յ· Տէրոյեան(դպր· դասին) 10ական Ն· Ֆ·:

× Հայաստանէն Վահան Առաքելեան կը փնտռէ Վարդան Յարութիւնի Առաքելեանը:— Մարիամ Մոմճեան կը փնտռէ եղբօրորդին Սարգիս Մանուկեանը: Դիմել եկեղեցի:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՅՈՎՍԷՓ ԷՄԻՆ
ԻՐ ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

Անգլերէն բնագրէն թարգմանեց
Յ· ԽԱՇՄԱՆԵԱՆ

Հայ ազատագրական շարժման ռահվիրայ մեծ հայրենասէրին խռովայոյզ կեանքին արկածալից դրուագները:

500 էջ,— Մաքուր տպագրութիւն, լաթակազմ: Գին՝ 12 Ն· Ֆ·:

Դիմել՝

Librairie H. SAMUELIAN
51, Rue Mr.-le-Prince, PARIS (6e)
C. C. P. Paris 1278-35

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Աշխատաւոր Տիկին մը փոքրիկ Հաստատութեան մը տնական գործերուն համար: Դիմել՝

3, Av. de Grandchamps, LE PECQ (S. et O.)
Tél. 963-0172

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Հերթական հաւաքոյթը, Շաբաթ, Նոյեմբեր 26, ժամը 21էն սկսեալ,

LE NARCYS

2, Rue Quinault, Métro Cambronne

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Attractions **Bar**

AU BEAU NOYER

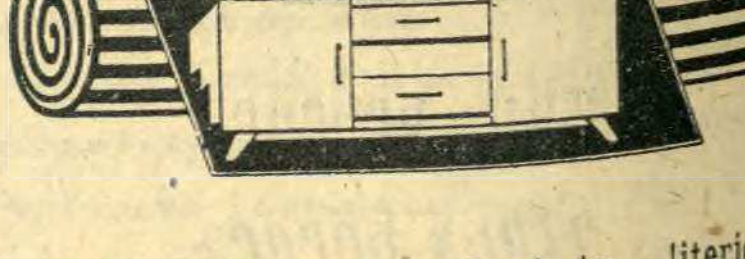

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՁՐԻ ՑԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՅԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց ամիս 22 Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՇԱԲԱԹ
19
ՆՈՅԵՄԲԵՐ
SAMEDI
19 NOVEMBRE
1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8954 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4755

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՑՄԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչ ուղղութեան կը հետեւի զօրավար Կիւրսէլի կառավարութիւնը՝ Թուրքիոյ փոքրամասնութեանց, մասնաւորապէս Հայերու հանդէպ :

Կարգ մը նշաններ անհերքելիօրէն ցոյց կուտան, որ նոր յեղափոխութիւնը կը ձգտի աստիճան մը աւելի չեչտել «Թըր – քացման» քաղաքականութիւնը :

Փիւրտերու «պարտադիր բնակութեան» օրէնքը ատոր ցայտուն ապացոյցներէն մէկն է :

Կը յիշուի թէ Մայիս 27էն անմիջապէս վերջ մոլեռանդ ուսանողներ եւ երիտա – սարդներ կրկին հրապարակ իջան՝ նշա – նաբան ունենալով «Հայրենակիից, Թուր – քերէն խօսէ՛» ծանօթ յանկերգը :

Ոչ – Թուրք տարրերու դէմ ուղղուած այս սպառնական ցոյցերը չատ հաճոյ չթուեցան կարգ մը խմբագիրներու, ո – րոնք չուտով անդրադարձան, որ նման վերյիշ»ներ կրնային վարկաբեկել նոր կառավարութիւնը՝ յաչս օտարներու :

Թուրք թերթերը խելօք յօդուածներ հրատարակեցին այս առթիւ, ղգաստու – թեան հրաւէր կարդալով տագնապահար – րուն :

Այս խոհեմ քաղաքականութիւնը չի կրնար ծածկել սակայն այն հիմնական ի – րողութիւնը, որ ամէն Թուրքի հոգիին մէջ արմատ ձգած է մոլեռանդութիւնն ու օտարներու, մասնաւորապէս Հայերու եւ Յոյներու հանդէպ ատելութիւնը :

« Թուրքերէն խօսէ՛» յանկերգը ամբողջ ժողովուրդ մը կը մատնէ, մտայնու – թիւն, զոր ոչ մէկ վարչաձեւ կրնայ սբր – բագրել :

Ազգային Միասնականութեան Կոմիտէի յեղափոխակա՞ն սպաներու ազգաբիրա – կա՞ն ծրագիրներուն մաս կը կազմէր նա – եւ ոչ – Թուրք փոքրամասնութեանց ի – րաւունքներուն կրճատումը : Այս ուղղու – թեամբ առաջին քայլերն առած էին նա – խորդ կառավարութիւնները, — հալքեան ու ղեմոկրատ :

Աչտեսելով Լօզանի դաշնագրին տրա – ծադրութիւնները, անոնք բուռն ոտնձգ – ութիւններ ըրեր էին արդէն Հայոց ազ – գային կեանքին ներս,— եկեղեցական ու կրթական :

Զեն մոռցուած դեռ Թաղական խոր – հուրդներուն մէջ «միւթէվէլլի»ներ տե – ղաւորելու, հայկական դպրոցները Թըր – քական ծրագիրներով, Թուրք տնօրէննե – րով եւ Թուրք ուսուցիչներով վարելու ձեռնարկները : Հայերէնն ու հայ գրակա – նութիւնը երկրորդական աստիճանի վրայ դրուած են Պոլսոյ ազգային վարժարան – ներուն մէջ : Թրքացման քաղաքականու – թիւնը աստիճանաբար, յարատեւ կերպով առաջ կը տարուի՝ մանկապարտէզներէն ու նախակրթարաններէն սկսեալ :

Նոր կառավարութիւնը քայլ մը աւելի առնելով, այժմ կը հարուածէ նաեւ մեր հարիւրամեայ Ազգային Սահմանադրու – թիւնը :

Իբրեւ նախապատրաստական աչխա – տանք, առաջին հարուածը ուղղեց պատ – րիարքի անձին դէմ, զայն յաչս իր ժո – ղովուրդին վարկաբեկելու մտքով : Իր այս քաղաքականութեան համար հայազ – դի մեղսակիցներ ալ գտաւ : Կիւլպէնկ – եան ոսկիներուն եւ Մենտերէսի ուղ – ղուած նամակի մը պատմութիւնները լաւ պատրուակներ եղան :

Դեռեւին այս ձեւով պատրաստելէ վերջ, Թուրքիոյ նոր վարիչները այժմ կը ջըն – ջեն մեր սահմանադրական օրէնքները : Համայնքային բոլոր հաստատութիւն – ներու մատակարարման գործին համար կը նախատեսեն վաքֆներու 5404 թիւ օրէնքին կիրարկումը» :

Պատրիարքը դիմած է Պոլսոյ կուսա – կալին՝ բացատրութիւններ պահանջելով (տե՛ս Յառաջ, 10 Նոյեմբեր) :

Ի՞նչ արդիւնք պիտի տայ պատրիար – քին դիմումը : Եւ կամ արդիւնք պիտի տա՞յ :

Մեր ձեռքերը կապուած են : Չունինք պետութիւն, չունինք «ամենայն Հայոց կառավարութիւն», որ պաշտպան կանգ – նի մեր դարաւոր իրաւունքներուն :

« Եւրոպան խուլ է : Ամերիկան՝ համր» կը գրէր «Յառաջ», երբ կուտար այս տե – ղեկութիւնները :

Ե՞րբ պիտի բացուին խուլին ականջնե – րը : Ու ե՞րբ պիտի խօսի համրը :

Մանաւանդ ե՞րբ պիտի ունենանք « Ա – մենայն Հայոց կառավարութիւն » :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Անգարայէն կը հեռագրեն թէ, երկու – չաբթի լուսնալիք պիշերը, դեր – զնդա – պետ մը հրամանատարութեան տակ՝ զինուորական ուժերը պաշարեցին Նամըք Քեմալ և Հուրիյէթ թաղամասերը, ուր կը բնակէին Յեղափոխութեան Կոմիտէին պաշտօնական անդամները : Պաշարման գործողութիւնը լրանալէ ետք՝ նոյն թա – ղամասերուն մուտքն ու ելքը արգիլուե – ցաւ : Յեղափոխութեան Կոմիտէին պաշ – տօնական անդամները, գլխաւորութեամբ Ալփասլան Թիւրքէշի, իրենց տուներէն հաւաքելով ղրկուեցան անծանօթ վայ – րեր :

Կը սպասուի յայտարարութեան մը, զինանալու համար թէ ո՛ւր տարուած են եւ ի՛նչ որոշում տրուած է անոնց մասին :

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Այս գործողութիւններէն առաջ, չարժ – ման մէջ դրուած էր բանակը : Նախ տես – նուեցաւ որ, Հալք կուսակցութեան պետ Իսմէթ Ինէօնիւի տան չուրջ եւս ապահո – վութեան միջոցներ ձեռք առնուած էին, զինուորները պահակ կը սպասէին :

Նախկին ժողովատեղիին առջեւ եւս պահակ կը սպասէին ատրճանակներով զինուած պահակներ : Պաշտօնատարներէն անդամ ներս չառնուեցան :

Կատարեալ պաշարումի տակ առնուե – ցաւ Սարաճօղլու թաղը, ուր կը բնակին կոմիտէին անդամները :

Անգարայի կեդրոնի հրամանատարի օգնական դեր – զնդապետ մը եւ երկու հազարապետ, մեքենայացած հրացան կը – րող երկու զինուորներու ընկերակցու – թեամբ, զնդապետ Ալփասլան Թիւր – քէշի տունը գացին Կազի Օս – ման փաշա թաղին մէջ : Ցետոյ 14 խումբեր, բաղկացեալ երեք սպայէ եւ մեքենայացած ատրճանակ կրող երկու զինուորէ, Կոմիտէի անդամներուն տու – ները մտան եւ զանոնք դուրս կանչելով բերանացի զեկուցում ըրին :

Առաջին խումբը, ժամը հինգին, Թիւրքէշի տան առջեւ եկաւ եւ զայն հր – րաւիրեց դուրս ելլել : Թիւրքէշ դիչերա – նոցով պատշգամ ելաւ եւ եկողներուն հարցուց թէ ինչ կ'ուզեն : Կեդրոնի հրա – մանատարի օգնականը անոր հաղորդեց թէ արդիլուած է տունէն դուրս ելլել : Թիւրքէշ հարցուց թէ ո՛վ տուած է այս որոշումը : « Պետութեան նախագահին կողմէ տրուած է» պատասխանուեցաւ : Միւս խումբերն ալ նոյն ձեւով չարժե – ցան :

Առաւօտուն, Անգարա եկող բոլոր ինք – նաչարժերը, օթօպուսները եւ այլ փո – խադրական միջոցները Անգարայի չրջա – կայքը զինուորական ջոկատներու կողմէ խուզարկուեցան եւ մինչեւ երեկոյ ի պահ դրուեցան :

ՊԱՇՏՕՆԱՆԿ ՍՊԱՆԵՐՈՒՆ ՄԱՍԻՆ ՀՆՆՈՒԹԻՒՆ

Պաշտօնանկ 14 անդամներուն գործու – նէութիւնը կը քննուի : Զրոյց կը չրջի թէ կարգ մը երիտասարդ անդամներ զինչում – ներ ընելով կը չանային ապահովել դե – մոկրատներուն յաղթանակը ընտրու – թեանց մէջ, բայց չէ հաստատուած այս զրոյցը : Որոշ է թէ քննութիւն կը կա – տարուի անոնց գործունէութեան մասին :

ԿԻՒՐՍԷԼԻ ՆԱՄԱԿԸ

Կիւրսէլ նախապէս նամակով հաղոր – դած էր որոշումը, ուղղեալ իր պաշտօ – նական ընկերներուն .—

1.— Յայտնուած փափաքին վրայ, լու – ծած եմ Ազգային Միասնականութեան Կոմիտէն, նկատելով որ կազմակերպութիւն – ներու եւ նոյն իսկ բանակին երիտասարդ – գործումին մէջ այն խոստումին, որ յա – նուն զինեալ ուժերուն կատարուած էր ազգին :

2.— Կը տեղեկացնեմ թէ պէտք է ըս – պասէք այն պարտականութեան, որ ձեզի պիտի տրուի արտասահմանի մէջ՝ ձեր կատարած բարձր պաշտօնին արժանի կերպով :

3.— Այս միջոցին, երկրին եւ ձեր իսկ անձին չահուն համար, պէտք չէ դուրս ելլէք ձեր տուներէն եւ պէտք չէ այցելու – թիւն ընդունիք, հակառակ պարագային 6 եւ 25 թիւ օրէնքին տրամադրութիւնները պիտի գործադրուին ձեզի դէմ : Կը տեղե – կացնեմ նաեւ թէ հանգստեան կոչուած էք 1960 Նոյեմբերի 13էն սկսեալ :

ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Թրքական զինեալ ուժերու Սպարապետ Զօր. Ճեմալ Կիւրսէլ հետեւեալ պատգա – մը ուղղեց բանակին, բացատրելով վեր – ջին փոփոխութիւնները կոմիտէին մէջ.—

« Բանակին կողմէ հայրենասիրու – թեամբ կատարուած յեղափոխութենէն անմիջապէս ետքը, տեսնուեցաւ թէ կո – միտէի անդամներէն ոմանք կը չեղչին դէպի քաղաքիչ, այլասերած գաղափար – ներ, եւ կ'աչխատէին իչխանութիւնը ձեռք չձգել զինուորական միահեծան իչ – խանութիւն մը հաստատելու ուղղու – թեամբ :

Այդ անդամները, փոխանակ աչխատե – լու օրէնքներու վրայ, որոնք պիտի լու – ծեն երկրին վերաբերեալ խնդիրները, նահանգէ նահանգ չրջելով չանացին տա – րածել տարօրինակ գաղափարներ, չփման մէջ մտնել կարգ մը կազմակերպութիւն – ներու եւ նոյն իսկ բանակին երիտասարդ եւ անմեղ տարրերուն հետ, այսպէսով պատրաս – տել կարգ մը չարժումներ :

Այս կացութիւնը լրջօրէն կը սպառնար երկիրը առաջնորդել նոր խառնակութիւն – ներու, նոյնիսկ եղբայրասպան կռիւ, որմէ կը վախնանք : Այս անձերը ճամբու բերելու համար չանքեր վատնեցի, բայց դժբախտաբար օգուտ չունեցաւ : Անոնք յամառեցան չարունակել իրենց ընթացքը եւ անտեսեցին այն վտանգը, որուն պի – տի ենթարկուէինք : Բանակին հայրենա – սէր հրամանատարներն ու սպաները կը զգային այս կացութիւնը եւ խոր տառա – պանքի մէջ, կը խորհէին երկրին եւ ի – րենց պատիւին մասին :

Ի վերջոյ, վերջ տալու համար կացու – թեան մը, որ կրնար աղէտի մատնել եր – կիրը, որոշեցի լուծել Կոմիտէն, եւ պա – հանջը զգացի մաքրագործելու եւ հան – դստեան կոչելու այն տարրերը, որոնք կը կացնահարէին Կոմիտէին աչխատանք – ները :

« Բոլոր զինեալ ուժերէն կը խնդրեմ, որ տեղեակ ըլլան այս կացութեան եւ մաքուր հայրենասիրութեամբ մը սպա – սեն ժողովրդավարական կարգերու հաս – տատումին, եւ երկրին պաշտպանութեան իրենց նուիրական պարտականութիւնը չարունակելով՝ քնաւ ականջ չտան քա – րոզչութիւններու » :

Ի՞ՆՉ ՄՆԱՑ ՀԱՅՈՑ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵՆԷՆ

« Ժամանակ» թերթը կը գրէ .—

Կը տեղեկանանք թէ պատկան իչխա – նութեանց հրահանգին համաձայն, այ – սուհետեւ Ս. Փ. Հիւանդանոցի, Գարա – կէօզեան, Գալֆայեան որբանոցներու, կեդրոնական, Խասյեան վարժարաններու եւ Դպրեվանքի խնամակալութիւնները ու հոդաբարձութիւնը պիտի ընտրուին ոչ թէ կեդրոնական Մատակարար Մարմնին, (Մերճէզ Միւթէվէլլի Հէյէթի), այլ ուղ – ղակի Իսթանպուլի ամբողջ հայ համայն – քին կողմէ, համաձայն Իվզաֆի 5404 թիւ օրէնքին :

Այս հրահանգին համաձայն, վերոյիչ – եալ համայնքային հինգ հաստատու – թեանց մատակարար մարմինները պիտի ընտրուին ժողովուրդին քուէներով եւ համարատու պիտի ըլլան ուղղակի ժողո – վուրդին, ինչպէս Թաղ. Խորհուրդները : Ցարդ վարչութիւն անուանով ծանօթ մար – մինը, ըստ նոր հրահանգին պիտի դադրի դոյութիւն ունենալէ եւ բոլոր Թաղակա – նութիւնները ու Խնամակալութիւնները անկախ պիտի գործեն :

Աւելորդ է ըսել թէ այս պայմաններուն տակ, ընտրութեանց առթիւ, չատ ուչա – դիր եւ բծախնդիր պէտք է ըլլալ թեկնա – ծուներու մասին, արժանաւոր եւ վստա – հելի անձեր գործի գլուխ բերելու եւ չա – րաչահութեանց զոհ չերթալու համար :

Նախկին վարչութեան անդամներէն կարապետ Աբրահամեան, Ցարութիւն Չէրքէզեան, Մազհուտ Փափազեան, Նի – կողոս Տիգրանեան, Սարգիս Ղազարոս – եան եւ Ցովհաննէս Տէրունի, պատկան իչխանութեանց կողմէ հրաւիրուելով ի – րենց հաղորդուած է նոր հրահանգը եւ խնդրուած է որ կարեւորութեամբ նկատի ունենան այս պարագան :

Կացութիւնը հաղորդուած է նաեւ Պատրիարք Հօր :

× Կը տեղեկանանք թէ Վարչութեան կնիքը պիտի յանձնուի պատկան իչխա – նութեանց :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Լ.ԵՀԱՍՏԱՆԻ խորհրդարանը որոչեց տօնական օրեր չնկատել Աստուածածի – նը (Օգոստոս 15) եւ Յայտնութիւնը (Յունուար 6), երկրին տնտեսութեան համար : Այս երկու օրերը աչխատելով արտադրութիւնը մէկ միլիառ զլոթիսի արժէքով պիտի բարձրանայ : Կաթողիկէ խմբակը սկզբունքով դէմ քուէարկած է օրէնքին, բայց արդիւնքը յայտնի էր ան – չուչտ, եօթը կաթողիկէ եւ երեք անկախ միայն դէմ եղած են :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԷՆ կը հաղորդեն թէխրուչ – չեւ ազատ պիտի արձակէ ամերիկեան էդ – ՊԷ 47ի օդանաւորդները իբրեւ «նը – ւէր» նախագահ Քենէդիի :

ԱՅԶԸՆՀԱՒՈՒՐԻ որոշումով Ամերիկա պիտի վերադառնան, Յունուար մէկէն սկսեալ, արտասահման գտնուող զին – ուորականներու ընտանիքները : Որոշումը տրուած է խնայողական նպատակներով : Այզընհաուըրի կարգադրութիւնը դժգո – հութեան ալիք ստեղծած է, կարգ մը եր – կիրներու մէջ, քանի որ, միլիոնաւոր տո – լարի եկամուտ կ'ունենային տարեկան : Ճափոնի համար բացը հարիւր միլիոն տոլար, Անգլիոյ համար քսան միլիոն սթերլինկ պիտի ըլլայ :

ԿՈՒԱԹԵՄԱԼԱՅԷՆ, Քոսթա Ռիքայէն եւ Նիքարակուայէն ետք, պետական հար – ուած մը ձախողած է Սալվատորի մէջ : Հոնտուրասի մէջ ալ կացութիւնը անըս – տոյգ է : Այզընհաուըր հրահանգած է ա – մերիկեան օդային եւ ծովային ուժերուն, արգելք հանդիսանալ որեւէ յարձակումի մը՝ կուաթեմալայի եւ Նիքարակուայի դէմ :

ՀԱՅՈՑ ԳՐԻ

ԳԼԽԱՒՈՐ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

Ա.

Տառերու գիւտի 1000ամեակի եւ տպագրութեան 400ամեակի առթիւ, Թիֆլիսի Տարագը բացառիկ թիւ մը հրատարակած էր: Այդ թիւին մէջ Գարեգին վարդապետ Յովսէփեան (ետքէն՝ կաթողիկոս) յօդուած մը ստորագրած էր վերի խորագրով: Կուտանիք գայն շարունակելով տպագրական տառերու փոփոխութեան նիւթով հետաքրքրական յօդուածներու շարքը ։—

Տառերի գիւտի 1500ամեակի եւ տպագրութեան 400ամեակի Ս. Էջմիածնի արդյոյ յանձնաժողովը պարտաւորութիւն է դրել նուաստիս վրայ լուսանկարչական վերարտադրութեամբ կարճ բացատրութեան հետ ցոյց տալ հայ գրի զարգացումն ու տեսակները սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը: Մինչեւ այդ՝ արդէն բաւական նիւթ ունէինք հաւաքած Մայր Աթոռի եւ Ս. Երուսաղէմի հարուստ մատենադարաններից, մասամբ եւս աշխատել ենք լրացնել այդ յանձնարարութիւնն ընդունելուց յետոյ՝ ընտրելագոյն ձեռագիրներից եւ կարեւոր արձանագրութիւններից: Հնագոյն՝ Ք. Ը. Թ. դարերի՝ արձանագրութիւններից զատ, որոնք հազուագիւտ մնացորդներն են հայ գրի, եւ լրացնում են ձեռագիրների պակասը, յաջողուել է մեզ ձեռք բերել նշանաւոր գրիչների, հայ մատենադիրների, թագաւորների, իշխանների եւ կաթողիկոսների սեփական գրութիւններ, որոնք անհատական բնոյթ կրելով հանդերձ լաւագոյն նիւթ են հայ գրի զարգացման պատմութեան :

Հայոց գիրը միանգամից չէ զարգացել եւ ներկայ վիճակին հասել, Ս. Մեսրոպի ձեւակերպած այբուբենը ժամանակի ընթացքում փոփոխութեան է ենթարկուել եւ հետզհետէ կատարելագործուել: Ի՞նչ ձեւի եւ տեսակի գիրեր է յօրինել Ս. Մեսրոպ եւ ինչպիսի՞ զարգացման ընթացք ստացել, միայն բանասիրութիւնը կարող է լուսաբանել եւ մօտաւոր գաղափար տալ այդ մասին: Այն գիտութիւնը, որ զբաղւում է գրերի ծագման եւ զարգացման պատմութեամբ, նրան յարակից խնդիրներով, կոչւում է հնագրութիւն: Այդ գիտութիւնը շատ կարեւոր նշանակութիւն ունի հայագիտութեան համար. նա ոչ միայն դիւրացնում է ձեռագրերի ուսումնասիրութիւնը նորահաս գիտնականների համար, այլեւ յաճախ լուսաբանում է խնդիրներ, զորս լուծել անհնար կը լինէր առանց հնագրութեան :

Թուականով յայտնի շատ հին ձեռագրերը մեր ձեռքը չեն հասել, ինչպէս Յոյների ու Ասորիները ունեն Ե. եւ Զ. դարերից. բարբարոսութիւնը մի կողմից, ապա հին գրերի խոշորութիւնն ու դժուարութիւնը, մատենադարանների հարստութեան համար, դարձել հին ձեռագրերի չքացման : Ձեռագրերի կազմին կցուած են շատ անգամ պահպանակներ, կտրուած՝ հնադոյն մագաղաթի մատեաններից, որոնց արժէքը, սակայն, քիչ է թուական չունենալու կամ պատառիկ լինելու պատճառով: Նոքա կարող են միայն նիւթ լինել թուականով ձեռագրերի համեմատութեամբ գրութեան դարը եւ գրերի հնադոյն ձեւերը որոշելու համար: Կան եւ կրկնագիր կոչուած մագաղաթի ձեռագրեր, որոնք յետին դրիչների կողմից քերուած են եւ ժամանակի պատճառով նոր գրութեամբ նրանց վրայ գրած իրենց ցանկացածը : Տարրաբանական մի ջոջներով այժմ հնարաւոր է այդպիսի քերուածը ընթերնլի դարձնել, բայց տարաբախտաբար հին թուականով կրկնագիրերը յայտնի չեն եւ եղածները մանրամասն ուսումնասիրութեան չեն ենթարկուած :

Թուականով մինչեւ այժմ յայտնի ձեռագիրը Թ. դարից է, 887 թուականից, որ պահւում է Լազարեան ճեմարանի մատենադարանում եւ հրատարակուած է լուսատիպ նմանութեամբ հանդուցեալ Փրոֆ. Խալաթեանի ձեռքով եւ իշխան Աբամելիք – Լազարեանի ծախքով : Ժ. դարից արդէն ունենք մօտ տասը Աւետարան եւ այլ ձեռագրիներ: Այս պակասը պէտք է լրացնենք արձանագրութիւններով, որ գոնէ Ե. Ը. Թ. դարերի համար մի քանի օրինակներ ունենք թուականով եւ ժամանակով յայտնի: Ունենք եւ մոդայիկների հետ մի քանի արձանագրութիւն Երուսաղէմում, բայց առանց թուականի, թէեւ համարւում են աւելի հին, քան վերոյիշեալ թուականով եւ ժամանակով յայտնի արձանագրութիւնները :

Հայ գրչութեան ծաղկման լաւագոյն չրջանը, որակով ու քանակով, ԺԲ. դարու վերջերից սկսած մինչեւ ԺԴ.ի առաջին կէսն է, երբ տիրապետող է հանդիսանում գրի այն տեսակը, որ ընդունուած է այժմ տպագրութեան մէջ եւ յայտնի է բոլորագիր անունով: Գրչութեան արուեստին համընթաց է նաեւ մանրանկարչականը. շատ անգամ մինչեւ իսկ նշանաւոր գրիչներ միեւնոյն ժամանակ եւ մանրանկարիչ են, ինչպէս Թորոս Ռոսլին, Սարգիս Պիծակ եւայլն: Նոյնը, կարծես, կարող ենք ասել նաեւ երկաթագրի մասին: Ի. դարը հայ ճարտարապետական արուեստի զարգացման լաւագոյն չրջաններից մէկն է. այդ դարից մնացած արձանագրութիւններն էլ իրենց գեղեցկութեամբ եւ կանոնաւորութեամբ գերազանցած են Ը. Թ. եւ Ժ. դարու սկիզբների արձանագրութիւններին, որքան էլ վերջիններս քիչ լինեն՝ համեմատութեան համար: Երկաթագրի զարգացման հայրենիքը Հայաստանն է, իսկ բոլորագիրինը՝ Կիլիկիան: Այնտեղ հայ թագաւորներն ու իշխանները, կաթողիկոսներն ու եպիսկոպոսները հովանաւորել են գրչութեան եւ նրա հետ կապուած մանրանկարչական արուեստը: Այդ չրջանին լաւագոյն ձեռագիրները բարձրաստիճան անձանց սեփականութիւնն են մեծ մասով:

Հայ գրի տեսակները չորսի կարելի է բաժանել — երկաթագիր, բոլորագիր, նոտրագիր եւ շեղագիր, իւրքանչիւրը ստորաբաժանումներով եւ անցման չրջաններով: Երկաթագիրը հայ գրի խոշոր տեսակն է, որ գործադրուած է ձեռագրերի մէջ մինչեւ ԺԳ. դարը, ներկայ տպագրութեան գլխատառերը : Երկաթագրի միւս տեսակներն են միջին եւ փոքր երկաթագիրները՝ իրենց պէսպիսութիւններով Հին արձանագրութիւնների գիրը սովորաբար խոշոր կամ մեսրոպեան երկաթագիրն է: Բայց, կան նաեւ անցման բոլորագրով եւ շեղագրով արձանագրութիւններ :

ԺԲ. դարու կէսերից արդէն երկաթագիրը տեղի է տալիս բոլորագրին, որ, ինչպէս վերեւ նկատեցինք, ներկայ տպագրութեան գիրն է եւ կատարելագոյն տիրապետող է դառնում ԺԳ. դարում : Նոտրագիրը գործադրուել է սկսում ԺԴ. դարից, բայց ոչ երբեք այնպիսի ընդարձակ ծաւալով, ինչպէս բոլորագիրը : Գրքերի մէջ ամէնից քիչ ընդունելութիւն է գտել շեղագիրը, որ մեր ներկայ սովորական գործածութեան գիրն է, համեմատաբար աւելի դիւանական թղթերում, անհատական յիշատակարաններում, հաղուագիւտ դէպքում նաեւ արձանագրութիւնների մէջ: Ռուբինեանց իշխանների եւ յետին չրջանի կաթողիկոսների գիրանական թղթերն ու կոնդակները գրուած են շեղագրով կամ նոտրագրով :

Կան գրութիւններ, որոնց ընդհանուր բնոյթը երկաթագիրն է. բայց, հատ հատ տառեր բոլորագիր, ինչպէս եւ կան ձեռագիրներ կամ արձանագրութիւններ, որոնք ընդհանուր բնոյթով բոլորագիր են, բայց որոշ գիրեր՝ երկաթագիր: Այդ տեսակ գիրերը անցման երկաթագիր կամ անցման բոլորագիր են կոչւում եւ ունեն իրենց պէսպիսութիւնները:

ԳԱՐԵԳԻՆ ՎՐԴ. ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

—o—

(Ը. եւ վերջին մաս)

1918 Թուի ամառը, Հայաստանի անկախութեան հռչակումից մի քանի օր առաջ, Հայոց Ազգային Մորհուրդը, Թիֆլիսից, որոշ յանձնարարութեամբ ուղարկեց ինձ Կամաւորական Բանակի մօտ : Յարաբերութիւնները Թուրքիոյ հետ համարեա կտրուած էին: Մեծ դժուարութեամբ, ծովով ու ցամաքով, ես ինձ ձգեցի Եկատերինոդար, Կուբանի կազակների մայրաքաղաքը, որ Կամաւորական Բանակի գլխաւոր կայաններից մէկն էր: Այնտեղ պիտի իմանայի Կամաւորական Բանակի հրամանատար Զօր. Ալեքսէյեւի չտապի տեղը:

Եկատերինոդարում իմ ընկեր ու բարեկամ փաստաբան Նիկողայոս Սաթունեանը, որ հայկական կոմիտէի ներկայացուցիչն էր տեղական իշխանութեան մօտ, եւ մարդ չկար, որի հետ ծանօթ չլինէր, տարաւ ինձ ընթրիքի Սպայական Միութեան ճաշարանը :

Նոր էինք տեղ զբաւել, երբ մեր սեղանին մօտեցաւ լեցուն մարմնով եւ ժպտուն աչքերով մի զինուորական: Սաթունեանը մեզ ծանօթացրեց եւ հրաւիրեց նորեկին ընթրելու մեզ հետ :

Նորեկի դէմքը ինձ ծանօթ թուաց : Տէր Աստուած, ո՞ւր էի տեսել ես այս մարդուն: Միտքս չարչարում էի, բայց չէի կարողանում յիշել : Մարդն էլ, կարծես, ուշադրութեամբ զննում էր ինձ : Ինչ որ պատմում էր Սաթունեանին, բայց ուշքը իմ վրայ էր: Վերջապէս չդիմացաւ եւ հարցրեց .

— *Ինձ ծանօթ է թուում ձեր դէմքը: Ա-*

սացէք, խնդրեմ, ո՞ւր եմ պատիւ ունեցել տեսնելու ձեզ :

— *Նոյն բանը կարող եմ ասել ես ձեզ, պատասխանեցի ես. ինձ ծանօթ է թուում ձեր դէմքը. ո՞ւր եմ տեսել ձեզ :*

Երկուսս էլ չէինք յիշում եւ շարունակեցինք ընթրիքը :

Մէկ էլ մարդը սեղանի վրայ նետեց պատառաքաղը եւ բացագանչեց .

— *Դուք Եկատերինոսլաւում եղե՞լ էք:*

— *Ոչ, ես Եկատերինոսլաւում չեմ եղել:*

— *Դուք Եկատերինոսլաւում ծանօթ ունեցե՞լ էք :*

Ես այդ էլ չէի յիշում :

— *Դուք Վիեննայում եղե՞լ էք, վոլտչիսկ...*

— *Ա՛ա, յանկարծ յիշեցի ես. դուք եկատերինոսլաւցի փաստաբա՞նն էք :*

Մարդը ուրախութիւնից չգիտէր ինչ անել: Խնդալով պատմեց Սաթունեանին մեր ճամբորդութեան բոլոր մանրամասնութիւնները :

— *Իսկ ի՞նչ եղաւ այն տարօրինակ դործիքով երաժիշտը, հարցրեց նա Սեւքա-րեցի Սաքոյի մասին:*

— *Դժբախտաբար, նա մեռաւ Երեւանում, քոլերայից . մեր նշանաւոր հայդուկներից էր:*

— *Ես այդպէս էլ կարծում էի, յայտնի մարդ պիտի լինէր, հաստատեց նա :*

Պարզուեց , որ մեր բարեկամը նշանաւոր փաստաբան էր եւ հասարակական դործիչ Հարաւային Ռուսաստանում. ինչքան յաւում եմ որ անունը մոռացել եմ: Պահեստի սպայ էր եղել եւ պատերազմի սկզբին զօրակոչի էր ենթարկուել: Այժմ զինադադարի աստիճան ունէր, ազդեցիկ պաշտօնեայ էր Կամաւորական Բանակում, Ռոստովում, ուր պիտի մեկնէր մի քանի օրից :

Աղ ու հաց կեր եւ բարեկամութիւնը

անձանց սեփականութիւնն են մեծ մասով :

Հայ գրի տեսակները չորսի կարելի է բաժանել — երկաթագիր, բոլորագիր, նոտրագիր եւ շեղագիր, իւրքանչիւրը ստորաբաժանումներով եւ անցման չրջաններով: Երկաթագիրը հայ գրի խոշոր տեսակն է, որ գործադրուած է ձեռագրերի մէջ մինչեւ ԺԳ. դարը, ներկայ տպագրութեան գլխատառերը : Երկաթագրի միւս տեսակներն են միջին եւ փոքր երկաթագիրները՝ իրենց պէսպիսութիւններով Հին արձանագրութիւնների գիրը սովորաբար խոշոր կամ մեսրոպեան երկաթագիրն է: Բայց, կան նաեւ անցման բոլորագրով եւ շեղագրով արձանագրութիւններ :

ԺԲ. դարու կէսերից արդէն երկաթագիրը տեղի է տալիս բոլորագրին, որ, ինչպէս վերեւ նկատեցինք, ներկայ տպագրութեան գիրն է եւ կատարելագոյն տիրապետող է դառնում ԺԳ. դարում : Նոտրագիրը գործադրուել է սկսում ԺԴ. դարից, բայց ոչ երբեք այնպիսի ընդարձակ ծաւալով, ինչպէս բոլորագիրը : Գրքերի մէջ ամէնից քիչ ընդունելութիւն է գտել շեղագիրը, որ մեր ներկայ սովորական գործածութեան գիրն է, համեմատաբար աւելի դիւանական թղթերում, անհատական յիշատակարաններում, հաղուագիւտ դէպքում նաեւ արձանագրութիւնների մէջ: Ռուբինեանց իշխանների եւ յետին չրջանի կաթողիկոսների գիրանական թղթերն ու կոնդակները գրուած են շեղագրով կամ նոտրագրով :

Կան գրութիւններ, որոնց ընդհանուր բնոյթը երկաթագիրն է. բայց, հատ հատ տառեր բոլորագիր, ինչպէս եւ կան ձեռագիրներ կամ արձանագրութիւններ, որոնք ընդհանուր բնոյթով բոլորագիր են, բայց որոշ գիրեր՝ երկաթագիր: Այդ տեսակ գիրերը անցման երկաթագիր կամ անցման բոլորագիր են կոչւում եւ ունեն իրենց պէսպիսութիւնները:

ԳԱՐԵԳԻՆ ՎՐԴ. ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՔԱԻԱՐԱՆԻ ՀՈԳԻՆԵՐԸ

—o—

Միակ վարձատրութիւնը որ կը սպասեմ, ձեղմէ, Թոյլ տաք ինծի որ իմ կարգիս ես ալ դարպասեմ Թերեզային, իբրեւ վնասուց հատուցում ...

Եւ ապա, տեսնելով որ Տոն Ժուան զբեթէ համոզուած էր, աւելցուց .

— *Որոշեցէք, որովհետեւ ես այս գիշեր չեմ ուզեր տեսնել Ֆաուսթան, եւ ետքէ կը մերժէք, այս նամակը կուտամ դեպուկ Ֆատրիքին եւ ան է որ պիտի օգտուի առիթէն...*

— *Օ՛հ, ինչ կ'ուզէ Թող ըլլայ, բացագանչեց Տոն Ժուան առնելով նամակը, եւ ինքզինքին քաջութիւն տալու համար մէկ ումպով պարպեց Մոնթեֆլասկի խոշոր գաւաթ մը :*

Ժամը կը մօտենար: Տոն Ժուան որ տակաւին կը կաչկանդուէր խղճմտանքի մնացորդ մը, իրարու եռեւէ կը պարպէր գաւաթները. ինքզինքը յանձնելու համար տեսակ մը թմրածութեան :

Վերջապէս լսուեցան մօտակայ ժամացոյցի մը հարուածները :

Տոն Կարսիա իր վերարկուն նետելով ընկերոջը ուսերուն, զայն առաջնորդեց մինչեւ իր հոմանուհիին դուռը, ու ապա, նախապէս որոշուած նշանը տալով, բարի դիշեր մաղթեց եւ հեռացաւ, առանց նոյն իսկ դոյզն չափով խղճահարելու իր կատարած տգեղ գործին համար :

Դուռը իսկոյն բացուեցաւ : Ֆաուսթան կը սպասէր արդէն երկար ատենէ ի վեր :

— *Դո՞ւք էք, Տոն Կարսիա, հարցուց մանկամարդ կինը ցած ձայնով :*

— *Այո, պատասխանեց Տոն Ժուան, աւելի ցած, եւ դէմքը ծածկած լայն վերարկուին մէջ :*

Ներս մտաւ եւ երբ դուռը զոցուեցաւ, Տոն Ժուան սկսաւ բարձրանալ մութ սանդուխէ մը, առաջնորդուած մանկամարդուհիէն :

— *Շրջազդեստիս ծայրէն բռնեցէք, չշնջաց Ֆաուսթա, եւ հետեւեցէք ինծի որքան կարելի է կամաց եւ անշշուկ :*

Քիչ ժամանակ ետք, Ֆաուսթայի սենեակին մէջ կը գտնուէին :

Միակ լամբար մը կար կ'արձակէր տարտամ լոյս մը: Առաջին առթիւ, Տոն Ժուան, առանց իր վերարկուն եւ գլխարկը հանելու, կռնակը սենեակին դրան տուած, կեցաւ: Տոնա Ֆաուսթա դիտեց զայն պահ մը, առանց բառ մը արտասանելու, ապա, յանկարծակի յառաջացաւ դէպի երիտասարդը, անոր երկարելով իր բազուկները :

Տոն Ժուան, իր կողմէն, նետելով իր վերարկուն, յառաջացաւ դէպի երիտասարդ կինը, նոյնպէս բազուկները տարածած :

— *Ինչ, այդ դո՞ւք էք, Տէր Տոն Ժուան, աղաղակեց երիտասարդուհին : Տոն Կարսիա հիւա՞նդ է արդեօք ...*

— *Հիւա՞նդ... ոչ, պատասխանեց Տոն Ժուան... Սակայն չի կրնար դալ ... Ձիս ղրկեց ձեզ մօտ :*

— *Օհ, ինչ ցաւալի է ... Սակայն, ըսէք խնդրեմ, ուրիշ կին մը չէ՞ արդեօք պատճառը ...*

— *Գիտէք ուրեմն Թէ անկանոն կենցաղ մը ունի ...*

— *Օհ, որքան ուրախ պիտի ըլլայ քոյրս ձեզ տեսնելով: Խեղճ աղջիկը, կը խորհէր Թէ պիտի չդայիք ... Թոյլ տուէք երթամ եւ լուր տամ իրեն ...*

— *Անօգուտ է :*

— *Շատ տարօրինակ կերպարանք մը ունիք, Տոն Ժուան: Արդեօք դէշ լուր մը ունիք ինծի տալու: Խօսեցէք, դժբախտութի՞ւն մը պատահած է Տոն Կարսիային :*

Խնայելով ինքզինքին՝ պատասխան մը տալու անհաճոյ պարտաւորութիւնը, Տոն Ժուան խեղճ աղջկան երկարեց Տոն Կարսիայի խայտաւոկ նամակը ...

Տոնա Ֆաուսթա աճապարանօք կարդալով զայն, նախ բան մը չհասկցաւ : Կրկին կարդաց եւ չհաւատաց իր աչքերուն ...

Տոն Ժուան ուշադրութեամբ կը դիտէր աղջիկը, որուն չրթունքները սկսած էին դողալ եւ ճակատը՝ ողողուած էր քրտինքի կայլակներով : Իր երկու ձեռքերով մերմուր սեղմած էր նամակը՝ որպէսզի թուղթ չիյնար, ի վերջոյ, յուսահատական չարժումով մը, Տոնա Ֆաուսթա գոչեց.

— *Այս բոլորը ի հարկ է ճիշդ չէն... ահաւոր խաբէութիւն մըն է այս ... Տոն Կարսիան երբեք չկրնար գրած ըլլալ ...*

Տոն Ժուան պատասխանեց.

— *Կը ճանչնաք իր գիրը: Իր ունեցած գանձին արժէքը չէր դիտեր... իսկ ես՝ ընդունեցայ, վասնզի կը պաշտեմ ձեզ ...*

Տոնա Ֆաուսթա երիտասարդին ուղղեց խոր արհամարհանքի ակնարկ մը եւ վերսկսաւ կարդալ նամակը մեծ ուշադրութեամբ, նման այն փաստաբանին՝ որ կասկածով կը քննէ վաւերագիր մը :

Իր աչքերը յառած էին Թուղթին : Ա-տեն առեն արցունքի կաթիլ մը կ'իյնար այդ Թուղթին վրայ ...

Յանկարծ, երիտասարդ աղջիկը յիմարի մը ժպիտով խնդաց եւ աղաղակեց .

— *Կատակ մըն է ասիկա, այնպէս չէ՞, կատակ մըն է, Տոն Կարսիան հոս է ... պիտի դայ :*

— *Երբեք կատակ մը չէ, Տոնա Ֆաուսթա, ասիկա իրականութիւն մըն է, նման այն սիրոյն՝ որ կը տածեմ ձեղի հանդէպ: Շատ դժբախտ պիտի զգամ ինքզինքս եթէ չհաւատաք ինծի ...*

ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

(17 Շար.)

ՀԱՅՈՑ ՔՈՒՐԴԸ

ՊԱՏՄՎԱԾՔ ՎԵՐԱ

ՎԱՀԱԳՆ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Ծանոթ ենք մեր ընթերցողներին Վահագն Պօղոսեանի հետ, որ մեր էջերուն վրայ հրատարակած է իր գեղեցիկ պատմուածքները։ Ներկայիս ան կը գտնուի Ֆրանսայի մէջ, ուր կը շարունակէ իր գրական գործունէութիւնը։ Ստորեւ կը հրատարակենք անոր նոր պատմուածքը։

Ա

Ամառ էր։ Ամառ էր, ու ես ամէն առաւօտ կ՚արթննայի ուրախ, որովհետեւ գիտէի, որ այդ օրը պիտի տեսնէի Ռուզանը։ Ռուզանը ինծի համար ամառն էր։ Ռուզանը ինծի համար ամէն ինչ էր։ Ռուզանը ինծի համար կեանքն էր։

Ռուզանը ինծի համար կեանքն էր, որովհետեւ ես կը սիրէի զայն։ Ես կը սիրէի զայն, որովհետեւ ան ինծի համար ամէն ինչ էր։ Ես կը սիրէի զայն, որովհետեւ ան ինծի համար կեանքն էր։

Ռուզանը ինծի համար ամառն էր, կեանքն էր, ամէն ինչ էր, որովհետեւ ես կը սիրէի զայն։ Ես կը սիրէի զայն, որովհետեւ ան ինծի համար ամառն էր, կեանքն էր, ամէն ինչ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

Տիթրոյիթէն Տիկին Աղապի Մուրատ–եան երեսուն Ն. Ֆ. կը նուիրէ Տիկին Ատրինէ Նուրեանի յիշատակին: (Ստանալ «Յառաջ»էն):

ՀԱՅԱԾԷՍ ՊԱՏԱՐԱԳ
ՎԱՏԻԿԱՆԻ ՁԱՅՆԱՍՓԻՌԷՆ

Այս Կիրակի, ժամը 10·30ին, հանդի–սաւոր Ս. Պատարագ պիտի ձայնասփռուի Վատիկանի ձայնասփիւռէն:

Պատարագիչ՝

ԱՐՀԻ. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵՊ. ԱՄԱՏՈՒՆԻ

Առաջնորդ Ֆրանսայի Հայ կաթողիկէ–ներուն:

Քարոզիչ՝ Գեր. Ներսէս Վրդ. Սեթ–եան, Մեծաւոր Հռոմի Լեւոնեան Հայ Կղերանոցին:

Կարճ ալիք՝ 31·10, 25·55, 19·84:
Միջին ալիք՝ 196 մեթր:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի վար–չութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները: Պ. Տիգրան Պօյա–ճեան (Պուաթոն) հարիւր Ն. Ֆ., Ոմն 100 Ն. Ֆ., Օր Թագուհի Գնդունի քսան Ն. Ֆ., Տիկին Մ. Պօյաճեանի մահուան Բ. տարելիցին առիթով, Տիկին Պ. Մաղըմ–եան քսան Ն. Ֆ. փոխան ծաղիկի ողբաց–եալ Տիգրան Զիթունֆի մահուան առի–թով:

Նուիրատոմսերէ ստացած է.– Պ. Տիգ–րան Վրոյր, (Պելժիա) 500 Ն. Ֆ., Պ. Վաղարշակ Մելիքեան հարիւր Ն. Ֆ., Պ. Սիրաքեան յիսուն Ն. Ֆ., Պ. Ֆելլահ–եան (Լիոն) քսան Ն. Ֆ.:

×

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները իր կրթ. ձեռնարկ–ներուն համար:

Օր. Տիրուհի Անդրանիկեան 30 Ն. Ֆ., Լեւոն Մեսրոպի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի: Այրի Տիկին Բերուզ Մոս–տիչեան քսան Ն. Ֆ. Տէր եւ Տիկին Վահ–րամ Մոստիչեան քսան Ն. Ֆ., ողբաց–եալ Սեդրակ Փափազեանի մահուան (Ժը–նեւ) առթիւ փոխան ծաղկեպսակի:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ
ԵՐԵԿՈՅԹ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սե–րունդի Ալֆորվիլի խումբին կողմէ:

Այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21էն մին–չեւ լոյս, քաղաքապետարանին սրահը, Րիւ Վոլթէռ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակ–ցին.— Ժագլին Փափազեան, Մարի–Ռօզ Սօֆեան, Արայ Գրիգորեան եւ Միշէլ Բապուճեան (Արտասանութիւն): Քրիս–թիան Գալայճեան, Սեդա Ուստուլիկեան եւ Աւետիս Քիւփէլեան (երգ):

ՀԱՅԿ. ՊԱՐԵՐ.— Հ. Յ. Դ. Նոր Սե–րունդի Պանէօ–Քաշանի պարախումբին կողմէ, մասնակցութեամբ ՎԻԳԷՆ ԹՈ–ՐՈՍԵԱՆի:

Մուտք 2·50 Ն. Ֆ.:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Դեկտեմբեր 10ին, Շաբաթ ե–րեկոյ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

Սալոն տը լ'Ալամպրայի մէջ

Մանրամասնութիւնները՝ առանձին:

ՕՐ. ՄԱԿԻ ԻՇԽԱՆԵԱՆ
եւ
Պ. ԱՐԹՕ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ
(ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԷՆ)

Նշանուած

Մարսէյլ 12 Նոյեմբեր, 1960

ԸՆԿ. ԺՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ըն–տիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու բոլոր ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 20·30ին, Մշակոյթի Տան Ս. Թէհլիրեան սրահին մէջ: (17 Րիւ Պլէօ, մէթրօ Քատէ):

Ներկայ կ'ըլլայ եւ կը խօսի Ամերիկա–յէն նոր ժամանած ընկեր ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ:

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է:

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 70 ԱՄԵԱԿԸ
ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ
ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Վալանսի Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի, մասնակցութեամբ Վա–լանսի Նոր Սերունդին:

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 20·30ին, քաղաքապետարանի թատրոնին մէջ:

Կը նախագահէ Ընկ. Մ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ:

Կը խօսի Ընկ. ՅԱԿՈԲ ՊԱՊԻԿԵԱՆ:

Խօսք կ'առնեն Պ. Փոմիէ (Վալանսի քաղաքապետին կցորդը՝ եւ ընկերուհի Օտէթ Միքայէլեան:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին. կը մասնակցին.— ՇԱՄԻՐԵԱՆ քոյրեր (Վա–լանսէն) երգ, պար, Կապոյտ Խաչի Կըը–նոպլի պարախումբը, ղեկավարութեամբ Տիկին Ա. ՍԻՍԼԵԱՆի:

Արտասանութիւն.— Օր. Օր. Ավճեան, Ս. Սիսլեան, Խաչիկեան, Քէչէճեան:

Երգ.— Պալեան Գօգօ (Ռոմանէն), կեն–դանի պատկեր, Դաշնակցութեան Ծը–նունդը (Կրընոպլէն ընկերներ Ե. Մարաշ–լեան եւ Ս. Բաբախեան, մասնակցու–թեամբ պարախումբին:

Զաւեշտ մը Ռոմանի փոքրիկներուն կողմէ, ղեկավարութեամբ դերասան Ս. ՔԵՓԷՆԷԿԵԱՆի:

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ
ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Հերթական հաւաքոյթը, Շաբաթ, Նո–յեմբեր 26, ժամը 21էն սկսեալ,

LE NARCYS

2, Rue Quinault, Métro Cambronne

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Attractions Bar

ՊԱՏԱՐԱԳ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

Այս Կիրակի Լիոն պիտի այցելէ Կաթ. Պատուիրակ Տ. Տ. Սերովբէ Եպիսկ. Մա–նուկեան եւ հանդիսաւոր եպիսկոպոսա–կան պատարագ պիտի մատուցանէ ու ժա–մը 10·30ին ձեռնադրութիւնը պիտի կա–տարուի աւագ սարկաւագութեան աստի–ճանի տուչութիւնը, Պ. Յակոբ Թէրզեա–նի:

Այս առթիւ Լիոնի եւ շրջակայից ժողո–վուրդը կը հրաւիրուին խուռներամ, ներկայ գտնուիլ այս կրկնակ արարողու–թեանց:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Աշխատաւոր Տիկին մը փոքրիկ Հաս–տատութեան մը տնական գործերուն հա–մար: Դիմել՝

3, Av. de Grandchamps, LE PECQ (S. et O.)
Tél. 963-0172

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԵԼՖՈՐԷՆ Նոյեմբեր 15ին քառասուն Ն. Ֆ. ղրկող բաժանորդէն կը խնդրենք իր անունը հաղորդել վարչութեան, կտ–րոնին վրայ «Յառաջ»ի անունն ու հասցէն գրած է փոխանակ իր անունին եւ հաս–ցէին:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ Խաչի Փարիզի շրջանի միջմասնաճիւղային ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 16ին, Քաֆէ Ռեժանի վերնայարկը: Օրակարգ.— Ա) Մանուկներու Օրուան տօնակատարութիւն: Բ) Հաշուետւու–թիւն: Գ) Ընթացիկ հարցեր: Կը խնդրուի մասնաճիւղերէն իրենց ներկայացուցիչ–ները ղրկել այս կարեւոր ժողովին:

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. Միութեան Սէնթ Ան–թուանի մասնաճիւղին անդամական ժո–ղովը այս Կիրակի, Նաճարեանի ագարա–կը: Խիստ կարեւոր է անդամներու ներ–կայութիւնը:

ՀԱՄԱԽԱՐԲ. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը, այս Կիրակի առաւօտ, ժամը 9ին, 7, Պուլվ. տ'Աթէն, Պար տը Կլոպի սրահը: Օրակարգ, տեղւոյն վրայ: Վարչութիւնը կը խնդրէ իր բոլոր անդամներէն ներկայ գտնուիլ սոյն կարեւոր ժողովին:

ԾԱԽՈՒ Է

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ մէջ ծախու է առանց միջ–նորդի, ազատ փավիյօն մը, պարտէզ, կառատան կարելիութիւն, աշխատանոց: Այցելութիւն՝ Շաբաթ եւ Կիրակի:

12, Rue de Londres

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Լիոնի Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւ–նը կազմակերպած է Յունուար 8ին, Շար–պոնիէի շքեղ սրահներուն մէջ, Լիոնի ե–կեղեցւոյ ի նպաստ պարահանդէս մը:

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէն Ժերոմի Հ. Յ. Դ. Հայաստան ենթակոմիտէն ժողովի կը հը–րաւիրէ ընկերները այս Շաբաթ, ժամը 21ին, ընկեր Մ. Զորպաճեանի բնակարա–նը: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ խումբերն ու ենթակոմիտէները.—

Քրիստափոր ենթակոմիտէն այս Շաբաթ, իրիկուն:

Շաւարշ Միսաքեան խումբը այս Շաբաթ իրիկուն:

Վռամեան ենթակոմիտէն այս Կիրակի կէսօրէ ետք:

Այս ժողովներուն ներկայ պիտի ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» խումբի ընդհ. ժողովը այս Երեքշաբթի, ժամը 20·30ին, Քաֆէ Րէժանի մէջ: Մէթրօ Քատէ: Բոլոր ընկերներու ներ–կայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՊԱՆԵՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Ար–ծիւ» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս Երեքշաբթի, ժամը 20·30ին, ծանօթ հա–ւաքատեղին: Օրակարգ՝ նախորդ ժողովի շարունակութիւն:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ատենէ մը ի վեր սպասուած Լիոնի նոր դպրապետը ժամանած ըլլալով, յառաջի–կայ Նոյեմբեր21էն Երկուշաբթի, կը սկը–սի արձանագրութիւնն ու երաժշտական փորձերը, ամէն երեկոյ ժամը 8էն 10, Ազգ. Տան մէջ:

Այս առթիւ կը հրաւիրուին բոլոր երկ–սեռ երգն ու երգասացութիւնը սիրողները անխտիր գալ մասնակցելու կազմուելիք եկեղեցական եւ աշխարհիկ երգչախում–բերուն:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ԿԻՐԱԿԻ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 20
ժամը 17էն կէս գիշեր

Au GRAND HOTEL, 12 Bld. des Capucines

Հաճելի անակնկալներ

Կը խնդրուի ապահովել սեղանները հեռաձայնելով:

WAC. 38-54

Մուտք 6 Ն. Ֆ.

ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

→ ՄԷԿ ՀԱՍՑԷ ←

OFFICE INTERNATIONAL
DES VOYAGES

36, Galerie Monpensier, PARIS
RIC. 54-30 et 72-80

ՕԴԱՆԱՒ, ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ, ՆԱՒ: ՎԻԶԱ ԵՒ ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԲՈԼՈՐ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒ–ԹԻՒՆՆԵՐԸ ՁՐԻ, ԿԸ ԲԱՒԷ ՀԵՌԱՁԱՅՆԵԼ

Բոլոր տոմսերու գիները պաշտօնական գիներն են, ոչ մէկ յաւելում:

ՕԴԱՆԱՒՈՎ ԵՂԱԾ ԿԱՐԳ ՄԸ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Կ'ԱՊԱՀՈՎԵՆ ՆԱԵՒ ՁՐԻ ԲՆԱԿԱՐԱՆ ԵՒ ՃԱՇ ԶԱՆԱԶԱՆ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Օդանաւով ճամբորդութեանց համար մասնաւոր դիւրութիւններ
9 Օր ձրի բնակութիւն՝ Երեւան

Մեկնումէն առաջ՝ կանխավճար՝ 258·81 Ն. Ֆ.: Կարելի է ապառիկ վճարել՝ տասը առ հարիւր մեկնումէն առաջ, մնացեալը՝ 3էն 12 ամիսէն:

Բոլոր մանրամասնութիւններու համար դիմել անձամբ կամ հեռաձայնել՝

36, GALERIE MONPENSIER
(Jardin du Palais Royal)
Tél.: RIC. 54-30 et 72-80

Մասնաւոր հաշիւ կը բացուի այն ընկերութիւններուն համար, որոնք կանո–նաւորապէս կը ճամբորդեն:

Լօխում
հէլվա
Թահին

Bongoût

USINE à SAINT-MENET (B.-du-R.)

DANS TOUTE ÉPICERIE SPÉCIALISÉE

★ GROS: Sté DES CONSERVES "BONGOUT", 40, LA CANEBIÈRE · MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86 - 60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր. ,վեց .22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 20 ՆՈՅԵՄԲԵՐ — DIMANCHE 20 NOVEMBRE 1960

36րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8955 — 36EME ANNÉE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4756

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԱԹՈՌԸ

Ա.

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսու– թեան Անթիլիասի հաստատումին եւ Դպ– րեվանքի բացումին երեսնամեակին առ– թիւ վեհ. Զարեհ Ա. 29 Հոկտեմբեր թը– ուակիր կոնդակ մը ուղղած է իր թեմերու հաւատացեալներուն, պատուիրելով, որ 1930էն վերջաւորութենէն առաջ հոգեհան– գստեան պաշտօն կատարուի Կիլիկիոյ հանգուցեալ կաթողիկոսներուն, միա– բաններուն եւ համայն բարերարներուն հոգւոց համար: «Եւ այնուհետեւ պատ– շաճ սրահի մը մէջ աշխարհիկ հանդիսու– թեամբ մը վեր առնեն այս Ս. Աթոռին դերն ու դերը Հայց. եկեղեցւոյ եւ Հա– յոց ժողովուրդի ծառայութեան ճանա– պարհին վրայ» (տես Յառաջ, 16 Նոյ.):

Պատմական ճակատագիր մը վերա– պահուած էր մեր նուիրապետական երկ– րորդ Աթոռին: Մինչ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսական Աթոռը կը մնար էջ– միածին եւ Պոլիս ու Երուսաղէմ կը պահ– էին իբրեւ կեդրոն մեր զոյգ պատրիար– քութեանց, Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը թափառական կը դառնար 1915էն մինչեւ 1930, ի վերջոյ հաստատուելու համար միջերկրականի ափերուն վրայ, — Ան– թիլիաս, Լիբանանի հիւրընկալ երկնքին տակ:

Տարագրութեան սեւ օրերուն, Կիլիկիոյ անձնկայրշտակ կաթողիկոս Սահակ Բ. Խապայեան ապաստանեցաւ նախ Երու– սաղէմ, 1915 – 1917, ապա Անգլիացինե– րու կողմէ Սուրբ քաղաքի գրաւման նա– խօրեակին (1917 Դեկտ.)՝ Դամասկոս, մինչեւ Զինադադար:

1918 Նոյեմբերին, երբ վերապրողները Միջագետքէն, Պաղեստինէն ու Սուրիա– էն սկսան վերադառնալ դէպի Կիլիկիա, Սահակ կաթողիկոսն ալ գնաց Ադանա, ուր կարճ ժամանակի մէջ դարձաւ խսկա– յական հայկական ոստան մը: Նախկին Թըր– քախօս Ադանան անճանաչելի էր դար– ձած:

Ներունազարդ հայրապետը 1919ի սկիզ– բը կրկին այցելեց Դամասկոս ու Երու– սաղէմ, յետոյ անցաւ Եգիպտոս, ուր հանգանակութիւն մը կատարեց ի նպաստ վերադարձներու: 1919 Ապրիլին Կի– լիկիա վերադառնալով Յունիսին գնաց Սիս, ուր երկու շաբաթ միայն մնալէ վերջ իր Աթոռը հաստատեց Ադանա, որ գրաւուած էր Ֆրանսացիներու կողմէ:

1919 Հոկտ. 7ին հրատարակեց պատմա– կան կոնդակ մը, որուն մէջ նկարագրելով եղեռնի զարհուրանքները, կ'ողջու– նէր վերապրողները «իբրեւ Թանկագին մնացորդները, սրբազան մասունքը ազգիս»: Անոնք կը վերադառնային իրենց «նուի– րական ծննդավայրը, մեր ամէնուն անց– եալ, ներկայ ու ապագայ փառքն եղող Կիլիկիան»:

Սակայն վերապրողները կը գտնէին աւերակներ՝ տուները զուրս քրտինքով ու արիւնով էին շինած, «ձեռնատունկ այ– գիները խոպանացած, կենսաբեր ու հա– րուստ արտերն ու անդաստանները կոր– սուած ու խորթացած, կրթարանները ու եկեղեցիները օթեւան, նուիրական տաճարնե– րը սրբապղծուած»:

Այս բոլորը կը մոռցուէին սակայն: Ազատութեան եւ յոյսի օրեր էին: «Համաձայնական պետութեանց քաղա– քական եւ զինուորական իշխանութիւն– ները ժամանակաւոր կերպով գրաւման տակ կը պահեն մեր հողամասերը մեր ապահովութեան համար», կ'ըսէր Կի– լիկիոյ վշտակիր կաթողիկոսը: Յետոյ աւելցնէր.

«Վստահ ենք թէ Միացեալ Հայաստա– նի Խաղաղութեան Պատուիրակութեան անդամներ ներկայացուցիչները արթնու– թեամբ կը հսկեն ու կը գործեն Միացեալ եւ Ամբողջական Հայաստանի վերակազ– մութեան գործին, արժեցնելու համար, դարերու տառապանքէն վերջ, հայ մար– տիրոսութեան եւ մարտական ուժերու գերագոյն զոհողութիւնները, եւ Հայու– թեան մնացորդը եւ անոր ապագայ սե– րունդները օժտելու ազատ հայրենիքով մը»:

Վերջացնելով, համերաշխութեան եւ համագործակցութեան յորդոր կ'ուղղէր, իր ժողովուրդին, «որպէսզի Տաւրոսը Մասիսին կապող եւ հայ արիւնով գերա– զարդուած ծիածանը, ի սփիւռս աշխարհի ցրուած Հայութեան համար ըլլայ Աւետ– եաց երկիրը, ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆԿԱԽ ՀԱՅԱՍՏԱՆ առաջնորդող հրեղէն սիւնը»:

Հայրենասէր հայրապետը 1920 Մարտ 13ին մեկնեցաւ Կիլիկիայէն դէպի արտա– սահման, Մարաշի աղէտէն վերջ, դաշ– նակիցներու օգնութիւնը խնդրելու, մա– նաւանդ պաշարուած Հաճընը փրկելու համար: Փարիզի մէջ տեսնուեցաւ Հան– րապետութեան նախագահ Փուանքարէի, վարչապետին եւ նախարարներուն հետ: Ծաղկեպսակ մը դրաւ Լեւոն Ե. Լուսին– եանի դամբարանին վրայ: Ութ ամսուան բացակայութենէ ետք, 1920 Նոյեմբեր 1– ին ձեռնունայն վերադարձաւ Ադանա:

Շուտով յօղս ցնդեցան Կիլիկիոյ ինք– նավարութեան եւ «ծովէրէ ծով Հայաս– տան»ի երազները: Մարաշի, Այնթապի եւ Հաճընի հերոսական դիմադրութեանց յա– ջորդող աղէտները ի վերջոյ պիտի յան– գէին Անգարայի չարաբաստիկ դաշնա– գրին (20 Հոկտ. 1921):

Պիտի պարպուէր ցանկալի Կիլիկիան: Սահակ կաթողիկոս ապաստան պիտի գտնէր Հալէպ, որ իր թեմն էր: Իսկ ժո– ղովուրդը պիտի ցրուէր Սուրիա եւ Լի– բանան, դրկաբաց ընդունուելով բախտա– կից Արաբներէն, որոնք մեզի պէս ճաշա– կած էին Թրքական լուծին դառնութիւն– ները:

Նոր էջ մը կը բացուէր Մեծի Տանն Կի– լիկիոյ Աթոռի պատմութեան մէջ:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

ԿԻՒՐՍԷԼ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ԿՈՒՏԱՅ

Կը թուի թէ հանդարտած չեն միտքերը «յեղափոխական» Թուրքիոյ մէջ:

Եասը Ատայի դատարանը, որ հռոմէա– կան կրկէսի դեր կը կատարէր, չկրցաւ իրեն կառչած պահել ժողովուրդին հե– տաքրքրութիւնը: Դժգոհութիւն ու ձանձ– րոյթ պատճառեցին վկաներու եւ ամբաս– տանեալներու հարցաքննութիւնները: Զեղծումներու կամ խենէշութեանց պատ– մութիւնները նորութիւն չեն երկրին հա– մար: Իսկ Յեղափոխութեան Կոմիտէին չընդմիջող յայտարարութիւնը, Եասը Ատայի դատավարութեան պատրաստու– թեան առթիւ, սպասուած տպաւորութիւ– նը չգործեց արտասահմանի մէջ, հակա– ռակ «պետական հարուածին» հերոսնե– րուն, որոնք կը կարծէին գերազանցած ըլլալ Միջ. Արեւելքի վերջին ծանօթ յե– ղափոխութեանց ղեկավարները:

Այս անգամ յեղափոխութիւն մը փոր– ձուեցաւ յեղափոխութեան մէջ, դէթ հանդարտեցնելու համար ուսանողութիւ– նը կամ համալսարաններու դասախօսնե– րը:

Կատարուած յեղափոխութիւնը, պար– զապէս Կոմիտէի կազմական փոփոխու– թիւն, դեռ չի հաստատեր թէ դադրած է հրաբուխը: Այսպէս, Կիւրսէլ, իր մօտ հրաւիրելով Թուրք լրագրողները, բացա– տրութիւն կուտայ վերջին դէպքերուն մասին՝ ապահովութիւն ներշնչելու հա– մար ժողովուրդին, հաստատելու համար թէ զօրաւոր է օրուան իշխանութիւնը: Չանքայայի ապարանքը հաւաքուած էին Յեղափոխութեան նոր կոմիտէին անդամ– ները եւ բազմաթիւ լրագրողներ:

Երբ Կիւրսէլ մտաւ սրահ, տեսաւ հոծ բազմութիւնը եւ ըսաւ զուարթօրէն:

— Բարի լոյս, ընկերներ: Շատ բազ– մութիւն էք, Աստուած աւելցնէ ձեր թի– ւը: Ի՞նչ կ'ուզէք, որոշումին հարկեցու– ցիչ պատճառնե՞րը: Ահաւասիկ.—

Ընկերներ, Կոմիտէի ընկերներս, բո– լորն ալ, հայրենասէր, անձնուրաց, աշ– խատասէր եւ աւելի լաւին ձգտող անձեր են: Բայց մերթ ընդ մերթ այնքան տար– բեր գաղափարներ, անհաշտ համոզում– ներ կը յայտնէին որ մեր վիճաբանու– թիւնները խնդրի մը լուծում գտնելէ ա– ւելի ճակատամարտ մը շահելու ջանքի մը կը վերածուէին: Ամիսներէ ի վեր ջանա– ցինք կարգ – կանոնի մէջ դնել գործը, գաղափարներու միութիւն գոյացնել: Բայց բոլոր այս ջանքերը դժբախտաբար օգուտ չունեցան:

ՀԱՄԲԵՐԱՏԱՐ ՎԱՐՈՒԵՑԱՆՔ

«Ազգին եւ աշխարհի հանդէպ իմ ըս– տանձնած պատասխանատուութիւնս ըս– տիպեց որ շատ համբերատար վարուիմ, ամբողջ կարելիս ընել եւ խրամատի մը տեղի չտուած՝ գործը կարգադրել, նոյն– իսկ մերթ ընդ մերթ ոչ անկեղծ յայտա– րարութիւններ կատարել՝ երեւոյթը փըր– կելու համար: Բայց սա վերջին 15.20 օր– ուան ընթացքին կացութիւնը այնպիսի վիճակ մը ստացաւ, որ կասկածներ ար– թընցուց հանրային կարծիքին մէջ: Տագ– նապներ ստեղծուեցան, նոյնիսկ մտա– տանջութիւններ ծայր տուին:

ՀԱԿԱՍԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«Իրարու ներհակ յայտարարութիւն– ները եւ խօսակցութիւնները, որոնք ծայ– րայեղ գաղափարներ կ'արտայայտէին, ժողովուրդը մղեց հարց տալու մտատան– ջութեամբ, «Ի՞նչ տեղի կ'ունենայ, ո՞ւր կ'երթանք»: Ռումբ պայթեցնելու սպառ– նալիքները մասնաւորաբար տնտեսական կեանքը անդամալուծող ազդեցութիւն գործել սկսան: Անձկութիւն, անվստա– հութիւն, անապահովութիւն, եւ անշուշտ մտաւորականներն ալ, որ մեզի չափ հայ– րենասէր են, սկսած էին տեսնել եւ զգալ այս ընթացքին վտանգն ու տառապանքը:

ՀԱՄԱՁԱՅՆԻԼ ԿԱՐԵԼԻ ՉԷՐ

«Այս կացութեան առջեւ, ստիպուած էի լրջօրէն մտածել ազգին եւ ամբողջ աշ– խարհի առջեւ ստանձնած պարտականու– թեանս հանգամանքին եւ հարկադրանք– ներուն վրայ: Հարկաւ կ'ընդունիք թէ ստիպուած էի որոշում մը տալ, քանի որ համաձայնութեան հնարաւորութիւններ չկային եւ անկարելի էր ուղղուիլ դէպի ճշմարտութիւն: Այս որոշումը պէտք է տրուէր ի գին ամէն բանի, եւ պէտք էր ապահովութիւն ստեղծել որ երկիրը եւ բանակը ամբողջական վստահութեամբ մը կապուին Ազգ. Միասնականութեան Կո– միտէին, որուն վրայ յոյս դրած են: Ո– րովհետեւ ճիշդ չէր ըլլար, որ այսպիսի գործերու գլուխ անցնէին այնպիսի մար– դիկ, որոնք պիտի արտօնէին որ մեծ ազգ մը վտանգի ենթարկուէր: Որոշումը ինչ– քան ալ խիստ ըլլար, պէտք էր որ պա– տասխանատու դիրքի վրայ գտնուող մարդը տար այդ որոշումը՝ երբ ժամա– նակը կուգայ: Ահա ես այդ պարտակա– նութիւնը կատարեցի եւ տուի այն որո– շումը, որ ներդաշնակ աշխատանք մը պիտի ապահովէ Կոմիտէին: Այս որոշու– մը երբեք ուղղուած չէ անձերու դէմ: Այս որոշման նպատակներն են գաղափա– րը, համոզումը եւ կարգապահ հաստա– տումը: Մենք առաջին օրէն ազգին խոս– տացանք ժողովրդավար կարգեր հաստա– տել: Այս խօսքը պիտի յարգուի, այս խոստումը պիտի կատարուի:

ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԿԱՐԾԻՔԸ

«Իմ եւ ընկերներուս համոզումը հե– տեւեալն է.— Թուրք ազգին ապագան պէտք է բարեշրջուի ժողովրդավարական կարգերու մաքուր եւ ազնիւ մթնոլորտին մէջ: Եւ մենք այս ուղղութեամբ ամէն ջանք արծելք տապալելու եւ արդիւնքի մը յան–

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԱՂԱՃԱՆԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Կարդինալ Աղաճանեան Փարիզ կուգայ հայածէս եպիսկոպոսական ձեռնադրու– թեան եւ օծումի մը համար:

Դեկտեմբեր 18ին Փարիզի մէջ պիտի կատարուի, Ֆրանսայի Կաթողիկէ Հայոց Առաջնորդ եւ այժմ Առաքելական Թեմա– կալ՝ Գերպ. Կարապետ Վ. Ամատունիի եպիսկոպոսական ձեռնադրութիւնը:

Տիտղոսաւոր Եպիսկոպոս Ամաթուսի (Կիպրոս), նորընտիր Գերապայծառին ձեռնադրութեան եւ օծումին հայածէս ա– րարողութիւնները պիտի կատարուին, շատ հաւանաբար, Փարիզի Նոթր Տամի մայր տաճարին մէջ:

Ձեռնադրիչն է Կարդինալ Աղաճանեան, իրեն առընթերակայ ունենալով Մխի– թարեան Մայրավանքի ընդհանրական Աբբահայր Գերպ. Սրապիոն Արք. Ուլու– հոճեան եւ Գերպ. Գրիգոր Արք. Հէնտիէ:

Եկեղեցական արարողութեանց եւ հան– րային հանդիսութեանց կատարումի ման– րամասնութիւնները պիտի ճշդուին յա– ջորդաբար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔԵՆՆԷՏԻԻ ստացած ձայները երթալով կը պակսին: Ներկայիս կաթոլիկէ նո– րընտիր նախագահը միայն 150.000 ձայ– նի առաւելութիւն մը ունի եւ տակաւին շրջաններ կան որոնց արդիւնքը ծանօթ չէ: Կրնայ պատահիլ, եւ առաջին անգա– մը պիտի չըլլայ որ Միացեալ Նահանգնե– րու նախագահ մը ընտրուած ըլլայ ա– ռանց մեծամասնութիւն ստացած ըլլալու:

ՎՐԱՍՏԱՆԻ գերագոյն խորհուրդի նա– խագահութիւնը հրամանագրով մը, վեց ամիսէն մինչեւ երկու տարուան աքսոր սահմանած է «ընկերային մակաբոյծնե– րուն»: Այս առթիւ փոխ – վարչապետը «Իզվեստիա»յի մէջ կը գրէ.— «Մակա– բուծութիւնը անընական երեւոյթ մըն է մեր ընկերվարական ընկերութեան մէջ, աշխատաւորները ծոյլերու, շահագոր– ծողներու կամ խուլիկաններու ներկայու– թեան չեն հանդուրժեր եւ կը պահանջեն որ վերջ դրուի անոնց հակընկերային գործունէութեան»:

«ԿԱՊՈՅՏ ՍԱՂԱՒԱՐՏՆԵՐՈՒ» ջոկատ մը 80 դիակներ գտած է Լանկվէի մէջ, Քաթանկա: Բոլորն ալ խափշիկ են:

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ անդրադառնալով Ֆրան– սայի եւ Գերմանիոյ յարաբերութիւննե– րուն յայտարարած է.— «Ատլանտեան Ուխտի նկատմամբ գոյութիւն ունեցող տարակարծութիւնը, ոչ մէկ ձեւով կ'ազ– դէ երկու ժողովուրդներու բարեկամու– թեան վրայ՝ այնքան ամուր, որ կրնայ դէմ դնել բոլոր խոչընդոտներուն»: Ալ– ժերիան սարսափելի հարց մըն է, զոր միայն տը Կոլ կրնայ լուծել, շեշտած է վարչապետը:

ՄԱՐՈՔԻ Թագաւորը՝ Մոհամմէտ Ե. ճառ մը խօսած է դահակալութեան տա– րեդարձին առթիւ: Մաւրիտանիոյ խնդ– րին առնչութեամբ յայտարարած է՝ «գաղթատիրական սմսեղուկ փորձերով զատել կ'ուզեն մայր հայրենիքէն»: Իսկ Ալժերիոյ մասին դիտել տուած է՝ «Մէկ լուծում՝ ՄԱԿի միջամտութիւնը»:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ Ազատագրական ճակատը յայտարարութեամբ մը քննադատած է տը Կոլի Ալժերիոյ նոր ծրագիրը՝ վերա– կազմել Ալժերիոյ հանրային իշխանու– թիւնները: «Այս ծրագրին նպատակն է ցեղային եւ կրօնական համայնքներու բաժնել ալժերացի ժողովուրդը»: Ձե– կոյցը կը շեշտէ թէ միայն ՄԱԿի հսկո– ղութեան տակ, կարելի է հանրաքուէ կազմակերպել:

ՄԵՐ ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՎԷՃԵՐԸ

ՅՈՒԲԼԵԱՆ ԲԱՌԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Դ.

Պահը, ծայրագիչերային (ափրոնիֆ) կոչուած, որ կը սահմանուի լուսնկային բարձրացումով խաւարած երկինքի վրայ՝ համատարած լռութեան մէջ, մարդոց հոգին կը լեցնէ քաղցր երկիւղով մը, բանաստեղծութեամբ, կրօնական սար-սուռով ու կախարդիչ խոհումներով:

Քաղդէացին, աւազներու ալիքներուն վրայ օրօրուն ու խոհուն՝ քաղդէացին է առաւելապէս, որ չատ է նայած լուսնին, դիտած ու զննած է լուսինը, հմայուած է լուսինով, հետեւած է լուսնին պչրանք-ներուն, հարցաքննած, հետապնդած եւ փորձած է բա՛ն մը կորզել դիւերայած ու բարձրագնաց այս աղջկան գաղտնիքնե-րէն:

Այդ փորձերէն կը մնայ դիտութիւն մը, հին ու խորհրդաւոր: Ինչ արժէք ալ որուի, այսօր, այդ ժառանգութեան, ծանօթութիւններու մաշած այդ ժողովածուն կը համարուի Քաղդէացիներու պարծանքը: Ուսում մը որ կը խօսի լուսնի ներգործութեանց մասին՝ մարդոց, կեն-դանիներու եւ բուսականութեան աճումին վրայ: Ուսում մը որ կը խօսի ժամանակը չափելու մասին՝ պահերու, օրերու, շա-բաթներու, ամիսներու եւ տարիներու բաժանումով:

Արդարեւ, առաջին դիտումները կը հա-տատային թէ լուսինն (*) էր, որ կը նչա-նակէր ժամերը եւ օրերը (Ծննդ. Ա. 14): Ու զարմանալի չէ, եթէ Հռովմայեցիներ-ը, հետեւողութեամբ Բաբելացւոց, եր-կուշաբթին կը նուիրէին լուսնին,— ա-նանդութիւն մը որ դեռ մինչեւ այսօր կը մնայ Գերմանացիներուն մօտ, որոնք մոնթակ կ'անուանեն երկուշաբթին, Թարգմանի «լուսնի օր»: Եւ վերջապէս, Հիպոկրատի աշակերտները լուսնային ամսուն կը կապեն կնոջ դաշտանը, (այդ պատճառով եւս «ամսական» կոչուած), կամ ժողովուրդը դեռ կը հաւատայ թէ Փլորան կախում ունի «ի բարութենէ արդասեաց լուսնի» ըստ Նաբաթեան երկրագործութեան կամ Աստուածաչունչ Մատեանի վկայութեանց, փոյթ չէ թէ յետագային այլափոխուած (Բ. Օր. ԼԳ. 14):

Նոյն այդ աւանդութիւններէն կը մնայ օրերու բաժանումը՝ ըստ չարաբաստիկ ու բարեբաստիկ ներգործութեան (փասք ու նեփաս): Այսպէս, մինչեւ Բաբելոն կ'երկարի չարահիւսութեան թելը, որով հիւսուած են էֆիմէրտէները եւ վեցհազարեակները, վկայութիւններ քերելով լուսնահմայութենէն. «Յունէն յաւելանայ ի յանճն մարդոյն» Յունուար ամսուան մէջ, կամ «սեւտան ուժովանայ եւ դոյնն մարդոյ աւերի» Սեպտեմբեր ամսուան մէջ:

Այս աւանդութեանց վրայ հիմնուելով՝ ժողովուրդներ կային, որոնց օրէնսդրութիւնը կ'արգիլէր որեւէ աշխատանք կա-տարել թապու համարուած օրերու մէջ:

Ինչպէս ըսինք, օրերը սահմանուած էին ըստ լուսնին դիմայեղումներուն; այլ խօսքով լուսնաչրջանի պարբերականու-թեան,— լուսնային ամիսը կը բաժնուէր եօթնօրեակներու, որոնք սուրբ կը հա-մարուէին կամ թապու: Այդ սուրբ օրերը նուիրուած էին Աստուծոյ, սեւիականու-թիւն կը համարուէին եհովային, որ կը սպառնար մահուամբ, «պիտի սատկեցը-նեմ», կ'ըսէր (Եզ. Ի. 26), սուրբ օրը դողցողը, Աստուածաչունչ Մատեանի լեզուով՝ «պղծողը» (անդ, 16):

Այդ օրը, զոր շաբաթ կը կոչէ բաբելա-կան լեզուն, կը համապատասխանէ լիա-լուսնին: Լուսնային աստուածը, ոտն սահմանելով իր լրումին օրը, կախարդա-կան ներգործութեամբ ու փառքով լե-ցուցած, հին իմաստութեան մը վկայու-թիւնը կուտայ այստեղ,— ամէն խոյանք եւ աշխատանք կը սահմանափակէ ճակա-տագրապաշտութեան մէջ, կը կրճատէ անհատականութեան ուժը եւ կը փակէ անհունութեան տեսիլքները, «ես եմ Տէ-րը» կրկնելով շարունակ: Այսպէս կը ստեղծուի երկուութիւն մը՝ քահանային եւ որակային բաժանումներով, — մար-դը իբրեւ բազմութիւն, եւ աստուած իբ-

(*) Նոյն դերը ունէր նաեւ արեւը, — ասկէ՝ արեւը իբրեւ ժամացոյց գործածե-լու եղանակը, որու ծանօթ էին Եբրայե-ցիք (Դ. Թագ. Ի. 3):

ՀԱՅՈՑ ԳՐԻ

ԳԼԽԱՒՈՐ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ո՞րն է սրանցից ամենահինը: Առաջ չատ հեշտութեամբ պատասխանը դտնը-ւած էր համարւում: Հնագոյնը երկաթա-գիրն է. ապա՝ բոլորագիրը, ապա՝ նոտ-րագիրը, եւ, ի վերջոյ, չեղագիրը: Ո-րոշուած էին մինչեւ իսկ ծագման չրջան-ները: Այդ տպաւորութիւնը կարող է ըս-տացուել եւ մեր այս թռուցիկ նկատո-ղութիւններից: Բայց, ձեռագիրների եւ գրի տեսակների աւելի լուրջ ուսումնա-սիրութիւնը ցոյց է տալիս, թէ հնագոյն

Աստուածաչունչ Մատեանը հանդստեան պատուիրանքները (ել. լԵ. 1), որոնք մեծ թիւ մը չեն կազմեր: Սակայն բա-բունիները աւելցուցած են բայց դոհա-ցած՝ հաշուելով «այս բանք են» խօսքին տառերուն թուական դումարը, որ է 39, սահմանելով ըստ եբրայական սովորու-թեան, «քառասուն միով պակաս», ուրեմն 39 տեսակ աշխատանք,— կրակ վառել, կերակուր եփել, լոյս վառել, փայտ ժող-վել, աղ բռնել, ճամբորդել, եւ այլն: Շատ հետաքրքրական է ուսումնասիրել այս պատուիրանքները, որքան փոլքլո-րիք, նոյնքան ծիծաղելի,— ինչպէս՝ տունէն դուրս ելլել ասեղ մը բռնած, եւ այլն: Բոլոր ատոնք իմաստ ունէին սա-կայն:

Այստեղ մեզ հետաքրքրողն այն է թէ յետագային բազմապատկուած են այս պատուիրանքները:

Ուշադրութիւն դրաւող կէտն այն է թէ եօթնօրեայ չաբաթապահութենէն մինչեւ եօթն անգամ եօթնամեայ չաբաթապա-հութիւնը կը կրկնուին նոյն պատուի-րանքները, անշուշտ յաւելեալ եւ ճոխաց-եալ:

Այժմ, ուշադրութիւն: Բոլոր բանասէր-ները համաձայն են այն մասին թէ պատ-ուիրանադրութիւնը, որ իմաստ եւ բո-վանդակութիւն կուտայ յոբելենական տօ-նին, կատարուած է գերութենէն ետքը, Բաբելոնէն վերադարձին: Դեռ աւելին,— Նէեմի երբեք չի խօսիր յոբելենական պատուիրանադրութեան մասին:

Այդ, նկատելով որ եօթնամսնից թարգ-մանութիւնը, ինչպէս Նէեմիի գիրքը ան-ծանօթ կը մնան յոբելէանին, վերջապէս ընդունելով որ խոր փոփոխութիւններ կատարուած են Աստուածաչունչ Մատեա-նի խմբագրութեան մէջ գարերու ընթաց-քին, կը հետեւցնեմ թէ յոբելէան բառը եւս նոր է գործածուած, ետքէն աւել-ցուած:

Մեր վերջին յօդուածով՝ կը մնայ քըն-նել այս յետսմուտ բառը, այժմ, հայ լեզուին մէջ՝ ըստ քերականութեան:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ձեռագիրների մէջ երբեմն երկաթագրի հետ գործադրուած են բոլորագրի գնա-զան տեսակներ գ. գարում եւ աւելի ա-ռաջ: Շեղագրի օրինակ տեսանք ԺԳ. դա-րու սկզբից, բայց կան աւելի հնագոյն-ները: Իրողութիւնն այն է, որ երկաթա-գիրը իւր տեսակներով տիրապետող է ե-ղել մինչեւ ԺԲ. դարը, այնուհետեւ տի-րապետող է դարձել բոլորագիրը, եւ եր-կաթագիրը գործադրութիւնից դուրս ե-կել ձեռագիրների մէջ: Աբծանագրու-թիւնների մէջ նա պահել է իւր տիրապե-տութիւնը եւ յետագայ դարերում: Նոտ-րագրով ձեռագիրներ համեմատաբար ա-ւելի կան, քան չեղագրով: Բայց, եր-կուսն էլ երբեք միւս երկու գրերի նման ընդհանրութիւն չեն դտել, այլ առօրեայ գործածութեան գրեր են մնացել, մանա-ւանդ չեղագիրը: Գրերի անունների մա-սին հնուց վկայութիւններ ունենք ձեռա-գիրների մէջ, բայց ոչ՝ ծագման: Ք. դա-րու առաջին քառորդի եւ աւելի հին հա-մարուած (Երուսաղէմի մոզայիկների ար-ձանագրութիւնները) արձանագրութիւն-ների հիման վրայ ասել կարող ենք, որ խոշոր եւ միջին երկաթագիրներն իրենց հնութեամբ հասնում են մինչեւ Ե. դարը: Ս. Մեսրոպի ձեւակերպած պաշտօնական գիրը անպայման երկաթագիրն է եղել, որ գործադրուել է եկեղեցական պաշտա-մունք եւ այլ գրքերի համար: Գրի միւս տեսակները որչափ հին են, հաստատուն կռուան չունենք այդ մասին, բայց անհա-ւանական չէ, որ մէկը կամ երկուսը (յատկապէս բոլորագիրը) նոյնչափ հին լինեն: Երկաթագիրը իւր խոշորութեամբ եւ դժուարագոյն լինելուն պատճառով անկարելի էր առօրեայ, սովորական պէտ-քերի համար գործադրել: Այդպիսի նը-պատակի համար աւելի յարմար են գրի միւս տեսակները՝ բոլորագիրն ու չեղա-գիրը, ի հարկէ՝ ոչ իրենց կատարելա-գործուած ձեւերով: Բոլորագրի հնու-թեան նշաններն աւելի են, քան չեղագրի-նը:

Թուականով մեզ յայտնի ամենահին գիրը կոմիթաս կաթողիկոսի երկու ար-ձանագրութիւններն են՝ իւր չինած Ս. Հռիփսիմէի տաճարի վրայ: Հռիփսիմէի տաճարը, երկու ժամանակակից պատ-միչների վկայութեամբ, որոնցից մէկն ականատես, չինուած է 619 թուականին: Տիկորի արձանագրութիւնը, որ ե. դա-րու վերջին քառորդի մնացորդն էր հա-մարւում, պրոֆ. Մարի եւ Թ. Թորա-մանեանի կողմից կասկածի է ենթար-կուած: Ցիչատակութիւններ ունենք Ջ. դարու արձանագրութիւնների մասին Մակար եպիսկոպոս Բարխուդարեանի «Աղուանից երկիր եւ դրացիք» աշխա-տութեան մէջ: Բայց, վստահելի չեն այդ տեղեկութիւնները առանց քննութեան եւ լուսանկարչական պատկերների: Ան-թուական գրութիւնների մէջ ուշադրու-թեան արժանի են երկուսը. մէկը՝ եգիպ-տոսում գտնուած եւ հանդուցեալ հայա-դէտ Կարիէրի ձեռքով յայտնի դարձած պապիրոսի վրայ հայատառ յունարէն

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՔԱԻԱՐԱՆԻ ՀՈԳԻՆԵՐԸ

— Թշուառական, պոռթկաց Տոնա Ֆաու-ւոթա, եթէ ճիշդ են ըսածները դուն աւելի սրիկայ ես՝ քան Տոն Կարսիան:

— Սէրը ամէն բանի կը ներէ, դեղանի Ֆաուոթա: Տոն Կարսիան ձեզ կը լքէ, ձեր մխիթարութեան համար՝ ընդունեցէք զիս: Դիմացի նկարին վրայ կը տեսնեմ Բադոսն ու Աբեանը: Զգեցէք որ ձեր բա-դոսը ըլլամ ...

Տոնա Ֆաուոթա, առանց բառ մը ար-տասանելու, առաւ սեղանին վրայ գըտ-նուող դանակը եւ զայն բարձրացուցած՝ յառաջացաւ դէպի Տոն Ժուանը: Այս վեր-ջինը, սակայն, տեսած էր երիտասար-դուհիին չարժումը, բռնեց անոր թեւէն եւ առանց դժուարութեան զինաթափ ը-րաւ զայն, եւ խորհելով թէ անոր այս թշնամական դիրքին համար իրաւունք ու-նէր պատիժ մը տնօրինել, զայն երկու ե-րեք անգամ համբուրելէ ետք, ուղեց քա-շել դէպի անկողինը:

Տոնա Ֆաուոթա նուրբ եւ տկար կին մըն էր եւ սակայն ընդվզումը, ցասումն ու բարկութիւնը անոր կուտային արտա-կարգ ուժ մը եւ արիաբար կը դիմադրէր Տոն Ժուանին, մերթ կառչելով սենեակին մէկ պտնուող կարասիներուն, մերթ ալ ինքզինքը պաշտպանելու համար դիմե-լով իր ձեռքերուն, ոտքերուն եւ ակռա-ներուն օժանդակութեան:

Տոն Ժուան նախ երիտասարդուհիին մէկ քանի հարուածները ստացաւ ժպի-տով, եւ սակայն հետզհետէ բարկութիւնը իր մօտ աւելի զօրաւոր հանդիսացաւ քան սէրը: Ուժեղ դրկեց Ֆաուոթան, սեղմեց զայն ամուր կերպով, առանց խնայելու անոր նուրբ կազմուածքին: Զղայնացած էր հիմա, եւ կ'ուզէր անպայման յաղթա-կան դուրս գալ, եթէ հարկ ըլլար նոյն-իսկ խեղդել երիտասարդուհին:

Այն ատեն Ֆաուոթա դիմեց փրկու-թեան վերջին միջոցին՝ որ մնացած էր ի-րեն համար: Մինչեւ այն ատեն կնոջական ամօթխածութեան զգացումը սանձ էր դը-րած իր բերնին եւ չէր ուզած օգնութեան կանչեր արձակել: Եւ սակայն, երբ տե-սաւ որ պարտութեան ժամը հասած էր, սկսաւ իր աղաղակներով իրար անցընել ամբողջ տունը:

Տոն Ժուան զգաց թէ այլեւս խնդիրը չէր կայանար երիտասարդուհին ունենա-լուն մէջ, այլ պէտք էր մտածել իր ապա-հովութեան մասին: Ուզեց մէկդի հրել Տոնա Ֆաուոթան եւ հասնիլ ելքի դուռին: Եւ սակայն, երիտասարդ կինը կառչած ըլլալով անոր հագուստներուն, խուսա-փիլը անկարելի էր:

Այդ պահուն լսուեցան բացուող դուռ-ներու աղմուկները: Ոտնաձայներ մարդկայինկանչեր հետզհետէ աւելի լսե-լի կը դառնային: Րոպէ մը իսկ պէտք չէր կորսնցնել:

Ճիշդ մը ըրաւ Տոնա Ֆաուոթան կարելի եղածին չափ հեռու վանելու, եւ սակայն, երիտասարդուհին ամուր բռնած էր Տոն Ժուանը եւ զայն քաշած դէպի ելքի դու-ռը: Իր օգնութեան կանչերը աւելի սաստ-կացած էին ...

Ցանկարծ, չոնդալից աղմուկով մը սենեակին դուռը բացուեցաւ եւ դրան սե-մին երեւաց մարդ մը՝ ձեռքին հրացան մը:

Մարդը զարմացական աղաղակ մը ար-ձակեց եւ իսկոյն լսուեցաւ հրացանին պայթիւնը ...

Սենեակին լամբարը մարեցաւ եւ տիրող մթութեան մէջ Տոն Ժուան զգաց որ Տո-նա Ֆաուոթայի մատները կը թուլնային ... եւ դաղջ հեղուկ մը կը հոսէր իր ձեռ-քերուն վրայ ...

Երիտասարդ կինը, ինկաւ, աւելի չուտ սահեցաւ դորգերուն վրայ ...

Գնդակ մը ջախջախած էր իր ողնու-կրը ...

Հայրը՝ որ ուզած էր սպաննել պատ-ուոյ գողը, սպաննած էր իր հարազատ զաւակը ...

ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

(18 Շար.)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՓՈՓԽԻԿ

ՊԱՏՄՎԱԾՔՆԵՐ ՀԱՅ ԿՅԱՆՔԻՑ

ՎԱՀԱԳՆ ՊԱՐՈՆԵՐ

— Ջուրը ինչպե՞ս է, Մարո, — հարցրեց Ռուբենը, ոտքերը ջրի մեջ կախ գցած, ափի մեջ ջուր առնելով ու թափելով։

— Ջուրը ինչպես որ ամեն տեղ է, — պատասխանեց Մարոն, ոտքերը ջրի մեջ ծեծելով։ — Ինչո՞ւ ես հարցնում։

— Ոչինչ, ուղղակի հարցրի։ Ես կարծում էի, որ ջուրը ինչ-որ տարբեր է լինում։

— Ինչպե՞ս տարբեր։

— Չգիտեմ, ինչպես որ ասում են, ուրիշ տեսակ։

— Ուրիշ տեսակ ջուր չկա, ամեն տեղ էլ նույնն է։

— Ես էլ գիտեմ, որ ամեն տեղ էլ նույնն է, բայց ասում են, որ ինչ-որ տեղ ջուրը ուրիշ տեսակ է լինում։

— Ո՞ւր է լինում։

— Չգիտեմ, ասում են, որ ինչ-որ տեղ ջուրը ուրիշ տեսակ է լինում։

— Ինչպե՞ս է լինում։

— Չգիտեմ, ասում են, որ ինչ-որ տեղ ջուրը ուրիշ տեսակ է լինում։

— Ինչո՞ւ ես ինձ նույնը կրկնում։

— Ես քեզ չեմ կրկնում

դելու վճառակամութիւնն ունինք : կը կրկնեմ, թուրք ազգին բախտը կապուած է միայն բարեշրջութեան մը, որ պիտի կատարուի ժողովրդավարական կարգե – րու մէջ եւ այդ կարգերուն առաքինի մթ – նոլորտին մէջ: Մենք իրաւունք եւ իրա – սաստութիւն չունինք այս ընթացքը կասե – ցնելու, ոչ ալ այլասերելու այդ ազնիւ, մաքուր մտածումները :

ՈՐՈՇՈՒՄԸ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԱԾ Է

« Ահա բոլոր այս մտածումներուն եւ նկատումներուն չրջանակին մէջ՝ մեր ճամբան լուսաւորելու եւ պատշաճ որո – շումները տալու դիրքին մէջ կը գտնը – ւինք: Այդպէս ալ ըրինք, որոշումը դոր – ծադրեցինք :

«Այս որոշումին հարկեցուցիչ պատ – ճառներուն մասին ըսելիքներս այսքան են» :

ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

Ցետոյ Զօր. կիւրսէլ պատասխանեց զանազան հարցումներու, ղօրս ուղղեցին լրագրողները :

Հարցում.— Իտալի միասնութեան օ – րինագիծը ի՞նչ պիտի ըլլայ :

Պատ.— Այդպիսի բան չկայ: Ես ալ հե – տեւեալ առաջարկը ներկայացնեմ ձեզի . — Թուրք հայրենիքը հարիւր մեթր վեր բարձրացուցէք, ի՞նչ կ'ըլլայ: Մենք վճ – ռած ենք ժողովրդավար կարգեր հաստա – տել երկրին մէջ: Մեր կոմիտէն պիտի չհանէ որեւէ օրէնք որ ստուերը ածէ ասոր վրայ :

ՓՐՈՖԷՍՕՐՆԵՐՈՒՆ ԴԻՐՔԸ

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ փրոֆէսօրներուն դիրքը :

— Փրոֆէսօրներու կազմած նոր խոր – հուրդին գաղափարը պիտի հարցնենք: Ա – զատ ենք մեր որոշումը տալու՝ մեր ըս – տացած պատասխաններուն համեմատ : Մենք անիրաւութիւն սիրող մարդ չենք :

— Դահլիճին մէջ փոփոխութիւն տեղի պիտի ունենա՞յ :

— Այդ տեսակ բան չկայ :

— Ի՞նչ է պաշտօնանկ անդամներուն դիրքը :

— Ամէն հայրենակիցի դիրքին մէջ կը գտնուին :

— Ընդդիմացող գտնուեցա՞ւ :

— Վճռած ենք բացարձակապէս կոտրել ընդդիմութիւնները: Բայց այն նամակ – ները, զորս ստացած եմ ընկերներէ եւ պաշտօնանկներէ, կը յայտնեն թէ որո – շումը երկրին նպաստաւոր է :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՓՈԽՈՒԱԾ ԹՈՒԱԿԱՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱ – ՐԱՆԻ Ծնողաց Միութեան կազմա – կերպած տարեկան Տօնածառի հան – դէսը տեղի պիտի ունենայ՝

Կիրակի, 11 Դեկտեմբեր

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՆՈՐ ՏԱՐԻԷՆ ԱՌԱՋ

Մեր բաժանորդներէն կը խնդրենք որ կանոնաւոր եւ կանխիկ վճարեն իրենց բաժնեգինները, առանց սպասելու մասնա – ւոր դիմումի :

Ընկերային եւ այլ տուրքերու վերջին յաւելումները պատճառ կը դառնան որ 1961 Յունուար 1էն, բաժանորդագրու – թեան եւ հատավճառութեան պայման – ները փոխուին :

Մինչեւ Դեկտեմբեր 31, 1960 վճարում ընողները կրնան բացառաբար օգտուիլ ներկայ պայմաններէն :

Շնորհակալութիւն մեր այն բոլոր բա – ժանորդներուն որ իրենց պարտաճանա – չութեամբ կը դիւրացնեն վարչութեան գործը :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանական յաջորդ հաւաքոյթը այս Շորեքշաբթի, ժամը 21ին՝ Քաֆէ Քատէի վերնայարկը :

Պիտի խօսի Պ. ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ :

Նիւթն է՝ «Ի՞նչպէս կ'աշխատիմ»: Քա – նի մը արտասանական կտորներ ալ իրենց օրինակ բերելով :

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

10 bis, Rue Thouin, PARIS

Երկուշաբթի, Նոյեմբեր 21ին տօն Ըն – ծայման, Տիրամօր ի Տաճարն :

Կէսօրէ վերջ ժամը 16·30ին ձայնաւոր պատարագ Ամերիկի Հայ Թերանոցին մէջ: Մեկնում կառ տիւ Նորէն կէսօրէ վերջ ժամը 14ին :

ՏԱՐԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Թոքատի Հայր. Միութեան տարեկան խնջոյքը 27 Նոյեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Խրիմեան սրահը, (Իսկ լէ Մուլինօ, 2 Բիւ տը լա Տէֆանս) :

Կը նախագահէ Պ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ :

Կը խօսի Պ. Ց. ՀԻՍԱՑԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Կը մասնակցին.— Տիկիններ՝ Սրապ – եան, Գալայճեան , Օրիորդներ՝ Նահա – պետեան Հոյրեր, Սմսարեան Թարոն :

Պ. Գարակէօզեան, Ս. Յակոբեան :

Մուտքը ազատ է :

Ոչ աճուրդ, ոչ հանգանակութիւն :

ԳՐԱԿԱՆ Բ. ՀԱՄԵՐԳ

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ

Գրական վերջին համերգը ուրիշ երե – կոյթի մը զուգադիպած ըլլալով, կը կրկ – նուի այս Հինգշաբթի , ժամը 21ին, Սալ տը Ժէոկրաֆի, 184 Պուլվ· Սէն Ժերմէն:

Տոմսերու համար դիմել՝ Հրանտ Բա – լուեան գրատունը եւ հանդէսին օրը տեղ – ւոյն վրայ :

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ

Կազմակերպուած Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Կեդր· Վարչութեան կողմէ

Վերամուտի Բ· դասախօսութիւն

Դասախօս՝ ԸՆԿԵՐ ՅՈՎՀ· ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Նիւթ՝ Հայ Դատը եւ երիտասարդութիւնը:

Այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ

Այս դասախօսութիւնները վերապահուած են Հ· Ց· Դ· Նոր Սերնդականներուն: Արձնագրութիւնը պարտաւորիչ է :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԵԼՃՕՐԷՆ Նոյեմբեր 15էն քառասուն Ն· Ֆ· ղրկող բաժանորդէն կը խնդրենք իր անունը հաղորդել վարչութեան , կա – րճին վրայ «Յառաջ»ի անունն ու հասցէն գրած է փոխանակ իր անունին եւ հաս – ցէին:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Համաչարսանճագի Մարսէյլի եւ Լիոնի մասնաճիւղերը իրենց խորին ցաւակցու – թիւնը կը յայտնեն Հալաճեան ընտանիքին եւ պարագաներուն, Պ. Աւագ Հալաճեանի մահուան առթիւ (Զարսանճագի Նոր դիւղացի) եւ փոխան ծաղկեպսակի 30 Ն· Ֆ· կը նուիրեն Աղքատախնամի :

(Ստանալ «Յառաջ»էն) :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· «Քրիստափոր» խումբի ընդհ· ժողովը այս երեքշաբթի, ժամը 20·30ին, Քաֆէ Րէժանի մէջ : Մէթրօ Քատէ : Բոլոր ընկերներու ներ – կայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՊԱՆԵԼՕ – ՔՈՇԱՆ.— Հ· Ց· Դ· «Ար – ծիւ» ենթակոմիտէին ընդհ· ժողովը այս երեքշաբթի, ժամը 20·30ին, ծանօթ հա – ւաքատեղին: Օրակարգ՝ նախորդ ժողովի չարունակութիւն :

ՎԻԼԻՆ.— Հ· Ց· Դ· Անի կոմիտէն, ընդ – հանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ըն – կերները, այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 20·30ին, Օհանջանեան սրահին մէջ: Շատ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՍԱԿԱԳԻՆ ԸՆԹԱՑԻԿ ԱԶԴԵՐՈՒ

ՄԷԿ ԱՆԴԱՄՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՀԱԶԴ	30 Ն· Ֆր·	մինչեւ 1/4 սիւնակ
ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ	15 Ն· Ֆր·	մինչեւ 1/8 սիւնակ
ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	» » »
ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ	15 Ն· Ֆր·	» » »
ՀԱՐՍԱՆԻՔ, ՆՇԱՆՏՈՒՔ	20 Ն· Ֆր·	» » »
ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ	10 Ն· Ֆր·	» » »
«ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ»	10 Ն· Ֆր·	» » »
«ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ»	5 Ն· Ֆր·	» » »
« ԾԱԽՈՒ Է »	20 Ն· Ֆր·	» » »

Այս գիները ՄԷԿ ԱՆԳԱՄ հրատարակելի եւ նշանակուած ծաւալով ազ – դերու համար են:

Կանխիկ վճարումը պարտաւորիչ է:

Առեւտրական կամ այլ ազդերու մասնաւոր պայմաններուն համար դիմել վարչութեան:

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ· ՄԻՈՒԹԻՒՆ : Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք : Նուազա – գոյն ծախքերով կը ղրկենք խորհրդ· Միութիւն :

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10·

(PRÈS DE LA GARE DU NORD)

Téléphone : TRU. 27-70

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական – հայկական եւ կովկաս – եան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE

(Rue Marbeuf) PARIS - 8e

TÉL. : BAL. 31 21

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՑ

Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված – ներ, «չաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

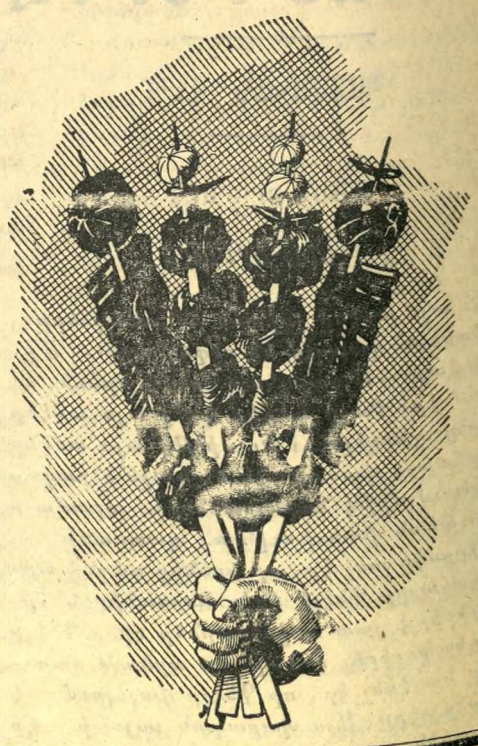

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e
Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր. ,վեց 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 22 ՆՈՅԵՄԲԵՐ
MARDI 22 NOVEMBRE
1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8956 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4757

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԱԹՈՌԸ

Բ.

Կիլիկիոյ պարպումով, հայկական բեկորները հետզհետէ կը տեղաւորուէին Սուրիա եւ Լիբանան, որոնք Ֆրանսայի հոգատարութեան տակ կը գտնուէին։

Սահակ կաթողիկոս Հալէպ նստած կարգադրութիւններ կ'ընէր իր գաղթական ժողովուրդը հովուելու համար։ Հոգատար պետութիւնը 1924ին զինքը ճանչցաւ իբրեւ հոգեւոր պետ Սուրիոյ եւ Լիբանանի Հայութեան։

Սակայն Դամասկոս, Լաթաքիա եւ Պէյրութ Երուսաղէմի պատրիարքութեան թեմեր էին եւ կը կառավարուէին Երուսաղէմի կողմէ նշանակուած վարդապետ տեսուչներով։

Կաթողիկոսը առժամեայ համաձայնութեան մը եկաւ Երուսաղէմի պատրիարքարանին հետ եւ Կաթող. Պատուիրակներ նշանակեց Սուրիոյ եւ Լիբանանի գլխաւոր քաղաքներուն համար։ Արդէն Կիպրոսի առաջնորդն էր Պետրոս Եպիսկ. Սարաճեան, Հաճնոյ վերջին առաջնորդը։

Եղիշէ Դուրեան պատրիարքի հաւանութեամբ էր, որ Ս. Յակոբեանց միաբանութիւնը 1929 Մարտ 6ին որոշեց Պէյրութի, Դամասկոսի եւ Լաթաքիոյ եկեղեցիներն ու վարժարաններու շէնքերը փոխանցել Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան։ Երուսաղէմ վերջ տուաւ Տեսուչ վարդապետներու պաշտօնին։ Սուրիոյ եւ Լիբանանի թեմերը կցուեցան Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան։

Սահակ Կաթողիկոս վտարանդի էր։ Չունէր մնայուն կեդրոն։ Երբեմն Հալէպ կը բնակէր, երբեմն Պէյրութ։ Պարբերաբար հովուական այցելութիւններ կուտար Դամասկոս, Լաթաքիա եւ Կիպրոս։

Այս թափառական վիճակին վերջ տրուեցաւ 1930 Ապրիլին, երբ ամերիկեան Նիըր Իսթ Րըլիֆը կաթողիկոսի տրամադրութեան տակ դրաւ Պէյրութի արուարձան Անթիլիասի հայկական որբանոցը, — ընդարձակ կալուած մը, տարեկան մէկ ոսկի անուանական վարձքով։

Ինը տարի թափառական մնալէ ետք, վերջապէս Կիլիկեան Աթոռը ունեցաւ իր հաստատուն կեդրոնը, Միջերկրականի ափերուն վրայ, 1930 Յուլիսին։

Նոյն տարուան Հոկտեմբեր 13ին բացուեցաւ դպրեվանքը, 37 աշակերտներով, Դեկտեմբեր 28ին ալ օծուեցաւ եկեղեցիի վերածուած շէնքը։

Ահա այս պատմական դէպքերուն, այսինքն «առաքելահիմն ու Լուսաւորչեան Ս. Աթոռին յԱնթիլիաս վերահաստատութեան եւ անոր արդիւնաշատ դպրեվանքի սկզբնաւորութեան» երեսնամեակին առթիւ է, որ Վեհ. Զարեհ Ա. հրատարակած է 29 Հոկտեմբերի իր կոնդակը։

Երեսուն տարուան ընթացքին կիլիկեան աթոռն ու դպրեվանքը յարաճուն վերելք ունեցան։

1914ին Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը ունէր 13 թեմ, 400.000 ժողովուրդով։ Բացի Ատանայի եւ Հալէպի նահանգներէն, Սեբաստիոյ, Խարբերդի եւ Անգորայի կարգ մը հայաշատ քաղաքներն ալ կիլիկեան թեմին կապուած էին, ինչպէս Կիւրին, Տիվրիկ, Մանճըլըզ, Տարէնտէ, [...]ի, Մալաթիա եւ Եոզղատ։

Տարագրութենէն վերջ, 1930ին Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Կիպրոսի մէջ կաթողիկոսութիւնը ունէր հինգ թեմ միայն՝ հազիւ 130.000 ժողովուրդով։

Այսօր յամի տեառն 1960, այդ հինգ թեմերուն վրայ աւելցած են Յունաստանի, Պարսկաստանի, Քուվէյթի թեմերն ու Ամերիկայի ազգային թեմը, շուրջ 400.000 ժողովուրդով։

Ուրեմն Կիլիկեան Աթոռը Վեհ. Զարեհ կաթողիկոսի օրով վերագտած է իր հին փառքը։ Իր հոգեւոր իրաւասութեան սահմանները տարածած է հեռաւոր հորիզոններու վրայ։ Կ'աճի ու կը բարգաւաճի օրէ օր, իր դպրեվանքով, տպարանով եւ մատենադարանով։ Երիտասարդ, զարգացած եւ ուխտեալ վարդապետներ ու եպիսկոպոսներ կը մտնեն ամէն տարի միաբանութեան մէջ, ծառայելու համար ի սփիւռս աշխարհի ցրուած Հայութեան։

Երեսնամեակին առթիւ մեր ջերմ շնորհաւորութիւններն ու մաղթանքները կ'ուղղենք Վեհ. Կաթողիկոսին եւ միաբանութեան։

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶ ժամանած է Մ. Նահանգներու նորընտիր փոխ – նախագահը՝ Ճոնսըն, մասնակցելու համար Ատլանտեան Ուխտի խորհրդարանականներու ժողովին։ «Տասը տարի առաջ Ամերիկա ուղղուած էր Եւրոպայի աչքը, այսօր Ամերիկան է որ ձեռք կ'երկարէ Եւրոպայի» յայտարարած է Ժավիթ, խորհրդաժողովի տնտեսական յանձնախումբի նախագահը։ Արդարեւ, պատճառներ կան մտածելու թէ՝ Ամերիկացիք տնտեսական աւելի լայն մասնակցութիւն մը պիտի պահանջեն, Ատլանտեան Ուխտի անդամ երկիրներէն։

ՄԱՔՄԻԼԸՆ, ընկերակցութեամբ արտաքին նախարար՝ Հիւմի, Հռոմ մեկնած է։ Պիտի տեսակցին իտալացի պետական դէմքերու հետ։ Խօսակցութեանց նիւթ պիտի դառնան՝ Եւրոպական հարցերը ընդհանրապէս եւ վեցերու – եօթներու յարաբերութիւնները, յատկապէս։

ՊՈՆԻ մէջ, բանակցութիւններ կը կատարուին Մ. Նահանգներու ելմտական նախարար՝ Անտըրսընի եւ Դաշնակցային Գերմանիոյ ներկայացուցիչներու միջեւ։ Ամերիկացիք կը փափաքին, որ Գերմանիա աւելի լայն տնտեսական մասնակցութիւն բերէ Ատլանտեան Ուխտին։ Ցարդ, Գերմանիոյ մասնակցութիւնը՝ զինուորական ծախքերու 14 առ հարիւր է, Ամերիկացիք կ'ուզեն 22 առ հարիւրի բարձրացնել։ Միեւնոյն ատեն կը փափաքին որ 750 միլիոն մարքով Գերմանիա մասնակցի 250.000 Ամերիկացի զինուորներու ծախքերուն, Գերմանիա ոչ մէկ տրամադրութիւն ունի ընդունելու։

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐՈՒ ընտանիքներու վերադարձէն զատ, կը խօսուի նաեւ տոլարի արտածումի սահմանափակումի մասին։ Ամերիկացիները պիտի չկարենան իրենց ուզած քանակութեամբ տոլար դուրս հանել երկրէն այսուհետեւ։ Ձեռք առնուած բոլոր միջոցները կը թուին հաստատել թէ տոլարը պիտի արժէքազրկուի։

ԹԵՐՆՈՒԱՐ, տեղեկատուութեանց նախարարը, Կիրակի օր դիտել տուած է, թէ վերջ գտած է «Պապայիս եւ մեծ – պապայիս Ալժերիան»։ Ասոր համար է, որ տը Կոլ որոշած է մինչեւ ծայրը երթալ, այսինքն շարունակել ապագաղթատիրական քաղաքականութիւնը։ Միւս կողմէ, Լիոնի մէջ խօսուած ճառով մը, Կի Մոլէ պարզելէ ետք Ալժերիոյ ներքին կացութիւնը յայտարարած է, թէ՝ դէմ չէ տը Կոլի քաղաքականութեան, պայմանաւ սակայն որ պահպանուի ժողովրդավարութիւնը, օրէնքը գործադրուի մեծամասնութեան կողմէ, առանց սակայն վնասելու փոքրամասնութեան շահերուն։

ԱՆԳԱՐԱՅԷՆ հասած լուրի մը համաձայն ներման օրէնք մը պիտի հրատարակուի, որմէ պիտի օգտուին 20.000 բանտարկեալներ։ Ասոնց մէջ կան ոճրագործներ, գողեր եւն.։ Որոշ մտահոգութիւն կը տիրէ հանրային կարծիքին մէջ։

ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ կարեւոր փոփոխութիւններ տեղի պիտի ունենան Չորեքշաբթի օր։ Հաւանական կը թուի որ տը Կոլ Ժոքսի (ներկայ կրթական նախարարը) յանձնէ Ալժերիոյ նախարարի պաշտօնը։

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

ՆՈՐ ՅԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — Կ'ՈՒԶԷԻՆ ՍՊԱՆՆԵԼ ԶՕՐ. ԿԻՒՐՍԷԼԸ.— ՀԻՄՆԵԼ ՆՈՐ ԹՈՒՐՔԻԱ ՄԸ՝ ՓՈԽԵԼՈՎ ԱՆՈՒՆԸ, «ԹԻՒՐՔ ԷԼԻ».— ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ, ԴԻՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՅԼ ԶՐՈՅՑՆԵՐ

Պոլսոյ թերթերը նոր յայտնութիւններ կը կատարեն Թրքական երկրորդ յեղափոխութեան մասին։ Մայիս 27ի յեղափոխութեան չափ կարեւոր շարժում մըն է որ կատարուած է Նոյեմբեր 13ին։

Ահաւասիկ նոր տեղեկութիւններ.—

Անգարայի հրամանատար Զօր. Ճէմալ Մատանօղլու ասուլիսի մը ընթացքին լրագրողներուն պատմեց թէ ի՛նչպէս պատրաստուած էր Մայիս 27ի յեղափոխութիւնը Անգարայի եւ Թուրքիոյ մէջ, ի՛նչպէս կազմուած էր Կոմիտէն, ի՛նչպէս ծայր տուաւ տարակարծութիւնը Կոմիտէին մէջ, ինչո՞ւ վտանգաւոր բնոյթ մը ստացաւ կացութիւնը վերջին օրերուն եւ թէ ինչո՞ւ ձեռնարկեցին Նոյեմբեր 13ի շարժումին։ Մատանօղլու աւելցուց.

— Նոյեմբերի 13ին, լուրը կարդացուեցաւ ռատիոյէն ժամը 7.30ին։ Անկէ 15 վայրկեան առաջ, մէյմէկ սպայ այդ ընկերներուն դռները բախելով իրենց յանձնեց պահարան մը, որ ղրկուած էր վարչապետարանէն։ Այդ պահարանը կը պարունակէր հրամանագիր մը, որ իրենց կը հաղորդէր թէ Զօր. Կիւրսէլ լուծած էր Կոմիտէն, եւ ցնոր տնօրինութիւն պէտք չէր որ դուրս ելլէին իրենց տուներէն, թէ կարճ ժամանակի մը ընթացքին արտասահմանի մէջ պաշտօնի պիտի կոչուէին եւ թէ այդ օրէն սկսեալ հանգստեան կոչուած էին։ Թաշեր եւ Էօզտաղ ճամբայ ելան Զօր. Կիւրսէլի այցելելու համար, բայց երբ արգելք եղան՝ գացին Ազգ. Ժողով։ Այնտեղէն, հսկողութեան տակ, իրենց տուները ղրկուեցան։ Միւսներն ալ Պոլսէն բերուեցան։ Բայց երբ տեսնուեցաւ թէ ոմանք ջանք կը թափէին խըռովութիւն հանելու համար, իրենց տուներէն առնուելով ապահով վայր փոխադրուեցան։ Կանոնաւոր կերպով կը հաղորդակցէին իրենց ընտանիքներուն հետ։ Իրենց հանգիստը ապահովուած է։ Այդ վայրերուն մէջ հսկողութեան տակ պիտի մնան մինչեւ որ արտասահման ղրկուին։ Էրքանլը ուղղակի Էրզրում փոխադրուեցաւ, որովհետեւ ուզեց դիմադրել։ Քապիպայի մասին ալ զանազան զրոյցներ շրջեցան։ Իր ազգականներէն մէկը եկաւ տեղեկացուց թէ Գատըգիւղի մէջ իր քեռայրին կամ ուրիշ մէկ ազգականին տունը կը գտնուէր։ Այնտեղէն առինք, Անգարա բերինք։ Սոյուսիւճէ եւ Մ. Քէօսէօղլու իրենց տունը կը գտնուէին։ Հարկ տեսանք Մուզաֆֆէր Քարանը տունէն առնել գիշերանց։ Կարգ մը թերթերու մէջ լոյս տեսան սխալ լուրեր, ըսին թէ դիմադրեր է եւ դիմադրութեան ընթացքին՝ սպաննուէր։ Ճիշդ չէ։ Այս է բուն պատմութիւնը։ Հիմա հանգիստ կ'աշխատինք ժամ առաջ փոխանցելու համար մեր պատասխանատուութիւնները։

ԲԱՆԵՐ ԿԱՆ ՈՐ ԳԱՂՏՆԻ ԿԸ ՊԱՀՈՒԻՆ

«Վաթան» թերթին կողմէ Էմին Սանտալճի կը ներկայանայ Զօր. Կիւրսէլի, որ մօտ տասը վայրկեան բացատրութիւններ կուտայ երկրորդ յեղափոխութեան մասին, բայց կը խնդրէ չհրատարակել։ Խոստացաւ յարմար առիթով մը ձայնասփիւռի կայանէն պատմել ամէն բան։

Յետոյ աւելցուց.

— Կացութիւնը լաւ կը տեսնեմ։ Աւելի ապահով դարձած է մեր ընթացքը դէպի ժողովրդական կարգեր։ Երկիրը փրկուած է ծայրայեղ գաղափարներէ։ Այս գաղափարներուն տէրերը վարկաբեկելու մէջ ալ օգուտ մը չկայ, երիտասարդ են դեռ։

— Կրնա՞ք տեղեկութիւն մը հաղորդել Սահմանադիր Ժողովին մասին։

— Սահմանադիր Ժողովին օրինագիծը շաբթուան մէջ ինծի պիտի տրուի։ Զայն լրացնել պիտի տամ մէկ շաբաթէն։ Կը խորհիմ թէ մինչեւ Դեկտեմբեր 15 Սահմանադիր Ժողովը պիտի գումարուի։

ԵՐՐՈՐԴ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

— Ի՞նչ է ձեր կարծիքը երրորդ կուսակցութեան մը կազմութեան մասին։

— Շատ անհրաժեշտ է։ Կարծիքս այն է թէ օգտակար կ'ըլլայ երկրին, եթէ հիմնուի ոչ թէ բախտախնդիրներու, այլ երկրին մէջ լաւ ճանչցուած անձնաւորութիւններու կողմէ։ Այս կուսակցութիւնը պիտի ըլլայ ժողովրդապետական կարգերու երաշխիքը։

ՊԱՇՏՕՆԱՆԿ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐԸ

Ժողովուրդը հետաքրքրուած է թէ ի՛նչ եղան, ո՞ւր ղրկուեցան պաշտօնանկ յեղափոխականները։

Թրքական թերթերու քաղած տեղեկու–

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

INÉDITES ET ENTIÈREMENT EN COULEURS

MINIATURES ARMÉNIENNES

ces antiques joyaux d'art

Un ouvrage format 25 x 32, 96 illustrations en couleurs - 120 NF

ÉDITIONS CERCLE D'ART

Exposition du 18 au 30 Novembre 1960
à la Galerie-Librairie Du Passeur
90, RUE DU BAC, PARIS 7e — TÉL. LIT. 38-36

ՓԱՍԱՐԱՆԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐԸ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՎԵՑԻՆ

Տեր Հոռոմոս Քհնյ. Ալեքսանյանը, որ Հայաստանի Ազգային Գրադարանի ձեռագրատան վարիչն է, Փարիզի Ազգային Գրադարանում հայերեն ձեռագրերի ցուցակագրման աշխատանքներ է կատարում։ Նա ուսումնասիրել է Փարիզի Ազգային Գրադարանում գտնվող հայկական հոգևոր և աշխարհիկ գրքերի մեծ մասը։ Ուսումնասիրության ընթացքում նա հանդիպել է նաև հայկական հողերի վերաբերյալ փաստաթղթերի։ Այդ փաստաթղթերի մասին նա հետևյալը պատմեց մեզ։

— Ֆրանսիական Ազգային Գրադարանում պահվում են հայկական հողերի վերաբերյալ հետևյալ փաստաթղթերը։

1. Ֆրանսիական թագավորների հրամանագրերը, որոնցով հայկական հողերը ազատվում էին հարկերից։

2. Ֆրանսիական թագավորների հրամանագրերը, որոնցով հայկական հողերը ազատվում էին զորակոչից։

3. Ֆրանսիական թագավորների հրամանագրերը, որոնցով հայկական հողերը ազատվում էին զորակոչից։

4. Ֆրանսիական թագավորների հրամանագրերը, որոնցով հայկական հողերը ազատվում էին զորակոչից։

5. Ֆրանսիական թագավորների հրամանագրերը, որոնցով հայկական հողերը ազատվում էին զորակոչից։

Հաջող թերթը

ՊԱՏՄՎԱԾՔ ՎԱՂՈՒ

ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆԻ

— Տեր Տիրիքը,— հարցրի ես նրան,— չէ՞ որ ձեզ պատմելու շատ բան ունեք, ինչո՞ւ եք ձեր կյանքի մասին ոչինչ չեք գրում :

— Ես, որդիս, ոչ մի անգամ չեմ մտածել, որ իմ կյանքի մասին ինչ-որ բան կարելի է գրել : Տիրիքը դառնորեն ժպտաց, նայեց ինձ ուշադրությամբ և ասաց. — Ես ու իմ սերունդը ապրել ենք այնպիսի ժամանակներում, որ մեզ համար ամենամեծ երջանկությունը եղել է հացի կտորը, որ ուտում էինք, ու ջուրը, որ խմում էինք :

թեանց համաձայն, բացի մէկէն, Անգլա – րա կը դտնուին ներկայիս : Միևնոյ Քէօ – սէօղլու եւ Շեֆիք Սոյուլիճէ իրենց տուներուն մէջ, մնացեալները անյայտ վայր մը մեկուսացուած են : Պաշտօնական սուրհանդակները կ'ապահովեն արգելա – փակեալներուն հաղորդակցութիւնը ի – րենց ընտանիքներուն հետ : Այս վերջին – ներուն անցագիրերի գործողութիւնները ըս – կզբած են : Միայն էրքանլըն է որ էրզը – րում փոխադրուած է :

Միւս կողմէ պաշտօնապէս կը հաղոր – դուի թէ պաշտօնական յեղափոխականները խորհրդական նշանակուած են արտասահ – մանի թրքական դեսպանատուներու մօտ :

Այսպէս : Ալփասլան Թիւրքէշ պիտի երթայ Նոր Տելհի (Հնդկաստան), Քապի – պայ՝ Օթթաւա (Քանատա), Քէօսէօղլու՝ Սթոքհոլմ (Շուէտ), էրքանլը՝ Մեկսիքա, Քափլան՝ Լիզպոնա (Փորթուկալ), Քա – րան՝ Օսլօ (Նորվեկիա), Սոյուլիճէ՝ Քոփենհակ (Դանիա), Աքքոյունլու՝ Քա – պիլ (Աֆղանիստան), Պայքալ՝ Թելավիվ (Իսրայէլ), Թաշեր Ռապաթ (Մարոք), Էսին՝ Մատրիտ (Սպանիա), Սոլմազեր՝ Լա Հէյ (Հոլանտա), Էօզտաղ՝ Թոքիօ (Ճափոն), Ա. Էր՝ Լիբիա :

Ասոնք մինչեւ ամսուն վերջը պիտի մեկնին իրենց նոր պաշտօնատեղիները եւ միասին պիտի տանին իրենց ընտանիքնե – րը, պիտի վայելեն դիւանագիտական ան – ձեռնմխելիութիւն : Ցետագային պիտի ճղդուին իրենց իրաւասութիւնները ու պաշտօնները : Նոր խորհրդականները ի – րենց դտնուած երկիրներուն մէջ թոչակ պիտի ստանան իրենց սպայութեան ամե – նավերջին աստիճանին համաձայն : Բայց նկատելով որ արտասահման կը դտնուին, իրենց հանդստեան թոչակին հնդապա – տիկը պիտի ստանան, ինչ որ առաւելա – գոյն 300, նուազագոյն 200 սթերլին պի – տի ըլլայ :

ԿԻՒՐՍԷԼ ԴԱՐՁԵԱԼ ԿԸ ԽՕՍԻ

Թուրք ուսանողները, ինչպէս փրոֆէ – սէօրները չատ գոհ կը թուին այս մաք – րագործումներէն : Ամբոխան ձեւով ե – րախտագիտութիւն յայտնելու կ'երթան Զօր. Կիւրսէլի, կամ հեռագիրներով հի –ացում կը յայտնեն :

Անցեալ օր, Քաղաքային Գիտութեանց վարժարանի ուսանողները, Անգարայի մէջ, ներկայացաւ Զօր. Կիւրսէլի :

Անձրեւ կը տեղար, այնպէս որ Զօր. Կիւրսէլ վարչապետարանին բակէն վեր կանչեց ուսանողները, իր մօտ եւ ըսաւ .

— Ընկերութիւնները իրենց մակարդա – կին եւ հակումներուն համաձայն կ'ունե – նան այն կառավարութիւնը որուն արժա – նի են : Գուցէ կան ընկերութիւններ, ո – րոնք արժանի են միահեծան վարչաձեւե – րու : Բայց թուրք ազգը չատոնց անցած է այս մակարդակը : Մեր մէջ այս բանը փորձել կը նշանակէ աղէտի առաջնորդել ազգը : Հիմա չատ փափուկ շրջանի մը մէջ կը գտնուինք : Պէտք է խիստ միացած ըլ – լանք : Մենք այժմ կը փափաքինք առաքի – նութեան վարչակարգ մը հիմնել :

Ցիմարութիւն է ափ մը ուժերով ահա – գին ազգի մը գլուխը անցնիլ ծրագրելը : Անոնք կրնային զիս մէջտեղէն վերցնել : Ես կրնամ մեռնիլ օր մը : Բայց ես կը հա – ւատամ թուրք ազգին ողջմտութեան : Ա – նոնք կը կարծէին թէ ամէն բան պիտի կրնային լուծել զիս չէզոքացնելով : Ասի – կա կը նշանակէ չճանչնալ թուրք ազգը : Թուրք ազգին ի նպաստ յեղափոխութիւն մը եւս իրագործուած է Նոյեմբեր 13ի չարժումով : Այլեւս անգամ մըն ալ պիտի չենթարկուինք այսպիսի վտանգի :

«ԹԻՒՐՔ ԷԼԻ» ՊԻՏԻ ԿՈՉԷին ԹՈՒՐՔԻԱՆ

Կատարուած քննութիւնները երեւան բերին որ պաշտօնական յեղափոխականները բաւական յառաջ տարած էին իրենց ծրա – գիրը, տապալել Զօր. Կիւրսէլը եւ հաս – տատել զինուորական նոր իշխանութիւն մը : Իրենց միջեւ փոխանակուած նամակ – ներէն երեւան ելած է որ գաղափարակից կ'անուանէին զիրար՝ իբրու խօսք ուղ – ղած ատեն, եւ թէ օրինագիծ մը կը պատ – րաստէին Թուրքիոյ անունը իբր «Թիւր – քելի» փոխելու համար :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Լիոնի Եկեղեցաչէն Տիկնանց Միութիւ – նը կազմակերպած է Յունուար 8ին, Շար – պոնիէի չքեղ սրահներուն մէջ, Լիոնի ե – կեղեցւոյ ի նպաստ պարահանդէս մը :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՓՈԽՈՒԱԾ ԹՈՒԱԿԱՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱ – ՐԱՆԻ Ծնողաց Միութեան կազմա – կերպած տարեկան Տօնածառի հան – դէսը տեղի պիտի ունենայ՝

Կիրակի, 11 Դեկտեմբեր

Մանրամասնութիւնները յայտնուելիք :

ՆՈՐ ՏԱՐԻԷՆ ԱՌԱՋ

Մեր բաժանորդներէն կը խնդրենք որ կանոնաւոր եւ կանխիկ վճարեն իրենց բաժնեգիները, առանց սպասելու մասնա – ւոր դիմումի :

Ընկերային եւ այլ տուրքերու վերջին յաւելումները պատճառ կը դառնան որ 1961 Յունուար 1էն, բաժանորդագրու – թեան եւ հատուածառութեան պայման – ները փոխուին :

Մինչեւ Դեկտեմբեր 31, 1960 վճարում ընդունները կրնան բացառաբար օգտուիլ ներկայ պայմաններէն :

Շնորհակալութիւն մեր այն բոլոր բա – ժանորդներուն որ իրենց պարտաճանա – չութեամբ կը դիւրացնեն վարչութեան գործը :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Այրի Տիկին Արաքսի Քարաքոչ, Տէր եւ Տիկին Խոմոն Քարաքոչ, Տէր եւ Տիկին Վահէ Քարաքոչ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Իսրայէլեան եւ զաւակները, ինչ – պէս նաեւ բոլոր ազգականները (Պոլիս) ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր եւ ազգականին՝

ԼԵՒՈՆ ՔԱՐԱՔՈՉԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ Նոյեմբեր 17ին, 71 տարեկանին :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Ուրբաթ, ժամը 13·45ին, ուրկէ մարմինը պիտի փոխադրուի Իսուի գե – րեզմանատունը (Սէն է Ուազ) :

Բնակարան՝ 26 Րիւ Լուի Մօրար, Փա – րիզ (14) :

ՎՐԻՊԱԿ .— Կիրակի օրուան թիւին մէջ, Գ. էջ, գերեզմանի մը առջեւ յօդուածին մէջ, Ա. սիւնակ .— « ... ինչպէս Պօտ – լէռ, Քոլէթ, եւ գրեթէ բոլոր բանաստեղծ եւ արուեստագէտ հոգիները, խորունկ սէր եւ խաղողականութիւն կը զգար ...» պարբերութեան մէջ, խաղողականութիւնը տպագրական սխալի մը հետեւանքով է – ղած էր քաղաքականութիւն :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պոմոնի Կ. Խաչի մասնաճիւղս շնորհա – կալութեամբ ստացած է Պ. Արմենակ Թո – րոսեանէ 15 Ն. Ֆ. կապոյտ Խաչի դպրո – ցին, այրի տիկին Արշալոյս Մալէմմէզ – եանէ քսան Ն. Ֆ., Պ. Ղազար Նաճար – եանի թաղման առթիւ փոխան ծաղկեպը – սակի, եւ Տիկին Սրբուհի Կուրտիկեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Գործունեան ընտանիքէն 25 Ն. Ֆ. դըպ – րոցին :

Նոյնպէս շնորհակալութեամբ ստացած է վարչութեան հետեւեալ նուիրատուու – թիւնները Տիկին Ե. Մահիկեանի տխուր մահուան առթիւ Պ. Պ. Ժիրայր Տէր Վարդանեանէ 30 Ն. Ֆ., Վ. Տէր Վար – դանեանէ, Մեսրոպ Քասքասեանէ, Ար. Վանոյեանէ, Յովհ. Քիւրտօղլեանէ, Նչ. Դարբինեանէ տասնական Ն. Ֆ. :

Մասնաճիւղս իր խորին ցաւակցութիւն – ները կը յայտնէ Մահիկեան ընտանիքին այս տխուր առիթով :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Դեկտեմբեր 10ին, Շաբաթ է – րեկոյ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս :

Սալոն մը լ'Ալամպրայի մէջ

Մանրամասնութիւնները՝ առանձին :

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ

կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան կողմէ

Վերամուտի Բ. դասախօսութիւն

Դասախօս՝ Ընկեր ՅՈՎՀ. ՏԻՐ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ
Նիւթ՝ Հայ Դատը եւ երիտասարդութիւնը :
Այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պէօ

Այս դասախօսութիւնները վերապահուած են Հ. Յ. Դ. Նոր Սերնդականներուն : Արձնագրութիւնը պարտաւորիչ է :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանական յաջորդ հաւաքոյթը այս Շորեքշաբթի, ժամը 21ին՝ Քաֆէ Քատէի վերնայարկը :

Պիտի խօսի Պ. ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ :

Նիւթն է՝ «Ի՞նչպէս կ'աշխատիմ» : Քա – նի մը արտասանական կտորներ ալ իրրեւ օրինակ բերելով :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՕՆ

ՎԱՒԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հայ Սզդ. Միու – թեան կողմէ եւ հովանաւորութեամբ տեղւոյս երեք յարանուանութեանց կրօ – նատեաններուն :

Այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Սալ տէ Ֆէթի սրահին մէջ :

Կը նախագահէ Պ. ՏԻՐ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Խօսք կ'առնէ ՀԱՅՐ Գ. Վ. ՊԱՊԵԱՆ

Կը բանախօսէ ՓՐՕՖ. Գ. ԽԱՉԻԿԵԱՆ (Մարսէյլէն) :

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐԼԻ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Ֆրանսական Բանակի Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի, Նոյեմբեր 27, ժամը ճիշդ 14ին, իր կեդրոնատեղին՝

32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ

ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Հերթական հաւաքոյթը, Շաբաթ, Նո – յեմբեր 26, ժամը 21էն սկսեալ,

LE NARCYS

2, Rue Quinault, Métro Cambronne
ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Attractions **Bar**

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» խումբի ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի, ժամը 20·30ին, Քաֆէ Րէժանի մէջ : Մէթրօ Քատէ : Բոլոր ընկերներու ներ – կայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Ա – ծիւ» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը այս երեքշաբթի, ժամը 20·30ին, Ծանօթ հա – ւաքատեղին : Օրակարգ՝ Նախորդ ժողովի չարունակութիւն :

ՎԻԼԻՆ.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէն, ընդ – հանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ըն – կերները, այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 20·30ին, Օհանջանեան սրահին մէջ : Շատ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՏԱՐԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Թոքատի Հայր. Միութեան տարեկան խնջոյքը 27 Նոյեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Խրիմեան սրահը, (Իսի լէ Մուլինօ, 2 Րիւ տը լա Տէֆանս) :

Կը նախագահէ Պ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ :

Կը խօսի Պ. Յ. ՀԻՍԱՑԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Կը մասնակցին.— Տիկիններ՝ Սրապ – եան, Գալայճեան, Օրիորդներ՝ Նահա – պետեան Բոյրեր, Սմասարեան Թարոն :

Պ. Գարակէօզկան, Ս. Յակոբեան :

Մուտքը ազատ է :

Ոչ աճուրդ, ոչ հանգանակութիւն :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

FOURRURES
ROGER YOPIAN
84, Boulevard de Stalingrad
CHOISY-LE-ROI (Seine)
Neuf et Réparation Prix Intéressants
Autobus :
183 de la Porte de Choisy, descendre 3 Communes ou Rue du Dr. Roux

ԱԺԱՆ ԱՐԱԳ
եւ
ՆՈՒՐԲ ՃԱՇԱԿՈՎ ՄԵԾ ԽՆԱՄՔՈՎ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԷ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՏՊԱՐԱՆ "ՅԱՌԱՋ"
Ամուսնական հրաւիրատոմս
Առեւտրական նամակի եւ այլ թուղթեր
Ամէն գոյնով եւ չափով ազդ
Հանդէսի տոմսակ եւ թռուցիկ
ՏՊԱՐԱՆ
HARATCH
32, RUE DE TRÉVISE, 32
TÉL. : PRO. 86-60 PARIS, 9e MÉTRO : CADET

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86-60 C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց. 22 Ն. Ֆր

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 23 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

MERCREDI 23 NOVEMBRE 1960

36րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8957 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16րդ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4758

ՍՐԻՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՏՕՆԵՐԷՆ ՎԵՐՋ

Հ. Յ. Դաշնակցութեան եօթանասնամեակը հանդիսաւորապէս տօնուեցաւ Միջին արեւելքէն մինչեւ Ծայր. Արեւմուտք, Միջերկրականէն մինչեւ Ատլանտեանի ու Խաղաղականի եզերքները, բոլոր այն վայրերուն մէջ, ուր ազատ ու անկախ հայրենիքի կարօտով տոչորուող ափ մը Հայեր ապաստան են գտած :

Ամէն տեղ ժողովուրդը խուռներամ փութաց լսելու Դաշնակցութեան խօսքը, յարգելու յիշատակը իր հերոս զաւակներուն եւ գօտեպնդուելու լաւագոյն օրերու յոյսով ու հաւատքով :

Եօթանասուն տարեկան է Դաշնակցութիւնը: Ազգերու պատմութեան մէջ բացառիկ երեւոյթ է, որ քաղաքական կազմակերպութիւն մը ա՛յսքան երկար կեանք ունենայ :

Դաշնակցութիւնը կ'ապրի եօթը տասնեակ տարիներէ ի վեր, հայ ժողովուրդին մէջ, հայ ժողովուրդին հետ, շրջապատուած անոր մտաւորական, երիտասարդ, հայրենասէր ու անձնուէր զաւակներու սրտառուչ գուրգուրանքով :

Երէկ հայրենիքին մէջ ամբողջ երեսուն տարի արիւն թափեց յանուն ազատութեան : Հազարաւոր անձնազոհ Հայեր կռուեցան իր սրբազան դրօշին տակ, որուն վրայ արձանագրուած էր «Մահ կամ ազատութիւն» :

Ի զուր չանցան իր զոհողութիւնները : Շնորհիւ այն դիւցազնական կռիւներուն, զորս մղեցին իր հերոսները, մարտական խումբերը, Հայութեան բոլոր դասակարգերուն պատկանող արիասիրտ կամաւորներն ու զինուորները, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը ստեղծեց ազատ ու անկախ Հայաստան մը՝ Արարատի շուքին տակ, 42 տարի առաջ :

Հայ ժողովուրդը տեսաւ, որ Դաշնակցութիւնը միայն խօսքի, գաղափարական ու վարդապետութեան կուսակցութիւն չէ, այլ՝ գործի: Տեսաւ թէ ի՛նչպէս անխնայ իր լաւագոյն զաւակները զոհեց՝ սեփական ազատ հայրենիք մը ստեղծելու համար :

Աղէտէն վերջ տեսաւ թէ ի՛նչպէս անխնայ տէր կանգնեցաւ ի սփիւռս աշխարհի ցրուած Հայութեան: Տէր կանգնեցաւ անոր քաղաքական արդար Դատին ու անկորնչելի իրաւունքներուն: Պաշտպան դարձաւ անոր քաղաքակրթական, մշակութային արժէքներուն, գիրին ու գրականութեան, լեզուին եւ նուիրական աւանդութեանց :

Ու օրէ օր աստիճան մը աւելի փարեցաւ Դաշնակցութեան, անոր մէջ գտնելով իր ազգային բաղձանքներուն հարազատ արտայայտիչը :

Հայ ժողովուրդը շատ լաւ գիտէ թէ այսօրուան Հայաստանը Դաշնակցութեան ձեւակերտն է: Առանց անոր ղեկավարութեան, առանց անկախութեան երեսուն ամիսներու շրջանին ոչինչէն պետականութիւն ստեղծելու համար անոր ըրած ճիգերուն, մանաւանդ առանց Հայաստանը միատարր դարձնելու համար անոր կատարած «մաքրագործումի» աշխատանքներուն, այսօրուան կորիզը իր կովկասեան երկու հարեւաններուն բաժին պիտի ըլլար :

Ազատ եւ անկախ հայրենիքի համար Դաշնակցութեան ցանած սերմերը խոպան հողի վրայ չեն ինկած: Հայ ժողովուրդը ամէն տեղ, սփիւռքի թէ հայրենիքի մէջ ազատութեան գաղափարականով է տոգորուած : Այդ ոգին ոչ ոք կրնայ մեռցնել Հայուն մէջ :

Վարչաձեւերը կուգան ու կ'երթան : Բայց կը մնան հայրենիքն ու հայ ժողովուրդը :

Կարեւորն է տոկալ: Զյուսալքուիլ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ԹՐՔԱԿԱՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՄԱՔՐԱԳՈՐԾՈՒՄԷՆ ԵՏՔ

Անգարայէն կը հեռագրեն թէ արդէն սկսած են յեղափոխութեան պարտուած անդամները դուրս հանել երկրէն օդանաւերով :

Ֆադըլ Աքքօյունլուն Էլեքթրա օդանաւով Քիապիլ ղրկուեցաւ: Վերջին անգամ խուզարկուելով, վրայէն գտնուեցաւ երկու էջով, արաբական տառերով, գաղտնի բովանդակութեամբ թուղթ մը որ կը շահագրգռէ յեղափոխութեան աշխատանքները: Թուղթը խկոյն գրաւուեցաւ ու ղրկուեցաւ Չանքայա: Աքքօյունլու ոչ մէկ բան կրցաւ ըսել այս մասին:

Աքքօյունլու, որ Թեհրանի ճամբով Քիապիլ (Աֆղանիստան) ղրկուեցաւ, Եսէնպողայի պատուոյ սրահին մէջ շրջապատուած էր զանազան բարձրաստիճան սպաներով, որոնց մեծ մասը Ծովուժի եւ Օդուժի կը պատկանէին :

Սրահէն դուրս ելած ատեն երբ լրագրողները տեսաւ դէմը, ուզեց պատրաստուիլ բան մը ըսելու համար: Այդ պահուն՝ մէկը, որ իր երկար սրճագոյն վերարկուին օձիքը վերցուցած էր (հաւանաբար ապահովութեան պաշտօնեայ), Աքքօյունլուի թեւը մտնելով՝ իբրեւ ազդարարութիւն սեղմեց այդ թեւը, իսկ Աքքօյունլու իր կեցուածքով ըսել կ'ուզէր «Ըսե՞մ, ըսե՞մ», բայց հրաժարեցաւ ի վերջոյ : Մինչ լուսանկարիչներու լոյսերը կը փայլատակէին, Աքքօյունլու միշտ «մնաք բարով» կը ձայնէր : Օդանաւին սանդուխին առջեւ իր երկու աղջիկներուն եւ երկու մանչերուն հետ լուսանկարուեցաւ: Լրագրողներուն չարտօնուեցաւ մօտենալ օդանաւին :

Թիւրքեշ, Էօզտաղ, Ա. Էր, Թաշեր, Էսին եւ Քափլան՝ մեկնեցան Շաբաթ, Քարան, Քէսէօղլու, Սոլմազեր՝ Կիրակի, իսկ Պայքալ՝ Երեքշաբթի, բոլորն ալ օդանաւով : Թաշեր եւ Թիւրքեշ կը մեկնին իրենց կիներով եւ զաւակներով :

Յետագային յայտնի պիտի ըլլայ թէ ե՞րբ պիտի մեկնին Էրքանլը եւ Քապիպայ:

Արտասահման «աքսորուած» այս յեղափոխականները պիտի չկարենան Թուրքիա վերադառնալ երկու տարիէն առաջ :

× Հազիւ ձերբակալուած՝ Թիւրքեշ, որ կը համարուէր յեղափոխութեան ամէնէն զօրաւոր մարդը եւ ղեկավարը, արդէն ամբաստանուած է թէ չահագործած է իր դիրքը: Այսպէս քննութիւն բացուած է Թիւրքեշի հարստութեան մասին: Անմիջապէս գրաւի տակ առնուեցան Թիւրքեշի եւ կնոջ ստացուածքները: Երկու ամիսէ ի վեր Անգարայի մէջ լոյս կը տեսնէր թերթ մը, որու շահակից էին Թիւրքեշ եւ իր կինը: Դրամատան մը վրայ ճնշելով Թիւրքեշ ապահոված էր 350.000 ոսկիի վարկ մը այդ թերթին համար :

× Մենտերէս իր արգելափակուած սենեակին մէջ, դատավարութենէն դուրս, օրերը կ'անցընէ գրելով իր յուշերը :

Զրոյց շրջեցաւ թէ արագընթաց Թոքախտի ախտանշաններ ցոյց կուտայ :

ԿԸ ՎԵՐԱԴԱՌՆԱՆ

Հետաքրքրական է լուրը :

Թուրքիոյ յեղափոխութեան առաջին աբարուածին ղերակատարները ընդհ. Նեբում շնորհած էին բանտարկեալներու կարեւոր թիւ մը: Բանտը մնացած իրենց ընկերները Իզմիրի մէջ ըմբոստացած էին եւ յարձակած բանտապահին վրայ եւ դայն խցարգելութեան դատապարտած՝ իբրեւ բողոքի նշան :

Միւս կողմէ, Պոլսոյ կուսակալը, Զօր. Թուլկա, կը հաղորդէ թէ անոնք որ բանտէն արձակուած էին, արդէն սկսած են.. բանտ վերադառնալ՝ նոր յանցանքներ գործելով :

× Իզմիրէն կը հաղորդեն թէ Յեղափոխութեան վաստակաւոր սպաներու Միութիւնը ընդհ. ժողով գումարած է Հինգչաբթի: Այս ժողովին մէջ հանգստեան կոչուած սպաներէն Ե. Արտա, որ յատկապէս Իզմիր գացած էր Անգարայէն, կը յայտարարէ թէ բոլոր վաստակաւոր ըսպաները համամիտ են վերջին մաքրագործումին, բայց եւ այնպէս Զօր. Կիւրսէլ հաղորդած է թէ վաստակաւոր սպաներու կացութիւնը պիտի վերաքննուի եւ առաջին առթիւ բանակ պիտի վերադառնան կարգ մը զինուորականներ :

Վաստակաւոր գնդապետ մը, խօսք առնելով յայտարարեց թէ չի կրնար տուն երթալ ճակատաբաց եւ կ'ամչնայ իր զաւակներուն եւ կնոջ երեսը նայելէ :

Վաստակաւոր Զօր. Ռ. Կիւմիւշփալա լրագրողներուն յայտարարեց թէ «միայն բանակ վերադառնալով է որ կրնայ վերջ գտնել տառապանքը այն սպաներուն, որոնք հանգստեան կոչուած էին: Դժբախտաբար մեծ արժէքներ կը զոհուին բանակէն : Զօր. Կիւրսէլի յայտարարութիւնը սփոփանք պատճառած է ընկերներուս մէջ »:

ՔՐՏԱԿԱՆ ՄՂՁԱՒԱՆՋԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Պարբերաբար քրտական վտանգի մը մասին կը խօսին Թրքական թերթերը, — մղձաւանջ մը դարձած է քրտական հարցը Թուրքիոյ մէջ :

Թուրքիոյ ներքին տագնապին առթիւ, երբ Պոլսոյ մամուլը այնքան ախորժական ձիւթ ունի ծամելիք, քրտական հարցով հետաքրքրութիւնը բաւական բան կը խօսի վտանգին իրականութեան մասին:

Ժամանակ առ ժամանակ եւրոպական մամուլը փոքրիկ արձագանգ մը կուտայ քրտական ըմբոստութեան մը մասին, եւ այսքան: Զվշտացնելու համար Թուրքերը: Այս անգամ ձայնը կուգայ Թուրքիայէն:

Ահաւասիկ Թրքական աղբիւրէ քաղուած լուրերը.—

«244 Քիւրտեր ձերբակալուած ու տարուած են Սվազ: Միւս կողմէ Տիգրանակերտէն ու Էրզրումէն զին. դատարանի անդամներ Սվազ հասած են դատելու համար 244ձերբակալեալներ, որոնք արգելափակուած են Ճանըլի զօրանոցին մէջ :

Այդ դատաւորները պիտի խորհրդակցին Սըվազի զինուորական դատաւորներուն հետ, եւ այս ձեւով պիտի ճշդուի թէ այս 244 հոգիէն ո՞վ ենթակայ պիտի ըլլայ պարտադիր բնակութեան օրէնքին կամ ո՞վ ազատ պիտի արձակուի : Միայն թէ, «ազատ արձակում» պիտի ըլլայ այն պարագային՝ երբ զին. եւ վարչական իշխանութիւնները անպատեհութիւն մը չտեսնեն :

Ոմանք երկար տարիներէ ի վեր չարունակած են իրենց աշխատանքները քրտական պետութիւն մը հիմնելու համար : Մանաւանդ դեմոկրատ իշխանութիւնը, քուէի որսորդութեան նպատակով, ոչ միայն արգելք չէ եղած այդպիսի աշխատանքներու, այլեւ գետին պատրաստած է անոնց գործունէութեան :

Այս ուղղութեամբ մեծ դեր կատարած է համայնավար Մոլլա Մուսթաֆա Պարզանի, որ ներկայիս Իրաք կը գտնուի եւ որ երկար ատեն Ռուսիոյ մէջ իր հետեւորդներուն հետ մարզուած է հայդուկային կռիւի համար:

Իրաքի յեղափոխութենէն ետք Պարզանի Իրաք վերադարձաւ Ռուսիայէն, ուր կը գտնուէր իբրեւ աքսորական՝ երկար ատենէ ի վեր: Պարզանի աշխատած է եւ ներկայիս կ'աշխատի անկախ «քրտական պետութիւն» մը հիմնելու համար: Պարզանի իր այս գործունէութիւնը կատարած է իր գործակալներուն միջոցով, որոնք Թուրքիա մտած են «Մոլլա»ի տարազով : Այս գործակալները Արեւելեան նահանգներու մէջ չէյխերու հետ շփման մէջ մտնելով ջանացած են գետին պատրաստել Մոլլայի խոէ[sic]ներուն » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ Ուխտի խորհրդարանականներու ժողովին Նորթատ, հիւլէական ընկերակցութեան մը կազմութիւնը առաջարկած է: Ուխտի անդամ երկիրները հսկողութեան հաւասար իրաւունք պիտի ունենան, շեշտած է ընդհ. հրամանատարը: Իրմէ առաջ խօսք առած են եւ շեշտած են Ատլանտեան Դաշնակցութիւնը զօրացնելու անհրաժեշտութիւնը՝ զօրավար Պեթուար, վարչապետ Տըպրէ եւ Մ. Նահանգներու նորընտիր փոխ նախագահը՝ Լինտըն Ճոնսըն: Զօրավարը անդրադարձած է խորհրդ. վտանգին : Իսկ Տըպրէ յիշեցուցած է թէ Ֆրանսա կը փափաքի որ Ատլանտեան Դաշնակցութիւնը զօրանայ, առանց սակայն խախտելու ազգային գաղափարները: «Սերտ գործակցութիւնը կրնայ փրկել ազատ աշխարհը, խորհրդային կործանարար վտանգէն» :

ԿՈՆՔՈՒՐԻ 1960ի մրցանակը ստացաւ ռումանացի գրող՝ Վէնթիլա Հորիա, իր «Աստուած աքսորի մէջ ծնաւ» երկին համար, իսկ Ռընոտոյի մրցանակը ստացած է ալժերացի գրող՝ Ալֆրէտ Քերն, իր «Դիւրաբեկ երջանկութիւնը» գործին համար :

ԼԷՈՓՈԼՏՎԻԼԻ Ղանայի դեսպանատան առջեւ կատաղի կռիւ մը տեղի ունեցած է Քոնկոյի զինուորներու եւ «կապոյտ սաղաւարտներու» միջեւ : Եօթը Թունուզցիներ սպաննուած են : Քոնկոլիները պաշարած են դեսպանատունը արտաքսելու համար Ղանայի դեսպանը որ մերժած էր մեկնիլ :

ՍՓԻՏԱԿ ՏԱՆ բանբերը յայտարարեց . — Ամերիկեան կառավարութիւնը ստիպուած է, խնայողական պատճառներով սահմանափակել ամերիկացի զինուորներու տեղափոխութիւնը: Բանբերը աւելցուց, թէ պիտանի հաւասարակշռելու սահմանուած այս կարգադրութիւնը եղած է, որովհետեւ դիւանագիտական նոր կեդրոններ ստեղծուեցան վերջերս ափրիկեան նորազատ պետութեանց մէջ :

ԻՐԱՔԻ կառավարութիւնը յուշագրով մը պահանջած է արաբ երկիրներէն, գործակցիլ եւ պոյքոթի ենթարկել Ֆրանսան, տնտեսական, քաղաքական եւ մշակութային մարզերուն մէջ :

ՃԱՓՈՆԻ ընտրութիւններու հետեւեալ արդիւնքները տուած են : Ազատական Դեմոկրատներ (պահպանողական) 296, ընկերվարականներ 145, ընկերվարական-դեմոկրատներ 17, համայնավարներ 3, անկախներ 5, այլ կուսակցութիւններ 1:

ՄՈՍԿՈՒԱ ժամանած է Ֆինլանտիոյ նախագահը Քեքոնըն: Ութ օրէ ի վեր Մոսկուա կը գտնուի նաեւ Ֆինլանտիոյ առեւտուրի նախարարը: Առեւտրական բնոյթ ունեցող բանակցութիւններ տեղի կ'ունենան :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ օդակայանին ըմպարանին վարիչը, վեց ամսուան ընթացքին փառաւոր հարստութիւն մը շինած էր: Երեւան ելաւ որ խաւեարի բաժինները կիսելով եւ ընտիր ու վարնոց քօնեաքը խառնելով եւ գրօսաշրջիկներուն ծախելով, յաւելեալ 150.000 րուբլիի շահ մը ապահոված էր (մօտ 187.000 Ն. Ֆ. պաշտօնական սակով): Երբ վարիչ – տնօրէնը բռնուած է խենթութիւն ձեւացուցած է (քօքօրիքօ պոռալով և հաւու կուտ փնտռելով գետինը) եւ այդ ձեւով յաջողած է յիմարանոց երթալ :

ՊԷՅՐՈՒԹԷՆ անցնելով օդանաւորդ մը զգայացունց լուր մը պտըտցուց հոտը, Երկուշաբթի օր: Արդարեւ կը յայտարարէր թէ պետական հարուած մը կատարուած է Թեհրանի մէջ եւ Շահը, կինը ու նորածին գահաժառանգը սպաննուած են: Պէյրութի պարսկական դեսպանատունը կը հերքէր նոյն իրիկունը: Ամէն ինչ բընականոն է Թեհրանի մէջ :

ՀՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

(Բ. եւ վերջին մաս)

ԴՈՒԻՆԻ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐԸ

Ղեկ. Փրոֆ. Կ. Ղափադարեան

Աշխատանքներ տարուած են գլխաւո – րաբար միջնաբերդին եւ հարաւային թա – ղամասերէն մէկուն մէջ :

Միջնաբերդի հիւսիսային, արեւմտեան եւ հարաւային ծայրամասերուն բացուած են միջնադարեան (Թ. ԺԴ.) շէնքերու մնացորդները, որոնք նախորդ տարինե – րուն բացուած մեծ շէնքին բնակելի եւ տնտեսական բաժանումներն են : Բաց – ուած են աղիւսապատ կամ կաւակերտ պատերով եւ թրծուած աղիւսով սալայա – տակուած հոր – թաքստոցներ, կարասներ եւ թոնիրներ՝ բազմաթիւ առարկաներով :

Շարունակած են պեղումները միջնա – բերդին երկրորդ, աւելի ցած շերտին մէջ ու գտնուած է մարզպանութեան շրջանէն մինչեւ 899ի երկրաշարժը գոյութիւն ու- նեցած աղիւսէ շինուած պալատի մը ա – ւերակները : Գտնուած են պարզ եւ գոյն- զգոյն խեցեղէնի բեկորներ, որոնք իրենց ձեւով, շինուածքով եւ զարդերով կարե – ւոր տեղ կը գրաւեն խեցեղէնի պատմու – թեան մէջ :

Միջնաբերդի բլուրի արեւմտեան մա – սին մէջ գտնուած էին կարասներ՝ կեն – դանիներու եւ օձերու հարթաքանդակ պատկերներով եւ որսի տեսարաններով, իսկ այս անգամ գտնուած են խեցեղէն թրծելու հնոց մը, փոքրիկ կաւէ անօթ – ներ, 70 × 50 սմ. մեծութեամբ տախ – տակ մը՝ մարդոց եւ թռչուններու ոճա – ւորուած եւ հարթաքանդակ գլուխներով, հաւանաբար գործածուած պաշտամուն – քի :

Մեծ շէնքի մը աւերակները գտնուած են քաղաքի թաղամասերէն մէկուն մէջ : Շէնքը շինուած էր Ե. — Զ. դարերուն՝ սրբատաշ տուֆով եւ սիւնէ խոյակներով : Յետագային վերանորոգուած է շէնքը եւ հաւանաբար ծառայած իբրեւ իջեւան :

Պեղումներու ընթացքին գտնուած են կաւէ եւ այլ անօթներ եւ հարիւրի չափ դրամներ :

ՎԻՄԱԳԻՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՀԱՒԱՔՈՒՄ

Ղեկ. Ս. Բարխուդարեան

Գրած էինք թէ կը պատրաստուի «Դի- ւան հայ վիմագրութեան» խորագրուած ժողովածու մը, ակադ. Յ. Օրբելիի խմ- բագրութեամբ : Այս ուղղութեամբ յա – տուկ աշխատանքներ կը տարուին արշա- ւախումբի մը կողմէ, որ 1959ին արձա – նագրութիւններ հաւաքած է՝ Սեւանայ լիճին արեւելեան աւազանին շուրջ : Պե- ղումներ կատարուած են պարզելու համար բնոյթը՝ Բասարգեչարի Ակունք գիւղին մօտերը գտնուող հին յուշարձանին : Ե- րեւան հանուած են բլուրին վրայ շին – ուած մեծ շէնքի մը պատերը, երկաթէ ի- րեր եւ խարամի մնացորդներ, ինչպէս նաեւ խեցեղէնի կտորներ : Կ'ենթադրուի թէ հայկական հին դղեակ մը գոյութիւն ունեցած է հոն :

Այնուհետեւ պտըտած են Հրազդանի շրջանը եւ հաւաքած՝ Կեչառոյք վանքին եւ ուրիշ վայրերուն արձանագրութիւն – ները :

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐԸ

Ղեկ. Ա. Սահինեան

1955 – 56ի պեղումներէն յայտնի դար – ձաւ, որ տաճարը շինուած է Դ. դարուն եւ իր սկզբնական ձեւը եղած է Պազիլիք, իսկ Ե.րդ դարուն եւ ոչ թէ Է.րդ, վերա- փոխուած է եւ վերածուած կեդրոնական գմբէթով տաճարի մը : Թէ ներսէն, եւ թէ դուրսէն եղած է խաչաձեւ եւ զար – դարուած՝ որմնանկարներով եւ խճանը – կարներով (ներսէն) :

1959ին երեւան հանուեցաւ Դ.րդ կամ նախաքրիստոնէական շրջանի շէնքի մը խորանը՝ թոնրաձեւ կրակարանով : Կրա- կարանին մէջ եւ շուրջը յայտնաբերուե – ցան որմնանկարի բազմաթիւ բեկորներ : Բեմին տակը գտնուեցաւ ուրարտական շրջանի յատուկ քարէ կոթող մը (երկա – րութիւնը7 3.10, լայնքը՝ 0.73, հաս – տութիւնը՝ 0.53), բայց առանց արձա – նագրութեան :

Աւելցնենք անմիջապէս, որ կրակարանը կը գտնուի տաճարին արեւելեան խորանի բեմին տակ :

ՋՐՎԷԺԻ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐԸ

Ղեկ. Ն. Մ. Տոկարսկի

1957ի պեղումները երեւան հանեցին Է. դարու կեդրոնական գմբէթով եկեղեցիի մը եւ ԺԳ. դարու մատուռի մը աւերակ- ները :1959ին յայտնաբերուեցան Ե. – Զ. դարերու ճարտարապետական յուշար – ձաններու աւերակներ՝ եկեղեցիի մը հի- մերը, դետնափոր դամբարան մը, շինու- թիւններու եւ հնատիպ խաչերու քանդա- կազարդ կտորներ :

Բ. Ա.

« Պատմա – բանասիրական » հանդէ – սէն կ'իմանանք , թէ 1960էն սկսեալ , Հայաստանի մէջ կատարուելիք հնագի – տական բոլոր աշխատանքները պիտի ղե- կավարէ Հայաստանի Հնագիտութեան եւ ազգագրութեան հիմնարկութիւնը : Այս ձեւով պիտի ապահովուի անոնց արդիւ – նաւէտ ընթացքը եւ նիւթերու գիտական մշակումը ու հրատարակութիւնը :

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՑՈՒՑԱՏԵՏՐԸ

ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱԿԱՌԱԿ ԱՄԷՆ ԲԱՆԻ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Մայրը առաջին տպագրութեամբ լոյս տեսած է մատենաշար «Աղւակ»ի մէջ, իբրեւ ութերորդ գիրք, յատկանշելով իբ- րեւ հոգեբանական ուրուագիծ մը, վա – նական կեանքի դրուագներով : Վիպակ մըն էր, որ ժամանակին տեղի տուաւ բուռն վիճաբանութեան, մասնաւորաբար բովանդակութեան տեսակէտով, իբրեւ «վտանգաւոր եւ գայթակղական » :

Իր չօշափած եւ գրականութեան նիւթ ըրած բազմաթիւ նիւթերէն մէկն է Մայ- րը, միւս գործերն են Մարդիկ արածում են, Անառակ Որդին, Սուտը, Երեք ըն – կերներ, Դաւոյի դաւաճանութիւնը, Երբ կ'ապրէինք, Գետնի տակէն, ինչպէս նաեւ ֆրանսերէն լեզուով աշխատութիւնները :

Մայրը վիպակին նիւթը :

Երիտասարդ այրիկան Փէրիի ապօրինի յարաբերութենէն եւ իրենց սիրոյ առաջին պտուղին հետքը կորսնցնելու համար, մենաստանի մը կղզիին բարձր ժայռերէն մէկուն վրայ կը դնեն նորածինը : Վան – քէն կը գտնեն ու կը մեծցնեն այդ ընկե – րիկը, որուն հայրն ու մայրը անծանօթ կը մնան : Երբ կը յայտնուի իրողութիւ- նը, հարազատ մայրը, Փէրին տէր կանգ- նիլ, զայն որդեգրել կ'ուզէ խոստովանե – լով իր յանցանքը վանահօր : Բայց վանա- հայրը կ'ուզէ պահել Շահէնը (տղուն ա- նունը) վանքին մէջ, որպէսզի կուսակրօն դառնայ : Միայն ամառները Փէրին իր տունը կը տանի եւ իր զաւակներէն աւելի ջերմօրէն կը սիրէ զայն : Եւ սակայն, ինչպէս միշտ կը պատահի պատանինե – րուն գիշերօթիկ վարժարաններուն մէջ, Շահէն արփունքի կը հասնի, եւ երազնե – րուն մէջ կը տանջուի, կնոջական մար – մինին յաճախանքէն : Ինչպէս նաեւ իր ընկերոջ Հրանտին ներկայութիւնն ալ տառապանքի աղբիւր կը դառնայ : Տարի- ները կ'անցնին եւ Շահէն աչքի զարնող լաւ քարոզիչ մըն է, իբրեւ վարդապետ :

Փէրին սակայն, իր հարազատ մայրը, յաճախ ամառուան արձակուրդներուն վանքը կը մնար եւ իր սենեակը Շահէնի սենեակին քով կը վարձէր : Հետզհետէ մայրական սէրը կը վերածուի ճշմարիտ սիրոյ, եւ բուռն թափով վանականի խուց- ը կը լեցուի ջերմութեամբ :

Շահէն կը փոխադարձէ այդ սէրը ա – ռանց ծանօթ ըլլալու իր եւ մօրը պատ – մութեան .— « Քեզի համար, Փէրի ... քեզի համար ես ամբողջ գիշերը երկինքի աստղերն եմ համրեր, ծովի ալիքներուն ձայնը մտիկ եմ ըրեր, խաւարի եւ լռու – թեան մէջ քեզի համար եմ ...» :

Շահէն ծանրապէս կը հիւանդանայ եւ վանահայրը անոր հսկողութիւնն ու խը – նամքը կը յանձնէ Փէրիին : Շահէն երբեք չուզեր հաւատալ որ գինքը բուռն եւ կա- րօտով սիրող Փէրին իր մայրն է, որով – հետեւ մեղքի գոյութեան հաւատալու դաստիարակութիւն ստացեր է :

Մայրը կը պատկանի գրականութեան այն սեռին, որուն նմանները գրեթէ նոյն թուականներուն տեսանք, ինչպէս Լ. Շանթի «Հին Աստուածներ»ուն մէջ Աբե – ղան Սեդային համար, կամ Տիգրան Չէօ- կիւրեանի Վանքը վէպին մէջ վանականը՝ Շուշանին հանդէպ զգացած սիրային տագնապներով : Վերջին երկու պարագա- յին ալ կրօնաշունչ ապրումներն ու սիրա- յին տագնապները պայքարի մէջ են, ալե- կոծելու համար մարդկային հոգին :

Փէրին գիտակցաբար կը գործէ «Մեղ- քը», սիրելով իր հարազատ զաւակը, Շահէնը, վարդապետ եւ մենաստանին միաբաններէն մէկը :

« Երկուորեակներ»էն երկրորդն է « Ա- նառակ Որդին», երեք արարով եւ երկու պատկերով թատերախաղ մը, գրուած ու խաղացուած առաջին անգամ Ատափազար 1910ին եւ տպուած՝ «Արեգ» ամսագրին մէջ Պերլին, 1923ին, խմբագիրը Սիմէոն Յակոբեան կը հաւաստէ նաեւ, որ ըստ Թիֆլիսի «Մարտակոչ» օրաթերթի հրա – տարակած յօդուածին, «Արեգ»ի մէջ հը- րատարակուած գրութիւններուն մէջ մի- ակ արժէքաւորը «Անառակ Որդին» է ե – ղեր : Գրքին սկիզբը Ղ. Մելոյեանի վեր – յիշումները դառնօրէն գրուած են եւ այն օրերուն հայկական մտայնութենէն եւ գրական ըմբռնումներէն շատ բան կը խօ- սին : Կ'իմանանք օրինակ որ «Արմենուշ»ի հայերէն ձեռագիրը երկու անգամ կը մերժուի « Հայրենիք» ամսագրին կողմէ « իբրեւ յիմար բաներ», երբ Ժընեւի մէջ այդ թատերախաղին ֆրանսերէնը առա – ջին մրցանակի կ'արժանանայ, եօթանա – սունէ աւելի ձեռագիրներու մէջէն :

Մելոյեանի յուշերը կենդանի վկայու – թիւններ են, որոնք անցեալը կը կենդա – նացնեն ներկային մէջ :

« Անառակ Որդի »ին գործողութեան վայրը Վասպուրականի Կորեկ գիւղն է, իսկ ժամանակը՝ քսաներորդ դարու ըս – կիզբները :

« Անառակ Որդին » քսան տարեկան Վահրամն է, կալուածատէր Արիշեանի զաւակը, որ Եւրոպայէն վերադարձէն ետք, գործնական պայքարի կը մղուի հօ- րը եւ իր շրջապատին դէմ, պաշտպանե – լու համար զրկուած եւ շահագործուած գիւղական համայնքին շահերը, անօթի, կարօտ եւ գերի կալուածատէրին ձեռքին մէջ : Տեղի կ'ունենան գաղտնի ժողովներ, բանալու համար հօրը ցորենի ամբարները եւ գիւղացիներու բաժնելու : Որոշումնե- րը գործի կը վերածուին : Բայց ընտա – նիքի անդամներուն կողմէ, Վահրամին քեռայրը Սմբատ եւ կալուածատէրին կա- ռավարիչը Երուանդ, մատնութեան կը դիմեն եւ կառավարական զօրքը իր ատե- նին կը միջամտէ, ձերբակալելու համար մասնաւորաբար Վահրամը, իբրեւ խռո – վարար յեղափոխական : Իրեն հետ են միայն Վահրամին կրտսեր քոյրը, 18 տա- րեկան Անման եւ կառավարիչին երիտա – սարդ կինը՝ Վարդուհին : Վահրամ կ'են- թարկուի անօրինակ տանջանքներու եւ իր փորձը կը ձախողի :

Ինչպէս կը տեսնուի ընկերվարական կարգերէն եւ փորձերէն քսան տարիներ առաջ արդէն, Ղ. Մելոյեան կը կանխէ դէպքերը եւ հաւասարութեան պատգամը մեր մէջ թատերախաղի նիւթ կ'ընէ, յան- դուգն մտածումով մը : Ինչպէս միշտ, հեղինակը իր անձերը կ'օժտէ գործողու – թիւններով : Գիւղական միջավայրին մէջ, ւյարթնող մտայնութիւնը մէկ կողմէն, տիրողներուն վտանգուած շահերու դի – տակցութիւնը միւս կողմէն, առիթ մը ե- ղած է որ հեղինակը քանի մը կենդանի պատկերներու մէջ արձանագրէ այն ինչ որ տակաւին իրականանալու վիճակին մէջ չէ :

ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐՍԱՄԵԱՆ

ԿՈՄԻՏԱՍ

Քսանըհինգ տարիներ անցան այն օրէն, երբ իր աչքերը փակեց Կոմիտաս, որուն երաժշտական ստեղծագործութիւնը այ – սօր ալ կը հանդիսանայ փայլուն օրինակ մը հայ երգահաններուն համար : Ներշըն- չուելով Կոմիտասի գործերէն, հայ եր – գահանները այսօրուան եւ վաղուան սե – րունդներուն կը փոխանցեն հայկական հրաշալի երաժշտութիւնը, զայն ծանօ – թացնելով ամբողջ աշխարհի երաժշտա – սէրներուն : Կոմիտաս այսօր ալ հօր մը պէս կը հսկէ հայ արդի երաժշտութեան վրայ :

Կոմիտաս փոքր հասակէն, երգերէ եւ

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՔԱՒԱՐԱՆԻ ՀՈԳԻՆԵՐԸ

Իր բարեկամին հետ պահ մը խորհըր – դակցելէ ետք, Տոն Ժուան իսկոյն հանեց իր ուսանողի զգեստները : Հագաւ կաշիէ բաճկոնակ մը՝ զինուորականներու յա – տուկ, գլխուն դրաւ լայնեզր գլխարկ մը եւ մէջքին կապեց քանի մը գոտիներ, զորս հայթայթեց Տոն Կարսիա : Այս բո- լորը հագիւ քանի մը վայրկեան տեւեցին :

Ճամբայ ելաւ հետիոտն, առանց ճանչ- ցուելու յաջողեցաւ քաղաքէն դուրս ել – լել, քալեց ամբողջ գիշերը եւ յաջորդող ամբողջ առաւօտը, մինչեւ որ օրուան տօ- թը եւ արեւուն սաստկութիւնը զինքը ըս- տիպեցին կանգ առնելու :

Առաջին քաղաքը՝ ուր հասաւ, գնեց ձի մը եւ խառնուելով ճամբորդներու կարա- ւանի մը, առանց որեւէ արգելքի հասաւ Սարակոս : Այնտեղ քանի մը օր հանգս – տացաւ Տոն Ժուան Կարասկօ կեղծանու – նին տակ :

Տոն Կարսիա, որ Սալամանքէն հեռա – ցաւ Տոն Ժուանի մեկնումին յաջորդ օրը, տարբեր ճամբաներով հասաւ Սարակոս եւ միացաւ իր ընկերոջ :

Շատ չմնացին այդ քաղաքին մէջ : Ա- ճապարանքով մտան տեղւոյն եկեղեցին, կարճ աղօթք մը ըրին՝ որու ընթացքին չմոռցան աչքի տակէն դիտել քաղաքին գեղեցկուհիները, ապա իւրաքանչիւրը ի- րեն համար ծառայ մը ճարելով, մեկնե- ցան Պարսելոնա, ուրկէ նաւ նստան եր – թալու համար Ջիվիթա Վեքիա :

Յոգնութիւնը, ծովախտը, նորանոր վայրերու տեսքը եւ Տոն Ժուանի սովո – րական թեթեւամտութիւնը իրարու միա- ցած շուտով մոռցնել տուին իրեն այն զարհուրելի տեսարանները զորս կը թո – ղուր իր ետեւ :

Այն բոլոր զուարճութիւններն ու հա – ճոյքները որ ունեցան Իտալիոյ մէջ, մէկ քանի ամսուան ընթացքին, երկու բարե- կամներուն մոռցնել տուին պահ մը իրենց ձեռնարկած ճամբորդութեան բուն նպա- տակը :

Եւ սակայն, իրենց նիւթական պաշարը սկսած էր նուազիլ : Միացան քանի մը հայրենակիցներու, նոյնպէս քաջ տղաք՝ բայց թեթեւ քսակով, եւ անոնց հետ մի- ասին ճամբայ ինկան դէպի Գերմանիա :

Երբ հասան Պրիւսէլ, իւրաքանչիւրը ընտրեց վաշտ մը՝ հոն ծառայելու հա – մար : Մեր երկու հերոսները նախընտրե – ցին մտնել հրամանատար Մանուէլ Կոմա- րէի վաշտին մէջ, նախ անոր համար որ այս վերջինը Անտալուզիայէն էր եւ երկ- րորդ՝ որ ան իր զինուորներէն կը պա – հանջէր միայն քաջութիւն, խիզախու – թիւն, զէնքերու գործածութեան մէջ հմ- տութիւն եւ չափազանց հանդուրժող վե – րաբերմունք ունէր կարգապահութեան նկատմամբ :

Հրամանատարը առաջին օրէն իսկ հը – մայուեցաւ երիտասարդներուն տեսքէն եւ անոնց հետ վարուեցաւ հաճոյակատա – րութեամբ : Ծանօթանալով անոնց աը – կածախնդրական ճաչակին, անոնց յանձ- նեց խիստ վտանգաւոր գործեր որոնց մէջ Տոն Ժուան եւ Կարսիա բախտաւոր եղան, վլասնզի կարողացան քիչ վնասներով վե – րադառնալ այն բոլոր մահացու արշա – ւանքներէն, որոնցմէ ոչ ոք կրցած էր ցարդ ողջ եւ առողջ վերադառնալ : Զին – ուորական այս քաջագործութիւնները ու- շադրութիւնը գրաւեցին բանակին զօրա – վարներուն, որոնք նոյն օրն իսկ հըքանը – չաններով վարձատրեցին երկու երիտա – սարդները :

Քաջալերուած իրենց ձեռք բերած յա – ջողութիւններէն, եւ վստահ իրենց մեծա- ւորներուն ներողամտութեան վրայ, խռո- տովանեցան իրենց ինքնութիւնը եւ վերս- տին ձեռք առին իրենց սովորական կեան- քը՝ այսինքն ցերեկը կ'անցընէին խմելով եւ խաղալով եւ գիշերը՝ սերենատներ եր- գելով գեղանի կիներու պատուհաններուն տակ :

ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

(20 Շար.)

ՆՈՒՅՆ ԲԵՐԸ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԵՊ

ՎԱՀԱԳՆ ԴՈՒՐՅԱՆ

ՎԱՀԱԳՆԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Ո՛չ, ձայն է հարկ հայրենի ծովերուն վրայ ուրիշ եղեռնի մը դէմ բողոքելու։ Ամէն ինչ վերջացած է։ Ամէն ինչ ետեւ մնացած է։ Ամէն ինչ մոռցուած է։ Ամէն ինչ ներուած է։ Ամէն ինչ ներում գտած է։ Ամէն ինչ ներում գտած է։ Ամէն ինչ ներում գտ

ԿՈՉ, ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Երբ 1921 Մարտ 15ին Պերլինի Հայ-տըմպէրկ փողոցին մէջ երիտասարդ Սողոմոն Թէհլիրեան գնդակի մէկ հարուածով գետին փռեց Հայոց մեծագոյն դահիճը՝ ոճրածին Թալէաթ, աշխարհ ցընցուեցաւ. Հայութիւնը հպարտացաւ, իսկ մեր նահատակներուն հոգիները հըրճուեցան: Եւ Սողոմոն Թէհլիրեան դարձաւ Ազգային հերոս:

Դուք բախտն ունեցաք մօտէն ճանչնալու քանի մը տարի առաջ այդ հերոսը, Մէզօն Ալֆորի սրահներէն մէկուն մէջ: Դուք, ականատես եղաք այնտեղ թէ ինչպէս չատեր երկիւղածօրէն կը մօտենային համբուրելու վրիժառու այն ձեռքը, որ դիտապաստ կը գցեր հրէշածին Թալէաթը: Դուք, վերջապէս տեսաք, այնտեղ, մեր մամիկներուն ու պապիկներուն յուզումնալից ողջագուրումը Սողոմոնի հետ:

Ոչ եւս է Սողոմոն Թէհլիրեան: Անոր մարմինը ամփոփուած է օտար հողի մէջ, որովհետեւ չունինք ազգային Պանթէոն մը յաւերժացնելու համար մեր հերոսներուն յիշատակը:

Սակայն ունինք նորակառոյց Հայ Մըշակոյթի Տունը Փարիզի մէջ, իր լրումին հասած արդէն: Այս առթիւ անհուն գոհունակութեամբ կը յայտարարենք թէ Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան Կեդր. Ցանձնախումբի որոշումով, տան սրահներէն մին նուիրագործուած է Սողոմոն Թէհլիրեանի անունով: Բայց մեծ ծախքեր կան տակաւին կահաւորելու համար զայն: Մենք, որպէս Օժանդակ Մարմին, Փարիզի Հայ Մշակոյթի Տան, ձեզի կը դիմենք ժապաւինեալ տոմարով, ընդունելու համար ձեր սրտաբուխ նուէրները:

Օ՛ն ուրեմն, Ալֆորվիլի Հայեր, Թուրքին եաթաղանէն ճողոպրած Հայե՛ր... կատարենք մեր պարտականութիւնը, յաւերժացնելու համար անունը Սողոմոն Թէհլիրեանի որ կատարեց իր նուիրական պարտականութիւնը:

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ ՕԺԱՆԴԱԿ ՄԱՐՄԻՆ

Նախագահ՝ ՅԱՐ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ:
Քարտուղար՝ Պ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ:
Գանձապահ՝ ՍՏ. ԹԻՐԵԱՔԵԱՆ:
Խորհրդականներ՝ Կ. ՍՕՖԵԱՆ եւ Փ. ՈՒՍՏՈՒԼԻԿԵԱՆ:
Ալֆորվիլ, 14 Նոյեմբեր 1960

ՀԱ ՄԱՆ ԱՐԱ ● HA MAN ARA

par

LES BARCLAY

super 70.335 45 T. simple 60.212

Discophiles Arméniens!

C'est une danse de chez vous
à la mode de chez nous.

EN VENTE PARTOUT

ՏԱՐԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

Թոքատի Հայր. Միութեան տարեկան խնջոյքը 27 Նոյեմբեր, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Խրիմեան սրահը, (Իսի լէ Մուլինօ, 2 Րիւ տը լա Տէֆանս):
Կը նախագահէ Պ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ:
Կը խօսի Պ. Յ. ՀԻՍԱՅԵԱՆ:
Գեղարուեստական ճոխ բաժին:
Կը մասնակցին.— Տիկիններ՝ Սրապեան, Գալայճեան, Օրիորդներ՝ Նախապետեան քոյրեր, Սմսարեան Թարոն:
Պ. Գարակէօզեան, Ս. Յակոբեան:
Մուտքը ազատ է:
Ոչ աճուրդ, ոչ հանգանակութիւն:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՓՈԽՈՒԱԾ ԹՈՒԱԿԱՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ Ծնողաց Միութեան կազմակերպած տարեկան Տօնածառի հանդէսը տեղի պիտի ունենայ՝
Կիրակի, 11 Դեկտեմբեր
Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՆՈՐ ՏԱՐԻԷՆ ԱՌԱՋ

Մեր բաժանորդներէն կը խնդրենք որ կանոնաւոր եւ կանխիկ վճարեն իրենց բաժնեգինները, առանց սպասելու մասնաւոր դիմումի:

Ընկերային եւ այլ տուրքերու վերջին յաւելումները պատճառ կը դառնան որ 1961 Յունուար 1էն, բաժանորդագրութեան եւ հատավաճառութեան պայմանները փոխուին:

Մինչեւ Դեկտեմբեր 31, 1960 վճարում ընողները կրնան բացառաբար օգտուիլ ներկայ պայմաններէն:

Շնորհակալութիւն մեր այն բոլոր բաժանորդներուն որ իրենց պարտաճանաչութեամբ կը դիւրացնեն վարչութեան գործը:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Ողբ. Տիկին Սաթենիկ Գամճեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Տէր եւ Տիկին Տէյիրմէնճեան քսան Ն. Ֆ. կը նուիրեն «Հայ-Բոյժ»ի բարգաւաճման:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ

Նկարչուհի Նելլի Գրիգորեան իր գործերուն առաջին ցուցահանդէսը կուտայ Կալըրի Վիտալի մէջ, 18 Ռիւ Տըլամպր, Փարիզ (14), Նոյեմբեր 24էն մինչեւ Դեկտեմբեր 8: Վեռնիսաժը Նոյեմբեր 24-ին, ժամը 4ին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կազմակերպուած Ֆ. Կապ. Խաչի կողմէ՝
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 29ԻՆ

ԳՐԱԿԱՆ Բ. ՀԱՄԵՐԳ

ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ

Գրական վերջին համերգը ուրիշ երեկոյթի մը զուգադիպած ըլլալով, կը կրկնուի այս Հինգշաբթի, ժամը 21ին, Սալ տը Ժէոկրաֆի, 184 Պուլվ. Սէն Ժերմէն:
Տոմսերու համար դիմել՝ Հրանտ Բալուեան գրատունը եւ հանդէսին օրը տեղւոյն վրայ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՅՈՎՍԷՓ ԷՄԻՆ

ԻՐ ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ
Անգլերէն բնագրէն թարգմանեց
Յ. ԽԱՇՄԱՆԵԱՆ

Հայ ազատագրական շարժման ռահվիրայ մեծ հայրենասէրին խռովայոյզ կեանքին արկածալից դրուագները:
500 էջ,— Մաքուր տպագրութիւն, լաթակազմ: Գին՝ 12 Ն. Ֆ.:
Դիմել՝

Librairie H. SAMUELIAN
51, Rue Mr.-le-Prince, PARIS (6e)
C. C. P. Paris 1278-35

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. Մ.ի Մարսէյլի Հայուհեաց մասնաճիւղի ամավերջի պարահանդէսը՝ Շաբաթ, Դեկտեմբեր 17, ժամը 22էն մինչեւ լոյս:

×

Լիոնի Եկեղեցաշէն Տիկնանց Միութիւնը կազմակերպած է Յունուար 8ին, Շարպոնիէի չքեղ սրահներուն մէջ, Լիոնի եկեղեցւոյ ի նպաստ պարահանդէս մը:

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. Վարչութեան կողմէ
Վերամուտի Բ. դասախօսութիւն
Դասախօս՝ Ընկեր ՅՈՎՀ. ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ
Նիւթ՝ Հայ Դատը եւ երիտասարդութիւնը:
Այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ
Այս դասախօսութիւնները վերապահուած են Հ. Յ. Դ. Նոր Սերնդականներուն:
Արձանագրութիւնը պարտաւորիչ է:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանական յաջորդ հաւաքոյթը այս Չորեքշաբթի, ժամը 21ին՝ Քաֆէ Քատէի վերնայարկը:
Պիտի խօսի Պ. ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ:
Նիւթն է՝ «Ի՞նչպէս կ'աշխատիմ»: Քանի մը արտասանական կտորներ ալ իբրեւ օրինակ բերելով:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՕՆ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հայ Ազգ. Միութեան կողմէ եւ հովանաւորութեամբ տեղւոյս երեք յարանուանութեանց կրօնապետներուն:
Այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Սալ տէ Ֆէթի սրահին մէջ:
Կը նախագահէ Պ. ՏԷՐ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
Խօսք կ'առնէ ՀԱՅՐ Գ. Վ. ՊԱՊԵԱՆ
Կը բանախօսէ ՓՐՕՖ. Գ. ԽԱՅԻԿԵԱՆ (Մարսէյլէն):

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Ֆրանսական Բանակի Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս Կիրակի, Նոյեմբեր 27, ժամը ճիշդ 14ին, իր կեդրոնատեղին՝
32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Հերթական հաւաքոյթը, Շաբաթ, Նոյեմբեր 26, ժամը 21էն սկսեալ,

LE NARCYS
2, Rue Quinault, Métro Cambronne
ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Attractions Bar

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ.Յ.Դ. «Եօթնեղբայրեան»ի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար խմբական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ ենթակոմիտէի եւ խումբերու ընկերները:

ԶԱԽԱՐԵԱՆ, այս Հինգշաբթի ժամը 8.30-ին, Խրիմեան սրահը:

ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ, այս Շաբաթ, ժամը 8.30-ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՌՈՍՏՈՄ եւ ՌԱՖՖԻ, Երեքշաբթի (29 Նոյեմբեր) ժամը 8.30ին Րէժան սրճարանը:

ԱՐԱՄ: Հինգշաբթի 1 Դեկտ. ժամը 8.30ին, Քոլոմպ, կայարանին մօտիկ սրճարանը:

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ, Ուրբաթ 2 Դեկտեմբեր, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՎԱՐԴԱՆ, Կիրակի 4 Դեկտեմբեր կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին:

Սոյն ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ ընկեր Յովհաննէս Տէր Յովհաննէսեան:

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէն, ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին, Օհանջանեան սրահին մէջ: Շատ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

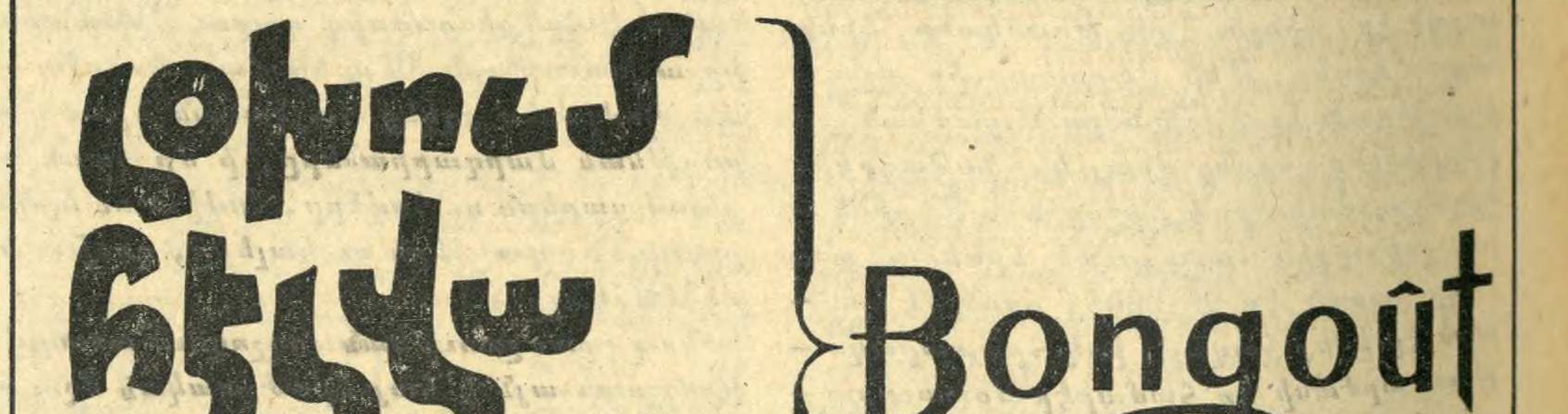

ԱԺԱՆ ԱՐԱԳ
ԵՒ
ՆՈՒՐԲ ՃԱՇԱԿՈՎ ՄԵԾ ԽՆԱՄՔՈՎ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԷ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՏՊԱՐԱՆ "ՅԱՌԱՋ"
Ամուսնական հրաւիրատոմս
Առեւտրական նամակի եւ այլ թուղթեր
Ամէն գոյնով եւ չափով ազդ
Հանդէսի տոմսակ եւ թռուցիկ
ՏՊԱՐԱՆ
HARATCH
32, RUE DE TRÉVISE, 32
TÉL. : PRO. 86-60 PARIS, 9e MÉTRO : CADET

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ· տար· 40 Ն· Ֆր·, վեց·22Ն·Ֆր·
Արտասահման՝ տար· 50 Ն· Ֆր· Հատը 0,20 Ն· Ֆր·

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
24
ՆՈԵՄԲԵՐ
JEUDI
24 NOVEMBRE
1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8958 36EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4759

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՔԱՔՈՒՆ ԾԱԼՔԵՐԸ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻՆ

Հետզհետէ կը բացուին Նոյեմբեր 13ի Թրքական նոր «յեղափոխութեան»թաքուն ծալքերը :

Ամէն ինչ պարզուած չէ տակաւին : Սակայն թուրք մամուլին մէջ լոյս տեսած վերջին յայտնութիւնները պերճախօս են եւ կը հաստատեն չատ մը բաներ :

Ամէնէն առաջ ստոյգ է մէկ բան : Այն՝ որ Մայիս 27ի յեղափոխութեան հեղի – նակները միատեսակ մտայնութիւն եւ կանխորոշուած ծրագիր չունէին : Երկու կամ Թերեւս երեք — դասակարգի կը պատկանէին անոնք :

Երեքը ուեղի հաւանական է, երբ նկատի ունենանք, որ Ազգային Միասնականու – թեան կոմիտէի գործադիր մարմնին 18 անդամներէն տասը հոգի ամիսներ առաջ նամբուեցան զօրավար Կիւրսէլի կողմէ : Ո՛չ ոք հասկցաւ պատճառը այս անսպասելի կարգադրութեան : Ո՛չ մէկ ձայն ու ծպտուն ելաւ այդ առթիւ :

Ցայտնի էր մէկայն Թէ կոմիտէն ներքին տագնապի մէջ էր : Պաշտօնանկները հայրենասիրաբար համակերպեր էին եղա – ծին՝ առանց բողոք բառնալու : Մեկնողներուն տեղ նորեր նշանակուելով խնդիրը փակուած էր :

Նոյնը չէր Նոյեմբեր 13ի պարագան : Այս անգամուան 14 պաշտօնանկները ի – րենց յօժար կամքով հրաժարող տեսակէն չէին : Իսկական յեղափոխականներ էին անոնք, տոգորուած ծայրայեղ գաղա – փարներով : Հիմա նոր մէկայն կը հասկց – ուի Թէ անոնք էին եղած բուն հեղինակ – ները հազարաւոր սպաներու պաշտօնազրկութեան, բանակը երիտասարդացնելու պատրուակին տակ :

Անոնք էին եղած նաեւ համալսարանի 147 դասախօսներու ցուցարարական կերպով հրաժարեցման հեղինակները :

Այսքանով ալ չէին ուզած բաւականա – նալ անոնք : Ծրագրեր են եղեր սպաննել զօրավար Ճէմալ Կիւրսէլը, բացարձակ տէր դառնալու համար իշխանութեան :

Ծայրայեղ տարրերու գլխաւոր վարիչն է եղած Ալփասլան Թիւրքէշ, որ կը թուի Թէ կ'ուզէր զինուորական տիկտատորու – թիւն հաստատել եւ արկածախնդիր քա – ղաքականութիւն վարել իր ընկերներուն հետ :

Եթէ հաւատանք միջազգային մամուլին մէջ երեւցած լուրի մը, տասնեւչորս « գաղափարակից » սպաները նպատակ ունէին արծարծել Թուրանական չարժու – մը : Իրրեւ առաջին քայլ Թուրքիոյ անուն պիտի փոխէին եւ Թիւրք Էլի մկրտէին զայն, չեչտելու համար իրենց համաթրքական ծրագիրները :

Հաւանաբար Քիւրտերու «պարտադիր բնակութեան » օրէնքն ալ ընդունուած էր նոյն այս տարրերու նախաձեռնութեամբ եւ պնդումներով : Ներելի՞ է ենթադրել, որ Հայոց պատրիարքին դէմ սկսուած խաչակրութեան եւ Հայոց սահմանադրական իրաւունքներու կրճատման հեղինակներն ալ անոնք էին : Ատիկա ցոյց պիտի տայ կիւրսէլի ապագայ քաղաքականութիւնը :

Ի՞նչ է կացութիւնը այսօր :

Մայիս 27ի յեղափոխութիւնը տապալեցուց Մենտերէսի միահեծան վարչաձեւը, խոստացեր էր ժողովրդավարական կարգեր հաստատել Թուրքիոյ մէջ, մօտաւորապէս :

Վեց ամիս անցաւ արդէն, սակայն զինուրական բացարձակապետութիւնը կը չարունակուի դեռ : Զօրավարը կը խոս – տանայ առժամեայ սահմանադրութիւնը սրբագրել եւ յառաջիկայ Դեկտեմբեր 15ին գումարել Սահմանադիր ժողով մը :

Տարակոյս չկայ որ իր այս որոշման մէջ դեր կը խաղան արտաքին ազդեցութիւնները :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ԸՆԴԴԻՄՈՒԹԻՒՆԸ ԵՕԹԸ ՁԱՅՆ ԿԸ ՇԱՀԻ

Ծերակոյտի մերժումէն ետք, երկրորդ անգամ ըլլալով «Հարուածելու ուժին» ծրագիրը – օրէնքը կը ներկայանար Ազգ· Ժողովին առջեւ : Տարակոյս չկայ որ ի վերջոյ կառավարութիւնը պիտի յաղթի բայց ի՞նչ վարկ կրնայ ունենալ այլեւս նման յաղթութիւն մը : Արդարեւ ծրա – գրին դէմ քուէարկեցին այս անգամ 214 երեսփոխանները, մինչ Հոկտեմբեր 24ին 207 հոգի միայն դէմ էին : Այս նոր ընդդիմադիրները անկախներ են, իրենց հետ ունենալով առժամեայ ազատութիւն քուէ տացած Ալժէի երեսփոխան Փիէր Լա – կայառտ :

Նիստը բացառիկ երեւոյթ մը ստացած է չնորհիւ անկախ երեսփոխան եւ Ազգ· Պաշտպանութեան յանձնախումբի նախագահ՝ Ֆրանսուա – Վալանթէնի միջամտութեան :— Ո՞ւր ենք, ո՞ւր կ'երթանք, կը հարցնէ Վալանթէն եւ կը չարունակէ խօսքն ուղղելով Տըպրէի «արդե՞օք ձեր ըսածին չափ ստիպողական է այս օրէնքը : Ընդհակառակն, ժամանակ ունիք : Միացեալ Նահանգներու մէջ ձեր գործը նոր խմբակի մը հետ է : Ձիւդ առիթն էր բանակցելու անոր հետ, ապա արդիւնքը հաղորդելու Խորհրդարանին որ կրնար , այն ատեն, յստակ արտայայտուիլ : Բայց կառավարութիւնը նախընտրեց արդելք հանդիսանալ որ Ազգ· Ժողովը արտայայտուի այդ մասին : Ժողովրդական ի՞նչ ընդունելութիւն, միջազգային ի՞նչ հեղինակութիւն կարելի է յուսալ բնագրէ մը որ միայն բացասական քուէներու առիթ տուաւ » : Ազգ· պաշտպանութեան յանձնախումբի նախագահը խստօրէն կը քննադատէ վարչաձեւը որ անդամալուծած է Ազգ· Ժողովը, ապա մտերիմ ձայնով մը կ'ըսէ Տըպրէի·— « Թոյլ տուէք որ ըսեմ Թէ կարօտ մը ունիմ սրտիս խորը, ե· Հանրապետութեան կարօտը» :

Խօսք կ'առնեն նաեւ Քոսթ – Ֆլորէ (ղէմ), Տուարէք (Թեր) եւ քուէարկու – Թենէն առաջ Տըպրէ կը պատասխանէ ծանրանալով չորս կէտերու վրայ : Ընդդիմութիւնը 277 ձայնի կը կարօտէր , ունեցաւ 214 : Ծրագիրը կրկին պիտի երթայ ծերակոյտին առջեւ, ուր հաւանաբար նորէն մերժուի, ապա երրորդ եւ վերջին անգամ ըլլալով պիտի բերուի Ազգ· Ժողովին առջեւ վերջնականապէս ընդունելու համար :

× Պատէչներու դատավարութիւնը կը չարունակուի աւելի եւս չահեկան դառնալով : Ներկայիս հարցաքննութեան կ'ենթարկուի Էֆօ տ'Ալժէի տնօրէնը՝ Ա – լէն տը Սերինեի : Ամբաստանեալը գուշէս ժամ խօսեցաւ պատմական մանրամասն պատկեր մը տալով Ալժերիայէն, սկսելով 1954 Նոյեմբերէն (ապստամբութեան սկիզբը) :

Թուրքիա մաս կը կազմէ Ատլանտեան Ուխտին, որուն խորհրդարանականներու տարեկան համաժողովը ներկայիս տեղի կ'ունենայ Փարիզի մէջ : Թրք· խորհրդարանը լուծուած ըլլալով, համաժողովէն կը բացակայի Թուրքիոյ պատուիրակը :

Անընդունելի է, որ Ատլանտեան Ուխտի անդամ երկիր մը ժողովրդավարականէն տարբեր վարչաձեւով մը կառավարուի :

Նոր Թուրքիոյ վարիչները կը գիտակցին ատոր : Այդ է պատճառը, որ ստիպուած են ընդունիլ տարբեր կուսակցութեանց գոյութիւնը եւ ժողովրդական ընտրութեամբ կեանքի կոչել խորհրդարան մը :

Հաւատա՞նք որ կիւրսէլ պիտի յաջողի «արդիականացնել» Թուրքիան :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՔԻՒՐՏԵՐԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Լուռ է եւրոպական մամուլը : Լուռ է նաեւ ամերիկեան մամուլը, որ լուր կ'ուղարկէ՝ երբ տեբեւ մը կը չարժի այս կամ այն երկրին անտառներուն մէջ :

Այս մէկոգիս Քիւրտերը մասնուած են կացութեան մը, որու մասին գաղափար կրնան ունենալ միայն Հայերը : Այդ կացութեան մասին Թրքական մամուլը կու հայ հետեւեալ տեղեկութիւնները, աւանդական լեզուով ·—

Սվաղէն կը հեռագրեն Թէ մօտ օրէն յայտնի պիտի ըլլայ ճակատագիրը 244 հոգիին, որոնք ճաներ զօրանոցին մէջ արգելափակուած են : Ներքին նախարար Զօր· Մուհարրեմ Քըլըչ օղլու Սվազ հասաւ կիրակի : Վեց արեւելեան նահանգներու՝ Տիարպաքըրի, Վանի, Հաքքարիի, Մուշի, Պիթլիսի, Կրզրումի եւ Սըվասի կուսակալներն ալ ժողով մը գումարելով ներկայիս կը խորհրդակցին Թէ որո՛նք պարտադիր բնակութեան օրէնքին պիտի ենթարկուին : Սվազ հասած են նաեւ Տիարպաքըրի բանակախումբի գլխ· Ատեա – նին դատաւորներն ու Ներքին Նախարարութեան անդամ գլխ· դատաւորները :

Արգելափակեալները , չէյխեր, քիւրտ ցեղապետներ եւ նուրճիները , չատ խիստ հսկողութեան տակ կը պահուին : Մեծամասնութիւնը մօրուսաւոր է : Անոնց մէջ է քրտական ապստամբութեան պետ Շէյխ Սայիտի տղան Մեհմետ Ալի Ֆըրաթը : Զին· բանտը կը գտնուի նաեւ Տիգրիսի տեղակալ Շէյխ Էնսարի :

ԹՈՒՐՔԻԱ Ի՞ՆՉՊԷՍ ԱՐՏԱՔՍԵՑ ԻՐ ՑԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐԸ

Պզտոյ թերթերը այսպէս կը ներկայացնեն թուրք յեղափոխականներուն արտասուքը երկրէն ·—

Ալփասան Թիւրքէշ, Մուզաֆֆէր Էօզտաղ, Ահմետ Էր, Նուման Էսին, Տիւն – տար Թաշեր եւ Մուսթաֆա Քափլան չաբաթ օր օդանաւ դրուեցան ու Պոլսոյ վըրայով ղրկուեցան արտասահման :

Էսենպողայի օդակայանին մէջ, Ահմետ Էր այնպիսի վիճակ մը ունէր որ կարծես Թէ դեռ չէր հաւատար որ Լիպիա կը մեկնէր : Ժպտելու կամ չժպտելու, խօսելու կամ չխօսելու միջեւ վարանում մը կը մատնէր : Երբ լրագրողները խօսիլ ուզեցին իրեն հետ, պահակ սպաները ազդարարեցին Թէ «հարցում ընելը արգիլուած է» : Ահմետ Էր բարձրաձայն ըսաւ հետեւեալ խօսքերը .

— Հոս հինգ ամիս մնացինք, հիմա՛ կ'ուղէք որ խօսիմ :

Նուման Էսին հազած էր գոյ գոյն հագուստ մը այն մասնաւոր կերպասէն, զոր Սիմերպանք կ'արտադրէր յատկապէս երեսփոխաններուն համար : Էսին պաղարիւն էր եւ ժպտուն :

Մուսթաֆա Քափլան կատարելապէս բարոյալքուած էր : Տեւականօրէն լացաւ օդակայանի այն սենեակին մէջ, ուր բերին ձգեցին զինք : Ցետոյ, ոչ ոք ողջերթի եկած է իրեն : Ոչ կին, ոչ բարեկամ, ոչ մէկը՝ որ ետեւէն ձեռք չարժէ կամ լայ, որ Թեւը մտնէ բարեկամաբար եւ եկուր ըսէ :

Տիմնտար Թաշեր միչտ անհասկնալի մըներացած էր արտաքնապէս : Իսկ իր կինը , ոչ միայն չէր յուզուած, այլ գնդութեան մէջ էր բացէ ի բաց : Արդեօք բոլո՞ր կիները այսպէս են : (Նոր երկիրներ, վաճառատուներ, առուտուր, օդանաւի ուղեւորութիւն) : Ամուսնին Թեւը մտնելով կը սեղմէր եւ տեւական ձեռք կը չարժէր ողջերթի եկողներուն : Թաշեր պահ մը «ի՞նչ կ'ըլլաս աղջիկ» ըսելու ձեւով կնոջը երեսը նայեցաւ եւ ուզեց որ օդանաւ մտնէ :

Գիչերը մեկնեցան Ալփասլան Թիւրքէշ եւ Մուզաֆֆեր Էօզտաղ, առաջինը՝ Հնդկաստան, երկրորդը՝ Ճափոն :

ԱՄԱՏՈՒՆԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ՓԱՐԻԶ ԿԸ ՀԱՍՆԻ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

Ֆրանսայի Կաթողիկէ Հայոց Առաջնորդ եւ այժմ Առաքելական Թեմակալ, Սմա – տունի Եպիսկ· Հոռմէն Փարիզ կը վերադառնայ այսօր՝ Հինգշաբթի առաւօտ ժամը 10ին, Կառ տը Լիոն, ուրկէ պիտի առաջնորդուի Հայ Կաթողիկէ Ս· Խաչ եկեղեցին :

Թիւրքէշ իր կնոջ, մանչուն եւ չորս աղջիկներուն հետ մեկնեցաւ : Հանդարտ էր երեւոյթը : Նախ արտօնութիւն ուզեց որ քաղաքական արժէքով յայտարարութիւն մը ընէ լրագրողներուն, բայց ար – գիլեցին : Այն ատեն կատակեց լրագրողներուն հետ, «Ես ձեզի կապիկ կը ղրկեմ, դուք ինծի ձուկ ղրկեցէք» ըսաւ :

Մուզաֆֆեր Էօզտաղին յղի կինը ողջերթի եկած էր : Էօզտաղ ջղայնոտ էր , բայց պաղարիւնը պահել կը ջանար : Մէյ մէկ օդանաւ նստելու պահուն է որ կորցնուց պաղարիւնը :

ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ

Այն օդանաւերը, որոնք կը փոխադրէին պաշտօնանկ յեղափոխականները, հանդիպեցան չիլդիւղ, ուր իրենց ազգականները դիմաւորելին զիրենք :

Դիմաւորելու գացած էին նաեւ կեդրոնի Հրամանատար Զօր· Եուսուֆ Ալփմանուս : Արտաքսուղները օդակայանի պատուոյ սրահին մէջ հանդիպում մը ունեցան իրենց ազգականներուն հետ, հրաժեշտ առին եւ Թան խմեցին : Այդ միջոցին Ահմետ Էր ածիլուեցաւ եւ մազերը կարել տուաւ :

Երբ լրագրողները «ի՞նչպէս էք» հարցուցին , Նուման Էսին պատասխանեց ·

— Լաւ եմ, չատ լաւ եմ : Միչտ լաւ պիտի ըլլանք եւ դէպի լաւ պիտի ընթանք : Միչտ աղջին հրամանին եւ ծառայութեան ենթակայ :

— Կը հաւատա՞ք ռամկավարութեան :

Դարձն խնդուքով մը պատասխանեց ·

— Այո, կը հաւատամ ժողովրդավարութեան :

— Կուսակցութիւններու մասին օրինագիծ մը պատրաստուեր եւ Կոմիտէին յղուեր է : Այս օրինագծին մէջ կը պնդուի եղեր Թէ քաղաքական կուսակցութիւնները երկրին համար վնասակար եղած են 1946էն ասդին : Դուք ի՞նչ կ'ըսէք :

— Զկարդացի օրինագիծը :

— Կրնաք կարդացած չըլլալ : Դուք անձնապէս համոզուա՞ծ էք Թէ կուսակցութիւնները վնասակար եղած են 1946էն ասդին :

— Կարելի չէ ըսել Թէ կուսակցութիւնները վնասակար եղած են : Ժողովրդավարութեան մէջ բազմաթիւ կուսակցութիւններ գոյութիւն կ'ունենան : Ըստ իս , դէպի լաւ ընթացած ենք :

— Բնաւ ձեր մտքէն կ'անցնէ՞ք Թէ Արտաքին Նախարարութեան մէջ պիտի ծառայէք :

— Ոչ, ի՞նչպէս մտածէի :

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ ձեր պաշտօնը արտասահմանի մէջ :

— Զենք դիտեր Թէ ինչ պիտի ըլլայ : Հրահանգ պիտի տան, ըստ այնմ պիտի չարժինք :

— Ճէմալ Կիւրսէլ 1961ի ընդհանուր ընտրութիւններուն իր Թեկնածութիւնը պիտի դնէ Հանրապետութեան Նախագահութեան համար : Դուք ի՞նչ կ'ըսէք :

— Ցաջողութիւններ բոլորին :

— Պետութեան Նախագահ կիւրսէլ իր վերջին ասուլիսներէն մէկուն ընթացքին ձեզ ամբաստանեց նոր յեղափոխութիւն մը պատրաստելու մեղադրանքով : Ձի՞շդ է ամբաստանութիւնը :

— Եթէ ճիշդ ըլլար , պատերազմական Ատեանին կը յանձնէին մեզ :

(Շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ՀՈՒՄԱՆԻՏԱՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Ս.

Հարցազրույց նախագահ Ալեքսանդր Ասլանյանի հետ

— Պարոն նախագահ, ինչպե՞ս կգնահատեք ձեր համալսարանի ներկայիս վիճակը։

— Ինչպես գիտեք, մեր համալսարանը ստեղծվել է 1991 թվականին՝ Հայաստանի անկախացումից անմիջապես հետո։ Ստեղծման առաջին տարիներին մեզ համար ամենադժվարը ուսումնական գործընթացի կազմակերպումն էր։ Ինչպես հայտնի է, 1988 թվականի երկրաշարժից հետո Հայաստանում ստեղծվել էր ծանր տնտեսական իրավիճակ, որի հետևանքով ուսանողների մեծ մասը ստիպված էր աշխատել, որպեսզի կարողանար ապրուստի միջոց ունենալ։ Ուստի մեր առաջին խնդիրն էր ուսանողներին հնարավորություն տալ ուսումը համատեղել աշխատանքի հետ։ Այդ նպատակով մենք ստեղծեցինք հեռակա և երեկոյան բաժիններ։ Ներկայումս մեր համալսարանում սովորում է 4.000-ից ավելի ուսանող։ Ունենք 3 ֆակուլտետ՝ տնտեսագիտության, իրավագիտության և հասարակագիտության։ Ֆակուլտետներում գործում են 8 ամբիոններ։ Ներկայումս մեր համալսարանում աշխատում է 38 դասախոս։ Ունենք նաև ասպիրանտուրա։ Ասպիրանտուրայում սովորում է 29-ը։ Ունենք նաև գրադարան, որտեղ կան ավելի քան 30 հազար գրքեր։ Ունենք նաև մեր սեփական տպագրական բազան։ Ամեն տարի մենք հրատարակում ենք մեր գիտական աշխատանքների ժողովածուները։ Ունենք նաև մեր սեփական ամսագիրը, որը կոչվում է «Տնտեսագիտություն, իրավունք, հասարակագիտություն»։ Ամսագրի առաջին համարը լույս է տեսել 1992 թվականի հունվարին։ Ամսագրի հրատարակման գործում մեզ մեծ օգնություն է ցուցաբերել Ամերիկյան համալսարանը։ Ամսագրի խմբագրական խորհրդի անդամների մեծ մասը ամերիկահայ գիտնականներ են։ Ամսագրի խմբագրական խորհրդի նախագահն է Ամերիկյան համալսարանի ռեկտոր Ռիչարդ Հովհաննիսյանը։ Ամսագրի խմբագրական խորհրդի անդամ է նաև Ամերիկյան համալսարանի պրոֆեսոր Ռոբերտ Քրիստո

Հանգիստ բերդը

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՎԱԽՄԱՆ

ԿԱՄ

ՖԻԼՄԻՆ ԵՐԻՄՅԱՆ

Ա

Ոչ ոք կրնար ըսել, թէ Ռուբէն Տէր-Մկրտչեան ծնած էր ռազմիկի մը հոգիով եւ սրտով։ Ան ծնած էր գրագէտի մը հոգիով եւ սրտով։ Ան ծնած էր մտածողի մը հոգիով եւ սրտով։ Ան ծնած էր ուսուցիչի մը հոգիով եւ սրտով։ Ան ծնած էր հոգեբանի մը հոգիով եւ սրտով։ Ան ծնած էր հոգեւորականի մը հոգիով եւ սրտով։ Ան ծնած էր ամէն բանի հոգիով եւ սրտով, բայց ոչ ռազմիկի հոգիով եւ սրտով։

Ռուբէն Տէր-Մկրտչեան ծնած էր 1886 թուականին, Վանի մէջ, Տէր-Մկրտչեան ընտանիքին մէջ։ Հայրը՝ Գէորգ Տէր-Մկրտչեան, Վանի մէջ ունեցած էր ոսկերչական արհեստանոց մը, որ ժառանգական էր։ Գէորգ Տէր-Մկրտչեան ոսկերչութեան արհեստը սորված էր իր հօրմէն, որ նոյնպէս ոսկերիչ էր եղած։ Ռուբէնի մայրը՝ Մարիամ Տէր-Մկրտչեան, ծնած էր Վանի մէջ, Ալեքսանեան ընտանիքին մէջ։ Ալեքսանեան ընտանիքը Վանի մէջ կը համարուէր ազնուական ընտանիք մը։ Ան ունէր իր սեփական տունը, որ կը գտնուէր Վանի ամենէն գեղեցիկ թաղերէն մէկուն մէջ։ Ալեքսանեան ընտանիքը ունէր նաեւ իր սեփական պարտէզը, որ կը գտնուէր քաղաքէն դուրս, գեղատեսիլ վայրի մը մէջ։ Ալեքսանեան ընտանիքը ունէր նաեւ իր սեփական ամառանոցը, որ կը գտնուէր Վանայ լիճին ափին, գեղատեսիլ վայրի մը մէջ։

Ռուբէն Տէր-Մկրտչեան ծնած էր իր ծնողքին միակ զաւակը։ Ան ունէր քոյր մը, որ կը կոչուէր Սիրանոյշ։ Սիրանոյշ Տէր-Մկրտչեան ծնած էր 1888 թուականին, Վանի մէջ։ Ան ունէր նաեւ եղբայր մը, որ կը կոչուէր Գրիգոր։ Գրիգոր Տէր-Մկրտչեան ծնած էր 1890 թուականին, Վանի մէջ։ Ռուբէն Տէր-Մկրտչեան, Սիրանոյշ Տէր-Մկրտչեան եւ Գրիգոր Տէր-Մկրտչեան ունէին նաեւ հօրեղբայր մը, որ կը կոչուէր Յակոբ։ Յակոբ Տէր-Մկրտչեան ծնած էր 1850 թուականին, Վանի մէջ։ Ան ունէր նաեւ հօրաքոյր մը, որ կը կոչուէր Հռիփսիմէ։ Հռիփսիմէ Տէր-Մկրտչեան ծնած էր 1852 թուականին, Վանի մէջ։

Ռուբէն Տէր-Մկրտչեան սկսած էր կրթութիւն ստանալ հինգ տարեկանին։ Ան սկսած էր կրթութիւն ստանալ Վանի մէջ գտնուող հայկական դպրոցներէն մէկուն մէջ։ Ան սկսած էր կրթութիւն ստանալ Վանի մէջ գտնուող հայկական դպրոցներէն մէկուն մէջ, որ կը կոչուէր Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ։ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ դպրոցը կը գտնուէր Վանի կեդրոնական թաղերէն մէկուն մէջ։ Ան կը գտնուէր Վանի կեդրոնական թաղերէն մէկուն մէջ, որ կը կոչուէր Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ թաղ։ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ թաղը կը գտնուէր Վանի կեդրոնական թաղերէն մէկուն մէջ, որ կը կոչուէր Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ թաղ։ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ թաղը կը գտնուէր Վանի կեդրոնական թաղերէն մէկուն մէջ, որ կը կոչուէր Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ թաղ։

Ռուբէն Տէր-Մկրտչեան սկսած էր կրթութիւն ստանալ հինգ տարեկանին։ Ան սկսած էր կրթութիւն ստանալ Վանի մէջ գտնուող հայկական դպրոցներէն մէկուն մէջ։ Ան սկսած էր կրթութիւն ստանալ Վանի մէջ գտնուող հայկական դպրոցներէն մէկուն մէջ, որ կը կոչուէր Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ։ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ դպրոցը կը գտնուէր Վանի կեդրոնական թաղերէն մէկուն մէջ, որ կը կոչուէր Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ թաղ։ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ թաղը կը գտնուէր Վանի կեդրոնական թաղերէն մէկուն մէջ, որ կը կոչուէր Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ թաղ։

Ռուբէն Տէր-Մկրտչեան սկսած էր կրթութիւն ստանալ հինգ տարեկանին։ Ան սկսած էր կրթութիւն ստանալ Վանի մէջ գտնուող հայկական դպրոցներէն մէկուն մէջ։ Ան սկսած էր կրթութիւն ստանալ Վանի մէջ գտնուող հայկական դպրոցներէն մէկուն մէջ, որ կը կոչուէր Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ։ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ դպրոցը կը գտնուէր Վանի կեդրոնական թաղերէն մէկուն մէջ, որ կը կոչուէր Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ թաղ։ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ թաղը կը գտնուէր Վանի կեդրոնական թաղերէն մէկուն մէջ, որ կը կոչուէր Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ թաղ։

— Այս մաքրագործումը հարկաւո՞ր էր՝ ըստ ձեզի :

(Լռութիւն) :

— Ի՞նչ կ՚ըսէք ձեր մաքրագործումին :

— Մնացողները աւելի լաւ կրնան աշխատիլ : Անոնք իրաւունք ունէին : Բարեւներ բարեկամներու, սիրողներու, չսիրողներու :

— Ձեզ չսիրողներ կրնա՞ն գտնուիլ :

— Կրնան գտնուիլ : Ժամանակը ցոյց պիտի տայ ամէն բան :

Էսին արցունքոտ աչքերով եւ գլխահակ նստաւ օդանաւ, առանց ետեւը նայելու :

ՔԱՓԼԱՆԻ ԽՕՍՔԵՐԸ

Մուսթաֆա Քափլան հետեւեալը յայտարարեց մաքրագործման մասին .

— Մաքրագործումը երկրին շահերուն համար եղած է : Պատրաստ ենք ամէն զոհողութեան՝ երկրին համար եւ երկրին ծառայութեան մէջ : Բնաւ չենք վշտացած :

— Կը հաւատա՞ք ժողովրդավարութեան :

— Այո, կը հաւատամ :

— Կը հաւատա՞ք թէ մնացողները պիտի կրնան ժողովրդավարութիւն հաստատել : Վստահութիւն կը տածէ՞ք անոնց հանդէպ :

— Կոմիտէի ընկերներս աւելի դիւրաւ պիտի կրնան իրագործել այս դատը : Կը հաւատամ եւ կը վստահիմ անոնց :

Ահմէտ էր կ՚ածիլուէր երբ լրագրողները հարցում ուղղեցին իրեն : Բարկացաւ «ժողովրդավարութեան կը հաւտա՞ք» հարցումին, զոր անտեղի նկատեց : Յետոյ լրագրողներուն կարդաց «Հայրենիք» խորագրով բանաստեղծութիւն մը, զոր նոր գրած էր : Ի վերջոյ յայտարարեց .— «Աստուծոյ չափ ժողովրդավարութեան ալ կը հաւատամ : Երկրին ծառայութիւնը տեղ եւ տեսակ չունի : Բայց իբրեւ գիւղի ուսուցիչ ծառայել երկրին՝ նախամեծար կը համարիմ հանրապետութեան նախագահ ըլլալէն : »

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ
ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

Հայր Աթանաս Վ. Քէսէճեան 10 Ն.Ֆ. :

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Համախմբ. Հայր. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ հայրենակից Տէր եւ Տիկին Միլոյեանի (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Յ. Սիմոնեանի (Սէն Լու), Տէր եւ Տիկին Գ. Գայուստեանի (Կարտան), Գասպար Միլոյեանի կսկծալի մահուան առթիւ :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՕՆ
ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Հայ Ազգ. Միութեան կողմէ եւ հովանաւորութեամբ տեղւոյս երեք յարանուանութեանց կրօնապետներուն :

Այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Սալ տէ Ֆէթի սրահին մէջ :

Կը նախագահէ Պ. ՏԷՐ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ
Խօսք կ՚առնէ ՀԱՅՐ Գ. Վ. ՊԱՊԵԱՆ
Կը բանախօսէ ՓՐՕՖ. Գ. ԽԱՅԻԿԵԱՆ (Մարսէյլէն) :

Հ. Յ. Դ. ԵՕԹԱՆԱՍՆԱՄԵԱԿԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ

Կը խօսի՝ Ընկ. ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՓՈԽՈՒԱԾ ԹՈՒԱԿԱՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ Ծնողաց Միութեան կազմակերպած տարեկան Տօնածառի հանդէսը տեղի պիտի ունենայ՝

Կիրակի, 11 Դեկտեմբեր

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՆՈՐ ՏԱՐԻԷՆ ԱՌԱՋ

Մեր բաժանորդներէն կը խնդրենք որ կանոնաւոր եւ կանխիկ վճարեն իրենց բաժնեգինները, առանց սպասելու մասնաւոր դիմումի :

Ընկերային եւ այլ տուրքերու վերջին յաւելումները պատճառ կը դառնան որ 1961 Յունուար 1էն, բաժանորդագրութեան եւ հատավաճառութեան պայմանները փոխուին :

Մինչեւ Դեկտեմբեր 31, 1960 վճարում ընողները կրնան բացառաբար օգտուիլ ներկայ պայմաններէն :

Շնորհակալութիւն մեր այն բոլոր բաժանորդներուն որ իրենց պարտաճանաչութեամբ կը դիւրացնեն վարչութեան գործը :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Կեսարիոյ եւ շրջակայքի հայրենակիցներու փափաքին համաձայն հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, այս Կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյն մէջ, 1895 Նոյեմբերի, 1896ի նահատակներու, 1915ի Կեսարիոյ մէջ կախաղան հանուած 53 մարտիրոսներու, ընդհանուր տեղահանութեան շրջանի նահատակերու, ինչպէս նաեւ բազմավաստակ Առաջնորդ Սմբատ Արք. Պալեանի եւ նահատակ Խոսրով Եպիսկ. Պէհրիկեանի հոգւոց հանգստեան : Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը :

×

Այրի Տիկին Տամղաճեան եւ զաւակը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին

ԱՒԵՏԻՍ ՏԱՄՂԱՃԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարելիցին առթիւ եւ Սեւաքեան ընտանիքին յիշատակին :

Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները :

×

Այրի Տիկին Արամ Ճինճեան կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս Կիրակի առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, իր քրոջ՝

ՄԱՐԻ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. Վարչութեան կողմէ

Վերամուտի Բ. դասախօսութիւն

Դասախօս՝ Ընկեր ՅՈՎՀ. ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Նիւթ՝ Հայ Դատը եւ երիտասարդութիւնը :

Այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ

Այս դասախօսութիւնները վերապահուած են Հ. Յ. Դ. Նոր Սերնդականներուն : Արձանագրութիւնը պարտաւորիչ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կազմակերպուած Ֆ. Կապ. Խաչի կողմէ՝
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 29ԻՆ

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Հերթական հաւաքոյթը, Շաբաթ, Նոյեմբեր 26, ժամը 21էն սկսեալ,

LE NARCYS

2, Rue Quinault, Métro Cambronne

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Attractions Bar

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր Եկեղեցիի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս Կիրակի Ս. պատարագ կը մատուցանէ Կաթող. Պատուիրակ եւ Փարիզի Առաջնորդ Գերաշնորհ Տ. Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեան, իր քարոզը մասնաւորապէս յատկացնելով երջանկայիշատակ Տ. Եղիշէ Արք. Դուրեանի հարիւրամեայ եւ Թուրքիոյ Հայերու արդի պատրիարք Ամեն. Տ. Գարեգին Արք. Խաչատուրեանի ութսունամեայ Յոբելեաններուն, անդրադառնալով անոնց եկեղեցական եւ գրական գործունէութեան ու վաստակին : Պատարագիչ սրբազանը պիտի կատարէ նաեւ Չարխափանի նորակերտ մարմարեայ խորանին օծումը եւ կիսասարգաւագներու ձեռնադրութիւն :

ՏԱՐԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

Թոքատի Հայր. Միութեան տարեկան խնջոյքը 27 Նոյեմբեր, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Խրիմեան սրահը, (Իսի լէ Մուլինօ, 2 Րիւ տը լա Տէֆանս) :

Կը նախագահէ Պ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ :
Կը խօսի Պ. Յ. ՀԻՍԱՅԵԱՆ :
Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Կը մասնակցին .— Տիկիններ՝ Սրապեան, Գալայճեան, Օրիորդներ՝ Նախապետեան քոյրեր, Սմսարեան Թարոն :

Պ. Գարակէօզեան, Ս. Յակոբեան :
Մուտքը ազատ է :
Ոչ աճուրդ, ոչ հանգանակութիւն :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ .— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ստիպողաբար խմբական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ ենթակոմիտէի եւ խումբերու ընկերները :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԷՆ ՆՈՐ ԺԱՄԱՆԱԾ՝

ԸՆԿ. Յ. ՏԷՐ-ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ ՆԵՐԿԱՅ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ ԱՅԴ ԺՈՂՈՎՆԵՐՈՒՆ :

×

ՉԱՒԱՐԵԱՆ, այսՀինգշաբթի ժամը 8·30ին, Խրիմեան սրահը :

ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ, այս Շաբաթ, ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՌՈՍՏՈՄ եւ ՌԱՖՖԻ, Երեքշաբթի (29 Նոյեմբեր) ժամը 8·30ին Րէժան սրճարանը :

ՎԻԷՆ .— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէն, ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 20·30ին, Օհանջանեան սրահին մէջ : Շատ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ .— Հ.Յ.Դ. «Եօթնեղբայրեան»ի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Ֆրանսական Բանակի Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան ընդհ. ժողովը տեղի կ՚ունենայ այս Կիրակի, Նոյեմբեր 27, ժամը ճիշդ 14ին, իր կեդրոնատեղին՝

32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. Մ.ի Մարսէյլի Հայունեաց մասնաճիւղի ամավերջի պարահանդէսը՝ Շաբաթ, Դեկտեմբեր 17, ժամը 22էն մինչեւ լոյս :

×

Հայ Կարմիր Խաչի Օգն. Մարմնի
ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ–ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՓԵՏՐՈՒԱՐ 12

KINOPANORAMA

60, AVENUE DE LA MOTTE-PIQUET

Parking illimité Tél. : FON. 50-50

UN FRANÇAIS A MOSCOU

ԿՐԵՄԼԻՆԻ ԱՆԾԱՆՕԹ ԳԱՆՁԵՐԸ
ԱՐԱՐԱՏԸ
ԵՐԵՒԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐ (Զանգեզուր, ձիաւորները, ծաղկեփունջ, հովիւները)

Հինգշաբթի, Շաբաթ, Կիրակի եւ տօնական օրերը՝ երկու ցերեկոյթ 14·30 եւ 16·50, Շաբթու մէջ 15·30
Շաբթու մէջ 2 երեկոյթ 19·15 եւ 21·35

Տոմսերը կարելի է առնել 13 օր առաջ ժամը 11էն 19 եւ Աժանսներէն
Գին՝ 4·45 եւ 7·50 Ն. Ֆ.

Ամսան Արագ

ԵՒ

ՆՈՒՐԲ ՃԱՇԱԿՈՎ ՄԷՆ ԽՆԱՄՔՈՎ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԷ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՏՊԱՐԱՆ "ՅԱՌԱՋ"

Ամուսնական հրաւիրատոմս
Առեւտրական նամակի եւ այլ թուղթեր
Ամէն գոյնով եւ չափով ագդ
Հանդէսի տոմսակ եւ թուցիկ

ՏՊԱՐԱՆ
HARATCH

32, RUE DE TRÉVISE, 32

TÉL. : PRO. 86-60 PARIS, 9e MÉTRO : CADET

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց ամիս 22 Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
25
ՆՈԵՄԲԵՐ
VENDREDI
25 NOVEMBRE
1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8959 36EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4760

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՐ ԴՊՐԵՎԱՆՔՆԵՐԸ

Վեհ. Ջարեհ Ա. իր 29 Հոկտ.ի կոն – դակով կը թելադրէր մասնաւոր հանդի – սութիւններով ոգեկոչել Կիլիկեան Աթո – ռին Անթիլիաս փոխադրութեան հետ նա – եւ Դպրեվանքի հիմնադրութեան երես – նամեակը :

Դպրեվանքները կարեւոր դեր մը խա – ղացած են մեր մշակութային ու եկեղե – ցական – կրօնական պատմութեան մէջ :

Անցողակի յիշենք, որ անցեալին մէջ նշանաւոր են եղած Հաղբատի ուսմանահինի վանքերը իրենց դպրոցներով : Իսկ հին – գերորդ դարէն սկսեալ մշակոյթի վառա – րաններ են դարձած մեր կարգ մը վանքե – րը, ուր ճգնակեաց վանականները, յաճախ դիւցազնական տքնութեամբ, մոմի լոյսերով աշխատանքի նուիրուած՝ թանկագին եր – կերով ճոխացուցած են հայ Մատենա – դրութիւնը եւ կորուստէ փրկած մեր «Թարգմանիչ»ներու եւ պատմագիրներու արժէքաւոր գործերը :

Նորագոյն ժամանակներու մէջ Արմաշի Դպրեվանքն է, որ անզնահատելի ծառա – յութիւն մատուցած է հայ ժողովուրդին : Իւթանիոյ այդ փոքրիկ գիւղի հայա – լուն մթնոլորտին մէջ, Զարխափան Ս. Աստուածածնի պաշտպանութեան ու հո – վանիին տակ, տասնեակ տարիներու ըն – թացքին կանգուն է մնացած անիկա :

Արմաշի շրջանաւարտներէն շատեր ընդգրկած են հոգեւորական ասպարէզը : Ոմանք բարձր աստիճաններու հասած են պատասխանատու դիրքեր դրաւած են կեանքին մէջ : Պոլսոյ պատրիարքական Աթոռի գահակալներէն Զաւէն Տէր – Ե – ղիայեան, Մեսրոպ Նարոյեան եւ Գարե – գին Յակտուրեան Արքեպիսկոպոսները, Երուսաղէմի պատրիարք Թորգոմ Արք. Գուշակեան եւ Կիլիկիոյ աթոռակից, կա – թողիկոս Բարգէն Կիւլէսէրեան արմաշես – կաններ էին, աշակերտներ Օրմանեան եւ Դուրեան սրբազաններու :

Ուրիշներ — վարդապետ կամ եպիսկո – պոս — առաջնորդական պաշտօններ են վարած Թուրքիոյ զաւառներուն եւ ար – տասահմանի մէջ : Ոմանք ալ զոհ գացին Մեծ եղեռնին, երիտասարդ տարիքի մէջ :

Կարեւոր թիւ մը կը կազմեն նաեւ ար – ուեստական ուսուցիչներն ու քահանաները :

Դպրեվանքը իր դուռները փակեց ա – ռաջին աշխարհամարտին : Զինադադարէն պահ մը վերածուեցաւ որբանոցի :

Աւելի բախտաւոր եղաւ Երուսաղէմի ծառանգաւորաց վարժարանը, որ անդու – լել պահեց իր դոյութիւնը : Փայլուն շր – ջան մը բոլորեց Դուրեան եւ Գուշակեան պատրիարքներու օրով, վերյիշեցնելով Արմաշը : Ներկայիս մեծ թիւ մը կը կազ – մեն սաղմնական եպիսկոպոսներ ու վար – դապետներ, որոնք առաջնորդական պաշ – տօնները կը վարեն արտասահմանի մէջ :

Կիլիկեան Աթոռն ալ ունէր իր ծառան – գաւորաց վարժարանը, Կիրակոս Բէքմէզ – եան եւ Մկրտիչ Քէֆսիզեան կաթողի – կոսներու օրով : Սահակ Բ. Խապայեան 1905ին վերաբացաւ զայն, տեսչութեան հրաւիրելով 25ամեայ Գարեգին Վրդ. Յա – ճասուրեանը, որ Սիս հասաւ 1906 Յուն – ուար 1ին : Ծառանգաւորացը կոչուեցաւ «Կիլիկեան Դպրանոց ի Մայրավանս Սուրբ» : Գարեգին Վրդ. գայն վարեց 1906– 1907 Յունիս եւ 1908 Սեպտեմբերէն մին – չեւ 1909 Մայիս : Մի քանի անգամ ալ տարին Ներսէս Վրդ. Դանիէլեանն էր տեսուչը :

Կիլիկիոյ 1909ի Ապրիլեան ջարդէն վերջ դպրանոցը փակուեցաւ եւ աշա – կերտները ցրուեցան :

Այնուհետեւ հարկ եղաւ սպասել մինչեւ 1930, Անթիլիասի մէջ վերաբանալու հա – մար գայն :

Գարեգին Պատրիարքի առաջին գործն եղաւ Դպրեվանքի մը բանալ Պոլիս, Սկիւ – տարի Ս. Նաչ եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ : Անատոլուէն փրկուած վեց տաս – նեակ բեկորներ — բոլորն ալ Թրքախօս — տարիներէ ի վեր կը պատրաստուին կրօ – նական եւ ուսուցչական ասպարէզներու :

Յիշենք նաեւ էջմիածնի ճեմարանը, որ Դպրեվանքի դեր կը կատարէ Վեհ. Վազ – գէն Ա.ի գահակալութենէն ի վեր :

Ուրեմն մեր նուիրապետական չորս Ա – թոռներն ալ — էջմիածին, Անթիլիաս, Ե – րուսաղէմ ու Պոլիս ունին իրենց Դպրե – վանքները, ուր կը պատրաստուին ապա – գայ կրօնաւորներ եւ ուսուցիչներ :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸ ԿՈԼԻ ԱԼԺԵՐԱԿԱՆ ՄՐԱԳԻՐԸ

ՀԱՆՐԱՔՈՒԷՆ՝ ՅՈՒՆՈՒԱՐԻՆ

Ջօր. տը կոլ նոր թափ մը տուած է ալ – ժերական իր քաղաքականութեան : Ջո – րեքշաբթի օրուան նախարարաց խորհուր – դին, կարգ մը որոշումները տրուեցան այս մասին, հատնական կը թուի որ Հանրա – քուէն կատարուի Յունուարի երրորդ Կիրակին՝ Յունուար 15ին : Այս հանրա – քուէն որուն այո՛ կամ ոչ պիտի պատաս – խանուի, պիտի վճռէ թէ Մայր Երկրի եւ Ալժերիոյ ժողովուրդը համաձա՞յն է տը Կոլի ալժերական քաղաքականու – թեան՝ այսինքն գործադիր մարմին մը ստեղծել, բաղկացած գլխաւորաբար մահմետականներէ մինչեւ ինքնորոշում : Կասկած չկայ թէ տը Կոլ պիտի ստանայ իր քաղաքականութեան վաւերացումը : Մինչ այդ ձեռք առնուած միջոցները ցոյց կուտան թէ Նախագահը չուզեր ժամանակ կորսնցնել : Ալժերիոյ նոր պատուիրակ նշանակուած է Ժան Մորէն որ պիտի փո – խարինէ Տըլուվրիէն : Նոյն ատեն ալժե – րական հարցերու նախարար կարգուած է կրթական նախկին նախարար՝ Լուի Ժոքս, ուրեմն տը Կոլ երկու նոր մարդ կ'առնէ, հաւատարիմ հին ընկերները եր – կուքն ալ, գործադրելու համար իր ծրա – գիրը : Մորէնի պաշտօնը, ցարդ որոշ ա – նուն մը չունի : Մինչ Տըլուվրիէ կառա – վարութեան պատուիրակն էր, կ'ըսուի թէ Մորէն ընդհ. պատուիրակ կոչուած է եւ նոյնիսկ Մարզպան կրնայ ըլլալ յետա – գային : Ամէն պարագայի մէջ յստակ մէկ բան կայ, նոր պատուիրակը կապուած է ուղղակի Էլիզէի, այլ խօսքով տը Կոլի եւ ոչ՝ կառավարութեան :

Հաւանական կը թուի նաեւ որ նախա – գահը Ալժերիա երթայ, ի մօտոյ :

Քաղաքական չրջանակները կարգ մը ենթադրութիւններ կ'ընեն նախագահին ծրագրին չուրջ : Ի՞նչ պիտի պատահի ե – թէ հանրաքուէին «ոչ» պատասխանուի կամ «այո» պատասխանուի Մայր Երկրի մէջ եւ «ոչ» Ալժերիոյ : Առաջին հաւա – նականութեան ոչ ոք կը հաւատայ, իսկ եթէ երկրորդը պատահի, մեծապէս կը վտանգուի տը Կոլի քաղաքականութիւնը եւ մանաւանդ կը դժուարանայ ինքնորոշ – ման հարցը : Այդ պարագային եւ հակա – ռակ Մայր Երկրի տուած վստահութեան, տը Կոլ պիտի ստիպուի իր ծրագրէն հրա – ժարիլ : Ընդհանուր այոի պարագային, տը Կոլ գործադիր իշխանութիւն մը պի – տի հաստատէ Ալժէի մէջ եւ պատրաստէ իճիւնորոշման հանրաքուէն : Այս երկրորդ եւ կենսական հանրաքուէն տեղի կ'ունե – նայ, հաւանաբար, առաջինէն վեց ամիս ետք :

Եթէ ամէն ինչ ընթանայ, ինչպէս տը Կոլ կը նախատեսէ, ինքնորոշման հանրա – քուէն տեղի պիտի ունենայ միջազգային դէտերու ներկայութեան : Այն ատեն Ալ – ժերացիք պիտի ընտրեն երեք լուծումնե –

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
MINIATURES ARMÉNIENNES

Մեծ ժողովուրդները իրենց մնայուն պատմութիւնը միայն սուրով, հուրով եւ արիւնով չեն գրեր, այլ եւ գրիչով, վրձնով եւ արուեստով՝ իրենց աշակոյթով. Ասոնցմէ է հայ ժողովուրդը :

Որեւէ տպագրական ձեռնարկ որ կը միջազգայնացնէ մեր այնքան հարուստ եւ բազմակողմանի մշակոյթը, որ նոր փառ – ու պատիւ կը բերէ հայ անունին, ի յա – ռաջագունէ թանկագին է : Եւ արժանի է անվերապահ գնահատումի՝ երբ գործը լուրջ է իր ձեւին մէջ եւ մեծ իր տարո – ղութեամբ :

Այդ ձեռնարկներէն է Փարիզի *Սէրքլը տ'Ար* հրատարակչականի, հանի մը օր ա – ռաջ լոյս ընծայած զմայլելի հատորը՝ նուիրուած հայկական մանրանկարչու – թեան եւ ծաղկագրութեան : Մագաղաթի նմանակ, դեղնորակ հաստ թուղթէ մե – ծադիր 183 էջ, հարիւր եւ զանազան չա – փով գունաւոր վերարտադրութիւններ, որոնց դասաւորումի յաջող ճաշակը եւ բացատրական կուռ բնագիրները, կրկնա – կի կ'արժեւորեն հատորին ճոխ պարունա – կութիւնը եւ պատիւ կը բերեն անոր պատրաստութեան ծանր գործը ստանձ – նողներուն :

Հաւաքածոյին բնագրին եւ բացատրա – կաններուն հեղինակն է Լիտիա Ա. Տուր – նովօ՝ տնօրէնուհի Երեւանի Գեղարուես – տից Թանգարանին :

Ամփոփ յառաջաբանով մը, հայկական մանրանկարչութեան սկզբնական արուես – տին եւ յետագայ փառաւոր վաստակին պատմականը ըրած է Սիրարփի Տէր–Ներ – սէսեան՝ հմուտ բիւզանդագէտ, ուսուցիչ Ամերիկայի մէջ Տըմպարթըն Օքսի եւ ան – դամ Հարվըրտի համալսարանի մատենա – գիտութեանց ճիւղին :

Ուշագրաւ մի անող յաջորդութեամբ, պատկերներու դասաւորումը եւ հատորին էջաւորումը կատարած է Շարլ Ֆելտ՝ Սէրքլը տ'Ար հրատարակչականի ձեռնե – րէց տնօրէնը :

Ընդհանուր գործին այսքան յաջող կազմաւորումին եւ հայ մանրանկարչու – թեան արուեստը անհրաժեշտ հարազա – տութեամբ օտարին ներկայացնելու նա – խանձախնդրութեան մէջ, իրենց բծախըն – դիր աշխատակցութիւնը բերած են երե – ւանի Մատենադարանի եւ Գեղարուեստից Թանգարանի տնօրէնութիւնները եւ մաս – նագէտ պաշտօնեաները :

Անցեալին, գնահատելի առաջնութեամբ մը, Հայպետհրատը լոյս ընծայած էր բաւական յաջող նման հատոր մը՝ բա – ցատրականները ռուսերէն լեզուով : Փա – րիզի հրատարակուած փրանսերէն այս նոր հաւաքածոն, գովելի գիտակցութեամբ, խուսափած է հետեւողութեան եւ օրինա – կութեան աժան դրութեամբ մը պատկեր – ներու կրկնութեան մէջ իյնալէ : Նիւթա – կան եւ գեղարուեստական ամէն ջանք թափած է, իր գունաւոր վերարտադրու – թիւններուն արուեստաճիի կարելի կա – տարելութեամբ՝ գերազանցելու երե – ւանեան անդրանիկ հրատարակութիւնը :

Նորատիպ հատորին մէջ դրուած մանր – անկարներու շարքը կ'ընդգրկէ տասը դարու շրջան մը, Զ.էն մինչեւ ԺԷ. դար : Վերարտադրուած են մեր ամէնէն հին ձե – ռագիրը դասուած եւ էջմիածին գտնուող Աւետարանի ծաղկագրութիւններէն, մին – չեւ Ադեբսանդր Մակեդոնացիի կեանքին դրուագներէն ներշնչուած՝ Յակոբ Ջու – ղայեցիի մանրանկարները :

Պատկերներու կատարուած ընտրու – թիւնը, անհերքելի եւ անկորնչելի վկա – յութիւնը կը բերէ որ հայկական մանր – անկարչութիւնը, շուտով թօթափելով իր կրած նախնական օտարոտի ազդեցու – թիւնները, ստեղծած է ինքնայատուկ ոճ, գոյներու ներդաշնակում եւ համադրու – թիւն, նկարչական գիծերու եւ ձեւերու ուրոյն մեկնարկութիւն :

Հաւաքածոյին պարունակութեան ժա – մանակագրութիւնը գեղարուեստական երկարաշունչ փաստ մըն է նաեւ, որ Հա – յոց մէջ մանրանկարչութեան արուեստը կենդանի եւ կատարեալ մնացած է չորք դար : Հայրենի ազատութեան շրջանին – րուն եւ մանաւանդ թագաւորական տոհ – մերու բացառերութեամբ, մեր անգին ձե – ռագիրները գրչագրողներն ու ծաղկող – ները՝ իրենց լրումին հասցուցած են մեր մշակոյթին այդ գեհուր մասը : Բացրա – տուհիները՝ Անիի եւ Կարսի մէջ, Ար – ծրունիները՝ Վանի եւ Սիւնեաց աշխարհի մէջ գուրգուրացած են հայ հանճարին այդ արուեստին վրայ եւ փոխանցած են Կիլիկեան Հայաստանին՝ ուր իր կատա – րելութեան կը հասնի հայկական մանրա – նկարչութիւնը :

Ձեւով մը Հայոց փառաւոր պատմու – թիւնն ալ պատկերացնող արուեստի այս գործը, հանրութեան ներկայացուեցաւ անցեալ հինգշաբթի օր : Այս առթիւ, հր – րատարակչականը ընդունելութիւն մը կազմակերպած էր *Տիւ Փասէօր* գրատան սրահներուն մէջ (90, *Ռիւ Տիւ Պաք*) եւ սարքած էր ցուցահանդէս մը որ կը տեւէ մինչեւ այս ամսու վերջը : Օրուան հրա – ւիրեալ Հայերն ու օտարները, կարելիու – թիւնն ունեցան մօտէն տեսնելու եւ գնա – հատելու կատարուած գործին հայկական եւ միջազգային արժէքը :

Մեր գրչագրողներու, ծաղկողներու եւ մանրանկարիչներու հանճարին վկայ այս հատորը, հպարտութեամբ կրնայ դիտել եւ ցոյց տալ, մշակոյթով իր պատմական եւ ամբողջական Հայրենիքին միշտ տէր՝ հայ ժողովուրդը :

Արուեստասէր օտարները, որոնք գիտեն թէ Արեւելքէն Արեւմուտք ի՛նչ անհաս թռիչքներ ունեցած է միջնադարեան մշա – կոյթը, հիացումով պիտի թղթատեն հայ հանճարին գովքը հիւսող՝ մանրանկար – չութեան այս մեծ հայաշունչ մատեանը :

Կ. Մ. ԱԼԻՄՇԱՀ

ÉDITIONS CERCLE D'ART, Paris, 1 vol., 1960.

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ինէօնիի, Թուրքիոյ Հալէպ կուսակցու – թեան պետը յանկարծակի հիւանդացաւ : Թոքային ցնցուղներու բորբոքում մըն է, կ'ըսեն բժիշկները :

Անտերսըն, Մ. Նահանգներու առեւ – տրական նախարարը Պոնէն Փարիզ հա – սած է : Ինչպէս զրած էինք փորձած էր համոզել դաշնակցային Գերմանիան, որ – պէսզի 800 միլիոն տոլարով մասնակցի Գերմանիա հաստատուած ամերիկեան ու – ժերու ծախքերուն : Գերմանացիք մեր – ժած էին առարկելով, թէ այդ հարցով պէտք է չհապրզուռւին Ատլանտեան Ուխտի բոլոր երկիրները, անխտիր :

Մաքմիլընի եւ արտաքին նախարար Լօրտ Հիւմի Հոմ այցելութիւնը վերջ գտած է : Վատիկանի մէջ ընդունուած են Պապին կողմէ : Իրենցմէ վերջ Հոմ կը հասնի Տըլըէ :

Մոսկուայի Քինըանտական դեսպան – տան մէջ հետաքրքրական հարց ու փորձ տեղի ունեցած Խրուշչեւի եւ լրագրողնե – րու միջեւ : Հարց եղած է վերին ժողովի մասին : «Տը Կոլին հարցուցէք» եղած է պատասխանը : Երբ լրագրողները դիտել տուած են, թէ խօսքը Մոսկուայի վերին ժողովի մասին է, Խրուշչեւ զարմացած ձեւ մը առնելով «ի՞նչ բանի մասին կը խօսիք» ըսած է :

ՓԱԽՍԻՄԵՆ ՀՈԳՈՒ ՄԱՍԻՆ

— Ան, բայց իր պիտի Տոն դիպչի։ Ես իսկապես սարսափելի եմ։ Ես ինքս ալ չեմ գիտեր թէ ինչ պիտի ընեմ։ Ես կրնամ ամէն բան ընել հասարակ մարդկանց հետ, բայց ոչ երբեք ինծի հաւասար մարդոց հետ։ Ինծի համար ամէն մարդ կրնայ ներկայանալ, բայց ես չեմ կրնար ներկայանալ ոեւէ մարդու առջեւ։ Ես ինքզինքս կը կորսնցնեմ, կ՚ամչնամ, կը վախնամ, ինչպէս որ ամէն անգամ վախցած եմ եղած եմ ամէն անգամ որ ես ինքզինքս կորսնցուցած եմ։ Ես ինքզինքս կորսնցուցած եմ, երբ որ ես ինքզինքս գտած եմ։ Ես ինքզինքս գտած եմ, երբ

ՔԱՋԱՔ ՔՈՐՈՔԸ

ՊԱՏՄ. ԵՐԿԱՅՈՒ

ՎԱՀԱԳՆ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

ԱՀԵ ՂՈՒԿԱՏՈՒՆ

— Ես, ասիր, որ ես ինչ-որ բան գիտեմ, որ դուք չգիտեք։ Ես ձեզ ասում եմ, որ ես ոչինչ չգիտեմ։ Ես ոչինչ չգիտեմ, որովհետև ես ոչինչ չեմ ուզում գիտենալ։ Ես չեմ ուզում գիտենալ, որովհետև գիտենալը ինձ համար անիմաստ է։ Ես ուզում եմ ապրել, ուրախանալ, ինչպես ուրախանում են ամենքը։ Ես ուզում եմ ապրել, ինչպես ապր

րէն մէկը՝ փրանսականացում, ընկերակցութիւն կամ անջատում : Նախատես – ուած է նաեւ թէ Ալժերիոյ զանազան նահանգները կրնան զանազան պատասխան – ներ տալ, այդ պարագային, ամէն նա – հանգ պիտի ունենայ իր ուզած վարչաձեւը, այսինքն կամ պիտի մնայ Ֆրանսա – կան նահանգ, կամ կապուած Ֆրանսական հանրապետութեան կամ մաս պիտի կազմէ անջատ ալժերական հանրապետու – թեան մը :

Եթէ բոլորը անջատում ուզեն, Ֆրանսա դէմ պիտի չըլլայ նման որոշումի մը, ինչպէս հաստատեց Զօր. տը Կոլ Նոյեմբեր 4ին :

ՆՈՐ ՏԱՐԻԷՆ ԱՌԱՋ

Մեր բաժանորդներէն կը խնդրենք որ կանոնաւոր եւ կանխիկ վճարեն իրենց բաժնեդիները, առանց սպասելու մասնաւոր դիմումի :

Ընկերային եւ այլ տուրքերու վերջին յաւելումները պատճառ կը դառնան որ 1961 Յունուար 1էն, բաժանորդագրու – թեան եւ հատուածառութեան պայման – ները փոխուին :

Մինչեւ Դեկտեմբեր 31, 1960 վճարում ընողները կրնան բացառաբար օգտուիլ ներկայ պայմաններէն :

Շնորհակալութիւն մեր այն բոլոր բաժանորդներուն որ իրենց պարտաճանա – չութեամբ կը դիւրացնեն վարչութեան գործը :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

Տէր եւ Տիկին Անդրէաս Պաղտասարեան քոյն Ն. Ֆ. կը նուիրեն Ս. Թէհլիրեանի յիշատակի երեկոյեան առթիւ :

ՆՈՒԻԷՐ

Ողբացեալ Պ. Կղմէս Մանուկեանի կըսկըծալի մահուան առթիւ, իր բարեկամ – ները եւ Հայրենակիցները, փոխան ծաղկեպսակի հաւաքած 360 Ն. Ֆ.ը կը նուիրեն Շաւիլի դպրոցին :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Այվազեան եւ իր պարագաները կը ծանուցանեն թէ հոգեհան – գստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, Լիոնի Հայոց եկեղեցին, յետ պատարագի, իրենց ամուսնոյն եւ ազ – գականին՝

ԹԱԳՒՒՀՐ ԱՅՎԱԶԵԱՆԻ

մահուան Գ. տարելիցին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ընկերները եւ հանդուցեալին յիշատակը յարգողները :

×

Կեսարիոյ եւ շրջակայքի հայրենակից – ներու փափաքին համաձայն հոգեհան – գստեան պաշտօն կը կատարուի, այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, 1895 Նոյեմբերի, 1896ի նահատակներու, 1915ի կեսարիոյ մէջ կախաղան հանուած 53 մարտիրոսներու, ընդհանուր տեղահանութեան շրջանի նահատակներու, ինչպէս նաեւ բազմավաստակ Առաջնորդ Սմբատ Արք. Պալեանի եւ նահատակ Յոսրով Եպիսկ. Պէհրիկեանի հոգւոց հանգստեան : Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Դեկտեմբեր 10ին, Շաբաթ-ե – րեկոյ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս :

Սալոն տը լ'Ալամպրայի մէջ

Մանրամասնութիւնները՝ առանձին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Հ. Բ. Ը. Մ.ի Մարսէյլի Հայուհեաց մանածիւղի ամավերջի պարահանդէսը՝ Շաբաթ, Դեկտեմբեր 17, ժամը 22էն մինչեւ լոյս :

×

Հայ կարմիր խաչի Օգն. Մարմնի

ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 12

Հ. Յ. Դ. ԵՕԹԱՆԱՍՆԱՄԵԱԿԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ

կը խօսի՝ ԸՆԿ. ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՓՈԽՈՒԱԾ ԹՈՒԱԿԱՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱ – ՐԱՆԻ Ծնողաց Մխիթեան կազմա – կերպած տարեկան Տօնածառի հան – դէսը տեղի պիտի ունենայ՝

Կիրակի, 11 Դեկտեմբեր

Մանրամասնութիւնները յայտրդով :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մուրատ – Ռափայէլեան Նախկին Աչա – կերտաց Մխիթեան տարեկան պարահան – դէսը, Յունուար 29ին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ս. Մուրատեան վարժարանի տեսչու – թիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է 50 Ն. Ֆ. Այրի Տիկին Մարի Փիլիպոսեանէ իր ողբացեալ ամուսնոյն՝ Աւետիս Փի – լիպոսեանի մահուան քառասունքին առ – թիւ :

×

Տէր եւ Տիկ. Ադամ Ճանճիկեանի տունը հաւաքոյթի մը ընթացքին Պ. Կիրակոս Պօյաճեան հարիւր Ն. Ֆ. նուէր ստացած է եւ նոյնութեամբ նուիրած է Իսիի Սբ – ըիմեան դպրոցին իր սանին, Ռիչար Գո – տոյեանի գինուորութիւնէն ողջ առողջ վերադարձին առթիւ :

×

Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս Եկեղեց. Թաղ. Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացած է (Կրընոպլէն) Տէր եւ Տիկին Պ. Մանուկեանէ քսան Ն. Ֆ. եկեղեցւոյ բարեզարդութեան համար իրենց թոռան մկրտութեան առթիւ :

×

Հայ կարմիր Խաչի Ֆէսանվիլիէի Օգնափոխութեան կայանին կը նուիրեն՝ Տէր եւ Տիկին Խաչերեան երեսուն Ն. Ֆ., Գ. Հայկ Սարաճեան երեսուն, Պ. Գ. Սիրաքեան քսան, Պ. Ֆէրահեան (Իսի լէ Մուլինօ) քսան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Խաչիկեան տասը, Տիկին Գասարեան 10, Տոքթ. Ապաճեան տասը, Պ. Տէվէճեան տասը Ն. Ֆ.: Տէր եւ Տիկին Խաչատուրեան Խաչիկ տասը, Պ. Միհրան Հօտաղեան տասը, Պ. Վարդգէս Տակառեան տասը, Պ. Պաղտասարեան (Իսի լէ Մուլինօ) տասը, Պ. Ժագ Հայրապետեան տասը, Տէր եւ Տիկին Ֆէրհատեան (Իսի) տասը, Պ. Եաղճեան (Իսի) տասը, Պ. Սուճուրճեան տասը, Լիտան Հաստատութիւն տասը Ն. Ֆ.:

×

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ դիւանը ստացած է շնորհակալութեամբ հետեւեալ նուէրները, իր կրթ. ձեռնարկներուն համար :

Բարեպաշտ Տիկին մը իր ամուսնոյն մահուան տարելիցին առթիւ յիսուն Ն. Ֆ., Տէր եւ Տիկին Ս. Աւետիսեան իրենց զաւկին մկրտութեան առթիւ 50 Ն. Ֆ. :

AU BEAU NOYER

Salles de séjour — Penderies - literie
Chambres - cosys — Cuisines laquées
Salons-tapisserie — Fauteuils-canapés-lit

ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻՆՔ
ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՄԵԾ
ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԶՐԻ ՅԱՆՁՆԵԼԻ ՖՐԱՆՍԱՑԻ
ԱՄԷՆ ԿՈՂՄԸ

185, BD. J. JAURES
15, AV. A. MORIZET
Boulogne - Billancourt
Métro : MARCEL SEMBAT
Mol. 06-03 et 60-38

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՇԱՐՔ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. Վարչութեան կողմէ

Վերամուտի Բ. դասախօսութիւն

Դասախօս՝ Ընկերը ՅՈՎՀ. ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Նիւթ՝ Հայ Դատը եւ երիտասարդութիւնը :

Այս Ուրբաթ, ժամը 21ին, Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ

Այս դասախօսութիւնները վերապահուած են Հ. Յ. Դ. Նոր Սերնդականներուն : Արձնագրութիւնը պարտաւորիչ է :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

կազմակերպուած Ֆ. Կապ. Խաչի կողմէ՝

ՀԻՆԴՇԱԲԻ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 29ԻՆ

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Հերթական հաւաքոյթը, Շաբաթ, Նոյեմբեր 26, ժամը 21էն ակսեալ,

LE NARCYS

2, Rue Quinault, Métro Cambronne

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Attractions **Bar**

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր Եկեղեցիի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս կիրակի Ս. պատարագը կը մատուցանէ Կաթող. Պատուիրակ եւ փարիզի Առաջնորդ Գերաշնորհ Տ Սեբաստիոս Եպիսկ. Մանուկեան, իր քարոզը մասնաւորապէս յատկացնելով երջանկայիշատակ Տ. Եղիշէ Արք. Դուրեանի հարիւրամեայ եւ Թուրքիոյ Հայերու արդի պատրիարք Ամեն. Տ. Գարեգին Արք. Խաչատուրեանի ուխտաւնամեայ ծնրեւեանութիւններուն, անդրադառնալով անոնց եկեղեցական եւ ազգային գործունէութեան ու վաստակին : Պատարագիչ սրբազանը պիտի կատարէ նաեւ Զարխափանի նորակերտ մարմարեայ խորանին օծումը եւ կիսասարգաւագներու ձեռնադրութիւն :

ՏԱՐԵԿԱՆ ԽՆԶՈՅՔ

Թոքատի Հայր. Մխիթեան տարեկան խնջոյքը 27 Նոյեմբեր, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Սրբիմեան սրահը, (Իսի լէ Մուլինօ, 2 Րիւ տը լա Տէֆանս) :

Կը նախագահէ Պ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ :

Կը խօսի Պ. Յ. ՀԻՍԱՅԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Կը մասնակցին.— Տիկիններ՝ Սրապեան, Գալայճեան, Օրիորդներ՝ Նահապետեան Էյրեր, Սմասարեան Թարոն :

Պ. Գարակէօզեան, Ս. Յակոբեան :

Մուտքը ազատ է :

Ոչ աճուրդ, ոչ հանգանակութիւն :

ՀԱՅԵՐԷՆԻ
ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ՁՐԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ
ՁԱՓԱՀԱՍՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
«Ֆիլոթէքնիք» ընկերակցութեան կողմէ
կազմակերպուած :

LYCÉE CONDORCET
8, Rue du Havre, Paris (9e)
Ամէն Ուրբաթ երեկոյ, ժամը 19ին

Հ. Յ. Դ.
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ստիպողաբար խմբական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ ենթակոմիտէի եւ խումբերու ընկերները :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԷՆ ՆՈՐ ԺԱՄԱՆԱԿ՝

ԸՆԿ. Յ. ՏԷՐ-ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԵՐԿԱՅ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ ԱՅԴ ԺՈՂՈՎ – ՆԵՐՈՒՆ :

ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ, այս Շաբաթ, ժամը 8·30–ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՌՈՍՏՈՄ եւ ՌԱՖՖԻ, Երեքշաբթի (29 Նոյեմբեր) ժամը 8·30ին Ըէժան սրճարանը :

ԱՐԱՄ : Հինգշաբթի 1 Դեկտ. ժամը 8·30ին, Քոլոմպ, կայարանին մօտիկ սրճարանը :

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈՒԲ, Ուրբաթ 2 Դեկտեմբեր, ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՎԱՐԴԱՆ, կիրակի 4 Դեկտեմբեր կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՎԻԵՆ.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէն, ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 20·30ին, Օհանջանեան սրահին մէջ : Շատ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ.Յ.Դ. « Եօթնեղբայրեան»ի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, դպրոցի սրահին մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ ետք, ժամը 15ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Ներկայ կ'ըլլան Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին ներկայացուցիչները :

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Ֆրանսական Բանակի Հայ Նախկին Ռազմիկներու Մխիթեան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի, Նոյեմբեր 27, ժամը ճիշդ 14ին, իր կեդրոնատեղին՝

32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ԱԺԱՆ ԱՐԱՓ

ԵՒ

ՆՈՒՐՔ ՁԱՇԱԿՈՑ ՄԵԾ ԽՆԱՄՔՈՑ

ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԷ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՏՊԱՐԱՆ "ՅԱՌԱՋ"

Ամուսնական հրաւիրատոմս
Առեւտրական նամակի եւ այլ թուղթեր
Ամէն գոյնով եւ չափով ազդ
Հանդէսի տոմսակ եւ թռուցիկ

ՏՊԱՐԱՆ
HARATCH
32, RUE DE TRÉVISE, 32
TÉL. : PRO. 86-60 PARIS, 9e MÉTRO : CADET

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 · Téléph. : PRO. 86-60

R. C. Seine 57 A 2731 · C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր.,վեց. 22Ն. Ֆր.

Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ՇԱԲԱԹ 26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

SAMEDI 26 NOVEMBRE 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8960 · 36EME ANNÉE · Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN · ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4761

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՔՐՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ

Յեղափոխութենէն վեց ամիս վերջ տակաւին բնականոն վիճակ չէ ստեղծուած Թուրքիոյ մէջ :

Դեմոկրատ կուսակցութեան հարիւրաւոր վարիչներու ձերբակալութիւնն ու դատական դերադոյն ատեանին յանձնուիլը առաջին գործն էր եղած Ազգային Միասնականութեան Կոմիտէին :

Եասը Ատայի դատավարութիւնը իր թատերական ձեւերով զբօսանքի հաճելի ժամեր կը պարգեւէ Թուրքերուն : Նոր վարիչները մէկ քարով երկու թռչուն կը զարնեն : Մէկ կողմէ ցեխի մէջ կը թաթխեն Պայարը, Մենտերէսն ու ընկերները, վարկաբեկելով դեմոկրատները, միւս կողմէ ժողովուրդը կը քնացնեն նման խեղկատակութիւններով, անոր աչքէն ծածկելու համար այն ծանր կացութիւնը, որուն ենթարկուած է սնանկութեան եզրը հասած երկիրը :

Ազգ. Միասնականութեան Կոմիտէի ներքին տագնապը լուծուեցաւ՝ երկիցս ժաքրագործումի ենթարկուելէ վերջ : Յնցում առաջ չեկաւ : Սակայն բանակին եւ համալսարանին մէջ կատարուած մաքրագործումները խոր անդրադարձումներ ունեցան :

Քրտական շարժումը նոր մտահոգութիւններ կը պատճառէ Կիւրսէլի եւ ընկերներուն :

« Պարտադիր բնակութեան » օրէնքը սկսած են արդէն գործադրել :

Ո՞ր աստիճանի լուրջ են «քրտական անկախ պետութիւն» մը ստեղծելու մասին տարածուած լուրերը : Նոր խաղ մը չէ՞ արդեօք այս, միանգամ ընդ միշտ անվերադարձ դարձնելու համար Քիւրտերը, որոնք գրեթէ միակ բնակիչներն են արեւելեան նահանգներուն :

Ինչ որ ալ ըլլայ յեղափոխական կառավարութեան յետին միտքը, իրականութիւն է, որ քրտական հարց մը կայ այսօր օրակարգի վրայ :

Մերձաւոր Արեւելքի մէջ կ'ապրին միլիոնաւոր Քիւրտեր : Կարեւոր թիւ մը կը գտնուին անոնք Թուրքիոյ մէջ :

Արտասահմանի մէջ քիւրտ մտաւորականներ տենդոտ աշխատանքի են լծուած, ազատ ու անկախ հայրենիք մը ստեղծելու համար :

Ունին Ուսանողական Միութիւն մը, 250 անդամներով : Լոնտոնի մէջ կը հրատարակեն իրենց պաշտօնաթերթը, Քիւրտիստան անունով եռամսեայ պարբերական մը :

Այս տարի Օգոստոս 22 – 26 արեւմտեան Պերլինի մէջ գումարեցին իրենց ութերորդ համաժողովը, որուն մասնակցեցան շուրջ հարիւր հոգի : Պատգամաւորներ կային Թուրքիայէն, Իրանէն, Իրաքէն, Սուրիայէն, Ֆրանսայէն, Զուիցերիայէն, Աւստրիայէն, Գերմանիայէն, Անգլիայէն, Եուկոսլաւիայէն, ինչպէս նաեւ խորհրդային երկիրներէն — Չեխոսլովաքիա, Ռումանիա, Պուլկարիա, Հունգարիա եւ այլն :

Քիւրտ Ուսանողական Միութեան առաջին համաժողովը տեղի ունեցած էր Վիսպատընի մէջ, 1956ին : Այնտեղ բանաձեւած էին իրենց հիմնական ծրագիրը, որուն գլխաւոր կէտերն էին .

Ա) Ապահովել ազգագրական եւ աշխարհագրական միութիւնը Քիւրտիստանի, որ քաղաքականապէս բաժնուած է Մերձաւոր Արեւելքի զանազան պետութեանց միջեւ (Միացեալ Քիւրտիստան) :

Բ) Քրտական ազգային հարցը լուծել ժողովրդավարական եւ խաղաղ միջոցներով, կատարեալ գործակցութեամբ հարեւան ու բարեկամ ազգերու ժողովրդական ուժերուն, — արաբ, պարսիկ եւ թուրք :

Գ) Պայքարել աշխարհակալութեան դէմ, յանուն ժողովրդավարութեան եւ խաղաղութեան, սերտ գործակցութեամբ համաշխարհային ուսանողական շարժման :

Պերլինի համաժողովին մէջ այս երեք կէտերը նոյնութեամբ հաստատուած են :

Պատգամաւորները համակրանքով ողջունած են 1958 Յուլիս 14ի Իրաքի յեղափոխութիւնը, որ կարեւոր դարձակէտ մը կազմած է քրտական շարժման պատմութեան մէջ : Քիւրտերը յաճողած են լայն իրաւունքներ ձեռք բերել Միջագետքի մէջ՝ շնորհիւ նոր վարչաձեւին :

Այսպէս ուրեմն հետզհետէ ծաւալ կը գտնէ անկախ եւ միացեալ Քիւրտիստան մը ստեղծելու գաղափարը :

Թուրքերը չեն, որ պիտի յաջողին խեղդել շարժումը :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՄՈՐԷՆ ԱԼԺԷ ՀԱՍԱՒ

ՏԸ ԿՈԼ Կ'ԱՃԱՊԱՐԷ

Գրած էինք թէ Ալժերիոյ նոր պատուիրակ նշանակուած էր՝ Ժան Մորէն, Տըլուվրիէի փոխարէն, Ժան Մորէն պաշտօնի գլուխ անցած է անմիջապէս եւ արդէն հասած՝ Ալժերիա : Ալժէի թղթակիցներուն առջեւ անդրադառնալով իր նոր պաշտօնին, յայտարարած է .— «Հոս եկայ միացնելու եւ ոչ բաժնելու համար, ապահովութիւն տալու եւ ոչ ահազանգ հնչեցնելու, մէկ խօսքով՝ Ալժերիան հաշտեցնելու ինքնիրեն հետ » :

Նոր պատուիրակին ժամանումէն վեց վայրկեան առաջ մեկնած էր Տըլուվրիէ, Մեկնումի առիթով յայտարարութիւն մը ըրած էր, ուր ի մէջ այլոց կ'ըսէ .— « Խաղաղութեան հասնելու միակ ճամբան, զօրավար տը Կոլի գծած ճամբան է» : Փարիզի մէջ ընդունուած է Լուի Ժոքսի կողմէ, որ ինչպէս յիշած էինք ալժերական հարցերու նախարար կարգուած էր, առջի օր : Նոր նախարարը տեսնուած է նաեւ զօրավար Էլիի եւ ալժերական հարցերու պատասխանատու Ռոժէ Մորիսի հետ : Փարիզի մէջ աշխատանքներ կը կատարուին արագացնելու համար հանրաքուէի կազմակերպութիւնը :

Մինչ Փարիզ գործնական միջոցներու կը դիմէ և զօրավար տը Կոլ կ'աճապարէ, անդին, տարակարծութիւններ կը նշմարուին Թունուզի եւ Ռապաթի միջեւ : «Ալժերական Առժամեայ կառավարութեան » բարեկամ այս երկիրներու յարաբերութիւնները կը պաղին յատկապէս Մաւրիտանիոյ խնդրին առնչութեամբ : Մարոքի համար նորագատ Մաւրիտանիան իր երկրին մաս կազմող անվիճելի մէկ շրջանն է : Այլ է Թունուզի կարծիքը, որ կը պաշտպանէ Մաւրիտանիոյ անկախութիւնը : Ռապաթի հրահանգով Թունուզէն մեկնած է Մարոքի դեսպանը : Պուրկիպա զանազան տեսակցութիւններ շնորհած է լրագրողներու, «Լը Մոնտ»ի թղթակցին ըսած է .— « Տը Կոլ շատ առաջ գնաց նպատակներուն մէջ, սակայն քիչ բան ըսաւ միջոցներուն շուրջ : Ուրեմն մեծ քայլ մը ըրաւ, մէկ կողմէ, իսկ ետ-քայլ միւս կողմէ : Հոսկէ կը ծագին ներկայ դժուարութիւնները եւ հակասական կարծիքները» : Պուրկիպա դիտել տուած է նաեւ, թէ մութ կը մնան շատ մը կէտեր : Օրինակ, ի՞նչ ձեւ պիտի ունենայ Ալժերական հանրապետութիւնը, ի՞նչ տեսակի հիմնարկութիւններ պիտի ստեղծուին, բաժանում տեղի պիտի ունենա՞յ : Վերջապէս Պուրկիպայի համար «պատերազմը կորսնցուցած է իր նպատակին մեծ մասը» :

Գերմանական թերթի թղթակցի մըն ալ յայտարարած է, թէ տը Կոլ «լաւ ճամբու մէջ չէ» իր նպատակներու գործադրութեան ուղղութեամբ : «Պէտք է որ տը Կոլ նոր բանակցութիւններ սկսի, կրակը դադրեցնելու եւ կասկածը փարատելու համար » :

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

ՆԵՐՈՒՄ, ՆԵՐՈՒՄ ԵՒ ... «ՊԱԽՇԻՇ »

Թուրքիոյ արդի վարիչները քաղաքական սքանչելի ուղեգիծ մը ընտրած են : Մայիս 27ի յեղափոխութեան հերոսները արտաքսեցին երկրէն դուրս, պատուակալ պաշտօններ տալով ամէն մէկուն, 1500 ոսկի ամսաթոշակ եւ 36.000 ոսկի պարգեւ :

Մայիս 27 յեղափոխութեան հերոսները իրենց կարգին ընդհ. ներում շնորհած էին Թուրքիոյ բանտարկեալներուն : Այժմ Նոյեմբեր 13ի յեղափոխութեան հերոսները, պատճառաբանելով որ ներման այս առաջին օրէնքէն, «վարանումներու հետեւանքով», օգտուած են միայն 10.000 բանտարկեալներ, պատրաստած են նոր օրէնք մը, որ ազատութիւն կը շնորհէ մօտ 30.000 բանտարկեալներու, — ազատութիւն՝ նոր յանցանքներ գործելու եւ դարձեալ բանտ վերադառնալու, ինչպէս վկայեց Պոլսոյ կուսակալը, Զօր. Թուլկա :

Ներում ու Պախշիշ, — ամէն «հայրենակից» գոհացնելու քաղաքականութիւն : Սուլթան Համիտ չաքար կը բաշխէր իր գահակալութեան օրը, Թուրքիոյ նոր վարիչները՝ ընդհ. ներում կը շնորհեն բանտարկեալներուն, քսակով ոսկի՝ յեղափոխութեան նախկին հերոսներուն :

Պոլսոյ թերթերուն մէջ կը կարդանք, — կը կարդանք ու մեզի դժուար կը թուի հաւատալ թէ, — ընդհ. ներման այս օրինագիծով՝ ներում կը շնորհուի «մարդասպանութեան յանցանքներուն», դրամական տուգանքի դատապարտեալներուն, իսկ ցկեանս բանտարկութեան պատիժները պիտի վերածուին 24 տարուան : « Զափահաս անձերու յօժար կամքով » պատուոյ բռնաբարումները կ'արժանանան ներումի, — նախորդ օրէնքը ներում չէր շնորհած այս բարիծաղիկներուն : Օրինագիծին մէջ «յօժար կամքով պատուոյ բռնաբարումներու » բացատրութեան մասին սահմանում մը տրուա՞ծ է թէ ոչ, չենք գիտեր, — տարազը թրքական է, գործադրութեան ձեւն ալ թրքական է ապահովաբար : Բարեբախտաբար բացատրութիւն կը տրուի մարդասպանութիւնը դատապարտելու ոճրագիտական թրքական փիլիսոփայութեան մասին, — այսպէս, օրինագիծը կ'ըսէ . « Ներման նոր օրէնքին մեծագոյն ազդեցութիւնը մարդասպանութեան յանցանքներուն վրայ կ'երեւի : Նախորդներուն մշակած օրէնքը չէր ներեր մարդասպաններուն, մինչդեռ նոր օրէնքը ներում կը շնորհէ անոնց որ մարդ կը սպաննեն դիտումնաւոր կերպով : Երկրորդ, նախորդներուն մշակած օրէնքը չէր ներեր անոնց որ կրկնակի յանցանք կը գործեն (ռէսիտիվիսթ), նոր օրէնքը ներում կը շնորհէ անոնց կամ կը զեղչէ պատիժը : Երրորդ, նոր օրէնքով՝ ներումի արժանացած յանցապարտները, եթէ նոյնիսկ նոր յանցանք մը գործեն, պիտի չկրեն իրենց հին պատիժը :

Երջանիկ երկիր, — մարդուս փափաքը կուգայ երթալ Թուրքիա, գործելու համար այն յանցանքները, որոնց ներում կը շնորհուի՝ իբրեւ... ցեղային առաքինութիւն :

×

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ԹՈՒՐՔ ԹԵՐԹԵՐԸ ՎԵՐՋԻՆ ՄԱՔՐԱԳՈՐԾՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՄԱՍԻՆ

«Տինիա»ի մէջ Ֆալիհ Ռըֆքը Աթայ կը գրէ .

« Զօր. Կիւրսէլ շատ լաւ համառօտած է օրուան մթնոլորտը, որ կազմուած էր նախ քան Նոյեմբեր 13 : «Ի՞նչ կ'ըլլանք, ո՞ւր կ'երթանք » :

Այո, աս էր մեծ տագնապը : Ոչ ոք նոր գործ մը կը սկսէր եւ դրամագլուխ կը պառկեցնէր ձեռնարկի մը, ամէն մարդ կը ջանար քշել այն դրամագլուխը՝ զոր դրած էր հին գործի մը : Մէկ միլիարի մօտ գումար մը, որ քաշուած էր դրամատուներէն, ետ չէր գար, հրապարակ չէր ելլեր : Այսօր յայտարարութիւն մը . «Պիտի քանդենք դրամատիրութիւնը» : Վաղը ուրիշ յայտարարութիւն մը . «Աթաթիւրքի յեղաշրջութիւնը չէ յաջողած : Մենք աւելի պիտի խորանանք այդ յեղաշրջութեան մէջ» : Նոյն ժամանակ ուրիշ սպառնալիք մը . «Պապը Ալիէն պիտի անցնինք, պիտի փրկենք թերթերը անոնց տէրերուն ձեռքէն » : Մենք, ես, ընկերս Ֆալիհ, Նատի, մենք անգամ Արեւելքի հողատէր աղաներուն նմանները դարձած էինք մամուլին մէջ : Հաւաքոյթներու մէջ «Ֆալիհ աղա, Նատիր աղա» որակումները կը լսէինք :

Հայրենակիցները չէին գիտեր թէ քանի՞ հոգի կը նշանակէին այս յայտարարութիւններուն «մենք»երը : Մենք լրագրողներս գիտէինք, բայց երկրին համար օգտակար չէինք նկատեր հրապարակել Մայիս 27ի Յեղափոխութեան Կոմիտէին մէջ գոյութիւն ունեցող երկուութիւնը : Կը բաւականանայինք քօղարկուած ազդարարութիւններ եւ քննադատութիւններ կատարելով : Մեր հոգերն ալ կը պատմէինք միւս մեծամասնութեան, գլխաւորութեամբ Կիւրսէլի :

Իսկ հայրենակիցները կասկածի մատնուած էին թէ դէպի ո՞ւր կ'ընթանանք, դէպի նացիականութի՞ւն թէ համայնավարութիւն : Պէտք էր զանոնք փրկել այս տուայտանքէն : Փրկուեցան :

Այդ տեսակ գաղափարները կարելի է իրագործել միայն պետական ուժերը զօրաշարժի ենթարկելով այդ ուղղութեամբ, բանտերը լեցնելով ազատամիտ մարդոցմով, այս երկիրը նմանցնելով 1945էն առաջուան Գերմանիոյ :

Երբեք : Մենք, բոլոր Թուրքերս, մէկ բան կ'ուզենք միայն, ազատօրէն ընթրել, ազատօրէն հակակշռել, ազատօրէն ձգել : Ուրիշ վարչաձեւ չենք ուզեր » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖԻՆ – ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ առեւտրական համաձայնագիրը ստորագրուած է : Զարկ պիտի տրուի երկու երկիրներու առեւտրական փոխանակութիւններուն, միւս կողմէ Խորհրդ. Միութիւնը արգելք չի տեսներ որ Ֆինլանտա միանայ ազատ փոխանակութեան շուկային :

ԼԻՆՏԸՆ ՃՈՆՍԸՆ, Մ. Նահանգներու նորընտիր փոխ – նախագահը, որ պաշտօնի պիտի անցնի երկու ամիսէն, դիտել տուած է՝ թէ Քէննէտի (նորընտիր նախագահը) կրնայ փոխել Այզընհաուըրի քաղաքականութեան կարգ մը կէտերը, այսուհանդերձ, խնդրոյ առարկայ չի կրնար ըլլալ արտաքին քաղաքականութիւնը :

ԼԱՈՍԻ մէջ պետական հարուածները իրարու կը յաջորդեն : Վերջին լուրերուն համաձայն բախումներ տեղի ունեցած են կառավարական ուժերու եւ զօրավար Ֆոումիի ջոկատներուն միջեւ : Միւս կողմէ Սավաննախեթի յեղափոխական կոմիտէի կողմը անցած են Լուանկ – Փրապանկ քաղաքի զինուորները : Իշխան Սուվաննա (համայնավարմիտ) պաշտօնապէս հաղորդած է, թէ խորհրդային օդային կամուրջ մը պիտի հաստատուի Հանոյի եւ Վիէնթիանի միջեւ՝ ստանալու համար քարիւղ, շաքար, կաթ եւ ցորեն :

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ ՈՒԽՏԻ խորհրդարանականներու ժողովին՝ Ֆրանսացի պատուիրակները համաձայն գտնուած են Զօր. Նորսթատի հիւլէական ծրագրին :

ՏԸՊՐԷ եւ Քուվ տը Միւրվիլ Հռոմ հասան, ուր պիտի փորձեն համոզել Իտալիոյ պետական դէմքերը որ բաժնեն տը Կոլի տեսակէտները : Առաջին քայլերը առնուեցան արդէն Սեպտեմբեր 4ին, երբ Ամինթոռէ Ֆանֆանի (Իտալիոյ վարչապետը) եւ արտաքին նախարար Սէնեի Փարիզ եկան :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԵՐՔԻՆ ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԻ ՀԱՐՑԸ

Ա.

ՄՄԲ.— Մեր վերջերս ընկերոջ Սիմոն Վրացեանի *Յառաջի* մէջ գրած յօդուածը «Ղարաբաղ, Ախալքալաք եւ Նախիջեւան – ուան՝ Հայաստանի» (Սեպտ. 27) առիթ տուած է Պէյրութի *Զարթօնք*ին մէկ յօդուածագրութեան: Ընկեր Սիմոն Վրացեան կը պատասխանէ այս նոր յօդուածագրութեամբ:

Այս յօդուածը դրուած է նրանց համար, ովքեր չգիտեն, բայց ուզում են իմանալ ճշմարտութիւնը: Չի՛ դրուած նրանց համար, ովքեր չգիտեն եւ չեն ուզում իմանալ, որովհետեւ ունեն իրենց սեփական ճշմարտութիւնը, որից դուրս ճշմարտութիւն չեն ճանաչում:

Ճշմարտութիւնը, սակայն, մէկ է եւ հանրապարտադիր բոլորի համար: Ձկան դաշնակցական ճշմարտութիւն, բոլշեւիկեան ճշմարտութիւն եւ ռամկավար կամ հնչակեան ճշմարտութիւն, կայ միայն մէկ ճշմարտութիւն՝ բացարձակ եւ յաւիտենական, որ կարելի չէ կեղծել կամ ուրանալ:

Այս դրութեան առիթ տուողը ռամկավար մամուլն է, ռամկավար, որ երբեմն կոչւում է ազատական: Ռամկավար ազատականներն սկսել են ըստ էութեան խօսել Հայաստանի մասին, ինչ որ ուրախալի է անկասկած: Վերջերս Հայաստանի «ներքին սահմանների» հարցն էլ է սկսել հետաքրքրել ռամկավարներին որոնք գիտեն, թէ ե՛րբ եւ ի՛նչ պէտք է խօսել եւ ե՛րբ եւ ի՛նչպէս պէտք է լռել:

Եւ երեւի, իմանալով, որ ժամանակը հասած է խօսելու, ռամկավարների Պէյրութի պաշտօնաթերթը վեց խմբագրականն յօդուած է դրել «Հայկ. հանրապետութեան ներքին սահմաններու հարց»ի մասին (Հոկտ. 28 — Նոյ. 4): Այդ յօդուածներում ռամկավար պաշտօնաթերթը, տգիտութեամբ կամ խեղաթիւրելով եւ չարաշահելով պատմութիւնը, աշխատում է ապացուցանել, որ Հայաստանի «ներկայ սահմաններ»ի համար պատասխանատու է միայն Դաշնակցութիւնը, իսկ բոլշեւիկները հրեշտակի պէս անմեղ են:

Այդ առասպելը, ձայնակցելով բոլշեւիկներին, անվերջ հոլովում են բոլոր ռամկավար եւ ոչ – ռամկավար հակա – դաշնակցական թերթերը, իսկ յայտնի է, որ «սուտը կրկնելով ճշմարտութիւն կը դառնայ»: Այսօր այդպէս չէ՞. շատ սուտեր Հայաստանի մասին կրկնելով — կրկնելով՝ ճշմարտութիւն են դարձել: Այդ «ճշմարտութիւնը» յօդս է ցնդում միայն այն ժամանակ, երբ մարդիկ Հայաստան են այցելում եւ սեփական աչքերով տեսնում են խորհրդային վարչաձեւի պտուղները:

Անկեղծ հայրենասէր Հայի պարտականութիւնն է տեսնել եւ ցոյց տալ իրականութիւնը ինչպէս որ է, որովհետեւ, վերջին հաշուով, կեանքը հիմնուած է ճշմարտութեան, և ոչ կեղծիքի ու սուտի վրայ:

Պէյրութի ռամկավար պաշտօնաթերթը կեղծում եւ սուտ է: Նրա վեց խմբագրական յօդուածները Հայաստանի ներքին սահմանների մասին վեց տոկոսով միայն համապատասխանում են ճշմարտութեան, մնացեալ 94 տոկոսը կեղծիք է, սուտ է, խարդախութիւն է, տգիտութիւն է:

Մանաւանդ տգիտութիւն: Կարելի՞ է, օրինակի համար, խօսել Հայաստանի սահմանների մասին եւ գրել:

«Լեռնային Ղարաբաղի» մարզը «Ս. Հայաստանին սահմանակից չէ, ամբող – ջութեամբ Ս. Ազգրպէյճանի մէջ կը գտնուի» (ընդգծումը մերն է. Ս. Վ.):

Հայաստանի սահմանների մասին խմբագրական գրողը պարտաւոր է գիտենալ, որ Ղարաբաղը սահմանակից է Հայաստանին, Զանգեզուրի հետ միասին գրեթէ մէկ լեռնաչխարհ է կազմում: Եթէ ռամկավար խմբագիրը Հայաստանի աշխարհագրութիւնից այդքան տարրական բան չգիտէ, ամօթ է իրեն համար: Եթէ գիտէ եւ կը ստէ մեղմացնելու համար Ադրբեջանի բռնագրաւումը Հայաստանից, ա – նաւելի եւս ամօթ է:

Երկրորդ նմոյշ տգիտութեան: Ռամկավար խմբագիրը «իմանալով» Նախիջեւանի բնակչութիւնը հաշւում է 175·000 հոգի եւ գրում է. «Նախիջեւանի մէջ Հայերը մեծամասնութիւն չեն կազմեր այլեւս»: Այս «այլեւս»ը հիանալի է: Նախիջեւանի մէջ Հայերը ցարական տիրապետութեան շրջանում էլ, Հայաստանի Հանրապետութեան օրով էլ մեծամասնութիւն չէին կազմում:

«Արտագաղթի պատճառով կէսէն աւելի պակաս թիւ մը կը ներկայացնեն» Հայերը Նախիջեւանի Հանրապետութեան մէջ, գրում է ռամկավար պաշտօնաթերթը՝ թուաբանելով բոլշեւիկեան յերիւրանքները, մինչդեռ Նախիջեւանը ապահայացաւ կոտորածների հետեւանքով. բոլշեւիկների դաշնակից Թուրքերը քանջնջեցին Նախիջեւանի Հայութեան մեծ մասը: Ռամկավար պաշտօնաթերթը թերեւս լսած է հայկական ծաղկած Գողթան գաւառի կոտորածի մասին:

Երրորդ նմոյշ տգիտութեան. ռամկավար պաշտօնաթերթը գրում է. «Գուգարաց աշխարհի կամ Լոռիի մաս կազմող հայկական Ախալքալաքը»... Ախալքալաքը եւ Լոռին տարբեր գաւառներ են, մէկը միւսի մաս չի կազմում ոչ աշխարհագրական, ոչ վարչական տեսակէտով: Ախալքալաքը նախկին Ջաւախքն է՝ բնակեցուած 1829 թուի կարինի գաղթականներով:

Տգիտութեամբ է բացատրւում եւ այն որ Ռամկավար պաշտօնաթերթը Ախալքալաքը կը համարէ «Գուգարաց աշխարհի մաս կազմող հայկական Ախալքալաքը»: Գուգարքը Ախալքալաքի հետ ոչ մի կապ չունի: Գուգարքը Կուր գետի ձախ ափին է, Ախալքալաքը՝ աջ ափին:

Տգիտութեամբ է բացատրւում եւ այն որ Ռամկավար պաշտօնաթերթը Ախալքալաքը կը համարէ «Գուգարաց աշխարհի մաս կազմող հայկական Ախալքալաքը»: Գուգարքը Ախալքալաքի հետ ոչ մի կապ չունի: Գուգարքը Կուր գետի ձախ ափին է, Ախալքալաքը՝ աջ ափին:

Տգիտութեամբ է բացատրւում եւ այն որ Ռամկավար պաշտօնաթերթը Ախալքալաքը կը համարէ «Գուգարաց աշխարհի մաս կազմող հայկական Ախալքալաքը»: Գուգարքը Ախալքալաքի հետ ոչ մի կապ չունի: Գուգարքը Կուր գետի ձախ ափին է, Ախալքալաքը՝ աջ ափին:

Տգիտութեամբ է բացատրւում եւ այն որ Ռամկավար պաշտօնաթերթը Ախալքալաքը կը համարէ «Գուգարաց աշխարհի մաս կազմող հայկական Ախալքալաքը»: Գուգարքը Ախալքալաքի հետ ոչ մի կապ չունի: Գուգարքը Կուր գետի ձախ ափին է, Ախալքալաքը՝ աջ ափին:

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՔԱՐԻՒՂԸ

Մօտիկ ապագային ի՞նչ պիտի ըլլայ Խ. Միութեան քաղաքականութիւնը քարիւղի համաշխարհային չուկային մէջ:

Առենէ մը ի վեր խնդրոյ առարկայ եղած է այս հարցը, մանաւանդ Պէյրութի դումարուած քարիւղի խորհրդաժողովին մէջ: Խորհրդաժողովի մասին հրատարակուած լուրերը հաստատեցին, որ արտաքին երկիրները վերահասու են քարիւղի չուկային մէջ խորհրդային թափանցումներու լուրջ վտանգին:

Խ. Միութեան մէջ անգուտ եւ ղըտուած վառելանիւթերու արտադրութեան յաւելումը բնականաբար մտահոգութիւն կը պատճառէ թէ քարիւղի ընկերութեանց եւ թէ քարիւղ արտադրող երկիրներուն, որոնց եկամուտներուն մեծ տոկոսը քարիւղէն կը ստացուի:

Վերջին տարիներուն Խ. Միութեան մէջ մեծ յաւելում կրեց քարիւղի արտադրութիւնը:

Անցեալ տարի, խորհրդային անգուտ քարիւղի օրական արտադրութիւնը կը դնահատուէր երկու միլիոն վեց հարիւր յիսուն թոն, 1965 տարեշրջանի արտադրութեան նշանակէտն է օրական չորս միլիոն ութ հարիւր հազար թոն, իսկ 1975ին Սովետները ծրագրած են օրական եօթը միլիոնէն մինչեւ ութ միլիոն թոն քարիւղ արտադրել: Խորհրդային քարիւղի արտադրութեան յաւելման մեծապէս սատարեցին Վոլկայի եւ Ուրալներու միջեւ տարածուղ շրջանին մէջ դտնուած նոր նաւթահորերը:

Քարիւղի արդիւնաբերութեան մասնագէտ մը խորհրդային քարիւղի պահեստը կը դնահատէր 75 միլիոն թոն, որ մեծ քանակութիւն մըն է, երբ նկատի առնենք 1950ի պահեստը՝ 16 միլիոն թոն:

Գլխաւոր հարցը սա է.— Յաւելեալ քարիւղին քանի՞ տոկոսը պիտի արտահանուի, իսկ արտածուելիք քարիւղին քանի՞ տոկոսը պիտի օգտագործուի քաղաքական նկատումներով:

Այս տարի արեւմտեան երկիրներ արտածուած խորհրդային քարիւղը կը դնահատուի օրական երեք հարիւր յիսուն հազարէն չորս հարիւր հազար թոն, այս քանակութիւնը յառաջիկայ տարիներուն բազմաթիւ պատճառներով պիտի աւելնայ: Կարդ մը մասնագէտներու կարծիքով՝ 1975ին հաւանաբար օրական չորս ութ հարիւր հազար թոն քարիւղ պիտի արտածուի համաչխարհային երկիրներուն կողմէ:

Կարդ մը մասնագէտներ կը նախատեսեն, թէ նոյն քանակութեամբ քարիւղ կրնան արտադրել մինչեւ իսկ 1965ին:

Խորհրդային քարիւղը կ'արտածուի գլխաւորաբար Արեւմտեան Եւրոպա, որ Մէջին Արեւելքի քարիւղին գլխաւոր յաճախորդն է:

Գլխաւոր մտահոգութեան առարկան խորհրդային արտածելի քարիւղին քանակութիւնը չէ, այլ անոր դիներուն կամայական փոփոխութիւնը, առանց նկատի առնելու տեղական պահանջներն ու դիները:

Այլ արտադրութիւններու մէջ Մոսկուա նոյնպէս, թէ «1918 թ. Դեկտեմբերի հայ – վրացական կռիւներէ իրբեւ արդիւնք է, որ Վրացիք զրաւեցին հայկական Ախալքալաքը»: Բացարձակապէս անճիշդ է: 1918ին Ախալքալաքը կը գտնուէր Թրքական զրաւման ներքեւ: Մուդրոսի զինադադարից յետոյ, — քաշուելով Կովկասից, Թուրքերը Ախալքալաքը յանձնեցին Վրացիներին: Հայ – վրացական բախումներու հետեւանքով չէր, որ Ախալքալաքը մնաց Վրացիների ձեռքը:

Թիւ չորրորդ նմոյշ տգիտութեան: Ռամկավար պաշտօնաթերթի խմբագրականը ասում է «Սուրմալուի գաւառը, որ կը պարունակէ Իդդիրը, Կաղզուանը, Կողբը եւայլն»:— Կաղզուանը առանձին գաւառ էր, վարչական ոչ մէկ կապ ունէր Սուրմալուի հետ, որ Երեւանի նահանգում էր, իսկ Կաղզուանը՝ Կարսի:

Նմոյշ հինգերորդ տգիտութեան: Ըստ ռամկավար պաշտօնաթերթի՝ դուրս է դալիս, որ Ղարաբաղը գտնուել է Հայաստանի իշխանութեան ներքեւ եւ միայն «Դաշնակցականների ապիկարութեան» պատճառով անցել է Ադրբեջանի ձեռքը: Ղարաբաղը երբեք Հայաստանի Հանրապետութեան իշխանութեան տակ չէ գտնուել, կառավարուել է տեղական համագումարներով, միշտ ձգտելով միանալ Հայաստանի Հանրապետութեան հետ, ապա զինու զօրութեամբ բռնագրաւուել է Ադրբեջանի կողմից, վերջը զրաւել է կարմիր բանակը եւ յանձնել Ադրբեջանի ղեկավարներին ...

Շարունակե՞նք ռամկավար պաշտօնաթերթի տգիտութեան նմոյշները, բայց ռամկավար խմբագիրների տգիտութիւնը Հայաստանի մասին անվերջ է եւ անսահման:

Եւ այսպիսի մտապաշարով ռամկավար հրապարակագրութիւնը յաւակնութիւն ունի դատաւճիռներ արձակել Հայաստանի վերաբերող կենսական հարցերի մասին: Այսպիսի աղքատ մտաւորականով — աւելացրէք վրան եւ չարամտութեամբ — փորձում է ներկայացնել Հայաստանի եւ հայ ժողովրդի ճակատագրին հետ կապ ունեցող պատմական երեւոյթները: Տաղտկալի է, բայց փորձենք մի անգամ էլ մերկացնել ռամկավար մամուլի խեղաթիւրումները եւ չարամիտ մեկնաբանութիւնները:

Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

(Շար.)

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՔԱԽԱՐԱՆԻ ՀՈՓՆԵՐԸ

Տոն Կարսիա եւ Տոն Փուան իրենց նը – ժոյգները խթանելով կ'ուզէին չուտով հեռանալ այդ դիակներէն, որոնք կը վնասէին իրենց տեսանելիքին եւ հոտոտելիքին, երբ հետեւակ զինուոր մը որ կը յառաջանար իրենց առջեւէն, աղաղակ մը արձակեց: Երկու ընկերները վար իջնելով իրենց ձիերէն, մօտեցան զինուորին:

Փոսի մը խորը դիակ մը կար ինկած: Ճանչցան իսկոյն: Հրամանատար Կոմարէի դիակն էր ան:

Բոլորովին անճանաչելի էր դարձած:

Դէմքին այլանդակուած դիծերը կ'ապացուցանէին թէ իր վերջին վայրկեանները չափազանց տանջալից էին եղած:

Հակառակ որ արդէն ընտանեցած էին այս կարգի տեսարաններու, եւ սակայն, Տոն Փուան, չկրցաւ իր սարսուռը զսպել, ի տես դիակին, որուն թանձրացած աբիւնով լեցուած աչքերը իրեն էին ուղղուած՝ սպառնագին:

Ցիչեց խեղճ հրամանատարին վերջին յանձնարարութիւնները եւ մտաբերեց թէ ինչպէս թերացած էր անոնց գործադրման մէջ:

Այս մտածումները երկար ատեն չտանջեցին իր ուղեղը եւ չուտով ձերբազատուեցաւ բոլոր խղճահարութիւններէ:

Արագօրէն փոս մը փորել տուաւ հրամանատարը հոն թաղելու համար:

Դիպուածով հոն կը գտնուէր կրօնաւոր մը, որ աճապարանօք մոլտաց քանի մը աղօթքներ:

Դիակը օրհնաջուրով սրսկելէ ետք, իջեցուցին փոսը եւ հողն ու քարը ծածկեցին հրամանատարին մարմինը:

Զինուորները շարունակեցին իրենց ճամբան սովորականէն աւելի լուռ: Բայց Տոն Փուան նշմարեց որ ծերունի հրացանակիր մը իր դրպանները խուզարկելով գտաւ ոսկի մը եւ զայն կրօնաւորին ափին մէջ դնելով, ըսաւ անոր.

— Առէք, եւ հրամանատար Կոմարէի հոգիին համար պատարագ մը ըրէք ...

Այդ օրը Տոն Փուան արտակարգ քաջութիւն մը ցոյց տուաւ եւ թշնամիին կրակին առջեւ նետուեցաւ այնքան անխոհեմութեամբ, որ կարծես թէ կ'ուզէր կամովին մահը գրկել:

— Մարդ քաջ է, երբ այլեւս դրամ չունի, կ'ըսէին իր ընկերները:

Հրամանատար Կոմարէի մահէն քիչ ժամանակ ետք, երիտասարդ զինուոր մը աւելցաւ այն վաշտին վրայ, ուր կը ծառայէին Տոն Փուան եւ Տոն Կարսիա:

Նորեկ զինուորը վճռակամ էր ու քաջ եւ սակայն կը թուէր թէ նենգամիտ էր ու խորհրդաւոր նկարագրի տէր: Երբեք չէր խաղար ու չէր խմեր իր ընկերներուն հետ: Ժամերով կը նստէր նստարանի մը վրայ, կը դիտէր ճանճերուն թռչիլը եւ կամ կը զբաղէր իր հրացանին բլթակով: Զինուորները՝ որ իր մենակեցութիւնը կը ծաղրէին, զինքը մականունած էին «Մոռեսթօ»: Այս անունով էր որ ճանչցուած էր վաշտին մէջ եւ իր պետերը նոյնիսկ տարբեր անուն չէին տար անոր:

Կռիւը վերջացաւ Պէրկ – օֆ – Զոմի պաշարումով, որ, ինչպէս յայտնի է, այս պատերազմին ամէնէն արիւնալի մէկ դրուագը եղաւ, որովհետեւ պաշարուածները կը կռուէին յուսահատական թափով մը:

Գիշեր մը, երկու բարեկամները, պահակախումբի մը հետ կը գտնուէին պաշարուած քաղաքին պատերուն շատ մօտիկ գտնուող խրամի մը մէջ: Իրենց պատնուած դիրքը չափազանց վտանգաւոր էր, տրուած ըլլալով որ պաշարուածները երբեմն դուրս ելլելով կանոնաւոր կրակ կը բանային իրենց վրայ:

Գիշերուան առաջին ժամերը անցան չրտունականի ահազանգերու մէջ, սակայն, կամաց կամաց, թէ պաշարողները եւ թէ պաշարուածները հաւասարապէս յոգնած ըլլալով, երկուստեք դադրեցուցին կրակը: Տիրեց համատարած լռութիւն մը, բացի այն հատուկտոր պնդակներու աղմուկէն որոնք երբեմն կ'արձակուէին, պարզ այն պատճառով որ հակառակորդ կողմերը կ'ուզէին փաստել թէ թէեւ յոգնած, սակայն չէին դադրած աչալուրջ հսկելէ:

Մօտաւորապէս առաւօտեան ժամը չորսն էր: Այդ այն պահն է, երբ ամբողջ դիւերը հսկողութեամբ անցուցած մարդը իր մարմնին մէջ կը զգայ թափանցումը պաղ օդին, ընկերացած բարոյական յուսալքումի մը, որուն կը յաջորդէ քունի անդիմադրելի պահանջ մը: Նոյնիսկ ամէնէն քաջարի ու չարքաշ զինուորականները կը խոստովանին թէ ֆիզիքական ու բարոյական յուսալքումի այդ պահը զիրենք առաջնորդած է տխրութեան մը, որմէ ամօթահար են եղած առաւօտեան արեւուն ծագումէն ետք:

— Ո՛ւֆ, զոչեց Կարսիա երեսակալով եւ քիչ մը տաքնալու համար վերարկուին մէջ սեղմուելով, կը դողամ ցուրտէն եւ կը զգամ թէ ոսկորներուս ծուծը սառած է, եւ թէ այս վիճակիս մէջ հաւատացած եմ որ Հոլանտացի երախայ մը պիտի կրնայ զիս պարտութեան մատնել, իբրեւ նար զիս պարտութեան մատնել, իբրեւ զինք գործածելով դարեջուրի սափոր մը: Իրաւամբ ինքզինքս չեմ ճանչնար: Ա՛հ, լսեցէք, ահա համազարկ մը որ ինծի սուտ կը պատճառէ:

ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

(23 Շար.)

ՀԱՅՈՑ ՀՈՒՐԸ

ՀԱՅ ՊԱՏԱՆԻ

ՎԱՀԱԺԱՆ ՊԱՎԼԻ

Ընդունելի համարվեցավ, որ Հայոց Հայրը ամենայն բանի մեջ պիտի ներկայանար ազգին իբրև ամենայն բանի կարող, ամենայն բանի գիտուն, ամենայն բանի հմուտ ... Ամենայն բանի հմուտ Հայրը ամենայն բանի մեջ պիտի ներկայանար ազգին իբրև ամենայն բանի կարող ... Ամենայն բանի կարող Հայրը ամենայն բանի մեջ պիտի ներկայանար ազգին իբրև ամենայն բանի գիտուն ... Ամենայն բանի գիտուն Հայրը ամենայն բանի մեջ պիտի ներկայանար ազգին իբրև

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Այրի Տիկին Մաննիկ Մխսաեան իր Թոռնիկին անդրանիկ զաւկին էլիզապէթի ծննդեան առթիւ տասը Ն. Ֆ. կը նուիրէ Ս. Թէհլիրեան սրահին։ (Ստանալ «Յառաջ»էն)։

ՆՈՐ ՏԱՐԻԷՆ ԱՌԱՋ

Մեր բաժանորդներէն կը խնդրենք որ կանոնաւոր եւ կանխիկ վճարեն իրենց բաժնեգինները, առանց սպասելու մասնաւոր դիմումի։

Ընկերային եւ այլ տուրքերու վերջին յաւելումները պատճառ կը դառնան որ 1961 Յունուար 1էն, բաժանորդագրութեան եւ հատավաճառութեան պայմանները փոխուին։

Մինչեւ Դեկտեմբեր 31, 1960 վճարում ընողները կրնան բացառաբար օգտուիլ ներկայ պայմաններէն։

Շնորհակալութիւն մեր այն բոլոր բաժանորդներուն որ իրենց պարտաճանաչութեամբ կը դիւրացնեն վարչութեան գործը։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը՝ շնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Յովհաննէս Քօճապըյըկեանի նուիրած մեծաքանակ բրդեղէններն ու հագուստեղէնները։

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Ֆրանսական Բանակի Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս Կիրակի, Նոյեմբեր 27, ժամը ճիշդ 14ին, իր կեդրոնատեղին՝

32, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Հ. Յ. Դ. ԵՕԹԱՆԱՍՆԱՄԵԱԿԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ

Կը խօսի՝ Ընկ. ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կազմակերպուած Ֆ. Կապ. Խաչի կողմէ՝

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 29ԻՆ

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԽԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Հերթական հաւաքոյթը, Շաբաթ, Նոյեմբեր 26, ժամը 21էն սկսեալ,

LE NARCYS

2, Rue Quinault, Métro Cambronne

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Attractions **Bar**

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մայր Եկեղեցիի վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այս Կիրակի Ս. պատարագ կը մատուցանէ Կաթող. Պատուիրակ եւ Փարիզի Առաջնորդ Գերաշնորհ Տ Սերովբէ Եպիսկ. Մանուկեան, *իր քարոզը մասնաւորապէս յատկացնելով երջանկայիշատակ* Տ. Եղիշէ Արք. Դուրեանի *հարիւրամեայ եւ Թուրքիոյ Հայերու արդի պատրիարք* Ամեն. Տ. Գարեգին Արք. Խաչատուրեանի *ութսունամեայ* Յոբելեաններուն, *անդրադառնալով անոնց եկեղեցական եւ գրական գործունէութեան ու վաստակին։ Պատարագիչ սրբազանը պիտի կատարէ նաեւ* Զարխափանի *նորակերտ մարմարեայ խորանին օծումը եւ կիսասարգաւագներու ձեռնադրութիւն։*

FOURRURES

ROGER YOPIAN

84, Boulevard de Stalingrad

CHOISY-LE-ROI (Seine)

Neuf et Réparation **Prix Intéressants**

Autobus :

183 de la Porte de Choisy, descendre 3 Communes ou Rue du Dr. Roux

ՁԵՐ ԲՈԼՈՐ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

→ ՄԷԿ ՀԱՍՑԷ ←

OFFICE INTERNATIONAL DES VOYAGES

36, Galerie Monpensier, PARIS

RIC. 54-30 et 72-80

ՕԴԱՆԱՒ, ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ, ՆԱՒ։ ՎԻԶԱ ԵՒ ՏՈՄՍԵՐՈՒ ԲՈԼՈՐ ՁԵՒԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՁՐԻ, ԿԸ ԲԱՒԷ ՀԵՌԱՁԱՅՆԵԼ

Բոլոր տոմսերու գիները պաշտօնական գիներն են, ոչ մէկ յաւելում։

ՕԴԱՆԱՒՈՎ ԵՂԱԾ ԿԱՐԳ ՄԸ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Կ'ԱՊԱՀՈՎԵՆ ՆԱԵՒ ՁՐԻ ԲՆԱԿԱՐԱՆ ԵՒ ՃԱՇ ԶԱՆԱԶԱՆ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Օդանաւով ճամբորդութեանց համար մասնաւոր դիւրութիւններ

9 Օր ձրի բնակութիւն՝ Երեւան

Մեկնումէն առաջ՝ կանխավճար՝ 258.81 Ն. Ֆ.: *Կարելի է ապառիկ վճարել՝* տասը առ հարիւր մեկնումէն առաջ, մնացեալը՝ 3էն 12 ամիսէն։

Բոլոր մանրամասնութիւններու համար դիմել անձամբ կամ հեռաձայնել՝

36, GALERIE MONPENSIER

(Jardin du Palais Royal)

Tél. : RIC. 54-30 et 72-80

Մասնաւոր հաշիւ կը բացուի այն ընկերութիւններուն համար, որոնք կանոնաւորապէս կը ճամբորդեն։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՓՈԽՈՒԱԾ ԹՈՒԱԿԱՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ Ծնողաց Միութեան կազմակերպած տարեկան Տօնածառի հանդէսը տեղի պիտի ունենայ՝

Կիրակի, 11 Դեկտեմբեր

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

ՏԱՐԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ

Թոքատի Հայր. Միութեան տարեկան խնջոյքը 27 Նոյեմբեր, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 4ին, Խրիմեան սրահը, (Իսի լէ Մուլինօ, 2 Րիւ տը լա Տէֆանս)։

Կը նախագահէ Պ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ։

Կը խօսի Պ. Յ. ՀԻՍԱՅԵԱՆ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։

Կը մասնակցին.— Տիկիններ՝ Սրապեան, Գալայճեան, Օրիորդներ՝ Նահապետեան քոյրեր, Սմսարեան Թարոն։

Պ. Գարակէօզեան, Ս. Յակոբեան։

Մուտքը ազատ է։

Ոչ աճուրդ, ոչ հանգանակութիւն։

ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մարսէյլէն ուղղակի Օտեսա, կամ աշխարհի որեւէ կողմէ նաւով, օդանաւով, երկաթուղիով, որեւէ ընկերութեամբ եւ նոյն գիներով։

Վճարումը՝ հոս կամ արտասահման։ Կ'ապահովենք վիզայի *գործողութիւնները* ձրի, *կ'ապահովենք նաեւ տեղերը ձրի։*

Դիմել՝

ԺԱՆ-ԵՂԻՇԷ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

որ 35 տարուան փորձառութիւն ունի։

AMERICAN LLOYD

48, RUE DE LA RÉPUBLIQUE

MARSEILLE

Tél. : 20-47-22

Ամէն դիւրութեան համար, ամէն տեղէ դիմել Մարսէյլի հասցէին։

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ստիպողաբար խմբական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ ենթակոմիտէի եւ խումբերու ընկերները։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԷՆ ՆՈՐ ԺԱՄԱՆԱԾ՝

ԸՆԿ. Յ. ՏԷՐ-ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԵՐԿԱՅ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ ԱՅԴ ԺՈՂՈՎՆԵՐՈՒՆ։

ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ, այս Շաբաթ, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՌՈՍՏՈՄ եւ ՌԱՖՖԻ, Երեքշաբթի (29 Նոյեմբեր) ժամը 8.30ին Րէժան սրճարանը։

ԱՐԱՄ: Հինգշաբթի 1 Դեկտ. ժամը 8.30ին, Քոլոմպ, կայարանին մօտիկ սրճարանը։

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ, Ուրբաթ 2 Դեկտեմբեր, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՎԱՐԴԱՆ, Կիրակի 4 Դեկտեմբեր կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին։

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. Անի կոմիտէն, ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 20.30ին, Օհանջանեան սրահին մէջ։ Շատ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ.Յ.Դ. «Եօթնեղբայրեան»ի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, ակումբի սրահին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Կիրակի կէսօրէ ետք, ժամը 15ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայ կ'ըլլան Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին ներկայացուցիչները։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մուրատ - Ռափայէլեան Նախկին Աշակերտաց Միութեան տարեկան պարահանդէսը, Յունուար 29ին։

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

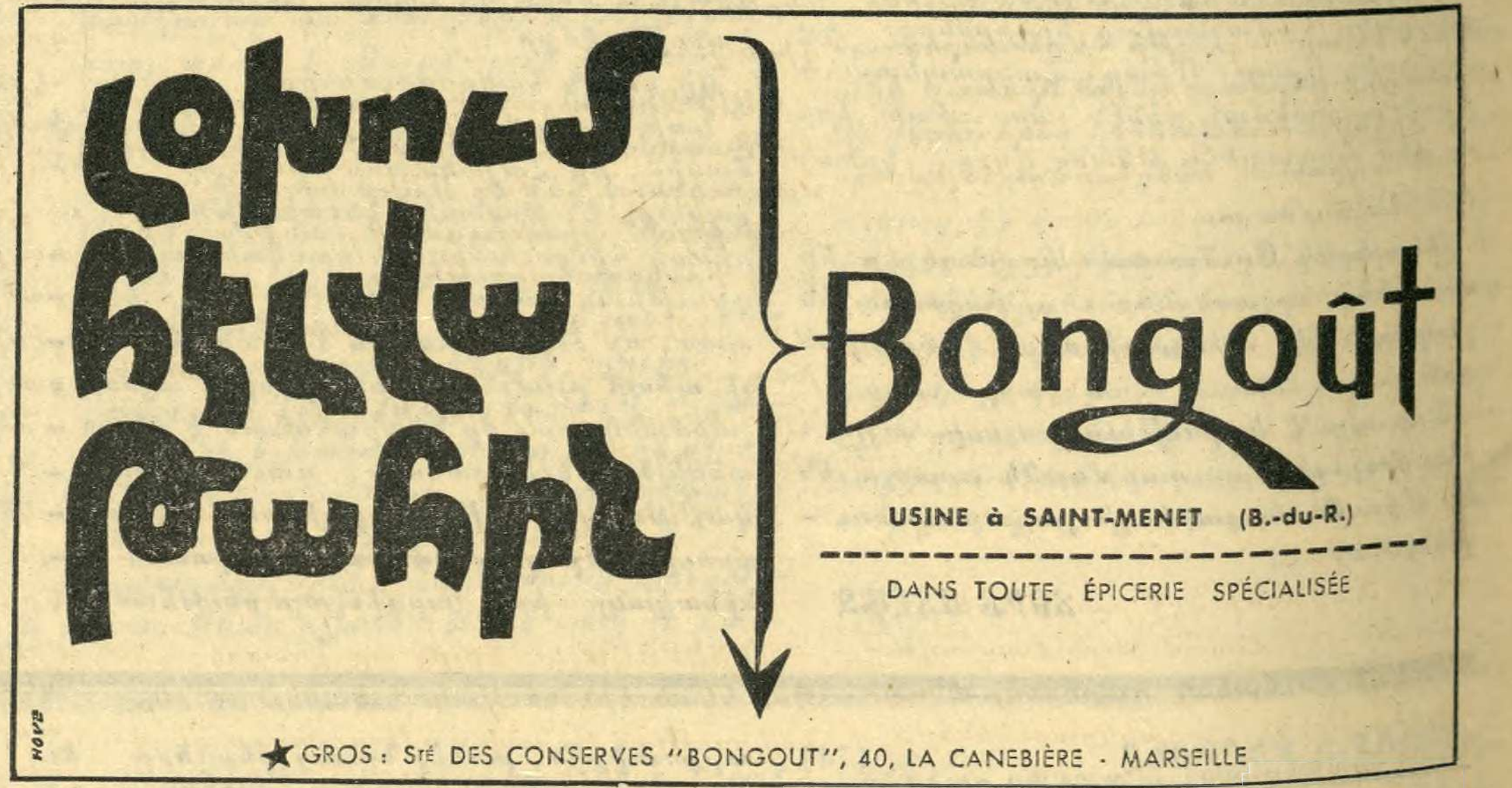

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԹԵՒԱՆԵԱՆ

ՃԱՇԱՐԱՆ ԵԱՐ

Ֆրանսական - հայկական եւ կովկասեան ընտիր կերակուրներ

4, RUE ROBERT-ETIENNE

(Rue Marbeuf) PARIS - 8e

TÉL. : BAL. 31 21

ՇԱՆ ԶԷԼԻԶԷԻ ՍՐՏԻՆ ՎՐԱՅ

Métro : F. D. Roosevelt

Հաճելի մթնոլորտ

Առաջնակարգ կովկասեան խորոված-ներ, «շաշլիք», «քարսքի»

Bar Américain

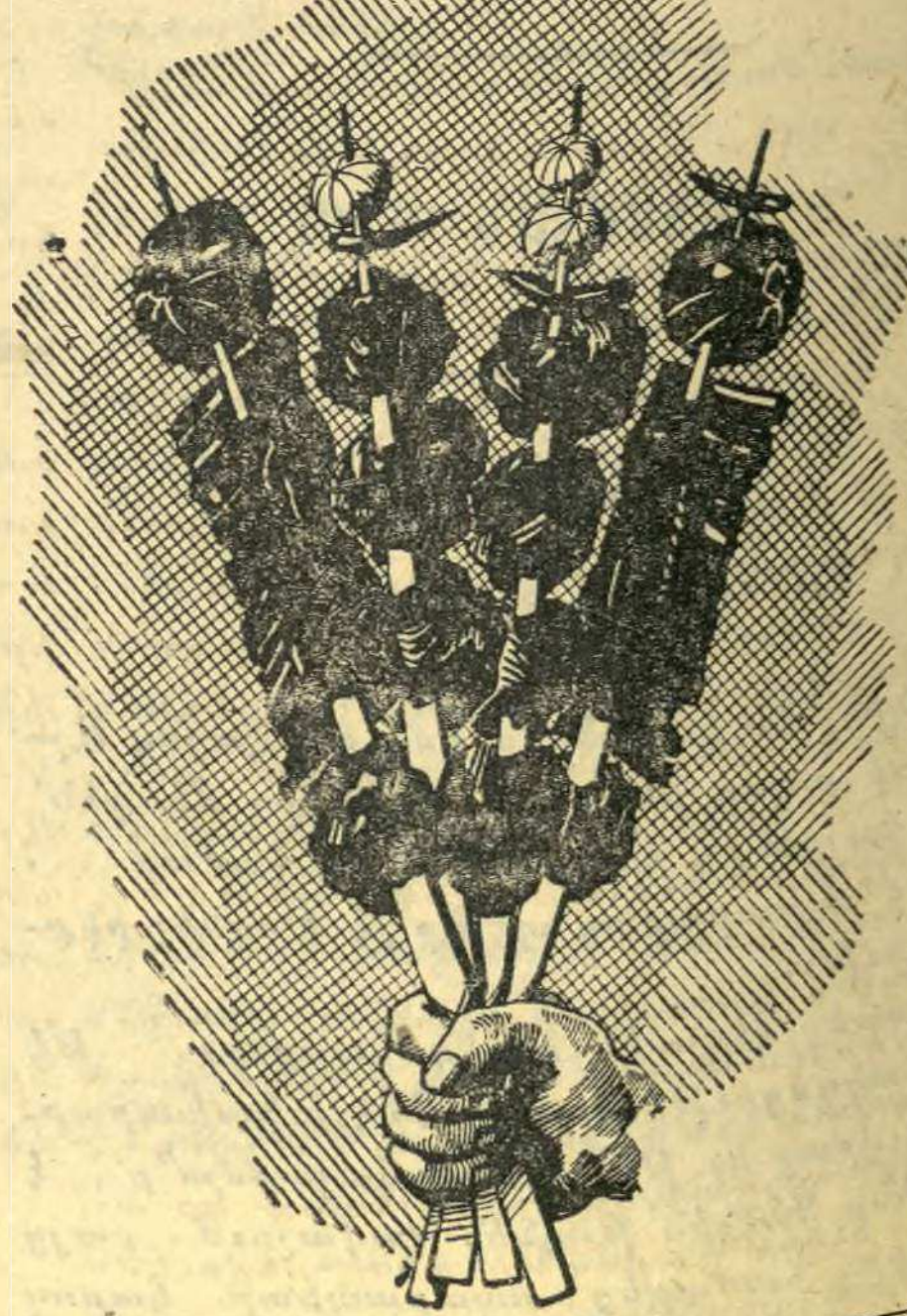

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց 22Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
27
ՆՈՅԵՄԲԵՐ
DIMANCHE
27 NOVEMBRE
1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8961 36EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4762

ՕՐՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԱՐՄԱՆԸ

Նոր սերունդի փրկութիւնը :

Ահա՛ օրակարգի հրատապ հարց մը, որուն չուրջ տարակարծութիւն չկայ, կը կարծենք, կրօնական ու քաղաքական տարբեր դաւանանքներու պատկանող Հայերու միջեւ :

Ջունինք սակայն կեդրոն մը, որ ի պիտոյս աչխարհի ցրուած Հայերուն համար առաջնորդի դեր կատարէր եւ ծրագրուած աչխատանք տանէր՝ լաւագոյն արդիւնքներ ձեռք բերելու համար ազգասպասպանման մարզին մէջ :

Կ'ապրինք զանազան երկիրներու մէջ, որոնք միատեսակ պայմաններ չեն ներկայացներ վարչաձեւի, լեզուի, կրօնքի եւ բարքերու տեսակէտէն :

Լուրջ մտահոգութիւններ չունինք Միացեալ Արեւելքի մէջ : Մեր նորահաս սերունդը իրանի, Իրաքի, Սուրիոյ, Լիբանանի, Եգիպտոսի, Յորդանանի, Կիպրոսի եւ Թուրքիոյ մէջ կը դաստիարակուի ազգային ոգիով : Այդ երկիրներուն մէջ ունինք հայկական դպրոցներ, — մանկապարտէզ, նախակրթարան եւ երկրորդական վարժարան : Տեղական բնակչութեան կը ծանրը արդէն է խառն ամուսնութեանց : Ինչպէս անցեալին, ներկայիս ալ մզկիթը ները կարեւոր դեր մը կը խաղան մեր ինքնապաշտպանութեան պայքարին մէջ : Պարագան նոյնը չէ արեւմուտքի մէջ, Պալքաններէն մինչեւ Ատլանտեանի ու Միջերկրականի ափերը : Վտանգը կը աստիճանաբար, քանի կը հեռանանք արեւելքէն հասնելու համար նպատակ :

Ցունաստանի երեսուն հազար Հայու թեան թիւը երկու երրորդով պակասած է վերջին աչխարհամարտէն ի վեր, հայրենադարձի եւ արտագաղթի հետեւանքով : Ինքնորդացը զերմարդկային ճիգեր կը փորձէ փրկելու համար նոր սերունդը, ազգային դպրոց ու եկեղեցի պահելով, նեղ պայմաններու տակ :

Պուլկարիա եւ Ռումանիա հետզհետէ կը կորսնցնեն իրենց ազգային դիմագիծը՝ նոր վարչաձեւի հաստատումէն ի վեր : Անպործ մնալու տխուր հեռանկարը մեր ազգն ու աղջիկները կը մղեն դէպի օտար վարժարաններ, որոնք ամէն երաչ խիք կ'ընծայեն ապագայ փայլուն ասպարէզներու համար :

Ի դէպ, փակագծի մէջ ըսենք նաեւ, որ Հայաստանի մէջ անգամ նոյն մտահոգութիւնը դէպի ռուսական դպրոցներ կ'ուղղի աչակերտներն ու աչակերտուհիները : Լաւագոյն պարագային անոնք կը ստիպուին հայերէնէն աւելի ռուսերէնին ուժ տալ հայկական դպրոցներուն մէջ, կարեւոր դերը ճարելու համար Խորհրդային Միութեան անսահման տարածութեանց մէջ, երբ Հայաստանի նեղ սահմաններուն մէջ հնարաւորութիւն չեն ունենար իրենց բոլոր անհրաժեշտութեան չափ պատկան մը ստեղծել :

Ռուսախօսութիւնը ընդհանրացած է մայր երկրի նոր սերունդին մէջ, ինչպէս կը հաստատեն ականատես եւ ականջալուր իրազեկները :

Անցնելով Ֆրանսա, գաղափար մը չայտնած չենք ըլլար, երբ հաստատենք որ ամէն օր մեր աչքին առջեւ կը տեսնենք ըսպիտակ ջարդին աւերները, — հայերէն լեզուի անտեսում ու կորուստ, խառն ամուսնութիւնները եւ ուծացում, ազգային ոգիի թուլացում եւ հայութենէ հրաժարում :

Նոյն երեւոյթը՝ հիւսիսային եւ հարաւային Ամերիկայի մէջ, առաւել կամ նուազ աստիճանութեամբ : Միացեալ Նահանգներու մեր հայրենակիցները լեզուի կորուստը կ'ուղեն դարմանել՝ նոր սերունդը կապելով եկեղեցիին : Եւ ահա՛ տարիներէ ի վեր եկեղեցական ժողովներ, ազգային ատենադպիրներու ժողովներ, կրթական խորհուրդներ, ազգային վարչութիւններ կը գումարուին, կը քննարկեն, կը որոշեն, կը գրեն, կը հրատարակեն, կը կազմակերպեն, կը հիմնեն, կը ջնջեն, կը վերահիմնեն, կը վերակազմակերպեն, կը վերակազմեն, կը վերակազմակերպեն, կը վերահիմնեն, կը ջնջեն, կը հիմնեն, կը գրեն, կը հրատարակեն, կը

ՄԵՐ ԼԵԶՈՒԱԿԱՆ ՎԷՃԵՐԸ

ՅՈԲԵԼԵԱՆ ԲԱՌԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Ե.

Վերադառնանք բուն վէճին:

Հայ լեզուի մէջ եա երկբարբառը կը ներկայանայ, (միշտ աչքի առջեւ ունեցէք յոբելեան *բառին պատկերը)*.

1.— *Բառերուն վերջը՝ բաց վանկով:* Օրինակ՝ հրամայեա, ողորմեա: *Աշխարհաբարի մէջ՝ այս երկբարբառը կը կրէ ձայնափոխութիւն մը եւ կ'առնէ* հրամայէ, ողորմէ *ձեւը:*

2.— *Բառերուն վերջը՝ կիսաձայնաւորով փակուած:* Օրինակ՝ աշտեայ, ափսեայ, միջօրեայ: *Աշխարհաբարի մէջ՝ կը կրէ նոյն ձայնափոխութիւնը եւ կ'առնէ* աշտէ, ափսէ, միջօրէ *ձեւը:*

Նման վերջավանկով բառերը ածանցումի ժամանակ եւս կը կրեն նոյն ձայնափոխութիւնը: Օրինակ՝ քրիստոնեայ — քրիստոնէութիւն: *Նոյնպէս գրաբար հոլովման ժամանակ, ինչպէս՝* պաշտօնեայ-պաշտօնէի, Հրեայ — Հրէի:

3.— *Բառերուն վերջը՝ բաղաձայնով փակուած:* Օրինակ՝ սարեակ, աղօթկեար, բարեաւ, սիրեաց: *Աշխարհաբարի մէջ՝ նոյն երկբարբառը կը նետէ այբը, ինչպէս՝* սարեկ, աղօթկեր, բարեւ, սիրեց:

Իսկ հակականոնական ձեւով.—

Ա.— Երբեմն այբին տեղ՝ նետուած է եչը: Օրինակ՝ իրեար դարձած է իրար: *Բայց բարդութեան ժամանակ՝ դասական ձեւ կ'առնէ, կը նետէ այբը եւ եա կը կանչէ եչը, ինչպէս՝* իրերայաջորդ:

Բ.— Երբեմն եա *երկբարբառը կը կրէ ամբողջական ձայնափոխութիւն մը եւ կը դառնայ* է՝ *բաց վանկով բառերու կրած ձայնափոխութեան նման:* Օրինակ՝ խարտեաշ — խարտէշ, *ճիշդ ինչպէս* բնկեաց — բնկէց: *Ահա* խարտիշագեղ *բառին սխալ կազմութեան ծագումը: Ուղիղ ձեւերն են* խարտեաշ *եւ* խարտեշագեղ:

Եւ այժմ վէճին փուշին դիմաց:

Նոյն յանգային երկբարբառը, եա, *երբ կը փակուի* նու *տառով, ինչպէս՝* եան, *կը ստեղծէ բարդ ու շփոթեցուցիչ երեւոյթներ: Օրինակ, ճիշդ ինչպէս* սարեակ *կ'ըլլայ* սարեկ, *նոյն ձեւով* ցորեան *կ'ըլլայ* ցորեն, *կամ* ատեան *կ'ըլլայ* ատեն: *Ոչ ամէն նման բառ:*

Վասնզի ... հակականոնական է այս վերջին կազմափոխութիւնը: Արդարեւ կը խօսէ հայ լեզուին յատուկ սեպուհ օրէնք մը, որ կը հրահանգէ բառերու վերջավանկին մէջ եւ *չդնել* նու *տառէն առաջ, այլ՝* է: Օրինակ՝ ապաւէն, պարէն, տնօրէն, ոսկեղէն, ծուէն, եբրայերէն, ամէն (*):

Այսպէս, սկզբնաբար պատնէն *բառը կը գրուէր* պատնեան, *որ չէ դարձած* պատնեն: *Սկզբնաբար* ծակոտկէն *բառը կը գրուէր* ծակոտկեան, *որ չէ դարձած* ծակոտկեն:

Արդ, բոլոր այն բառերը, որ էն *կը վերջանան, հոլովումի, ածանցումի կամ բարդութեան մէջ կը կրեն նոր ձայնափոխութիւն մը,* են *կամ* ին,— պարէն - պարենաւորում, ապաւէն - ապաւինիլ, ոսկեղէն - ոսկեղինիկ:

Գալով յոբելեան *բառին, «որպէս թէ ուղղականն իցէ* յոբելէն», *ինչպէս կը գրէ Բագրատունի, հոլովումի կամ ածանցումի ժամանակ՝ կը կրէ նոյն ձայնափոխութիւնը,* յոբելինի, յոբելինաւ, *երեւոյթ մը որ հակականոնական է, ռամկօրէն, բայց երբեք դասական:*

Միայն յոբելեան *բառը չէ որ կը կատարէ նոյն անհարազատ եւ խորթ հոլովական ընթացքը, — ունինք* ներբողեան *բառը, (ըստ իս՝* յոբելեան *բառին վրայ ձեւուած, թարգմանաբար կամ թելադ-բար), որ տուած է* ներբողինի *կամ* ներբողինօք *հոլովաձեւերը, բայց տուած է նաեւ* ներբողենի *ձեւը: Առաջին երկուքը՝ սխալ, վերջինը՝ ուղիղ:*

Ծուխացնելու համար հոլովական այս սխալներուն ցանկը, ահաւասիկ օրինակ մըն ալ մեր պատմահօր գիրքէն, — ընդօրինակողը գրեր է «Վահանայ Առաւեղինի» (խոր. Գ. 45), կարծես ուղղականն ըլլար Առաւեղէն, այլ ճիշդն է Առաւեղեան: Յետոյ ընդօրինակողին խելքը գլուխը գալով, նոյն սխալին քովիկը հոլովեր է «Աշխադարայ Դիմաքսենի», սեռական հոլով Դիմաքսեան անուան:

Այս օրինակները կը հաստատեն թէ հարկ չկայ յունարէնի եւ լատիներէնի օգնութեան դիմելու՝ պաշտպանելու համար յոբելինի *հոլովական սխալ ձեւը, սեռական հոլովի վրայ բարդութիւն չհիւսելու հրահանգներով:*

×

Բայց ի՞նչպէս կազմուած է եւ ե՞րբ կազմուած է յոբելեան *բառը: Որքան ալ հետաքրքրական ըլլայ քննել* եան *ածանցին իմաստաբանական երանգները (դըլխաւորաբար իբրեւ սեռականակերտ եւ յոգնականակերտ), այստեղ* եայ *ածականակերտն է որ տուած է* եանը:

Երկրորդ հարցումին ի պատասխան՝ պէտք է ըսել թէ ոսկեդարեան բառ չէ: Ատիկա հաստատելու համար էր որ նախ ուզեցի ցոյց տալ թէ եբրայական մատենագրութեան մէջ անգամ յետսամուտ է յոբէլ *բառը:*

Հայերէն Աստուածաշունչ Մատեանին մէջ, (Համաբարբառը չունի), մէկ անգամ միայն գործածուած է, գործիական հոլով, — յոբելեաւ (Ա. Մնաց. ԺԵ. 28): *Ուշադրութի՛ւն, այստեղ ոչ եբրայերէնը կը գործածէ այս բառը, ոչ ալ յունարէնը, ոչ ալ լատիներէնը կամ այլ լեզուով թարգմանութիւն: Եբրայերէնը ունի* շոփար: *Հայ ընդօրինակողը ջնջեր է* փողը *կամ* շեփորը, *տեղը գրեր է* յոբէլ (**):

Ապացոյց որ ոսկեդարեան չէ:

Կ'ուզէի դիտողութիւն ընել «յոբելեաւ» ձեւին համար՝ նախընտրելով «յոբելիւ» ձեւը, բայց երբ Սիրաքի մէջ տեսայ ... «կնեաւ չարեաւ» հոլովաձեւը (իմաստ. ԽԲ. 6), *լեզուս ներս քաշեցի՝ խոհեմութիւն համարելով սրբագրութիւնը թողուլ ոսկեդարագէտներուն:*

Այսուհանդերձ, ապացոյց որ ոսկեդարեան չէ:

Աճառեան կը կարծէ թէ ուղղական ձեւըն է ... յոբել: *Ծիծաղ միայն կը պատճառէ ամէն փորձ որ իրականութիւնը կը փնտռէ ընդօրինակութեանց մէջ, բայց ոչ պատմութեան մէջ: Ըստ Բագրատունիի՝ ուղղական ձեւն է* յոբէլ *կամ* յոբելեայ, *որ առած է մակբայաձեւ գործիական հոլով, —* յոբելեաւ: *Իմ գիտցածս այն է թէ ընդօրինակողը Յեսուի գիրքին մէջ, մեկնողական նպատակով, «փող եղջերեայ» բառերուն քով աւելցուցեր է «յոբելեան», փոխանակ գրելու «յոբելեայ», յետոյ հոլովեր է «յոբելինաւ», փոխանակ գրելու «յոբելեաւ», ինչպէս այլուր, կամ «յոբելիւ»:*

Ապացոյց որ այս ամէնը չի կրնար ըլլալ ... ոսկեդարեան:

Կը հետեւի թէ համբակ ընդօրինակողներու ժամանակաշրջանին, Ե. *դարէն շատ ու շատ ետքը,* յոբէլն *ու* յոբելեանը *կը շփոթուէին դեռ մէկը միւսին հետ, Աստուածաշունչ Մատեանին լուսանցքին վրայ կամ բնագիրէն ներս:*

Լուսանցագրութեան մեղքը կը նշմարուի նաեւ եբրայերէն բնագրին մէջ: Քեբէն *բառը, որ կը նշանակէ փող (***), կցուած է* յոբէլ *բառին, որ նոյնպէս կը նշանակէ փող՝ ըստ առաջին բանասէրներուն* (Յես. Զ. 5), *մինչ այլ տեղ առանձին է* յոբէլ *բառը* (Ել. ԺԹ. 13): *Արդ, պէտք է գիտնալ թէ Յեսուի գիրքը գրուած է շատ ուշ, — դիւցազներգութիւն մը, որու շարահիւսութեան մէջ կը ցոլան կախարդական աւանդութիւններ (շրջանակ գծել քաղաքին շուրջ՝ ֆործանելէ առաջ) եւ այլ յաղթերգութիւններ, մինչ հնագիտական նորագոյն պեղումները կը հաստատեն թէ Յեսու գործ չէ ունեցած Երիքովի հետ, իր կործանած քաղաքն է միայն Գային:*

Որպէսզի չափով մը ամբողջացնեմ յոբելեան *բառին պատմութիւնը, հուսկ ուրեմն կ'արձանագրեմ այստեղ թէ գոյութիւն ունի* Գիրք յոբելենից *խորագրեալ մատեան մը, եբրայերէնէ յունարէն եւ եթովպերէն թարգմանուած՝ ի հնումն: Այժմ կայ ֆրանսերէնն ալ (ունիմ այս վերջինը): Կը կոչուի նոյնպէս* Փոքր Գիրք Ծննդոց, *որովհետեւ Եբրայեցւոց պատմութիւնն է, Աստուածաշունչ Մատեանի եւ այլ կարգի գրոյցներու հաւաքածոյ: Իբր թէ Քրիստոնէ առաջ գրուած: Յոբելեաններու գիրք կոչուած է, որովհետեւ յիսնամեակներու կը բաժնէ ամբողջ պատմութիւնը: Ուրեմն բառը ոչ մէկ կապ ունի Մովսիսական օրէնքներուն հետ: Ապացոյց մը եւս թէ բառը կարծուածին չափ հին չէ:*

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(Վերջ)

Յ. Գ.— *Հայաստանի մէջ* «յոբելեան» *բառին ածանցումը սովորութիւն է կատարել առանց* սղումի,— *կը գրեն* յոբելեանական: *Շատ կը զարմացնէ այս պարագան, որովհետեւ* արեւելահայերէնը *սղում կը կատարէ նոյնիսկ* անուններու *մէջ, (կը գրեն՝* Ներսիսեան, Յովհաննիսեան): *Ժամանակ մը Հ. Հացունի* եւս *սղում կը կատարէր* մականուններու *մէջ հոլովման պարագային,* Զօպանեան - Զօպանենի:

(*) Բացառութիւն՝ երեք տառանուններ,— *բեն, կեն, մեն*: Նաեւ բայերու սահմանական եղանակ ներկայ Գ. դէմք, — *կը զարնեն*: Բացառութիւն՝ *գեհեն* բառը, որ եբրայերէն է, *կէհիննոմ*, արաբերէն՝ *ճէհէննէմ* (նոյն բառն է), բայց մեր մատենագրութեան մէջ գրուած է նաեւ *գեհեան*: Կանոնին կարեւորութեան նայեցէք,— երբ *նու* տառին կը յաջորդէ բաղաձայն մը եւս, է չի դրուիր այլեւս: Բացառութիւն՝ *ձէնջ, մէնջ, հէնջ* բառերը եւ *էն* վերջաւորութեամբ բառերու ուղղական եւ հայցական հոլով յոգնակին,— *օրէնք, զօրէնս*:

(**) «Յոբէլ» բառը հինգ անգամ գործածուած է յունարէնի մէջ իբրեւ անձնանուն (*Դատ*. Թ. 26), ուր ոչ եբրայերէնը կը գործածէ, ոչ ալ լատիներէնը, հայերէնը, անգլերէնը, գերմաներէնը, ֆրանսերէնը: Այս պարագան կարեւոր է անոր համար որ Հայաստանի բանասէրները կը կարծեն թէ հայերէն թարգմանութիւնը կը հետեւի յունարէնին:

(***) Եբրայերէն *քերէն* (եղջիւր) եւ *քարան* (ճառագայթ) բառերու շփոթութենէն ծագում առած է ... կոտոշաւոր սխալ մը, որ Մովսէսի ճակտին վրայ կը դնէ երկու եղջիւր: Արդարեւ Աստուածաշունչ Մատեանի լատիներէն թարգմանութեան մէջ գրուած է թէ Մովսէսի ճակտին վրայ եղջիւրներ կը տեսնուէին՝ երբ կ'իջնէր Սինայի լեռնէն (*Ել. ԼԴ.* 35): Այս վկայութենէն ներշնչուած՝ նկարիչները կոտոշաւոր ցոյց կուտան Մովսէսը: Հայերէն թարգմանութիւնը կուտայ. «Փառաւորեալ էր տեսիլ գունոյ երեսաց Մովսիսի»: Կ'ակնարկուի այն լոյսին, զոր ստացած էր Մովսէս՝ նայելով աստուածային լոյսին: Ոմանք կ'ըսեն թէ եղջիւր եւ ճառագայթ նոյն ծագումն ունին, այն պատճառաբանութեամբ թէ ճառագայթը կոտոշի ձեւ կ'առնէ՝ երբ կը ցոլանայ, բայց ինչո՞ւ կը գրուի *տուէլ*ով, (յոգնակիի ձեւ մը, որ երկուք ցոյց կուտայ,— հայերէնը չունի այս յոգնակին):

×

Կ'անցնէի անհոգ, երբ տեսայ անփոյթ,
Ոսկի արտի մէջ մարդկային մի գանկ,
Եւ այն գանկի մէջ տեսայ մի արտոյտ
Որ բռաւ ... բողեց ձագերին մենակ:

— Օ՛, ողջոյն,— ասի,— ով մարդ, օ՛, ողջոյն,
Գանկդ անգամ դուռ է բացում հիւրերի
Եւ օրհնում եմ քեզ, ո՛վ ունայնութիւն
Որ մահդ բոյն ես դարձրել կեանքի:

Մինչ որքան ապրող գանկեր աշխարհում,
Աշխարհին որքան մահեր են բերում ...

×

Երբ շոյում էիր իմ սեւ մազերը
Սպիտակ էիր սեւի մէջ փնտռում,
Մէկ — մէկ համբուրում իմ սեւ մազերը՝
Ու ցնծում էիր, որ չէիր գտնում:

Բայց գտար մի օր վշտագոյժ մի մազ
Եւ ես զգացի թախիծն աչքերում,—
—Ասացի՝ մի՞թէ ինձ կը մոռանաս,
Ա՜խ, մի՞թէ էլ չես շոյելու այսպէս.
Երբ սպիտակեմ Մասիս սարի պէս:

Բայց հառաչեցիր թէ՝ ինչ էլ լինի՝
— Ո՞ր Հայը սրտից Մասիս կը հանի,
Ո՞ր Հայը, իմ սէր, եթէ Հայ է նա,—
Միայն թէ սէրդ թող չծերանայ ...

ՅՈՎՀ. ՇԻՐԱԶ

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՔԱՒԱՐԱՆԻ ՀՈԳԻՆԵՐԸ

Եթէ ջերմեռանդ հաւատացեալ մը եղած ըլլայի, իմ այս տարօրինակ վիճակս պիտի նկատէի իբրեւ վերէն եկած երկնային ազդարարութիւն մը:

Բոլոր ներկաները, մանաւանդ Տոն Ժուան, չափազանց զարմացան երբ լսեցին Տոն Կարսիան որ երկինքէն կը ճառէր, բան մը որմով բնաւ չէր զբաղած ան ցարդ: Եւ կամ, կը խորհէին անոնք, Կարսիայի խօսքերը ունէին երկինքը ծաղրելու բնոյթը:

Տեսնելով որ իր շուրջիններն կը ժըպտէին իր ըսածներուն վրայ, սնապարծութեան զգացումէ մը մղուած, Տոն Կարսիա աղաղակեց.

— Ոչ ոք թող տարուի խորհելու թէ կը վախնամ Հոլանտացիներէն, Աստուծմէ եւ կամ սատանայէն: Ոչ, այս երեքին հետ ալ ես իմ հաշիւներս ունիմ կարգադրելիք:

— Մէկ կողմ թող Հոլանտացիները, բայց վախցիր Աստուծմէ եւ սատանայէն, գոչեց վաշտի կապիտան մը, որուն սուրին երախակալին վրայ համրիչ մըն էր կախուած:

— Ի՞նչ վնաս կրնան հասցնել ինծի, հարցուց Տոն Կարսիա: Կայծակը չի կրնար հարուածել այնքան ճշգրտութեամբ, որքան բողոքականի մը հրացանը ...

— Իսկ հոգի՞դ, ըսաւ ծերունի զինուորականը, խաչակնքելով:

— Ա՜հ, հոգի՞ս: Ամէն բանէ առաջ հարկ է վստահ ըլլամ թէ հոգի մը ունիմ: Ցարդ ո՞վ ըսած է ինծի թէ հոգի մը ունիմ: Քահանանե՞րը: Գիտէք որ հոգիի այս գիւտը իրենց կ'ապահովէ աղուոր եկամուտները եւ բնաւ չեմ կասկածիր թէ իրենք են միայն անոր գիւտարարները, ճիշդ այնպէս, ինչպէս ծաղարաններու մէջ կարկանդակներ կը պատրաստուին վաճառուելու համար ...

— Տոն Կարսիա ձեր վախճանը շատ գէշ պիտի ըլլայ, ըսաւ կապիտանը, այս տեսակ խօսակցութիւնները բոլորովին անտեղի են, այն ալ խրամի մը մէջ:

— Խրամի մէջ թէ այլուր, ես կ'ըսեմ այն ինչ որ կը մտածեմ: Բայց կը լռեմ, որովհետեւ կը տեսնեմ թէ ընկերոջս Տոն Ժուանին գլխարկը վար պիտի իյնայ, այնքան որ մազերը կը ցցուին իր գլխուն վրայ: Անիկա ոչ միայն հաւատացած է հոգիին, այլեւ կը հաւատայ նաեւ քաւարանի հոգիներուն ...

— Մեծ միտք մը չեմ, ըսաւ Տոն Ժուան ծիծաղելով, եւ սակայն յաճախ կը հիանամ անդրաշխարհեան հարցերու մասին ձեր ունեցած հոյակապ անտարբերութեան վրայ: Եւ սակայն, եթէ նոյնիսկ ենթակայ ըլլամ ձեր ծաղրին, ստիպուած եմ խոստովանելու թէ պահեր կան ուր անիծեալներու մասին պատմուածները գիս կը տանին անհաճոյ խորհրդածութիւններու:

— Սատանային անկարողութեան լաւագոյն փաստը այն է որ դուք այսօր ողջ առողջ էք այս խրամին մէջ: Հաւատացէք ինծի պարոններ, աւելցուց Տոն Կարսիա զարնելով Տոն Ժուանի ուսին, եթէ սատանան իրօք գոյութիւն ունենար, արդէն մէջտեղէն վերցուցած պէտք է ըլլար այս տղան: Հակառակ որ չափազանց երիտասարդ է, եւ սակայն չի դադրիր կատարեալ յանցապարտ մը ու անիծեալ մը ըլլալէ: Շատ մը կիներ է շարչարած եւ բազմաթիւ մարդիկ է զետեղած դագաղներու մէջ ...

Կը շարունակէր տակաւին խօսիլ, երբ այն գնդակ մը արձակուեցաւ խրամին կողմէն, ուր կը գտնուէր սպանական բանակը: Տոն Կարսիա ձեռքը կուրծքին տանելով, աղաղակեց:

— Վիրաւորուա՛ծ եմ ...

Ու գլորեցաւ գետին: Նոյն վայրկեանին տեսնուեցաւ մարդ մը որ խոյս կուտար, եւ սակայն տիրող մթութիւնը պատճառ եղաւ որ փախստականը ազատի զինքը հետապնդողներուն ձեռքէն:

(24 Շար.)

ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

ՇԱՐՓԱՆԿԱՐ

ՀՌԵՆՈՍԻ ԱՆՑՔԸ
LE PASSAGE DU RHIN

Վերջին պատերազմին ընթացքին պատահած դրուագ մը որ կը պատկերացնէ քանի մը ֆրանսացի զերիներու կեանքը Հռենոսէն անդին, զերմանական գիւղի մը մէջ: Քայթի ժապաւէնը կրնար ժամանակավրէպ նկատուիլ, եթէ իր հետապընդած նպատակը աւելի քան այժմէական չըլլար· այսինքն մերձեցումը, երկու նախկին թշնամի ժողովուրդներուն, վե– րածնող Եւրոպայի միութեան մը մէջ: Գերիներէն մէկը, Րոժէ՝ (Շ· Ազնաւուր) համեստ ֆրանսացիի տիպար մը, ոչ միայն կ'ընտելանայ իր նոր կեանքին այլ նաեւ իմաստ մը կը գտնէ անոր մէջ, քա– նի իր նոր տէրերուն վերաբերումը մարդկային է: Այս պարագան կը պարտադրէ իրեն պարկեշտ գտնուիլ անոնց հանդէպ եւ չնորհիւ իր ազնուական աշխատան– քին, բոլորին համակրանքը կը շահի եւ ի մէջ այլոց սէրը՝ տանտիրոջը աղջկան: Գիւղին բոլոր բնակիչները կը սիրեն զինքը եւ երբ պատերազմը կը դադրի, Րոժէն խանդավառութեամբ չէ որ իր ազատագրուած հայրենիքը կը վե– րադառնայ: Ոչ իր կինը գտնելու երջանկութիւնը, ոչ ալ իր երկիրը ազատ տես– նելու իրողութիւնը, չեն կրնար մոռցնել տալ այն օրերը, ուր ինք, թէպէտ զերի՝ դէթ բանի մը օգտակար ըլլալու համո– զումն ունէր: Հիմա, իր ընտանեկան բոյնին մէջ կը հաստատէ տխուր իրողութիւնը, թէ ինք, աւելորդ մէկն է հոն, քանի իր բացակայութեանը, կինը, պէտք եղած ձեւով վարած էր զործը· եւ ինչ որ աւելի անտանելի է իրեն համար, այն է, որ կինը, գիտակցութիւնը ունի իր այդ կա– տարած զերին: Պոչ մը ըլլալու փոխարէն, այս մարդը կը նախընտրէ վերադառնալ հոն, ուր բան մըն էր եւ մա– նաւանդ սիրուած եւ յարգուած չրջապատէն:

Այս հերոսին կեանքին զուգընթաց եւ եւ թէ զղացումներուն, կայ նաեւ ուրիշ իրեւ հակադիր անոր թէ նկարագրին անձնաւորութիւն մը ուր զերութեան առաջին օրէն իսկ փախուստի մասին կը մտածէ: Հայրենասիրական իր այդ նպատակը իրագործելու համար, կ'օգտագործէ միամիտ զերմանուհիի մը սէրը: Այդ աղջկան հանդէպ զործած արարքը, մարդկայնօրէն խրտչեցուցիչ է, բայց պատեր– բազմ է ու մանրուք զղայնութիւնները աւելորդ:

Այս երկու զլխաւոր անձերուն կողքին կան դեռ ուրիշներ որոնք չատ յաջող կերպով պատկերացուած են: Տեսակ մը ուսումնասիրութիւն, մարդկային զանա– զան տիպարներու: Շ· Ազնաւուր նոյնա– ցած է իրեն յանձնուած դերին հետ: Այն տպաւորութիւնը կը թողու որ չի խաղար այլ կ'ապրի: Իր մասին եղած գովասանքները մեծապէս կ'արդարացուին հոս: Ֆրանսական չարժանկարը դեռ չատ ա– ռիթներ պիտի ունենայ օգտագործելու ա– նոր տաղանդը: Նիքոլ Քուրսէլ իր փառա– սէր Ֆրանսուհիի դերին մէջ, ի յայտ կը բերէ կատարեալ արուեստագիտուհիի մը արժանիքները: Ժորժ Րիվիէրի խաղար– կուքիւնը, նոյնպէս յայտնութիւն մըն է:

Ժապաւէնը ունի դեռ չատ մը ուրիշ ար– ժանիքներ, պատերազմի չրջանի մթնո– լորտի հարազատ պատկերացում, գործո– ղութեանց աչխոյժ ընթացք, համոզիչ չաղկապուած դէպքեր, մէկ խօսքով, լաւ բեմադրուած ժապաւէն մը:

Ինչպէս իր բոլոր գործերուն մէջ, հոս ալ, Քայթ կը ձգտի երեւոյթ մը մատ– նանչել: Այս պարագային, հակադրել ֆրանսացի պարզ, սոսկական մարդու մը մտայնութիւնը զերութեան չրջանին, զա– ղափարապաչտ մտաւորականի մը մտայ– նութեան հետ: Առաջինին համար հայ– րենիքի սէրը ստորադաս է իր անձին հետ անմիջական կապակցութիւն ունեցող հարցերուն եւ անոնց անդրադարձումնե– րուն: Երկրորդին համար, հայրենիքը զաղափար է: մտային դրութիւն մը եւ իր պարագային, կեանքի իմաստ մը:

Րոժէ – Շարլ Ազնաւուր, կ'անձնաւորէ վերոյիչեալ առաջին հերոսը որ կը նախ– ընտրէ պատերազմէն յետոյ Գերմանիա մնալ եւ չարունակել իբր մարդ ապրիլ քան թէ Ֆրանսա իր կնոջ շուխին տակ: Ժան–Ժորժ Րիվիէր, կը նախընտրէ Ֆը– րանսան, որովհետեւ հոն է որ կը գտնէ իր հոգեկան եւ իմացական կեանքին ի– մաստը:

Ակնյայտ է որ Քայթ ուզած է հանդի– սատեսին համակրանքը ուղղել, դէպի Րո– ժէն, որովհետեւ այդ ձեւով կրնար ծա– ռայել իր նպատակին, որ ինչպէս յիչե– ցինք, կը կայանայ երկու նախկին թշնա– մի ժողովուրդներուն միջեւ բարեկամա– կան կապեր ստեղծելուն մէջ: Եթէ նկա– տի ունենանք որ այս ժապաւէնը, դեր– մանեւֆրանսական ընկերութեանց ար– տադրութիւն մըն է, աւելի պարզ կ'ըլլայ Քայթի հետապնդած նպատակին ըմբռ– նումը:

Ըստիս չեմ կարծեր որ Քայթ յաջո– ղած է իր առաջադրութեան մէջ: Իր նը– չած դէպքերը աւելի պարադայական են քան ընդհանրական եւ իբր այդպիսին եր– կընտրանքի նիւթ չեն կրնար ըլլալ: Րո– ժէին Գերմանիա մնալու դրդապատճառ– ները զուտ անհատական բնոյթ կը կրեն, նոյնը Ժանին Ֆրանսան նախընտրելու– պատճառները:

Մեր այս քննադատութիւնը չի կրնար նսեմացնել Քայթը որ է ու կը մնայ Ֆը– րանսական չարժանկարի առաջնակարգ արուեստագէտներէն մէկը: Կը ցաւինք միայն որ չէ կրցած խուսափիլ այս ժա– պաւէնին այն մասերէն, ուրկէ աւելի ա– պըսպրանքի հոտ կուգայ քան թէ ստեղ– ծագործութեան չունչ:

ԱՒԼԻԷՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԹՈԼՍԹՈՑԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՑԻՄՆԱՄԵԱԿԸ

Լեւ Թոլսթոյի մահուան յիսնամեակին եւ Լուսաստանի մէջ կատարուած յոբելե– նական հանդէսներու առիթով, միջազգ· մամուլն ալ զանազան յօդուածներ նուի– րեց մեծ գրագէտի յիշատակին:

Մեր պաշտօնակից, Փարիզի Լը Մոնտ օրաթերթի մէջ՝ Անտրէ Փիէռ հետեւեալ յոբելեանական գրութիւնը ստորագրած է:

Դժուար է երեւակայել յուզումը որ պատեց Լուսաստանը եւ ողջ աչխարհը, երբ, 1910 Նոյեմբեր 20ին տեղի ունեցաւ համաչխարհային համբաւ վայելող զրա– դէտ՝ Լեւ Թոլսթոյի մահը: Ամենուրեք, թէ ժողովրդական խաւերը եւ թէ մտաւո– րական դասը հեւ ի հեւ հետեւած էին մեծ զրադէտին վերջին ճամբորդութեանը Ռուսիոյ մէջ, եւ անոր հոզեվարքին Ա– թափովոյի փոքրիկ կայարանին մէջ: Մահուընէն քանի մը օր առաջ մեկնած էր Եասնայա – Փոլիանայէն, զաղտնի, իր կնոջ ձգելով նամակ մը, ուր կ'ըսէր·—

« Զեմ կրնար չարունակել ապրիլ պեր– ճանքի մէջ, ինչպէս ապրած եմ եւ կ'ընեմ այն, ինչ պիտի ընէին ընդհանրապէս իմ տարիքիս հասած ծերերը: Կը թողուն աչ– խարհը, մինակութեան եւ հանդարտու– թեան մէջ անցընելու համար իրենց վեր– ջին օրերը »:

Իր մահը, Ռուսիոյ կորսուած մէկ ան– կիւնը համապատասխան էր ուրեմն իր բաղձանքներուն, այսուհանդերձ, անել կացութեան մը առջեւ կը դնէր ցարական իչխանութիւնները, քանի որ քրիստոնեայ Թոլսթոյը՝ առաքեալը սիրոյ կրօնքի մը, մեկնած էր անդարձ, առանց հաչտուելու Ուղղափառ եկեղեցիին հետ, որ զինքը լանադրած էր 1901ին:

Իչխանութիւնը՝ ռուս ժողովուրդին ճոյլ չտուաւ ազգային յուղարկաւորու– թիւն կազմակերպել, բան մը որ պիտի ուզէր ընել արժանավայել չուքով, մէկու մը՝ որ իր ամբողջ կեանքի ընթացքին պայքարած էր անարդարութեան եւ բըռ– նութեան դէմ, որ պաչտպանած էր տը– կար ու խոնարհը: Ոստիկանութիւնը արգիլեց Մոսկուայէն յատուկ չոգեկառ– քերու մեկնումը:

Միայն չրջակայ գիւղերու, մօտակայ Թուլա քաղաքի բնակիչներուն եւ Ս· Փե– թերսպուրկէն ու Մոսկուայէն եկած կարճ մը պատուիրակներուն թոյլ տրուեցաւ մասնակցիլ թաղումին, որ տեղի ունե– ցաւ Նոյեմբեր 22ին, Եասնայա – Փոլիա– նայի մէջ, չատ մեծ պարզութեամբ: Եր– կու հազարէն երեք հազար յուղարկաւոր– ներ հետեւեցան դագաղին, մինչեւ ան– տառին խորը փորուած փոսը, հոն ուր ուզած էր թաղուիլ Թոլսթոյ, կանաչու– թեան կամարի մը տակ: Ոչ մէկ դամբա– նական խօսուեցաւ, սակայն, ըստ այդ օրերու թերթերուն, անծանօթ մը պոռացած է·— «Մեծն Լեւ Թոլսթոյ մե– ռաւ: Ապրի իր ոգին եւ թող իրականանան քրիստոնէութեան եւ սիրոյ իր պատուէր– ները» :

Հակառակ ցարական կառավարութեան ձեռք առած միջոցներուն, ցոյցեր տեղի ունեցան բազմաթիւ քաղաքներու մէջ: Ս· Փեթերսպուրկի ուսանողները համախմբ– ուեցան Ղազանի Մայր Տաճարին առջեւ: Ոստիկանութիւնը պաչարեց եւ ցրուեց ցուցարարները: Մոսկուայի մէջ եւս, ինչպէս նաեւ համալսարանական՝ դրեթէ բոլոր կեդրոններուն մէջ, ազատախոհ ե– րիտասարդութիւնը ուզեց արտայայտել իր պաչտամունքը՝ ռուս զրականութեան նահապետին հանդէպ եւ իր զայրոյթը՝ իչխանութեան դէմ: Հակառակ այս ար– զելքներուն, սուզ առաւ ժողովրդական իսկական Ռուսաստանը՝ իր թնտեղլիկեն– ցիայով եւ, ամբոխը երգեց «յաւիտենա– կան յիչատակի» երգը, Թոլսթոյի ի պա– տիւ :

Բովանդակ աչխարհ մասնակից եղաւ այս սուգին: Եւրոպական բոլոր թերթերը անդրադարձան երկար կեանքին եւ այն– քան այլազան զրական վաստակին այն մարդուն, որ եղած էր ռուս հանճարին ամէնէն հարազատ մարմնացումներէն մին:

Թէոդոր տը Վիցեվա, « Լը Թանի» մէջ, երկար յօդուած մը նուիրեց, որ կը վեր– ջանար սակէս: «Թոլսթոյ յեղափոխու– թիւն չէ ըրած, ոչ մէկ աղանդ չէ հիմ– նած, ոչ իսկ վարդապետութիւն մը: Բայց, Աւիզայի Սուրբ Փրանկիսկոսէն եւ Լութերէն ի վեր ո՞վ կրցած է հոգիներուն մէջ աւելի ուժգին կերպով արծարծել քը– րիստոնէական զգացումը: Ո՞վ մղեց բո– լորս ալ, որ աւելի մեծ լրջութեամբ մը– սածենք մեր ճակատագրին խորհուրդնե– րուն վրայ »:

Թէ ռուս զրադէտը որքան ճանչցուած եւ սիրուած էր Ֆրանսայի ժողովրդական չրջանակներէն, Թիւլ Քլարեթի կուտայ չահեկան վկայութիւն մը «կեանքը Փա– րիզի մէջ» իր fրոնիfով:

« Փարիզը, կը զրէր ան, Թոլսթոյի ըն– ծայեց տարօրինակ եւ ի վերջոյ իսկական յարգանք մը: Ժողովրդական հրատարա– կութիւններու բոլոր վաճառորդները, ւլողոտաններու ցրուիչները այս առթիւ, տաղանդաւոր զրողին գործերուն աժան օրինակները զեղչեալ դիներով ծախեցին· « Գնեցէ՛ք, կոմս Թոլսթոյի Նափոլէոնը եւ Աղեքսանդրը», «կարզացէ՛ք, Աննա Քարենինը, 50 սանթիմ, 10 սու»:

« Անսպասելի այս յայտարարութիւննե– րը տարօրինակ տպաւորութիւն ձգեցին պողոտաններու վրայ սլացող ինքնաչար– ժերու աղմուկին եւ պտտողներու յա– րուցած ժխորին մէջ: Թոլսթոյ այս մեծ անունը ,զանազան ձեւերով հնչեցին բոլոր այն չրթները , որոնք վարժուած էին երգել օրուան պարզ երգերը, կամ ողբալ նոր ոճիրները : Լէոն Թոլսթո՛յ կամ կոմս Թոլսթոյ կը զարմացնէր ան– ցորդները, բայց նաեւ ըսել կուտար · — « Ահա թէ ինչ է փառքը»:

Այսօր, Թոլսթոյի փառքը խաւարելու վրայ է: Կը թուի թէ նուազ կը կարդաց– ուի բաղդատմամբ ռուս դասական միւս դրադէտներուն՝ Տոստոյեւսկի, Զեխով : Իր մահուան յիսնամեակը լաւագոյն ա– ռիթը չէ՞ վերստեղծելու համար հոսանք մը, ի նպաստ իրեն, եւ դնելու զինքը իր աստիճանին վրայ, որ Ռուսերու միաձայն կարծիքով ամէնէն բարձրն է :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (73)

ՀԱՅՕՑ ՔԵՐԹԸՂԸ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԳԼՈՒԽ ԵՐՐՈՐԴ

Յաջորդ օրը Վարդ իչխանը կրկին մեկ– նեց կավաչ՝ դարձեալ ձիարեւ նուէրնե– րով ու թիկնապահներով: Որքան էլ ճա– նապարհը տհաճ էր իր խորդուբորդնե– րով, իր վերելքներով ու վայրէջքներով , նա այնուամենայնիւ զնում էր թեթեւ սրտով· յոյս ունէր, որ այս անգամ յան– դիմանութիւններ չէր լսի կոյր արքայից եւ ծանր կացութեան մէջ չէր լինի :

Երբ Վարդը արքայի հրաւէրը յայտնեց Գնէլինի՝ արքայազնը ուրախութիւնից չա– ռագունեց եւ ժպիտներ ցոլացին նրա աչ– քերում :

— Շնորհակալութիւն արքայ , հօրեղ– բօրս ,— ձեռքը սրտին դրաւ Գնէլը, — Այդ մեծ պատիւ է ինձ եւ իմ հարսին: Պիտի զամ մեծաւ սիրով :

Ապա Գնէլը հետաքրքրուեց, թէ ե՞րբ է լինելու ժողովը:

— Նորապսակները մոռանում են, ար– քայազն, ամէն բան ,— նկատեց Վարդը մեղմաժպիտ, եւ բացատրեց , որ ժողովը լինելու է տաս օրից, այնպէս որ բաւա– կան ժամանակ է մնում հարկ եղած պատ– րաստութիւններ տեսնելու :

Կեանքում ինչպէս վատ, այնպէս եւ լաւ լուրերը երկար չեն մնում ծածուկ , տարածւում են անյայտ ճանապարհնե– րով: Այդպէս էլ այս անգամ, չգիտես ինչպէս, կամաչի ամբոցում ամէնքն ան– միջապէս իմացան, որ Աբշակ թագաւորը արքայազն Գնէլին ու իր հարսին հրաւի– րել է Շահապիվանի նաւահանգստեան տօ– նին, եւ ուրախացան բոլորը ... Բացի Տիրիթից :

Երբ Տիրիթը լսեց այդ՝ տխրեց սաս– տիկ,— ուրեմն թագաւորը չհաւատա՞ց իր խօսքին... եւ ահա Գնէլին ու նրա հարսին հրաւիրում է Շահապիվան, ի– րեն՝ ոչ... ի՞նչ է նշանակում այս... Գը– նէլին պատժելու փոխարէն արքան պա– տիւնե՞ր է տալիս նրան ...

Ուրե՞մն ...

— Ոչ,— ասաց տակաւին ամէն ինչ կո– րած չէ: Փառանձեմը ...

Այս ասելով՝ նա չտապեց տեսնել Վարդ իչխանին:

Բայց ո՞ւր էր նա ո՞րտեղ էր իջեւանել: Ուղարկուած սպասաւորը լուր բերեց· թէ նա այժմ հանդիստ է առնում ամրոցի հիւրատանը եւ վաղը պիտի մեկնի:

Թէեւ կարգ չէր, որ արքայազնն ինքը այցելի մի իչխանի կամ նախարարի , սակայն Տիրիթը զնաց Վարդ իչխանի մօտ՝ պարզելու, թէ այդ ի՞նչպէս է ե– ղել, որ թագաւորը հրաւիրել է Գնէլին՝ իր հարսի հետ, բայց ... անտեսել է ի– րեն :

— Ողջոյն, արքայազն ... մեծ պատիւ էք արել ինձ ,— դիմաւորեց նրան Վար– դը պատշաճ խոնարհումով: — Ինչո՞վ եմ արժանացել ...

Տիրիթը , նրա խօսքերին անուչադիր , ասաց հազիւ չէնքից ներս մտած :

Իչխան, յայտնեցին ինձ, որ արքան քո միջոցով Գնէլին եւ իր հարսին յղել է հրաւէր՝ դնալ Շահապիվանի տօնին, — ի՞նչպէս հասկանամ... ի՞նչպէս ...

Վարդը ուչադիր նայեց նրան .— Տիրի– թի տեսքը վարանոտ էր, դէմքը ջղաձգ– ւում էր· անդրավարտիքի տոտերը մի կերպ առել էր մոչկների մէջ: Երեւում էր՝ չտապելուց կարգի չէր բերել իրեն ...Իսկ ընդհանրապէս մոռալ էր եւ ընկճուած :

— Ինչո՞ւ այդպէս իչխան, — չարու– նակեց Տիրիթը, մի կերպ նստելով իրեն առաջարկուած աթոռին:— Մի՞թէ արքան իմ խօսքը առ ոչինչ համարեց, արհա– մարհեց ... Զունի՞ վստահութիւն առ ինձ, թէ ... Չէ՞, իչխան, ինքդ ակնատես եղար, թէ ինչպէս նախարարաց որ– դիները սիրում են նրան, խաղեր են խա– ղում եւ զինավարժութիւն կատարում յար ու հանապաղ ... Եւ մի՞թէ ես, իչ– խան ...

Նա չաւարտեց ասելիքը, եւ տենդով հիւանդի նման, ձեռքը դրեց ճակատին ու կռացաւ : Այդ պահին նա թուաց այնքան թշուառ, որ Վարդը հարկ համարեց հան– դստացնել, հրաւէրի առիթ յօրինելով :

— Դա անտեսում չէ, արքայազն, եւ ոչ իսկ անվստահութիւն: Պարզապէս արքան չի եղած Գնէլի հարսանիքին, ուստի եւ , որպէս եղբօր որդու, կամենում է տեսնել նորան : Այդ իսկ պատճառով յղել է հրա– ւէրը:

— Հապա ե՞ս , իչխան ...

Վարդը չհասկացաւ նրա միտքը եւ նը– կատեց .

ՍՏԵՓԱՆ ԶՕՐԵԱՆ

Շար·ի

գիս հարցաքննելու եկաւ: Իրապէս փափկանկատ, բարեկիրթ անձ մըն է: Հարցաքննութիւնը լրացաւ, սիկարէթ ծխեցինք: Ինծի ըսաւ թէ վարչապետարանի դրամարկղէն փոքր նկարներ գտնուած են: «Այո, ըսի, պատմեմ խնդիրը»:

ՔՈՐԱԼԹԱՆԻ ՆԿԱՐՆԵՐԸ

Օր մը Րէջիք Քորալթան եկաւ մօտս: Նուէր մը բերեր էին, ցոյց տուաւ ինծի: Յետոյ ձգեց ու գնաց: Չկրցայ նետել, չկրցայ ծախել, այնտեղ դրի: Ասոնք վրան – բաց նկարներ չեն, գեղարուեստական նկարներ են: Կը կարծեմ թէ կը յիշէ ընդհ. դատախազը: Շատ պատուաւոր դատաւոր մըն է ինք: Ինծի իրաւունք տըւաւ ըսելով. «Ձեր տարապայման աշխատութեան ընթացքին անոնց նայելով կը զբօսնուք»:

Մենտերէսի այս խօսքը բուռն ծիծաղներով դիմաւորուեցաւ: Ընդհ. դատախազը քիչ մը ջղայնացաւ: Նախագահ Պաշօլ խնկոյն հարցում մը ուղղեց.

— Քորալթան ետ չուզե՞ց նկարները:

Մենտերէս պատասխանեց.

— Շատ անկարեւոր բաներ էին: Ձգեց գնաց: Այդ չէ կարեւորը: Քորալթան ձըգեց գնաց: Այդ նկարները հանգստանալու առիթ ընծայեր են: Լաւ: Յոյժ բարեկիրթ փափկանկատ պէյէֆէնտին ալ նայեցաւ այդ նկարներուն:

Մենտերէս այս խօսքը ըսելէ ետք ընդհանուր դատախազին դարձաւ եւ անակնկալօրէն հարցուց.

— Վրան – բա՞ց էր, պէյէֆէնտի, կը հարցնեմ ձեզի:

Մենտերէս յետոյ չարունակելով մեղադրեց ընդհ. դատախազը եւ ըսաւ. «Իրօք դատավարութեան ծառայած կ'ըլլար՝ եթէ փաստ հաւաքելով գար»:

Նախագահը. «Ի՞նչ է ձեր վերջին խօսքը» հարցուց: — «Անպարտութիւնս կ'ուզեմ» ըսաւ Մենտերէս:

ԸՆԴՀ. ԴԱՏԱԽԱԶԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Ընդհ. դատախազը խկոյն խօսք առնելով պատասխանեց Մենտերէսի:

— Ձայն հարցաքննեցի, ճիշդ է: Յետոյ արկղէն ելած նկարներու տուփին մասին խօսեցայ: Անհրաժեշտ էր առիկա իրականութիւնը հասկնալու համար: Տեսայ տուփը: Մէջինները տեսայ: Ինչո՞ւ «քիլոթ»ին մասին չի խօսիր» Ինչո՞ւ Սուզան Մէօզէնի խօսքը չըներ: Շատ բաներ ունիմ ըսելիք»:

Յետոյ վերջին խօսքը տրուեցաւ Մենտերէսի որ ըսաւ. «Բանավէճի բռնուելու չեմ: Դարձեալ նիւթէն շեղեցաւ: Տեսէք կը խնդան» ու ցոյց տուաւ թեթեւօրէն ժպտող դատախազը:

Յետոյ այսպէս շեղաւ ըսելով, յայտնեց թէ ընդհ. դատախազը հարցաքննութենէն ետքը ինչպէս դիտած է նկարները:

Բարձր. ատեանը վճիռ արձակելու համար դատը Երկուշաբթի օրուան յետաձգեց:

ՎՐԻՊԱԿ, «Հայկական մանրանկարչութիւն» յօդուածին (Յառաջ, Նոյեմբեր 25, Ա. էջ) Ա. սիւնակին ութերորդ պարբերութիւնն է.— «Անցեալին, գնահատելի առաջնութեամբ մը, Հայպետհրատը լոյս ընծայած էր, բաւական յաջող նման հատոր մը՝ բացատրականները ռուսերէն եւ հայերէն լեզուով»: Տպագրական վրիպումի մը հետեւանքով չէր չարուած «եւ հայերէն»ը ինչ որ մեր ընթերցողները ճշդած են անշուշտ ինքնաբերաբար:

ՆՈՐ ՏԱՐԻԷՆ ԱՌԱՋ

Մեր բաժանորդներէն կը խնդրենք որ կանոնաւոր եւ կանխիկ վճարեն իրենց բաժնեգինները, առանց սպասելու մասնաւոր դիմումի:

Ընկերային եւ այլ տուրքերու վերջին յաւելումները պատճառ կը դառնան որ 1961 Յունուար 1էն, բաժանորդագրութեան եւ հատավաճառութեան պայմանները փոխուին:

Մինչեւ Դեկտեմբեր 31, 1960 վճարում ընողները կրնան բացառաբար օգտուիլ ներկայ պայմաններէն:

Շնորհակալութիւն մեր այն բոլոր բաժանորդներուն որ իրենց պարտաճանաչութեամբ կը դիւրացնեն վարչութեան գործը:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— Ֆ. Կ. Խաչի Լիոնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Մ. Օպողեանէ յիսուն Ն. Ֆ. իր աղջկան Քոլէթի պաքալորէայի յաջողելուն ուրախ առթիւ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կազմակերպուած Ֆ. Կապ. Խաչի կողմէ՝

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 29ԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Դեկտեմբեր 10ին, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

Սալոն տը լ'Ալամպրայի մէջ

Մանրամասնութիւնները՝ առանձին:

ՀԱՅԵՐԷՆԻ
ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ ՁՐԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ
ՉԱՓԱՀԱՍՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

«Ֆիլօթէքնիք» ընկերակցութեան կողմէ կազմակերպուած:

LYCÉE CONDORCET
8, Rue du Havre, Paris (9e)
Ամէն Ուրբաթ երեկոյ, ժամը 19ին

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՓՈԽՈՒԱԾ ԹՈՒԱԿԱՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ Ծնողաց Միութեան կազմակերպած տարեկան Տօնածառի հանդէսը տեղի պիտի ունենայ՝
Կիրակի, 11 Դեկտեմբեր

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանական յաջորդ հաւաքոյթը այս Չորեքշաբթի, ժամը 21ին, Քաֆէ Քատէի վերնայարկը:

Կը խօսի Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՊԱՀՐԻ:

Նիւթ ունենալով «Քրիստոնեայ եկեղեցիներու միութեան խնդիրը»:

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Նախկին Հայ Արիներու եւ Արենուշներու:

Այս Շաբաթ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս: ՔԼԻՒՊի շքեղ սրահին մէջ,

51, Rue Grignan

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի լաւագոյն նուագախումբին, ղեկավարութեամբ

EDDY TOURNELի

Հայկական տոհմիկ պարեր, հայ արենուշներու կողմէ:

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներով եւ ֆօթիյօն:

Օրուան թագուհի պիտի ընտրուի ամենաշնորհալի եւ վայելուչ օրիորդը, քըւէարկութեամբ:

Ձանազան հաճելի անակնկալներ:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՅՈՎՍԷՓ ԷՄԻՆ

ԻՐ ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

Անգլերէն բնագրէն թարգմանեց
Յ. ԽԱՇՄԱՆԵԱՆ

Հայ ազատագրական շարժման ռահվիրայ մեծ հայրենասէրին խռովայոյզ կեանքին արկածալից դրուագները:

500 էջ,— Մաքուր տպագրութիւն, լաթակազմ: Գին՝ 12 Ն. Ֆ.:

Դիմել՝

Librairie H. SAMUELIAN
51, Rue Mr.-le-Prince, PARIS (6e)
C. C. P. Paris 1278-35

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ստիպողաբար խմբական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ ենթակոմիտէի եւ խումբերու ընկերները:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԷՆ ՆՈՐ ԺԱՄԱՆԱԾ՝

ԸՆԿ. Յ. ՏԷՐ-ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԵՐԿԱՅ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ ԱՅԴ ԺՈՂՈՎՆԵՐՈՒՆ:

ՌՈՍՏՈՄ եւ ՌԱՖՖԻ, Երեքշաբթի (29 Նոյեմբեր) ժամը 8.30ին Րէժան սրճարանը:

ԱՐԱՄ: Հինգշաբթի 1 Դեկտ. ժամը 8.30ին, Քոլոմպ, կայարանին մօտիկ սրճարանը:

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ, Ուրբաթ 2 Դեկտեմբեր, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՎԱՐԴԱՆ, Կիրակի 4 Դեկտեմբեր կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին:

Ա. Ձ. Դ

Մոնմորանսիի, Անտիյիի եւ Սէն Ռաֆայէլի Հանգստեան Տուներուն մէջ, մօտ ատենէն տրամադրելի անկողիններ պիտի ըլլան, բոլոր այն ծերերը որոնք ցարդ արձանագրուած չեն, պէտք է այժմէն ձեռնարկեն պաշտօնատանց մօտ կատարուելիք ձեւակերպութեանց:

Առ այդ դիմել Աղքատախնամի գրասենեակը, 32, Ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9), պէտք եղած տեղեկութիւնները եւ հրահանգները ստանալու համար եւ ճըշդելու ընտրուած հանգստեան տունը:

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մուրատ – Ռափայէլեան Նախկին Աշակերտաց Միութեան տարեկան պարահանդէսը, Յունուար 29ին:

×

ՏԱՐԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ.— Սեբաստիոյ Դուրպայի Հայր. Միութեան տարեկան խնջոյքը տեղի կ'ունենայ 18 Դեկտեմբեր, Կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3ին: Խրիմեան դպրոցի մէջ (Իսի):

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

SICOMEX

Ֆրանսական Կառավարութենէն եւ Մոսկուայի Ինթուրիսթէն ճանչցուած Հաստատութիւն:

SICOMEX
20, Rue Royale, PARIS 8e
Téléphone : OPE. 67-77
Métro : CONCORDE et MADELEINE

ՄԻԱԿ ՏՈՒՆԸ

որ կարելիութիւնը կուտայ ձեզի, հետեւեալ երկու ձեւերով ծրարներ ղրկելու:

1.— Մեր ծախած ապրանքներով, որոնց ցանկը ճոխ է եւ որակը ընտիր:

ԻՏԱԼԻԱՅԷՆ ուղղակի ներածում, քարտիկան եւ զուտ բուրդէ վերնասուներ՝ վերջին նորաձեւութիւն:

ԱՆԳԼԻԱՅԷՆ ուղղակի ներածում, զուտ բուրդէ կերպասներ և այլ ապրանքներ: Մուշտակի նմանակ վերարկուներ, անձրեւանոց, ներքնազգեստ, գուլպայ, փիրէնեան բուրդով շալ, կօշիկ, ժամացոյց, եւայլն... ԱՄԷՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ:

Մեր ապրանքներուն գիներուն մէջ նախատեսուած են մաքսային տուրքերը, արտօնութեան, ապահովագրութեան, ծրարումի եւ ստացագրի ծախքերը:

ՈՉ ՄԷԿ ԾԱԽՔ ծրարը ստացողին կողմէ:

Մեր ապրանքներուն ԱՌԱՔՈՒՄԻ ծախքն է 25 Ն. Ֆ. մինչեւ 20 քիլօ:

2.— Ձեր բերած ապրանքներն ալ կ'ընդունինք, պայմանաւ որ նոր ըլլան:

ԱՐԱԳ ՅԱՆՁՆՈՒՄ՝ 2–4 շաբաթէն:

ՈՒԶԵՑԷՔ ԵՒ ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ՊԻՏԻ ՍՏԱՆԱՔ ՄԵՐ ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՑՈՒՑԱԿՆԵՐԸ:

MORY et Cie

ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ԾՐԱՐՆԵՐՈՒ ԱՌԱՔՈՒՄ ԴԷՊԻ ԽՈՐՀՐԴ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ:

Գնեցէք զանոնք ձեր ուզած տեղը եւ առաքումը մեզի վստահեցէք: Նուազագոյն ծախքերով կը ղրկենք Խորհրդ. Միութիւն:

Դիմեցէք մեր նոր գիները գիտնալու համար.—

10, Rue St. Vincent de Paul, Paris 10e
(PRÈS DE LA GARE DU NORD)
Téléphone : TRU. 27-70

ԱԺԱՆ ԱՐԱԳ
ԵՒ
ՆՈՒՐԲ ՃԱՇԱԿՈՎ ՄԵԾ ԽՆԱՄՔՈՎ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԷ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՏՊԱՐԱՆ "ՅԱՌԱՋ"

Ամուսնական հրաւիրատոմս
Առեւտրական նամակի եւ այլ թուղթեր
Ամէն գոյնով եւ չափով ազդ
Հանդէսի տոմսակ եւ թռուցիկ

ՏՊԱՐԱՆ
HARATCH
32, RUE DE TRÉVISE, 32
TÉL. : PRO. 86-60 PARIS, 9e MÉTRO : CADET

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925
R. C. Seine 57 A 2731

Téléph. : PRO. 86 - 60
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր., վեց ամիս 22 Ն. Ֆր.
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր. Հատը 0,20 Ն. Ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
29
ՆՈՅԵՄԲԵՐ
MARDI
29 NOVEMBRE
1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8962 36EME ANNÉE Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4763

ՍՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 29

Տարօրինակ խաղեր ունի պատմութիւնը :

Հայոց անկախութեան բարձումը կը զուգադիպի չարաչուք Թուականի մը, որ կը կոչուի Նոյեմբեր 29 :

1393 Նոյեմբեր 29ին էր, որ Հայոց վերջին Թագաւորը՝ Լեւոն Ե. Լուսինեան իր աչքերը յաւիտենականութեան կը փակէր փարիզի Կեղեստինեանց վանքին մէջ — հեքէն զարձած զօրանոց (Քազերն տէ Սկլէսքէն) :

1375ին գերի ինկած Սիսի մէջ եւ Հալէպի ճամբով տարուած Գահիրէ, Լեւոն Ե. կ'աղաւաղէր քանի մը տարի վերջ : Ատեն մը կը մնար Սպանիա, հուսկ յետոյ հաստատուելու համար Փարիզ, իբրեւ հիւր Ֆրանսայի Շառլ Զ. Թագաւորին :

Հայոց Թագաւորը Եւրոպայի մէջ տարիներով աշխատեցաւ համոզել Հռոմի Պապն ու քրիստոնեայ Թագաւորները, որպէսզի նոր խաչակրութիւն մը կազմակերպեն, վերականգնելու համար հայ ժողովուրդի անկախութիւնը :

Ի զուր անցան իր ջանքերը : Ցուսահատ՝ քաշուեցաւ վանք : Ու 1393 Նոյեմբեր 29ին կնքեց մահկանացուն, իր հետ գերեզման տանելով ազատութեան յոյսերն ու երազները :

Այդ Թուականէն 525 տարի ետք միայն, 1918 Մայիս 28ին է, որ յաւիտենական Արարատի կատարէն պիտի ծագէր ազատութեան արշալոյսը, մոռցնել տալով աւելի քան հինգ դարու ստրկութեան դառն ու դաժան օրերը :

Երեսուն ամիս միայն պիտի չնչէր ազատ ու անկախ Հայաստանը : Թուրքն ու բոլշեւիկը ձեռք ձեռքի տուած, չարաչուք Թուականի մը, 1920 Նոյեմբեր 29ին, զոյգ մը տապանաքար պիտի դնէին անոր վրայ :

Հայոց պատմութիւնը պիտի արձանագրէր նոր դարձակէտ մը :

Մեր հայրենիքի նոր տէրերը զէնքի ուժով հայ ժողովուրդին պիտի պարտադրէին խորթ վարչաձեւ մը : Սակայն պիտի չյաջողէին անոր հոգիէն պոկել ազատութեան եւ անկախութեան գաղափարը :

Կարմիր սուիններուն դէմ ժողովրդականութեան տարերային ապստամբութիւն մը ծայր տուաւ քանի մը ամիս վերջ, 1921 փետրուար 18ին : Բռնատէրը դուրս չպըրտուեցաւ Հայաստանի սահմաններէն՝ ազատատենչ հայորդիներու բազուկին ուժով :

Եւ սակայն իրաւունքը զօրաւորին չէ այս անիրաւ աշխարհին մէջ :

Թնդանօթներն ու հրասայլերը խորտակեցին դիմադրական կորովը հայրենակցօքս հայ ժողովուրդին, որ կորուած արտքին աշխարհէն, լքուած դաշնակիցներէն, չրջապատուած թշնամի տարրերով, բոլորովին անպաշտպան, երկրին մէջ ամկամայ համակերպեցաւ իր ճակատագրին :

Եւ ահա՛ քառասուն տարիէ ի վեր կը կրէ իր խաչը, համբերատարութեամբ, սրտառուչ հայրենասիրութեամբ, նուիրուած չինարարական աշխատանքի, հաւատակ բոլոր դժնդակ պայմաններուն :

Դառն օրեր ապրեցաւ հայ ժողովուրդը երկրին մէջ :

Ցեղափոխակա՛ն վարչաձեւին համար զոհեր պէտք էր : Հազարաւոր հայրենասէրներ աքսորուեցան դէպի հեռաւոր Սիպերիոյ սառնամանիքները : Հարիւրաւոր ժառանգաւորականներ — զրագէտ, բանաստեղծ, հրապարակագիր, ուսուցիչ ու հանքային գործիչ, նոյնիսկ վարչապետներ ու նախարարներ, անհետ կորսուեցան բանտերու մէջ կամ գնդակահարուեցան : Բոլշեւիզմը չհնարեց նոյնիսկ իր եղկելի պատասխանատու վարիչներուն :

Սքանչելի եւ բարենպաստ հեքիաթի բռնակալութեան զոհերը համրանք չունին, սկըսեալ Աղասի Խանջեանէն :

Երեսուն տարիէ ի վեր որոշ մեղմացում կը նկատուի վարչաձեւին մէջ : Հայ չինարար ժողովուրդը այժմ աւելի սիրով կ'աշխատի մշակութային մարզին մէջ, կը ջանայ արժէքաւոր գործեր արտադրել :

Սակայն երկաթեայ թաթը ծանր կը ճնշէ տակաւին իր վրայ :

Ե՞րբ վերջ պիտի դանէ հայ ժողովուրդի Գոլգոթան : ՀՐԱՆՏ – ՄԱՐՈՒԼ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ հասած է Մոսկուայի եւ ամբողջ Ռուսաստանի՝ պատրիարքը՝ Գեր. Ալեքսիս : Պատրիարքին կ'ընկերանան 14 եպիսկոպոսներ, որոնց հետ միասին պիտի երթայ Դամասկոս, ուր պիտի տեսնուի Անտիոքի յոյն ուղղափառ Թէոտոսիոս պատրիարքին հետ : Ապա, Ալեքսիս պատրիարքը Պէյրութ եւ Երուսաղէմ պիտի այցելէ : Լաւատեղեակ շրջանակներու համաձայն ռուս պատրիարքին ուղեւորութիւնը քաղաքական նպատակներէ զուրկ չէ : Ըստ այս շրջանակներուն, պատրիարքը կ'ուզէ կասեցնել ուղղափառ եւ անկլիքան եկեղեցիներու մերձեցումը Հռոմի հետ եւ զլուխն անցնիլ չարժումի մը որ պիտի հռչակէ ուղղափառ եկեղեցիներու բաժանումը կրօնական այն պետերէն, որոնք «կը ծառայեն արեւմտեան աշխարհակալ դատին» :

«ՓՐԱՒՏԱՆ» ծանր յարձակողական մը սկսած է Վատիկանի դէմ, զոր, աշխար-հակալութեան ղեկավար ուժերէն, գլխաւորը կը նկատէ : Խորհրդ. պաշտօնաթերթը կը չեշտէ.— «Ամերիկեան աշխարհակալութեան քաղաքական ոչ մէկ քարոզչութիւն կայ ուր Վատիկանը ներկայ չըլլայ ուղղակի կամ անուղղակի : Քուպա, Վիէթնամ, Քոնկօ, Ինտոնեզիա եւ ամէն տեղ ուր խաղաղութեան եւ ազատութեան դէմ դաւադրութիւններ կը կազմակերպուին, հոն կը գտնենք կաթոլիկէ քահանաներու սեւ սքեմը » :

ՄԱՒՐԻՏԱՆԻՈՑ անկախութիւնը տօնուեցաւ մեծ չուքով : Սուպի մէջ էր միայն Մարոքը, որուն հողային յաւակնութիւնները չընդունուեցան ՄԱԿի կողմէ : Ֆրանսան կը ներկայացնէր վարչապետ Տըպրէ : Նուաքշօթի հանդիսութեանց ընթացքին վարչապետ՝ Մոքթար Ուլտ Տատահ փառքը հիւսեց Ֆրանսայի որ արտօնեց ափրիկեան պետութեանց անկախութիւնը :

ՀԱՆՐԱՔՈՒԷն պիտի կատարուի Ցունուար 8ին : Դեկտեմբեր 8ին եւ 9ին Ազգ. ժողովը ալժերական հարցով պիտի զբաղի : Մինչ այդ Զօր. տը Կոլ պիտի ընդունի քաղաքական կուսակցութեանց պարագլուխները, յայտնի չէ թէ ասոնց կարգին են Թորէզ եւ Պիտօ «երկուքն ալ դէմ հանրաքուէին, տարբեր պատճառներով) : Ալժերիա Աֆրանսա նոյնօրը պիտի պատասխանեն հանրաքուէին որ մէկ հարցում միայն պիտի ունենայ : Հանրաքուէէն առաջ, տը Կոլ պիտի խօսի ժողովուրդին :

ՄԱՌԵՇԱԼ ԺՈՒԻՆ յայտարարած է.— « Թող յաղողի տը Կոլի ալժերական ծրագիրը, ես ալ կ'ուրախանամ» աւելցնելով թէ աւելցնելիք բան մը չունի Նոյեմբեր 11ի իր ազդարարութեան վրայ : Պատասխանելով այն հարցումին թէ «ընդդիմութեան պարագլուխներէն մէկը չէ՞», Մառեչալը չեչտած է.— «Սխալ է, չեմ սիրեր քաղաքականութեամբ զբաղիլ եւ կ'ատեմ այն զինուորականները որոնք քաղաքականութեամբ կը զբաղին » :

ԱՀԱՒԵԿԶԱԿԱՆ սրարքները կը չարունակուին Ալժերիոյ մէջ : Շաբաթ իրիկուն Պուֆարիքի մէջ ԵՕԹը հոգի մեռած եւ 64 հոգի վիրաւորուած են :

ՔՈՆԿՈԻԻի նախագահը՝ Քազավուպու Լէոփոլտվիլ հասաւ եւ ընդունուեցաւ մեծ խանդավառութեամբ :

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

ՑԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ԹՈՒՉՈՒՆՆԵՐՆ ԱԼ ՄԵԿՆԵՑԱՆ

Թուրքիոյ նոր յեղափոխութեան վերջին Թուչուններն ալ մեկնեցան երկրէն : Առաջինը, Շէֆիք Սոյուլիճէ, որ Քոփենհակ կ'երթայ, էսկիզողայի օդակայանէն մէկ երթալ եկող յանձին մէջ խօսակցեցաւ իր ընտանիքին եւ ողջերթի եկողներուն հետ, մինչեւ մեկնումի պահը : Սղանաւին մեկնումէն ետք, Սոյուլիճէին մայրը նուաղեցաւ :

Երկրորդ ուղեւորն էր Միւնիւր Քէօքսէօղլու, որ բաւական զուարթ էր : Մեծ թիւով անձեր ողջերթի եկած էն : Լրագրողներուն ըսաւ.

— «Աստուած պահէ պետութիւնը, չատ դրամ կը վճարեն մեզի, չեմ դիտեր ինչպէս պիտի ծախսեմ : Կը խնդրեմ որ լրագրող ընկերները Սթոքհոլմ դան եւ ինծի օգնեն այդ դրամը ծախսելու համար» :

Մուզաֆֆէր Քարան, որ Օսլօ կ'երթայ, հանդարտ էր : Ցամառօրէն մերժեց խօսիլ լրագրողներուն հետ :

Երբ օդանաւերը, իրենց առաջին հանդրուան, կանգ առին Պոլսոյ օդանաւային կայանին մէջ, դիմաւորուեցան լրագրողներու, կեդրոնի հրամանատարին եւ օդակայանի հրամանատարին կողմէ :

Իրֆան Սոլմազերի եւ լրագրողներու միջեւ հետեւեալ խօսակցութիւնը տեղի ունեցաւ.

— Ի՞նչ պիտի ընէք Լա Հէյլ մէջ .

— Հոն պիտի աշխատինք Ցեղափոխութեան Կոմիտէին յաջողութեան համար :

— Ձեր պաշտօնանկութիւնը անակնկա՞լ մատնե՞ց ձեզ : Այսպիսի բան մը կը խորհէի՞ք :

— Չէի խորհեր : Անակնկալ էր :

— Մշակոյթի եւ իտէալի միութեան մասին ձեր կարծիքը ի՞նչ է :

— Իտէալի միութեան կարիք կայ, հայրենակիցը կ'ուզէ դէպի նոյն նպատակէտը :

— Ըստ ձեզի, ներկայիս հայրենակից-ներուն միջեւ իտէալի միութիւն չկա՞յ : Օրինակ, դուք, չմիացա՞ք իտէալի մը շուրջ :

— Այո, միացանք : Բայց կը տեսնէք թէ 37 տարիէ ի վեր Ազգային ուխտի սահմանին մէջ չկրցանք հիմնել մեր միութիւնը : Այս տեսակէտով կը հաւատամ իտէալի միութեան : Ցեղափոխութիւնը պիտի քալէ : Ամենուրեք երիտասարդաց-ման չարժում սկսաւ, իսկ մենք կոմիտէէն բաժնուելով ծերացուցինք զայն, որով հաւասարակշռութիւն մը հաստատեցինք :

— Արտասահմանի Թուրքերը Թուրքիոյ Թուրքերուն հետ միացնելով մեծ Թուրքիա մը ստեղծելու մասին խորհեցա՞ք : Այս մասին խորհողներ կայի՞ն կոմիտէին մէջ :

— Չխորհեցայ : Քսաներորդ դարու երկրորդ կիսուն այս տեսակ բան մը երեւակայել (համաթրքութեան մասին), յիմարանալ կը նշանակէ : Մեր ամբողջ նպատակն է Թուրքիան ազատ ապրեցնել, երկրին մէջ գոնուող Թուրքերը բարձրացնել :

Սոլմազեր ըսաւ թէ բարկացած է Եալմանի եւ Հ. Ալփարի գրածներուն համար իրենց դէմ ,— Եալման իրաւասու չէ իրեն հայրենասիրութեան դաս տալու :

— Ձի՞ղ է որ տարակարծութիւն կայ կոմիտէին մէջ :

— Տարակարծութիւն չէր : Մեր ճամբաները զատ էին նպատակին հասնելու համար :

— Ի՞նչ է ձեր պաշտօնանկութեան պատճառը :

— Չեմ կրնար յայտնել : Մեր մեկնումէն ետք պիտի տեսնէք : Ժամանակը ամէն բան երեւան պիտի հանէ :

— Ընդդիմանալ խորհեցա՞ք :

— Այո, կարելիութիւն ունէի : Բայց թերեւս վնաս կը պատճառէի ազգին : Մեր ուշածը այն է որ կոմիտէն հասնի իր նպատակին : Կը հաւատամ մնացող ընկերներուն :

— Մայիս 27ին ռատիօներէն խոստացած էիք ամենակարճ ատենի մէջ քաղաքային իշխանութեան յանձնել երկրին ղեկը : Ի՞նչ եղաւ այս խոստումը :

— Խոստումը կը մնայ : Բայց կարգ մը ընկերներ հաւատարիմ չմնացին իրենց խոստումին :

Ցաջորդ ուղեւորն էր Օրհան Էրքանը, (այն որ դիմադրել փորձեց եւ ղրկուեցաւ Էրզրում), որ խորհրդական նշանակուած է Մեքսիկոյի Թուրք դեսպանատան : Օդակայանին մէջ լրագրողները հարցուցին.

— Դուք ինչո՞ւ այսքան հեռու կ'երթաք : Տեսէք, Քապիպայ Օթթաւա պիտի երթար նախ, յետոյ փոխուեցաւ, Պրիւքսէլ ղրկեցին զինք :

— Ես չեմ ուզեր ճակատագիրս փոխել :

— Դոյք չէ՞ք փոխադրեր :

— Մեզի պէս մարդը ի՞նչ գոյք պիտի ունենար : Մենք գոյք ենք, ահա ծրարուեցանք, կ'երթանք :

Շատ յուզուած վիճակ ունէր Եչիլգիւղի օդակայանին մէջ, ուր հանդիպում ունեցաւ կնոջը, զաւակներուն եւ եղբայրներուն հետ :

— Մինչեւ հիմա, ըսաւ հարցուփորձի եկող լրագրողներուն, չատ խօսեցանք : Անով գոհացէք : Ուրիշ ըսելիք չունիմ :

Բայց զարձեալ պատասխանեց ուղղուած հարցումներուն.

— Նոյեմբերի 11ին հրաժարականս տուած էի՝ Կոմիտէին եւ երկրին աւելի օգտակար ըլլալու նպատակով : Նոյեմբեր 13ի գործողութիւնը չի չահագրգռեր զիս իրաւական տեսակէտով : Բայց ճիշդ եւ լաւ եղաւ :

— Ի՞նչպէս դիմաւորեցիք ձեր նշանակումը Մեքսիքօ :

— Ենթադրեցէք թէ այս հարցումը չէք ուղղած ինծի :

— Ի՞նչ կ'ըսէք մեծ Թուրքիոյ մը զաղափարին համար :

— Ասոնք լաւ մտածումներ չեն : կ'ուզեմ որ մեր Թուրքիան վերականգնի :

— Ուզեր էք չորս տարի եւս մնալ իշխանութեան գլուխ :

— Այդ խնդիրը բոլորովին սուտ է :

— Ի՞նչ կ'ըսէք եասը Ատայի դատավրութիւններուն մասին :

— Ատիկա հարցուցէք այն խմբագրապետներուն, որոնք կ'ուզեն հոն ղրկել մեզ :

— Ինչո՞ւ էրզրում ղրկուեցաք :

— Չեմ կրնար հրապարակել պատճառը :

Օրհան Էրքանը միասին տարաւ կինը եւ երկու զաւակները :

× Օդակայանին մէջ երբ լրագրողները չրջապատեցին զինք, Էրքանը հարցուց .

— « Վաթան » Թերթէն մարդ չկա՞յ ձեր միջեւ :

Երիտասարդ մը ըսաւ թէ ինք էր : Էրքանը դառն ժպիտով մը հետեւեալ պատգամը ղրկեց Եալմանի.

— Բարեւներս տարէք Ահմէտ Էմին Եալմանի, որ կը կարծէ թէ ամէն չրջանի մէջ ինք է որ կը կառավարէ պետութիւնը : Թող հանդիստ ըլլայ : Երկրորդ Հանրապետութիւնը հիմնուեցաւ : Եթէ Հանրապետութիւնը Ահմէտ Էմին Եալմանի մնայ կրնայ նոր հոգատարութիւն մը ուղել ...

(Կ'ակնարկէ այն իրողութեան թէ զինադադարին Եալման առաջարկած էր Թուրքիան ամերիկ. հոգատարութեան տակ դնել) :

Վերջին ուղեւորն էր, Գնդ. Օրհան Քափիպայ, որ ,Եչիլգիւղի օդակայանին մէջ, պատասխանեց լրագրողներու բոլոր հարցումներուն : Ան «չիմար զաղափար » յորջորջեց այն զաղտնի աշխատանքը, զոր կ'ըսուի թէ իր նախկին ընկերները տարած են «Մեծ Թուրքիա» մը հիմնելու ուղիով :

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԵՐՔԻՆ ԱԱՀՄԱՆՆԵՐԻ ՀԱՐՑԸ

Բ.

Ռամկավարների եւ առհասարակ բոլոր հակադաշնակցականների համար հայկ. կեանքի բոլոր չարիքների պղբիւրը Դաշնակցութիւնն է: Այս տարօրինակ կուսակցութիւնը եօթանասուն տարի է մի՝ այն մէկ նպատակի է ծառայում,— ան՝ վերջ չարիք նիւթել Հայաստանի եւ հայ ժողովրդի դլխին: Եւ զարմանալի է, եօթանասուն տարի է հայ ժողովուրդը չի հասկացել, որ իր դլխաւոր թշնամին Դաշնակցութիւնն է. ոչ միայն երես չի դարձնում Դաշնակցութիւնից, այլեւ աւելի ամուր է փարում նրան: Տարօրինա՞կ ժողովուրդ:

Եւ ահա ռամկավար պաշտօնաթերթը նորից փորձում է համոզել ընթերցողին, որ Հայաստանի եւ հայ ժողովուրդի թշնամին ո՛չ Թուրքերն են, ո՛չ բոլշեւիկները, այլ հայ դաշնակցականները են եւ «դաշնակ բիւրօն»: Վերցրէք մէկտեղից Դաշնակցութիւնը, եւ Հայաստանը կը դառնայ դրախտ եդեմական, ուր «արկադեան սոխակները» կ'երդեն:

Մէկ – մէկ տեսնենք, ի՞նչ է ասում Պէյրութի ռամկավար պաշտօնաթերթը իր վեց խմբագրականներում «Հայկական հանրապետութեան ներքին սահմանների» կապակցութեամբ:

Նախ յիշեցնենք, թէ ինչ էր Հայաստանը «Դաշնակների ձեռքով» Հայաստանի Հանրապետութիւն դառնալուց առաջ:

1918 Թուականից առաջ, այնտեղ, որ վերջը Հայաստանի Հանրապետութիւն եղաւ, կար միայն Երեւանի նահանգը եւ Գանձակի, Թիֆլիսի ու Կարսի նահանգների որոշ մասերը՝ ցարական վարչաձեւի ներքեւ: Ազգաբնակութեան հազիւ կէսը միայն հայ էր: Վարչական մեքենան ամբողջապէս ռուսական էր: Իբրեւ կայսրութեան ծայրագաւառ, տնտեսապէս եւ մշակոյթով յետամնաց չրջան էր: Հայաստան դոյութիւն չունէր ոչ տէ ֆաքտօ, ոչ տէ ժիւրէ: Ի՛նչ պատահեց, ի՛նչ չպատահեց — լացով թէ ցնծութեամբ — 1918 Մայիս 28ին ծնունդ առաւ Հայաստանի Հանրապետութիւնը, իբրեւ «փոքր ածու»: Հայ ժողովուրդի հանճարով ու երկաթէ բազուկով ածուն դարձաւ մարդապետին, Երեւանի նահանգը եղաւ «Հայկական հանրապետութիւն», Հայաստանի բնակչութեան 90 տոկոսը հայացաւ: Երեւանը դարձաւ մայրաքաղաք: Հայաստանի Հորհրդարան, հայկական կառավարութիւն, հայ պաշտօնէութիւն, հայկ. բանակ, հայկական դրամ, համալսարան, տնտեսական եւ մշակութային հիմնարկութիւն, դեսպաններ ներքին ու դուրսը, միջազգային ճանաչում, Սեւրի դաշնագիր, ազգահաւաքում: Եկել էր արդէն «մի օր – ժամանակը», երբ Հայը տեսաւ «Մասիսի դլխին հայ դրօշակ», եւ «ամէն կողմից Հայկայ հէդ որդիք դիմում էին դէպ իւրեանց սիրուն հայրենիք»:

Այսպէս էր 1920 Թուին Հայաստանը, որ ծնունդ առաւ «ռուսական բանտ»ից եւ Թուրքերի ստեղծած «անձեւ քաոս»ից: Դաչնակը նորածին Հանրապետութեան՝ Դաշնակցութիւնն էր:

Դաշնակցութիւնը, որ ասել է հայ ժողովուրդը, սնունդ տուեց Հայաստանի մանուկ պետութեան, խնամեց, մեծացրեց, կազմակերպեց, միջազգային կեանքի կանգնեց, հասցրեց մինչեւ Սեւր:

Այն ժամանակ, երբ Ռուսաստանում «խելագարուած ամբոխները» իրար էին ուտում, Հայաստանը կազմակերպւում եւ վերաշինւում էր, ամրանում էր իբրեւ պետութիւն, տեղ էր դրաւում արեւի տակ, աշխարհի ազատ ազգերի կողքին: Հայրենազուրկ, թափառական Հայը դառնում էր Հայաստանի ազատ քաղաքացի:

Այսպէս էր կացութիւնը Հայաստանում 1920ին, «Դաշնակ Բիւրօյի» ղեկավարութեան ներքեւ: Իսկ ի՞նչ պատահեց այնուհետեւ: Պատահեց հետեւեալը.

1920 Ապրիլ 28ին, կարմիր բանակը ղէնքի զօրութեամբ դրաւեց Բաքուն եւ Ազրբեջանը յայտարարեց Հորհրդային: Ազրբեջանը իր ամբողջ բանակը կեդրոնացրել էր Ղարաբաղի ղէմ, որ ի վիճակի չէր պաշտպանուելու: Հորհրդային Ազրբեջանը եւ կարմիր բանակը թշնամական դիրք բռնեցին Հայաստանի Հանրապետութեան դէմ: Մի կողմից բոլշեւիկները Հայաստանում առաջ բերին ապստամբութիւն, միւս կողմից կարմիր բանակը դրաւեց Ղարաբաղը, իբրեւ Հորհրդ. Ազրբեջանի մի մասը հակառակ Ղարաբաղի Հայութեան կամքին:

Գրեթէ մէկ ամիս, 1920 Մայիսին, բոլշեւիկները Հայաստանի զանազան մասերում խռովութիւններ առաջացրին՝ խանգարելով երկրի կեանքի բնականոն ընթացքը, բայց պարտուեցին կառավարութեան եւ ժողովուրդի միահամուռ ուժով:

Դեռ Ապրիլ ամսին Հայաստանի կառավարութիւնը Լեւոն Շանթի դլխաւորութեամբ պատուիրակութիւն ուղարկեց Մոսկուա, խաղաղութեան դաշինք կնքելու Հայաստանի եւ Ռուսաստանի միջեւ: Բանակցելով Զիչերինի եւ Դարախանի հետ՝ Շանթի պատուիրակութիւնը, երկու կողմերի համաձայնութեամբ, պատրաստեց դաշինքի նախագիծը, եւ սակայն ազրբեջանցի եւ Հայ համայնավարները բացուից արդելք եղան դաշինքը ստորագրելու:

Բանակցութիւնները փոխադրուեցին Երեւան, ուր ուղարկուեց բոլշեւիկեան պատուիրակութիւն՝ Լըզրանի դլխաւորութեամբ: Շանթի պատուիրակութիւնը վերադարձաւ Երեւան, ձեռնունայն, մինչդեռ նման պայմաններով Սովետները դաշինք էին կնքել Վրաստանի պատուիրակ Ուրուդաձէի հետ:

Հայ եւ ազրբեջանցի բոլշեւիկները բացուից չարունակեցին իրենց թշնամանքը Հայաստանի Հանրապետութեան դէմ: Կարմիր բանակը խուժեց Ղարաբաղ, Ղարաբաղից անցաւ Զանդեղուր, ապա Նախիջեւան՝ ղրեւ մղելով հայկական զօրամասերի դէմ: Օգոստոս 10ին, Թիֆլի – սում ստորագրուեց համաձայնութիւն մը Հորհրդ. Ռուսաստանի եւ Հայաստանի Հանրապետութեան միջեւ, որով Ղարաբաղ, Զանդեղուր եւ Շարուր – Նախիջեւան բռնագրաւուեց բոլշեւիկների կողմից յօդուտ Ազրբեջանի: Շուտով Զանդեղուրը ապստամբուեց եւ ազատագրուեց բոլշեւիկների տիրապետութիւնից: Ղարաբաղը եւ Նախիջեւանը մնացին բոլշեւիկների տիրապետութեան տակ: Նոյն կարմիր բանակի հետ Ղարաբաղ – Զանդեղուր – Նախիջեւան ճանապարհով Թուրքիա ան – ցաւ Բազուում Թուրք ասկեարներից կազմուած զօրամասը Խալիլ փաշայի դլխաւորութեամբ, իր հետ տանելով Մոսկուայից ստացած մի ինքնաչարժ լեցուն ոսկի՝ Մուսթաֆա Քեմալի:

Այնուհետեւ, Օգոստոս ամսին, Բազում տեղի ունեցաւ արեւելեան ժողովուրդների համագումարը, նշանաւոր համայնավար Զինովիեւի եւ Կարլ Ռադեկի դլխաւորութեամբ: Համագումարին մասնակցութիւն ունէին եւ Թուրքերը խնվեր փաշայի դլխաւորութեամբ: Պատգամաւորութիւն ունէին եւ Հայ համայնավարները Հայաստանի անունով: Այս համագումարում կնքուեց դաշինք մահմեդական ժողովուրդների, մասնաւորապէս Թուրքիայի եւ Հորհրդային Ռուսաստանի միջեւ բրիտանական աշխարհակալութեան եւ յատկապէս Սեւրի դաշնագրի դէմ: Հայ համայնավարները ոդի ի բուին մասնակցում էին պայքարին ընդդէմ Սեւրի դաշնագրին, որով ճանչցուած էր Միացեալ Հայաստանի անկախութիւնը:

Արեւելեան ժողովուրդների համագումարից յետոյ, Հորհրդ. Ռուսաստանը Թուրքիային տրամադրեց զէնք եւ ռազմամթերք, դրամ եւ դիւանագիտական օժանդակութիւն, այլեւ ռազմական դործակցութիւն, եւ Սեպտեմբեր 23ին Քեմալիմ Փարապէդիրի բանակը առանց պատերազմ յայտարարելու յարձակուեց Հայաստանի Հանրապետութեան վրայ: Բոլշեւիկները եւ հայ համայնավարները օգնեցին Թուրքերին՝ տապալելու համար Հայաստանի Հանրապետութիւնը:

Հետեւանքը յայտնի է: Փոքրիկ Հայաստանը, ճզմուած բոլշեւիկեան մուրճի եւ Թուրքական սալի միջեւ, պարտուեց: Ի՞նչ էր հայ ռամկավարների դերը այս բոլոր դէպքերի ընթացքին: Ամբողջ ժամանակ նրանք Դաշնակցութեան հետ էին: Ռուսաստանի Հոկտեմբերեան յեղաշրջումի սրերին ռամկավարները Դաշնակցականներից աւելի հակաբոլշեւիկ էին, մնդ էին «բոլշեւիկ» կոչում հայհոյելու համար: Մայիսեան խռովութիւնների ժամանակ ռամկավարները Դաշնակցութեան կողքին էին բոլշեւիկների դէմ, այդ առնացի չրջանակին մէջ արձանագրեց մէկ քանի նուաճումներ եւ սակայն երկար ատեն չմնալով, մեկնեցաւ Սեվիլլա:

Հասնելով իր ծննդավայրը, մեծ ոգեւորութեամբ զբաղուեցաւ իր հարուստ ու պերճ արտաքինով: Ամէն օր խնջոյքներ, նոր ծանօթութիւններ կը սարքէր որոնց կը հրաւիրէր Անտալուզիայի ամէնէն գեղանի կիները: Ամէն օր նորանոր հաճոյքներ, մեծափարթամ դիներբուքներ տեղի կ'ունենային իր հոյակապ պալատին մէջ: Այլ եւս դարձած էր բացարձակ իշխանն ու վեհապետը հոյլ մը դատարկապորտ անկարդ մարդոց, որոնք հլու եւ հնազանդ կը հպատակէին իր հրամաններուն:

Վերջապէս, չկար ամբարիշտ գործ մը, որուն մէջ մխրճուած չըլլար ինքը, եւ որովհետեւ հարստութեան տէր ու մոլու – թիւններով բեռնաւորուած մարդը միայն ինքզինքին համար վնասակար չըլլար, իր օրինակը սկսաւ վարակել նաեւ Անտալուզիայի երիտասարդութիւնը, որոնք սկսան զինքը երկինք բարձրացնել եւ իբր օրինակ ընդունիլ:

Անկասկած, եթէ նախախնամութիւնը ուղէր աւելի երկար չտանջուիլ անոր ա – նառակութիւններուն պատճառաւ, պէտք էր որ երկինքէն կրակի անձրեւ մը տեղար, պատժելու համար Սեվիլլայի մէջ դործուած այս բոլոր անկարգութիւններն ու ոճիրները:

(25 Շար.)

ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

ՔԵՆՆԻԷՏԻ ԵՒ ՌՈՒՍԵՐԸ

«Նիւ Եորք Հերալտ» սկսած է հրատարակել յօդուածաշարք մը, որուն մէջ յայտնի լրագրողներ կը բննեն Մ. Նահանգներու նորընտիր նախագահին ներ – կայացուիլիք միջազգային հրատապ հարցերը, եւ կը ջանան նախատեսել, թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ Քեննէտիի դիրքը այս հարցերուն վերաբերմամբ: Առաջին հերթին, Թոմ Լամպերթ, կը բննէ Քեննէտիի կեցուածքը՝ Ռուսերուն հանդէպ:

Մինչ աշխարհի ռազմական եւ անտեսական երկու մեծ ուժերը հերթով կը յայտարարեն, թէ իրենց հետապնդած նպատակը խաղաղութիւնն է եւ կը հաստատեն թէ իրենց վէճերը լուծելու համար պիտի չդիմեն հիւլէական քանդիչ ուժին, Մ. Նահանգներու նորընտիր նախագահը դժուարին պարտականութիւնն ունի որոշելու թէ ի՞նչ դիրք պիտի բռնէ Ս. Միութեան հանդէպ՝ ներկայ եւ ապագայ հրատապ հարցերու առընչութեամբ:

Անմիջական դիրքորոշում պահանջող հարցերն են՝ Պերլինի խնդիրը, հիւլէական փորձերու արդելումը, ապաղինման խնդիրը եւ Վեհաժողովը:

Իսկ ապագային պէտք է որոշէ, թէ ի՞նչ ուղղութեան պիտի հետեւի, որպէսզի կարենայ թոյլ կանդնել աշխարհի ամէն կողմը խորհրդային քաղաքական ագդեցութեան տարածման, ի՞նչ ձեւով պիտի կարենայ աշխարհը բաժնել ագդեցութեան երկու զօտիներու, առանց ընդհանուր հրդեհ մը բռնկեցնելու:

Քեննէտի գործի ղլուխ կուգայ այնպիսի պահու մը, երբ ռուսեւամերիկեան յարաբերութիւնները որեւէ մէկ ատենէ ա – ւելի լարուած են, երբ արտասահմանի մէջ ամերիկեան վարկը բաւական կորսընցուցած է իր հմայքը, երբ աշխարհի ու Ս. Միութեան բոլոր համայնավարները յաղթականօրէն կը յայտարարեն թէ համայնավարութեան վարկը այսքան բարձր եղած չէր մինչեւ հիմա, եւ թէ իրենց կարելին պիտի ընեն, որպէսզի ա – ւելի եւս բարձրանայ:

Քեննէտիի ուսերուն կը ծանրանայ ուրեմն մեծ բեռ մը՝ արտասահմանի մէջ

թիւ նրանց հրատարակած Թուղթիկները մէջտեղն են: Սեւրի դաշնագիրը ռամկավարները համարում էին սրբութիւն սրբոց եւ հայ – Թուրքական պատերազմին Դաշնակցութեան հետ համերաշխ էին Թուրքերի եւ բոլշեւիկների դէմ:

Հիմա, յետին Թուով իմաստուն դարձած, մեղ են մեղադրում իրենց երէկուայ գործերի համար:

Բայց չարունակենք:

Ս. ՎՐԱՅԵԱՆ

(Շար.)

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՔԱԻԱՐԱՆԻ ՀՈԳԻՆԵՐԸ

Տոն Կարսկայի վէրքը մահացու էր: Գնդակը արձակուած էր չատ մօտէն: Եւ սակայն, երիտասարդ անհաւատին իր կարծիքներուն վերաբերմամբ կարծր հաստատամտութիւնը վայրկեան մը իսկ չթուլացաւ, նոյնիսկ մահուան սեմին:

Մէկդի վանեց բոլոր անոնք որոնք իրեն կը խօսէին խոստովանանքի մը մասին, եւ ըսաւ Տոն Թուանին:

— Մէկ բան միայն խոր ցաւ կը պատճառէ ինծի մահուընէս ետք. այն որ՝ սեւազդեստ կրօնաւորները ձեզի պիտի հաւատացնեն թէ այս դէպքը ինծի դէմ եղած աստուածային դատաստան մըն է: Համաձայնեցէք ինծի հետ թէ ոչինչ կայ աւելի բնական, քան այն որ հրացանի հարուած մը կը սպաննէ զինուոր մը: Կ'ըսեն թէ հարուածը եկած է մեր բանակին դնուած կողմէն: Անկասկած քինախնդիր նախանձոտ մըն էր որ զիս սպան – նեց: Եթէ դանէք, կախեցէք զայն որքան կարելի է բարձր ... Լսեցէք, Տոն Թուան, երկու հոմանուհիները ունիմ Անվերահ մէջ, երեք հատ Պրիւսել եւ ուրիշներ այլուր որոնք չեմ յիշեր... յիշողութիւնս հեռուհետ կը պղտորի ... առ ի չգոյէ լաւագոյնին զանոնք ձեզի կը կտակեմ ... Առէք նաեւ սուրս ... Մնաք բարով ...

Տոն Կարսկայի վէրքը մահացու էր: Գնդակը արձակուած էր չատ մօտէն: Եւ սակայն, երիտասարդ անհաւատին իր կարծիքներուն վերաբերմամբ կարծր հաստատամտութիւնը վայրկեան մը իսկ չթուլացաւ, նոյնիսկ մահուան սեմին:

Մէկդի վանեց բոլոր անոնք որոնք իրեն կը խօսէին խոստովանանքի մը մասին, եւ ըսաւ Տոն Թուանին:

— Մէկ բան միայն խոր ցաւ կը պատճառէ ինծի մահուընէս ետք. այն որ՝ սեւազդեստ կրօնաւորները ձեզի պիտի հաւատացնեն թէ այս դէպքը ինծի դէմ եղած աստուածային դատաստան մըն է: Համաձայնեցէք ինծի հետ թէ ոչինչ կայ աւելի բնական, քան այն որ հրացանի հարուած մը կը սպաննէ զինուոր մը: Կ'ըսեն թէ հարուածը եկած է մեր բանակին դնուած կողմէն: Անկասկած քինախնդիր նախանձոտ մըն էր որ զիս սպան – նեց: Եթէ դանէք, կախեցէք զայն որքան կարելի է բարձր ... Լսեցէք, Տոն Թուան, երկու հոմանուհիները ունիմ Անվերահ մէջ, երեք հատ Պրիւսել եւ ուրիշներ այլուր որոնք չեմ յիշեր... յիշողութիւնս հեռուհետ կը պղտորի ... առ ի չգոյէ լաւագոյնին զանոնք ձեզի կը կտակեմ ... Առէք նաեւ սուրս ... Մնաք բարով ...

Վերսկսաւ խմել, բախտախաղերու մասին խօսիլ, ծիծաղիլ, ինչպէս միշտ: Ամէն անգամ որ ծառան կը մտնէր սենեակ, Տոն Կարսկայ կը կարծէր թէ ոստիկանները կու գան զինք ձերբակալելու: Ամէն անգամ որ ծառան կը մտնէր սենեակ, Տոն Կարսկայ կը կարծէր թէ ոստիկանները կու գան զինք ձերբակալելու: Ամէն անգամ որ ծառան կը մտնէր սենեակ, Տոն Կարսկայ կը կարծէր թէ ոստիկանները կու գան զինք ձերբակալելու:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՒՇԵՐԸ

ԱՀԱ ՈՒՐԱԽՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԱՀԱԳՆ ԴՈՒՆԻՆ

— Ա՛յս, ինձ, ինձ, իշխե՛ն եւ իմ ինքնիշխան տիրակալ Շահնա՛զար, ասկէ վերջ ես չե՛մ ուզեր ապրիլ, ինձ սպանէ՛ք, ինձ սպանէ՛ք, — կ՚ըսէր Տիգրան Լիպեան, — եւ Տիգրանը սեղանը կը բաղխէր բռունցքներով, կ՚ոռնար, կ՚ողբար, կը գոռար, կը հեկեկար, կը մռնչար, կը մռնչար, կը գոռար, կը հեկեկար, կը ողբար, կ՚ոռնար, կը բաղխէր սեղանը բռունցքներով, կ՚ըսէր Տիգրան Լիպեան, — ասկէ վերջ ես չե՛մ ուզեր ապրիլ, ինձ սպանէ՛ք, ինձ սպանէ՛ք եւ իմ ինքնիշխան տիրակալ Շահնա՛զար, ա՛յս, ինձ, ինձ, իշխե՛ն

— Ըսելիք բան մը ունի՞ք կոմիտէի ձեր ընկերներուն մասին, հարցուցին :

— Իոլորն ալ ղէնքի, խոչալի եւ յեղափոխութեան ընկերներս են, կը սիրեմ զիրենք եւ կը վստահիմ անոնց : Կը հաւատամ թէ երկրին է նպաստ որոշումները տուած են եւ պիտի տան : Ես ալ երկրին ծառայելու կ'երթամ :

— Պետութեան նախագահ Կիւրսէլ ձեզ ամբաստանեց նոր յեղափոխութիւն պատրաստելու մեղադրանքով, ի՞նչ կ'ըսէք :

— Այդպիսի հարց մը խնդրոյ առարկայ չէ : Յեղափոխութիւնը մէկ անգամ կատարուած է : Ցիմարութիւն է նոր յեղափոխութիւն ընել : Ձէմալ փաչան ողջամիտ հրամանատար եւ առաջնորդ է : Երկրին նպաստաւոր են իր ձեռք առած բոլոր միջոցները :

— Իտալի եւ մշակոյթի միութեան կուսակի՞ց էք :

— Ես անձնապէս կուսակից եմ : Ասիկա պայման է : Միայն թէ, օրինագիծը այնպէս պատրաստուէր է որ կազմակերպու-թեան վերին մարմինը անկախ պիտի ըլ-լայ եղեր : Ասիկա չըլլար է հարկէ : Ա-ռանց հակակշռի ժողովրդավարութիւն չըլլար : Կառավարութեան մէջ կառավա-րութիւն չըլլար :

— Երկրին մէջ եւ երկրէն դուրս զըտ-նուող Թուրքերուն միացումով Մեծթուր-քիա մը հիմնելու դաշափարի՞ն ինչ կ'ը-սէք :

— Ասիկա երազէն ալ աւելի երազային է : Այս տեսակ բան չի կրնար ըլլալ : Մա-նուկներն անգամ կը ծիծաղին ասոր : Եթէ նախակրթարանի տղաքը յղանան ասիկա, զարձեալ ծիծաղելի կ'ըլլայ : Պէտք չէ այս տեսակ ցափուռուքները խորհիլ այսպիսի առեն մը :

ՏԻՐՈՆԻ մէջ տեղաց առաջին ձիւնը : Դեռ կը տեւէ ձիւնամրրիկը :

ՎԱՆԱՁ լճին մէջ «Աքդամար» (հայե-րէն՝ Աղթամար) բեռնատար չոգենաւը , որ Դատուանէն ոչխար կը փոխադրէր դէպի Վան, ընկղմեցաւ : 1555 ոչխարնե-րէն 64ը խեղդուեցան :

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐԸ Կ'ԵՐԳԵՆ

ՄԱՐՏ 12ԻՆ

ՍՈՐՊՈՆԻ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

30-ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կիրակի, 5 Մարտ, 1961, կէսօրէ վերյ ժամը 2·30ին, Սալ տը լա Շիմի :

28պիս, Րիւ Սէն Տոմինիք :

Կը խնդրուի նկատի առնել այս թուա-կանը :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱՔ

Դպրոցասէրի տարեկան գեղարուեստա-կան ցերեկոյթը՝ Մարտ 26ին :

×

Լիոնի Եկեղեցաչէն Տիկնանց Միութիւ-նը կազմակերպած է Ցունուար 8ին, Շար-պոնիէի չքեղ սրահներուն մէջ, Լիոնի ե-կեղեցւոյ ի նպաստ պարահանդէս մը :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

Լիոնի Ցիշատակի Երեկոյին առթիւ ըն-ներներէ եւ բարեկամներէ 220 Ն· Ֆ· :
(Ցանկը առանձին) :

×

Այրի Տիկին Աննիկ Մինասեան իր թոռնիկին Բիւզանդի անդրանիկ զաւկին էլիզապէթի ծննդեան առթիւ տասը Ն· Ֆ· կը նուիրէ Ս· Թէհլիրեան սրահին : (Ստա-նալ «Ցառաջ»էն) : (Բ· տպագրութիւն) :

ՆՈՐ ՏԱՐԻԷՆ ԱՌԱՋ

Մեր բաժանորդներէն կը խնդրենք որ կանոնաւոր եւ կանխիկ վճարեն իրենց բաժնեդիները, առանց սպասելու մասնա-ւոր դիմումի :

Ընկերային եւ այլ տուրքերու վերջին յաւելումները պատճառ կը դառնան որ 1961 Ցունուար 1էն, բաժանորդագրու-թեան եւ հատավաճառութեան պայման-ները փոխուին :

Մինչեւ Դեկտեմբեր 31, 1960 վճարում ընողները կրնան բացառաբար օգտուիլ ներկայ պայմաններէն :

Շնորհակալութիւն մեր այն բոլոր բա-ժանորդներուն որ իրենց պարտաճանա-չութեամբ կը դիւրացնեն վարչութեան գործը :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Դեկտեմբեր 10ին, Շաբաթ ե-րեկոյ , ժամը 21էն մինչեւ լոյս :

Սալոն տը լ'Ալամպրայի մէջ

Մանրամասնութիւնները՝ առանձին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱՔ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

կազմակերպուած Ֆ· կապ· Ֆաչի կողմէ՝
ՀԻՆԴՇԱԲԻ , ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 29ԻՆ

Ա Զ Դ

Մոնմորանսիի , Անտիլիի եւ Սէն Ռա-ֆայէլի Հանգստեան Տուներուն մէջ, մօտ առենէն տրամադրելի անկողիններ պիտի ըլլան, բոլոր այն ծերերը որոնք ցարդ արձանագրուած չեն, պէտք է այժմէն ձեռնարկեն պաշտօնատանց մօտ կատար-ուելիք ձեւակերպութեանց :

Առ այդ դիմել Աղքատախնամի գրա-սենեակը, 32, Ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9), պէտք եղած տեղեկութիւնները եւ հրահանգները ստանալու համար եւ ճըշ-դելու ընտրուած հանգստան տունը :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱՔ

Մուրատ – Ռափայէլեան Նախկին Աչա-կերտաց Միութեան տարեկան պարահան-դէսը, Ցունուար 29ին :

×

ՏԱՐԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ.— *Սեբաստիոյ Դաւրայի Հայր· Միութեան տարեկան խնջոյքը տեղի կ'ունենայ 18 Դեկտեմբեր, կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3ին : Խրիմ – եան դպրոցի մէջ (Իսի) :*

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ Հ· Ց· Դ· Շրջ կոմիտէն ներ-կայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու մարմիններու ներկայացուցիչները այս Շաբաթ երեկոյ (3 Դեկտեմբեր) ժամը 20·30ին Մշակոյթի Տան Մ· Թէհլիրեան սրահին մէջ : 17 Րիւ Պլէօ , մէթրօ Քատէ :

ՕՐԱԿԱՐԳ.— Հ· Ց· Դ· 31րդ Շրջ· ժո-ղովի օրակարգի խնդիրներու քննութիւն :
Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՓՈԽՈՒԱԾ ԹՈՒԱԿԱՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱ-ՐԱՆԻ Ծնողաց Միութեան կազմա-կերպած տարեկան Տօնածառի հան-դէսը տեղի պիտի ունենայ՝
Կիրակի, 11 Դեկտեմբեր

Մանրամասնութիւնները յայտրդով :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանական յայտրդ հաւաքոյթը այս Շորեքշաբթի , ժամը 21ին, Քաֆէ Քա-տէի վերնայարկը :

Կը խօսի Պ· ԴՐԻԴՈՐ ՊԱՀՐԻ :

Նիւթ ունենալով «Քրիստոնեայ եկեղե-ցիներու միութեան խզումը » :

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Նախկին Հայ Արիներու եւ Արենուշներու :

Այս Շաբաթ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս : ՔԼԻԻՊի չքեղ սրահին մէջ ,

51, Rue Grignan

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի լաւա-գոյն նուագախումբին, ղեկավարութեամբ

EDDY TOURNEL ի

Հայկական տոհմիկ պարերը , հայ արե-նուշներու կողմէ :

Ճոխ պիւֆէ , մատչելի դիներով եւ fo-թիյօն :

Օրուան թագուհի պիտի ընտրուի ամե-նաշնորհալի եւ վայելուչ օրիորդը , fը-ւէարկութեամբ :

Զանազան հաճելի անակնկալներ :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէն ստիպողաբար խմբական ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ ենթակոմիտէի եւ խումբերու ընկերները :

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ ՆՈՐ ԺԱՄԱՆԱԿ՝

ԸՆԿ. Յ. ՏԷՐ-ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԵՐԿԱՑ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՑ ԱՑԴ ԺՈՂՈՎ-ՆԵՐՈՒՆ :

ՌՈՍՏՈՄ եւ ՌԱՖՖԻ, Երեքշաբթի (29 Նոյեմբեր) ժամը 8·30ին Ր.Ժ.ի սրճա-րանը :

ԱՐԱՄ : Հինգշաբթի 1 Դեկտ· ժամը 8·30ին, Քոլոմպ, կայարանին մօտիկ սրճարանը :

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈՒԲ, Ուրբաթ 2 Դեկտեմբեր, ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատե-ղին :

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ենթա-կոմիտէները եւ խումբերը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբը :

Ներկայ կ'ըլլայ .—
ԸՆԿԵՐ Ց· ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՅՈՎՍԷՓ ԷՄԻՆ

ԻՐ ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ
Անգլերէնէ բնագրէն թարգմանեց
Ց· ԽԱՉԻՄԱՆԵԱՆ

Հայ ազատագրական չարժման ռահվի-րայ մեծ հայրենասէրին խռովայոյզ կեանքին արկածալից դրուագները :

500 էջ,— *Մաքուր տպագրութիւն , լա-թակազմ : Գինն՝ 12 Ն· Ֆ· :*

Դիմել՝

Librairie H. SAMUELIAN
51, Rue Mr.-le-Prince, PARIS (6e)
C. C. P. Paris 1278-35

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

FOURRURES
ROGER YOPIAN
84, Boulevard de Stalingrad
CHOISY-LE-ROI (Seine)
Neuf et Réparation **Prix Intéressants**
Autobus
183 de la Porte de Choisy, descendre 3 Communes ou Rue du Dr. Roux

ԱԹԱՆ ԱՐԱՓ
ԵՒ
ՆՈՒՐԲ ՁԱՇԱԿՈՑ ՄԵԾ ԽՆԱՄՔՈՎ
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԷ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՏՊԱՐԱՆ "ՅԱՌԱՋ"
Ամուսնական հրաւիրատոմս
Առեւտրական նամակի եւ այլ թուղթեր
Ամէն գոյնով եւ չափով ազդ
Հաճոյախ տոմսակ եւ թռուցիկ
ՏՊԱՐԱՆ
HARATCH
32, RUE DE TREVISE, 32
TÉL. : PRO. 86-60 PARIS, 9e MÉTRO : CADET

ԷՒՐՈՊԱՅԻ
ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՒՏԱԴՐՈՒԶԸ
ՀԷԼՎԱ ԼՈԳՈՒՄ Սուսամ – ՀԷԼՎԱ
LE BOSPHORE MARQUE DEPOSEE
ԹԱՀԻՆ ՇԱՐՈՑ (ՌՈՃԻԿ) ՎԱՐԴԷ-ԱՆՈՅՇ
ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ...
CHOC-ALVA • CHOCO-LOC
Sté le BOSPHORE
SIÈGE SOCIAL
2, Rue Louis Astouin Marseille (2ème)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Directrice ARPIK MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise - PARIS-9e

Fondé en 1925 — Téléph. : PRO. 86-60
R. C. Seine 57 A 2731 — C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Փրանսա և Հասարակապետ. տար. 40 Ն. Ֆր. ,վեց 22Ն. Ֆր
Արտասահման՝ տար. 50 Ն. Ֆր Հատը 0,20 Ն. Ֆր

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 30 ՆՈՅԵՄԲԵՐ — MERCREDI 30 NOVEMBRE 1960

36ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 8963 — 36EME ANNEE — Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 16ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 4764

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԸ

Խորհրդային իշխանութեան դէմ կատարուած քննադատութեանց մէջ կարեւոր տեղ մը կը գրաւէ Հայաստանի սահմաններուն ընդարձակման կենսական խնդիրը :

Երեւանի վարիչները իրենք ալ գիտեն, որ ներկայ սահմաններուն մէջ հայ ժողովուրդը չի կրնար ազատ շնչել ու ապրիլ։ Մշակելի հողերու քանակը անբաւարար է օրէ օր աճող բնակչութեան համար : Կոլխոզներն ու սովխոզները չկրցան մեղմել գիւղացիներու թշուառութիւնը :

Այդ է պատճառը, որ խորհրդային իշխանութիւնները ուժ տուին ճարտարարուեստին. գիւղացիները վերածեցին բանուորի։ Իսկ Հայաստանի գործարաններու արտադրութեանց հարիւրին 95ը կը ղրկուի Ռուսիա կամ արտասահման, հարիւրին հինգը միայն վերապահելով տեղացիներուն :

Սահմանային հարցի մասին շատ քիչ ակնարկութիւններ կատարուած են երկրին ներս, ուր ազատ խօսելու եւ գրելու կարելիութիւններ չկան :

Խորհրդային վարչաձեւի հաստատման օրերուն, Արտաշէս Կարինեան, մէկը Երեւանի վարիչ դէմքերէն, կառավարութեան պաշտօնական տեսակէտը կ'արտայայտէր, երբ առանց բառերը ծամծմելու կը գրէր.

« Հայկական չարաբաստիկ դատը լուծուած է, յորմէհետէ Հայաստան խորհրդայնացած է» :

Երեւան կը համակերպէր կատարուած իրողութեան : Հայաստանի սահմանները կը նկատէր վերջնական : Կը հրաժարէր հայկական «չարաբաստիկ » դատէն : Հետեւաբար նաեւ չէր մտահոգուէր սահմաններու ընդարձակման հարցով :

Ինչպէս ամէն վարչաձեւ, խորհրդայինն ալ տարիներու ընթացքին որոշ յեղաշրջում կրեց :

Սահմաններու խնդրին շուրջ մտքերու մէջ փոփոխութիւն առաջ եկաւ :

Այդ յեղաշրջման մէջ կարեւոր դեր խաղցին անշուշտ Դաշնակցական մամուլին մէջ լոյս տեսած բուռն քննադատութիւնները՝ ներքին սահմաններու սրբագրութեան մասին :

Մեր թերթերը ամէն առթիւ յիշեցուցին հայ ժողովուրդին հանդէպ գործուած անիրաւութիւնը Խորհրդային իշխանութեան կողմէ : Փաստերով եւ վիճակագրական տուեալներով ցոյց տուին թէ ինչպէս զուտ հայկական հողամասեր — Շարուր - Նախիջեւան, Ղարաբաղ, Ախլքալաք եւայլն նուէր տրուած են հարեւան Ատրբէջանի ու Վրաստանի : Ու պահանջեցին անոնց կցումը Խորհրդային Հայաստանին :

Հայաստանի նահատակ վարչապետներէն Սահակ Տէր - Գաբրիէլեան Փարիզի մէջ իրեն ծանօթ դաշնակցական վարիչներուն կը թելադրէր շարունակ արծարծել սահմանային հարցը եւ այլ անիրաւութիւններ Հայաստանի հանդէպ, որպէսզի իրենք ալ Մոսկուայի մօտ կարենային արծարծել իրենց պահանջները, հիմ բռնելով քննադատութիւնները :

1936ին Հայկ. Կոմկուսի ընդհ. քարտուղար Աղասի Խանջեան զոհ գնաց Բերիայի դաւաճան գնդակին : Ըսուեցաւ թէ համարձակե՛ր էր ներքին սահմաններու սրբագրութիւն պահանջել :

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմի վաղորդայնին, երբ ներգաղթ կը կազմակերպուէր, Երեւանի վարիչները կը խօսէին սահմաններու ընդարձակման մասին,— ո՛չ թէ ներքին, այլ արտաքին սահմաններու : Կազմուած էր նոյնիսկ սահմանային ընդարձակման յանձնախումբ մը :

Վիշինսքի, Խ. Միութեան Ա. պատուիրակը ՄԱԿի մէջ, 1947 Հոկտ. 24ին պաշտօնապէս յայտարարեց թէ Կարսն ու Արտահանը Վրաստանի կը պատկանին եւ թէ եկած է ժամանակը, որ անոնք իրենց բուն տէրերուն վերադարձուին :

Վրացի Սթալին ողջ էր այն ատեն : Ուրեմն երբ 1945ին Փոցտամի մէջ Թուրքիայէն կը պահանջէր Կարսն ու Արտահանը, նպատակն է եղեր զանոնք կցել Վրաստանին :

Իսկ իր մահէն երեք ամիս չանցած, արտաքին նախարար Մոլոթով, 1953 Մայիս 30ին յանուն Հայաստանի եւ Վրաստանի՝ Անգարայի կառավարութեան կ'ուղղէր ծանուցագիր մը, որով կը հրաժարէր Թուրքիայէն հողային ամէն պահանջէ :

Տխուր իրականութիւնն այն է, որ խորհրդայնացումէն քառասուն տարի վերջ ալ թիզ մը հող չէ աւելցած Հայաստանի սահմաններուն վրայ, ներքին թէ արտաքին :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

ԱՐԵՒՄՈՒՏՔ Կ'ՕԳՆԷ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Թուրքիոյ ելմտական նախարարը, Էքրէմ Ալիճան, Շաբաթ օր, հացկերոյթ մը տուաւ Անգարայի մէջ Միջազգային Դրամական Ֆոնտի պատուիրակներուն : Հացկերոյթին կը մասնակցէին նախարարներ, Անգլիոյ, Գերմանիոյ եւ Ամերիկայի դեսպանները :

Այս առթիւ Թուրք ելմտական նախարարը հետեւեալ տեղեկութիւնները տուաւ լրագրողներուն :

— Բանակցութիւն կը վարենք եւ բանակցութիւնները լաւ կ'ընթանան : Որոշուած է փակել մեր երկու տարուան վճարման հաշուեկշիռին բացը : 1961ին հաւանաբար բաց ունենանք 87 միլիոն տոլար : 1962ին՝ 70 միլիոն : Այս հաշիւով 159 միլիոն տոլարի վարկ մը ապահոված կ'ըլլանք :

Միւս կողմէ, յանուն Ամերիկայի արտաքին նախարարութեան՝ կը հաղորդուի թէ փոխադարձ ապահովութեան հիմնադրամէն 12 միլիոն տոլար պիտի վճարուի Թուրքիոյ, օժանդակելու համար ներկայ ելմտական տարուան ներածումին :

Իր կարգին, Թուրքիոյ առեւտրական նախարար Մէհմէտ Պայտար յայտարարեց.

— 1961 տարուան ընթացքին կը խորհինք 500 միլիոն տոլարի ներածում կատարել,— երկրագործական մեքենաներ, պարարտանիւթեր, եւայլն :

Եւ վերջապէս Թուրքիոյ դեսպանը, Իլքսէլ, կը հաղորդէ Պոնէն թէ դաշնակցային Գերմանիոյ վարչապետը, Ատընաուըր, պաշտօնապէս յայտնած է իրեն, որ գերման կառավարութիւնը հարիւր միլիոն մարք վարկ կը բանայ Թուրքիոյ եւ հին պարտքերու մասնաւճարն ալ պիտի չպահանջէ այս տարի :

Ինչպէս կը տեսնուի, ամէն կողմէ դրամ կը թափեն Թուրքիոյ մէջ :

ԻՍԿ ԹԷ Ի՛ՆՉՊԷՍ ԿԸ ԾԱԽՍԷ ԹՈՒՐՔԻԱ

ՄԵՆՏԵՐԷՍ ՀԱՇԻՒ ԿՈՒՏԱՅ ԵԱՍԸ ԱՏԱՅԻ ԴԱՏԱՐԱՆԻՆ ԱՌՋԵՒ

Ուրբաթ օր, Եասը Ատայի դատարանը սկսաւ քննել Թուրքիոյ գաղտնի վարկերուն հաշիւը եւ Մենտերէսի մսխումները :

Ըստ ամբաստանագրին, վարչապետարանի խորհրդական Քորուր պետական դրամատունէն կ'առնէր ու կը ծախսէր գաղտնի վարկերը՝ այնպէս ինչպէս կը հրամայէր Մենտերէս :

1950էն մինչեւ Մայիս 27ի յեղափոխութիւնը, 24 միլիոն 548 հազար 713 ոսկի ծախսուած էր գաղտնի յատկացումէն :

Մենտերէսի տան կարիքներուն համար կատարուած ծախքերուն կարգին, կը յիշուէր լոլիկի, կեռասի, օճառի, ամէն տեսակ ուտելիքի եւ այլ պիտոյքի, նոյնիսկ... մազխիլի (ճըմպըզ) ծախքը : Այս անձնական ծախքերուն համար, Մենտերէս ըսաւ թէ երբ ապարանք փոխադրուեցաւ, ծախքը աւելցաւ ու չէր կրնար իր վաստակէն հոգալ բոլոր ծախքերը, թէ ամէն երկրի մէջ այսպէս է : Նախագահը առարկելով օրինակ բերաւ Անգլիոյ աշխատաւորական վարչապետին կինը, որ ամէն օր անձամբ գնում կը կատարէ շուկայէն, ամէնէն աժան բաները գտնելու համար : Միսը, հացը, մազխի՞լն ալ վարչապետական ապարանքը բնակելու հարկադրութիւններ են, հարցուց : Մենտերէս ուզեց բաներ մը ըսել, երկար նախադասութիւններ ըսաւ բայց որոշ բան մը չկրցաւ ըսել : Նախագահը ընդմիջեց .

— Զի հասկցուիր թէ ի՞նչ ըսել կ'ուզէք : Իմ հարցումս է, իրաւունք ունէի՞ք միս, հաց, մատաղցու ոչխար, նոյնիսկ մազխիլ գնել գաղտնի յատկացումէն որ պետութեան արտաքին եւ ներքին ապահովութեան համար պէտք է ծախսուի միայն :

— Պէտք էր գնել այդ բոլորը, Տէր նախագահ : Միայն մազխիլ մը գտեր են այդ բոլորին մէջ եւ մազխիլով բաներ քաշեր են դուրս» :

— Ամբաստանեալ Մենտերէս, կը տեսնուի թէ ճիշդ չէ եղեր ձեր կողմէ տարածուած այն կարծիքը թէ իշխանութեան գլուխ գալէն ի վեր ոչ միայն յատկացում, այլ թոշակ անգամ չէիք ստանար ; Ձեր մազխիլին դրամն իսկ գաղտնի յատկացումէն վճարել տուեր էք : Ձեր տան գրեթէ բոլոր ծախքերը այս ճամբով կատարուեր են : Կ'ըսէք թէ մինչեւ հարիւր հոգի կը հրաւիրէիք ճաշի : Ձեզի ո՞վ ըսաւ որ այդպիսի խնջոյքներ սարքէք :

Ծախքերու ցուցակին մէջ յիշուած ոսկի կար Քեազըմ անուն մէկուն տրուած : Ո՞վ է այդ Քեազըմը :

— Մարձողը (մասած ընողը), Պէյ էֆէնտի (խնդուքներ) :

Եւ դեռ ծախքերու ցանկին մէջ ցոյց կը տրուէին 147.000 ոսկի Ֆազըլ Գըսաքիւրեքի, Եուսուֆ Օրթաչի 63 հազար, Միլլիյէթ թերթին 31 հազար, Փէյամի Սաֆայի 55 հազար, Պուրհան Պելկէին 51 հազար (ռատիօ թերթին համար) :

Քորուր յայտարարեց թէ վարչապետը բազմաթիւ հետեւորդներով կը ճամբորդէր եւ երբեմն ընկերակից երեսփոխանները չէին վճարեր իրենց ճամբու ծախքերը :

Դեռ աւելին,— գաղտնի յատկացումէն վճարուած էին Մենտերէսի զաւակներուն արտասահմանի մէջ կատարած ծախքերը :

Մինչեւ այսօր տեղի ունեցած դատավարութիւններու ընթացքին, չէր տեսնուած որ Մենտերէս այսքան դժուարին կացութեան մատնուէր, ոչ միայն չկրցաւ բանաւոր առարկութիւն մը ընել ամբաստանութիւններուն, այլ եւ յաճախ թեւերը բանալով «ի՞նչ ընեմ, տրուեր է, տըւինք» կ'ըսէր :

Այս առթիւ, Երեւան ելաւ նաեւ որ Մենտերէսի «վստահելին», Քորուր եւս իր բոլոր ճամբորդութեան ծախքերը գաղտնի յատկացումէն կատարեր է : Քորուր ըսաւ.

— 1958ին, 25ամեայ աղջկանս ամուսինը արկածամահ եղաւ : (Այդ պահուն ինք եւ աղջիկը կ'արտասուէին : Նախագահը հրամայեց որ գաւաթ մը ջուր տրուի Քորուրի, որ կը կակազէր արդէն) : Աղջիկս, որ որբեւայրի մնացած էր երկու զաւակով, Գերմանիա ղրկեցի : Իմ հաշուոյս վճարուած այդ դրամները աղջկանս ուղարկեցի : Մենտերէսի հրամանով եղաւ ասիկա : Եթէ ինք չի յիշեր, ներողութիւն կը խնդրեմ, ես սխալ հասկցեր եմ ուրեմն, պարտաւոր եմ հատուցանելու : Սխալ գործեր եմ, յանցանք գործեր եմ ;

(Շար. ը կարդալ Դ էջ)

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱԿԱՆ ՕԾՈՒՄ

Կարդինալ Աղաճանեանի ձեռնադրութեամբ, Ֆրանսայի Հայոց Ուղղափառ Կաթողիկէ Թեմապետ Գերպ. Կարապետ Ամատունիի եպիսկոպոսական օծումին հայածէս արարողութիւնը պիտի կատարուի Դեկտեմբեր 18ին, կէսօրէ ետք ժամը 4ին, Սէն - Ֆէրտինան - տէ - Թեռնը եկեղեցւոյ մէջ՝ 27, Ռիւ տ'Արմայէ, Փարիզ :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ 70 ԱՄԵԱԿԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Լոնտոնի մեր թղթակիցը կը հեռաձայնէ թէ Դաշնակցութեան Եօթանասնամեակը մեծ խանդավառութեամբ տօնուած է Լոնտոնի մէջ, նախաձեռնութեամբ տեղւոյն Նաւասարդեան նորակազմ խումբին : Խօսած է ընկեր Յովիկ Եղիազարեան :

Տօնակատարութեան մանրամասնութիւնները՝ առանձին թղթակցութեամբ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ տնտեսական նախարարը արգիլեց Ռոչիլտ գերդաստանի բոլոր անդամներուն մուտքը Լիբանան : Այս որոշումը տրուած է Ռոչիլտներու կողմէ Իսրայէլի տուած ելմտական եւ տնտեսական օժանդակութեան առթիւ : Հաւանական է որ բոլոր արաբ պետութիւնները նոյն որոշումը տան :

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան յառաջիկայ Մարտին, յայտարարեց Պարսից Շահը, որ նոյն ատեն յայտնեց թէ իր գահակալութեան արարողութիւններն ալ պիտի կատարուին 1963ին :

ԿՈՆՔՈՒՐԷՆ եւ Ռընոտոյէն ետք, գրական Ֆեմինա մրցանակը տրուեցաւ Տիկին Լուիզ Պըլոքի : Այս որոշումը միջադէպի մը պատճառ դարձած է : Արդարեւ Պէ - աթրիքս Պէք, որ երկու տարի է անդամ է Ֆեմինայի դատական կազմին (ինք ալ մրցանակաւոր՝ Լէոն Մորէն, քահանայ, վէպին համար), հրաժարած է Ֆեմինայէն, առարկելով թէ չի կրնար հանդուրժել որ մրցանակ տրուի ձախող վէպի մը, գէշ գրուած, մանաւանդ որ հակահրէական ակնարկութիւններ ալ ունի ...» : Մետիսիս մրցանակը տրուեցաւ Անրի Թոմայի իր Ճոն Փերքինս վէպին համար :

ԱԼԺԵՐԻՈՅ հարցերու նորընտիր նախարար՝ Լուի Ժոքս մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին պաշտօնապէս յայտարարեց.— «Ֆրանսայի եւ Ալժերիոյ կապերը խզելու ոչ մէկ խնդիր : Ի՞նչպէս կարելի է երեւակայել որ Ֆրանսա լքէ Ալժերիոյ Եւրոպացիները եւ մահմետականները » :

ՊՈՆԻ նախաձեռնութեամբ նախապատրաստական բանակցութիւններ սկսան Փանքովի հետ, առեւտրական նոր համաձայնագիր մը կնքելու համար : Նախկինը ի զօրու էր մինչեւ Դեկտեմբեր 31 : Ծիշդ վեց շաբաթ առաջ, Դաշնակցային Գերմանիա որոշած էր չվերանորոգել համաձայնագիրը, երբ հետեւանք Արեւելեան Գերմանիոյ՝ Պերլինի մէջ ի գործ դրած ապօրինի ճնշումներուն :

ՄԱԿի ընդհ. ժողովը սկսաւ քննել օրակարգի անցած Խ. Միութեան առաջարկով՝ «Գաղթատիրութեան վերջ դնելու » ծրագիրը : Մոսկուա կ'ուզէ որ «անյապաղ» եւ «ամբողջական» անկախութիւն տրուի «գաղթավայրերուն » : Միւս կողմէ, Ափրիկէի եւ Ասիոյ ժողովուրդներու խմբակցութիւնը բանաձեւով մը կ'առաջարկէ որ գործադրութեան թուական նշանակուի 1964ը : Անգլիոյ պատուիրակը հարց տուած է.— «Իսկ Խ. Միութեան գաղթավայրե՞րը» :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԵՐՔԻՆ ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԻ ՀԱՐՑԸ

Գ.

Թուրքերի պատերազմը Հայաստանի Հանրապետութեան դէմ, Մորհրդ. Ռուսաստանի դործակցութեամբ, մէկ նպատակ ունէր,— ջնջել Սեւրի դաշնագիրը։ Եթէ Հայաստանի դաշնակցական վարիչները չպնդէին Սեւրի դաշնագրի վրայ, այսինքն՝ հրաժարէին Թրքահայ դատից եւ բաւականանային միայն ռուսահայկական հողերով, կարծո՞ւմ էք թէ պատերազմը կը լինէր Թուրքերի եւ Հայերի միջեւ։ Ի հարկէ, ոչ։ Բայց այդ դէպքում ռամկավարները դո՞հ պիտի մնային Դաշնակցութիւնից. պիտի չմեղադրէի՞ն մեզ, որ դաւաճանեցինք Թրքահայ դատին։ Անշուշտ, պիտի մեղադրէին։

Միւս կողմից, եթէ Դաշնակցութիւնը անտրտունջ համակերպէր, որ Ախալքա-քաղն ու Լոռին մնային Վրացիների ձեռքը, Նախիջեւանն ու Ղարաբաղը անցնէին Ազրբէջանին, կարծո՞ւմ էք, որ Դաշնակական Հայաստանը պատերազմներ կ'ունենար իր հարեւանների հետ։ Բնականէ, որ ոչ։

Եւ այդ դէպքում ռամկավարները չէի՞ն պրի իրենց թերթերում, թէ Դաշնակցականները ծախեցին Հայաստանի հողերը Վրացիներին եւ Ազրբէջանցիներին։ Անշուշտ, կը գրէին։

Եւ, վերջապէս, եթէ Դաշնակցականները այժմու ռամկավար՞երի չափ իմաստուն ու հեռատես լինէին եւ բոլշեւիկեան յեղաշրջման հէնց առաջին օրից միանային բոլշեւիկներին, ընդունէին Բրեստ Լիտովսկի դաշնագիրը, որով ամբողջ Թրքահայաստանը եւ Կարսն ու Արտահանը թողնում էին Թուրքերին, կարծո՞ւմ էք, որ ռամկավարները մեզ ազգադաւ, ոճրագործ չէի՞ն համարի։ Անտարակոյս, կը համարէին։

Հայաստանի ողբերգութիւնը նրա մէջ չէր, որ երկրի իշխանութիւնը գտնւում էր Դաշնակցականների ձեռքը եւ ոչ, օրինակ, ռամկավարների։ Եթէ ռամկավարները լինէին Հայաստանի իշխանութիւնը, հաւանաբար ողբերգութիւնը աւելի մեծ կը լինէր։ Հայաստանի դժբախտութիւնն իր աշխարհագրական դիրքն էր եւ քաղաքական դէպքերի առարկայական ծայր աստիճան անբնական դասաւորութիւնը։

Եթէ, օրինակի համար, ռամկավարները լինէին Հայաստանի Հանրապետութեան իշխանութիւնը, կարո՞ղ էին խուսափել պատերազմից Թուրքերի եւ բոլշեւիկների հետ, առանց Սեւրի դաշնագրից հրաժարուելու։ Չէին կարող։

Հետեւաբար, հետեւանքը պիտի լինէր միեւնոյնը,— Ալեքսանդրապոլի դաշնագիր, որովհետեւ Հայաստանը մենակ, նոյնիսկ ռամկավարների հանճարեղ կեցուածքի տակ, չէր կարող յաղթական պատերազմ վարել Թուրքերի եւ Մորհրդ. Ռուսաստանի դէմ։

Ալեքսանդրապոլի դաշնագիրը դժբախտ պարտադրանք էր եւ ոչ թէ կամովին կատարուած մի քայլ։ Կարելի՞ էր խուսափել Ալեքսանդրապոլի դաշնագրից։

Կարելի էր մէկ պայմանով, Հայաստանի կառավարութիւնը մերժէր ընդունել Թուրքերի վերջնագիրը եւ քաշուէր մէկ կողմ՝ պատահելիքի ամբողջ պատասխանատուութիւնը ձգելով եկող Ցեղկոմի վրայ։ Բայց այն ժամանակ ի՞նչ տեղի կ'ունենար։ Մինչեւ կարմիր բանակի Հայաստան հասնելը, Թուրքերը կը գրաւէին Էջմիածինն ու Երեւանը, եւ դժուար չէ պատկերացնել, թէ ինչ տեղի կ'ունենար, եթէ Թուրք ասկեարները մտնէին Էջմիածին ու Երեւան։ Վերջը կարմիր բանակը կարող էր հեռացնել Թուրքերին, բայց Արարատեան Դաշտի Հայութիւնը բնաջնջուած կը լինէր։ Ալ.Խատիսեան եւ ընկերները հերոս էին, որ քաջութիւնն ունեցան ստորագրելու Ալեքսանդրապոլի դաշնագիրը։

Այս մասին կայ առատ գրականութիւն թէ բոլշեւիկեան, թէ Դաշնակցական վկայութիւններով։ Կարդացէք բոլշեւիկ Բորեանի ծանօթ հատորը. կարդացէք Ալեքսանդրապոլի դաշնագիրը ստորագրող Ա. Խատիսեանի նոյնպէս ծանօթ գիրքը, վերջապէս, իմ «Հայաստանի Հանրապետութիւնը»։ Եթէ այդ փաստերին ծանօթանալուց յետոյ էլ չարունակէք դրել Ալեքսանդրապոլի դաշնագրի մասին, ինչ որ գրում է ռամկավար պաշտօնաթերթը, նշանակում է անյոյս չարամիտ էք կամ անբուժելի հիւանդ։

Բայց ենթադրենք, թէ Դաշնակցականները դաւաճանօրէն ստորագրեցին Ալեքսանդրապոլի դաշնագիրը, այդ պատճա՞ռն էր, որ Հայաստանին անկեղծօրէն նուիրուած բոլշեւիկները հաշտուէին Դաշնակցականների այդ դաւաճանական արարքի՞ն հետ եւ միջոցներ ձեռք չառնէին սրբագրելու Դաշնակցականների յանցանքը։

Ռամկավար պաշտօնաթերթը մեզ յիշեցնում է, թէ հայ բոլշեւիկները մէկից աւելի անդամներ բողոքեցին Թուրքերի՝ Ալեքսանդրապոլի դաշնագրի դէմ, բայց Թուրքերը ականջ չդրին Հայաստանի Ցեղկոմի արտաքին գործոց կոմիսար Աղ. Բէգզադեանի, սպառնական հեռագիրներին։ Մի՞թ այդպէս էր։ Նախ՝ ինչո՞ւ Բէգզադեանը գործ պիտի ունենար Թուրքերի հետ եւ ոչ թէ Չիչերինը։ Չէ՞ որ բացայայտօրէն Մոսկուան էր գործակցողը Թուրքերի հետ։ Կարելի՞ է հաւատալ, որ 1920 – 1921ին Թուրքերը համարձակ կէին Մորհրդ. Ռուսաստանին կամքին հակառակ իրենց ձեռքը պահել հայկական դաւառները։

Աւելի՞ն, թէ Դաշնակցականները ապիկար էին, յանցաւոր էին, անարժան էին Հայաստանը վարելու, բոլշեւիկները, որ Հայաստանի իշխանութիւնը խլեցին Դաշնակցականների ձեռքից եւ ռուսական սուէնների վրայ հաստատեցին իրենց իշխանութիւնը, հայ ժողովրդին տուած իրենց խոստումը կատարեցի՞ն։

Ոչ, չկատարեցին։ Թուրքերը Հայաստանի Ցեղկոմի հետ վարուեցին աւելի մեծ արհամարհանքով, քան Դաշնակցութեան հետ։

Ռամկավար պաշտօնաթերթը պնդում է, որ Հայաստանի ներկայ սահմանները հաստատուած են Դաշնակցութեան ապիկարութեան պատճառով, Ալեքսանդրապոլի դաշնագրով։ Յիշեցինք արդէն, որ ամբողջ Թրքահայաստանը եւ Կարսն ու Արտահանը բոլշեւիկները զիջեցին Թուրքերին 1918 թ. Մարտ 3ին, երբ դեռ Հայաստանի Հանրապետութիւն գոյութիւն չունէր։

Տեսանք նաեւ, որ Ղարաբաղ եւ Նախիջեւան, 1920ի ամառը զինու զօրութեամբ դրաւեց կարմիր բանակը եւ յանձնեց Ազրբէջանին, Ալեքսանդրապոլի դաշնագրից շատ առաջ։

Պատմական փաստ է, որ Ախալքալաքը Թուրքերը յանձնեցին Վրաստանին, հակառակ Ախալքալաքի Հայութեան եւ Հայաստանի կառավարութեան բողոքին։ Վրացի բոլշեւիկները, Սթալինի եւ Բերիայի օժանդակութեամբ, աւելի եւս ամրացրին բռնագրաւումը։

Ալեքսանդրապոլի դաշնագիրը, բռնութեան տակ, հաստատում էր բոլշեւիկների եւ Թուրքերի կողմից գծուած սահմանները։

Այնուհետեւ, 1921 Մարտ 16ին, Մոսկուայի ռուս – Թրքական դաշնագրով ո՛րոշեցին սահմանները Հայաստանի, Թուրքիայի եւ Ազրբէջանի միջեւ աւելի վատ Թար պայմաններով, քան Ալեքսանդրապոլի դաշնագիրը։

Եւ վերջապէս, 1921 թ. Հոկտեմբեր 13ին, Կարսի դաշնագրով, Թուրքիայի եւ Անդրկովկասի երեք հանրապետութիւնների միջեւ եւ Մոսկուայի հովանաւորութեամբ, Հայաստանի, Ազրբէջանի եւ Վրաստանի ներկայացուցիչների հաւանութեամբ վերահաստատեցին Մոսկուայի դաշնագրի պայմաններն ու սահմանագիծը։

Եւ մինչեւ այժմ ահա 40 տարի է, մընում են ի զօրու Թուրքերի եւ բոլշեւիկների կողմից բռնութեամբ գծուած սահմանները Հայաստանի չուրջ։ Քառասուն տարի է բոլշեւիկներն են վարում Հայաստանի ճակատագիրը եւ քառասուն կանգուն անիրաւաբար խլուած հող չէ վերադարձուած Հայաստանին։

Եւ իրրեւ արդիւնք այդ անիրաւութեան, ամէն տարի Հայաստանի ժողովուրդի մի մասը գաղթում է Ռուսաստանում, որովհետեւ Հայաստանում բաւարար հող չի գտնում տեղաւորուելու։

Թրքահայաստանի հողմացրիւ Հայութիւնը, Սիբիւրքում, Հալէում ապաղդայնանում է, ինչպէս արեւի տակ ընկած ձիւնը, որովհետեւ Հայաստանի սահմանները նեղ են, անբաւարար՝ տեղ տալու նահապետական Հայութեան։

Ռամկավարները պնդում են, թէ այս քառասուն տարի է Հայաստանը խաղաղութիւն է վայելում խորհրդային տիրապետութեան տակ։ Ա՞յս է խաղաղութիւնը։ Աղգասպանութիւնը միայն պատերազմո՞վ կը լինի։

Ս. ՎՐԱՅԵԱՆ

(Շար.)

ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ ՑՈՒՇԱՏԵՏՐԸ

"ՄԵՂՔԻ ՔԱՐԸ" (1)

(ԿԱԱԲԱ)

1934 – 1935 տարիներուն «Հայրենիք» ամսագրին մէջ Նշան Պէշիկթաշլեան լոյս կ'ընծայէր կաաբա քնարավէպը։ Նիւթը Ադամ եւ Եւայի, Կայէնի եւ Աբէլի զոյգն էր։ Նախամարդուն պատմութիւնը, կամ Դարերուն Աւետաւէպը, ինչպէս այնքան ուժով եւ բացառիկ պերեցկութեամբ երգած է Վ. Հիւկօ։

Պատմութեան արշալոյսը եւ ընթացքը կը ներկայացնէ, որուն մէջ կրցած է երեւան հանել մարդկային հոգիին դրական եւ բացասական բոլոր յատկանիշները։ «Աբէլին նման մնացինք կայէնները քարերուն տակ ու կայէնի նման թափառեցանք»։ Նշան Պէշիկթաշլեան, հակառակ իր կամքին, չի կրնար անհոգ անցնիլ ներկայ իրականութեան մէջէն, մի միայն անձնատուր՝ իր հոգիի տենչումն եւ անձնական յոյզերուն։ Նիւթը աւանդութեան հետ կապուած էր. բայց միշտ նոր է, միշտ յաւիտենական։ Նախանձի զգացումը ոչ մէկ դարաշրջանի յատուկ է, անիկա մարդկային հոգիին անխուսափելի մէկ տարրն է, եւ հետեւաբար արուեստի գործերուն հիմնական եւ միշտ կենդանի նիւթերէն մէկը։

Քսանեւհինգ տարիներ առաջ «Մեղքի Քարը» խորագրով, կաաբան իրրեւ վէպ անգամ մըն ալ լոյս կը տեսնէ, այս անգամ դրքով, Պէյրութի մէջ, Սեւան հրատարակչական տան կողմէ։

Ինչպէս Ռապպի, Սիդոնիա եւ Նարդոս քննարաւէպերը, այս վերլուծի գործին մէջ ալ աստուածաշնչական կեանքն է որ Նշան Պէշիկթաշլեանի գրչին կը բերէ ամէն գեղեցկութիւն, ամէն հրապոյր եւ արուեստի նրբութիւն։

տարագիրներուն։

Մորհրդային վերջին մարդահամարը ցոյց տուեց, որ Մորհրդ. Միութեան մօտ երեք միլիոն Հայերի տասը տոկոսից աւելին, այսինքն՝ մօտ 300·000 Հայեր, Հայերէնը չէին համարում իրենց մայրենի լեզուն, ամսինքն՝ լրիւ ապազգայնացել եւ կամ ապազգայնացման ճամբու վրայ են։ Նոյնն է պատկերը եւ Սիբիւրքում։ Կլոր Թուով չուրջ կէս միլիոն Հայեր կիսով կամ լրիւ ապահայացել են։

Ռամկավարները պնդում են, թէ ահա քառասուն տարի է Հայաստանը խաղաղութիւն է վայելում խորհրդային տիրապետութեան տակ։ Ա՞յս է խաղաղութիւնը։ Աղգասպանութիւնը միայն պատերազմո՞վ կը լինի։

Ս. ՎՐԱՅԵԱՆ

(Շար.)

ՕՏԱՐ ԽՕՋԵՐ

ՔԱԻԱՐԱՆԻ ՀՈԳԻՆԵՐԸ

Հիւանդութիւն մը որ Տոն Ժուանը քանի մը օրուան համար անկողնին զամեց, իրեն չներշնչեց ղէպլի առաքինի կեանքի մը վերադարձի դաղափարը, ընդհակառակն, կը խնդրէր իր բժիշկէն չուտով առողջացնել զինքը, որպէս զի կարողանար նոր անառակութեանց եռեւէն վազել ...

Իր ապաքինման չրջանին, ժամանցի համար, զբաղեցաւ պատրաստելով ցուցակը բոլոր այն կիներուն զորս զլխէ էր հանած եւ բոլոր այն ամուսիններուն՝ որոնք խաբած էր։

Ցուցակը բաժնուած էր երկու սիւնակներու։ Մէկումն վրայ արձանագրուած էր կիներուն անուններն ու անոնց յատկանշական հանդամանները, իսկ միւս սիւնակին վրայ կային անունները ամուսիններուն եւ անոնց արհեստներուն։

Շատ դժուարութիւն քաշեց վերյիշելու անունները բոլոր այն դժբախտներուն որոնք լկուած ու ապա լքուած էին իր կողմէն, այնպէս որ պատրաստուած ցուցակը այնքան ալ ամբողջական չէր։

Օր մը այդ ցուցակը ցոյց տուաւ բարեկամի մը որ իրեն հիւանդասեաւ էր եկած։ Ցուցակը կը սկսէր անունովը կնոջ մը, որ իբր հոմանուհի ունեցած էր Իտալիա գտնուած չրջանին եւ որ յաւակնած էր յայտարարելու թէ՝ Տոն Ժուանի հոմանուհին էր եղած պապի մը. ամուսիններու սիւնակին վրայ կար պապին անունը։ Այնուհետեւ կայնի տիրող իշխան մը, դուքսեր, կոմսեր, մարքիզներ եւ նոյնիսկ հասարակ արհեստաւորներ։

— Կը տեսնես, սիրելիս, ըսաւ իր բարեկամին, կը տեսնես, ոչ ոք կրցած է խուսափիլ, պապէն սկսած մինչեւ հասարակ կօշկակարը, չկայ դասակարգ մը որ իր տուրքը վճարած չըլլայ ինձի։

Տոն Թորիպօ — այսպէս կը կոչուէր բարեկամը — քննեց ցուցակը, ապա զայն վերադարձնելով Տոն Ժուանին, ըսաւ անոր յաղթական չեչտով մը.

— Կատարեալ չէ...

— Ի՞նչպէս, կատարեալ չէ՞։ Ո՞վ կը պակսի ամուսիններու ցուցակին մէջ։

— Աստուած, պատասխանեց Տոն Թորիպօ։

— Աստուա՞ծ, ճիշդ է, ունեցած կիներուս մէջ կրօնաւորուհի մը չկայ։ Ճշմարիտ է, չնորհակալ եմ որ յիշեցուցիր ինծի։ Լաւ ուրեմն, կ'երդնում աղնուականի անունովս որ ամիս մը չանցած ցուցակիս վրայ պապին անունէն առաջ պիտի կարդաս նաեւ կրօնաւորուհիի մը անունը։ Եւ աւելին, կը խոստանամ որ այդ կրօնաւորուհիին հետ, երեքս պիտի ընթրենք այստեղ ... Սեվիլլայի ո՞ր մենաստանին մէջ կան դեղեցիկ միանձնուհիներ ...

Քանի մը օր ետք Տոն Ժուան զործէ անցաւ։ Սկսաւ յաճախել եկեղեցիներն ու միանձնուհիներու մենաստանները։

Ծունկի եկաւ չատ մօտիկը այն երկաթէ փեղկերուն, որոնք հաւատացեալներէն կ'անջատէին կրօնաւորուհիները։

Այդտեղ, իր ամբարտաւան ակնարկները կը պտըտցնէր ամօթխած կոյսերուն վրայ այնպէս՝ ինչպէս գայլը կը մտնէ փարախ եւ կը փնտռէ ամէնէն պարարտ գառնուկը՝ զայն յօշոտելու համար։

Շուտով, Նոթրը Տամ տը Ռոզէր եկեղեցին մէջ նշմարեց երիտասարդ միաձնուհի մը, արտակարգ գեղեցկութեամբ, որուն չքնաղ դէմքին վրայ կ'արտացոլար տրտմաթախիծ մելամաղձոտութիւն մը։

Կրօնաւորուհին աչքերը բնաւ չէր վերցներ եւ չէր դիտեր չորս բոլորտիքը։ Իմբողջովին կլանուած ըլլալ կը թուէր իր չուրջը կատարուող սրբազան խորհուրդով։ Շրթունքները կը չարժէին հեզիկ, եւ դիւրին էր եղրակացնել թէ ան իր ընկերուհիներուն մէջ ամէնէն չատ ջերմեռանդութեամբ աղօթողն էր։

Անոր տեսքը Տոն Ժուանին մէջ արթընցուց հին յիշատակները։ Իրեն թուեցաւ թէ ուրիշ տեղ արդէն տեսած էր այդ կինը, ու սակայն անկարելի եղաւ դիտնալ թէ ո՞ւր եւ ե՞րբ տեսած էր զայն։ Իր յուշերուն մէջ նոյնքան դէմքեր կային ղրոշմուած որ անկարելի էր չչփոթել։

Երկու օր իրարու վրայ եկաւ այդ եկեղեցին, միշտ տեղաւորուելով երկաթէ փեղկերուն քովիկը, առանց սակայն յաջողելու որ դոնէ անգամ մը քոյր Ակաթ իր աչքերը վեր բարձրացնէր։

Իմացած էր որ միաձնուհին կը կոչուէր քոյր Ակաթ։

Տոն Ժուան սկսաւ ջղայնանալ երբ տեսաւ որ միաձնուհիին հետ հաղորդակցութեան պիտի չկրնար մտնել, քանի որ այս վերջինը խիստ հսկողութեան մը տակ առնուած էր։

Մորհեցաւ որ իր ծրագրին մէջ յաջողելու միակ պայմանը կը կայանար անոր մէջ, որ պէտք էր յաջողէր որ կրօնաւորուհին իր աչքերը վեր բարձրացնելով ղինքը նշմարէր։ Եւ համոզուած էր թէ՝ անգամ մը որ քոյր Ակաթի ուշադրութիւնը իր վրայ կեդրոնանար, յաղթանակը կիսով չափ չահած պիտի ըլլար։

Ահա թէ ի՞նչ միջոցի դիմեց, գնդանի կրօնաւորուհիին ստիպելու համար որ աչքերը վեր բարձրացնէր։

Գնաց ու կանգնեցաւ որքան կարելի էր մօտիկը, եւ երբ ամէն ոք ծնրադիր կ'աղօթէր, օգտուելով առիթէն, ձեռքը երկաթեայ ձողերէն ներս անցընելով, փոքրիկ սրուակի մը մէջ գտնուող անուշահոտ հեղուկը սրսկեց քոյր Ակաթի ոտքերուն առջեւ։

ՓՐՈՍՓԵՐ ՄԵՐԻՄԷ

(26 Շար.)

ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԸՆԿԸ

ԱՇԽ. ՂՈՀԱՆՅԱՆ

ՅՈՒՅԺԱՅԻ ԴՈՒՍ

ՅՈՒՅԺԱՅԻ ՊԱՄՆԵ

Ի՞նչ ասեմ ես ձեզ, սիրելի ընթերցողներ, այն վերջին օրերի մասին, որ ես անցկացրի Ստամբուլում, որ ես ապրեցի այդ հրաշալի քաղաքի հետ, որ ես տեսա ու լսեցի այդ հոյակերտ ու հոյակապ քաղաքի մեջ, որ ես զգացի այդ հոյակերտ ու հոյակապ քաղաքի հոգին։ Ի՞նչ ասեմ ես ձեզ, որ ես ինքս ինձ չեմ կարողանում բացատրել, թե ինչ է եղել ինձ հետ այդ օրերին։ Ես ինքս ինձ չեմ կարողանում հասկանալ

— Երբ ձեր աղջիկը վերադարձաւ Գեր-մանիայէն, Զաքըֆլար Պանքայի վարչա-կան ժողովի անդա՞մ եղաւ :

— Ըրին, Տէր նախագահ, ըրին (խըն - դուքներ) : Ընկերները ըրին, հակառակ մեր կամքին : Աղջիկս կը փափաքէր ար-տաքին նախարարութեան մէջ մտնել :

Դարձեալ փաստաթուղթերէն երեւան ելաւ որ Մենտերէսի եկամուտի տուրքե-րը եւս գաղտնի վարկէն կը վճարուէին :

— Եթէ զեղծում ըլլար, այսպէս ման - րամասն հաշիւ չէի բռներ եւ փաստա - թուղթերը կը փճացնէի, ըսաւ Մենտե - րէս :

— Չէք ըրած, որովհետեւ չէիք խոր - հած թէ այսպէս պիտի ըլլար ձեր վախ - ճանը, փոխադարձեց Պաշոլ :

Ունկնդիրները ծափահարեցին :

Օտար դիտողները, արեւմտեան պետա-կան դրամատուներու վարիչները չե՞ն գիտեր թէ ինչպէս կը ծախսուին միլիար-ները որ կը վճարուէին Թուրքիոյ :

Թուրք յեղափոխութեան անդամ Քէօ - սէօղլու, որ Սթոքհոլմ աքսորուեցաւ, չըսա՞ւ թէ շատ դրամ կը վճարուի իրենց, ու կը հրաւիրէր ընկերները «միասին ծախսելու» տրուած դրամները :

ՆՈՐ ՏԱՐԻԷՆ ԱՌԱՋ

Մեր բաժանորդներէն կը խնդրենք որ կանոնաւոր եւ կանխիկ վճարեն իրենց բաժնեգինները, առանց սպասելու մասնա-ւոր դիմումի :

Ընկերային եւ այլ տուրքերու վերջին յաւելումները պատճառ կը դառնան որ 1961 Յունուար 1էն, բաժանորդագրու - թեան եւ հատավաճառութեան պայման - ները փոխուին :

Մինչեւ Դեկտեմբեր 31, 1960 վճարում ընողները կրնան բացառաբար օգտուիլ ներկայ պայմաններէն :

Շնորհակալութիւն մեր այն բոլոր բա-ժանորդներուն որ իրենց պարտաճանա - չութեամբ կը դիւրացնեն վարչութեան գործը :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Տիկին Փեփրոն Հիւսնեանի մահուան առթիւ, իր յիշատակին համար, զաւակ - ներուն եւ պարագաներուն կողմէ հետեւ-եալ նուիրատուութիւնները եղած են .— Հանգստեան տուներուն հարիւր Ն. Ֆ., Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին յի - սուն Ն. Ֆ., Սամուէլ Մուրատեան վար-ժարանին յիսուն Ն. Ֆ., «Յառաջ»ի բար-գաւաճման համար տասը Ն. Ֆ.:

Նոյն առիթով Տէր եւ Տիկին Տօքթ. Պօ-ղոսեան տասը Ն. Ֆ. կը նուիրեն Մշակոյ-թի Տան Ս. Թէհլիրեան սրահին :

(Ստանալ «Յառաջ»էն) :

30-ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ

Կիրակի, 5 Մարտ, 1961, կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Սալ տը լա Շիմի :

28պիս, Րիւ Սէն Տոմինիք :

Կը խնդրուի նկատի առնել այս թուա-կանը :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

ՍՈՂՈՄՈՆ ԹԷՀԼԻՐԵԱՆ ՍՐԱՀԻՆ

ԼԻՈՆ .— Ողբ. Ս. Թէհլիրեանի Յիշա - տակի Երեկոյեան առթիւ նուիրած են՝

Ս. Փողհարեան եւ Շ. Խաչատուրեան երեսունական Ն. Ֆ., Գ. Աճէմեան եւ Յ. Վարժապետեան քսանական Ն. Ֆ., Սա-հակ Կէնճեան, Նշան Պետրոսեան (Լիո - նէն), Օր. Արփինէ Տէր - Պետրոսեան, Յ. Պէրպէրեան, Մ. Տէր Պետրոսեան, Տ. Զէքիեան, Յ. Ռուբինեան, Վ. Գամպէր-եան, Յ. Հարէլեան, Կ. Պետրոսեան, Կ. Յովակիմեան եւ Զ. Վարժապետեան 10ա-կան Ն. Ֆր. : Գումար՝ 220 Ն. Ֆ. :

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ՅՈԲԵԼԵԱՆ

ՀՐԱՉԵԱՅ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆԻ

Ա) Կարգադիր յանձնախումբի որոշու - մով յոբելենական հանդէսը տեղի կ'ունե-նայ այս Կիրակի, ժամը 15էն 18, Ազգ. Տան մէջ, 32, Ռիւ տը Թրէվիզ :

Բ) Այս առթիւ ամէն թղթակցութիւն կամ առաքում պէտք է ընել յանձնախում-բի գանձապահ՝ Պ. Ա. ՕՀԱՆԵԱՆի, հե - տեւեալ հասցէով .—

IMPRIMERIE ALEXANDRE

22, Rue Marc Seguin, Paris (18e)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Բարսեղ Փանոսեան, Տէր եւ Տիկ. Թադէոս Յովհաննէսեան եւ զաւակը ինչ-պէս նաեւ Բարսեղեան եւ Արզումանեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգե - հանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ի-րենց կնոջ, մօր, մեծ մօր եւ ազգականին՝

ԱՆԱՀԻՏ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, այս Կի - րակի (Դեկտ. 4) առաւօտ Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

ՊԱՏԱՐԱԳ

Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեց. Թաղ. Խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ այս Կիրակի, հանդիսաւորապէս պիտի տօնուի Ս. Եկեղեցւոյս անուան տօնակատարու - թիւնը : Տեղի պիտի ունենայ նաեւ աւան-դական մատաղի օրհնութիւնը եւ բաշ - խումը : Ուստի ամէն անոնք որ կը փա - փաքին, իրենց մասնակցութիւնը բերել մատուցուելիք մատաղին, կրնան, կան - խաւ արձանագրուիլ, եկեղեցւոյ խորհըր-դարանը, կամ համգանակիչ տիկիններու մօտ :

Ա Զ Դ

Մոնմորանսիի, Անտիյիի եւ Սէն Ռա - ֆայէլի Հանգստեան Տուներուն մէջ, մօտ ատենէն տրամադրելի անկողիններ պիտի ըլլան, բոլոր այն ծերերը որոնք ցարդ արձանագրուած չեն, պէտք է այժմէն ձեռնարկեն պաշտօնատանց մօտ կատար - ուելիք ձեւակերպութեանց :

Առ այդ դիմել Աղքատախնամի գրա - սենեակը, 32, Ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9), պէտք եղած տեղեկութիւնները եւ հրահանգները ստանալու համար եւ ճըշ-դելու ընտրուած հանգստան տունը :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ներ-կայացուցչական ժողովի կը հրաւիրէ Փարիզի եւ շրջաններու մարմիններու ներկայացուցիչները այս Շաբաթ երեկոյ (3 Դեկտեմբեր) ժամը 20·30ին Մշակոյթի Տան Ս. Թէհլիրեան սրահին մէջ : 17 Րիւ Պլէօ, մէթրօ Քատէ :

ՕՐԱԿԱՐԳ .— Հ. Յ. Դ. 31րդ Շրջ. ժո - ղովի օրակարգի խնդիրներու քննութիւն :

Սրահին ջերմութիւնը ապահովուած է :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՓՈԽՈՒԱԾ ԹՈՒԱԿԱՆ

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱ - ՐԱՆԻ Ծնողաց Միութեան կազմա - կերպած տարեկան Տօնածառի հան-դէսը տեղի պիտի ունենայ՝

Կիրակի, 11 Դեկտեմբեր

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Լսարանական յաջորդ հաւաքոյթը այս Չորեքշաբթի, ժամը 21ին, Քաֆէ Քա - տէի վերնայարկը :

Կը խօսի Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՊԱՀՐԻ :

Նիւթ ունենալով «Քրիստոնեայ եկեղե - ցիներու միութեան խնդիրը» :

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Նախկին Հայ Արիներու եւ Արենուշներու :

Այս Շաբաթ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս : ՔԼԻՒՊԻ շքեղ սրահին մէջ,

51, Rue Grignan

Մասնակցութեամբ Մարսէյլի լաւա - գոյն նուագախումբին, ղեկավարութեամբ

EDDY TOURNELի

Հայկական տոհմիկ պարեր, հայ արե - նուշներու կողմէ :

Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներով եւ to-թիյօն :

Օրուան թագուհին պիտի ընտրուի ամե-նաշնորհալի եւ վայելուչ օրիորդը, քը - ուէարկութեամբ :

Զանազան հաճելի անակնկալներ :

Հ. Յ. Դ.

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ .— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ստիպողաբար խմբական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ հետեւեալ ենթակոմիտէի եւ խումբերու ընկերները :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԷՆ ՆՈՐ ԺԱՄԱՆԱԾ՝

ԸՆԿ. Յ. ՏԷՐ-ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՆԵՐԿԱՅ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ ԱՅԴ ԺՈՂՈՎ - ՆԵՐՈՒՆ :

ԱՐԱՄ : Հինգշաբթի 1 Դեկտ. ժամը 8·30ին, Քոլոմպ, կայարանին մօտիկ սրճարանը :

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ, Ուրբաթ 2 Դեկտեմբեր, ժամը 8·30ին, սովորական հաւաքատե-ղին :

ՓԱՐԻԶ .— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս Հինգշաբթի, ժամը 20·30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԺՈՂՈՎՆԵՐ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Որոնց ներկայ կ'ըլլայ Ամերիկայէն նոր ժամանած՝

ԸՆԿ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՏԷՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ .— Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ենթա - կոմիտէները եւ խումբերը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, Ահարոնեան ակումբը :

Զաւարեան եւ Վարանդեան, այս Կիրակի կէս օրէ վերջ :

Վռամեան եւ Ընկեր Կարօ, այս Երկու - շաբթի իրիկուն :

Անկունի եւ Համազասպ, Երեքշաբթի, (Դեկտ. 6) :

Հայաստան եւ Իշխան, Չորեքշաբթի, (Դեկտ. 7) :

Կապոյտ Խաչ, Հինգշաբթի (Դեկտ. 8), կէսօրէ վերջ :

Նոր Սերունդ, Հինգշաբթի (Դեկտ. 8), իրիկուն :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Կազմակերպուած Ֆ. Կապ. Խաչի կողմէ՝

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 29ԻՆ

Imprimerie Spéciale du journal « Haratch »

ՎԵՐԱԲԱՑՈՒԱԾ Է

Alimentation CONSTANTINOPLE

ՆՈՐ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

ԺՈՐԺ ՄԱՍԱՍԵԱՆ

37, Rue de Trévise, PARIS (9e)

Téléphone : PRO. 82-96

ՃՈԽ ԵՒ ԲԱԶՄԱԶԱՆ ՄԹԵՐՔ — ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՈՐԱԿ

ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆ — ՍՐԱՀ ՓՕԼ ՖԱԼԱՐԻՔ

21, Rue Yves Toudic, Paris (10e) Métro : République

14 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՐԵԿՈՅ, ԺԱՄԸ 9ԻՆ

Հովանաւորութեամբ՝ ՀԱՅԿ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ ՏԻԿՆԱՆՑ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ

ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻ

ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ

ԳՐԻԳՈՐ - ՎԱՀԱՆԻ

Թատերգութիւն 4 արար եւ 5 պատկեր, որ 40 հայ հեղինակութիւններու մէջ

ՇԱՀԱԾ Է ԱՌԱՋՆՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Նիւ - Եորքի Կեդր. Մարմնոյն ձեռնարկած «Արտաւազդ Գույումճեանի» թատերագրական մրցումին

Մասնակցութիւն՝ Տիկին Հ. Խտըշեան - Լա Շասանյեր, Օր. Իրմա Պէրպէրեան, Պ. Պ. Գէորգ Տէրվիշեան, Նուբեան Մարգարեան, Միհրան Մ. Եփրեմեան, Աշոտ Մարտինեան :

Բեմադրութիւն՝ ՏԻԿԻՆ ԱՆՆԱ ԲՈՒԴԱՂԵԱՆԻ

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ խօսքը՝ պարգեւատրուած «ՄԵՐ ԿԵԱՆՔԸ» թատերգութեան մասին :

ՄՈՒՏՔԻ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ .— Տոմսերը ապահովել սովորական վայրերէն :

Bongout

USINE à SAINT-MENET (B.-du-R.)

DANS TOUTE ÉPICERIE SPÉCIALISÉE

GROS : Sté DES CONSERVES "BONGOUT", 40, LA CANEBIÈRE - MARSEILLE